GRUPUL EDITORIAL CORINT

MARILE SPERANȚE

Charles Dickens

LEDA

LEDA CLASIC

Charles Dickens

MARILE SPERANȚE

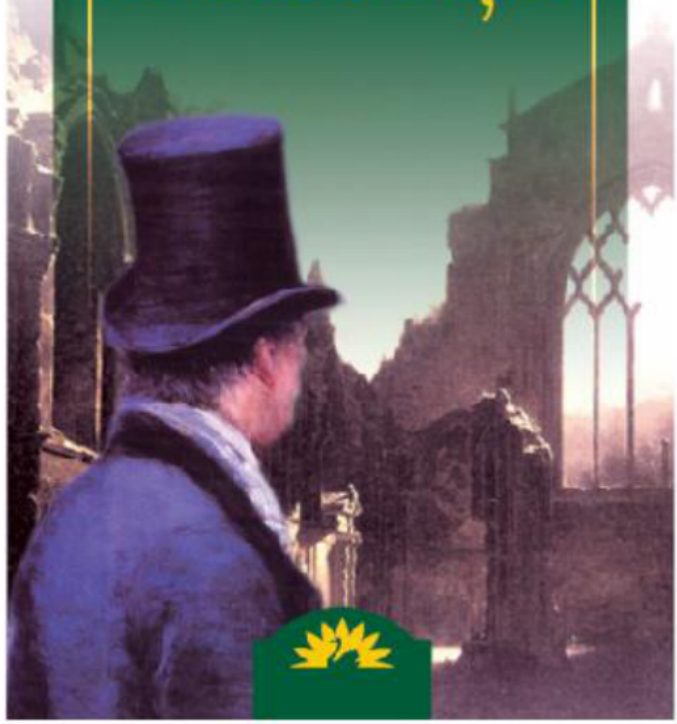

Fiecarei zile, cartea ei ...

Charles Dickens
Marile speranţe

Redactor: Raluca Popescu
Tehnoredactare computerizată: Liubovi Grecea
Coperta: Walter Riess
Charles Dickens
GREAT EXPECTATIONS
Toate drepturile asupra acestei ediţii sunt rezervate Editurii LEDA, parte componentă a Grupului Editorial Corint
ISBN: 978-973-102-337-3

Lectura digitală protejează mediul

Versiune electronică realizată de Elefant.ro

Cuprins

- Tabel cronologic
- Capitolul I
- Capitolul II
- Capitolul III
- Capitolul IV
- Capitolul V
- Capitolul VI
- Capitolul VII
- Capitolul VIII
- Capitolul IX
- Capitolul X
- Capitolul XI
- Capitolul XII
- Capitolul XIII
- Capitolul XIV
- Capitolul XV
- Capitolul XVI
- Capitolul XVII
- Capitolul XVIII
- Capitolul XIX
- Capitolul XX
- Capitolul XXI
- Capitolul XXII
- Capitolul XXIII
- Capitolul XXIV

- Capitolul XXV
- Capitolul XXVI
- Capitolul XXVII
- Capitolul XXVIII
- Capitolul XXIX
- Capitolul XXX
- Capitolul XXXI
- Capitolul XXXII
- Capitolul XXXIII
- Capitolul XXXIV
- Capitolul XXXV
- Capitolul XXXVI
- Capitolul XXXVII
- Capitolul XXXVIII
- Capitolul XXXIX
- Capitolul XL
- Capitolul XLI
- Capitolul XLII
- Capitolul XLIII
- Capitolul XLIV
- Capitolul XLV
- Capitolul XLVI
- Capitolul XLVII
- Capitolul XLVIII
- Capitolul XLIX
- Capitolul L
- Capitolul LI
- Capitolul LII

- Capitolul LIII
- Capitolul LIV
- Capitolul LV
- Capitolul LVI
- Capitolul LVII
- Capitolul LVIII
- Capitolul LIX

Tabel cronologic

1812 Se naşte pe 7 februarie, în Landport, Charles John Huffam Dickens, primul născut în familia lui John şi Elizabeth Dickens.

1814 John Dickens abandonează postul de funcţionar din Portsmouth, iar familia se mută în Chatham.

1822 Familia se instalează în Camden, Londra. Charles îşi începe aici educaţia. John Dickens nu reuşeşte să îşi întreţină familia, iar acumularea datoriilor duce la întemniţarea lui în 1824.

1824 Fiind cel mai vârstnic dintre copiii familiei Dickens, Charles este nevoit să abandoneze şcoala pentru a-şi întreţine familia. Se angajează ca muncitor la Warren's Blacking Factory. Această experienţă se va reflecta în paginile romanului *Micuţa Dorrit* (1857).

La şase luni după închiderea sa în închisoarea Marshalsea, John Dickens primeşte o moştenire neaşteptată. Dificultăţile financiare ale familiei iau sfârşit. Charles îşi reia educaţia la Wellington House Academy.

1827 Lucrează ca funcţionar într-o firmă de avocatură.

1828 Devine reporter. Scrie relatări de la procese, apoi de la dezbaterile Parlamentului.

1833 Sub pseudonimul Boz, Charles Dickens începe să publice povestiri în *Monthly Magazine*, *Morning Chronicle* şi *Evening Chronicle*.

1836 Povestirile sale sunt publicate în volum, iar editorul lui, William Hall, îi propune să publice în foiletoane lunare. Astfel apar *Documentele postume ale Clubului Pickwick* (1837), apoi *Oliver Twist*, publicat în *Bentley's Miscellany* (1837–1838) şi *Nicholas Nickleby* (1838–1839). Dickens devine cel mai popular scriitor britanic şi în următorii ani publică *Dugheana cu vechituri* (1840–1841), *Barnaby Rudge* (1841), *Martin Chuzzlewit* (1843–1844) şi *Colindă de Crăciun* (1843).

1844–1845 Dickens trăieşte în Italia, Elveţia şi la Paris.

1846 Implicându-se în problemele sociale ale epocii, Dickens devine redactor-şef al ziarului *Daily News*. Întrucât publicaţia nu are succes, Dickens demisionează în 1850.

În paralel, lucrează la romanele sale: *David Copperfield* (1849–1950), *Casa umbrelor* (1852–1853).

1850 Apare hebdomadarul *Household Words*, editat de Dickens. Pentru a-i spori popularitatea, Dickens include, pe lângă ştiri şi comentarii politice, povestiri şi anecdote. *Household Words* îşi va înceta apariţia în 1859, datorită conflictului dintre Dickens şi proprietarii publicaţiei.

1858 Începe o serie de turnee de lecturi publice în Statele Unite ale Americii şi Anglia pe care o va continua până în 1868.

1859 Editează *All the Year Round*, publicaţie care pune un accent mai apăsat pe literatură. Aici apar, în foileton, *Povestea celor două oraşe* (1859) şi *Marile speranţe* (1860–1861). *All the Year Round* îşi va înceta apariţia la moartea scriitorului.

1870 Pe 9 iunie 1870, Charles Dickens se stinge din viaţă în locuinţa sa din Gadshill Place, în regiunea Kent. Romanul neterminat *Misterul lui Edwin Drood* vede lumina tiparului în acelaşi an.

Capitolul I

Numele meu de familie, după tată, fiind Pirrip, iar numele meu de botez fiind Philip, limba mea de copil mic n-a reuşit să pronunţe din acestea două nimic mai mult şi mai desluşit decât Pip. Şi, pentru că eu îmi ziceam Pip, tot Pip mi-au zis şi ceilalţi.

Dacă spun că Pirrip este numele de familie al tatălui meu, îmi întemeiez afirmaţia pe piatra lui de mormânt şi pe spusele surorii mele — doamna Joe Gargery, măritată cu fierarul. Cum nu mi-am văzut niciodată tatăl sau mama, nici vreun portret al vreunuia dintre ei (căci au trăit cu mult înainte de a apărea fotografii), mi-am închipuit înfăţişarea lor, fără să-mi dau seama de ce, după cum arătau pietrele lor de mormânt. Forma literelor de pe piatra tatălui meu mi-a sădit în minte ciudata convingere că fusese un bărbat solid, îndesat, cu părul negru şi creţ. După forma şi rotunjimea literelor din inscripţia „De asemenea, Georgiana, soţia celui de mai sus", am tras concluzia, cu judecata mea de copil, că mama fusese pistruiată şi bolnăvicioasă. Cât despre cele cinci pietre micuţe ca nişte tăbliţe de scris, fiecare de aproape un picior şi jumătate lungime, înşiruite lângă mormântul lor, închinate amintirii celor cinci fraţi mai mici ai mei — care au renunţat foarte devreme să-şi câştige dreptul la viaţă în lupta aceasta pe care o purtăm cu toţii —, sunt şi acum sub înrâurirea convingerii mele de atunci, păstrată cu sfinţenie, că toţi se născuseră întinşi pe spate, cu mâinile în buzunarele pantalonilor şi că nu şi le scoseseră niciodată de-acolo, în puţinul timp cât trăiseră.

Locuiam într-un ţinut mlăştinos, la gurile unui râu, mai bine zis într-o buclă pe care o făcea acesta, la vreo douăzeci de mile depărtare de mare. Cred că am căpătat cea dintâi impresie foarte clară şi cuprinzătoare despre cum stăteau lucrurile într-o memorabilă după-amiază târzie şi friguroasă. Atunci am descoperit, fără nici o urmă de îndoială, şi că locul acela mohorât şi năpădit de urzici era cimitirul; şi că Philip Pirrip, răposat al acelei parohii, şi, de asemenea, Georgiana, soţia celui de mai sus, erau morţi şi îngropaţi; şi că Alexander, Bartholomew, Abraham, Tobias şi Roger, pruncii abia născuţi ai celor dinainte, erau, de asemenea, morţi şi îngropaţi; şi că şesul acela întunecat şi sălbatic, de dincolo de cimitir, întretăiat de şanţuri, de valuri de pământ şi de zăgazuri, pe care păşteau, ici-colo, cirezi de vite, era mlaştina; şi că, dincolo de ea, linia plumburie de jos era râul; şi că întinderea necunoscută, de şi mai departe, dinspre care venea vântul, era marea; şi că ghemotocul de carne care începuse să tremure şi să se smiorcăie înfricoşat de toate acestea, era Pip.

— Ţine-ţi gura! strigă o voce înfiorătoare şi, în clipa următoare, un om sări în picioare dintre morminte, lângă portalul bisericii. Fără

gălăgie, împeliţatule mic, ori îţi iau gâtu'!

Era un om fioros, îmbrăcat în haine cenuşii, grosolane, şi cu un inel de fier greu la picior. Un om fără pălărie, cu încălţările scâlciate şi cu o cârpă zdrenţuită legată în jurul capului. Un om care se cufundase în apă, care se vârâse în noroi, care îşi zdrelise picioarele de pietre şi se julise de cremene, care se înţepase în urzici şi se sfâşiase prin mărăcini; care şchiopăta şi tremura, se holba la mine şi mormăia; şi ai cărui dinţi clănţăneau când m-a apucat de bărbie.

— Oh! Nu-mi tăiaţi gâtul, domnule, m-am milogit eu îngrozit. Vă rog să n-o faceţi, domnule!

— Ia s-auzim cum te cheamă! zise omul. Repejor!

— Pip, domnule.

— Înc-o dată, zise omul, holbându-se la mine. Dă-i drumul!

— Pip. Pip, domnule.

— Ia arată-ne unde stai, zise omul. Arată cu degetu'!

I-am arătat cu degetul unde se afla satul, care se vedea pe bucata netedă de ţărm, printre arinii şi copacii retezaţi, la o milă sau ceva mai mult distanţă de biserică.

După ce s-a uitat câteva clipe la mine, omul m-a întors cu capul în jos şi cu picioarele în sus şi mi-a golit buzunarele. Nu era nimic în ele, în afară de o bucată de pâine. Când biserica reveni la poziţia sa — căci omul fusese atât de iute şi de puternic încât mi-o răsturnase cu susul în jos înaintea ochilor, de-i văzusem deodată turla sub picioarele mele — cum ziceam, când biserica reveni la poziţia sa, m-am trezit aşezat pe piatra înaltă a unui mormânt, tremurând, în vreme ce el îmi mânca bucata de pâine cu lăcomie.

— Mă, ţâcă, zise omul, lingându-şi buzele, da' ce obraji bucălaţi ai!

Cred că într-adevăr erau bucălaţi, deşi la vremea aceea eram prea scund pentru vârsta mea şi pirpiriu.

— Afurisit să fiu dacă nu i-aş mânca, zise omul, clătinând ameninţător din cap, şi dacă nu tare-mi mai vine s-o fac!

Mi-am exprimat speranţa, cu toată seriozitatea, că n-avea s-o facă şi m-am încleştat şi mai tare de piatra de mormânt pe care mă pusese, pe de-o parte, ca să mă ţin şi, pe de alta, ca să nu izbucnesc în plâns.

— Auzi, ia fii atent! zise omul. Unde-i mama ta?

— Colo, domnule! răspunsei.

El tresări, făcu grăbit vreo câţiva paşi, apoi se opri şi se uită peste umăr.

— Colo, domnule! îi explicai eu, timid. „De asemenea, Georgiana." Aceea e mama mea.

— A! zise el, întorcându-se. Şi cel lungit lângă mamă-ta este taică-tău?

— Da, domnule, răspunsei. El este, „răposat al acestei parohii".

— Aha! mormăi el atunci, chibzuind. Şi tu cu cine stai —

presupunând că o să ţi se facă hatârul să mai stai undeva, lucru pe care nu l-am hotărât încă?

— Cu sora mea, domnule... doamna Joe Gargery... nevasta lui Joe Gargery, fierarul, domnule.

— Fierar zici? făcu el şi se uită în jos, la piciorul lui.

După ce-şi plimbă de vreo câteva ori privirea încruntată de la piciorul lui la mine, veni mai aproape de piatra mormântului pe care stăteam, mă înşfăcă de mâini şi mă înclină pe spate, ţinându-mă cât să nu cad, astfel încât ochii lui se uitau, şi mai fioroşi, în jos, către mine, iar ai mei se uitau neajutoraţi, în sus, către el.

— Auzi, ia fii atent! zise el. Se pune întrebarea dacă meriţi să fii lăsat în viaţă. Tu ştii ce-i aceea o pilă?

— Da, domnule.

— Dar haleală ştii ce e?

— Da, domnule.

După fiecare întrebare, mă lăsa din ce în ce mai jos pe spate, ca să-mi sporească sentimentul de neajutorare şi de primejdie.

— Să-mi aduci o pilă!

Mă lăsă mai jos.

— Şi adu-mi nişte haleală!

Mă lăsă şi mai jos.

— Să-mi aduci şi una, şi alta!

Mă lăsă şi mai jos.

— Că de nu, îţi scot inima şi ficaţii!

Mă lăsă şi mai jos.

Eram speriat de moarte şi atât de ameţit, încât m-am agăţat de el cu amândouă mâinile şi i-am zis:

— Dacă aţi fi atât de bun să mă lăsaţi să stau drept, domnule, poate nu mi-ar fi rău şi aş înţelege mai limpede.

M-a îngrozit, lăsându-mă şi mai pe spate şi întorcându-mă iarăşi cu capul în jos, încât văzui biserica făcând din nou o tumbă peste girueta ei. Apoi, mă ţinu de braţe în poziţie dreaptă, în vârful pietrei de mormânt, şi continuă, cu aceste cuvinte înfricoşătoare:

— Să-mi aduci, mâine, dis-de-dimineaţă, pila şi haleala. Mi-aduci şi una şi alta la fortul vechi de colo! Aşa să faci, dar să nu îndrăzneşti să sufli vreo vorbă ori să dai vreun semn că ai fi văzut pe cineva ca mine sau pe oricine altcineva, şi atuncea o să te las în viaţă. Dacă dai greş ori te abaţi de la cuvântul meu în vreun fel oarecare, cât de puţin, atuncea o să-ţi smulg inima şi ficaţii, o să ţi le pun la frigare şi o să ţi le mănânc! Auzi, bagă de seamă că nu sunt singur, cum poate ai crezut. Colo, mai este un flăcău, care se ascunde cu mine, şi, pe lângă flăcăul ăla, eu sunt un înger. Flăcăul ăla aude ce-ţi spun eu acuma. Flăcăul ăla are un fel al lui, tainic, de a pune mâna pe câte un băieţel, ca să-i ia inima şi ficaţii. Degeaba ar încerca un băieţel să se ascundă

de flăcăul ăla. Băieţelul ar putea să încuie şi uşa, ar putea să se vâre în pat, la căldurică, ar putea să se învelească şi să-şi tragă pătura peste cap, s-ar putea crede la adăpost şi în siguranţă, dar flăcăul ăla se va târî, încet-încetişor, până va ajunge la el şi îi va spinteca burta. Abia-abia de-l mai ţin, acuma, pe flăcăul ăla să nu-ţi facă vreun rău. Îmi vine tare greu să-l ţin pe flăcăul ăla departe de măruntaiele tale. Ei, ce-ai de zis?

I-am spus că îi voi aduce pila şi îi voi mai aduce şi ce brumă de mâncare o să pot găsi şi că voi veni să-l caut, la fort, dis-de-dimineaţă.

— Spune: Dumnezeu să mă trăsnească şi să mor dacă n-am să fac aşa! îmi ceru omul.

Am repetat întocmai cum mi-a cerut şi el m-a lăsat pe pământ.

— Auzi, reluă el, să ţii minte ce-ai jurat şi să-l ţii minte şi pe flăcăul ăla! Acuma du-te acasă!

— Noapte bună, domnule! îngăimai eu.

— Cam aşa ceva! zise el, aruncând o privire în jur, peste mlaştina umedă şi rece. Mai bine aş fi o broască! Sau un ţipar!

În acelaşi timp, îşi cuprinse cu mâinile trupul scuturat de tremur — ţinându-se strâns, parcă pentru a nu se desface în bucăţi — şi o porni şchiopătând către zidul jos al bisericii. Urmărindu-l cu privirea în timp ce mergea, croindu-şi drum printre urzicile şi mărăcinii care mărgineau movilele înverzite, în ochii mei de copil părea că ocoleşte, cu băgare de seamă, mâinile morţilor ce se iţeau din mormintele lor ca să-l prindă de gleznă şi să-l tragă înăuntru.

Când ajunse la zidul bisericii, trecu dincolo, sărindu-l ca un om cu picioarele rebegite şi ţepene, apoi se răsuci în loc şi mă căută din priviri. Văzându-l că se întoarce, m-am întors şi eu mintenaş cu faţa în direcţia casei mele, fugind cât mă ţineau picioarele. După vreo câteva clipe, însă, mi-am aruncat ochii peste umăr şi am văzut că pornise din nou către râu, strângându-se în continuare în braţe, căutând, din pricina picioarelor lui răpite, să calce numai pe pietrele mari care erau presărate ici-colo prin mlaştină, ca să le folosească oamenilor la trecere, când ploua mult sau în timpul fluxului.

În clipa în care m-am oprit să mă uit după el, mlaştina se mai vedea doar ca o linie neagră, orizontală şi lungă; râul închipuia o altă linie, dar nu la fel de lată, şi nici la fel de neagră; iar cerul era şi el brăzdat tot de lungi linii roşii, furioase, despărţite între ele de alte linii, negre. Pe malul râului abia mai desluşeam singurele două obiecte negre, din tot peisajul, care păreau să stea în picioare; unul dintre acestea era fanalul după care se călăuzeau marinarii — ca un butoi fără doage înfipt în vârf de stâlp —, un obiect urât, privit de aproape; celălalt era o spânzurătoare cu nişte lanţuri agăţate de ea, în care atârnase odinioară un pirat. Omul meu se îndrepta şchiopătând către aceasta din urmă, de-ai fi zis că piratul înviase şi se dăduse jos, iar acum se

întorcea să se spânzure singur din nou. M-am simţit cumplit de îngrozit la acest gând. Iar când am văzut vitele ridicându-şi capetele şi privind lung în urma lui, m-am întrebat dacă nu gândeau şi ele la fel. M-am uitat bine în jurul meu, încercând să-l descopăr pe flăcăul cel înspăimântător, dar n-am văzut nici urmă de el. Atunci, iarăşi foarte speriat, am rupt-o la fugă spre casă, fără să mă mai opresc.

Capitolul II

Sora mea, doamna Joe Gargery, era cu peste douăzeci de ani mai în vârstă decât mine şi îşi câştigase o indiscutabilă reputaţie, în ochii ei şi ai vecinilor, prin faptul că mă crescuse pe mine „pe palme”. Cum, pe vremea aceea, trebuia să aflu singur ce însemna această expresie şi cum ştiam că avea o mână grea, stându-i în obicei s-o lase să cadă atât asupra bărbatului ei, cât şi asupra mea, ajunsesem la concluzia că Joe Gargery şi cu mine eram, amândoi, crescuţi pe palme.

Nu era o femeie cu vino-ncoace, sora aceasta a mea, şi am avut dintotdeauna o vagă impresie că tot cu palmele îl făcuse pe Joe Gargery s-o ia de nevastă. Joe era un bărbat arătos, cu bucle bălaie ca inul încadrându-i chipul deschis şi cu ochi de un albastru nehotărât, părând că se amestecase, cumva, cu albul din jur. Era un om blând, cumsecade, uşor de dus de nas şi mai sărman cu duhul, dragul de el, un soi de Hercule, atât ca forţă a braţelor, cât şi ca slăbiciune.

Sora mea, doamna Joe, cu părul şi ochii negri, avea o piele atât de roşie, încât uneori mă întrebam dacă nu cumva, când se spăla, folosea, în loc de săpun, o răzătoare. Era înaltă şi costelivă, şi purta aproape întotdeauna un şorţ de pânză grosolană, strâns în jurul trupului cu două cordoane şi cu un pieptar ca o platoşă, întotdeauna plin de bolduri şi de ace de cusut. În faptul că purta mai mereu acest şorţ, sora mea vedea un mare merit şi, totodată, un aspru reproş la adresa lui Joe. Eu, unul, nu prea înţelegeam motivul pentru care trebuia să-l poarte, cum nu înţelegeam nici de ce, dacă ţinea să-l poarte, nu putea să-l dea jos în nici o zi din viaţa ei.

Fierăria lui Joe era lipită de casă, o casă de lemn, aşa cum erau, la vremea aceea, mai toate locuinţele de prin ţinut. Când m-am întors în fuga mare de la cimitir, fierăria era închisă, iar Joe stătea în bucătărie, singur. Cum Joe şi cu mine eram tovarăşi de suferinţă şi ne împărtăşeam unul altuia secretele, acum, de îndată ce ridicai ivărul de la uşă şi-i aruncai o privire furişă, Joe, care stătea lângă cămin, în celălalt capăt al bucătăriei, se grăbi să-mi spună un astfel de secret:

— Doamna Joe a ieşit de zece ori afară, să se uite înaintea ta, Pip. Şi acum este tot acolo, pentru a unsprezecea oară.

— E afară, zici?

— Da, Pip, întări Joe. Ba mai mult, a luat şi „scărmănătoarea” cu ea!

Auzind această veste înfricoşătoare, m-am apucat să învârt în neştire singurul nasture al jiletcii mele, privind abătut spre foc. „Scărmănătoarea” era o cravaşă cu măciulia ca dată cu ceară, într-atât de lustruită era de cât intrase în contact cu preascărmănata mea făptură.

— Se tot aşeza şi se tot ridica, până când a înşfăcat „scărmănătoarea” şi, ieşindu-şi din fire, s-a năpustit pe uşă afară. Aşa a făcut! zise Joe, aţâţând uşurel focul cu vătraiul printre barele grătarului şi uitându-se la el. Şi-a ieşit din fire şi s-a repezit pe uşă, Pip.

— A ieşit de mult, Joe? îl întrebai eu, căci întotdeauna mă purtam cu el socotindu-l un copil mai mare, egalul meu şi atâta tot.

— Păi, zise Joe, aruncându-şi ochii către pendula olandeză, de când şi-a ieşit din fire şi până ce ţi-am spus eu asta, ultima oară, s-au făcut vreo cinci minute, Pip. Uite-o că vine! Vâră-te după uşă, bătrâne, şi trage prosopul peste tine!

I-am urmat îndemnul. Sora-mea, doamna Joe, dând uşa de perete şi descoperind o piedică în calea acesteia, ghici numaidecât pricina şi o însărcină pe „scărmănătoare” să cerceteze mai îndeaproape. Sfârşi prin a mă azvârli lui Joe — serveam adesea drept proiectil conjugal —, care, bucuros să mă primească în orice condiţii, m-a trecut dincolo de cămin, postându-şi liniştit în faţa mea, ca apărare, piciorul său uriaş.

— Unde mi-ai fost, pui de maimuţă? zise doamna Joe, bătând din picior. Spune-mi imediat ce-ai făcut, că mi-ai scos sufletul şi mi-ai mâncat zilele, altminteri te scot cu mâna mea din cotlonul ăla, chiar de-ar trebui să mă lupt cu cincizeci de Pip şi cinci sute de Gargery!

— M-am dus doar până la cimitir, am scâncit eu de pe scăunelul meu, plângând şi frângându-mi mâinile.

— Cimitir? repetă sora mea. Dacă n-aş fi fost eu, ai fi fost tu de mult în cimitir şi-ai fi rămas acolo! Cine te-a crescut pe palme?

— Tu, răspunsei eu.

— Şi, mă rog, de ce-ai fost la cimitir, aş vrea să ştiu?! strigă sora mea.

— Nu ştiu, am scheunat eu.

— Nu ştiu! replică sora mea. N-o să mai fac niciodată. Cunosc! Iar eu pot să spun, cu mâna pe inimă, că niciodată nu mi-am mai scos şorţul ăsta de când te-ai născut tu. Nu era destul să fiu nevastă de fierar — şi ăsta să fie Gargery —, mai trebuia să-ţi fiu şi ţie mamă!

Cum priveam nemângâiat focul, gândurile mele s-au abătut, curând, de la subiect. Căci, în tăciunii răzbunători de dinaintea ochilor mei, îmi apărură fugarul din mlaştină cu inelul de fier la picior, flăcăul misterios, pila, mâncarea şi jurământul cumplit pe care trebuia să mi-l ţin, că voi fura din casa care mă adăpostea.

— Ha! făcu doamna Joe, aşezând-o pe „scărmănătoare” la locul ei. Cimitir! Nu zău! Vă e uşor să spuneţi cimitir, vouă, ăstora doi!

Unul dintre noi, de fapt, nu deschisese gura deloc.

— ...Voi, ăştia doi, o să mă duceţi *pe mine* la cimitir, într-una din zilele astea, şi oho! Ce pereche mi-i-i-nunată o să mai faceţi fără mine!

Cum ea începuse să se ocupe de cele trebuincioase pentru ceai, Joe îşi lăsă privirea în jos, către mine, peste piciorul său, de parcă mă cântărea şi se cântărea şi pe el, calculând într-adevăr ce pereche am fi putut noi doi să alcătuim, în tristele împrejurări care ni se preziseseră. Apoi îşi duse mâna la perciunii din dreapta, urmărind-o pe doamna Joe, cu ochii lui albaştri, aşa cum făcea de obicei când izbucnea vreo furtună.

Sora mea avea un fel foarte hotărât, care nu suferea niciodată vreo abatere, de a pregăti pâinea cu unt pentru noi. Mai întâi, cu mâna stângă, sprijinea codrul de pâine, iute şi cu putere, în pieptarul şorţului ei — de unde întotdeauna rămânea înfipt în pâine ba câte-un bold, ba câte-un ac de cusut, care ajungea, apoi, în gura vreunuia din noi. După aceea, lua puţin din bucata de unt (nu prea mult) pe vârful cuţitului şi îl întindea pe pâine cu mişcările unui spiţer care prepară o alifie — folosindu-se de ambele feţe ale lamei cuţitului, plesnindu-l peste pâine cu îndemânare, netezind şi potrivind untul până în marginile cojii. Apoi, dintr-o singură trecere de cuţit, de jur împrejurul suprafeţei unse, curăţa untul care depăşise coaja şi tăia coltucul de-a latul, cu o mişcare de ferăstrău, obţinând o felie foarte groasă de pâine, pe care, în cele din urmă, înainte de a o desprinde de tot, o despica pe din două, jumătate pentru Joe şi jumătate pentru mine.

De data aceasta, cu toate că îmi era foame, n-am îndrăznit să-mi mănânc felia. Simţeam că trebuia să pun ceva deoparte pentru înfricoşătoarea mea cunoştinţă din mlaştină şi pentru şi mai înfricoşătorul său tovarăş, flăcăul. Ştiam că doamna Joe se arăta foarte zgârcită cu proviziile casei şi că s-ar fi putut să nu găsesc nimic în dulap, când aveam să caut de mâncare. Aşadar, m-am hotărât să îmi ascund felia de pâine pe cracul pantalonilor.

Hotărârea necesară îndeplinirii acestui plan mi se părea cumplită. Era de parcă ar fi trebuit să mă hotărăsc să sar din vârful unei case înalte sau să m-azvârl într-o apă foarte adâncă. Iar lucrurile erau şi mai complicate din pricina lui Joe, care n-avea habar de nimic. Atât din pricina micii masonerii dintre noi, despre care am mai pomenit şi care ne unea ca tovarăşi de suferinţă, cât şi din pricina bunăvoinţei camaradereşti pe care mi-o arăta Joe, era obiceiul nostru ca, seara, să ne comparăm muşcăturile, ridicând feliile unul spre celălalt, din când în când, pentru a ni le admira, ceea ce ne îmboldea la noi încercări de acelaşi fel. În seara aceasta, Joe mă invită de vreo câteva ori să particip la întrecerea noastră obişnuită, arătându-mi felia sa, care se micşora cu mare repeziciune, dar, de fiecare dată, mă văzu stând cu ceaşca galbenă de ceai pe un genunchi şi cu felia de pâine, neatinsă, pe celălalt. În cele din urmă, în disperare de cauză, am socotit că trebuia să duc la bun sfârşit acţiunea la care mă gândeam şi că trebuia s-o fac în modul cel mai puţin bătător la ochi, având în vedere

împrejurările. Aşadar, am profitat de clipa în care Joe tocmai îşi întorsese ochii de la mine şi mi-am strecurat felia cu unt pe un crac al pantalonilor.

În mod vădit, Joe nu era în apele sale, din pricina presupusei mele lipse de poftă de mâncare, şi muşcă gânditor din felia lui, de care părea că nu se mai bucură. O învârti şi o suci în gură mai multă vreme decât de obicei, mestecând îndelung la ea, înainte de a o înghiţi, în cele din urmă, ca pe o doctorie. Se pregătea să mai muşte o dată şi tocmai îşi aplecase capul într-o parte, ca s-o poată apuca mai bine, când îi căzură privirile asupra mea şi descoperi că felia mea de pâine cu unt dispăruse.

Uimirea şi nedumerirea cu care Joe încremeni, cu felia la gură, holbându-se la mine, erau mult prea bătătoare la ochi pentru a-i scăpa surorii mele.

— Acum ce mai e? întrebă ea răstit, punându-şi ceaşca jos.

— Nu se face, ştii? murmură Joe către mine, clătinând din cap mustrător şi plin de gravitate. Pip, bătrâne, te prosteşti! O să se înţepenească undeva. Nu se poate s-o fi mestecat, Pip!

— *Acum* ce mai e? repetă sora mea, mai răstit ca prima oară.

— Dacă poţi să tuşeşti şi să dai afară măcar o bucăţică, Pip, te sfătuiesc s-o faci, zise Joe, cuprins de panică. Las-o încolo de bună purtare, că sănătatea ta e mai de preţ!

Între timp, sora mea ajunsese la capătul răbdării, aşa că se repezi la Joe, îl apucă de perciuni cu amândouă mâinile şi-l dădu cu capul de peretele din spatele lui de vreo câteva ori, în vreme ce eu stăteam în colţul meu, privind scena vinovat.

— Ei, şi acum, poate că o să-mi spui despre ce este vorba, zise sora mea cu răsuflarea tăiată, în loc să te holbezi aşa, ca un porc înjunghiat!

Joe se uită neajutorat la ea, apoi mai luă o muşcătură, deznădăjduit, şi se uită iarăşi la mine.

— Zău, Pip, zise Joe solemn şi vorbind cu dumicatul în gură, pe un ton confidenţial, de parcă n-am fi fost de faţă decât noi doi. Tu şi cu mine am fost dintotdeauna buni prieteni şi ştii că nu te-aş pârî nici în ruptul capului. Dar o astfel de...

Îşi împinse scaunul în lături, cercetând podeaua dintre mine şi el, apoi, ridicându-şi iar privirea la mine, reluă:

— ...dar nu s-a mai pomenit să-nghiţi atâta pe nerăsuflate!

— A înghiţit pe nerăsuflate, zici? sări sora mea.

— Zău, bătrâne, urmă Joe, uitându-se la mine fără să-i acorde nici o atenţie doamnei Joe, continuând să-şi ţină dumicatul în obraz. Şi eu mai înghiţeam uneori pe nerăsuflate, când eram de vârsta ta... ba chiar destul de des... şi, când eram eu copil, treceam drept unul dintre cei mai mari hulpavi. Dar n-am mai văzut până acum pe cineva să

înghită aşa ca tine, Pip, şi mare minune că n-ai murit din asta!

Sora mea făcu un singur salt până la mine şi mă apucă de păr. Nu-mi spuse nimic altceva decât îngrozitoarele cuvinte:

— Vino să-ţi dau doctoria!

Câţiva barbari din tagma felcerilor, reînviaseră, pe atunci, moda apei de catran, drept un medicament excelent, iar doamna Joe avea întotdeauna o rezervă de aşa ceva în dulap, ferm încredinţată că leacul acesta avea cu atât mai multe virtuţi cu cât era mai dezgustător. În cele mai bune cazuri, mi se administra mai puţin din acest elixir, în chip de întremător deosebit de eficace, deşi îmi dădeam seama, în timp ce mergeam pe drum, că duhneam ca un gard proaspăt văcsuit. În seara aceasta, mai cu seamă, gravitatea cazului meu impuse un sfert de galon[1] din această licoare, care îmi fu vârâtă pe gât, spre desăvârşirea „uşurării" mele, de către doamna Joe, în timp ce îmi ţinea capul la subsuoară, cum se ţine o cizmă într-o trăgătoare de cizme. Joe a scăpat cu numai o litră (pe care o înghiţi, de voie, de nevoie, în timp ce stătea în faţa focului, mestecând încet şi cugetând), sub pretextul că de bună seamă fusese şi el întors pe dos. Ca să spun drept, mie mi s-a părut că, dacă mai înainte poate nu fusese întors pe dos, neîndoielnic a fost după aceea.

Cugetul este un lucru groaznic, când începe să mustre un om mare sau un băieţel. Iar când, în cazul unui băieţel, povara aceasta tainică apasă asupra lui în acelaşi timp cu o altă povară tainică, ascunsă pe cracul pantalonilor, ea devine (după cum pot depune mărturie) o pedeapsă de neîndurat. Conştiinţa vinovată că urma s-o jefuiesc pe doamna Joe — nici o clipă nu mi-a trecut prin minte că o să-l jefuiesc, deopotrivă, şi pe Joe, căci nu m-am gândit niciodată la vreun lucru din casa aceea ca aparţinându-i lui —, laolaltă cu grija de a ţine mereu o mână peste felia mea de pâine cu unt, fie că eram aşezat, fie că eram trimis la bucătărie cu vreo însărcinare oarecare, aproape că mă scotea din minţi. Apoi, când vântul dinspre mlaştină înteţise puterea şi strălucirea focului, mi se părea că aud, de afară, glasul omului cu fier la picior, care mă silise să jur că voi păstra secretul, strigându-mi că nu mai putea şi nu mai voia să flămânzească până a doua zi şi că trebuia să primească de mâncare neîntârziat. Alteori, mă întrebam: dacă flăcăul, care abia de putuse fi oprit să nu-şi înfigă ghearele în măruntaiele mele, se va lăsa mânat de nerăbdarea firii sale sau va greşi momentul, socotind că are dreptul la inima şi ficaţii mei în noaptea aceasta şi nu mâine? Dacă vreodată i s-a ridicat cuiva părul măciucă de groază, de bună seamă că mie, atunci, aşa mi s-a întâmplat. Deşi poate că nimănui nu i s-a întâmplat asta vreodată.

Era Ajunul Crăciunului şi eu trebuia să amestec cu un făcăleţ de aramă în budinca pentru masa de a doua zi, ceea ce şi făcui, de la ora şapte până la ora opt, după pendula noastră olandeză. Am încercat să

mă achit de misiune cu „încărcătura” pe picior (ceea ce m-a dus din nou cu gândul la omul cu „încărcătura” de pe piciorul *lui*) şi am descoperit că mişcările mele dădeau naştere tendinţei, cu neputinţă de împiedicat, ca bucata de pâine cu unt să iasă pe la gleznă. Din fericire, m-am strecurat la un moment dat afară din bucătărie şi mi-am pus la adăpost acea parte a conştiinţei, în odaia mea de culcare, de la mansardă.

— Auzi! am zis eu, după ce terminasem cu amestecatul budincii şi mă aşezasem la căldură, în colţul căminului, pentru ultima oară în seara aceea, înainte de a fi trimis sus, la culcare. Astea au fost bubuituri de tun, Joe?

— Ah! făcu Joe. Iar a scăpat un puşcăriaş.

— Ce înseamnă asta, Joe? am mai întrebat eu.

Doamna Joe, care se simţea întotdeauna datoare să dea explicaţiile, spuse arţăgoasă:

— Evadat! Evadat! administrându-mi definiţia ca pe apa de catran.

În timp ce doamna Joe stătea cu capul plecat asupra lucrului ei de mână, eu l-am întrebat, doar din buze, pe Joe: „Ce este un puşcăriaş?” Joe mi-a dat, tot din buze, un răspuns complicat, din care n-am putut înţelege nimic, în afară de un singur cuvânt: „Pip”.

— Aseară a scăpat un puşcăriaş, zise Joe cu voce tare, după salva de tun care anunţă stingerea. Şi au tras cu tunul ca să le dea de ştire tuturor. Iar acum se pare că au tras ca să anunţe un alt evadat.

— Cine trage? întrebai eu.

— La naiba cu băiatul ăsta, interveni sora mea, încruntându-se la mine pe deasupra lucrului ei de mână, ce de întrebări mai pune! Cine ştie multe moare mai repede.

Nu era foarte drăguţ din partea ei, m-am gândit eu, să-mi dea de înţeles că voi muri mai repede din pricina ei, chiar dacă puneam multe întrebări. Însă ea nu se purta niciodată drăguţ, când nu era de faţă vreo persoană străină.

În momentul acela, Joe mi-a stârnit şi mai tare curiozitatea, străduindu-se să deschidă gura larg şi să mimeze, din buze, un cuvânt care mie mi se păru că ar fi „cu toane”. Aşadar, în mod firesc, am arătat către doamna Joe şi am întrebat, tot din buze: „Ea?” Însă Joe nici nu voia s-audă de asta, ci îşi deschise iarăşi gura până la urechi, schimonosind-o pentru a mima, şi mai apăsat, un cuvânt. Dar nu l-am putut desluşi nicicum.

— Doamnă Joe, am început eu, ca o ultimă soluţie, aş vrea să ştiu... dacă nu te superi prea tare... de unde vin detunăturile?

— Dumnezeu să-l binecuvânteze pe acest băiat! izbucni sora mea, de parcă n-ar fi vrut să spună asta, ci mai curând contrariul. De la pontoane!

— Aha! făcui eu, cu ochii la Joe. Pontoane!

Joe tuşi cu reproş, de parcă ar fi vrut să spună: „Păi, nu ţi-am zis eu?”

— Dar, nu te supăra, ce sunt pontoanele? continuai eu.

— Aşa-ţi face băiatul ăsta! exclamă sora mea, arătând către mine cu acul şi aţa şi clătinând din cap. Răspunde-i la o întrebare şi-o să-ţi mai pună încă zece, pe nerăsuflate! Pontoanele sunt corăbiile-puşcării, care se află imediat dincolo de ochiuri.

Prin părţile noastre, mlaştinilor întotdeauna le ziceam „ochiuri”.

— Mă întreb cine or fi cei închişi în aceste corăbii-puşcării şi de ce or fi ei închişi acolo? zisei eu, vorbind la modul general, cu o disperare mută.

Dar a fost prea mult pentru doamna Joe, care izbucni imediat:

— Uite ce e, tinere, nu te-am crescut pe palme ca să-i baţi pe oameni la cap şi să le scoţi sufletul! Ar fi fost o ruşine, şi nu o laudă pentru mine, dacă aşa aş fi făcut! Sunt duşi pe pontoane cei care ucid, cei care fură, cei care înşală şi cei care fac tot soiul de blestemăţii, şi care întotdeauna încep, când sunt mici, prin a pune întrebări. Gata! Acum du-te la culcare!

Niciodată nu mi se dădea voie să iau o lumânare ca să-mi luminez calea până la pat, aşa că, în timp ce urcam scara prin beznă, cu capul ţiuindu-mi — fiindcă degetarul doamnei Joe bătuse darabana în el, însoţind ultimele sale cuvinte —, mă simţeam profund impresionat de faptul că pontoanele erau făcute pentru mine. Fiindcă, fără tăgadă, eram pe drumul către ele. Începusem prin a pune întrebări şi urma s-o fur pe doamna Joe.

De atunci, deşi a trecut multă vreme, m-am gândit deseori că prea puţini oameni ştiu cât de ascunşi sunt cei mici când sunt îngroziţi. Nu contează cât de neîntemeiată este groaza, tot groază rămâne. Iar eu eram îngrozit de moarte de flăcăul care poftea la inima şi ficaţii mei, eram îngrozit de moarte de bărbatul cu piciorul în fiare, eram îngrozit de moarte de mine însumi, căci mi se smulsese un jurământ cumplit şi nu aveam nici o nădejde de scăpare de la atotputernica mea soră, care mă respingea la fiecare încercare. Mi-era şi teamă să mă gândesc la ceea ce aş fi putut comite, dacă mi s-ar fi cerut, stăpânit de această groază!

Dacă am adormit cumva în noaptea aceea, a fost doar pentru a mă visa dus de râu la vale, de un curent puternic, către pontoane; stafia unui pirat îmi striga, cu o pâlnie la gură, în timp ce treceam prin dreptul spânzurătorii, că ar fi mai bine să trag la mal şi să fiu spânzurat pe loc, decât să mai pierd vremea. Mi-era frică să adorm, chiar dacă mi se închideau ochii, căci ştiam că la cea dintâi geană de lumină trebuia să jefuiesc cămara. Nu puteam face nimic în timpul nopţii, pentru că nu aveam cum să aprind o lumină doar printr-o singură mişcare uşoară, de frecare; ca să fac rost de una, trebuia să

izbesc amnarul de cremene şi să produc un zgomot ca şi când piratul şi-ar fi scuturat lanţurile.

De îndată ce catifeaua nopţii a pălit afară şi ferestruica odăii mele a devenit cenuşie, m-am sculat şi am coborât scara. Mi se părea că fiecare scândură de sub picior şi fiecare scârţâit din scândură strigau în urma mea „Stai, hoţule!” şi „Scoală-te, doamnă Joe!”. În cămară, care era mult mai îmbelşugată decât de obicei, din pricina anotimpului, m-am speriat nespus de un iepure atârnat cu capul în jos, fiindcă de fiecare dată când mă întorceam cu spatele, mi se părea că-l văd clipind din ochi. Nu aveam timp să mă încredinţez de aceasta, nici să aleg, nu aveam timp de nimic, căci n-aveam nici o clipă de pierdut. Am furat nişte pâine, nişte coji de brânză, vreo jumătate de borcan de carne tocată (pe care am legat-o în batistă, împreună cu felia mea de pâine cu unt de la masa de seară), nişte brandy dintr-un urcior de piatră (pe acesta l-am turnat într-o sticluţă, pe care o foloseam, în secret, sus, în odaia mea, ca să prepar acea licoare îmbătătoare, numită suc de lemn-dulce spaniol), completând conţinutul urciorului de piatră turnând dintr-un alt urcior din dulapul de la bucătărie, în sfârşit, un os cu puţină carne pe el şi o minunată plăcintă rotundă cu carne de porc. Era cât pe-aci să plec fără plăcintă, dar am fost ispitit să mă caţăr pe un raft, ca să văd ce anume fusese ascuns cu atâta grijă sub o strachină, în colţ, şi, astfel, am găsit plăcinta, pe care am luat-o, cu speranţa că nu era menită să se mănânce prea curând şi că, o vreme, n-o să bage nimeni de seamă că lipseşte.

În bucătărie era o uşă care dădea în fierărie; am tras zăvorul, am deschis-o şi am luat o pilă din sculele lui Joe. Apoi am pus la loc zăvorul, cum îl găsisem, am deschis uşa cealaltă, pe care intrasem cu o seară înainte, când venisem într-un suflet acasă, am închis-o în urma mea şi am rupt-o la fugă spre mlaştina încă învăluită în ceaţă.

1 Aproximativ 0,57 litri.

Capitolul III

Era o dimineaţă rece Şi ceţoasă, cu foarte multă umezeală. Văzusem picurii de apă strânşi pe partea din afară a ferestruicii mele, de parcă vreun spiriduş ar fi plâns toată noaptea şi ar fi folosit geamul meu în chip de batistă. Acum vedeam umezeala atârnând pe gardurile vii desfrunzite şi pe iarba rară, ca un soi de pânză de păianjen mai groasă, agăţată de la o crenguţă la alta şi de la un fir de iarbă la altul. Pe fiecare grilaj şi pe fiecare poartă, umezeala se întinsese ca un clei, iar ceţurile mlaştinii erau atât de dese, încât n-am putut zări tăbliţa din vârful stâlpului care îi îndruma pe oameni către satul nostru — o cale pe care ei n-o urmau niciodată, căci nu trecea nimeni pe la noi — până când n-am ajuns chiar lângă el. Atunci, uitându-mă în sus la el, văzând cum se scurgea apa şiroaie pe tăblie, conştiinţa mea încărcată l-a văzut ca pe o fantomă ce îmi arăta drumul către pontoane.

Ceaţa era şi mai deasă când am luat-o către mlaştini, astfel încât în loc să alerg eu spre lucruri mi se părea că lucrurile aleargă spre mine. O senzaţie foarte neplăcută pentru un cuget vinovat. Zăgazurile, şanţurile şi malurile lor înălţate ţâşneau deodată înaintea mea din ceaţă, de parcă strigau, cât se poate de limpede: „Un băiat cu plăcinta cu carne de porc a altcuiva! Opriţi-l!” Cireada de vite mi-a răsărit în cale fără veste, holbând ochii la mine şi scoţând aburi pe nări: „Hei, hoţ mic!” Un bou negru cu guler alb la gât, care în mintea mea agitată părea să aibă un aer preoţesc, mă ţintui cu atâta încăpăţânare din priviri şi, când îl ocolii, îşi răsuci într-un mod atât de acuzator capul lui târnp după mine, încât i-am bolborosit: „N-am avut ce face, domnule! Nu pentru mine le-am luat!” La acestea, el îşi puse capul în pământ, suflă un norişor de aburi pe nas şi dispăru, zvâcnind scurt pe picioarele de dinapoi şi fluturându-şi coada.

O ţineam tot timpul înspre râu, dar, oricât de repede înaintam, nu-mi puteam încălzi picioarele, de care umezeala îngheţată parcă se prinsese ca-n bolţuri, la fel cum se prinsese inelul de fier de piciorul omului pe care mă grăbeam să-l întâlnesc. Ştiam drumul către fort destul de bine, căci coborâsem până acolo într-o duminică, împreună cu Joe, iar Joe, aşezându-se pe un tun vechi, îmi spusese că, atunci când aveam să devin ucenicul său în toată puterea cuvântului, vom face o mulţime de şotii pe-acolo! Cu toate acestea, din pricina ceţii, m-am trezit, în cele din urmă, mult mai la dreapta, aşadar trebuia să încerc să mă întorc de-a lungul râului, pe malul cu pietre răzleţe, aşezate prin noroi, şi cu stâlpi care arătau nivelul fluxului. Croindu-mi drum pe acolo cu toată graba, tocmai sărisem peste un şanţ, despre care ştiam că se afla foarte aproape de fort, şi urcasem dâmbul pe malul şanţului, când l-am văzut pe om chiar în faţa mea. Stătea aşezat

cu spatele la mine, cu braţele încrucişate şi cu capul căzut în piept, îngreunat de somn.

M-am gândit că ar fi mai bucuros dacă aş apărea lângă el cu micul dejun, luându-l prin surprindere, aşa că m-am apropiat şi l-am bătut pe umăr. A sărit imediat în picioare, dar... nu era acelaşi om din ajun, ci altcineva!

Totuşi, şi omul acesta era îmbrăcat într-o uniformă cenuşie şi grosolană şi avea un inel de fier greu prins de picior — şi el era şchiop, şi răguşit, şi rebegit de frig, întru totul ca şi celălalt. Numai că nu avea acelaşi chip şi purta o pălărie turtită, cu boruri largi, pleoştite. Toate aceste amănunte le-am descoperit într-o singură clipă, căci doar atât am avut la îndemână ca să-l văd — a slobozit o înjurătură şi-a dat să mă pocnească, dar şi-a adus roată braţul, încet şi fără vlagă, din spate către mine, fără să mă nimerească, o mişcare ce mai că-l puse pe el la pământ, făcându-l să se poticnească, după care o luă la fugă prin mlaştină, împiedicându-se şi mai tare, şi se făcu nevăzut.

„Ăsta-i flăcăul!" m-am gândit eu, simţindu-mi inima gata să-mi sară din piept, pentru că îl recunoscusem. Aş putea spune că aş fi simţit o gheară şi în ficat, dacă aş fi ştiut unde se află ficatul.

După puţin timp, ajungeam la fort, unde îl găseam pe omul căutat — ghemuindu-se şi şchiopătând încolo şi încoace, de parcă toată noaptea nu făcuse altceva decât să se ghemuiască şi să şontâcăie — aşteptându-mă pe mine. Îi era îngrozitor de frig, de bună seamă. Aproape că mă aşteptam să-l văd căzând lat în faţa mea şi murind îngheţat. Ochii lui priveau înfiorător de flămânzi, astfel încât, când i-am întins pila şi el a aşezat-o pe iarbă, mi se păru că, dacă n-ar fi zărit şi bocceaua cu mâncare, ar fi încercat s-o înghită. Nu m-a mai întors cu capul în jos, de data aceasta, ca să vadă tot ce aveam la mine, ci m-a lăsat pe picioarele mele, în vreme ce eu desfăceam legăturica şi îmi goleam buzunarele.

— Ce-i în sticlă, băiete? zise el.

— Brandy, răspunsei.

Deja începuse să-şi vâre pe gât carnea tocată, în cel mai ciudat mod cu putinţă — mai degrabă ca un om care ar fi încercat să scape repede de ea, punând-o la loc sigur, decât unul care ar fi mâncat-o —, dar o lăsă deoparte ca să bea din rachiu. Tremura neîncetat din toate încheieturile, aşa că abia putea să ţină gâtul sticlei între dinţi fără să muşte din ea.

— Cred că v-aţi îmbolnăvit de friguri, zisei eu.

— Sunt întru totul de părerea ta, băiete, răspunse el.

— E tare păcătos prin locurile acestea, i-am spus eu. Aţi stat printre ochiuri şi sunt grozav de rele. Te molipsesc şi cu friguri, şi cu reumatism.

— O să-mi iau gustarea de dimineaţă înainte să mă cureţe ele, zise

omul. O s-o fac chiar şi dacă o să fiu spânzurat în spânzurătoarea de colo imediat după ce termin. Le vin eu de hac frigurilor până la urmă, n-avea grijă.

Înfulecă de-a valma carnea tocată, carnea de pe os, pâinea, brânza şi plăcinta de porc, scrutând bănuitor, între timp, ceaţa din jur şi oprindu-se deseori, chiar şi din mestecat, ca să tragă cu urechea. Un zgomot aievea sau închipuit, un clipocit al râului sau o răsuflare a vreunui animal de prin mlaştină îl făcu să tresară deodată şi să zică:

— Nu m-oi fi trădat, împeliţatule! N-ai adus pe nimeni cu tine?

— Nu, domnule! Nu!

— Nici n-ai pus pe cineva să te urmărească?

— Nu!

— Bine, zise el, te cred. Ar însemna să fii doar un turbat de pui de copoi dacă la vârsta ta ai ajuta la urmărirea unui sărman schingiuit, hăituit şi-aşa de moarte şi de toţi copoii, cum sunt eu.

Ceva scoase un ţăcănit în gâtul lui, de parcă ar fi avut un ceasornic mergând înăuntru, care se pregătea să sune. Şi omul îşi trecu mâneca aspră şi zdrenţuită peste ochi.

Făcându-mi-se milă de deznădejdea lui şi privindu-l cum, treptat, se potolea, preocupat de plăcintă, prinsei curaj să-i spun:

— Mă bucur că vă place.

— Ai zis ceva?

— Am zis că mă bucur că vă place.

— Mulţumesc, băiete. Îmi place.

Mă uitasem, nu o dată, cum îşi înfuleca mâncarea un câine uriaş de-al nostru, iar acum vedeam o neîndoielnică asemănare între felul de-a mânca al câinelui acela şi cel al omului meu. Muşca repezit şi puternic, întocmai precum câinele. Apoi înghiţea sau mai degrabă hăpăia fiecare îmbucătură, prea devreme şi prea repede, pe deasupra se mai uita şi-n dreapta şi-n stânga în vreme ce mânca, de parcă ar fi crezut că putea veni oricând şi de oriunde cineva care să-i ia plăcinta. Era prea neliniştit, în mintea lui, ca să se poată bucura de ea în voie, mă gândeam eu, sau ca să îngăduie cuiva să mănânce împreună cu el, fără să clănţăne ameninţător din fălci către intrus. Prin toate aceste ciudăţenii semăna foarte tare cu un câine.

— Mi-e teamă că lui n-o să-i mai lăsaţi nimic, am zis eu timid, după o tăcere, în timpul căreia stătusem la îndoială dacă se cuvenea sau nu să i-o spun. Nu mai am ce s-aduc mai mult de-atât.

Tocmai fiindcă eram sigur de acest lucru mă simţisem îmboldit să-i dau de înţeles cum stă treaba.

— Să-i las ceva şi lui? Cui adică? zise prietenul meu, oprin-du-se din ronţăit coaja plăcintei.

— Flăcăului. Cel despre care mi-aţi vorbit. Care stătea ascuns împreună cu dumneavoastră.

— A, lui!? răspunse el cu un soi de hohot grosolan. Lui? Da, da!... *El* n-are nevoie de haleală.

— Mie mi s-a părut că arăta de parcă ar fi avut nevoie, zisei eu.

Omul se opri din mâncat şi se uită la mine pătrunzător şi foarte surprins.

— Arăta? Când?

— Adineauri.

— Unde?

— Acolo, răspunsei eu, arătându-i cu mâna. Acolo, unde l-am găsit moţăind şi am crezut că eraţi dumneavoastră.

Mă apucă de guler şi mă ţintui cu ochii în aşa fel încât crezui că-i reînviase pofta de a-mi tăia gâtul.

— Era îmbrăcat tot ca dumneavoastră, ştiţi... numai că avea şi o pălărie, îi explicai eu, tremurând. Şi... şi... — mă străduiam din răsputeri să nu-l supăr cu răspunsul — şi cu... acelaşi motiv ca dumnevoastră să vrea să împrumute o pilă. N-aţi auzit tunul, aseară?

— Pesemne chiar s-a tras! zise el, ca pentru sine.

— Mă mir că nu sunteţi sigur de asta, răspunsei, căci s-a auzit până la noi acasă, deşi este destul de departe şi noi eram înăuntru.

— Păi, uite ce e! zise el. Când un om e singur prin pustietăţile astea, cu capul gol şi cu burta goală, simţind că-şi dă duhul de frig şi de foame, nu mai aude nimic altceva toată noaptea, decât tunuri trăgând şi glasuri strigând. Ce altceva să mai audă? Vede soldaţi cu uniforme roşii, luminate de torţele pe care le poartă în mâini, apropiindu-se şi încolţindu-l. Îşi aude numărul strigat, se aude pe sine cum le răspunde sfidător, aude zgomotul puştilor încărcate, aude ordinele: „Fiţi gata! Acum! Puneţi mâna pe el, soldaţi!" şi vede mâinile care-l înhaţă... şi, când colo, nu-i nimeni! Ei, păi, am văzut o trupă întreagă pornită în urmărire, noaptea trecută... veneau aliniaţi, lua-i-ar naiba, bătând pasul: trop! trop! trop!... Am văzut o sută de soldaţi! Ce să-ţi mai spun despre tras! Păi, am văzut toată ceaţa cutremurându-se de bubuituri, până s-a făcut ziuă pe de-a-ntregul... Dar omul acela — reîncepu el, după ce povestise toate acestea de parcă uitase că mă aflam de faţă —, ai băgat de seamă ceva deosebit la el?

— Era foarte tare lovit la faţă, zisei eu, amintindu-mi acest amănunt pe care n-aş fi crezut că-l ştiu.

— Cumva aici? strigă omul plesnindu-şi fără milă obrazul stâng cu latul palmei.

— Da, acolo!

— Unde era?

Îşi vârî puţinele resturi de mâncare în sân, în haina lui cenuşie, şi-mi ceru:

— Arată-mi pe unde a luat-o! O să-l pun jos, ca un câine de vânătoare. Afurisit să fie fierul ăsta de la piciorul meu beteag! Ia dă-

mi pila aceea, băiete!

I-am arătat direcţia în care celălalt se pierduse în ceaţă, iar el a privit într-acolo o clipă. Apoi, aşezat în iarba înaltă şi udă, începând să-şi pilească inelul de fier ca un apucat, nepăsându-i nici de mine, nici de piciorul său, unde avea o rană veche, care, zgândărită acum, sângera, dar cu care se purta de parcă n-ar fi simţit mai multă durere decât pila însăşi. Mi se făcu iarăşi foarte frică de el, văzându-l cum muncea îndârjit şi grăbit, şi, deopotrivă, îmi era tare frică să lipsesc mai mult de-acasă. I-am spus că trebuie să plec, dar nu m-a luat în seamă, aşa că m-am gândit că lucrul cel mai bun pe care-l puteam face era s-o şterg pe furiş. Ultima oară când l-am privit avea capul aplecat peste genunchi şi muncea de zor la cătuşa lui, blestemând-o printre dinţi tot aşa cum îşi blestema piciorul. Ultimul zgomot pe care l-am auzit dinspre el, când m-am oprit, trăgând cu urechea prin ceaţă, a fost al pilei care-şi vedea de treabă.

Capitolul IV

Eram încredinţat că voi găsi în bucătărie un comisar, aşteptându-mă ca să mă aresteze. Însă nu numai că nu era nici un comisar acolo, dar nu fusese încă descoperită nici o urmă de furt. Doamna Joe era ocupată până peste cap cu pregătirea casei pentru sărbătoarea din ziua aceea, iar Joe fusese alungat dincolo de pragul bucătăriei, pentru a-l ţine departe de făraş, un obiect în care soarta îl împingea să calce de fiecare dată, mai devreme sau mai târziu, în timp ce sora mea mătura cu străşnicie podelele locuinţei sale.

— Şi tu pe unde naiba mi-ai fost? fu salutul de Crăciun al doamnei Joe, când eu şi conştiinţa mea încărcată ne făcurăm apariţia.

I-am răspuns că fusesem jos, în sat, să ascult colindele.

— Aha! Bun! comentă doamna Joe. Ai fi putut face lucruri şi mai rele!

Fără nici o îndoială, gândii eu.

— Poate că, dacă n-aş fi fost nevasta unui fierar şi, ceea ce este acelaşi lucru, o sclavă care nu-şi dă niciodată jos şorţul de pe ea, aş fi mers şi eu să ascult colindele, urmă doamna Joe. Îmi plac foarte mult colindele şi tocmai de aceea nu mi-e dat să aud nici unul.

Joe, care se aventurase în bucătărie pe urmele mele, după ce făraşul fusese înlăturat din calea noastră, îşi trecu dosul palmei pe la nas, cu un aer împăciuitor, în clipa în care doamna Joe îl săgetă cu privirea şi, când ea îşi întoarse ochii, el îşi încrucişă pe furiş arătătoarele de la ambele mâini, arătându-mi, astfel, printr-un semn de-al nostru, că doamna Joe era în toane proaste. Dar aceasta era într-atât de des starea ei firească, încât Joe şi cu mine, săptămâni de-a rândul, încremeneam cu degetele încrucişate, ca două statui de cruciaţi.

Urma să avem o masă foarte îmbelşugată, constând dintr-un picior de porc marinat, legume şi o pereche de pui umpluţi, la cuptor. O îmbietoare plăcintă cu carne fusese pregătită cu o dimineaţă înainte (din care cauză nu se observase lipsa cărnii tocate), iar budinca era deja pe foc. Din pricina acestor pregătiri de amploare ni s-a tăiat, fără prea multă vorbă, gustarea de dimineaţă, „că doar n-am să m-apuc acum să vă îndop ca la un chef în toată legea şi-apoi să spăl în urma voastră, când am atâtea pe cap, aşa să ştiţi!”

Aşadar, ni se dădură feliile de pâine să le mâncăm din picioare, de parcă am fi fost două mii de soldaţi în marş forţat şi nu un bărbat şi un copil acasă la ei, şi am băut câteva înghiţituri de lapte îndoit cu apă, dintr-un ulcior de pe dulap, cu feţe vinovate, parcă tot timpul cerând iertare. Între timp, doamna Joe puse perdele albe şi curate la ferestre, bătu în ţinte un nou volan înflorat de-a lungul poliţei şemineului, înlocuindu-l pe cel vechi, şi descoperi intrarea în salonaşul

de oaspeţi, care nu se deschidea cu nici o altă ocazie, ci petrecea tot restul anului în semiîntunericul răcoros al foiţei de staniol, întinse până şi asupra celor patru căţeluşi-bibelou de pe poliţa de deasupra căminului, fiecare cu nasul negru şi cu un coşuleţ de flori în bot, şi fiecare într-un colţ. Doamna Joe era o gospodină care ţinea casa într-o curăţenie desăvârşită, însă avea un deosebit talent de a face curăţenia mai neplăcută şi mai imposibilă decât mizeria însăşi. Curăţenia e soră bună cu evlavia, iar unii oameni fac la fel cu religiozitatea lor.

Sora mea având atât de multă treabă, nu mergea la biserică decât prin împuterniciţi, adică Joe şi cu mine eram trimişi în locul ei. În hainele lui de lucru, Joe avea înfăţişarea obişnuită a unui fierar bine făcut; în hainele de duminică, arăta, în cel mai bun caz, ca o sperietoare de ciori. Nimic din ce îmbrăca atunci nu-i stătea bine, de parcă n-ar fi fost hainele sale, şi parcă tot ce purta atunci îl zgâria şi-l înţepa. Cu prilejul acestei sărbători, când clopotele începură să bată vesel, ieşi din odaia lui, ca întruchiparea nefericirii, în veşmântul complet al penitenţei duminicale. În ceea ce mă priveşte, cred că sora mea avea părerea că eram un mic răufăcător, pe care un poliţai al naşterilor îl arestase (în ziua când venise pe lume) şi i-l lăsase ei, pentru a se purta cu el pe măsura măreţiei legii încălcate. Am fost întotdeauna tratat de parcă eu stăruisem să vin pe lume, în ciuda regulilor înţelepciunii, religiei şi moralei, şi în ciuda părerilor potrivnice ale celor mai buni prieteni ai mei. Chiar şi atunci când eram dus să mi se ia măsuri pentru un nou rând de haine, croitorului i se cerea să mi le facă strâmte ca o uniformă de corecţie şi cu nici un chip să nu mi se lase libertatea de a mă folosi, în voie, de mâinile şi picioarele mele.

Mergând la biserică, Joe şi cu mine închipuiam, de bună seamă, un spectacol mişcător pentru sufletele miloase. Cu toate acestea, ceea ce sufeream în afara casei nu însemna nimic pe lângă ceea ce înduram acum în sufletul meu. Spaimele care puneau stăpânire pe mine, ori de câte ori doamna Joe se apropia de cămară sau când ieşea din odaie, nu se puteau măsura decât cu mustrările de cuget cu care mintea îmi judeca fapta mâinilor. Sub povara păcatului tăinuit, cugetam dacă biserica ar fi atât de puternică încât să mă ocrotească de răzbunarea cumplitului flăcău, în cazul în care aş fi mărturisit totul în acel lăcaş. Îmi încolţise în minte gândul că, după ce se fac strigările de nuntă, când preotul anunţă: „Să mărturisim!” ar fi tocmai momentul potrivit ca să mă ridic şi să-i cer să stăm de vorbă, între patru ochi, în sacristie. Sunt încredinţat că aş fi uluit mica adunare a enoriaşilor noştri dacă aş fi recurs la o asemenea măsură disperată, pentru că era ziua de Crăciun şi nu o duminică oarecare.

Domnul Wopsle, dascălul de la biserică, urma să ia masa la noi acasă, împreună cu domnul Hubble, rotarul, şi doamna Hubble, cu

unchiul Pumblechook (de fapt unchiul lui Joe, dar pe care doamna Joe şi-l însuşise), care era un negustor de grâne şi nutreţ, cu dare de mână, în oraşul învecinat, şi care avea propria sa trăsură. Masa trebuia să înceapă la ora unu şi jumătate. Când Joe şi cu mine ne-am întors acasă, am găsit masa pusă, pe doamna Joe gata îmbrăcată, mâncarea pregătită, iar uşa de la intrarea din faţă descuiată (ceea ce nu se întâmpla cu nici o altă ocazie) ca să poată intra musafirii — şi totul arăta minunat. Însă nici acum nu suflă nimeni vreo vorbuliţă despre furt.

Sosi ora stabilită, fără să-mi aducă vreo uşurare în cuget, iar musafirii se înfiinţară. Domnul Wopsle, pe lângă nasul său roman şi o chelie strălucitoare, în continuarea frunţii largi, avea o voce baritonală, de care era deosebit de mândru; într-adevăr, era bine ştiut printre apropiaţii săi că, dacă ar fi fost după mintea lui, ar fi putut citi liturghia de l-ar fi dat gata pe preot; el însuşi mărturisea că, dacă Biserica ar fi fost „larg deschisă", cu alte cuvinte ar fi permis întrecerile, el neîndoielnic ar fi făcut carieră. Însă Biserica nefiind „larg deschisă", ajunsese doar, cum am spus, un simplu dascăl. Oh, dar se răzbuna, când rostea Amin-urile, răsunător, iar când dădea tonul pentru vreun psalm — întotdeauna cântând versetul în întregime —, se uita mai întâi roată asupra întregii congregaţii, de parcă ar fi spus: „L-aţi auzit pe prietenul nostru de sus, din amvon; acum, faceţi-mi onoarea să-mi împărtăşiţi părerea dumneavoastră despre stilul meu!"

Întotdeauna eu deschideam uşa musafirilor — lăsând impresia că era un obicei de-al nostru să deschidem uşa aceea — şi acum o deschisei mai întâi pentru domnul Wopsle, apoi pentru domnul şi doamna Hubble, iar la sfârşit, pentru unchiul Pumblechook. Trebuie să menţionez că mie nu mi se îngăduia să-i spun „unchi", fiind ameninţat cu cele mai aspre pedepse.

— Doamnă Joe, zise unchiul Pumblechook — un om foarte gras, de vârstă mijlocie, cu răsuflarea grea şi mişcări încete, cu o gură ca de peşte, cu ochi spălăciţi şi holbaţi, şi cu părul de culoarea nisipului stându-i ridicat drept în creştetul capului, arătând de parcă tocmai s-ar fi înecat cu dumicatul şi-acum făcea sforţări să-şi revină —, ţi-am adus, în dar de Sărbători, ţi-am adus, doamnă dragă, o sticlă de *sherry*... şi ţi-am mai adus, doamnă dragă, o sticlă de vin de Porto!

La fiecare Crăciun se prezenta, ca şi cum ar fi fost o nemaipomenită noutate, cu exact aceleaşi cuvinte şi purtând cele două sticle ca pe nişte haltere. La fiecare Crăciun, doamna Joe îi răspundea, cum îi răspunse şi acum:

— Oh, un-chiu-le Pum-ble-chook! Ce drăguţ din partea dumitale!

Şi, la fiecare Crăciun, el îi replica, întocmai ca acum:

— Meriţi cu prisosinţă! Ei, şi sunteţi cu toţii sănătoşi, voinici? Dar

piciul de două parale ce mai face? (Adică eu.)

De Sărbători, luam masa în bucătărie, după care ne retrăgeam, pentru nuci, portocale şi mere, în salonaş, ceea ce era o schimbare aproape tot atât de neplăcută ca schimbarea hainelor de lucru cu cele de duminică pentru Joe. Sora mea se dovedi din cale-afară de vioaie, de data aceasta — într-adevăr, de obicei era mult mai drăguţă în prezenţa doamnei Hubble decât în compania oricui altcuiva. Îmi amintesc de doamna Hubble că era o femeie scundă, creaţă, colţuroasă, îmbrăcată mereu în albastru-deschis şi care se bucura, în general, de reputaţia de-a fi foarte tânără, pentru că se măritase cu domnul Hubble — nu se ştie în ce epocă străveche —, pe când era cu mult mai tânără decât soţul ei. Îmi amintesc că domnul Hubble era un bătrân verde, înalt, cu umerii aduşi, şi cu iz de rumeguş, care-şi ţinea picioarele întotdeauna larg desfăcute — astfel încât, când eram mic şi îl întâlneam pe drum, întotdeauna mă bucuram de o privelişte de vreo câteva mile bune, uitându-mă printre ele.

Nu m-aş fi simţit în largul meu între aceşti invitaţi nici dacă n-aş fi prădat cămara. Nu pentru că eram înghesuit într-un colţ foarte strâmt, acolo unde se sfârşea faţa de masă, cu tăblia mesei înfiptă în piept şi cotul lui Pumblechook vârât drept în ochii mei, nici pentru că nu mi se îngăduia să deschid gura (oricum nu voiam să vorbesc), nici pentru că eram răsfăţat cu vârfurile solzoase ale ghearelor de pasăre şi cu acele părţi neştiute ale porcului, cu care animalul, pe când era în viaţă, n-ar fi avut nici un motiv să se laude. Nu, nu toate acestea mă supărau, ci faptul că nu mă lăsau deloc în pace. Păreau să considere că irosesc momentul dacă nu îndreptau discuţia asupra mea, împungându-mă, când şi când, cu câte o răutate. Iar eu trebuie să fi arătat ca un tăuraş nefericit, într-o arenă de coridă, resimţind foarte adânc toate aceste pişcături morale.

Chinul a început din clipa în care ne-am aşezat la masă. Domnul Wopsle recită rugăciunea, declamând teatral — într-un mod pe care acum l-aş putea categorisi drept o combinaţie religioasă a atitudinii Stafiei din *Hamlet* cu aceea a regelui din *Richard III* — şi încheind cu foarte nimerita urare de-a ne simţi cu toţii adânc recunoscători.

La acestea, sora mea mă pironi cu privirea şi spuse, cu o voce încărcată de reproşuri:

— Ai auzit? Să fii recunoscător!

— Mai ales, zise domnul Pumblechook, să le fii recunoscător, băiete, celor care te-au crescut pe palme.

Doamna Hubble clătină din cap şi, măsurându-mă cu o privire de parcă ar fi avut trista presimţire că nu o să se aleagă nimic bun de mine, întrebă:

— Oare de ce nu sunt tinerii niciodată recunoscători?

Această enigmă morală păru covârşitoare pentru toţi cei de faţă,

până când domnul Hubble o rezolvă scurt, spunând:

— Soi rău!

Şi atunci toţi murmurară:

— Adevărat! şi se uitară la mine într-un fel din cale-afară de neplăcut şi încărcat de subînţelesuri.

Poziţia şi influenţa lui Joe erau şi mai şterse (dacă se poate imagina aşa ceva) când se aflau de faţă şi persoane străine, decât atunci când eram numai între ai casei. Dar de nenumărate ori m-a ajutat şi m-a mângâiat cum s-a priceput, şi întotdeauna făcea la fel când ne aflam la masă, de pildă dându-mi un supliment de sos, dacă se servea sos. În ziua aceea aveam sos din belşug, iar Joe îmi puse cu lingura în farfurie aproape o litră.

Ceva mai târziu, tot la masă, domnul Wopsle reluă predica de la biserică, înăsprind-o puţin, şi ne împărtăşi — desigur, în ipoteticul caz în care Biserica ar fi fost „larg deschisă” — ce fel de predică ar fi ţinut el. După ce ne onoră cu vreo câteva idei din cuvântarea preotului, făcu observaţia că, după părerea lui, subiectul din ziua aceea al predicii fusese prost ales, lucru care era şi mai puţin de iertat, adăugă el, când existau atâtea subiecte „la îndemână”.

— Iarăşi foarte adevărat! sări unchiul Pumblechook. Drept la ţintă, domnule! O sumedenie de subiecte la îndemână, fireşte, pentru cei care ştiu să pună mâna pe ele. Asta ne lipseşte! Nu trebuie să cauţi prea departe un subiect, dacă eşti pregătit să pui mâna pe vreunul.

Iar domnul Pumblechook adăugă, după un scurt răgaz de meditaţie:

— Uite, de pildă, porcul. Ăsta da subiect! Dacă vreţi un subiect, uitaţi-vă la porc!

— Adevărat, domnule! Ce de învăţăminte pentru tineri, răspunse domnul Wopsle (şi ştiam că avea s-o întoarcă pentru mine înainte de-a continua), se pot trage dintr-o astfel de predică!

— Cască urechile bine! îmi spuse sora mea, într-o severă paranteză.

Joe îmi mai turnă nişte sos.

— Porcii, urmă domnul Wopsle (pe cel mai coborât ton al vocii sale şi arătând cu furculiţa spre obrajii mei ca para focului, de parcă mi-ar fi rostit numele mic), porcii au fost tovarăşii celor risipitori. Lăcomia porcului a fost pusă în faţa ochilor noştri ca să fie un exemplu pentru tineri. („Frumos îţi şade, am gândit eu, tocmai tu, care ai ridicat în slăvi porcul pentru că e atât de gras şi de fraged!”) Ceea ce este demn de dispreţ la un porc este cu atât mai mult la un băiat!

— Sau la o fată, sugeră domnul Hubble.

— Bineînţeles că şi la o fată, domnule Hubble, încuviinţă domnul Wopsle, puţin sâcâit, dar nu este nici o fată de faţă.

— Fără a mai pune la socoteală, zise domnul Pumblechook, întorcându-se brusc spre mine, de ce trebuie să fii recunoscător când te gândeşti la el. Căci, dacă te-ai fi născut un purcel...

— Chiar asta *a fost*, atât cât poate un copil să fie purcel! spuse sora mea, foarte apăsat.

Joe îmi mai dădu nişte sos.

— Da, numai că eu chiar mă refeream la un purcel cu patru picioare, zise domnul Pumblechook. Aşadar, dacă te-ai fi născut aşa ceva, ai mai fi fost tu aici, acum? Nu...

— Cel mult sub forma asta, zise domnul Wopsle, arătând din cap către platou.

— Dar eu nu mă refeream la această formă, domnule! replică domnul Pumblechook, căruia nu-i plăcea să fie întrerupt. Vreau să spun că nu s-ar mai fi bucurat de compania celor mai vârstnici şi mai buni decât el, n-ar mai fi putut trage foloase din discuţia lor, şi nu s-ar mai fi lăfăit, având de toate. Ar mai fi putut? Nu, n-ar mai fi putut! Şi care ţi-ar fi fost, atunci, soarta? se întoarse el din nou spre mine. Ai fi fost vândut pentru nu ştiu câţi şilingi, la preţul la care este cotat articolul pe piaţă, iar Dunstable, măcelarul, ar fi venit după tine, când ai fi stat în paiele tale, şi te-ar fi înhăţat iute sub braţul stâng, iar pe cel drept şi l-ar fi strecurat sub haină ca să scoată un cuţit din buzunarul jiletcii sale şi să-ţi verse sângele, curmându-ţi viaţa. Şi n-ai mai fi fost ţinut ca pe palme, atunci! Nici o clipă!

Joe îmi oferi iarăşi sos, dar mie îmi fu frică să mai iau.

— Ţi-a dat, desigur, multă bătaie de cap, doamnă Joe, zise doamna Hubble, compătimind-o pe sora mea.

— Bătaie de cap? făcu sora mea ca un ecou. Numai bătaie de cap?

Şi începu să înşire un înspăimântător pomelnic al tuturor bolilor de care mă făcusem vinovat, al tuturor dăţilor când nu dormisem, al tuturor locurilor înalte de pe care căzusem şi al tuturor locurilor joase în care căzusem, al tuturor juliturilor pe care mi le făcusem şi al tuturor clipelor în care ea îşi dorise să mă vadă în mormânt, iar eu refuzasem cu îndărătnicie să mă duc acolo.

Cred că romanii trebuie să se fi scos din sărite unul pe altul cu nasurile lor. Probabil că de aceea au devenit poporul fără astâmpăr pe care îl cunoaştem. Oricum, nasul roman al domnului Wopsle mă scoase din răbdări în timpul relatării nelegiuirilor mele, şi mi-ar fi plăcut să trag de el aşa de tare, încât să-l fac să urle. Dar tot ceea ce îndurasem până în momentul acela nu însemna nimic pe lângă groaznicele sentimente care puseră stăpânire pe mine în clipa în care se lăsă liniştea, la sfârşitul litaniei surorii mele, şi în care toată lumea îşi aţintise cu indignare şi duşmănie ochii asupra mea (iar eu mă simţeam cumplit de vinovat).

— Totuşi, zise domnul Pumblechook, aducându-i uşurel pe cei de faţă înapoi la tema de la care porniseră, porcul, privit ca aliment, este o bogăţie la casa omului, nu-i aşa?

— Să-ţi aduc nişte brandy, unchiule? se oferi sora mea.

Cerule! Se întâmplase, în cele din urmă! Pumblechook avea să descopere că era slab, avea să spună că e slab, iar eu aveam să fiu pierdut! M-am apucat strâns pe sub faţa de masă de piciorul mesei, aşteptându-mi sfârşitul.

Sora mea se duse după urciorul de piatră, veni înapoi cu el şi-i turnă brandy lui Pumblechook — nimeni altcineva nu mai ceru. Hainul om se jucă, un timp, cu paharul — îl ridică de pe masă, îl privi în lumină şi îl aşeză din nou jos —, prelungindu-mi chinurile. În tot acest răstimp, doamna Joe şi Joe strângeau grăbit masa, ca să facă loc plăcintei şi budincii.

Nu-mi puteam dezlipi ochii de la Pumblechook. Continuând să mă ţin strâns de piciorul mesei cu mâinile şi picioarele, am văzut nemernica făptură plimbându-şi în joacă degetele pe pahar, ridicându-l la gură, zâmbind, dându-şi capul pe spate şi înghiţind băutura dintr-odată. În clipa următoare, musafirii fură cuprinşi de-o negrăită stupoare, din cauza saltului pe care el îl făcu drept în picioare, învârtindu-se în loc de mai multe ori, într-un înspăimântător acces de tuse măgărească, şi apoi dând buzna pe uşă afară; după aceea, putu fi văzut pe fereastră, tuşind violent şi scuipând, schimonosindu-şi faţa în cele mai oribile chipuri şi părând că-şi pierduse minţile.

M-am încleştat şi mai tare de masă, în vreme ce doamna Joe dădu fuga împreună cu Joe la Pumblechook. Nu ştiam cum reuşisem, dar nu aveam nici o îndoială că îl omorâsem. În groaznica mea situaţie, a însemnat o adevărată uşurare când a fost adus înapoi şi când, privind cu reproş de jur împrejur la ceilalţi, de parcă aceştia nu-i priiseră, s-a prăbuşit pe scaunul său, cu un icnet lămuritor:

— Catran!

Umplusem urciorul de piatră, după ce furasem din brandy, turnând, fără să-mi dau seama, din sticla cu apă de catran. Ştiam că o să i se facă şi mai rău în scurtă vreme. Am mişcat masa, ca un medium din zilele noastre, prin forţa strânsorii nevăzute în care o ţineam.

— Catran! strigă sora mea uluită. Dar cum Dumnezeu a putut ajunge catranul acolo?

Însă unchiul Pumblechook, atotputernic în bucătăria aceea, nu mai voia să audă nimic despre acest subiect, alungându-l cu un gest poruncitor din mână şi cerând un punci din gin şi apă. Sora mea, care începuse să devină îngrijorător de căzută pe gânduri, fu nevoită să se grăbească să aducă ginul, apa caldă, zahărul şi coaja de lămâie, amestecându-le. Cel puţin pentru moment, eram salvat. Încă mă mai ţineam de piciorul mesei, dar o strângeam acum profund recunoscător.

Treptat, am devenit destul de calm ca să-mi descleştez mâinile şi să-mi mănânc porţia de budincă. Domnul Pumblechook se înfruptă şi el din budincă. Toată lumea mâncă budincă. Momentul critic odată depăşit, domnul Pumblechook prindea culoare, sub binefăcătoarea

influenţă a ginului cu apă. Începusem să cred că voi trece cu bine de ziua aceea, când sora mea îi zise lui Joe:

— Farfurii curate... gustările reci!

Am reînşfăcat imediat piciorul mesei şi am strâns-o tare la piept, de parcă ar fi fost tovarăşa copilăriei mele şi prietena mea de suflet. Prevedeam ce avea să urmeze şi simţeam că, de data aceasta, eram cu desăvârşire pierdut.

— Trebuie să gustaţi, zise sora mea, adresându-se musafirilor cu toată drăgălăşenia de care era ea în stare, trebuie să gustaţi, în încheierea mesei, din darul minunat şi delicios de la unchiul Pumblechook!

Trebuia, auzi! Nici o nădejde să-l guste!

— Trebuie să vă spun, zise sora mea, ridicându-se, că este vorba despre o plăcintă, o delicioasă plăcintă cu carne de porc!

Musafirii murmurară câteva complimente. Unchiul Pumblechook, conştient că merita recunoştinţa semenilor săi, răspunse — chiar vioi, având în vedere cele întâmplate:

— Ei, doamnă Joe, facem şi noi ce putem! Să gustăm o bucată din plăcinta cu pricina!

Sora mea ieşi s-o aducă, i-am auzit paşii îndreptându-se către cămară. L-am văzut pe domnul Pumblechook legănându-şi cuţitul în mână. Am zărit pofta de mâncare retrezită la viaţă în nările romane ale domnului Wopsle. Am auzit remarca domnului Hubble, că „o bucată dintr-o gustoasă plăcintă cu carne de porc e tot ce poate fi mai bun şi că nu va pica greu nimănui” şi l-am auzit pe Joe şoptindu-mi „o să primeşti şi tu, Pip”. Niciodată n-am ştiut sigur dacă am scos un ţipăt de groază doar în mintea mea sau de-adevăratelea, în auzul celor de faţă. Am simţit că nu mai puteam rezista şi trebuia să fug. Am dat drumul piciorului mesei şi-am rupt-o la goană.

Dar n-am ajuns mai departe de uşa casei, unde aproape că m-am repezit cu capul înainte într-un grup de soldaţi, înarmaţi cu puşti, unul dintre ei întinzând o pereche de cătuşe spre mine şi zicând:

— Aici este... atenţie... hai!

Capitolul V

Apariţia unui Şir de soldaţi, lăsându-şi cu zgomot patul puştilor încărcate pe treptele casei noastre, îi făcu pe meseni să se ridice buimăciţi şi pe doamna Joe, care venea din bucătărie cu mâinile goale, să holbeze ochii şi să-şi curme brusc văicăreala uluită.

— Doamne Dumnezeule mare, ce s-a întâmplat... cu... plăcinta...

Sergentul şi cu mine intrarăm în bucătărie, iar doamna Joe rămăsese privind încremenită. La această bruscă răsturnare de situaţie, am început să-mi vin în fire. Sergentul care îmi vorbise se uita acum la fiecare dintre musafiri, pe rând, parcă invitându-i, ţinând cu mâna dreaptă cătuşele întinse şi mâna stângă pe umărul meu.

— Îmi cer iertare, doamnelor şi domnilor, zise sergentul, dar, aşa cum i-am spus la uşă acestui şmecheraş (de fapt, nu-mi spusese nimic), sunt în urmărirea cuiva, în numele Majestăţii Sale, şi îl caut pe fierar.

— Şi, mă rog, de ce îl cauţi pe el? ripostă sora mea, luând foc imediat la vestea că avea cineva treabă cu Joe.

— Doamnă, răspunse politicos sergentul, dacă ar fi să vorbesc după mine, aş răspunde că pentru a avea cinstea şi plăcerea de a face cunoştinţă cu soţia lui; vorbind însă în numele Majestăţii Sale, răspund că am o mică problemă de rezolvat cu el.

Aceste cuvinte fură întâmpinate ca o plăcută dovadă de fermitate a sergentului, într-atât încât domnul Pumblechook exclamă cu putere:

— Bine zis!

— Vezi dumneata, fierarule, urmă sergentul, care între timp îl descoperise din ochi pe Joe, am avut un necaz cu astea şi am văzut că încuietoarea uneia dintre ele nu funcţionează bine, iar legătura dintre inele nu se face cum trebuie. Întrucât avem nevoie de ele imediat, te rog s-arunci un ochi să vezi despre ce e vorba.

Joe îşi aruncă ochii asupra cătuşelor şi declară că reparaţia cerea aprinderea cuptorului din fierărie şi că avea să dureze aproape două ore, cel puţin.

— Aşa? Atunci, o să te apuci de treabă numaidecât, fierarule, zise sergentul netulburat, căci e vorba de slujirea Majestăţii Sale. Iar dacă oamenii mei îţi pot da vreo mână de ajutor, or s-o facă.

Cu acestea, îşi chemă oamenii, care intrară cu toţii în bucătărie, unul după altul, lăsându-şi armele grămadă într-un colţ. Apoi rămaseră în picioare, cum fac în general soldaţii, care cu mâinile încrucişate în faţă, care sprijinindu-se pe un picior, care rezemându-se cu un umăr de perete, care lărgindu-şi puţin centiroanele şi curelele genţilor cu muniţie, care deschizând uşa, ca să scuipe cu putere în curte, peste caii lor înalţi.

Am băgat de seamă toate acestea fără să-mi dau seama că le vedeam

aievea, căci eram mort de frică. Dar, începând să pricep că acele cătuşe nu erau pentru mine şi că atenţia alor casei se îndreptase asupra militarilor, iar plăcinta fusese dată uitării, am reuşit să-mi adun şi mai bine gândurile împrăştiate.

— Îmi spuneţi, vă rog, cât este ceasul? zise sergentul către domnul Pumblechook, ca unui om a cărui experienţă negustorească de a cântări îndreptăţea judecata că era precizia întruchipată.

— Tocmai a trecut de două şi jumătate.

— Nu-i rău, zise sergentul, chibzuind. Chiar dacă sunt silit să mă opresc aici aproape două ceasuri, tot o să meargă. Cam ce distanţă socotiţi că ar fi de aici, de la dumneavoastră, până la mlaştină? Mai puţin de o milă, aş zice eu.

— Chiar o milă, zise doamna Joe.

— Merge. O să începem încercuirea pe înserat. Cu puţin înainte de asfinţit, aşa sună ordinul meu. Merge.

— Puşcăriaşi, sergent? întrebă domnul Wopsle, de parcă ar fi fost de la sine înţeles.

— Da, răspunse sergentul. Doi. Se ştie aproape sigur că sunt încă în mlaştină şi că nu vor încerca să fugă de-acolo înainte de asfinţit. A văzut careva de aici ceva în legătură cu asta?

Cu toţii, în afară de mine, răspunseră nu, cu tărie. Dar pe mine nu mă băga nimeni în seamă.

— Ei, bine, continuă sergentul, o să se trezească prinşi ca într-un cleşte, cel puţin aşa am de gând, şi mai curând decât îşi închipuie. Hai, fierarule! Cînd eşti gata, e gata şi Majestatea Sa.

Joe îşi scosese haina, vesta şi cravata, îşi pusese şorţul de piele şi trecuse în fierărie. Unul dintre soldaţi deschisese ferestrele de lemn, un altul aprinsese focul, un altul sufla din foale, iar ceilalţi stăteau în jurul cuptorului care, curând, începu să duduie. Atunci, Joe începu să bată cu ciocanul şi să zăngăne, şi iar să bată cu ciocanul şi să zăngăne, în vreme ce ne uitam cu toţii la el.

Interesul pentru apropiata hăituială nu numai că absorbi atenţia tuturor, ci o făcu pe sora mea mult mai darnică. Scoase din butoi o carafă de bere pentru soldaţi şi îl pofti pe sergent să servească un pahar de brandy. Însă domnul Pumblechook zise tăios:

— Daţi-i vin, doamnă! Garantez că în vin nu-i catran.

Aşadar, sergentul îi mulţumi surorii mele şi îi spuse că, de vreme ce el prefera băutura fără catran, ar fi vrut nişte vin, dacă nu era cu supărare. Când i se aduse vinul, el ridică paharul în sănătatea Majestăţii Sale, adăugând şi câteva urări de Sărbători, apoi îl dădu pe gât dintr-o înghiţitură, plescăind din buze.

— Bună marfă, nu-i aşa, sergent? zise domnul Pumblechook.

— Să vă spun ceva, răspunse sergentul. Bănuiesc că *dumneavoastră* aţi făcut rost de marfa aceasta!

Domnul Pumblechook, cu un râs gros, întrebă:

— Chiar aşa? De ce?

— Pentru că, răspunse sergentul, bătându-l prieteneşte pe umăr, dumneavoastră sunteţi un om care ştie ce-i bun.

— Credeţi? făcu domnul Pumblechook, cu acelaşi râs de dinainte. Mai luaţi un pahar!

— Împreună cu dumneavoastră! Amândoi deodată! răspunse sergentul. Să ciocnim, buza paharului meu de piciorul paharului dumneavoastră, acum piciorul paharului dumneavoastră de buza paharului meu... Să sune o dată, să sune de două ori... cea mai plăcută muzică! În sănătatea dumneavoastră! Să trăiţi o mie de ani şi să vă bucuraţi întotdeauna de lucrurile bune aşa cum faceţi şi astăzi!

Sergentul îşi goli din nou paharul şi păru dispus să mai bea unul. Am băgat de seamă că domnul Pumblechook, în avântul ospitalităţii sale, părea să fi uitat că vinul ni-l făcuse nouă cadou, căci smulse sticla din mâna doamnei Joe şi îşi luă deplina libertate de-a o goli, într-o revărsare de veselie. Până şi eu primii puţin. Şi fu atât de generos încât, când cea dintâi sticlă se isprăvi, o ceru şi pe cealaltă, din care împărţi cu aceeaşi dărnicie.

Privindu-i în timp ce stăteau strânşi ciorchine în jurul cuptorului din fierărie, petrecând cu atâta voie bună, m-am gândit ce cumplit era că sarea şi piperul petrecerii lor era prietenul meu, fugarul din mlaştini. Nu se distraseră nici pe sfert atât de tare înainte ca atmosfera să fie înviorată de povestea urmăririi lui. Iar acum, când îşi închipuiau cu toţii, plini de însufleţire, cum aveau să fie prinşi „cei doi nemernici", în vreme ce foalele parcă pufneau după fugari, focul parcă se aţâţa pentru ei, fumul parcă se grăbea să-i urmărească, Joe parcă bătea cu ciocanul şi zăngănea anume pentru ei, şi, în vreme ce flacăra ba se înălţa, ba scădea, toate umbrele mohorâte de pe pereţi parcă tremurau ameninţându-i pe cei doi, iar scânteile de fier înroşit săreau şi mureau, mie mi se părea că după-amiaza palidă de afară, care, în închipuirea mea, era şi ea copleşită de milă, pălise din pricina lor, bieţii năpăstuiţi.

În sfârşit, Joe îşi termină lucrul, iar zăngănitul şi vuietul se opriră. Pe când îşi îmbrăca din nou haina, prinse curaj şi propuse ca vreo câţiva dintre noi să meargă împreună cu soldaţii şi să vadă cum se va sfârşi urmărirea. Domnul Pumblechook şi domnul Hubble refuzară, chipurile dorind să fumeze o pipă în compania doamnelor; dar domnul Wopsle spuse că ar merge, dacă şi Joe avea să meargă. Joe zise că el ar vrea şi m-ar lua şi pe mine, dacă doamna Joe ar încuviinţa. N-am fi fost în veci lăsaţi să mergem, pot să bag mâna în foc, dacă doamna Joe n-ar fi fost atât de curioasă să ştie totul şi să afle sfârşitul întregii poveşti. Astfel stând lucrurile, ea îi puse doar atât în vedere lui Joe:

— Dacă aduci băiatul înapoi cu capul făcut zob de vreo muschetă,

să nu aştepţi de la mine să i-l pun la loc!

Sergentul îşi luă politicos rămas-bun de la doamna Joe şi se despărţi de domnul Pumblechook ca de prietenul său — cu toate că mă îndoiesc că, dac-ar fi stat pe uscat, ar fi fost la fel de sensibil la meritele acestui gentleman, cât s-a arătat a fi când a fost vorba de udătură. Oamenii lui şi-au luat puştile şi s-au încolonat. Domnul Wopsle, Joe şi cu mine primirăm ordinul strict de-a rămâne în coadă şi de a nu mai scoate un cuvânt odată ce vom fi ajuns la mlaştini. Când ne-am trezit cu toţii în aerul rece de afară şi ne-am pus hotărât în mişcare spre ţinta noastră, i-am strecurat la ureche lui Joe o şoaptă trădătoare:

— Nădăjduiesc, Joe, că n-o să-i găsim.

Iar Joe îmi şopti, la rândul său:

— Aş da un şiling să ştiu că şi-au croit deja un drum şi au fugit, Pip.

Nu ni s-a mai alăturat nici un gură-cască din sat, căci vremea era mohorâtă şi ameninţătoare, drumul pustiu, mersul anevoios, se lăsa întunericul, iar oamenii aveau câte-un foc bun înăuntrul caselor, în jurul căruia sărbătoreau Crăciunul. Câteva chipuri se grăbiră să se arate la ferestrele luminate şi să se uite după noi, dar nu ieşi nici unul afară. Am trecut de stâlpul indicator şi am ţinut-o drept către cimitir. Acolo, ne-am oprit pentru câteva minute, la un semn cu mâna al sergentului, iar vreo doi sau trei oameni s-au împrăştiat printre morminte, cercetând locul şi, de asemenea, portalul bisericii. Se întoarseră fără să fi găsit ceva, după care pornirăm spre inima mlaştinii, ieşind pe poarta laterală a cimitirului. O lapoviţă nesuferită, mânată de vântul dinspre răsărit, începu să ne izbească drept în faţă, iar Joe mă luă în cârcă.

Acum, odată ce ne aflam în pustietatea înfricoşătoare, pe unde lor nici nu le dădea prin minte că trecusem cu vreo opt sau nouă ore mai devreme şi îi văzusem pe amândoi fugarii ascunzându-se, m-am gândit, pentru prima oară, cu o groază de nespus, că, dacă aveam să-i înconjurăm, puşcăriaşul meu va crede că eu îi adusesem pe soldaţi acolo. Mă întrebase dacă eram un împeliţat de trădător şi-mi spusese că n-aş fi fost altceva decât un pui de copoi însetat de sânge, dacă m-aş fi alăturat celor care îl hăituiau. Oare nu avea să creadă că eram deopotrivă un împeliţat gata să înşele şi un pui de copoi, şi că îl trădasem?

Însă nu mai avea nici un rost să-mi pun această întrebare. Mă aflam deja acolo, în cârca lui Joe, şi tot acolo se afla şi Joe, sărind peste şanţuri ca un vânător şi îndemnându-l pe domnul Wopsle să nu se poticnească în nasul lui roman şi să ţină pasul cu noi. Soldaţii mergeau înainte, înşiraţi pe o linie acoperind o arie destul de largă, păstrând o oarecare distanţă între ei. Străbăteam mlaştinile în direcţia pe care apucasem şi eu la început şi de la care mă abătusem din

pricina ceţii. Acum ceaţa fie nu se lăsase încă, fie o risipise deja vântul. În strălucirea stinsă şi roşiatică a asfinţitului, fanalul, spânzurătoarea, întăriturile fortului şi malul celălalt al râului se vedeau ca în palmă, deşi înmuiate toate într-o culoare apoasă şi plumburie.

Cu inima bătându-mi ca un ciocan într-o fierărie, cocoţat pe umerii largi ai lui Joe, mă uitam în toate părţile, ca să descopăr vreo urmă de puşcăriaş. Nu vedeam nimic, nu auzeam nimic. Domnul Wopsle mă băgase de vreo câteva ori în sperieţi cu pufnelile şi respiraţia lui grea, dar mă obişnuisem cu acest zgomot şi acum îl puteam deosebi de cele ale ţintei urmărite. Am tresărit îngrozit când mi s-a părut că aud pila încă hârşâind — dar era numai talanga unei oi. Oaia s-a oprit din păscut şi s-a uitat sfioasă la noi, iar suratele din jurul ei, ferindu-şi capetele de vânt şi de lapoviţă, ne-au ţintuit cu o privire piezişă, de parcă ne-ar fi socotit pe noi răspunzători pentru pacostea aceea de vreme. Dar, în afară de aceste lucruri şi de tremurul asfinţitului din fiecare fir de iarbă, nimic nu tulbura încremenirea lugubră a mlaştinilor.

Soldaţii continuau să înainteze către vechiul fort, iar noi îi urmam, la mică distanţă, când toţi deodată ne-am oprit, căci ajunsese până la noi, purtat pe aripile vântului şi-ale ploii, un strigăt prelung. Acesta se repetă. Venea de la mare depărtare, dinspre răsărit, dar se auzea lung şi tare. Ba nu, păreau să fie două sau trei glasuri înălţate deodată, dacă erai în stare să desluşeşti ceva în amestecul acela nedesluşit de sunete!

Auzind acest strigăt, sergentul îşi chemase oamenii aflaţi aproape de el şi ţinea sfat cu ei cu voce joasă, când Joe şi cu mine venirăm lângă ei. După ce mai ciulirăm urechile încă o dată, şi Joe, care desluşise bine strigătele, şi domnul Wopsle, care nu le desluşise, ajunseră la aceeaşi concluzie — erau mai multe glasuri. Sergentul, om dintr-o bucată, ordonă să nu se răspundă în nici un fel strigătului, şi schimbă planul de bătaie, astfel încât oamenii lui să înainteze către locul cu pricina din două părţi deodată, în pas alergător. Prin urmare, am luat-o la dreapta, către răsărit, iar Joe porni atât de iute, încât a trebuit să-l strâng cu toată puterea ca să mă ţin în spinarea lui.

Era o adevărată întrecere sau, cum o numi Joe, în singurele vorbe pe care le mai rosti pe toată durata ei, „o vânturare". Coborând şi urcând maluri, sărind peste zăgazuri şi afundân- du-ne în şanţuri, croindu-ne drum printre tufele de mărăcini — nimănui nu-i păsa pe unde o lua. Pe când ne apropiam de locul de unde se striga, devenea din ce în ce mai limpede că nu striga un singur glas. Uneori, păreau să se oprească şi atunci şi soldaţii se opreau. Când izbucneau din nou, soldaţii porneau mai repede ca înainte, iar noi, după ei. După un timp, ajunserăm atât de aproape, încât auzirăm o voce strigând:

„Ucigaşule!” şi cealaltă: „Puşcăriaşi! Evadaţi! Gărzi! Pe aici, la puşcăriaşii fugari!” Apoi, ambele voci păreau că se înăbuşă într-o încleştare, ca după aceea să izbucnească din nou. Iar când mai auziră şi asta, soldaţii ţâşniră, fugind ca nişte cerbi; la fel şi Joe.

Sergentul era în frunte. Când ajunserăm foarte aproape, zgomotele încetară ca prin farmec. Doi dintre soldaţi îl urmau pe sergent, nedezlipiţi de el. Armele lor erau încărcate şi duse la ochi în poziţie de tragere, când apărurăm şi noi, ceilalţi.

— Aici sunt amândoi! gâfâi sergentul, luptându-se într-un şanţ. Predaţi-vă! Fiare sălbatice afurisite! Hai, despărţiţi-vă!

Apa era vânzolită cu îndârjire, noroiul sărea în toate părţile, răbufneau înjurături, se cărau pumni, până când mai mulţi soldaţi coborâră în şanţ ca să-l ajute pe sergent şi îi scoaseră târâş, despărţindu-i, pe puşcăriaşul meu şi pe celălalt. Amândoi sângerau şi horcăiau, înjurau şi se zbăteau. Bineînţeles, îi recunoscusem pe amândoi, de la prima privire.

— Ţineţi minte! zise puşcăriaşul meu, ştergându-şi sângele de pe faţă cu mâneca sa zdrenţuită şi scuturându-şi degetele de smocurile de păr smulse celuilalt. Eu l-am prins! Eu vi-l predau! Ţineţi minte treaba asta!

— Nu înseamnă mare lucru, la ce bun să ţinem minte? zise sergentul. N-o să-ţi ajute prea mult, omule, căci sunteţi amândoi în aceeaşi oală. Aduceţi cătuşele!

— Nu mă aştept să-mi prindă mie bine. Nu vreau să-mi facă mai bine decât îmi face acum! zise puşcăriaşul meu, râzând cu poftă. Eu l-am prins. Iar el o ştie. Asta-i destul pentru mine.

Celălalt puşcăriaş era pământiu la faţă şi, pe lângă vânătăile vechi de pe obrazul stâng, acum părea sfâşiat şi rănit peste tot. Nu-şi putu recăpăta răsuflarea să vorbească decât în clipa în care amândoi fură încătuşaţi, dar continuă să se sprijine de un soldat, ca să nu cadă.

— Ia aminte, soldat... a încercat să mă omoare!...

Acestea fură primele sale cuvinte.

— Am încercat să-l omor? zise puşcăriaşul meu plin de dispreţ. Am încercat şi n-am făcut-o? L-am prins şi vi l-am predat, asta am făcut. Nu doar că l-am împiedicat să iasă din mlaştini, dar l-am şi târât până aici — l-am târât înapoi toată distanţa asta. Dumnealui este un gentleman, dacă nu vă e cu supărare, nemernicul ăsta de aici. Dar acum, pontoanele şi-au recăpătat gentlemanul, cu ajutorul meu. Să-l omor? Nici nu merita osteneala să-l omor, câtă vreme puteam să-i fac mult mai mult rău şi să-l trag înapoi până aici!

Celălalt gâfâia în continuare.

— A încercat... a încercat... să... mă omoare. Fiţi... fiţi martori!

— Uite ce e! zise puşcăriaşul meu către sergent. Neajutat de nimeni am şters-o de pe vasul deţinuţilor; mi-am tăiat o trapă în burta lui şi-

am şters-o. Aş fi putut s-o şterg, la fel, şi din mlaştinile astea afurisite şi îngheţate... Uită-te la piciorul meu — n-ai să vezi nici urmă de fier pe el... Da, aş fi făcut-o, dacă n-aş fi descoperit că mai era şi *el* pe aici. Să-l las să fie liber? Să-l las să se folosească de mine ca de o unealtă, iar şi iar? Încă o dată? Nu, nu! Chiar de-ar fi fost să mor în groapa asta (şi, aici, arată spre şanţ, cu o mişcare largă a mâinilor sale încătuşate), în ultima clipă de viaţă, tot m-aş fi încleştat de el, de l-aţi fi găsit, negreşit, prins în strânsoarea mea.

Celălalt puşcăriaş, care, în mod vădit, era îngrozit de tovarăşul său, repetă:

— A încercat să mă omoare! Aş fi fost mort dacă n-aţi fi venit voi!

— Minte! zise puşcăriaşul meu, cu o sălbatică îndârjire. E un mincinos din născare şi-o să moară tot un mincinos. Uitaţi-vă la mutra lui — nu se citeşte limpede pe ea? Hai, să se uite în ochii mei! Îl poftesc s-o facă, dacă are curaj!

Celălalt, sforţându-se să rânjească batjocoritor — cu toate că nu reuşi să-şi stăpânească nervii cât să-i dea gurii sale o expresie lămurită —, se uita când la soldaţi, când peste mlaştini, când în sus, spre cer, dar, fără nici o îndoială, nu privea către cel ce vorbea.

— Îl vedeţi? continuă puşcăriaşul meu. Vedeţi ce nemernic e? Îi vedeţi ochii ăştia, de om de nimic, care dă din colţ în colţ? Aşa s-a uitat şi la proces, când am fost judecaţi amândoi. Niciodată nu s-a uitat la mine!

Celălalt, muşcându-şi necontenit buzele uscate şi rotindu-şi neîncetat ochii, ba în jurul lui, ba în depărtări, îl privi, în cele din urmă, pentru o clipă, pe vorbitor, spunând:

— N-am ce să văd la tine! cu o ocheadă cumva în zeflemea către mâinile încătuşate.

În momentul acela, puşcăriaşul meu păru că turbează de-a dreptul de furie neputincioasă şi, dacă nu l-ar fi ţinut soldaţii, s-ar fi năpustit asupra lui.

— Nu v-am spus eu, zise atunci celălalt puşcăriaş, că m-ar fi omorât, dacă ar fi putut?

Şi toată lumea putu să vadă că tremura de frică şi că pe buze i se iviseră nişte stropi ciudaţi de spumă albă, ca fulgii de zăpadă.

— Gata cu vorbăria! zise sergentul. Aprindeţi torţele!

În timp ce unul dintre soldaţi, care căra un coş în loc de puşcă, îngenunche să-l deschidă, puşcăriaşul meu privi pentru prima oară la cei din jurul lui şi dădu cu ochii de mine. Coborâsem din spinarea lui Joe când ajunseserăm pe marginea şanţului, şi nu mai făcusem nici o mişcare de atunci. M-am uitat la el cu înflăcărare când mă fixă, şi am dat uşurel din mâini, clătinând din cap. Pândisem momentul să-i prind privirea, ca să încerc să-l asigur de nevinovăţia mea. Nu mi-era deloc limpede dacă mi-a priceput intenţia, căci mi-a aruncat o privire pe

care n-am înţeles-o — totul s-a petrecut într-o singură clipă. Însă, şi de s-ar fi uitat la mine un ceas sau o zi întreagă, chipul lui nu mi s-ar fi părut mai cu luare-aminte ca în clipa aceea.

Soldatul cu coşul scăpără curând amnarul şi aprinse vreo trei sau patru torţe, una pentru el şi celelalte pentru restul tovarăşilor săi. Fusese aproape întuneric mai înainte, dar acum se întunecase de-a binelea şi, nu peste multă vreme, avea să fie beznă deplină. Înainte să plecăm din locul acela, patru soldaţi, aşezaţi în cerc, traseră câte două focuri în aer. Îndată după aceea am văzut şi alte torţe aprinzându-se, în depărtare, înapoia noastră, şi altele, în mlaştină, de partea cealaltă a râului.

— În regulă, zise sergentul. Să mergem!

Nu făcurăm decât vreo câţiva paşi, când trei tunuri îşi sloboziră încărcătura pe deasupra capetelor noastre, cu aşa un bubuit de mi se păru că-mi plesneşte ceva înăuntrul urechii.

— Sunteţi aşteptaţi pe vas, zise sergentul către puşcăriaşul meu. Au aflat că veniţi. Nu rări pasul, omule. Ţine-aproape!

Cei doi erau duşi, la o oarecare distanţă unul de altul, înconjuraţi de câte un grup de paznici. Acum îl ţineam pe Joe de mână, iar el purta una dintre torţe. Domnul Wopsle ar fi vrut să ne întoarcem acasă, dar Joe era hotărât să rămână până la sfârşit, aşa că am continuat să mergem cu ceilalţi. Păşeam de-acum pe un drum destul de bun, care, în cea mai mare parte, se ţinea de firul apei, abătându-se doar din când în când, încrucişându-se cu vreun şanţ, care avea pe marginea lui câte o moară de vânt micuţă şi un stăvilar înecat de noroi. Când priveam în jurul meu, puteam vedea celelalte lumini venind după noi. Torţele pe care le purtam aruncau pete mari, învăpăiate, pe cărare, şi mi se părea că le văd şi pe acestea fumegând şi pâlpâind. În rest, nu desluşeam nimic prin bezna groasă. Făcliile încălzeau aerul din jurul nostru cu vâlvătaia răşinei lor, iar cei doi prizonieri păreau bucuroşi de acest lucru, în vreme ce şontâcăiau, înconjuraţi de puşti. Nu puteam merge prea repede, căci amândoi şchiopătau. De altfel, erau atât de vlăguiţi, încât de vreo două sau trei ori a trebuit să ne oprim ca să-şi mai tragă sufletul.

După aproape o oră de mers, am ajuns la o baracă grosolană din lemn, lângă un debarcader mic. În baracă era o santinelă, care ne ceru parola. Sergentul îi răspunse. Apoi, am intrat. Înăuntru duhnea a tutun şi a var ud, ardea un foc bun şi se vedeau o lampă, un rastel cu puşti, o tobă şi un lung cadru de pat, din lemn, ca un uriaş storcător de rufe fără calandru, în care puteau încăpea doisprezece soldaţi o dată. Cei trei sau patru soldaţi care stăteau întinşi pe el, înveliţi cu mantalele lor, nu se arătară foarte interesaţi de sosirea noastră — îşi ridicară doar capetele, aruncându-ne nişte priviri somnoroase, după care se culcară la loc. Sergentul întocmi un soi de raport, însemnă ceva într-

un registru şi apoi deţinutul pe care eu l-am numit „celălalt puşcăriaş” fu ales să plece, împreună cu paznicii săi, cel dintâi la vas.

Puşcăriaşul meu nu s-a mai uitat niciodată la mine, după acea singură privire despre care v-am vorbit. Cât stătu în baracă, rămase tăcut în faţa focului, ridicându-şi, pe rând, câte un picior pe grătar ca să-l încălzească şi uitându-se la el, dus pe gânduri, de parcă se compătimea pentru necazurile din ultima vreme. Deodată, se întoarse către sergent şi anunţă:

— Aş vrea să declar ceva în legătură cu evadarea mea. Ar putea scuti unele persoane de-a fi bănuite laolaltă cu mine.

— Poţi să spui ce vrei, răspunse sergentul, stând în picioare şi privindu-l rece, cu braţele încrucişate, dar nu ţi se cere să vorbeşti aici. O să ai prilejul să vorbeşti până te saturi şi să tot auzi despre asta, până se încheie toată povestea, ştii doar.

— Ştiu, dar asta-i altă mâncare de peşte, e o treabă aparte. Omul nu poate să flămânzească, cel puţin, eu nu pot. Am luat nişte haleală din satul de colo... de după biserică, afară din mlaştină.

— Vrei să spui că ai furat, zise sergentul.

— Da, şi o să-ţi spun şi de unde. De la fierar.

— I-auzi! zise sergentul, făcând ochii mari la Joe.

— I-auzi, Pip! zise Joe, făcând ochii mari la mine.

— Erau doar nişte resturi, nimic mai mult, şi un strop de tărie, şi o plăcintă.

— S-a întâmplat să vă lipsească vreo plăcintă, domnule fierar? îl întrebă sergentul aparte pe Joe.

— Nevasta mea văzuse asta, chiar în momentul în care aţi intrat dumneavoastră pe uşă. Îţi aminteşti, Pip?

— Aha! zise puşcăriaşul meu, întorcându-şi ochii întunecaţi către Joe şi fără să-mi arunce nici o privire. Vasăzică tu eşti fierarul, nu-i aşa? Ei, bine, îmi pare rău să ţi-o spun, dar ţi-am mâncat plăcinta.

— Doamne sfinte, dar bine că ai mâncat-o, cel puţin în ceea ce mă priveşte, adăugă Joe, amintindu-şi în ultima clipă de doamna Joe. Noi nu ştim ce-oi fi făcut, dar, oricum, nu te-am fi lăsat să mori de foame din pricina asta, sărman nefericit... Nu-i aşa, Pip?

Acel ţăcănit ciudat, ca de ceas deşteptător, pe care îl băgasem de seamă şi mai înainte, răsună din nou din gâtlejul puşcăriaşului, care se întoarse cu spatele. Barca venise înapoi, iar paznicii săi erau gata de plecare. L-am condus şi noi până la debarcaderul făcut din nişte pari zdraveni şi din pietre şi l-am văzut urcând în barca la care vâslea un echipaj de puşcăriaşi ca şi el. Nici unul nu păru nici mirat, nici curios, nici bucuros, nici necăjit să-l vadă şi nimeni nu rosti vreun cuvânt, în afară de unul din fundul bărcii, care se răsti ca la câini:

— Voi, ăştialalţi, vâsliţi odată!

Ceea ce fu semnalul pentru puşcăriaşi, care vârâră vâslele în apă. La

lumina torţelor, am văzut pontonul întunecat, tras ceva mai departe de nămolul din golf, ca o Arcă a lui Noe blestemată. Închis, zăvorât şi ancorat cu uriaşe lanţuri ruginite, vasul-puşcărie părea, în ochii mei de copil, vârât şi el în fiare, aidoma deţinuţilor. Am văzut barca trăgând lângă vas şi pe prietenul meu urcând la bord şi dispărând. Apoi, capetele torţelor fură cufundate în apă şi se stinseră sfârâind, de parcă totul se sfârşise pentru el.

Capitolul VI

Gândurile mele legate de furtişagul de care, în mod atât de neaşteptat, fusesem scutit să mai dau socoteală nu m-au împins la mărturisiri complete, dar cred totuşi că mai aveam nişte picături de cinste în străfundul sufletului.

Nu-mi amintesc să fi simţit vreo slăbiciune în ceea ce-o priveşte pe doamna Joe, când mi s-a risipit spaima de a fi dat în vileag. Dar îl iubeam pe Joe — probabil pur şi simplu pentru că, în acele zile ale copilăriei mele, dragul meu prieten mă lăsa să-l iubesc — şi, faţă de el, conştiinţa mea nu era întru totul liniştită. Simţisem (mai ales când l-am văzut prima oară căutându-şi pila) că trebuia neapărat să-i spun întregul adevăr. Totuşi n-am făcut-o, şi aceasta pentru că nu eram pe deplin convins că, dacă ar fi aflat, nu m-ar fi socotit apoi mai rău decât eram. Teama de a pierde încrederea lui Joe şi, pe viitor, de a sta în colţul căminului, seara, uitându-mă trist după tovarăşul şi prietenul meu, pierdut pe vecie, îmi lega limba. Îmi închipuisem perspectiva sumbră că Joe ar fi ştiut — niciodată nu l-aş mai fi putut vedea lângă foc, pipăindu-şi perciunii bălai, fără să mă gândesc că medita la fapta mea. Dacă Joe ar fi ştiut, niciodată nu l-aş mai fi putut vedea aruncând o privire, oricât de întâmplătoare, la carnea sau budinca pregătite în ajun, când ni s-ar fi aşezat pe masă, fără să mă gândesc că se întreabă, de fapt, dacă nu cumva dădusem o raită prin cămară. Dacă Joe ar fi ştiut şi dacă, după această întâmplare, în oricare altă împrejurare a vieţii noastre împreună în aceeaşi casă, ar fi băgat de seamă că berea lui este trezită sau tulbure, convingerea mea că în acel moment ar fi bănuit că e nişte catran în ea mi-ar fi urcat tot sângele în obraji. Pe scurt, am fost prea laş ca să fac ceea ce ştiam că era bine, la fel cum fusesem prea laş ca să nu fac ceea ce ştiam că era rău. Pe vremea aceea, nu cunoşteam lumea, aşa că nu imitam pe nici unul dintre nenumăraţii oameni care se comportă astfel. Ca un adevărat geniu, neînvăţat de nimeni, am descoperit singur acest fel de purtare.

Cum mi se făcu foarte somn mai înainte de-a pierde din ochi vasul deţinuţilor, Joe mă luă din nou în spinare şi mă aduse până acasă. Excursia aceasta trebuie să-l fi obosit foarte tare pe domnul Wopsle, fiindcă acesta nu numai că se simţea dărâmat, dar mai era şi atât de supărat încât, dacă Biserica ar fi fost larg deschisă, probabil că ar fi excomunicat întreaga expediţie, începând cu Joe şi cu mine. Dar, ca mirean, deşi era mare umezeală, a stăruit pe drumul de întoarcere la tot pasul să stea jos, cu o îndârjire atât de nesănătoasă încât, atunci când şi-a scos haina ca să-i fie pusă la uscat la focul din bucătărie, dovada de netăgăduit de pe pantalonii săi l-ar fi pierdut, dacă aceasta ar fi fost considerată un păcat capital.

Între timp, eu mă împleticeam prin bucătărie ca un mic beţivan, din pricină că abia fusesem lăsat din nou pe picioarele mele — adormisem pe drum, imediat ce Joe mă ridicase în cârcă, şi mă trezisem la căldură, în lumină şi în larmă de glasuri. Când mi-am mai venit în fire (cu ajutorul unui ghiont puternic primit între umeri şi o exclamaţie înviorătoare din partea surorii mele: „Pfui! Nu s-a mai pomenit un băiat ca ăsta!”), am văzut că Joe tocmai le povestea despre mărturisirea puşcăriaşului, după care toţi musafirii se apucară să presupună felul în care acesta reuşise să pătrundă în cămară. După ce examină cu grijă datele problemei, domnul Pumblechook emise ipoteza că trebuie să se fi căţărat mai întâi pe acoperişul fierăriei, apoi trecuse pe acoperişul casei şi coborâse în bucătărie pe hornul căminului, folosindu-se de o sfoară improvizată din aşternutul lui de pat, rupt în fâşii. Cum domnul Pumblechook era foarte categoric şi deţinea şi o trăsură personală — spre deosebire de ceilalţi —, toată lumea fu de acord că aşa trebuie să se fi petrecut lucrurile. Domnul Wopsle, totuşi, răcni un sălbatic „Ba nu!”, cu neputincioasa răutate a unui om răpus de oboseală, dar, fiindcă nu avea nici o teorie a lui şi nici haina pe umeri, fu ignorat în unanimitate — asta ca să nu mai pomenim despre aburii groşi ieşind din turul pantalonilor săi în timp ce stătea cu spatele la focul din bucătărie, ca să şi-i usuce, ceea ce nu era nici pe departe un lucru care să inspire încredere.

Asta a fost tot ce-am auzit în seara aceea, înainte să fiu înşfăcat de sora mea, de parcă eram o insultă somnoroasă la adresa musafirilor ei, şi dus la culcare cu aşa o mână grea, încât mi s-a părut că aveam câte cincizeci de obezi în picioare, din pricina cărora mă împiedicam de toate treptele. Mustrarea mea de cuget, după cum am descris-o, începu înainte de a mă fi sculat, a doua zi de dimineaţă, şi continuă multă vreme după ce povestea fu dată uitării şi nu mai fu pomenită decât când şi când.

Capitolul VII

Pe vremea când stăteam în cimitir, citind inscripţiile de pe pietrele de mormânt ale familiei, aveam doar atâta învăţătură cât să le pot silabisi. Iar puterea mea de înţelegere, chiar şi faţă de înţelesul lor simplu, nu era deplină, deoarece vedeam în „soţia celui de mai sus” o măgulitoare dovadă a ridicării tatălui meu către o lume mai bună, şi, dacă oricare alta dintre rudele mele răposate ar fi fost pomenită drept „cel de mai jos”, neîndoielnic că mi-aş fi făcut cea mai proastă impresie despre acel membru al familiei. Nici ideile mele despre noţiunile teologice, pe care mi le dădea catehismul, nu erau deloc conforme celor consacrate, căci îmi amintesc foarte clar cât de convins eram că promisiunea de „a merge neabătut pe-aceeaşi cale, în toate zilele vieţii mele” mă obliga să străbat întotdeauna satul de la casa noastră într-o singură direcţie şi numai aceea, fără s-o schimb vreodată, ocolind în jos, pe la rotărie, sau în sus, pe la moară.

Ştiam că, atunci când aveam să fiu destul de copt, voi deveni ucenicul lui Joe, iar până ce mi-aş fi putut asuma acea demnitate, „n-aveam să fiu tratat ca un împărat”, cum spunea doamna Joe, sau, după cum traduceam eu, „n-aveam să fiu pe degeaba îndopat”. Ca atare, nu eram doar băiat bun la toate în fierărie, ci, dacă vreun vecin se întâmpla să aibă nevoie de ajutor, fie la alungat ciorile, fie la adunat pietrele din curte, fie pentru orice altă treabă de soiul ăsta, eu eram cel onorat cu această misiune. Totuşi, pentru ca rangul nostru să nu fie compromis în acest chip, pe poliţa de deasupra căminului, în bucătărie, se ţinea o puşculiţă în care se făcuse cunoscut tuturor că se strângeau câştigurile mele. Eu, unul, aveam impresia că banii aveau să contribuie, în cele din urmă, la lichidarea datoriei naţionale, căci ştiu că nu puteam nutri vreo speranţă de-a mă bucura şi eu de o parte din acel tezaur.

Sora bunicului domnului Wopsle ţinea o şcoală de seară, în sat. Ceea ce vrea să însemne că era o bătrână ridicolă, cu mijloace limitate şi cu beteşuguri nelimitate, care obişnuia să tragă un pui de somn în fiecare seară, de la şase la şapte, în prezenţa copiilor care plăteau, fiecare, câte doi penny pe săptămână pentru a profita de ocazia de-a o vedea pe ea făcând acest lucru. Bătrâna închiriase o căsuţă ţărănească, în care domnul Wopsle ocupa odaia de la etaj, de unde noi, şcolarii, obişnuiam să-l auzim, prin tavan, citind cu voce tare, în cel mai plin de demnitate şi mai grozav stil, uneori chiar buşind cu piciorul în duşumea. Era o minciună gogonată că domnul Wopsle ar fi „examinat” şcolarii o dată la trei luni. Ceea ce făcea dumnealui cu acel prilej era să-şi suflece manşetele, să-şi pomădeze părul şi să ne ţină cuvântarea funebră rostită de Marc-Antoniu în faţa trupului

neînsufleţit al lui Cezar[2]. Aceasta era întotdeauna urmată de *Oda despre Patimi*[3] a lui Collins, în care mie îmi plăcea de domnul Wopsle mai cu seamă când întruchipa Răzbunarea, aruncându-şi sabia mânjită de sânge ca un trăsnet pe pământ şi apucând trâmbiţa care anunţa războiul cu o privire ucigătoare. Pe atunci încă nu le înţelegeam pe deplin, cum mi s-a întâmplat mai târziu în viaţă, când am căzut în mijlocul patimilor şi le-am comparat cu Collins şi Wopsle, mai degrabă în defavoarea acestor doi domni.

Pe lângă această instituţie de învăţământ, sora bunicului domnului Wopsle mai ţinea, în aceeaşi odaie, o mică prăvălie de mărunţişuri. Habar n-avea ce marfă zăcea în magazie sau care era preţul vreunuia dintre obiectele de vânzare, dar avea un carneţel soios, pe fundul unui sertar, care-i servea drept catalog de preţuri. Cu ajutorul acestui oracol, Biddy descurca toate tranzacţiile prăvăliei. Biddy era strănepoata surorii bunicii domnului Wopsle — mărturisesc că nu sunt în stare să spun ce fel de rudă îi era ea domnului Wopsle. Era orfană ca şi mine; tot ca şi mine, fusese crescută „pe palme”. Din punctul meu de vedere, se remarca mai cu seamă prin extremităţile sale, căci părul îi era întotdeauna nepieptănat, mâinile întotdeauna nespălate şi pantofii întotdeauna scâlciaţi, fiindcă îi călca pe călcâi. Descrierea se vădea nepotrivită o singură zi pe săptămână. Duminica mergea la biserică foarte îngrijită.

Mulţumită râvnei personale şi mai mult cu ajutorul lui Biddy decât al surorii bunicii domnului Wopsle, m-am luptat din răsputeri cu alfabetul, de parcă ar fi fost un desiş de mărăcini, rămânând din cale-afară de sleit de puteri şi plin de zgârieturi după fiecare literă. Iar după treaba asta, am căzut drept în mijlocul pârdalnicelor de cifre, nouă la număr, care, în fiecare seară, păreau să născocească ceva nou ca să-şi schimbe înfăţişarea, râzându-şi de strădania mea de a le recunoaşte. Dar, în cele din urmă, am început, pe dibuite şi orbecăind, să citesc, să scriu şi să socotesc, deşi cât se poate de căznit.

Într-o seară, stăteam în colţul căminului cu tăbliţa mea pe genunchi, căznindu-mă din răsputeri să compun o scrisoare pentru Joe. Cred că era la aproape un an după expediţia noastră din mlaştini, căci mi se părea că trecuse mult timp de atunci, şi era din nou iarnă şi ger. Cu un abecedar lângă vatră, la picioarele mele, ca îndrumar, am izbutit, în vreo două ceasuri, să scrijelesc şi să mâzgălesc, cu litere de tipar, această epistolă:

„drAgul mEu JO spE c Eşt biNe sĂnĂtO io spE c vo fI curânD îstAre s T învĂţ şi io pe Tine JO şi aTUnci siGur c vom fI fOArte buCUroşi şi cânD io vo fI ceNicuL tĂu JO vom Face mulLTe şoTii creDemă s nUm spUi miE PIP.”

Nu era absolut necesar să comunic cu Joe în scris, având în vedere că el şedea lângă mine şi că eram singuri acasă. Dar i-am înmânat

acest mesaj (cu tăbliţă cu tot), scris de mâna mea, iar Joe l-a primit ca pe un miracol de erudiţie.

— Măi, Pip, bătrâne! exclamă Joe, căscându-şi larg ochii albaştri. Ce învăţat mai eşti! Zău că eşti!

— Aş vrea eu să fiu aşa, oftai eu, aruncând o privire spre tăbliţa din mâna lui, cu presimţirea că scrierea mea era cam povârnită.

— Ia te uită, aici e un J, zise Joe, şi un O în toată legea! Aici e un J şi un O, Pip, adică J-O, adică Joe.

Niciodată nu l-am auzit pe Joe citind cu voce tare ceva mai lung decât această unică silabă şi, cu o duminică în urmă, la biserică, băgasem de seamă, când, din întâmplare, ţinusem cartea noastră de rugăciuni cu capul în jos, că acest lucru păruse să nu-l deranjeze câtuşi de puţin, de parcă ar fi fost ţinută întocmai cum trebuia. Voind să mă folosesc de acest prilej ca să aflu dacă, atunci când aveam să-l învăţ pe Joe, trebuia să încep chiar de la început, am spus:

— Dar citeşte restul, Joe!

— Restul, zici, Pip? făcu Joe, uitându-se peste scrisoare fără grabă şi grijuliu. Unu, doi, trei. Păi, aici sunt trei de J şi trei de O, adică de trei ori J-O, e scris de trei ori Joe, Pip!

M-am aplecat peste umărul lui Joe şi, ajutându-mă de degetul arătător, i-am citit întreaga scrisoare.

— Nemaipomenit! zise Joe când terminai. Chiar *eşti* un învăţat!

— Cum scrii Gargery, Joe? l-am întrebat, cu un aer de modestie protectoare.

— Nu-l scriu deloc, zise Joe.

— Bine, dar să zicem că l-ai scris.

— Nu se poate zice aşa ceva, răspunse Joe. Cu toate că mă înnebunesc după citit.

— Serios, Joe?

— Mă înnebunesc! întări Joe. Dă-mi o carte bună sau un ziar bun, aşază-mă în faţa unui foc bun şi nu mai vreau nimic în plus! Dumnezeule, continuă el, după ce-şi frecă niţel genunchii cu palma, când chiar dai peste un J şi un O şi îţi spui „Uite, în sfârşit un J-O, adică un Joe", tii! ce interesant este cititul!

Am tras concluzia din această ultimă mărturisire că învăţătura lui Joe, ca şi motorul cu aburi, era încă în faşă. Continuând ancheta, îl descusui:

— N-ai mers niciodată la şcoală, Joe, când erai mic ca mine?

— Nu, Pip.

— De ce n-ai mers niciodată la şcoală, Joe, când erai mic ca mine?

— Ei, Pip! făcu Joe, luând vătraiul şi apucându-se de ocupaţia lui obişnuită când era muncit de vreo idee, şi anume să râcâie încet tăciunii dintre barele grătarului. O să-ţi spun. Tatăl meu, Pip, căzuse în patima beţiei şi, când era ameţit de băutură, o bătea pe mama fără

nici o milă. Era aproape singurul lucru pe care îl bătea, de fapt, în afară de mine. Şi pe mine mă bătea, cu o hărnicie care nu era niciodată ajunsă de hărnicia cu care bătea în nicovala lui... Mă asculţi, mă înţelegi, Pip?

— Da, Joe.

— Prin urmare, maică-mea şi cu mine am fugit de la taică-meu de mai multe ori; şi atunci maică-mea se ducea să muncească şi zicea: „Joe, de-acum, cu voia Domnului, o să faci şi tu niţică şcoală, băiete" şi mă dădea la şcoală. Dar taică-meu era aşa de bun la inimă încât nu se îndura să trăiască fără noi. Aşa că venea după noi, cu o şleahtă întreagă, speriind lumea şi făcând aşa un tărăboi pe la uşile caselor pe unde stăteam noi încât, de obicei, îi silea pe oameni să nu mai vrea să aibă de-a face cu noi şi să ne dea pe mâna lui. Atunci, ne lua acasă şi ne bătea pe amândoi. Şi treaba asta, vezi tu, Pip, îmi spuse Joe, făcând o pauză în râcâitul său meditativ în jar şi privindu-mă în ochi, m-a tras înapoi de la învăţătură.

— Cu siguranţă Joe, bietul de tine!

— Deşi, nu uita, Pip, zise Joe, atingând măsurat, de vreo două ori, partea de sus a grătarului din vatră cu vătraiul, ca să fim drepţi faţă de toţi şi să-i dăm fiecăruia după cât merită, tatăl meu avea o inimă bună, pricepi?

Nu pricepeam, dar nu i-am spus-o.

— Ei bine, continuă Joe, cineva trebuia să ţină casa, Pip, altminteri, se ducea totul de râpă, pricepi?

Asta pricepeam şi i-am spus-o.

— Prin urmare, taică-meu nu s-a împotrivit să mă duc la muncă. Aşa că m-am dus la muncă şi m-am apucat de meseria pe care o am şi acum, care ar fi fost şi meseria lui, de altfel, dacă şi-ar fi făcut-o, şi am muncit destul de mult, *crede-mă*, Pip. Cu vremea, am ajuns în stare să-l întreţin şi pe el şi l-am întreţinut până când a murit, lovit de aploplexie. Şi am vrut să pun să se scrie pe piatra lui de mormânt aşa: „Chiar dacă s-a purtat urât, Aminteşte-ţi, cititorule, ce inimă bună a avut."

Joe recită acest cuplet cu atâta mândrie neascunsă şi atâta grijă pentru claritate, încât mă făcu să-l întreb dacă îl compusese el însuşi.

— Eu l-am făcut, zise Joe, eu singur. L-am făcut cât ai clipi. A fost ceva ca atunci când, dintr-o singură lovitură de baros, scoţi o potcoavă în toată regula. N-am mai fost atât de surprins în toată viaţa mea — nu-mi venea să cred în ascuţimea minţii mele — să-ţi spun drept, cu greu mi-a venit a crede că *într-adevăr* a venit din ascuţimea minţii mele. Cum îţi spuneam, Pip, voiam să pun să se cioplească versurile astea pe lespedea lui, dar poezia costă bani, oricum ai ciopli-o, cu litere mai mici sau mai mari. Aşa că nu s-a mai scris. Ca să nu-ţi mai zic despre ciocli! Mama a avut nevoie de toţi banii pe care îi pusesem

eu deoparte pentru treburile astea. O ducea rău cu sănătatea, era chiar la pământ. N-a întârziat să-l urmeze pe tata, sărmana, şi, în cele din urmă, i-a venit timpul să se bucure de odihna veşnică.

Ochii albaştri ai lui Joe se umeziră puţin — şi-i frecă, întâi pe unul, apoi pe celălalt, în cel mai nesănătos şi neplăcut mod, cu măciulia mânerului vătraiului.

— Mi-a fost tare urât, zise Joe, să stau aici singur, şi atunci am cunoscut-o pe sora ta. Să ştii de la mine, Pip — Joe se uită hotărât în ochii mei, parcă bănuind că n-o să fiu de acord cu el — sora ta este o femeie frumoasă.

Fără voia mea, mi-am întors ochii spre foc, cuprins în mod vădit de îndoială.

— Oricare-ar fi părerea familiei sau a lumii despre ea, Pip, sora ta este — şi Joe îşi însoţi fiecare cuvânt de o bătaie de vătrai în grătarul vetrei — o... femeie... frumoasă!...

Nu mi-a trecut prin cap nimic mai bun de zis decât:

— Mă bucur că gândeşti aşa, Joe.

— Şi eu, răspunse Joe, prinzându-mi vorbele din zbor. *Eu* mă bucur că gândesc aşa, Pip. Un pic de roşeaţă a pielii sau o neînsemnată chestiune de oase, pe ici, pe colo... ce înseamnă asta pentru mine?

Eu comentai, cu perspicacitate, că, dacă pentru el nu însemna nimic, atunci nici pentru restul lumii nu avea ce să însemne.

— Neîndoielnic! încuviinţă Joe. Tocmai asta e. Ai dreptate, bătrâne. Când am cunoscut-o pe sora ta, se vorbea mult despre cum te creştea ea pe palme. Foarte frumos din partea ei, zicea toată lumea, şi eu ziceam la fel cu toată lumea. Cât despre tine, continuă Joe, cu o mutră schimonosită de parcă ar fi văzut într-adevăr ceva nesuferit, dacă ţi-ai fi putut da seama, ca mine, ce nevolnic şi ce jigărit erai, Dumnezeule, ţi-ai fi făcut cea mai proastă părere despre tine!

Nu tocmai încântat de asta, i-am zis:

— Lasă, Joe, nu-ţi face griji din cauza mea.

— Dar eu mi-am făcut griji, Pip, răspunse el, cu o naivitate drăgăstoasă. Când i-am propus surorii tale să fim împreună şi să facem strigările de nuntă la biserică, în momentul în care a fost şi ea dornică şi gata să vină aici, la fierărie, i-am spus: „Şi adu-l şi pe bietul copilaş cu tine. Dumnezeu să-l binecuvânteze pe bietul copilaş” — aşa i-am spus surorii tale —, „că e loc destul şi pentru el la fierărie!”

Am izbucnit în plâns şi i-am cerut iertare, sărindu-i de gât, iar Joe lăsă vătraiul să-i cadă din mână ca să mă poată îmbrăţişa, zicând:

— Întotdeauna o să fim cei mai buni prieteni, nu-i aşa, Pip? Nu plânge, bătrâne!

După această mică întrerupere, Joe reluă:

— Ei, vezi tu, Pip, uite-aşa am ajuns noi aici! Cam aşa s-a întâmplat, şi acum iată-ne aici! Dar, Pip, când m-oi lua tu pe mâna ta, să mă

înveţi carte — şi-ţi spun dinainte că sunt grozav de greu de cap, cel mai greu de cap din lume —, doamna Joe nu va trebui să bage de seamă ce vrem să facem. Trebuie s-o facem, cum să-ţi spun, pe furiş. De ce pe furiş? Păi, o să-ţi spun eu de ce, Pip.

Ridicase din nou vătraiul de jos, fără de care mă îndoiesc că şi-ar fi putut continua demonstraţia.

— Sora ta e stăpânitoare.

— E stăpânitoare, Joe?

M-am speriat, căci întrezăream, tulbure, explicaţia şi, mi-e teamă că trebuie să adaug, speranţa că Joe n-o mai aproba, din pricina lorzilor-amirali sau a tezaurului.

— Se dă în vânt după guvernare, zise Joe. Adică, vreau să spun, să ne stăpânească pe noi, pe tine şi pe mine.

— A!

— Şi n-ar fi deloc de acord să aibă cunoscători de carte prin casă, continuă Joe, şi, mai ales, n-ar fi deloc de acord să fiu eu un cunoscător de carte, de teamă că aş putea protesta. Ca un soi de răzvrătit, înţelegi?

Mă pregăteam să-i dau replica printr-o întrebare şi reuşisem să spun „De ce...” când Joe mă opri.

— Stai puţin. Ştiu ce vrei să zici, Pip. Stai puţin! Nu tăgăduiesc că sora ta tabără pe noi ca tătarii, uneori. Nu tăgăduiesc că ne dă pe spate şi apoi ne face chisăliţă. În momentele acelea, când îşi iese din fire, Pip, zise Joe coborându-şi vocea până la o şoaptă înăbuşită şi aruncând o privire furişă către uşă, sinceritatea mă sileşte să-mi dezleg limba şi să admit că este o urgie!

Joe rosti acest cuvânt de parcă ar fi început cu pe puţin o duzină de U-uri mari.

— De ce nu mă răzvrătesc? Asta voiai să mă întrebi când te-am întrerupt, Pip?

— Da, Joe.

— Ei bine, zise Joe trecându-şi vătraiul în mâna stângă, ca să-şi poată mângâia perciunii — şi, ori de câte ori se deda acestei blajine îndeletniciri, ştiam că nu mai am nici o speranţă —, sora ta are o fire de stăpân. O fire de stăpân!

— Ce înseamnă asta? l-am întrebat eu, trăgând nădejde că o să reuşesc să-i reţin atenţia.

Însă Joe mă lămuri mai repede decât mă aşteptasem şi mă încuie pe dată, cu o demonstraţie circulară, răspunzându-mi cu o privire fixă:

— Ea.

Apoi, când izbuti să-şi smulgă ochii din privirea fixă şi se întoarse la perciunii lui, continuă:

— Iar eu nu am o fire de stăpân. Mai cu seamă, Pip, — şi ţin să ţi-o spun cât se poate de serios, bătrâne — că mi-a ajuns s-o văd pe biata

maică-mea, o femeie spetindu-se, trudind ca un rob, până-i ieşea sufletul, fără o clipă de răgaz în toate zilele vieţii ei, aşa că mi-e cumplit de teamă să greşesc nefăcând ce se cuvine faţă de o femeie, deci mai bine greşesc pe partea cealaltă, ducând-o eu mai puţin bine. Mi-ar plăcea să fi fost eu singurul în capul căruia să se spargă toate, mi-ar plăcea să nu existe nici o „scărmănătoare" pentru tine, bătrâne. Mi-ar plăcea să le pot lua eu pe toate în seama mea! Dar astea sunt suişurile şi coborâşurile şi loviturile sorţii, Pip, şi nădăjduiesc c-ai să treci tu cu bine peste toate necazurile.

Aşa necopt cum eram, cred că din seara aceea am dobândit o nouă admiraţie pentru Joe. De atunci, am fost egali; ce-i drept, egali fuseserăm noi şi înainte, dar, după seara aceea, în momentele de linişte, când stăteam şi mă uitam la Joe, gândindu-mă la viaţa lui, aveam un nou sentiment: ştiam că îl respect din adâncul sufletului.

— Oricum, zise Joe, ridicându-se să mai pună un lemn pe foc, uite că pendula noastră olandeză şi-a văzut de drum, şi acum se pregăteşte să bată de opt, iar ea nu s-a întors încă! Sper că iapa unchiului Pumblechook n-a călcat pe-o bucată de gheaţă, să cadă grămadă.

Doamna Joe îl însoţea, uneori, pe unchiul Pumblechook, în zilele de târg, ca să-l ajute să cumpere lucruri dintr-acelea trebuincioase într-o casă, pentru alegerea cărora este nevoie de mintea unei femei — căci unchiul Pumblechook era holtei şi n-avea deloc încredere în servitorii săi. Tocmai fusese o zi de târg, iar doamna Joe plecase într-una din aceste expediţii.

Joe aprinse din nou focul şi mătură vatra, apoi ne duserăm amândoi la uşă, pândind zgomotul trăsurii. Era o noapte geroasă şi uscată, cu vânt tăios şi chiciură îngheţată. Un om ar fi murit, cu siguranţă, în noaptea aceea, dacă ar fi stat în mlaştini, m-am gândit eu. Şi am privit în sus, la stele, şi mi-am imaginat cât de cumplit ar fi să-şi ridice cineva ochii la ele, în timp ce murea degerat, şi să nu găsească nici un ajutor, nici milă în toată puzderia de licăriri.

— Auzi că vine iapa, zise Joe, sună precum clopotele!

Zgomotul potcoavelor ei pe drumul îngheţat bocnă era ca o muzică şi iapa se apropia într-un trap mai vioi decât de obicei. Am scos un scăunel afară, pentru ca doamna Joe să poată coborî din trăsură, şi-am aţâţat focul, ca să se vadă fereastra luminată, apoi ne-am mai rotit o dată ochii prin bucătărie, să nu fi rămas ceva neaşezat la locul lui. După ce am sfârşit cu aceste pregătiri, au ajuns şi ei, înfofoliţi până la ochi. Doamna Joe coborî numaidecât, iar unchiul Pumblechook se dădu şi el jos, la fel de repede, acoperindu-şi iapa cu o pătură, apoi intrarăm cu toţii în bucătărie, aducând odată cu noi atât de mult aer rece încât toată căldura focului păru să piară.

— Ei, zise doamna Joe, dezbrăcându-se grăbită şi emoţionată, şi împingându-şi boneta pe spate, care-i rămase atârnând de panglici pe

umeri. Dacă nici în seara asta băiatul ăsta n-o să fie recunoscător, atunci n-o să mai fie niciodată!

Încercam să arăt cel mai recunoscător băiat cu putinţă, deşi n-aveam nici cea mai mică idee de ce trebuia să-mi iau această înfăţişare.

— Numai să sperăm, zise sora mea, că n-o să fie ţinut să huzurească. Tare mi-e teamă c-aşa va fi.

— Nu-i stă în obicei, doamnă, zise domnul Pumblechook. Ştie ea mai bine cum trebuie.

Ea? M-am uitat la Joe, întrebând din buze şi sprâncene: „Ea?" Joe îmi întoarse privirea, întrebând din buze şi sprâncene: „Ea?" Sora mea îl surprinse în timp ce făcea acest gest, iar el începu să-şi treacă dosul palmei pe sub nas cu aerul său împăciuitor, obişnuit în astfel de ocazii, şi se uită la ea.

— Ei? zise sora mea în stilul ei arţăgos. La ce te holbezi? A luat foc casa?

— …Cineva vorbea, se încumetă politicos Joe, despre o persoană numită „ea".

— Păi, şi? N-ar trebui să-i zic ea, mă rog? zise sora mea. Numai dacă nu-i spui tu domnişoarei Havisham „el". Şi mă îndoiesc c-ai să îndrăzneşti vreodată.

— Domnişoara Havisham din oraş? întrebă Joe.

— Mai e vreo altă domnişoară Havisham şi în afara oraşului? replică sora mea. Vrea ca băiatul ăsta să se ducă şi să se joace acasă la ea. Şi bineînţeles că se va duce. Şi-o să facă bine să se joace acolo, zise sora mea, clătinând din cap către mine, în semn de încurajare să fiu din cale-afară de vioi şi jucăuş, ca să nu mi ţi-l joc eu!

Auzisem despre domnişoara Havisham din oraş — toată lumea, pe-o rază de câteva mile, auzise despre domnişoara Havisham din oraş — ca fiind o femeie putred de bogată şi rea, care locuia într-o casă mare şi mohorâtă, baricadată împotriva hoţilor, şi care dusese o viaţă foarte singuratică.

— Păi, da, vezi bine! zise Joe înmărmurit. Mă întreb doar de unde îl cunoaşte ea pe Pip?

— Nerodule! strigă sora mea. Cine-a zis că îl cunoaşte?

— ...Dar cineva vorbea, se încumetă din nou Joe, politicos, despre faptul că ea vrea să se ducă Pip pe la ea şi să se joace acolo.

— Şi ce-i cu asta? Nu putea să-l întrebe pe unchiul Pumblechook dacă ştie vreun băiat care să se ducă şi să se joace acolo? Nu este cu putinţă ca unchiul Pumblechook să fie unul din chiriaşii săi, care, uneori — să nu spunem la fiecare patru luni sau la jumătate de an o dată, ci doar uneori — să meargă pe la ea ca să-i plătească chiria? Şi nu se poate ca, într-o astfel de ocazie, ea să-l fi întrebat pe unchiul Pumblechook dacă nu cunoaşte vreun băiat care să vină şi să se joace

acasă la ea? Şi nu s-ar putea ca unchiul Pumblechook, fiind întotdeauna atât de atent şi grijuliu faţă de noi — cu toate că, Joseph, poate că nu te-ai gândit la asta! (Şi rosti aceste cuvinte pe un ton de adânc reproş, de parcă el ar fi fost cel mai nesimţitor dintre nepoţi) — nu s-ar putea, ziceam, ca unchiul Pumblechook, cu acea ocazie, să-i fi pomenit de băiatul ăsta, care stă umflându-se în pene pe aici, (ceea ce pot să jur că nu făceam) şi pentru care am trudit întotdeauna ca o roabă?

— Bine zis! strigă unchiul Pumblechook. Corect expus! Precis punctat! Cu adevărat foarte bine! Acum, Joseph, te-ai lămurit despre ce-i vorba.

— Nu, Joseph! spuse sora mea, tot ca un reproş, în vreme ce Joe îşi trecea necontenit, în semn de iertare, dosul palmei pe sub nas. Încă nu te-ai lămurit, deşi poate că nici nu-ţi dai seama de asta, despre ce este vorba. Poate crezi că ştii, dar nu ştii, Joseph. Căci nu ştii că unchiul Pumblechook, fiind foarte simţitor la tot ce spunem noi şi gândindu-se că viitorul băiatului ăstuia poate fi aranjat prin plecarea lui la domnişoara Havisham, s-a oferit să-l ia în oraş, în seara aceasta, în trăsura sa, şi să-l ţină la el peste noapte, ca să îl ducă mâine-dimineaţă, cu mâna lui, la domnişoara Havisham. Şi cred că mi-a luat Dumnezeu minţile! strigă sora mea, aruncându-şi boneta cât colo, cu o disperare subită. Uite-mă cum stau şi vorbesc unor tălâmbi din naştere, silindu-l pe unchiul Pumblechook să aştepte, cu iapa îmbolnăvindu-se de frig la uşă, când băiatul e năclăit de jeg şi murdărie din vârful capului până în tălpi?

Cu acestea, se năpusti asupra mea ca un vultur la un miel, iar faţa mi-a fost înfundată adânc într-o copaie de lemn, capul mi-a fost pus sub cepul unui butoi cu apă de ploaie, şi-am fost săpunit, şi frământat, şi frecat cu prosopul, şi înghiontit vârtos, şi torturat, şi răzuit, până ce n-am mai fost eu. (În treacăt fie spus, mă cred mai deprins ca oricare alt om de pe faţa pământului cu efectul devastator al unui inel de cununie trecut cu duşmănie pe piele).

Când abluţiunile mele s-au încheiat, am fost vârât în lenjerie curată de cel mai stingheritor caracter, ca un mic penitent într-o pânză de sac, şi-apoi am fost legat fedeleş în cel mai strâmt şi mai înfiorător costum de haine pe care îl aveam. După aceea, am fost dat pe mâna domnului Pumblechook, care mă primi solemn, ca un şef de poliţie, şi care mă blagoslovi cu discursul pe care ştiam că murea de nerăbdare să-l rostească, de când începuse toată tărăşenia.

— Băiete, să le fii de-a pururi recunoscător tuturor rudelor tale, dar mai ales celor care te-au crescut pe palme!

— La revedere, Joe!

— Dumnezeu să te aibă în paza lui, Pip, bătrâne!

Nu mă mai despărţisem niciodată de el până atunci şi, atât din

pricina sentimentelor mele, cât mai ales din pricina urmelor clăbucilor de săpun, n-am văzut, la început, nici o stea din trăsură. Dar, una câte una, ele au început să sclipească, fără să arunce nici un pic de lumină asupra întrebărilor care nu-mi dădeau pace: de ce, pentru numele lui Dumnezeu, mă duceam eu să mă joc la domnişoara Havisham şi de ce, pentru numele lui Dumnezeu, trebuia să mă joc acolo?

2 Din tragedia Iulius Cezar de William Shakespeare.
3 William Collins (1721–1759), poet englez.

Capitolul VIII

Locuinţa domnului Pumblechook, aflată pe strada principală a târgului, avea un iz de boabe de piper şi de făină, aşa cum i se cuvine locuinţei unui negustor de grâne şi seminţe. După mintea mea, trebuia să fi fost cu-adevărat un om fericit, având atâtea sertare mici în prăvălia sa — şi m-am întrebat, când am tras cu ochiul într-unul sau două sertare din rândurile de jos şi am văzut pachetele învelite în hârtie cafenie, dacă seminţele de flori şi bulbii dinăuntru nu cumva tânjeau doar după o zi frumoasă ca să evadeze din temniţele acelea şi să înflorească.

Cugetarea aceasta am făcut-o a doua zi după sosirea mea, dis-de-dimineaţă. Cu o seară înainte, fusesem trimis direct în pat, într-o mansardă sub acoperişul în pantă, care se îngusta atât de mult în colţul în care era aşezat patul, încât am socotit că olanele se aflau la mai puţin de un picior înălţime de sprâncenele mele. În aceeaşi dimineaţă, am descoperit o ciudată legătură între seminţe şi catifeaua reiată. Domnul Pumblechook purta pantaloni de catifea reiată, la fel ca şi vânzătorul din prăvălia sa, şi, într-un fel, pantalonii de catifea reiată aveau un miros şi un aspect general care semănau atât de mult cu mirosul şi aspectul general al grânelor, în timp ce grânele aveau un asemenea miros şi aspect general de catifea reiată, încât cu greu le mai puteam deosebi. Tot atunci am putut observa că domnul Pumblechook părea să-şi conducă afacerile privind vizavi, la şelar, care părea că-şi desfăşoară treburile ţinând ochii pe meşterul care făcea cupeuri de trăsuri, care părea să reuşească în viaţă vârându-şi mâinile în buzunare şi contemplându-l pe brutar, care, la rândul său, îşi încrucişa braţele şi se zgâia la băcan, care stătea în pragul uşii lui şi căsca gura la spiţer. Ceasornicarul, aplecat mereu peste măsuţa lui de lucru, cu o lupă la ochi, şi iscodit încontinuu de un grup de oameni în halate groase de lucru, părea să fie aproape singura persoană de pe strada principală a cărui atenţie se îndrepta către meseria proprie.

Domnul Pumblechook şi cu mine am luat masa de dimineaţă la ora opt, în salonaşul din spatele prăvăliei, în vreme ce vânzătorul îşi bea cana de ceai şi îşi înfuleca pâinea cu unt pe un sac de mazăre, în prăvălie. În ochii mei, domnul Pumblechook era un tovarăş nesuferit. Pe lângă faptul că era stăpânit de aceeaşi convingere a surorii mele, că trebuia să mi se impună şi în alimentaţie un regim de umilire şi penitenţă — adică îmi dădea cât mai multă pâine cu cât mai puţin unt şi îmi turna o asemenea cantitate de apă caldă în lapte încât ar fi fost mult mai sincer să renunţe cu totul la a-mi mai da lapte —, discuţia cu mine se limita doar la calcule aritmetice. De când i-am spus politicos „Bună dimineaţa”, m-a întrebat pompos: „Cât fac şapte ori nouă,

băiete?” Şi cum era să fiu în stare să-i răspund, luat aşa de repede, pe stomacul gol? Îmi era foame, dar, mai înainte de-a fi înghiţit prima îmbucătură, a început o adunare, care nu s-a mai sfârşit tot timpul mesei. „Şi cu şapte? Şi cu patru? Şi cu şase? Şi cu doi? Şi cu zece?” Şi aşa mai departe. Iar după fiecare cifră pe care o adăuga, abia de aveam timp să muşc o dată ori să beau o înghiţitură, înainte de-a veni următoarea — aceasta în vreme ce el stătea liniştit, fără să socotească nimic, înfulecând slănină şi cornuri calde, în cel mai hulpav şi mai nesăţios fel cu putinţă, dacă mi se îngăduie această expresie.

Din aceste motive, am fost foarte bucuros când s-a făcut ora zece şi am pornit către domnişoara Havisham, deşi nu mă simţeam deloc în largul meu când mă gândeam la cum aveam să mă achit de sarcina mea în casa acelei doamne. În mai puţin de un sfert de oră, am ajuns la reşedinţa domnişoarei Havisham, care era o clădire din cărămidă veche, mohorâtă şi cu nenumărate lacăte şi zăvoare de fier. Unele ferestre fuseseră zidite; dintre cele rămase la parter, toate erau zăbrelite, iar zăbrelele erau ruginite. În faţa casei se afla o curte, şi aceasta închisă cu gard de fier. Astfel, a trebuit să aşteptăm, după ce am tras de clopoţel, să vină cineva să ne deschidă. În vreme ce aşteptam la poartă, am aruncat o privire furişă înăuntru (chiar şi atunci domnul Pumblechook mă întrebă: „Şi cu paisprezece?”, dar m-am prefăcut că nu-l aud) şi am văzut că lângă casă era o mare fabrică de bere. Nu se lucra în ea în momentul acela, ba, mai mult, părea că de multă vreme nu mai făcuse nimeni bere acolo.

O fereastră se deschise şi o voce limpede întrebă:

— Cine e?

Iar călăuza mea răspunse:

— Pumblechook.

Vocea spuse:

— Bine.

Fereastra se închise la loc, apoi ieşi o mică domnişoară, traversând curtea, cu nişte chei în mână.

— Acesta, zise domnul Pumblechook, este Pip.

— Aşadar, acesta este Pip? repetă domnişoara, care era foarte drăguţă şi părea foarte încrezută. Intră, Pip!

Domnul Pumblechook dădu să intre şi el, dar ea îl opri, împingând poarta.

— Oh! zise ea. Doriţi s-o vedeţi pe domnişoara Havisham?

— Dacă domnişoara Havisham doreşte să mă vadă, răspunse domnul Pumblechook, încurcat.

— Aha! zise fata. Păi, nu doreşte.

Spuse acest lucru pe un ton atât de hotărât şi de categoric, încât domnul Pumblechook, deşi se simţea lovit în demnitatea sa, nu putu protesta. Doar m-a străpuns încruntat cu privirea — de parcă eu îi

făcusem ceva! — şi a plecat, aruncându-mi cu reproş aceste cuvinte:

— Băiete, să te porţi în aşa fel încât să le faci cinste celor care te-au crescut pe palme!

Eu nu scăpasem de teama că se va întoarce să mă întrebe, printre gratiile porţii: „Şi cu şaisprezece?" Dar n-a făcut-o.

Micuţa mea călăuză încuie poarta şi traversă curtea. Aceasta era pavată şi curată, dar iarba creştea prin toate crăpăturile. Din curte se ajungea, pe o alee, la berărie, iar porţile de lemn ale aleii stăteau deschise şi întreaga berărie de dincolo de ele era deschisă şi goală, încât se vedea prin ea până departe, la zidul înalt care împrejmuia reşedinţa — totul era pustiu şi dărăpănat. Vântul de iarnă părea să sufle mai îngheţat pe aici decât afară, în stradă, şi scotea un şuierat ascuţit — alergând năvalnic, ba intrând, ba ieşind pe uşile deschise ale berăriei — semănând cu zgomotul făcut de vijelie în pânzele unei corăbii în larg.

Fata văzu că mă uitam la berărie şi zise:

— Poţi să bei, fără să păţeşti nimic, toată berea care se fabrică acum în ea, băiete.

— Aşa gândeam şi eu, domnişoară, răspunsei eu, sfios.

— Mai bine că nu mai încearcă nimeni să producă bere acum în ea; altminteri ar ieşi acră, băiete. Nu crezi?

— Aşa se pare, domnişoară.

— Asta nu înseamnă că într-adevăr ar mai fi încercat cineva, adăugă ea, căci s-a terminat cu fabrica, iar clădirea asta va rămâne tot atât de pustie, cum o vezi, până s-o dărâma singură. Cât despre bere, pivniţele sunt destul de pline ca să înecăm tot conacul.

— Acesta este numele casei de aici, domnişoară?

— Unul dintre numele sale, băiete.

— Atunci, are mai multe nume, domnişoară?

— Încă unul. Celălalt nume era Satis — un cuvânt grecesc, sau latinesc, sau evreiesc, sau toate trei la un loc, pentru mine toate-s la fel — şi care înseamnă „destul".

— Casa Destul? zisei eu mirat. E un nume ciudat, domnişoară.

— Da, răspunse ea, dar înseamnă mai mult decât spune. Însemna, când a fost botezată, că oricine avea această casă nu-şi mai putea dori nimic altceva. Se pare că se mulţumeau cu puţin, în zilele acelea, după cum îmi vine mie să cred. Dar nu rămâne în urmă, băiete!

Cu toate că-mi spunea „băiete" atât de des şi cu o nepăsare departe de a fi măgulitoare, era cam de vârsta mea. Bineînţeles, părea mult mai mare, pentru că era fată, pentru că era frumoasă şi pentru că era sigură pe sine. Şi mă lua peste picior cu atâta dispreţ de parcă ar fi avut douăzeci şi unu de ani şi ar fi fost regină.

Am intrat în casă pe una din uşile laterale — intrarea mare, din faţă, era ferecată cu două rânduri de lanţuri, de-a curmezişul — şi

primul lucru pe care l-am observat a fost că toate culoarele erau în beznă şi că fata lăsase o lumânare aprinsă, lângă uşă. Acum o luă şi pornirăm, trecând prin mai multe coridoare şi urcând o scară — totul fiind cufundat într-un întuneric adânc, alungat doar de flacăra lumânării.

În cele din urmă, ne oprirăm la uşa unei încăperi, iar fata îmi zise:

— Intră aici!

I-am răspuns, mai mult intimidat decât din politeţe:

— După dumneavoastră, domnişoară.

La aceasta, ea îmi replică:

— Nu fi caraghios, băiete! Eu nu intru.

Apoi se îndepărtă dispreţuitoare şi, ceea ce era mai rău, luând cu ea şi lumânarea.

Situaţia era foarte neplăcută — eram de-a dreptul speriat. Însă, cum singurul lucru ce-mi mai rămăsese de făcut era să bat la uşă, am bătut şi dinăuntru mi s-a răspuns să intru. Aşadar, am intrat şi m-am trezit într-o încăpere destul de mare, puternic luminată cu nişte lumânări de ceară. Nici o rază de lumină de afară nu pătrundea înăuntru. Era o cameră de toaletă, cum am presupus după mobilier, deşi mare parte din acesta avea forme şi utilizări necunoscute pentru mine. Dar ceea ce-ţi sărea în ochi era o masă, acoperită cu o pânză şi împodobită cu o oglindă, drept pentru care am dedus, de la prima privire, că era masa de toaletă a unei doamne.

N-aş putea spune dacă aş mai fi putut identifica acest obiect, în cazul în care nu s-ar fi aflat nici o doamnă adevărată aşezată în faţa ei. Într-un fotoliu, cu un cot sprijinit de masă şi cu tâmpla lăsată în palmă, stătea cea mai ciudată *lady* pe care o văzusem sau pe care aveam s-o văd vreodată.

Era îmbrăcată în veşminte din stofe scumpe — satinuri, dantele şi mătăsuri — toate de culoare albă. Şi pantofii îi erau albi. Avea un voal alb, lung, prins în păr şi lăsat pe spate, şi flori de mireasă în păr, deşi părul îi era alb. Nişte giuvaiere sclipitoare scânteiau la gâtul şi pe mâinile sale, iar câteva alte bijuterii scânteiau risipite pe masă. Veşminte mai puţin strălucitoare decât rochia cu care era îmbrăcată şi cufere pe jumătate pline zăceau împrăştiate pretutindeni. Nu-şi terminase încă toaleta, căci încălţase doar un pantof — celălalt era pe masă, lângă mâna ei —, voalul îi era doar pe jumătate aranjat, nu-şi pusese încă nici ceasul cu lanţ, şi câteva dantele, care trebuiau să-i împodobească decolteul, stăteau printre celelalte bijuterii, laolaltă cu batista, mănuşile, câteva flori şi o carte de rugăciuni, toate îngrămădite de-a valma în jurul oglinzii.

N-am descoperit toate aceste amănunte din primele clipe, dar în acele prime momente am reţinut mai multe decât aş fi bănuit. Însă am văzut că toate lucrurile dinaintea ochilor mei, care voiau să fie albe,

fuseseră albe cu mult timp în urmă şi că acum îşi pierduseră strălucirea, se ponosiseră şi se îngălbeniseră. Am văzut că mireasa, îmbrăcată în rochie de nuntă, albise ca rochia şi ca florile, şi nu-i mai rămăsese altă strălucire decât aceea a ochilor săi, duşi în fundul capului. Am văzut că rochia aceea îmbrăcase, odinioară, trupul împlinit al unei femei tinere şi că trupul pe care atârna acum se topise, rămânând numai piele şi os. Odată fusesem dus la un bâlci, ca să văd o figură de ceară lugubră, reprezentând nu mai ştiu care personalitate zăcând pe catafalc. Altă dată, am fost dus la una dintre bisericile vechi din mlaştini, ca să văd un schelet, în cenuşa unui veşmânt bogat, care fusese dezgropat dintr-un cavou aflat sub pardoseala bisericii. Acum mi se părea că figura de ceară sau scheletul căpătaseră ochi întunecaţi, care se mişcau şi se uitau la mine. Aş fi ţipat, dacă aş fi îndrăznit.

— Cine e? întrebă doamna de la masă.

— Pip, doamnă.

— Pip?

— Băiatul din partea domnului Pumblechook, doamnă... venit... să se joace.

— Apropie-te, hai să te văd! Vino mai aproape!

Atunci când am stat în faţa ei, ocolindu-i privirea, am observat toate obiectele din jur în amănunţime şi am băgat de seamă că ceasul se oprise la ora nouă fără douăzeci de minute, iar pendula din cameră se oprise şi ea tot la nouă fără douăzeci.

— Uită-te la mine, zise domnişoara Havisham. Nu ţi-e frică de o femeie care n-a mai văzut lumina zilei de când te-ai născut tu?

Cu părere de rău mărturisesc că nu m-am dat înapoi să răspund cu o minciună gogonată:

— Nu.

— Ştii ce ating aici? zise ea, punându-şi amândouă mâinile, una peste alta, în partea stângă a pieptului.

— Da, doamnă.

Gândul m-a dus la flăcăul din mlaştină.

— Ei, ce ating?

— Inima dumneavoastră.

— Zdrobită!

Rosti cuvântul însoţindu-l cu o privire pătrunzătoare şi apăsându-l pătimaş, cu un zâmbet fantomatic, în care se strecura şi un soi de mândrie. După care şi-a mai ţinut câteva clipe mâinile la piept, apoi le-a desprins încet, de parcă se făcuseră de plumb.

— Sunt obosită, zise domnişoara Havisham. Vreau distracţie şi m-am săturat de oameni în toată firea. Joacă-te!

Cred că şi cititorii cei mai înclinaţi să mă critice vor recunoaşte că ar fi fost greu să-l pui pe vreun sărman băiat să facă altceva, în lumea asta mare, mai cu neputinţă de făcut, în asemenea împrejurări.

— Îmi vin câteodată nişte idei nebuneşti, continuă ea, şi una dintre acestea este că vreau să văd pe cineva jucându-se. Hai, hai! şi făcu un gest nerăbdător cu degetele de la mâna dreaptă. Joacă-te, joacă-te, joacă-te!

Pentru o clipă, de frica pedepselor surorii mele, pe care le şi vedeam înaintea ochilor, îmi trecu prin minte gândul să pornesc în jurul odăii imitând mersul trăsurii domnului Pumblechook. Însă nu mă simţii în stare să susţin prea mult o asemenea reprezentaţie, aşa că renunţai şi mă oprii, uitându-mă la domnişoara Havisham, atitudine pe care bănuiesc că ea a luat-o drept încăpăţânare, pentru că mă întrebă, după ce ne măsurarăm o vreme din priviri:

— Eşti morocănos şi îndărătnic?

— Nu, doamnă, îmi pare foarte rău pentru dumneavoastră şi îmi pare foarte rău că nu mă pot juca în clipa aceasta. Dacă vă veţi plânge de mine, o să am necazuri cu sora mea... de aceea, m-aş fi jucat, dacă aş fi putut. Dar tot ce este aici e atât de nou pentru mine, atât de ciudat şi atât de frumos... atât de trist...

M-am oprit, temându-mă să spun prea multe, dacă nu cumva spusesem deja, şi ne-am uitat din nou unul la altul.

Înainte să-mi vorbească, îşi întoarse ochii de la mine şi se uită la rochia pe care o purta, la masa de toaletă şi apoi la chipul ei din oglindă.

— Atât de nou pentru el, murmură ea, atât de vechi pentru mine. Atât de ciudat pentru el, atât de obişnuit pentru mine. Atât de trist pentru amândoi! Cheam-o pe Estella!

Cum se uita mai departe la chipul ei din oglindă, am crezut că vorbea pentru sine şi nu m-am mişcat.

— Cheam-o pe Estella! repetă ea, aruncându-mi scurt o privire. Asta poţi să faci. Cheam-o pe Estella! Din uşă!

Să stau în întuneric, pe un culoar misterios dintr-o casă necunoscută strigând după Estella, o domnişoară dispreţuitoare, care nici nu se arăta, nici nu răspundea, simţind că este o obrăznicie nemaipomenită să-i strig astfel, în gura mare, numele, fu o sarcină aproape la fel de greu de îndeplinit ca şi porunca de-a mă juca. Însă, în cele din urmă, domnişoara binevoi să răspundă, iar lumina cu care venea de-a lungul culoarului întunecat mi se păru că semăna cu o stea.

Domnişoara Havisham o rugă să vină mai aproape şi, luând o bijuterie de pe masă, încercă să vadă cum i-ar sta, întâi la gâtul ei tânăr şi frumos, apoi în minunatul ei păr castaniu.

— A ta o să fie, într-o bună zi, draga mea, şi o să-ţi stea foarte bine. Hai să te văd jucând cărţi cu băiatul ăsta!

— Cu băiatul ăsta? Bine, dar e un băiat de ţăran de rând!

Am crezut că aud răspunsul domnişoarei Havisham, dar nu eram sigur, căci mi se păru atât de neobişnuit:

— Ei, şi? Poţi să-i frângi inima!

— Ce ştii să joci, băiete? mă întrebă Estella, întorcându-se către mine, cu cel mai mare dispreţ.

— Doar „război”, domnişoară.

— Învinge-l! zise domnişoara Havisham către Estella.

Aşadar, ne-am aşezat să jucăm cărţi.

Abia în clipa aceea am început să înţeleg că totul, în odaia aceea, se oprise, ca şi ceasul de buzunar şi orologiul din perete, cu mult timp în urmă. Am observat că domnişoara Havisham a lăsat bijuteria exact în acelaşi loc de unde o ridicase. Cum Estella împărţea cărţile, am privit din nou către masa de toaletă şi am văzut că pantoful pus acolo, odinioară alb, acum îngălbenit, nu fusese niciodată purtat. M-am uitat în jos, la piciorul din care pantoful lipsea şi am văzut că ciorapul de mătase, odinioară alb, acum îngălbenit, se tocise şi se zdrenţuise. Dacă n-ar fi fost această îngheţare a tuturor lucrurilor, această încremenire a tuturor obiectelor învechite şi fără strălucire, rochia veştejită de mireasă de pe trupul gârbovit n-ar fi semănat într-atât cu un costum de înmormântare şi vălul lung n-ar fi arătat ca un linţoliu.

Dar aşa, stătea ca un cadavru, în vreme ce noi jucam cărţi; iar dantelele şi fireturile rochiei sale de mireasă arătau ca pergamentul. Pe vremea aceea, nu ştiam că se mai descoperă, uneori, trupuri îngropate în vremuri străvechi, care se prefac în pulbere în momentul în care sunt scoase la lumină, sub ochii privitorilor; şi, de atunci, m-am gândit deseori că domnişoara Havisham trebuie să fi arătat de parcă, dacă ai fi expus-o în lumina naturală a zilei, s-ar fi prefăcut în pulbere.

— Băiatul ăsta le spune valeţilor „fanţi”! zise Estella cu dispreţ, înainte de a se încheia primul joc. Şi ce mâini neîngrijite are! Şi ce ghete grosolane!

Niciodată până atunci nu-mi trecuse prin minte să mă ruşinez de mâinile mele, dar am început să le socotesc deodată mai mult decât nesatisfăcătoare. Nemulţumirea fetei faţă de mine era atât de puternică încât devenise molipsitoare.

Ea câştigă jocul şi îmi veni mie rândul la împărţit cărţile. Le-am împărţit greşit, bineînţeles, căci ştiam că Estella stătea la pândă, aşteptând să greşesc — mă pârî numaidecât, spunând că sunt un băiat de ţăran prost şi neîndemânatic.

— Tu nu spui nimic despre ea, observă domnişoara Havisham, privindu-ne mai departe. Ea te face cu ou şi cu oţet, dar tu nu spui nimic despre ea. Ce crezi despre ea?

— N-aş vrea să spun, bâiguii eu.

— Spune-mi la ureche, stărui domnişoara Havisham, aplecându-se.

— Cred că este foarte încrezută, răspunsei eu şoptit.

— Altceva?

— Cred că este foarte drăguţă.

— Altceva?

— Cred că este foarte batjocoritoare.

Estella tocmai se uita în clipa aceea la mine cu o privire de suprem dezgust.

— Altceva?

— Cred că vreau să mă duc acasă.

— Şi să n-o mai vezi niciodată, cu toate că este atât de drăguţă?

— Nu sunt foarte sigur că nu mi-ar plăcea s-o mai văd vreodată, dar aş vrea să mă duc acasă, acum.

— O să te duci curând, zise domnişoara Havisham cu voce tare. Termină mai întâi jocul!

În afară de zâmbetul acela fantomatic de la început, aş fi putut băga mâna-n foc că faţa domnişoarei Havisham nu putea zâmbi. Avea o expresie preocupată, adâncită în gânduri, pe care se părea că o căpătase încă din momentul în care toate lucrurile în jurul ei încremeniseră şi arăta ca şi când nimic nu i-ar mai fi putut trezi interesul vreodată. Pieptul i se surpase, astfel că se încovoiase; vocea i se frânsese, astfel că devenise doar o şoaptă; deasupra întregii sale făpturi se pogorâse o amorţire de moarte. Părea zdrobită întru totul, trupeşte şi sufleteşte, pe dinăuntru şi pe dinafară, sub povara unei lovituri copleşitoare.

Am jucat cu Estella până la sfârşitul jocului şi am pierdut tot. A zvârlit cărţile pe masă, după ce le câştigase, de parcă le-ar fi dispreţuit pentru că le câştigase de la mine.

— Când o să mai vii pe aici? zise domnişoara Havisham. Stai să mă gândesc!

Mă pregăteam să-i amintesc că în ziua aceea era joi, dar ea mă opri deodată, cu mişcarea grăbită din degetele mâinii drepte pe care o mai făcuse şi înainte.

— Hei, hei! Eu nu ştiu de zilele săptămânii, eu nu ştiu de zilele anului! Vino din nou peste şase zile. Auzi?

— Da, doamnă.

— Estella, condu-l până jos. Dă-i ceva de mâncare şi lasă-l să se plimbe şi să se uite în jur cât timp mănâncă. Du-te, Pip!

Am coborât, la fel cum urcasem, ţinându-mă după lumânare, care se opri exact în locul unde o găsisem. Până să deschidă Estella uşa de la intrare, îmi închipuisem că afară trebuia să fie noapte. Răbufnirea de lumină mă năuci de-a dreptul şi mă făcu să cred că stătusem în odaia aceea ciudată, la lumina lumânărilor, mult mai multe ceasuri decât în realitate.

— Aşteaptă aici, băiete! zise Estella şi dispăru, închizând uşa după ea.

M-am folosit de prilejul că mă aflam singur în curte ca să îmi

cercetez mâinile aspre şi ghetele grosolane. Părerea pe care mi-o făcui despre aceste aspecte ale înfăţişării mele nu fu deloc mulţumitoare. Niciodată nu mă stingheriseră până atunci, dar acum mă stinghereau, ca nişte apendice vulgare. M-am hotărât să-l iau la rost pe Joe şi să-l întreb de ce Dumnezeu mă învăţase să numesc acele figuri de cărţi „fanţi" şi nu valeţi, cum ar fi trebuit. Îmi doream ca Joe să fi fost mai bine-crescut, căci, atunci, şi eu aş fi fost la fel.

Estella se întoarse cu nişte pâine şi friptură şi cu o cană de bere. Aşeză cana pe dalele de piatră din curte şi îmi întinse pâinea şi carnea fără să se uite la mine, cu tot atâta obrăznicie de parcă aş fi fost un câine de pripas. Mă simţeam atât de umilit, rănit, respins, batjocorit, furios şi mâhnit — nici nu găsesc cuvântul potrivit pentru durerea aceea usturătoare, Dumnezeu ştie cum s-o numi —, încât mi s-au umplut ochii de lacrimi. În clipa în care mi s-au ivit, fata se uită la mine înflorind de plăcere pentru că mi le provocase. Aceasta mi-a dat tăria să îi înfrunt privirea, uitându-mă drept în ochii ei. Atunci, scutură nemulţumită din cap, însă de parcă ar fi lăsat să se înţeleagă că era foarte convinsă că eram doborât, şi mă părăsi.

De îndată ce plecă, am căutat în jurul meu un loc în care să-mi pot ascunde faţa, aşa că m-am vârât după una dintre porţile aleii care ducea spre fabrica de bere, mi-am sprijinit braţul de zid şi capul de braţ şi am plâns. În timp ce plângeam, izbeam cu pumnul în zid şi-mi smulgeam părul din cap — într-atât de amare erau sentimentele mele şi într-atât de ascuţită usturimea fără de nume, încât trebuia să-mi provoc o suferinţă pe măsură ca să le pot înăbuşi.

Felul în care mă crescuse sora mea mă făcuse deosebit de sensibil. În micul univers în care trăiesc copiii, indiferent cine anume îi creşte, nimic nu este mai ascuţit perceput şi mai adânc resimţit ca nedreptatea. Unui copil, este adevărat, nu i se poate face decât o nedreptate dintre cele mai mici, dar copilul fiind mic, şi universul său este mic, iar căluţul lui de lemn se înalţă cu multe palme deasupra lui, precum ar fi, păstrând proporţiile, un ciolănos cal de vânătoare irlandez faţă de un om matur. În mine, încă de când eram în leagăn, se dădea o continuă luptă împotriva nedreptăţii. Ştiam, încă de când am început să vorbesc, că sora mea, în felul ei plin de toane şi iute la mânie în care conducea toate treburile, era nedreaptă faţă de mine. Nutream convingerea de nezdruncinat că, dacă mă creştea pe palme, aceasta nu-i dădea vreun drept să mă crească în ghionţi. Prin toate pedepsele, reproşurile, posturile şi veghile şi toate celelalte acţiuni de penitenţă, îmi întărisem această convingere. Cred că eram timid şi deosebit de sensibil în mare parte pentru că o simţeam de atât de multă vreme, şi eram de unul singur şi lipsit de apărare.

Până la urmă, m-am eliberat de simţămintele mele călcate în picioare, îndesându-le cu pumnul în zidul berăriei şi smulgându-mi-le

odată cu părul din cap. Apoi mi-am şters faţa cu mâneca hainei şi am ieşit de după poartă. Pâinea şi friptura erau bune, iar berea îmi încălzea şi-mi furnica tot trupul, astfel încât, în scurt timp, avui chef să arunc o privire în jurul meu.

Nu încăpea îndoială, locurile erau părăsite, până şi coteţul porumbeilor din curtea berăriei — care fusese sucit într-o rână, în vârful stâlpului său, de vreo vijelie, şi în care probabil că porumbeii s-ar fi simţit acum ca pe mare, dacă ar mai fi existat vreunul ca să se legene înăuntru. Dar nu era nici urmă de porumbel în porumbar, nici de cal în grajd, nici de porc în cocină, nici de malţ în magazie, nici de miros de borhot în cazanele de aramă, nici de bere în butoaie. Şi întrebuinţările şi mirosurile fabricii de bere păreau să fi pierit odată cu ultimele pale de fum ale coşurilor sale. Într-o curte alăturată era un talmeş-balmeş de butoaie goale care mai răspândeau încă obişnuitul iz acru, amintind de zilele lor mai bune; dar era prea înţepător ca să poată fi socotit o urmă din berea de altădată şi, de aceea, resturile acelea abandonate acolo nu se deosebeau cu nimic, de celelalte vechituri din jur.

În spatele celui mai îndepărtat capăt al fabricii de bere se afla o grădină părăginită, împrejmuită de un zid vechi, nu foarte înalt, drept pentru care m-am căţărat şi am rămas agăţat de el, ca să văd ce era dincolo. Am descoperit, astfel, că grădina părăsită era grădina casei şi că era năpădită de buruieni, dar că exista şi o urmă de paşi de-a lungul potecilor verzi şi galbene, ca şi cum, câteodată, se mai plimba cineva pe aici, şi că Estella tocmai trecea, îndepărtându-se de mine, chiar în acel moment. Însă Estella părea să fie pretutindeni. Căci, atunci când am cedat ispitei întruchipate de butoaie şi am început să merg pe ele, am văzut-o şi pe ea mergând pe butoaie, în celălalt capăt al curţii. Era cu spatele la mine şi îşi ţinea cu amândouă mâinile bogatul ei păr castaniu despletit, fără să arunce nici o privire în jurul său şi dispărându-mi fără veste din vedere. La fel s-a întâmplat înăuntrul fabricii de bere, şi când spun fabrică înţeleg construcţia aceea pardosită şi înaltă, în care, odinioară, se făcea bere şi în care încă mai puteai găsi ustensilele trebuincioase berarilor. Când am intrat prima oară şi, mai curând înspăimântat de întuneric, am rămas în uşă, uitându-mă în jur, am văzut-o trecând printre cuptoarele stinse, urcând treptele unei mici scări de fier şi ieşind din fabrică printr-o galerie de sus, aproape de tavan, de parcă ar fi păşit drept în cer.

În acea clădire şi în acel moment mi s-a întâmplat ca închipuirea să-mi joace o festă ciudată. Şi atunci l-am considerat un lucru ciudat, dar, mai târziu, l-am socotit încă şi mai ciudat. Mi-am întors ochii — puţin orbit după ce privisem în sus, în lumina aceea crudă — către o grindă uriaşă de lemn dintr-un ungher întunecos al halei, în apropierea mea, în partea dreaptă de unde stăteam, şi am văzut o siluetă atârnând

spânzurată de ea. O siluetă îmbrăcată din cap până în picioare în veşminte alb-îngălbenite, încălţată cu un singur pantof. Şi atârna astfel încât puteam desluşi că dantelele veştede ale rochiei sale erau ca de pergament, iar că faţa, care era a domnişoarei Havisham, se mişca de parcă ar fi încercat să mă strige. Îngrozit de tabloul acela şi speriat din pricina faptului că eram încredinţat că nu fusese nimeni acolo, cu câteva clipe mai înainte, i-am întors spatele la început, şi-am fugit, dar după aceea am alergat înapoi, către domnişoara Havisham. Iar groaza mea ajunse la culme când n-am mai descoperit nici urmă de ea în acel loc.

Doar lumina crudă a cerului îngheţat, vederea oamenilor trecând pe drum, dincolo de gratiile porţii şi întremătoarea înrâurire a ceea ce-mi mai rămăsese din pâine, carne şi bere, m-au făcut să-mi revin din spaimă, cât de cât. Dar, cu toate aceste ajutoare, poate că nu mi-aş fi venit în fire atât de repede, de n-aş fi văzut-o pe Estella apropiindu-se cu mănunchiul de chei, ca să-mi descuie. Dacă m-ar fi văzut speriat, ar fi avut de ce să se uite la mine de sus, aşadar, nu trebuia să îi dau nici un motiv.

Mi-a aruncat o privire victorioasă, trecând pe lângă mine, de parcă s-ar fi bucurat că mâinile mele erau atât de aspre şi ghetele mele atât de grosolane, apoi a deschis poarta şi mi-a ţinut-o deschisă. Am dat să ies fără să mă uit la ea, dar m-a bătut pe umăr, în zeflemea, întrebându-mă:

— De ce nu plângi?

— Pentru că nu-mi vine.

— Ba da, zise ea. Ai plâns până ţi-au ieşit ochii din cap şi eşti gata să plângi şi acum.

Izbucni într-un râs batjocoritor, mă împinse afară şi încuie poarta în urma mea. M-am dus fără întârziere la domnul Pumblechook şi am simţit o nemărginită uşurare când nu l-am găsit acasă. După ce i-am lăsat vorbă, la vânzătorul din prăvălia sa, despre ziua în care eram aşteptat din nou la domnişoara Havisham, am pornit-o la drum, hotărât să străbat pe jos cele patru mile până la fierăria noastră. Cugetam, în timp ce mergeam aşa, la tot ceea ce văzusem şi mă frământam amarnic din pricina faptului că eram doar un băiat de ţăran de rând, că mâinile mele erau aspre, că ghetele mele erau grosolane, că deprinsesem obiceiul vrednic de dispreţ de a numi valeţii „fanţi”, că eram mult mai necioplit decât mă crezusem cu o seară înainte şi că, una peste alta, mă aflam pe o cale care n-avea să-mi aducă decât o viaţă sărmană şi amărâtă.

Capitolul IX

Când am ajuns acasă, sora mea se arătă foarte curioasă să ştie tot despre casa domnişoarei Havisham şi îmi puse o mulţime de întrebări. Curând, mă trezii că primesc nişte ghionţi nemiloşi după ceafă şi în şale, în timp ce faţa mi-era stâlcită, în mod ruşinos, de peretele bucătăriei, din pricina faptului că nu răspundeam cu destule amănunte la acele întrebări.

Dacă teama de a nu fi înţeles ascunsă în sufletul vreunui copil a fost vreodată la fel de mare ca aceea din sufletul meu — lucru foarte probabil, fiindcă n-am nici un motiv să cred că am fost o abatere monstruoasă — atunci aceasta este cheia pentru multe dintre reţinerile arătate de ei. Eram convins că, dacă descriam locuinţa domnişoarei Havisham aşa cum o văzuseră ochii mei, n-aş fi fost înţeles. În afară de asta, eram convins că nici dacă aş fi povestit despre domnişoara Havisham însăşi, n-aş fi fost înţeles — mai ales că nici pentru mine nu era foarte limpede. Dar aveam o vagă bănuială că ar fi fost, într-un fel, o dovadă de mârlănie şi de trădare dacă aş fi descris-o aşa cum era de fapt (ca să nu mai vorbim despre Estella), în faţa ochilor doamnei Joe. Ca atare, am spus cât mai puţine cu putinţă şi, prin urmare, faţa mi-a fost strivită de peretele bucătăriei.

Cel mai rău a fost că bătrânul acela neruşinat de Pumblechook, pradă unei curiozităţi mistuitoare privind tot ceea ce văzusem şi auzisem, veni în trap întins cu brişca lui, la ora ceaiului, ca să caşte gura la spectacol şi să stoarcă de la mine toate amănuntele. Văzându-l cum fremăta, cu ochii lui de peşte şi gura larg deschisă, cu părul lui nisipiu ridicat la vârfuri de curiozitate şi cu jiletca umflându-i-se cadenţat din cauza respiraţiei, m-am ferecat şi mai tare în tăcerea mea.

— Ei, băiete? începu unchiul Pumblechook, de îndată ce se instală în scaunul de onoare, lângă foc. Cum ai scos-o la capăt în oraş?

Eu îi răspunsei:

— Binişor, domnule.

Sora mea îmi arătă pumnul.

— Binişor? repetă domnul Pumblechook. „Binişor” nu-i un răspuns. Spune-ne ce înţelegi prin „binişor”, băiete.

Se prea poate ca varul lipit de frunte să întărească până la îndărătnicie creierul. În orice caz, cu varul de pe perete pe frunte, îndărătnicia mea devenise tare ca diamantul. M-am gândit câteva clipe şi apoi am răspuns, ca luminat de o nouă idee:

— Adică... binişor.

Cu o exclamaţie de nerăbdare, sora mea dădu să se repeadă la mine — eram lipsit de orice mijloc de apărare, căci Joe avea treabă în

fierărie —, dar domnul Pumblechook îi tăie calea, zicând:

— Nu! Nu-ţi pierde firea! Lasă-l pe băiatul ăsta pe mâna mea, doamnă, lasă-l pe mâna mea!

Domnul Pumblechook mă răsuci cu faţa spre el, de parcă se pregătea să mă tundă, şi zise:

— Întâi şi-ntâi, ca să facem ordine în minte: cât fac patruzeci şi trei de pence[4]?

Am cântărit care ar fi fost consecinţele răspunsului „patru sute de lire" şi, văzând că nu ar fi fost deloc plăcute, m-am străduit să dau un răspuns cât mai aproape de adevăr — greşind cu vreo opt pence. Atunci, domnul Pumblechook mă trecu prin toată tabela de echivalenţe monetare, începând cu „doisprezece pence fac un şiling", până la „patruzeci de pence fac trei şilingi şi patru pence", după care mă întrebă, victorios de parcă el calculase în locul meu:

— Ei, şi-acum, cât fac patruzeci şi trei de pence?

La care i-am răspuns, după o matură chibzuinţă:

— Nu ştiu.

Şi eram atât de scos din răbdări, că aproape mă îndoiesc şi acum că ştiam de fapt.

Domnul Pumblechook îşi bătea capul ca să mă silească să vorbesc, şi zise:

— Oare patruzeci şi trei de pence fac, de pildă, şapte şilingi, şase pence şi trei farthing[5]?

— Da! răspunsei eu.

Şi, cu toate că sora mea îmi trase numaidecât o scatoalcă, fu nespus de plăcut pentru mine să văd că răspunsul îi dăduse peste cap gluma domnului Pumblechook, retezându-i scurt avântul.

— Băiete! Cum arată domnişoara Havisham? reîncepu domnul Pumblechook, după ce-şi reveni, încrucişându-şi strâns mâinile pe piept şi bătându-şi din nou capul.

— Foarte înaltă şi oacheşă, zisei eu.

— Aşa arată, unchiule? întrebă sora mea.

Domnul Pumblechook închise ochii a încuviinţare, de unde, dintr-odată, mi-am dat seama că n-o văzuse niciodată pe domnişoara Havisham, care nu arăta nici pe departe aşa.

— Buuun! făcu domnul Pumblechook, încrezut. Aşa trebuie să-l iei! Mi se pare că începem să-l strunim, nu-i aşa, doamnă?

— Cu siguranţă, unchiule, răspunse doamna Joe. Mai bine l-ai fi strunit dumneata de la bun început — ştii atât de bine cum să-l iei!

— Acum, fii atent, băiete! Ce făcea astăzi, când ai intrat tu la ea? întrebă domnul Pumblechook.

— Stătea, răspunsei eu, într-o trăsură de catifea neagră.

Domnul Pumblechook şi doamna Joe se uitară cu ochi mari unul la altul — cum era şi cazul — şi repetară într-un glas:

— Într-o trăsură de catifea neagră!

— Da, zisei eu. Iar domnişoara Estella — nepoata ei, cred — îi dădea prăjiturele şi vin pe fereastra trăsurii, pe o farfurie de aur. Şi toţi trei aveam vin şi prăjiturele pe farfurii de aur. Şi eu m-am suit în spatele trăsurii, ca să mănânc porţia mea, fiindcă aşa mi-a zis ea să fac.

— Mai era şi altcineva acolo? întrebă domnul Pumblechook.

— Patru câini, răspunsei.

— Mari sau mici?

— Uriaşi, zisei eu. Şi se băteau pe patru cotlete de viţel puse într-un coşuleţ de argint.

Domnul Pumblechook şi doamna Joe se uitară din nou unul la altul, amuţiţi de uimire. Eram de-a dreptul în delir — ca un martor care, torturat, recunoaşte orice — şi le-aş fi spus tot ce mi-ar fi trecut prin cap.

— *Unde* era trăsura asta, pentru numele lui Dumnezeu? întrebă sora mea.

— În odaia domnişoarei Havisham.

Făcură din nou ochii mari unul la altul.

— Dar n-avea cai, am adăugat eu acest amănunt salvator, înlăturând în ultima clipă patru armăsari cu valtrapuri, pe care aveam o poftă nebună să-i înham.

— E cu putinţă una ca asta, unchiule? întrebă doamna Joe. Ce vrea să spună băiatul ăsta?

— Păi, să-ţi spun eu cum vine asta, doamnă, făcu domnul Pumblechook. Părerea mea este că stătea într-o lectică. Ştii, e zănatică... zănatică rău... destul de zănatică să-şi petreacă zilele într-o lectică.

— Tu ai văzut-o vreodată în lectică, unchiule? întrebă doamna Joe.

— Cum aş fi putut, răspunse el, silit să recunoască, de vreme ce n-am văzut-o în viaţa mea? Niciodată n-am dat ochii cu ea!

— Dumnezeule, unchiule! Dar, totuşi, ai vorbit cu ea?

— Păi, parcă nu ştii, zise domnul Pumblechook, că, atunci când am fost la ea, am fost condus până în faţa uşii sale, iar uşa a rămas deschisă şi ea mi-a vorbit prin uşă?! Să nu-mi spui că nu ştiai de treaba *asta*, doamnă! În orice caz, băiatul a fost acolo să se joace. De-a ce te-ai jucat, băiete?

— Ne-am jucat cu steaguri, răspunsei.

Vă rog să luaţi seama că sunt şi acum uluit de mine însumi, când îmi aduc aminte de minciunile pe care le-am îndrugat atunci.

— Steaguri! se auzi sora mea ca un ecou.

— Da, întării eu. Estella flutura un steag albastru şi eu unul roşu, iar domnişoara Havisham flutura unul spuzit peste tot cu steluţe de aur, pe geamul uşii trăsurii. După aceea, ne-am agitat toţi trei săbiile

deasupra capului şi am strigat „Ura!”.

— Săbii!... repetă sora mea. De unde aţi luat săbiile?

— Dintr-un dulap, zisei eu. Şi-am mai văzut acolo şi pistoale... şi dulceaţă... şi pastile. Şi nu venea nici o geană de lumină de afară în odaie, ci toată era luminată numai cu lumânări.

— Foarte adevărat, doamnă, zise domnul Pumblechook, dând din cap cu gravitate. Chiar aşa stau lucrurile, căci asta am putut vedea cu ochii mei.

Apoi, amândoi s-au holbat la mine, iar eu, cu un supărător aer de naivitate pe faţă, m-am holbat la ei mototolindu-mi cu mâna dreaptă cracul drept al pantalonilor.

Dacă mi-ar mai fi pus şi alte întrebări, sigur m-aş fi dat de gol, căci fusesem tot timpul pe punctul de a spune că era şi un balon în grădină şi aş fi riscat să fac această afirmaţie, dacă n-aş fi şovăit asupra alegerii născocirilor, adică între acest balon neobişnuit şi un urs mare în fabrica de bere. Ei, însă, erau atât de adânciţi în comentarea minunilor pe care li le înfăţişasem, încât am scăpat basma curată. Subiectul îi mai pasiona şi când Joe s-a întors de la muncă, dornic să bea o cană cu ceai. Văzându-l, sora mea, mai mult ca să-şi descarce propria-i minte decât să-i satisfacă lui curiozitatea, îi povesti aşa-zisele mele peripeţii.

Ei bine, când îl văzui pe Joe că îşi deschide larg ochii albaştri şi îi roteşte prin toată bucătăria, într-o neajutorată uluire, mă copleşi mustrarea de cuget, dar numai în ceea ce-l privea pe el, căci de ceilalţi doi nu-mi păsa nici cât negru sub unghie. Numai faţă de Joe mă socoteam un mic monstru, în vreme ce se porniseră tustrei să discute ce foloase avea să-mi aducă faptul că făcusem cunoştinţă cu domnişoara Havisham şi că mă bucurasem de atenţia sa deosebită. Nu se îndoiau nici o clipă că domnişoara Havisham va face „ceva” pentru mine — singura necunoscută era forma pe care acest „ceva” avea s-o ia. Sora mea se aştepta la vreo „proprietate”. Domnul Pumblechook înclina către o sumă frumuşică, datorită căreia aş fi putut să devin ucenic într-o ramură importantă a negoţului — să zicem, în negoţul de grâu şi seminţe, de pildă. Joe se făcu de ruşine, căci le oferi strălucita sugestie că aş fi putut să fiu cadorisit cu unul dintre câinii care se băteau pentru cotletele de viţel.

— Dacă un cap sec nu poate veni cu o idee mai bună decât asta, zise sora mea, şi dacă mai ai vreo treabă de făcut, ar fi mai bine să te duci s-o termini!

Joe ieşi.

După ce domnul Pumblechook ne părăsi, cu trăsura lui cu tot, iar sora mea se apucă de spălat vasele, m-am strecurat în fierărie la Joe şi am rămas pe lângă el până când şi-a încheiat toate treburile pe ziua aceea. Atunci, i-am spus:

— Mai înainte să se stingă focul, Joe, trebuie să-ţi spun ceva.

— Trebuie, Pip? zise Joe, trăgându-şi scăunelul de potcovar lângă cuptor. S-auzim, atunci! Despre ce-i vorba, Pip?

— Joe, începui eu, apucându-mă de mâneca lui suflecată şi răsucind-o între arătător şi degetul mare. Îţi aminteşti povestea mea despre casa domnişoarei Havisham?

— Dacă-mi amintesc? exclamă Joe. Cred şi eu că-mi amintesc! Minunat!

— Ba e groaznic, Joe. Nu-i nimic adevărat!

— Ce tot zici, Pip? strigă Joe, lăsându-se pe spate, în culmea mirării. Doar nu vrei să zici că...

— Ba da. Toată povestea e o minciună, Joe.

— Dar nu chiar toată, nu-i aşa? Cu siguranţă, Pip, că nu vrei să zici că nu era acolo nici o trăsură de catifea... neagră? stărui el, căci eu tăgăduiam, dând din cap. Dar cel puţin câinii erau, nu-i aşa, Pip? Haide, Pip! zise Joe, încercând să mă convingă. Dacă nu erau cotletele de viţel, barem câinii erau, nu?

— Nu, Joe.

— Măcar un singur câine? întrebă Joe. Un căţeluş? Haide!

— Nu, Joe, nici urmă de câine.

În vreme ce-mi aţintisem ochii, deznădăjduit, asupra lui Joe, el mă studia consternat.

— Pip, bătrâne! Nu merge aşa, prietene! Să ştii de la mine! Unde vrei s-ajungi cu asta?

— Este foarte urât, Joe, nu-i aşa?

— Foarte urât? strigă Joe. Groaznic! Ce te-a apucat?

— Nu ştiu ce m-a apucat, Joe, răspunsei eu, dându-i drumul la mânecă şi aşezându-mă la picioarele lui, în cenuşă, lăsându-mi capul în jos. Dar aş fi vrut să mă fi învăţat să le spun „valeţi” la cărţile alea de joc, şi nu „fanţi”, şi aş fi vrut ca ghetele mele să nu fie atât de grosolane, nici mâinile mele atât de aspre.

Şi, mai departe, i-am mărturisit lui Joe că mă simţeam tare nefericit şi că nu fusesem în stare să le explic acest lucru doamnei Joe şi domnului Pumblechook, care se purtau atât de aspru cu mine; că întâlnisem în casa domnişoarei Havisham o domnişoară frumoasă, care era îngrozitor de înfumurată şi care zisese despre mine că sunt un băiat de rând, şi eu ştiam că sunt un băiat de rând, dar tare aş fi vrut să nu fiu de rând, şi că toate minciunile mele de-aici se născuseră, probabil, deşi nu-mi dădeam seama cum.

Cazul meu era de domeniul metafizicii, adică la fel de greu de rezolvat pentru Joe ca şi pentru mine. Însă Joe îl scoase din tărâmul metafizicii şi, făcînd aceasta, îi dădu de cap.

— Un lucru este sigur, Pip, zise Joe, după ce rumegă îndelung asupra faptelor. Şi anume că minciunile tot minciuni rămân. De

oriunde ar veni, n-ar trebui să vină, căci vin de la tatăl minciunilor şi se întorc tot la el. Să nu mai spui minciuni, Pip! Nu *aceasta* e calea de a nu mai fi un om de rând, prietene! Cât despre a fi de rând, nu m-ai lămurit deloc. Eşti cu mult peste cei de rând, în unele privinţe. Eşti încă mic, dar eşti peste cei de rând. De pildă, eşti învăţat cum nu sunt mulţi alţii.

— Ba nu, sunt un prost şi un înapoiat, Joe.

— Cum aşa? Ai uitat ce scrisoare ai scris aseară? Ba chiar ai scris-o cu litere de tipar! Am mai văzut eu scrisori... Ăhă! Şi încă de la oameni de seamă! Pot să jur că nu erau scrise cu litere de tipar!

— N-am învăţat aproape nimic, Joe. Ai tu o părere bună despre mine, atâta tot.

— Ei bine, Pip, zise Joe, c-o fi aşa, c-o fi altminteri, e musai să fii un învăţat de rând înainte să ajungi unul de seamă, aşa zic eu! Nici regele care stă pe tronul lui şi ţine coroana pe cap, nu poate să scrie cu litere de tipar hârtiile sale în Parlament, fără să fi început, pe când era doar un prinţ neîncoronat, cu alfabetul... Da, da! adăugă Joe, dând din cap, plin de înţeles. Şi el a început tot de la A şi a muncit tot drumul până la Z. Iar eu ştiu ce înseamnă asta, cu toate că n-aş putea spune că am trecut şi eu prin aşa ceva.

Exista o rază de speranţă în demonstraţia aceasta înţeleaptă şi mă simţeam întru câtva încurajat.

— Dacă, în ceea ce-i priveşte pe cei de rând, socotind după meşteşugul şi câştigurile lor, continuă Joe, meditând cu voce tare, este sau nu mai bine să rămână tot între cei de rând, în loc să plece să se joace cu cei de seamă... Că tot mi-am amintit, poate că era măcar un steag?

— Nu, Joe.

— Îmi pare rău că nu era măcar un steag, Pip. Cum ziceam, dacă este sau nu mai bine nu putem cerceta acum, fără s-o scoatem din fire pe sora ta — şi lucrul acesta nu se cade să-l facem, cel puţin nu voit. Ascultă-mă pe mine, Pip, că ţi-o spun ca un prieten adevărat ce-ţi sunt. Şi anume, prietenul tău adevărat îţi spune aşa: Dacă nu poţi să ajungi om de seamă, mergând de-a dreptul, n-ai să ajungi niciodată luând-o pe ocolite. Aşadar, nu mai spune minciuni, Pip, şi atunci vei trăi şi vei muri împăcat.

— Nu eşti supărat pe mine, Joe?

— Nu, bătrâne! Dar, ţinând cont de toate cele spuse, şi anume cele uluitoare şi îndrăzneţe — precum minciunile despre cotletele de viţel şi despre lupta dintre câini —, un om care îţi vrea binele te-ar sfătui, Pip, să le alungi din gândurile tale chiar acum, când urci la tine în odaie ca să te culci. Asta-i tot, prietene, şi să nu mai faci niciodată!

Când am urcat în odăiţa mea şi mi-am rostit rugăciunile, nu am uitat de sfaturile lui Joe — totuşi, mintea mea necoaptă era atât de

tulburată şi de nerecunoscătoare, încât m-am gândit mult, înainte să adorm, cât de necioplit l-ar socoti Estella pe Joe, un umil fierar, cât de grosolane i s-ar părea ghetele lui şi cât de aspre mâinile. M-am gândit la faptul că Joe şi sora mea stăteau în bucătărie şi că eu venisem la culcare tot din bucătărie, şi că domnişoara Havisham şi Estella nu stătuseră niciodată într-o bucătărie, ci erau cu mult deasupra acestor obiceiuri de rând. Am adormit reamintindu-mi „ce obişnuiam să fac” pe când mă aflam în casa domnişoarei Havisham — de parcă fusesem acolo săptămâni sau luni în şir, şi nu vreo câteva ore, şi ca şi cum mi-aş fi amintit de un lucru foarte de demult şi nu de o întâmplare din ziua aceea.

A fost o zi de neuitat pentru mine, căci a produs mari schimbări în firea mea. Însă aşa se întâmplă în viaţa oricui. Închipuiţi-vă că o zi anume n-ar fi existat şi gândiţi-vă cât de diferită ar fi fost viaţa voastră după aceea... Opriţi-vă o clipă, când citiţi aceste rânduri, şi închipuiţi-vă lungul lanţ de fier sau de aur, de spini sau de flori, cu care n-aţi fi fost niciodată înlănţuiţi, dacă prima verigă nu s-ar fi format în acea zi de neuitat.

4 Penny (plural pence) — monedă englezească echivalentă cu a douăsprezecea parte dintr-un şiling.

5 Farthing — cea mai mică monedă englezească, egală cu a patra parte dintr-un penny. Întrebarea lui Pumblechook este pusă doar pentru a-l încurca, în realitate 43 de pence făcând 3 şilingi şi 7 pence.

Capitolul X

La vreo două zile după aceea, de cum am deschis ochii dimineaţa, mi-a venit în minte fericitul gând că lucrul cel mai bun pe care-l puteam face pentru a deveni un om de seamă şi a nu mai fi unul de rând era să storc de la Biddy tot ce ştia. Pentru a-mi îndeplini acest plan limpede, i-am declarat lui Biddy, când m-am dus în seara aceea la sora bunicului domnului Wopsle, că aveam un motiv anume să-mi doresc să reuşesc în viaţă şi că i-aş fi foarte recunoscător dacă mi-ar împărtăşi toată învăţătura ei. Biddy, care era cea mai îndatoritoare dintre fete, îmi răspunse pe loc că era de acord şi, într-adevăr, în următoarele cinci minute începu să se ţină de promisiune.

Planul de educaţie sau „cursul" stabilit de sora bunicului domnului Wopsle putea fi descris, pe scurt, după cum urmează. Elevii mâncau mere şi îşi îndesau paie, unul altuia, pe spinare, până când sora bunicului domnului Wopsle îşi aduna puterile şi le împărţea tuturor, fără deosebire, o ploaie de lovituri cu nuiaua. După ce-şi primeau porţia, întâmpinată cu toate semnele nepăsării şi zeflemisirii, elevii se aliniau pe-un singur rând şi îşi treceau din mână în mână, mormăind, o carte ferfeniţită. Cartea aceea conţinea un alfabet, câteva cifre şi tabele şi un mic îndrumar de ortografie — sau, mai bine-zis, le conţinuse cândva. De îndată ce acest volum începea să circule, sora bunicului domnului Wopsle cădea într-o stare de letargie — fie din pricina somnului, fie pradă unei crize de reumatism. Elevii, de capul lor, se porneau atunci să studieze, pe întrecute, subiectul ghetelor, ca să vadă cine putea să calce mai vârtos pe degetele picioarelor celorlalţi. Acest exerciţiu al minţii dura până când Biddy se năpustea asupra lor şi le împărţea trei Biblii desfigurate (arătau de parcă ar fi fost tăiate fără pricepere dintr-un ciot de buturugă), tipărite cu mult mai neciteţ decât oricare altă ciudăţenie a literaturii pe care am mai văzut-o de atunci încoace, împestriţate din belşug cu pete de rugină şi având diverse exemplare din lumea insectelor sleite între paginile lor. Această parte a „cursului" era, de obicei, înseninată de câteva lupte unul la unul, între Biddy şi şcolarii refractari. Când bătăliile se încheiau, Biddy ne spunea numărul paginii la care să deschidem Bibliile, după care începeam să citim toţi odată, cu voce tare, ce puteam şi ce nu puteam, într-un cor înfiorător — Biddy dând tonul, cu o voce ascuţită şi monotonă, şi nici unul dintre noi neavând nici cea mai vagă idee (sau respect) despre ceea ce citeam. Când zarva aceasta îngrozitoare dura ceva mai mult timp, de regulă o trezea pe sora bunicului domnului Wopsle, care, clătinându-se, se repezea la un băiat, ales la întâmplare, şi-l trăgea de urechi. Acest lucru era privit ca un semnal de încheiere a „cursului" din seara respectivă şi cu toţii

dădeam buzna pe uşă afară, cu urale de victorie intelectuală. Se cuvine să adaug că nu i se interzicea nici unui şcolar să-şi facă de lucru cu tăbliţa şi condeiul, ba chiar şi cu cerneala (când se găsea aşa ceva), dar nu era lesne să continui această ramură a învăţăturii în timpul iernii, din pricina faptului că mica prăvălie de mărunţişuri în care se desfăşurau lecţiile — folosită, deopotrivă, ca salon şi dormitor de sora bunicului domnului Wopsle — era foarte slab luminată cu o lumânare de seu anemică, pentru care nu existau mucarniţe.

În aceste condiţii, mi se părea că avea să treacă multă vreme până să devin om de seamă. Totuşi, m-am hotărât să încerc şi, chiar din seara aceea, Biddy respectă înţelegerea noastră, împărtăşindu-mi câteva informaţii din micuţul ei catalog de preţuri, de la rubrica zahăr rafinat, şi împrumutându-mi, ca să-l copiez acasă, un vechi „D" englezesc, pe care îl reprodusese şi ea, la rândul ei, după titlul unui ziar, şi despre care eu am presupus (până să-mi dezvăluie Biddy ce anume era) că este un model de cataramă.

Bineînţeles că în sat exista o cârciumă şi bineînţeles că lui Joe îi plăcea, uneori, să-şi fumeze pipa acolo. Primisem ordine stricte de la sora mea să-l caut la „Trei luntraşi voioşi" în seara aceea, la întoarcerea de la şcoală, şi să-l aduc acasă, pe riscul meu. Aşadar, mi-am îndreptat paşii către cei „Trei luntraşi voioşi".

La cârciumă exista un răboj cu un îngrijorător de lung şir de semne cu cretă pe el, care se afla prins de perete, lângă uşă, şi care mi se părea că niciodată n-avea să fie răscumpărat. Semnele erau acolo de când mă ştiam şi se înmulţiseră mai repede decât crescusem eu. Dar cretă se găsea din belşug în ţinutul nostru şi, pesemne, oamenii nu pierdeau nici un prilej de a o folosi.

Fiind sâmbătă seara, l-am găsit pe cârciumar uitându-se cam încruntat la aceste însemnări, dar cum eu aveam treabă cu Joe, nu cu el, m-am mulţumit să-i dau bună seara şi am trecut în sala mare din capătul culoarului, unde se afla un cămin uriaş în care ardea un foc zdravăn şi unde Joe îşi fuma pipa în tovărăşia domnului Wopsle şi a unui străin. Joe mă întâmpină ca de obicei, zicând:

— Hei, Pip, bătrâne!

În clipa în care spuse aceste cuvinte, străinul întoarse capul şi se uită la mine.

Părea un om ascuns, după înfăţişare, pe care nu-l mai văzusem niciodată înainte. Ţinea capul într-o parte şi un ochi închis pe jumătate, de parcă ar fi luat în cătare ceva cu o puşcă nevăzută. În gură avea o pipă, pe care şi-o scoase şi, după ce suflă pe îndelete tot fumul din piept, uitându-se stăruitor la mine în tot acest timp, dădu din cap. Am dat şi eu din cap, la care el dădu iarăşi din cap şi-mi făcu loc lângă el pe băncuţă, ca să mă pot aşeza.

Dar, cum eram obişnuit să stau lângă Joe ori de câte ori intram în

acel loc, i-am spus:

— Nu, mulţumesc, domnule!

Şi m-am dus să mă aşez pe băncuţa din faţa lui, unde îmi făcuse loc Joe.

După ce-i aruncă o privire lui Joe şi văzu că se gândea la altceva şi nu era atent, străinul dădu din nou din cap spre mine, după ce mă aşezai, apoi îşi frecă piciorul, într-un mod foarte ciudat, care mă umplu de mirare.

— Spuneai, întrebă străinul, întorcându-se către Joe, că eşti fierar?

— Da, aşa am spus, vezi bine, răspunse Joe.

— Şi ce bei, domnule...? Nu mi-ai spus numele dumitale.

Joe se prezentă, iar străinul îi zise pe nume.

— Păi, continuă Joe, ca să-ţi spun drept, nu prea-mi stă în obicei să beau pe cheltuiala altuia.

— Obicei? Nu-i vorba de obicei, răspunse străinul, dar, din când în când şi mai ales într-o sâmbătă seara, nu-i bai. Hai! Zi ce-ai vrea, domnule Gargery!

— Bine, n-aş vrea să-ţi par băţos, zise Joe. Rom.

— Rom, repetă străinul. Şi celălalt domn ar vrea să-şi exprime preferinţa?

— Rom, zise domnul Wopsle.

— Trei romuri! ceru străinul, strigând către cârciumar. Pahare la toţi trei!

— Acest domn de aici, preciză Joe, voind să-l prezinte pe domnul Wopsle, este un gentleman pe care ţi-ar plăcea să-l auzi cum le zice. Este paracliser la biserică.

— Aha! zise străinul grăbit şi-mi făcu cu ochiul. Biserica aceea singuratică, de la marginea mlaştinilor, cu morminte în jur.

— Chiar aceea, zise Joe.

Străinul, scoţând un soi de mârâit satisfăcut, îşi urcă picioarele pe banca pe care stătea numai el. Purta o pălărie de călătorie, cu boruri largi şi căzute, iar pe sub ea, capul îi era legat cu o batistă, ca o calotă, astfel încât nu i se vedea părul. În timp ce se uita la foc, mi se păru că văd apărându-i pe chip o expresie şireată, urmată de un zâmbet reţinut.

— Nu cunosc acest ţinut, domnule, dar mi se pare nelocuit încolo, către râu.

— De obicei, aşa sunt mlaştinile, pustii, zise Joe.

— Desigur, desigur. Dar nu se întâlnesc pe acolo ţigani, vagabonzi sau haimanale de tot felul?

— Nu, zise Joe. Numai câte un puşcăriaş evadat, când şi când. Şi nici pe aceştia nu-i găsim uşor. Nu-i aşa, domnule Wopsle?

Domnul Wopsle, amintindu-şi, plin de importanţă, de toate greutăţile întâmpinate de dânsul odinioară, încuviinţă, dar fără nici o

plăcere.

— S-ar zice că aţi umblat pe-acolo după unii dintre aceştia? se interesă străinul.

— O dată, răspunse Joe. Nu pentru că am fi vrut să-i prindem, înţelegi dumneata. Noi am mers doar ca să ne uităm... eu şi domnul Wopsle şi cu Pip. Nu-i aşa, Pip?

— Da, Joe.

Străinul se uită din nou la mine, mijindu-şi iarăşi ochiul, de parcă în mod lămurit mă luase în cătare pe mine cu puşca lui nevăzută, şi zise:

— Prietenul dumitale pare un omuleţ de ispravă. Cum i-ai spus?

— Pip, zise Joe.

— E botezat Pip?

— Nu, nu-i botezat Pip.

— E poreclit Pip?

— Nu, zise Joe. Vine de la numele de familie. Aşa şi-a zis el, când era mic, şi aşa îi zicem şi noi de atunci.

— Fiul tău?

— Păi... zise Joe, cumpănind — fireşte, nu fiindcă ar fi fost cumva nevoie să-şi măsoare vorbele, ci pentru că aşa se făcea la „Luntraşii voioşi": trebuia să laşi impresia că meditezi profund asupra tuturor lucrurilor care se discutau la o pipă —, păi... nu! Nu-i fiul meu.

— Nepotul? întrebă necunoscutul.

— Păi... zise Joe, cu aceeaşi expresie de cugetare adâncă. Nici asta nu este... Nu vreau să te dezamăgesc, dar nu este.... nepotul meu.

— Atunci ce mama dracului îţi este? întrebă străinul, iar mie mi se păru o izbucnire nejustificată.

În clipa aceea, domnul Wopsle se vârî în discuţie, ca unul care ştia totul despre înrudirea noastră, având ocazia, datorită meseriei sale, să ţină minte pe de rost cu care dintre femeile înrudite nu se putea însura un bărbat, aşa că îi înfăţişă legăturile de rudenie dintre mine şi Joe. De vreme ce tot începuse să vorbească, domnul Wopsle încheie scrâşnind înspăimântător un fragment din *Richard III* şi păru convins că fusese suficient de limpede, căci spuse doar „după cum spunea poetul".

Aş putea să adaug că, vorbind despre mine, domnul Wopsle socotea ca element obligatoriu pentru o astfel de referire să-mi ciufulească părul şi să mi-l vâre în ochi. Nu puteam pricepe de ce el şi toţi cunoscuţii care veneau la noi în vizită trebuiau, de fiecare dată, să mă supună aceluiaşi tratament enervant, în împrejurări asemănătoare. Dar chiar nu-mi amintesc să fi fost vreodată, pe când eram copil, subiectul de discuţie în cercul nostru de prieteni de familie, fără ca vreo persoană cu palma întinsă să nu fi recurs la vreun gest din acesta pentru a-mi dovedi că mă lua sub oblăduirea sa.

În tot acest răstimp, ciudatul necunoscut nu mă scăpase din ochi şi

mă privea de parcă se hotărâse să mă împuşte, în cele din urmă, şi să mă pună la pământ. Dar nu mai spuse nimic, după ce aruncase acea exclamaţie de „mama dracului”, până când se aduseră paharele cu rom şi apă. Atunci, apăsă pe trăgaci — şi ce uluitoare lovitură îmi servi!

N-a fost o remarcă făcută cu glas tare, ci o scenă mută, jucată numai pentru mine. Îşi amestecă romul cu apa, anume ca să-l văd eu, şi apoi gustă din pahar, tot anume ca să-l văd eu. Dar îl amestecă şi îl gustă nu cu lingura care i se adusese, ci *cu o pilă*.

Făcuse toate acestea în aşa fel încât nimeni altcineva în afară de mine să nu vadă pila. După aceea, ştersese pila şi o vârâse în buzunarul de la piept. Recunoscusem pila lui Joe şi, din momentul în care o văzusem, am înţeles că omul îl cunoscuse pe puşcăriaşul meu. Am rămas cu ochii pironiţi asupra lui, ca vrăjit. Însă el s-a întins înapoi pe băncuţă, fără să-mi mai dea atenţie, apucându-se să vorbească despre napi.

La noi, sâmbătă seara sătenii erau cuprinşi de o foarte plăcută senzaţie de isprăvire a tuturor treburilor şi de intrare într-un tihnit răgaz, înainte de a o lua din nou de la capăt cu forţe proaspete, ceea ce îl îmboldi şi pe Joe să cuteze să întârzie în sâmbăta aceasta o jumătate de oră în sat, faţă de celelalte dăţi. Dar când se scurseră atât jumătatea de oră, cât şi romul cu apă, Joe se ridică să plece şi mă luă de mână.

— Mai stai un moment, domnule Gargery, zise necunoscutul. Mi se pare că aveam o jumătate de şiling pe undeva, prin buzunar, şi, dacă o găsesc, vreau să i-o dau băiatului.

Alese moneda dintr-un pumn de mărunţiş, o înveli într-o hârtie mototolită şi mi-o întinse:

— E a ta! Ţine minte! Numai a ta!

I-am mulţumit, continuând să-l privesc ţintă, depăşind astfel cu mult graniţele bunei-cuviinţe, şi ţinându-mă strâns de mâna lui Joe. Străinul îi spuse bună seara lui Joe, apoi domnului Wopsle (care ieşi odată cu noi), iar mie îmi mai aruncă o privire cu ochiul lui mijit — sau, mai bine zis, nu chiar o privire, căci îl închise de tot, dar ce minuni se pot face cu un clipit din ochi!

Pe drumul spre casă, dacă m-aş fi simţit în stare să vorbesc, aş fi putut să sporovăiesc după pofta inimii, căci domnul Wopsle se despărţise de noi la uşa „Luntraşilor voioşi”, iar Joe făcu tot drumul până acasă ţinându-şi gura larg căscată, ca să scape de mirosul de rom, primenindu-se cu cât mai mult aer cu putinţă. Dar am tăcut, cumva amuţit de această reînviere a faptei mele rele de odinioară şi a vechii mele cunoştinţe, care mă împiedica să mă gândesc la altceva.

Sora mea nu era prea supărată, când ne-am făcut apariţia în bucătărie, iar Joe se simţi încurajat de această neobişnuită împrejurare

şi îi povesti despre şilingul minunat.

— Unul fals, pot să pun rămăşag, zise doamna Joe, sigură pe sine, altminteri nu i l-ar fi dat băiatului! Ia să ne uităm la el!

L-am dezvelit din hârtie şi s-a dovedit a fi un şiling autentic.

— Dar, ce-i asta? zise doamna Joe, lăsând să-i scape şilingul pe jos şi înşfăcând hârtia. Două bancnote de câte o liră?

Nici mai mult, nici mai puţin decât două bancnote de câte o liră, soioase şi năclăite, care păreau să fi trecut prin toate târgurile de vite din ţinut. Joe îşi luă din nou pălăria şi dădu fuga cu ele la „Luntraşii voioşi", ca să i le înapoieze proprietarului. Cât timp lipsi, m-am aşezat pe scăunelul meu obişnuit, uitându-mă absent la sora mea, fiind foarte convins că omul n-o să mai fie de găsit acolo.

Curând, Joe se întoarse, spunând că omul plecase, dar că el, Joe, lăsase vorbă la cârciumă în privinţa bancnotelor. Atunci, sora mea le înfăşură bine într-o bucată de hârtie şi le puse deoparte, sub nişte petale de trandafir uscat dintr-un ceainic ornamental aşezat pe poliţa căminului din salonaşul de oaspeţi. Acolo au rămas, spre necontenitul meu coşmar, multe nopţi şi zile la rând.

Somnul m-a părăsit, din păcate, când m-am dus la culcare, neputând să-mi iau gândul de la necunoscutul ciudat, care mă ochea cu puşca lui nevăzută, şi socotind ce ticăloşie şi ce dovadă de grosolănie era din partea mea faptul că eram în înţelegere secretă cu puşcăriaşii — uitasem de mult de acea întâmplare din primii mei ani de copilărie. Eram, pe deasupra, urmărit de acea pilă. Mă cuprinse groaza că, tocmai când mă voi aştepta mai puţin, pila avea să apară din nou. M-am străduit să adorm, gândindu-mă că voi fi la domnişoara Havisham miercurea următoare, dar, în somn, am văzut pila venind după mine la uşă, fără să desluşesc cine o ţinea, şi m-am trezit ţipând.

Capitolul XI

În ziua stabilită, m-am întors la domniŞoara Havisham, şi sunetul timid al clopoţelului de la poartă o scoase din casă pe Estella. După ce mă lăsă să intru, încuie poarta, cum făcuse şi data trecută, şi mă conduse din nou prin culoarul întunecat, la intrarea căruia o aştepta lumânarea sa. Nu mă băgă în seamă până când nu luă lumânarea şi atunci se uită peste umăr, zicând, cu înfumurare:

— Astăzi o să mergi pe aici!

Şi mă conduse într-o altă aripă a casei.

Culoarul pe care apucarăm acum era foarte lung şi părea că străbate întreg subsolul pătrat al conacului. Totuşi, nu traversarăm decât o latură a acestui pătrat, iar la capăt Estella se opri şi aşeză lumânarea jos, ca să descuie o uşă. Dincolo de aceasta, reapăru lumina zilei, şi m-am trezit într-o curticică pavată, în capătul căreia se ridica o altă casă, care părea să fi aparţinut, odinioară, administratorului sau şefului muncitorilor fostei berării. Pe zidul casei se afla un orologiu. Ca şi pendula din odaia domnişoarei Havisham, ca şi ceasul domnişoarei Havisham, orologiul era oprit la ora nouă fără douăzeci de minute.

Ne-am îndreptat către uşa casei, care era deschisă, apoi am intrat într-o încăpere întunecoasă, cu tavanul jos, la parter, cu o fereastră care dădea în spate. În acea încăpere mai erau nişte musafiri, iar Estella îmi porunci să rămân cu ei.

— Du-te şi stai acolo, băiete, până vei fi chemat.

„Acolo” însemna la fereastră. Am traversat camera şi m-am postat „acolo”, cu spatele la cameră, simţindu-mă foarte stingherit şi privind afară.

Fereastra se afla la nivelul pământului şi dădea către cel mai murdar şi neîngrijit colţ al grădinii părăsite; se vedeau un şir uscat de tulpini de varză şi o tufă de merişor, care fusese tunsă, cu mult timp în urmă, ca o budincă, şi din care crescuseră ramuri noi în vârf, de altă culoare, stricându-i forma de demult, de parcă în partea aceea budinca s-ar fi prins de tigaie şi s-ar fi ars. Aceasta fu imaginea care-mi veni în minte în timp ce contemplam tufa de merişor. Ninsese puţin, peste noapte, dar zăpada nu se aşternuse pe nicăieri, topindu-se, din câte ştiam eu. Însă în acest ungher al grădinii, apărată de umbra rece, nu se topise de tot, iar vântul o aduna în mici vârtejuri şi o arunca în fereastră, de parcă era furios pe mine fiindcă venisem aici.

Am ghicit că sosirea mea întrerupsese conversaţia din încăpere şi că toţi cei de faţă se uitau la mine. Nu puteam desluşi nimic din odaia reflectată în geamul ferestrei, în afară de strălucirea focului, dar m-am încordat, înţepenind din toate încheieturile, ştiind că persoanele din spatele meu mă priveau cu luare-aminte.

Erau trei doamne şi un domn. Nu trecuseră nici cinci minute de când stăteam la fereastră şi reuşiseră să mă convingă că erau cu toţii nişte linguşitori şi nişte escroci, dar fiecare dintre ei se prefăcea că nu ştia despre ceilalţi că ar fi linguşitori şi escroci, pentru că, dacă vreunul dintre ei ar fi admis că ştia acest lucru, ar fi însemnat să se dea de gol faptul că era de aceeaşi teapă.

Cu toţii aveau aerul plictisit şi prost dispus al unora care aşteaptă să binevoiască să-i bage în seamă cineva. Până şi cea mai vorbăreaţă dintre doamne rostea cuvintele printre dinţi, ca să-şi înăbuşe căscatul. Această doamnă, al cărei nume era Camilla, îmi amintea în multe privinţe de sora mea, cu deosebirea că era mai în vârstă şi (după cum am descoperit când am aruncat o privire către ea) avea trăsături mai colţuroase. Într-adevăr, când am cunoscut-o mai bine, am început să cred că era o binecuvântare că avea, totuşi, nişte trăsături, într-atât de gol şi de netrecut era zidul feţei sale neînsufleţite.

— Bietul de el! zise doamna, vorbind repezit, întocmai ca sora mea. Îşi face singur rău!

— Ar fi cu mult mai condamnabil dacă i-ar face rău altuia, zise domnul, dar ar fi de departe mult mai firesc.

— Vere Raymond, interveni o altă doamnă, trebuie să ne iubim aproapele.

— Sarah Pocket, replică vărul Raymond, dacă un om nu se consideră pe sine cel dintâi aproape al său, atunci pe cine să mai considere?

Sarah Pocket râse, iar Camilla râse şi zise (oprindu-şi un căscat):

— Ce idee!

Dar mi s-a părut că o socoteau toţi, deopotrivă, o idee foarte bună.

Cealaltă doamnă, care încă nu vorbise, zise cu gravitate şi răspicat:

— Este *foarte* adevărat!

— Bietul de el! continuă curând Camilla (iar eu simţeam că, în acelaşi timp, nu mă scăpa nici unul din ochi). Este atât de ciudat! Cine ar fi crezut că, atunci când lui Tom i-a murit soţia, el n-a putut fi convins să vadă însemnătatea panglicilor negre la veşmintele de doliu ale copiilor? „Dumnezeule mare! zicea el. Camilla, ce importanţă pot avea, de vreme ce sărmanii micuţi, orfani, sunt oricum în doliu?” Tipic pentru Matthew! Ce idee!

— Are şi părţi bune, da, are şi părţi bune! zise vărul Raymond. M-ar bate Dumnezeu dacă aş nega că nu are şi părţi bune, dar nu va avea niciodată vreun cât de mic simţ al bunei-cuviinţe.

— Ştiţi că, atunci, am fost nevoită, zise Camilla, am fost nevoită să pun piciorul în prag. I-am spus: „Nu se cade! În numele onoarei familiei!” I-am explicat că, fără panglicile negre, familia va fi făcută de ruşine. Am strigat asta continuu, de la micul dejun până la cină. Mi-am dat stomacul peste cap. Şi, până la urmă, a izbucnit, în felul lui

violent, şi a spus răspicat: „Fă cum vrei!” Mulţumesc lui Dumnezeu, întotdeauna va fi o mângâiere pentru mine să-mi amintesc că am ieşit, în aceeaşi clipă, pe-o ploaie dezlănţuită, şi-am cumpărat cele trebuincioase.

— Dar el a plătit pentru ele, nu-i aşa? întrebă Estella.

— Nu despre asta este vorba, draga mea copilă, nu despre cine le-a plătit, răspunse Camilla. *Eu* le-am cumpărat. Şi mă gândesc adeseori la acest lucru, cu împăcare, când mă trezesc din somn în toiul nopţii.

Sunetul unui clopoţel de departe, împletit cu ecourile unui ţipăt sau ale unei chemări de-a lungul culoarului prin care venisem, întrerupse conversaţia şi-o făcu pe Estella să zică, întorcându-se spre mine:

— Hai, băiete!

Răsucindu-mă pe călcâie, întâlnii privirile tuturor, pline de un dispreţ desăvârşit, şi, înainte să ies, o auzii pe Sarah Pocket zicând:

— Ei, bine, sunt sigură! Ce mai urmează oare?

Iar Camilla adăugă, cu indignare:

— S-a mai pomenit una ca asta? *Ce i-de-e*!

Pe când mergeam cu lumânarea noastră prin culoarul întunecat, Estella se opri dintr-odată şi, întorcându-se în loc, zise, în felul ei zeflemitor, apropiindu-şi faţa de mine.

— Ei, bine?

— Ce anume, domnişoară? i-am răspuns eu, mai-mai să cad peste ea, dar izbutind să mă opresc în ultima clipă.

Stătea şi se uita la mine şi, bineînţeles, şi eu stăteam şi mă uitam la ea.

— Sunt drăguţă?

— Da, cred că sunteţi foarte drăguţă.

— Sunt batjocoritoare?

— Nu la fel ca data trecută, zisei eu.

— Nu la fel?

— Nu.

Luase foc la această ultimă întrebare şi-mi dădu o palmă peste obraz, cu toată puterea, auzind răspunsul meu.

— Dar acum? făcu ea. Pocitanie mică şi necioplită, ce crezi acum despre mine?

— Nu spun.

— Pentru că o să spui sus, nu-i aşa?

— Nu, zisei eu, nu-i aşa.

— De ce nu plângi iar, ticălos mic?

— Pentru că n-am să mai plâng niciodată din cauza dumneavoastră, zisei eu.

Ceea ce a fost, bănuiesc, cea mai mincinoasă declaraţie făcută de mine vreodată — fiindcă, în sufletul meu, deja plângeam din pricina ei în clipa aceea şi numai eu ştiu câtă durere mi-a mai provocat şi mai

târziu.

După acest episod, ne-am continuat drumul în sus, pe scări. Şi, în vreme ce urcam, ne întâlnirăm cu un gentleman care cobora, bâjbâind.

— Cine e aici? întrebă gentlemanul, oprindu-se şi uitându-se la mine.

— Un băiat, răspunse Estella.

Era un zdrahon, cu o faţă grozav de oacheşă, cu un cap grozav de mare şi cu o mână pe măsură. Mă apucă de bărbie cu mâna lui mare şi-mi întoarse faţa în sus, ca să mă vadă mai bine, la lumânare. Chelise prematur în creştetul capului şi avea o pereche de sprâncene stufoase şi negre, care nu stăteau adunate, ci se zbârleau, luând-o în sus. Ochii îi erau adânc înfundaţi în orbite, cu o privire neplăcut de pătrunzătoare şi de bănuitoare. Avea un uriaş ceas cu lanţ şi, pe obraz, puncte negre, foarte vizibile, prin locurile unde ar fi trebuit să fie barba şi perciunii, dacă şi le-ar fi lăsat să crească. Habar n-aveam cine este şi n-aş fi avut cum să prevăd, pe atunci, că, la un moment dat, voi avea de a face cu el şi că, întâmplător, acum aveam prilejul de a-l vedea îndeaproape.

— Un băiat din vecini, nu? întrebă el.

— Da, domnule, îi răspunsei eu.

— Şi cum ai ajuns *tu* aici?

— Domnişoara Havisham a trimis după mine, domnule, i-am explicat eu.

— Bine! Să te porţi frumos! Am avut de-a face cu mulţi băieţi şi pot spune că sunteţi o categorie destul de păcătoasă. Aşa că bagă la cap! adăugă el, împungând aerul spre mine cu degetul său arătător uriaş şi încruntându-se la mine. Să te porţi frumos!

Cu aceste cuvinte îmi dădu drumul — ceea ce m-a bucurat, căci mâna îi mirosea a săpun parfumat — şi trecu mai departe, coborând scara. Mă întrebam dacă nu cumva era un doctor — dar nu era cu putinţă, mi-am zis, nu putea fi doctor, căci atunci ar fi trebuit să se poarte mult mai domol, mai prietenos. N-am avut vreme să cântăresc problema, căci am ajuns curând în odaia domnişoarei Havisham, unde atât ea cât şi toate lucrurile dimprejurul său erau întocmai cum le văzusem ultima oară. Estella mă lăsă, în picioare, la uşă, şi am stat aşa până când domnişoara Havisham îşi desprinse ochii de pe masa de toaletă, îndreptându-şi-i spre mine.

— Aşa, deci! zise ea, fără mirare sau surprindere. Au trecut zilele, nu-i aşa?

— Da, doamnă. Astăzi este...

— Hei, hei, hei! mă întrerupse, cu mişcarea sa grăbită din degete. Nu vreau să ştiu. Eşti gata să te joci?

M-am simţit dator să-i răspund, puţin zăpăcit:

— Nu cred că sunt, doamnă.

— Nu mai vrei să joci nici cărţi? întrebă ea, cu o privire cercetătoare.

— Nu, doamnă. Dar pot s-o fac, dacă mi se cere.

— De vreme ce casa aceasta veche şi sumbră îţi taie pofta şi nu mai vrei să te joci, zise domnişoara Havisham cu nerăbdare, înseamnă că vrei să munceşti?

La această întrebare puteam răspunde cu inima mai împăcată decât la cealaltă, la care nu fusesem în stare să găsesc un răspuns potrivit, aşa că i-am spus că voiam din toată inima.

— Atunci, mergi în camera de vizavi, zise ea, arătând către uşa din spatele meu cu mâna ei stafidită, şi aşteaptă acolo până vin şi eu.

Am traversat palierul şi am intrat în camera indicată. Şi din aceasta fusese înlăturată cu desăvârşire lumina zilei şi înăuntru domnea un miros stătut, care te înăbuşea. Un foc fusese aprins de curând în căminul umed şi de modă veche, dar înclina mai degrabă să se stingă decât să se înteţească, iar fumul îndărătnic care se răspândise în odaie părea mai rece decât aerul de afară, aidoma ceţii din mlaştinile noastre. Lumânările din cele câteva sfeşnice glaciale de pe poliţa căminului înalt abia de luminau încăperea sau ar fi mai potrivit să spun că abia de-i tulburau bezna. Era o cameră largă şi îndrăznesc să zic că, odinioară, trebuie să fi fost frumoasă, dar toate obiectele pe care le puteam desluşi erau acoperite de praf şi atât de vechi, încât se desfăceau în bucăţi. Ceea ce atrăgea mai cu seamă atenţia era o masă lungă, cu o faţă de masă aşternută pe ea, de parcă în clipa în care casa şi ceasornicele împietriseră tocmai se pregătea un ospăţ. Un suport de flori sau un alt obiect ornamental greu de recunoscut trona în mijlocul acestei mese, dar era într-atât de bine înfăşurat în pânze de păianjen, încât mi-era cu neputinţă să-i ghicesc forma. Cum mă uitam la întinsa faţă de masă gălbuie, din care îmi amintesc şi acum că obiectul acela părea să fi crescut, ca o ciupercă neagră, am văzut păianjeni cu picioare pestriţe şi corpul plin de pete, intrând şi ieşind în fugă din el, de parcă vreo veste de cea mai mare însemnătate publică tocmai se răspândise în comunitatea lor.

De asemenea, i-am auzit şi pe şoareci forfotind în spatele lambriurilor care îmbrăcau pereţii, de parcă vestea era şi pentru ei de cea mai mare importanţă. Numai gândacii negri de bucătărie nu dădeau nici o atenţie agitaţiei generale, ci îşi vedeau de drum, mergând greoi şi bătrâneşte pe lângă vatră, de parcă aveau vederile împuţinate şi auzul slăbit şi erau certaţi unii cu alţii.

Toate aceste făpturi care mişunau pe acolo îmi captivaseră atenţia şi le urmăream de la distanţă, când domnişoara Havisham îşi aşeză o mână pe umărul meu. În cealaltă mână ţinea un baston încovoiat pe care se sprijinea. În clipa aceea, semăna foarte bine cu o vrăjitoare în

casa ei.

— Acesta, zise ea, arătând cu bastonul către masa lungă, este catafalcul pe care voi fi întinsă când voi muri. Aici or să vină ei să se uite la mine.

Cu temerea vagă că ar putea ajunge pe masa aceea din clipă în clipă şi că putea muri pe loc — devenind, astfel, întruparea şi completarea măştii mortuare văzute la târg — am tresărit puternic la atingerea sa.

— Ce zici că-i ăla? mă întrebă ea, şi îmi arătă cu bastonul. Ăla de colo, unde sunt pânzele de păianjen?

— Nu pot să-mi dau seama ce este, doamnă.

— Este un tort mare! Un tort de mireasă! Al meu!

Îşi roti privirile prin încăpere cu ochi sticloşi, apoi îmi ceru, sprijinindu-se de mine şi scuturându-mi umărul cu mâna:

— Hai, hai, hai! Plimbă-mă, plimbă-mă!

Din aceasta, am tras concluzia că munca pe care trebuia s-o fac era s-o plimb pe domnişoara Havisham de jur împrejurul camerei. Ca atare, am pornit imediat şi, cum ea se sprijinea de umărul meu în timp ce mergeam, aveam un pas săltat, care ar fi putut trece drept o imitare a mersului trăsurii domnului Pumblechook (bazată pe felul în care ajunsesem prima oară sub acel acoperiş).

Nu avea destulă vlagă în trup şi, după puţin timp, îmi zise:

— Mai încet!

Cu toate acestea, am mers mai departe, cu o viteză ce asculta de valurile de nerăbdare care o cuprindeau, şi, din când în când, îşi încleşta spasmodic mâna de umărul meu şi îşi muşca buzele, făcându-mă să cred că mergeam repede pentru că şi gândurile sale alergau cu repeziciune.

După o vreme, îmi zise:

— Cheam-o pe Estella!

Atunci, am ieşit pe palier şi i-am strigat numele, la fel cum făcusem şi prima oară. Când se ivi lumina pe care o purta, m-am întors la domnişoara Havisham şi am pornit din nou în jurul camerei.

Şi dacă Estella ar fi venit singură să asiste la spectacolul cursei noastre, tot m-aş fi simţit îndeajuns de stingherit. Dar, cum venise împreună cu cele trei doamne şi cu domnul pe care îi văzusem în odaia de jos, nu mai ştiam ce să fac. M-aş fi oprit, din politeţe, dar domnişoara Havisham m-a scuturat de umăr şi am continuat să ne plimbăm — eu simţindu-mă foarte ruşinat, pentru că mă temeam că vor crede că eu fusesem cu ideea.

— Draga mea domnişoară Havisham, zise domnişoara Sarah Pocket. Ce bine arăţi!

— Ba nu arăt bine, replică domnişoara Havisham. Sunt gălbejită şi numai piele şi os.

Camilla înflori când domnişoara Pocket suferi această respingere şi

murmură, de parcă o compătimea înduioşată pe domnişoara Havisham:

— Vai de sufleţelul ei, sărmana! Cu siguranţă că nu te poţi aştepta să arate bine, biata de ea. Ce idee!

— Dar *dumneata* ce mai faci? zise domnişoara Havisham către Camilla.

Cum în momentul acela ajunseserăm aproape de Camilla, fireşte că am dat să mă opresc, numai că domnişoara Havisham nu voi să se oprească. Am trecut mai departe şi-am simţit că, pentru Camilla, devenisem din cale-afară de nesuferit.

— Mulţumesc, domnişoară Havisham, răspunse ea, fac cât de bine pot, cum era de aşteptat în situaţia mea.

— Ei, de ce, ce-ai păţit? întrebă domnişoara Havisham cu deosebită asprime.

— Nimic, nu merită să vorbesc despre asta, răspunse Camilla. Nu aş vrea să fac paradă de sentimentele mele, dar am început să mă gândesc la dumneata noaptea, mai des ca de obicei.

— Atunci, nu te mai gândi la mine, i-o întoarse domnişoara Havisham.

— Uşor de spus! comentă Camilla, înăbuşindu-şi cu delicateţe un suspin, în vreme ce buza de sus începu să-i tremure, iar ochii i se umplură de lacrimi. Raymond mi-e martor cât ghimbir şi câte săruri sunt silită să iau noaptea. Raymond mi-e martor ce spasme nervoase am în picioare. Dar sunt obişnuită să am spasme nervoase şi sughiţuri atunci când îmi fac griji pentru cei pe care îi iubesc. Dacă aş putea să fiu mai nepăsătoare şi mai puţin simţitoare, aş avea o digestie mai bună şi nişte nervi de fier. De bună seamă că mi-ar plăcea să fiu aşa. Dar să nu mă mai gândesc noaptea la tine... ce idee!

Şi aici, urmă o izbucnire în lacrimi.

Am dedus că acel Raymond pe care-l pomenise, şi despre care înţelesesem că era gentlemanul de faţă, trebuia să fie domnul Camilla. El îi sări în ajutor în momentul acela, zicându-i, cu glas consolator şi măgulitor:

— Camilla, draga mea, este bine ştiut că sentimentele tale faţă de familie te macină atât de tare, încât ţi-au scurtat şi un picior.

— Nu sunt de părere, interveni atunci doamna serioasă, a cărei voce n-o auzisem decât o singură dată, că a te gândi la o persoană înseamnă să ai mari pretenţii de la ea, draga mea.

Domnişoara Sarah Pocket, pe care acum o vedeam mai bine — o femeie în vârstă, măruntă şi uscată, negricioasă şi zbârcită, cu o faţă micuţă, care părea făcută din coji de nucă, şi o gură largă, ca de pisică, atâta doar că nu avea mustăţi —, sprijini această opinie, zicând şi dregându-şi glasul:

— Nu, într-adevăr, draga mea. Hm!...

— Este destul de uşor să te gândeşti, adăugă doamna serioasă.

— Nimic mai uşor, înţelegi? încuviinţă domnişoara Sarah Pocket.

— Oh, da, da! strigă Camilla, căreia simţămintele în clocot păreau să-i fi urcat din picioare în piept. Este foarte adevărat ce spuneţi! Este o slăbiciune să fii atât de simţitor, dar n-am ce să fac! Fără îndoială, aş duce-o mult mai bine cu sănătatea dacă aş fi altminteri, totuşi nu mi-aş schimba firea nici dacă mi-ar sta în puteri. Mi-o fi ea pricină de mari suferinţe, dar e o mângâiere pentru mine să ştiu că sunt aşa, când mă trezesc în toiul nopţii.

Aici urmă o nouă revărsare de sentimente.

Domnişoara Havisham şi cu mine nu ne opriserăm deloc, în tot acest răstimp, ci continuaserăm să ne plimbăm de jur împrejurul odăii — când atingându-ne în treacăt de fustele vizitatoarelor, când aflându-ne în celălalt capăt al încăperii lungi şi întunecate.

— Uite, de pildă, Matthew! zise Camilla. Niciodată nu i-a păsat de vreo rudă, niciodată nu a venit până aici să vadă ce mai face domnişoara Havisham! Eu m-am întins pe canapea, cu şireturile corsetului desfăcute, şi-am zăcut acolo cu orele, fără cunoştinţă, cu părul atârnându-mi pe podea şi cu picioarele.... nici nu mai ştiu unde...

— Mult mai sus decât capul, iubirea mea, zise domnul Camilla.

— ...Am rămas aşa, în halul ăsta, ore în şir, din pricina purtării bizare şi inexplicabile a lui Matthew, şi nimeni nu mi-a mulţumit.

— Acuma, trebuie să-ţi spun că nu mă miră! interveni doamna serioasă.

— Vezi tu, draga mea, adăugă domnişoara Sarah Pocket (o făptură de o răutate politicoasă), întrebarea pe care ar trebui să ţi-o pui este cine te aşteptai să-ţi mulţumească?

— Fără să aştept vreo mulţumire sau altceva de genul ăsta, reluă Camilla, am rămas în starea aceea ore în şir, iar Raymond mi-e martor cât de rău mă sufocam şi cum ghimbirul nu avea nici un efect... Şi m-a auzit până şi familia acordorului de piane de peste drum, unde bieţii copii, neştiind despre ce era vorba, au presupus că-i gânguritul unor porumbei îndepărtaţi... Şi acum să mi se spună...

Aici, Camilla îşi cuprinse gâtul cu mâna şi chiar începu să se înăbuşe, din pricina noilor reacţii chimice care se petreceau în organismul ei.

Când Matthew fu pomenit din nou, domnişoara Havisham mă opri şi se opri şi ea, uitându-se nemişcată la vorbitoare. Schimbarea aceasta avu o mare influenţă, curmându-i Camillei dintr-odată reacţiile chimice.

— Până la urmă, va veni şi Matthew să mă vadă, zise domnişoara Havisham categorică, atunci când o să zac moartă pe masa aceasta. Acela va fi locul lui... Acolo, continuă ea, lovind cu bastonul în masă,

la capul meu! Şi locurile voastre vor fi acolo! Al soţului tău, acolo! Al lui Sarah Pocket, acolo! Şi al Georgianei, acolo! Ei, acum ştiţi cu toţii unde veţi sta când veţi veni să-mi prăznuiţi moartea. Gata, acum plecaţi!

La fiecare nume rostit, lovise masa într-un alt loc. Apoi îmi zise:

— Plimbă-mă, plimbă-mă!

Şi pornirăm din nou.

— Cred că nu mai e nimic de făcut, exclamă Camilla, decât să-i dăm ascultare şi să plecăm! Tot e ceva că ai văzut persoana pe care o iubeşti şi o stimezi, fie şi un timp atât de scurt. O să mă gândesc la această întâlnire cu o mulţumire melancolică, noaptea, când mă voi trezi. Mi-ar fi plăcut să aibă şi Matthew această mângâiere, dar se încăpăţânează să ne sfideze. M-am hotărât să nu-mi mai arăt sentimentele, dar este foarte crud să ţi se spună că vrei să prăznuieşti moartea rudei tale, de parcă ai fi vreun căpcăun, şi apoi să ţi se ceară să pleci. Ce idee!

Domnul Camilla interveni, căci soţia sa îşi apăsase mâna pe pieptul gâfâitor, dar doamna Camilla îşi luă un aer de tărie de caracter ieşită din comun — despre care am bănuit că vrea să exprime intenţia de a se prăbuşi şi a-şi pierde răsuflarea îndată după ce va fi departe de ochii noştri — şi, trimiţându-i din vârful degetelor un sărut domnişoarei Havisham, fu condusă afară. Sarah Pocket şi Georgiana se luptau care să rămână ultima, dar Sarah era prea pricepută ca să fie învinsă şi o ocoli cu paşi mărunţi pe Georgiana, cu atâta dibăcie şi sprinteneală, încât aceasta din urmă se văzu obligată să iasă înaintea celeilalte. Atunci, Sarah Pocket îşi jucă nestingherită ieşirea de efect, cu un „Dumnezeu să te binecuvânteze, dragă domnişoară Havisham!” şi cu un zâmbet plin de milă şi iertare pentru slăbiciunea celorlalţi, pe faţa ei făcută parcă din coji de nucă.

În vreme ce Estella le lumina calea, conducându-i jos, domnişoara Havisham continuă să se plimbe, cu mâna sprijinită pe umărul meu, dar încetinindu-şi paşii din ce în ce mai mult. În cele din urmă, se opri în faţa focului şi zise, după ce murmurase şi privise către el câteva clipe:

— Azi e ziua mea, Pip.

Mă pregăteam să-i urez la mulţi ani, dar ea îmi tăie avântul, ridicându-şi bastonul.

— Nu suport să mi se vorbească despre asta! Nu suport ca persoanele care au fost aici, acum câteva clipe, sau oricine altcineva să vorbească despre asta. Ei vin până aici, cu această ocazie, dar nu îndrăznesc să sufle un cuvânt despre asta.

Bineînţeles că nici eu n-am mai încercat să suflu vreun cuvânt despre ziua ei.

— În ziua aceasta din an, cu mult înainte de a te fi născut tu,

mormanul ăsta de putreziciuni, zise ea, întinzând bastonul către cuibul de pânze de păianjen de pe masă, fără să-l atingă, a fost adus în locul în care îl vezi. Şi el şi eu ne-am mistuit, deopotrivă. Pe el l-au ros şoarecii, iar pe mine m-au ros nişte dinţi mai ascuţiţi decât dinţii de şoareci.

Îşi ţinea mânerul bastonului în dreptul inimii, în timp ce stătea uitându-se la masă — ea, în rochia ei, odinioară albă, acum îngălbenită de tot şi ponosită, faţa de masă, odinioară albă, acum îngălbenită de tot şi ponosită, totul din jur gata să se facă praf şi pulbere la cea mai mică atingere.

— Când totul se va nărui, zise ea, cu o privire înfiorătoare, şi când voi zăcea, moartă, în rochia mea de mireasă, pe masa mea de nuntă — ceea ce se va întâmpla şi va fi blestemul din urmă asupra capului lui —, cu atât mai bine dacă se va întâmpla de ziua mea!

Stătea şi se uita la masă, de parcă s-ar fi uitat la ea însăşi întinsă acolo. Tăcu. Estella se întoarse şi rămase şi ea tăcută. Mi s-a părut că o vom ţine aşa multă vreme. În aerul greu al camerei şi în bezna deasă care se aşternuse în ungherele sale, mi se făcu frică, închipuindu-mi că până şi Estella şi cu mine vom începe curând să ne descompunem.

În cele din urmă, revenindu-şi din starea aceea de tulburare meditativă, nu treptat, ci într-o clipă, domnişoara Havisham zise:

— Hai să vă văd jucând cărţi! De ce n-aţi început până acum?

Ne-am întors în camera ei, unde ne-am aşezat pe jos, ca şi data trecută. Iar am pierdut tot, ca şi data trecută. La fel ca şi atunci, domnişoara Havisham ne urmărise tot timpul jocului, cerându-mi să fiu atent la frumuseţea Estellei şi, ca s-o remarc mai bine, punându-i bijuterii la gât şi în păr.

Estella, la rândul său, se purta cu mine la fel ca data trecută, cu excepţia faptului că nu a catadicsit să-mi vorbească. După ce am jucat vreo şase partide, se hotărî iarăşi o zi pentru viitoarea mea vizită. Apoi am fost condus jos, în curte, pentru a mi se da ceva de mâncare, tot ca unui câine, ca şi rândul trecut. Acolo am fost lăsat din nou să mă plimb pe oriunde pofteam.

Nu prea mai are importanţă dacă poarta din zidul grădinii, pe care mă căţărasem ca să mă uit la ce era dincolo de el, era acum deschisă sau închisă. Ajunge să spun că atunci nu văzusem nici o poartă şi acum vedeam una. Cum era deschisă şi cum ştiam că Estella îi condusese pe vizitatori — căci se întorsese ţinând cheile în mână —, am intrat în grădină şi m-am plimbat peste tot. Era chiar o grădină părăsită şi pretutindeni se vedeau coji vechi de pepeni şi de castraveţi, care păreau că, putrezind, dăduseră naştere unei culturi spontane, deloc promiţătoare, de pălării şi ghete vechi, având, pe ici, pe colo, câte un mănunchi de bălării şi semănând cu o strachină spartă.

După ce am terminat de cutreierat grădina şi o seră în care nu se

afla nimic decât o viţă-de-vie căzută pe jos şi nişte sticle, m-am trezit în colţul acela mohorât şi pustiu pe care îl văzusem mai devreme, când mă uitasem pe fereastră. Fără să-mi treacă prin minte să mă întreb dacă acum mai era cineva în casă, m-am uitat înăuntru pe o altă fereastră şi m-am pomenit, spre marea mea surpriză, făcând schimb de priviri uimite cu un tânăr gentleman palid, cu pleoape înroşite şi păr spălăcit.

Tânărul gentleman palid dispăru cu iuţeală şi se ivi lângă mine. Pesemne că era la ora lui de studiu, când mă uitasem la el prin fereastră, căci zării că era mânjit de cerneală.

— Hei, băiete! zise el.

„Hei!" fiind o exclamaţie generală, la care observasem că, de obicei, cel mai potrivit răspuns este tot „hei", am zis şi eu:

— Hei! fără să adaug, din politeţe, şi „băiete".

— Cine te-a lăsat să intri? mă întrebă el.

— Domnişoara Estella.

— Cine ţi-a dat voie să dai târcoale pe-aici?

— Domnişoara Estella.

— Vino să ne batem! zise tânărul gentleman palid.

Ce puteam face decât să-l urmez? M-am întrebat, deseori, de atunci: ce altceva aş fi putut face? Purtarea sa era atât de hotărâtă, iar eu eram atât de uluit, încât m-am luat după el de parcă aş fi fost vrăjit.

— Stai puţin, zise el, răsucindu-se pe călcâie, după ce făcuserăm câţiva paşi. Trebuie să-ţi dau şi ţie un motiv ca să ne batem. Uite, fii atent!

Şi, în cel mai supărător mod, bătu, cât ai clipi, din palme, făcu un pas în spate, apoi mă trase de păr, bătu din nou din palme, îşi coborî capul şi se repezi cu el înainte în burta mea.

Această înaintare ca de taur, de care am pomenit, în afara faptului că trebuia, desigur, socotită o necuviinţă, era deosebit de neplăcută, mai ales după pâine şi friptură. Aşadar, i-am tras un pumn. Şi mă pregăteam să-i mai trag unul, când el zise:

— Aha! Deci aşa?

Şi începu să danseze, săltând înainte şi înapoi, într-un mod chiar nemaivăzut de mine vreodată, în destul de scurta mea viaţă.

— Legile jocului! zise el.

Şi, cu aceasta, sări de pe piciorul stâng pe piciorul drept.

— Conform regulamentului!

Şi, cu aceasta, sări de pe piciorul drept pe cel stâng.

— Vino în teren şi execută pregătirile!

Şi, cu aceasta, ţopăi înainte şi înapoi şi făcu tot soiul de alte giumbuşlucuri, în vreme ce eu mă uitam neajutorat la el.

În sinea mea, mi-era frică de el, văzându-l atât de sprinten şi de priceput. Însă eram convins, moral şi fizic, că tărtăcuţa lui cu păr

spălăcit nu avea ce căuta la mine în lingurică şi că eram foarte îndreptăţit să consider că modul lui de a-mi atrage atenţia nu avea nici o legătură cu scopul. Aşadar, m-am luat după el, fără nici un cuvânt, şi am ajuns într-un colţ retras al grădinii, alcătuit de două ziduri care se întâlneau, ferit de priviri de nişte mormane de gunoaie. Fiind întrebat dacă eram mulţumit de teren şi răspunzând că da, m-a rugat să-i dau voie să lipsească un moment. S-a întors repede, cu o sticlă de apă şi un burete muiat în oţet.

— Pentru amândoi! zise, aşezându-le lângă perete.

Apoi, se apucă să-şi scoată nu doar jacheta şi vesta, ci şi cămaşa, într-o manieră deopotrivă lipsită de griji, preocupată şi însetată de sânge.

Deşi nu arăta foarte sănătos — avea bubuliţe pe faţă şi o erupţie la gură — aceste pregătiri înspăimântătoare chiar mi-au vârât frica în oase. După părerea mea, era cam de aceeaşi vârstă cu mine, dar mult mai înalt şi, pe lângă asta, avea un stil de a se răsuci pe călcâie foarte impresionant. Altminteri, era un tânăr gentleman cu un costum gri (până să se dezbrace pentru bătaie), ale cărui coate, genunchi, încheieturi ale pumnului şi călcâie erau mult mai dezvoltate faţă de restul trupului.

Curajul m-a părăsit când l-am văzut luând poziţie în faţa mea, cu tot soiul de demonstraţii de-o precizie mecanică şi măsurându-mă din ochi de parcă îşi alegea minuţios osul pe care să-l lovească. Nu am mai fost atât de surprins în viaţa mea ca în clipa în care am slobozit către el prima lovitură de pumn şi l-am văzut apoi culcat pe spate, uitându-se în sus la mine, cu nasul însângerat şi faţa foarte turtită.

Dar într-o clipă fu drept în picioare şi, după ce se şterse cu buretele, dând iarăşi dovadă de mare îndemânare, îşi luă din nou poziţia de luptă. A doua surpriză uriaşă din viaţa mea a fost să-l văd din nou lat, uitându-se în sus la mine, cu un ochi învineţit.

Energia lui mă umplu de respect. Părea să fie cu totul lipsit de putere, căci nu m-a lovit nici măcar o dată foarte tare, iar eu îl puneam mereu la pământ; dar se ridica imediat, ştergându-se cu buretele şi bând o înghiţitură din sticla cu apă, foarte mulţumit de faptul că îşi dădea singur ajutor potrivit regulamentului, după care venea iar la mine, cu un aer şi cu o hotărâre care mă făceau să cred că, de data aceasta, într-adevăr o să mă termine. Se alese cu o mulţime de vânătăi urâte, căci, îmi pare rău s-o spun, cu cât îl pocneam mai mult, cu atât îl pocneam mai tare. Însă el se ridică iar şi iar, până când, în cele din urmă, căzu rău pe spate, izbindu-se cu capul de perete. Chiar şi după acest moment de criză în răfuiala noastră, se ridică şi se răsuci în jurul lui, năucit, de vreo câteva ori, nemaiştiind unde mă aflu. Dar, la sfârşit, se târî în genunchi până la buretele său şi îl aruncă în sus, spunând, printre gâfâieli:

— Asta înseamnă că ai câştigat.

Părea atât de curajos şi de nevinovat încât, deşi nu eu propusesem să ne batem, nu simţeam decât o satisfacţie posomorâtă pentru victoria mea. Ba aş spune, cu mâna pe inimă, că, în vreme ce mă îmbrăcam, mă socoteam un pui de lup fioros ori de altă fiară sălbatică. În orice caz, m-am îmbrăcat abătut, ştergându-mi, din când în când, faţa însângerată şi i-am zis:

— Pot să vă ajut cu ceva?

— Nu, mulţumesc, mi-a răspuns el.

— O zi bună, i-am mai zis eu.

— Şi ţie la fel! mi-a răspuns el.

Când m-am întors în curtea din faţă, am găsit-o pe Estella aşteptându-mă cu cheile. Dar nu m-a întrebat unde fusesem, nici de ce o făcusem să aştepte. Mai mult, faţa îi radia de fericire, de parcă se întâmplase ceva încântător pentru ea. De asemenea, în loc să se îndrepte către poartă, intră înapoi pe culoar şi mă chemă printr-un semn.

— Vino aici! Poţi să mă săruţi, dacă vrei.

I-am sărutat obrazul pe care-l întorsese către mine. Cred că aş fi primit să îndur o mulţime de suferinţe doar ca să-i pot săruta obrazul. Dar am simţit că sărutul acela îi fusese dăruit băiatului de rând şi necioplit ca şi când ar fi fost un ban de pomană şi că nu avea nici o valoare.

Mai cu musafirii domnişoarei Havisham de ziua ei, mai cu jocul de cărţi, mai cu bătaia, vizita mea durase atât de mult încât, atunci când am ajuns aproape de casă, lumina fâşiei de nisip de dincolo de mlaştini se contura pe cerul negru al nopţii, iar cuptorul lui Joe arunca o cărare de văpaie de-a curmezişul drumului.

Capitolul XII

Ori de câte ori mi-aduceam aminte de tânărul gentleman palid, eram cuprins de remuşcări. Cu cât mă gândeam mai mult la bătaie şi-l revedeam pe tânărul gentleman întins pe spate, tot mai obosit şi mai plin de sânge, cu atât mai sigur mi se părea că o să mi se întâmple ceva. Simţeam că sângele tânărului gentleman palid apăsa asupra capului meu şi că legea avea să-l răzbune. Fără să am o idee clară despre pedepsele care mă aşteptau, îmi era limpede că băieţii satului nu puteau merge ţanţoşi prin ţinut, făcând prăpăd prin casele oamenilor nobili şi stâlcind tineretul studios al Angliei, fără să se expună unei pedepse aspre. Timp de câteva zile, am stat numai în casă, uitându-mă afară prin uşa bucătăriei, cu cea mai mare băgare de seamă şi îngrijorare, înainte să mai ies să îndeplinesc vreo însărcinare, ca nu cumva să mă înhaţe gardienii de la închisoarea din ţinut. Sângele din nasul tânărului gentleman palid îmi pătase pantalonii şi am încercat să spăl dovada vinovăţiei mele, pe ascuns, în puterea nopţii. Îmi zdrelisem încheieturile degetelor în dinţii tânărului gentleman palid şi-mi frământam mintea, în zeci de închipuiri încâlcite, ca să născocesc fel de fel de explicaţii pentru a da socoteală de acea probă incriminatorie, când aveam să fiu chemat în faţa judecătorilor.

Când se apropie ziua întoarcerii mele la scena faptei mele violente, temerile mele au atins culmea. Oare slujitorii legii, anume trimişi din Londra, vor sta la pândă în spatele porţii? Oare domnişoara Havisham, vrând să se răzbune personal pentru o nelegiuire înfăptuită în casa ei, se va ridica, în hainele acelea ale ei de înmormântare, va scoate un pistol şi mă va împuşca? Oare nişte vlăjgani năimiţi — o bandă numeroasă de mercenari — se vor năpusti asupra mea, în fabrica de bere, şi îmi vor aplica o ploaie de lovituri de pumn, până ce nu voi mai sufla? Faptul că niciodată nu mi-l închipuiam pe tânărul gentleman recurgând la astfel de uneltiri pentru a-mi plăti pentru fapta mea, ci acestea îmi apăreau în minte întotdeauna ca nişte acte de răzbunare ale rudelor lui, întărâtate de halul în care arăta faţa sa şi revoltate din solidaritate cu însemnătatea familiei, era, desigur, o dovadă a marii mele încrederi în nobleţea lui.

Oricum, vizita la domnişoara Havisham era obligatorie, aşa că m-am dus. Şi, când colo, nu se întâmplă nimic din pricina luptei de rândul trecut. Nu se făcu absolut nici o aluzie la aceasta şi nu se văzu nici picior de tânăr gentleman palid prin jurul casei. Am găsit aceeaşi poartă deschisă şi am explorat toată grădina, ba chiar am vrut să mă uit înăuntru pe aceeaşi fereastră a casei din spate — dar cercetarea mi-a fost dintr-odată curmată, când am dat cu ochii de obloanele trase

peste acea fereastră. Totul era lipsit de viaţă. Numai în colţul unde avusese loc lupta am putut descoperi o dovadă despre existenţa tânărului gentleman. În acel loc, pe jos, se mai zăreau urmele sângelui său, pe care le-am acoperit cu ţărână din grădină.

Pe palierul larg dintre camera domnişoarei Havisham şi încăperea în care se afla masa lungă, am zărit un scaun de grădină — un scaun uşor, pe rotile, care se putea împinge de la spate. Fusese adus acolo după ultima mea vizită şi, din ziua aceea, am primit sarcina s-o plimb pe domnişoara Havisham în acest scaun (după ce obosea de mers pe jos, sprijinită cu o mână de umărul meu) de jur împrejurul odăii sale şi, traversând palierul, împrejurul celeilalte încăperi. Făceam mereu acelaşi lucru — plimbări care, uneori, durau şi trei ore în şir. Spun la modul general că aceste plimbări erau numeroase, atât pentru că se hotărâse că trebuia să vin, la fiecare două zile, în acest scop, cât şi pentru ca să rezum acum o perioadă de cel puţin opt sau zece luni.

Pe măsură ce ne-am obişnuit unul cu celălalt, domnişoara Havisham a început să-mi vorbească mai mult şi să-mi pună felurite întrebări, de pildă despre ce învăţasem şi despre ce aveam să fac când voi fi mare. I-am răspuns că urma să devin ucenicul lui Joe, după cum credeam, şi i-am vorbit pe larg despre faptul că nu ştiam mai nimic şi că voiam să ştiu totul, în speranţa că poate mă va ajuta ea să-mi ating ţinta dorită. Însă n-a făcut-o, ba, dimpotrivă, părea că e mulţumită să mă ştie fără învăţătură. De asemenea, niciodată nu mi-a dăruit bani sau altceva, în afară de prânzul zilnic — n-a zis nici măcar o dată că voi fi plătit pentru serviciile mele.

Estella se afla întotdeauna prin preajmă şi întotdeauna mă conducea înăuntru şi afară din casă, dar niciodată nu mi-a mai spus că pot s-o sărut. Uneori îmi suporta prezenţa cu răceală, alteori îmi arăta bunăvoinţă; uneori se purta cu mine prieteneşte de-a binelea, alteori îmi spunea îndârjită că mă urăşte. Domnişoara Havisham mă întreba adesea, în şoaptă sau cu voce tare, dacă eram numai noi doi:

— Nu-i aşa, Pip, că se face din ce în ce mai frumoasă?

Iar când eu îi răspundeam da, căci într-adevăr aşa era, părea în culmea fericirii. De asemenea, când jucam cărţi, domnişoara Havisham ne privea şi părea să simtă o satisfacţie răutăcioasă la fiecare dintre nazurile Estellei, oricare ar fi fost acestea. Iar câteodată, când capriciile fetei erau atât de numeroase şi atât de contradictorii încât nu mai ştiam ce să zic sau ce să fac, domnişoara Havisham o îmbrăţişa cu o dragoste nestăvilită, murmurându-i la ureche ceva care mie mi se părea că suna cam aşa:

— Zdrobeşte-le inimile, mândria şi nădejdea mea, zdrobeşte-le inimile fără milă!

Joe avea un cântec pe care obişnuia să-l fredoneze când lucra în fierărie, şi al cărui refren era „Bătrânu' Clem". Nu era un mod foarte

respectuos de a-i aduce omagii unui sfânt patron, dar cred că Bătrânul Clem îngăduia această libertate din partea fierarilor săi. Era un cântec al cărui ritm imita măsura loviturilor de ciocan pe nicovală şi ale cărui versuri erau mai curând un pretext pentru a pomeni numele venerat al Bătrânului Clem.

Uite-aşa, băieţi, cu ciocanul să loviţi —
Bătrânu' Clem!
Cu mână grea fierul să-l izbiţi —
Bătrânu' Clem!
Bateţi, bateţi, bateţi de zor! —
Bătrânu' Clem!
Să răsune-asurzitor —
Bătrânu' Clem!
Suflaţi în foc, suflaţi cu spor —
Bătrânu' Clem!
Să vâjâie vârtos, să se-nalţe arzător!

Curând după apariţia scaunului cu rotile, domnişoara Havisham îmi ceruse într-o zi, pe neaşteptate, însoţindu-şi cuvintele de scuturatul său nerăbdător din degete:

— Haide, haide, haide! Cântă!

Şi m-am trezit, cu mirare, că lălăi acest cântecel, în timp ce-i împingeam scaunul prin odaie. S-a întâmplat să-i stârnească interesul până într-atât încât să-l îngâne şi ea, cu glas abia şoptit şi visător, de parcă îl cânta prin somn. De atunci, devenise un obicei să-l cântăm când ne plimbam, iar adesea ni se alătura şi Estella, însă, chiar şi atunci când participam toţi trei, melodia era atât de încetişor îngânată că se auzea mai slab decât cel mai firav suflu de vânt prin casa aceea veche şi mohorâtă.

Ce puteam face într-un asemenea mediu? Cum să nu mă fi lăsat înrâurit de cele din jurul meu? Mai este de mirare că mintea îmi era la fel de orbită ca şi ochii, atunci când ieşeam afară, la lumina zilei, din încăperile acelea gălbui-înnegurate?

Poate că i-aş fi povestit lui Joe despre tânărul gentleman palid, dacă nu l-aş fi păcălit, mai înainte, cu născocirile acelea sfruntate, pe care apoi le mărturisisem. În aceste împrejurări, presimţeam că Joe cu greu s-ar fi putut abţine să nu-l aşeze şi pe tânărul gentleman palid în trăsura de catifea neagră, ca un călător foarte potrivit pentru ea. Aşadar, nu i-am mai spus nimic. Pe lângă aceasta, reţinerea mea din cea dintâi zi, de a vorbi despre domnişoara Havisham şi despre Estella devenise, cu timpul, din ce în ce mai îndârjită. Nu mai arătam nimănui în afară de Biddy încredere desăvârşită — şi-i povesteam sărmanei Biddy totul. Nu ştiam pe atunci de ce mi s-a părut firesc să fac astfel şi de ce Biddy se arăta foarte interesată de tot ce îi spuneam

eu, dar acum cred că ştiu.

Între timp, acasă, în bucătărie, se ţineau mai departe sfaturi, cu o stăruinţă aproape de neîndurat pentru spiritul meu adus la exasperare. Măgarul acela de Pumblechook îşi luase obiceiul să vină pe la noi seara, ca să discute cu sora mea despre viitorul meu şi sunt încredinţat (în clipa de faţă, chiar cu mai puţine remuşcări decât s-ar cuveni să simt) că, dacă mâinile mele ar fi avut puterea să scoată cuiul de la osia trăsurii lui, ar fi făcut-o fără să tremure. Ticălosul era dintre acei neghiobi cu mintea atât de îngustă, încât nu putea discuta despre perspectivele mele fără să mă aibă înaintea ochilor, de parcă numai aşa le putea cântări, şi mă sălta (de obicei, de guler) de pe scăunelul meu pe care stăteam cuminte, într-un colţ, şi, proptindu-mă în faţa focului, de parcă urma să fiu făcut friptură, începea prin a spune:

— Ei, bine, doamnă, iată-l pe acest băiat! Iată-l pe acest băiat, pe care l-ai crescut pe palme! Capul sus, băiete, şi fii recunoscător faţă de cei care au făcut astfel. Şi acum, doamnă, în ceea ce-l priveşte pe acest băiat...

Şi, cu acestea, îmi ciufulea părul — gest pentru care, de când mă ştiu, după cum am mai spus, îi tăgăduisem, în adâncul sufletului meu, dreptul oricărei făpturi omeneşti de a-l face — şi mă ţinea în faţa lui, trăgându-mă de mânecă — un spectacol de o imbecilitate neegalată decât de propria-i nerozie.

Apoi, el şi sora mea se întreceau în aşa nişte speculaţii fără noimă despre domnişoara Havisham şi despre ceea ce ar trebui să facă ea din mine şi pentru mine, încât adesea simţeam pofta chinuitoare să izbucnesc în lacrimi, de ciudă, să mă reped la Pumblechook şi să-i car la pumni cu nemiluita. În aceste dialoguri, sora mea îmi vorbea de parcă îmi scotea, în gând, câte un dinte ori de câte ori îmi rostea numele, în vreme ce Pumblechook, pe partea lui, decretat cu de la sine putere ocrotitorul meu, stătea şi mă măsura din priviri, cu un aer dispreţuitor, ca un artizan al reuşitelor mele care se considera angajat într-o slujbă foarte prost plătită.

Joe nu participa în nici un fel la aceste discuţii. Dar ceilalţi doi i se adresau des, pe măsură ce se înfierbântau, din pricină că doamna Joe băgase de seamă că nu privea cu ochi buni faptul că eram luat de la fierărie. Eram destul de mare acum ca să-mi încep ucenicia la Joe. Iar când Joe stătea cu vătraiul pe genunchi, râcâind gânditor cenuşa dintre zăbrelele grătarului din cămin, sora mea tălmăcea această acţiune ca o împotrivire din partea lui şi era atât de convinsă că are dreptate, încât se arunca asupra lui, îl zgâlţâia, îi smulgea vătraiul din mână şi-l zvârlea cât colo. Fiecare dezbatere de acest soi se încheia în culmea enervării. Într-o clipă, din senin, din iarbă verde, sora mea se oprea în mijlocul unui căscat şi dând, ca din întâmplare, cu ochii de mine, se năpustea asupra mea, zicând:

— Gata! Destul despre *tine*! Du-te numaidecât la culcare! Ai iscat destulă bătaie de cap pentru o singură seară, slavă Domnului!

De parcă eu îi rugasem să-mi facă hatârul să-mi scoată sufletul!

Aşa am dus-o mult timp şi se părea că tot aşa o să continue încă multă vreme, dar, într-o bună zi, domnişoara Havisham se opri deodată în loc, când ne plimbam amândoi şi ea se sprijinea de umărul meu, şi îmi zise, cu o oarecare nemulţumire:

— Ai crescut în înălţime, Pip!

M-am gândit că lucrul cel mai bun de făcut era să-i dau de înţeles, prin mijlocirea unei priviri îngândurate, că acesta era un fapt pricinuit de nişte împrejurări asupra cărora eu nu aveam nici o putere.

N-a mai spus nimic o vreme, după care, însă, iar a stat pe loc şi s-a uitat lung la mine; apoi, iar; şi, la sfârşit, m-a privit chiar încruntată şi supărată. La următoarea mea vizită, după ce o însoţisem, când plimbarea noastră obişnuită se încheie şi o adusei înapoi, la masa ei de toaletă, mă opri cu o mişcare din degetele sale nerăbdătoare:

— Ia mai spune-mi o dată numele fierarului aceluia al tău!

— Joe Gargery, doamnă.

— Adică meşterul la care urmează să fii tu ucenic?

— Da, domnişoară Havisham.

— Ar fi bine să-ţi începi odată ucenicia. Crezi că ar vrea Gargery să vină până aici, cu tine, şi să aducă şi contractul tău?

I-am explicat că nu mă îndoiam câtuşi de puţin că se va socoti onorat de invitaţie.

— Atunci, să vină!

— Când anume, domnişoară Havisham?

— Ei, ei! Eu nu ştiu nimic despre zile. Să vină curând şi să vină cu tine!

Când am ajuns în seara aceea acasă şi am transmis acest mesaj pentru Joe, sora mea „a luat foc", dar într-un mod de-a dreptul îngrijorător, cum nu i se mai întâmplase niciodată mai înainte. Ne-a întrebat pe mine şi pe Joe dacă o socoteam preşul de la uşă, bun doar să fie călcat în picioare de noi, cum de îndrăzneam să ne batem joc de ea în halul acesta şi pentru care anume societate aveam bunăvoinţa să considerăm că ar fi *ea* potrivită. După ce-a isprăvit cu un torent de alte asemenea întrebări, a zvârlit după Joe cu un suport de lumânare, a izbucnit în hohote de plâns răsunătoare, a scos făraşul — ceea ce întotdeauna era semn rău — şi-a legat şorţul aspru şi a început o curăţenie de proporţii înspăimântătoare. Nemulţumită să cureţe pe uscat, a luat o găleată şi-o perie de frecat podelele şi ne-a dat afară din casă, aşa că am plecat să tremurăm în curtea din spate. Se făcuse de mult zece noaptea când ne-am luat inima în dinţi să ne furişăm înăuntru şi atunci ea l-a întrebat din nou pe Joe de ce nu se însurase cu o sclavă negresă. Joe nu i-a dat nici un răspuns, bietul de el, ci a

rămas în picioare, mângâindu-şi perciunii şi uitându-se descurajat la mine, de parcă s-ar fi gândit că, într-adevăr, o astfel de variantă s-ar fi dovedit o afacere mai bună.

Capitolul XIII

Am fost pus la grea încercare, trei zile mai târziu, văzându-l pe Joe îmbrăcându-se în hainele de duminică pentru a mă însoţi la domnişoara Havisham. Cum el se gândea că-i trebuie neapărat costumul cel bun pentru această ocazie, nu se cădea să-i spun că arăta cu mult mai bine în hainele sale de lucru, mai ales când ştiam că se chinuia atâta numai pentru mine şi că pentru mine îşi înălţase gulerul cămăşii atât de mult, la ceafă, încât îşi ridicase părul din creştetul capului drept în sus, ca un panaş.

În timpul micului dejun, sora mea ne dădu de ştire că dorea să meargă în oraş odată cu noi, să fie lăsată la unchiul Pumblechook şi luată înapoi de acolo „după ce vom fi terminat cu doamnele noastre cu obraz subţire” — un fel de a vorbi care îl făcu pe Joe să prevadă ce era mai rău. Fierăria a fost închisă pentru întreaga zi, iar Joe mâzgăli cu creta, deasupra uşii (cum îi stătea în obicei să facă, în foarte rarele zile când nu se afla la lucru), singura silabă a cuvântului „Dus”, însoţită de desenul unei săgeţi care părea să zboare în direcţia în care pleca el.

Am mers pe jos până în oraş, sora mea înainte, cu o uriaşă bonetă de biber pe cap şi ducând în mână un paner, de parcă ar fi avut Marele Sigiliu al Angliei pus într-o împletitură de paie, cu saboţi în picioare, cu un şal ţinut de bun şi cu o umbrelă, deşi era o zi frumoasă şi senină. Nu-mi este prea clar dacă ducea aceste obiecte ca să se chinuie sau ca să se mândrească, dar sunt mai înclinat să cred că le purta ca pe nişte avuţii — la fel precum Cleopatra ori altă suverană pusă pe gâlceavă îşi arăta bogăţiile la vreo procesiune sau serbare.

Când am ajuns acasă la Pumblechook, sora mea intră ca vijelia înăuntru şi ne lăsă în stradă. Era aproape ora prânzului, aşa că Joe şi cu mine ne îndreptarăm direct către casa domnişoarei Havisham. Estella veni să deschidă poarta, ca de obicei, şi, de îndată ce îşi făcu apariţia, Joe îşi luă pălăria din cap, ţinând-o de boruri cu ambele mâini, şi rămase cântărind-o, de parcă ar fi avut în minte un motiv anume să-i afle greutatea.

Estella nu dădu atenţie nici unuia dintre noi, ci ne conduse pe drumul care îmi era atât de familiar. Eu veneam în spatele ei, iar Joe ne urma. Când, străbătând culoarul lung, am privit înapoi la Joe, am văzut că încă îşi cântărea pălăria cu cea mai mare grijă şi se ţinea după noi, făcând paşi mari şi călcând în vârful picioarelor.

Estella îmi spuse că trebuia să intrăm împreună, aşa că l-am apucat pe Joe de mâneca hainei şi l-am tras până în faţa domnişoarei Havisham. Aceasta stătea la masa ei de toaletă şi, când intrarăm, îşi întoarse imediat privirea spre noi.

— Aha! zise ea către Joe. Dumneata eşti bărbatul surorii acestui băiat?

Cu greu mi l-aş fi putut închipui pe dragul meu Joe arătând într-o asemenea măsură de schimbat, de nerecunoscut, sau semănând atât de mult cu o pasăre nemaivăzută — stând, în clipa aceea, fără piuit, cu smocul de pene din creştet zbârlit şi cu gura deschisă de parcă ar fi aşteptat un viermişor.

— Dumneata, repetă domnişoara Havisham, eşti bărbatul surorii acestui băiat?

Situaţia a fost foarte neplăcută, căci, de-a lungul întregii întrevederi, Joe a stăruit să-mi vorbească mie şi nu domnişoarei Havisham.

— Adică, aş vrea să-ţi spun, Pip — începu în sfârşit Joe, cu un ton care îmbina deopotrivă trăsăturile unei explicaţii silite, ale unei destăinuiri şi ale unei mari politeţi —, că m-am dus şi m-am însurat cu sora ta, fiind, la vremea aceea, ceea ce ai putea numi, dacă ai simţi cumva nevoia, un burlac.

— Bun! zise domnişoara Havisham. Şi ai crescut băiatul cu gândul de a-l face ucenicul tău. Am înţeles bine, domnule Gargery?

— Vezi tu, Pip, răspunse Joe, cum tu şi cu mine am fost întotdeauna prieteni, era de aşteptat ca, şi pe viitor, să fim împreună, plănuind să facem o mulţime de şotii. Şi asta nu însemna că, dacă ai fi spus vreodată că nu-ţi place meseria, de plidă pentru că eşti veşnic plin de negreală şi funingine sau treburi din astea, nu însemna că n-am mai fi dus-o bine împreună, înţelegi?

— Dar băiatul, întrebă domnişoara Havisham, a avut vreodată ceva împotrivă? Îi place meseria?

— Dar îţi este foarte bine cunoscut, Pip, răspunse Joe, cu şi mai multă stăruinţă în tonul său amestecat, de mai-nainte, de explicaţie, confidenţă şi politeţe, că asta a fost dorinţa inimii tale. (Am priceput deodată, până să apuce să continue, că îi încolţise în minte gândul că trebuia să-şi adapteze epitaful la ocazia de faţă.) Şi n-a existat nici o împotrivire din partea ta, Pip, căci a fost cea mai mare dorinţă a ta.

Era cu totul de prisos să încerc să-l conving că ar fi trebuit să-i vorbească domnişoarei Havisham. Cu cât îi făceam mai multe strâmbături şi semne, îndemnându-l să facă aşa, cu atât mai explicativ, mai confidenţial şi mai politicos se încăpăţâna să fie, vorbind cu mine.

— Ai adus contractele băiatului cu dumneata? întrebă domnişoara Havisham.

— Păi, Pip, ştii bine! răspunse Joe, de parcă întrebarea n-ar fi avut rost. Că doar m-ai văzut când le-am pus în pălărie şi, prin urmare, ştii că sunt acolo!

După care le scoase şi mi le dădu mie, nu domnişoarei Havisham. Mă tem că mi-a fost ruşine cu bunul şi dragul meu prieten — *ştiu* că mi-a fost ruşine cu el — când am văzut-o pe Estella, care stătea în

picioare, în spatele scaunului domnişoarei Havisham, cu un licăr răutăcios în ochi. I-am luat contractul din mână şi i l-am întins domnişoarei Havisham.

— Nu te-ai gândit, zise domnişoara Havisham, uitându-se peste ele, să primeşti o răsplată pentru ucenicia băiatului?

— Joe! îl mustrai eu, căci nu scotea nici un cuvânt. De ce nu răspunzi?...

— Pip, îmi zise Joe, întrerupându-mă scurt, de parcă ar fi fost jignit. Aş vrea să-ţi spun că aceasta nu este o întrebare la care să fie nevoie de vreun răspuns între noi doi, căci ştii şi tu foarte bine. Nu! Ştii că nu, Pip, aşadar, de ce s-o mai spun şi eu?

Domnişoara Havisham îi aruncă o privire de parcă, văzând cum se purta acolo, înţelesese mai bine decât aş fi crezut eu că ar fi cu putinţă ce fel de om era, apoi luă o pungă mică de pe masa de lângă ea.

— Pip a câştigat nişte bani aici, zise ea. Iată-i! Sunt douăzeci şi cinci de guinee[6] în punga aceasta. Dă-i-le stăpânului tău, Pip!

De parcă şi-ar fi pierdut cu desăvârşire minţile, din pricina uluirii stârnite de înfăţişarea ei ciudată şi de încăperea la fel de ciudată, Joe, stărui să mi se adreseze mie chiar şi după acest moment.

— Este foarte generos din partea ta, Pip, şi de aceea darul tău este bine primit şi cu mulţumiri, deşi niciodată nu l-am aşteptat, nici acum, nici altă dată. Şi acum, bătrâne, continuă Joe (făcându-mă să-mi ia foc obrajii şi apoi să-mi îngheţe sângele în vene, căci mi se păru că vorba aceea familiară îi era adresată domnişoarei Havisham), şi acum, bătrâne, să ne îndeplinim datoria! Să ne îndeplinim datoria amândoi, unul faţă de celălalt şi faţă de cei pe care generosul tău dar... pe care... l-ai trimis... ca să fie... pentru mulţumirea sufletească... a lor... care niciodată...

Aici Joe simţi că alunecă în nişte îngrozitoare încurcături, până când se salvă, triumfător, prin cuvintele:

— Şi departe de mine să fie!

Aceste cuvinte îi părură atât de pline de miez şi de convingătoare încât le spuse de două ori.

— La revedere, Pip! zise domnişoara Havisham. Condu-i până la ieşire, Estella!

— Să mai vin, domnişoară Havisham? întrebai eu.

— Nu. De acum, Gargery este stăpânul tău. Gargery! Încă un cuvânt...

Chemându-l astfel înapoi, după ce eu ieşisem deja pe uşă, am auzit-o spunându-i lui Joe, cu o voce limpede şi apăsată:

— Băiatul s-a purtat frumos aici, iar banii aceştia sunt răsplata lui. Bineînţeles, ca un om cinstit ce eşti, nu vei mai cere alţii vreodată.

Cum a ieşit Joe pe uşă n-am să fiu niciodată în stare să-mi dau seama, dar ştiu că, odată ieşit, porni hotărât pe scări în sus, în loc să

coboare, surd la toate dojenile mele, aşa că am fost nevoit să mă duc după el şi să-l prind de mână. În clipa următoare, ne aflam dincolo de poartă, care fusese încuiată la loc, iar Estella dispăruse. Văzându-ne la lumina zilei, din nou singuri, Joe se sprijini cu spatele de un zid şi-mi zise:

— Nemaipomenit!

Şi rămase astfel multă vreme, repetând „Nemaipomenit" din când în când, de atâtea ori încât începusem să cred că nu-şi va mai veni niciodată în fire. În cele din urmă, îşi prelungi exclamaţia:

— Pip, ascultă-mă pe mine, este ne-MAI-po-me-nit!

Şi, aşa, încetul cu încetul, îşi recăpătă graiul şi fu din nou în stare să meargă mai departe.

Am motive să cred că minţile lui Joe se luminaseră în urma întâlnirii prin care trecuseră şi că, pe drumul nostru către locuinţa lui Pumblechook, puseseră la cale un plan meşteşugit şi adânc. Iar motivele mele se bizuie pe ceea ce s-a petrecut în salonul domnului Pumblechook, unde, când am sosit, sora mea şedea la taifas cu nesuferitul negustor de seminţe.

— Ei! strigă sora mea, către amândoi deodată. Ce vi s-a întâmplat, mă rog? Pe cuvânt, mă mir că aţi mai catadicsit să vă întoarceţi într-o biată adunare ca aceasta!

— Domnişoara Havisham, zise Joe, ţintuindu-mă cu privirea, ca într-o strădanie de a-şi aduce aminte, a ţinut neapărat să-i transmitem... Ce erau, Pip, complimente sau respecte?

— Complimente, răspunsei eu.

— Tot aşa credeam şi eu, zise Joe. Complimentele sale doamnei J. Gargery...

— Că mult mă mai încălzesc pe mine! pufni sora mea, deşi părea mai curând mulţumită.

— Şi să-i transmitem că şi-ar fi dorit, continuă Joe, ţintuindu-mă din nou cu privirea, de parcă iar se străduia să-şi aducă aminte, şi-ar fi dorit ca starea sănătăţii domnişoarei Havisham să-i fi... îngăduit, nu-i aşa, Pip?

— Să aibă plăcerea, adăugai eu.

— ...Să primească vizita doamnei, zise Joe şi trase adânc aer în piept.

— Ei! strigă sora mea, cu o privire înmuiată către domnul Pumblechook. Ar fi putut să aibă buna-cuviinţă să-mi trimită acest mesaj de la bun început, dar mai bine mai târziu decât niciodată. Şi ce i-a dat micului încurcă-lume de aici?

— Lui, zise Joe, nu i-a dat nimic.

Doamna Joe se pregătea să izbucnească, dar Joe continuă:

— Ceea ce a dat, a dat rudelor sale. „Iar prin rudele sale — aşa ne-a explicat dumneaei — vreau să spun în mâinile surorii lui, doamna J.

Gargery." Acestea au fost cuvintele dumneaei: „Doamna J. Gargery." Poate că n-a ştiut, adăugă Joe, luând o înfăţişare îngândurată, dacă numele era Joe sau Jorge.

Soră-mea se uită la Pumblechook, care lustruia braţele fotoliului său de lemn, dând din cap către ea şi către foc, de parcă ar fi ştiut toate acestea dinainte.

— Şi cât ai adus? întrebă sora mea, râzând — râzând de-a dreptul!

— Ce-ar spune persoanele de faţă despre zece lire? întrebă Joe.

— Ar spune, răspunse sora mea scurt, destul de bine. Nu prea mult, dar destul de bine.

— Este, însă, mai mult de-atât! zise Joe.

Oribilul impostor de Pumblechook dădu numaidecât din cap şi zise, frecând braţele jilţului său:

— Este mai mult de-atât, doamnă!

— Cum, doar nu vrei să zici că...? începu sora mea.

— Ba da, asta zic, doamnă, răspunse Pumblechook. Dar aşteaptă puţin! Dă-i drumul, Joseph. Bravo ţie! Continuă!

— Ce-ar spune persoanele de faţă, reluă Joe, despre douăzeci de lire?

— Frumos, acesta ar fi cuvântul, răspunse sora mea.

— Ei bine, zise Joe, este vorba de mai mult de douăzeci de lire!

Făţarnicul acela mizerabil de Pumblechook dădu iarăşi din cap şi zise, cu un râs plin de îngâmfare:

— Este mai mult de atât, doamnă! Şi mai bine! Zi mai departe, Joseph!

— Atunci, ca să-i punem capăt, zise Joe cu încântare, întinzându-i surorii mele punga, sunt douăzeci şi cinci de guinee.

— Sunt douăzeci şi cinci de guinee, doamnă! repetă ca un ecou cea mai josnică dintre canalii, Pumblechook, ridicându-se ca să-i strângă mâinile surorii mele. Şi nu este mai mult decât meritul dumitale, aşa cum am spus-o ori de câte ori mi s-a cerut părerea. Îţi doresc să te bucuri de aceşti bani!

Dacă afurisitul s-ar fi oprit aici, vina sa ar fi fost îndeajuns de gravă, dar şi-a înrăutăţit situaţia ţinând morţiş să mă ia în custodie, pretinzând dreptul de a fi protectorul meu, ceea ce depăşi cu mult toate celelalte ticăloşii de mai înainte.

— Acuma, ştiţi şi voi, Joseph şi nevasta ta, zise domnul Pumblechook, apucându-mă de braţ, deasupra cotului, că eu sunt unul dintre aceia care întotdeauna merg până la capăt în ceea ce am început. Băiatul trebuie dat la ucenicie cu orice preţ. Acesta este drumul pe care l-aş vedea eu. La ucenicie cu orice preţ!

— Dumnezeu ştie, unchiule Pumblechook, zise sora mea, înşfăcând banii, că îţi suntem profund îndatoraţi!

— Nu-i vorba despre mine, doamnă, răspunse ticălosul negustor de

grâne. Plăcerea tot plăcere rămâne. Însă pe băiatul acesta, ştii şi dumneata, trebuie să-l dăm ca ucenic. Am spus că o să mă ocup de acest lucru şi-o să vedeţi că n-am spus decât adevărul.

Judecătoria se afla în aceeaşi clădire cu primăria oraşului, la o aruncătură de băţ de casa lui Pumblechook, aşa că, neîntârziat, am luat-o cu toţii cu asalt, ca să-i fiu dat lui Joe ca ucenic în faţa judecătorilor. Am spus că am luat-o cu asalt, dar adevărul este că eu am fost îmbrâncit înăuntru de Pumblechook, întocmai ca şi când aş fi fost prins furând din buzunare sau dând foc la vreo şură. Şi chiar aceasta fu impresia tuturor în tribunal — că fusesem prins în flagrant delict —, căci, în vreme ce Pumblechook mă împingea de la spate prin mulţime, i-am auzit pe câţiva întrebând: „Ce-a făcut?" şi pe alţii zicând: „O fi el mic, dar are mutră de ticălos, nu-i aşa?". O persoană cu înfăţişare blândă şi binevoitoare chiar mi-a înmânat o broşură, împodobită cu o gravură în lemn, înfăţişând un tânăr răufăcător atârnat de o perdea de lanţuri, despre care ai fi putut jura că este vitrina unui cârnăţar, şi având titlul: *De citit în celula mea*.

Sala de judecată era un loc ciudat, cu nişte bănci mai înalte decât cele din biserică, cu oameni aplecaţi peste pupitre, privind în jos, cu onorata instanţă (unul purta o perucă pudrată) tolănită în jilţuri, cu braţele încrucişate, ba prizând tabac, ba trăgând un pui de somn, ba scriind sau citind ziare şi cu nişte portrete negricioase şi lăcuite pe pereţi, pe care ochiul meu, lipsit de simţ artistic, le privi ca pe nişte amestecuri de aluat întărit şi ipsos.

Într-un colţ al acestei săli, contractul meu a fost semnat şi parafat în bună regulă, iar eu „dat la ucenicie" — domnul Pumblechook ţinându-mă în tot timpul cât dură această operaţiune, de parcă, pregătindu-ne să mergem la eşafod, voiam să punem la punct câteva formalităţi mărunte.

După ce am ieşit şi am scăpat de băieţii care se bucuraseră din cale-afară la gândul că aveau să mă vadă schingiuit în public şi care rămaseră tare dezumflaţi descoperind că rubedeniile mele mă înconjurau mulţumite, ne-am întors acasă la Pumblechook. Atunci, sora mea se înflăcără într-o asemenea măsură pe seama celor douăzeci şi cinci de guinee, încât ţinu morţiş să sărbătorim acel chilipir printr-o masă la „Mistreţul albastru", şi îl trimise pe domnul Pumblechook să-i aducă şi pe soţii Hubble şi pe domnul Wopsle cu trăsura lui.

Toţi erau chitiţi să sărbătorească, dar cât de tristă a fost ziua aceea pentru mine! Pentru minţile tuturor celor de faţă, motivul din pricina căruia numai eu nu împărtăşeam buna lor dispoziţie părea de neînţeles. Mai rău încă, toţi mă întrebau, din timp în timp — adică ori de câte ori nu aveau nimic altceva de făcut —, de ce nu mă bucuram şi eu. Şi ce altceva puteam răspunde atunci, decât că se înşelau, fiindcă, de fapt, eram bucuros, deşi nu eram!

Oricum, ei erau oameni în toată firea şi aveau felul lor de a privi lucrurile, şi nu se sfiiră s-o facă. Pungaşul de Pumblechook, care se împăuna cu rolul său de binefăcător căruia i se datora întreaga reuşită, se aşezase acum de-a dreptul în capul mesei şi, când le vorbi celorlalţi despre intrarea mea la ucenicie — pomenind, cu răutate, faptul că eram pasibil de închisoare, dacă aş fi jucat cărţi, aş fi băut băuturi spirtoase, aş fi fost plecat până la ore târzii sau m-aş fi înhăitat cu ticăloşi sau m-aş fi lăsat purtat în alte soiuri de isprăvi asemănătoare, care, după cum era formulat contractul meu, erau privite ca inevitabile — mă aşeză în picioare, pe un scaun de lângă el, ca să-i slujesc drept exemplu viu al spuselor sale.

Singurele lucruri pe care mi le mai amintesc de la marea petrecere sunt că nu m-au lăsat să mă duc la culcare şi că, ori de câte ori mă vedeau că aţipeam, mă trezeau şi-mi cereau să mă bucur. Şi apoi că, seara târziu, domnul Wopsle ne-a blagoslovit cu *Oda* lui Collins, aruncându-şi la pământ sabia însângerată cu un bubuit de tunet, încât un chelner veni şi spuse: „Negustorii de dedesubt vă trimit salutări, dar zic că nu e revoluţie”. Că toţi erau foarte veseli pe drumul spre casă şi cântau *O, frumoasă doamnă!*, domnul Wopsle ţinând basul şi proclamând, cu o voce teribil de puternică (drept răspuns neghiobului care dirija această bucată muzicală în cel mai neruşinat chip cu putinţă), că *el* era omul cu plete ninse fluturând în vânt şi că el era, dintre toţi, cel mai slăbit pelerin mergând pe calea lui.

La sfârşit, îmi amintesc că, atunci când am ajuns în mica mea odaie de culcare, eram pur şi simplu sleit de oboseală şi aveam convingerea de nezdruncinat că nu-mi va plăcea niciodată meseria lui Joe. Îmi plăcuse cândva, dar acum era altă poveste.

6 Monedă de aur valorând 21 de şilingi.

Capitolul XIV

Cel mai cumplit lucru este să-ţi fie ruŞine de casa ta. Poate că la mijloc se află o amară nerecunoştinţă, iar pedeapsa pentru un astfel de păcat este bine meritată — dar eu sunt dovada că e un lucru greu de îndurat.

Acasă n-a însemnat niciodată un loc foarte plăcut pentru mine, din pricina izbucnirilor surorii mele. Însă Joe sfinţise acea locuinţă, iar eu crezusem în ea. Crezusem că salonaşul nostru pentru musafiri era cel mai elegant salon; crezusem că uşa din faţă era un portal misterios al Templului Onoarei, a cărei solemnă deschidere se omagia prin jertfa orătăniilor fripte; crezusem în bucătărie ca într-un spaţiu onorabil, deşi deloc luxos; crezusem în fierărie ca în calea luminoasă către bărbăţie şi independenţă. În numai un an, totul se schimbase. Acum, toate mi se păreau grosolane şi de rând, şi nu le-aş fi lăsat pe domnişoara Havisham şi pe Estella să le vadă nici în ruptul capului.

Cât din nerecunoştinţa mea se datora propriei mele greşeli, cât domnişoarei Havisham şi cât surorii mele, nu mai are importanţă acum nici pentru mine, nici pentru altcineva. Schimbarea se înfăptuise în mine. Bine sau rău, de iertat sau nu, se înfăptuise.

Odinioară, îmi închipuiam că, în momentul în care îmi voi sufleca mânecile şi voi intra în fierărie, ca ucenic al lui Joe, voi fi demn şi fericit. Acum, când visul devenise aievea, nu mai simţeam decât că eram plin de praf de la pulberea cărbunilor mărunţiţi şi că purtam zilnic povara unor amintiri pe lângă care nicovala era uşoară ca un fulg. Mi s-a întâmplat, uneori, în viaţă (cum bănuiesc că li se întâmplă multora), să mă simt, o vreme, de parcă o cortină grea căzuse peste toate lucrurile care mă interesau şi care îmi stârneau închipuirea, rupându-mă de orice altceva în afară de suferinţa deznădăjduită. Niciodată însă cortina nu s-a lăsat mai grea şi mai întunecată ca în clipa în care mi-am întrezărit viitorul, desfăşurat înaintea ochilor mei, odată ce intrasem pe noua mea cale, ca ucenic al lui Joe.

Îmi amintesc că, mai târziu, pe la sfârşitul „perioadei” aceleia, obişnuiam să stau pe lângă cimitir, în serile de duminică, în pragul nopţii, comparându-mi viitorul cu priveliştea mlaştinilor bătute de vânturi şi descoperind unele asemănări între ele, gândindu-mă cât de netede şi de joase erau amândouă şi cum amândouă aveau câte o cărare necunoscută, câte o pâclă la fel de neguroasă, şi, dincolo de ele, câte o mare. Am fost, de altfel, aproape tot atât de amărât în cea dintâi zi de muncă a mea ca ucenic ca şi în cea din urmă. Dar sunt fericit la gândul că nu i-am şoptit niciodată lui Joe vreo vorbă de nemulţumire cât timp a durat contractul meu. Şi acesta este aproape singurul lucru de care mă bucur că-l ştiu despre mine în legătură cu

perioada respectivă.

Căci, deşi mi s-ar putea atribui meritul de a fi perseverat, acest merit nu-mi aparţine, ci îi revine în întregime lui Joe. Nu pentru că-mi ţineam eu cuvântul dat, ci pentru că Joe şi-l ţinea pe al său n-am fugit de acasă să mă fac soldat sau marinar. Nu pentru că aveam eu un puternic simţ al virtuţilor hărniciei, ci pentru că Joe avea un puternic simţ al acestora, am muncit cu o râvnă mulţumitoare, în pofida neîncrederii din suflet. Nu-i cu putinţă de desluşit până unde ajunge înrâurirea unui om cinstit şi conştiincios asupra tuturor celorlalţi, dar se poate afla cât îl influenţează el pe cel de alături, şi eu ştiu foarte bine că orice lucru bun care mi s-a întâmplat în timpul uceniciei mele a venit de la mulţumirea simplă a lui Joe şi nu de la năzuinţele neliniştite care mă tulburau pe mine.

Cine-ar putea spune ce anume voiam? Cum aş putea spune eu, când n-am ştiut-o niciodată? Mă îngrozeam la gândul că, într-un ceas rău, tocmai când voi arăta mai plin de funingine şi mai de rând, îmi voi ridica ochii şi o voi vedea pe Estella privind înăuntrul fierăriei printr-una din ferestrele de lemn. Eram urmărit de spaima că, mai devreme sau mai târziu, ea mă va găsi, cu faţa şi mâinile negre, îndeplinind partea cea mai brută a îndeletnicirii mele şi va triumfa, dispreţuindu-mă. Adeseori, după lăsarea întunericului, când trăgeam la foale pentru Joe şi cântam împreună *Bătrânu' Clem* şi îmi aminteam cum obişnuiam să-l cânt cu domnişoara Havisham şi cu Estella, mi se părea că văd în foc chipul Estellei, cu părul ei încântător fluturând în vânt şi privindu-mă cu ochii ei batjocoritori. Deseori, în astfel de clipe, mă uitam spre găvanele acelea de noapte neagră din perete, pe care le închipuiau ferestrele de lemn, şi aveam impresia că o zăream tocmai când îşi ferea capul şi credeam că venise, în cele din urmă.

După aceea, când intram în casă şi ne aşezam la masă, locul şi mâncarea mi se păreau mai de rând ca niciodată şi în străfundul sufletului meu nerecunoscător mă simţeam mai ruşinat ca niciodată de casa mea.

Capitolul XV

Întrucât devenisem prea mare pentru clasa surorii bunicului domnului Wopsle, educaţia mea din partea acelei femei ridicole luă sfârşit. Totuşi, nu se încheie până ce Biddy nu-mi împărtăşi tot ceea ce ştia, de la micuţul catastif cu preţuri, până la un cântecel caraghios, pe care îl cumpărase ea, odată, cu o jumătate de penny. Cu toate că singura parte cu noimă din această bucată literară erau primele versuri:

Când m-am dus în târgul Lunnon, domnii mei,
Tra-la-la-la!
Tra-la-la-la!
Oare nu m-am făcut negru, domnii mei,
Tra-la-la-la!
Tra-la-la-la!

totuşi, din dorinţa mea de a deveni mai înţelept, am învăţat această compoziţie pe de rost, cu cea mai mare seriozitate. Nu-mi amintesc să-i fi cercetat meritele, în afară de faptul că am crezut (cum mai cred şi acum) că erau prea multe *Tra-la-la-la* în această poezie. În setea mea de cunoaştere, i-am cerut domnului Wopsle să mă blagoslovească şi pe mine cu vreo câteva crâmpeie din erudiţia sa, iar el se învoi cu drag. Însă, după ce s-a dovedit că nu voia de la mine decât să joc rolul de figurant, adică să fiu contrazis, îmbrăţişat, jelit, înjunghiat, înşfăcat, îmbrâncit şi pocnit într-o sumedenie de feluri, am renunţat curând la acest curs instructiv, totuşi nu înainte ca domnul Wopsle, în furia sa poetică, să mă fi stâlcit în bătaie.

Orice învăţam, încercam apoi să-i împărtăşesc şi lui Joe. Fraza aceasta sună atât de bine, încât conştiinţa nu-mi îngăduie s-o las nelămurită. Voiam să-l fac pe Joe să nu mai fie atât de neştiutor şi de rând, ca să devină mai demn de tovărăşia mea şi mai ferit de zeflemelile Estellei.

Vechiul fort din mijlocul mlaştinilor era locul nostru de studiu şi o tăbliţă de ardezie spartă şi o rămăşiţă de condei reprezentau materialul nostru didactic — la care Joe adăuga, întotdeauna, o pipă cu tutun. Nu l-am văzut niciodată pe Joe să ţină minte ceva de la o duminică la alta, ori să câştige, sub îndrumarea mea, vreo fărâmă de învăţătură oarecare. Totuşi, îşi fuma pipa la fort cu un aer mult mai pătruns de deşteptăciune decât oriunde altundeva — aproape cu un aer de om învăţat —, de parcă era convins că făcuse progrese uriaşe. Dragul meu prieten, cât mi-aş fi dorit să le facă!

Era plăcut şi liniştitor acolo, cu pânzele bărcilor de pe râu trecând

pe la baza meterezelor şi, uneori, la reflux, dând impresia că aparţin corăbiilor scufundate, care încă mai navigau pe fundul apei. Ori de câte ori urmăream vasele din largul mării, cu pânzele lor albe desfăşurate, gândul mă purta pe nesimţite către domnişoara Havisham şi Estella; şi ori de câte ori lumina ajungea să bată pieziş undeva în depărtare, pe vreun nor, pe vreo pânză, pe coasta vreunui deal sau pe vreun val, mi se întâmpla acelaşi lucru. Domnişoara Havisham şi Estella, casa aceea ciudată şi modul acela ciudat de viaţă păreau să aibă o strânsă legătură cu orice peisaj frumos.

Într-una dintre duminici, când Joe îşi fuma cu mare desfătare pipa, împăunându-se într-atât că era „grozav de greu de cap", încât am renunţat să-l mai dăscălesc în ziua aceea, m-am aşezat pe meterez, ţinându-mi o vreme capul în palme, căutând să desluşesc urme de-ale domnişoarei Havisham şi de-ale Estellei în tot ce vedeam în faţa mea, pe cer şi pe apă, până ce, în cele din urmă, m-am hotărât să dau glas unui gând din puzderia celor privitoare la ele, care-mi roiau prin cap.

— Joe, începui eu, nu crezi că ar trebui să-i fac o vizită domnişoarei Havisham?

— Ştiu eu, Pip? răspunse Joe, chibzuind îndelung. Pentru ce?

— Pentru ce, Joe? Pentru ce se face de obicei o vizită?

— Sunt, poate, unele vizite, zise Joe, pentru care întrebarea rămâne mereu fără răspuns, Pip. Dar în ceea ce priveşte o vizită la domnişoara Havisham... Ar putea să creadă că vrei ceva, că aştepţi să-ţi dea ceva.

— Şi nu crezi că i-aş putea spune că nu vreau nimic, Joe?

— Ai putea, bătrâne, zise Joe. Şi ea ar putea să te creadă. Dar tot atât de bine ar putea şi să nu te creadă.

Joe simţi, la fel ca şi mine, că pusese degetul pe rană şi trase cu putere din pipă, ca să nu repete cele spuse, slăbindu-le efectul.

— Vezi tu, Pip, continuă Joe, îndată ce scăpă din primejdie, domnişoara Havisham a făcut un lucru foarte frumos pentru tine. Când domnişoara Havisham a făcut acel lucru frumos pentru tine, m-a chemat înapoi, ca să-mi spună că asta era tot.

— Da, Joe. Am auzit-o.

— Tot, repetă Joe, apăsat.

— Da, Joe. Ţi-am zis că am auzit-o.

— Ceea ce vrea să însemne, Pip, că se prea poate ca, prin asta, ea să fi vrut să spună: „Gata! Înapoi la locurile noastre! Eu la miazănoapte, tu la miazăzi! Fiecare cu ce are!"

Şi eu mă gândisem la asta, deşi nu mă încălzea cu nimic să văd că şi el se gândise, căci aşa o făcea să pară mai aproape de adevăr.

— Dar, Joe...

— Da, bătrâne.

— Uite că am ajuns aici, după aproape un an de când sunt ucenic şi, din ziua în care am început, nu i-am mulţumit niciodată domnişoarei

Havisham, nici n-am întrebat ce mai face, nici nu i-am arătat că n-am uitat-o.

— Asta-i adevărat, Pip, însă, doar dacă nu vrei să-i dai cadou un set complet de patru potcoave — adică, vreau să spun că şi un set complet de patru potcoave s-ar putea să nu fie un cadou tocmai potrivit, de vreme ce nu are nici urmă de copită de cal...

— Nu mă gândeam la modul acesta de a-i arăta că n-am uitat-o, Joe. Nu mă gândeam la un cadou.

Dar lui Joe îi intrase în cap ideea unui cadou şi trebuia s-o piseze bine.

— Păi, zise el, chiar dacă ai fi ajutat de cineva să-i meştereşti un lanţ nou pentru uşa din faţă... ori, să zicem, douăsprezece duzini sau mai multe de şuruburi cu belciug pentru folosinţa generală... ori vreun lucru mai uşor, un obiect de fantezie, cum ar fi o furculiţă de prăjit pâinea sau cu care să-şi ia chiflele cu unt din cuptor... ori un grătar pentru scrumbii sau alţi peştişori mărunţi...

— Nu mă gândeam la nici un fel de cadou, Joe, l-am întrerupt eu.

— Chiar şi aşa, zise Joe continuând să se agaţe de aceeaşi idee, de parcă eu însumi l-aş fi îndemnat să stăruiască, dacă aş fi în locul tău, Pip, n-aş face nimic din toate astea. Nu, nimic. Căci la ce bun un lanţ de uşă, când are deja unul, întotdeauna pus? Iar şuruburile cu belciug pot fi înţelese greşit. Iar dacă e vorba despre o furculiţă de prăjit pâinea, ajungi să lucrezi în alamă şi n-ai s-o scoţi la capăt cum se cuvine. Apoi, nici cel mai de seamă meşter nu poate să se dovedească deosebit de priceput când face un grătar, pentru că un grătar tot grătar rămâne, oricum — zise Joe, neclintit în hotărârea de a-mi explica pe îndelete, de parcă s-ar fi sforţat să-mi alunge închipuirile deşarte — aşa că poţi să vrei să faci orice ţi-o trece prin minte, dar un grătar tot o să iasă, chiar dacă te încurci şi o laşi baltă, presupunând că nu mai ştii cum să continui.

— Dragul meu Joe, am strigat eu la capătul răbdării, apucându-l de haină, nu te mai gândi la asta! Niciodată nu mi-a dat prin cap să-i fac vreun cadou domnişoarei Havisham.

— Nu, Pip, consimţi anevoie Joe, de parcă încă s-ar mai fi bătut pentru această idee. Şi ceea ce-ţi pot spune este că ai dreptate, Pip.

— Da, Joe. Dar ceea ce voiam eu să-ţi spun era că, dat fiind că nu ne omorâm cu munca acum, dacă ai vrea să-mi dai mâine o jumătate de zi liberă, cred că m-aş repezi până în oraş şi i-aş face o vizită domnişoarei Est... Havisham.

— Dar, zise Joe cu gravitate, n-o cheamă Esthavisham, Pip, că doar nu s-a botezat din nou!

— Ştiu, Joe, ştiu. A fost doar o scăpare de-a mea. Ce zici de planul meu, Joe?

Pe scurt, Joe fu de părere că, dacă eu socoteam că era un lucru bun,

atunci şi el zicea la fel. Dar stărui să mă prevină că, dacă nu aveam să fiu întâmpinat cu bucurie sau dacă nu aveam să fiu încurajat să-mi repet vizita, o vizită fără vreun alt scop decât acela de a-mi arăta recunoştinţa pentru favoarea primită, atunci această încercare trebuia să fie prima şi ultima de acest fel. Am făgăduit să respect aceşti termeni.

Ei, dar Joe avea o calfă, un om tocmit cu săptămâna, pe care îl chema Orlick. El pretindea că numele de botez i-ar fi fost Dolge — ceea ce, în mod vădit, era cu neputinţă —, însă cum era un individ atât de încăpăţânat, nu cred că fusese victima unei farse, ci mai curând îşi impusese anume acest nume printre săteni, ca să le zgândăre puterea de înţelegere. Orlick era negricios, cu umerii largi, cu mâinile şi picioarele atârnând şleampăte pe lângă corp, foarte puternic, niciodată grăbit, ci abia târşâindu-şi picioarele. Nu lăsa niciodată impresia c-ar fi venit la fierărie ca să muncească, ci ai fi zis că nimerise pe-acolo din întâmplare. Iar când se ducea la „Trei luntraşi voioşi" ca să mănânce ori când pleca acasă, seara, o pornea tot aşa, abia târându-şi picioarele, precum Cain sau evreul rătăcitor, de parcă habar n-avea încotro se ducea, dar nici nu-i trecea prin cap să se mai întoarcă vreodată. Locuia la unul din paznicii stăvilarului din mlaştini şi, în zilele de lucru, venea târâş-grăpiş din sihăstria lui, cu mâinile în buzunare şi cu merindele legate într-o bocceluţă petrecută pe după gât şi bălăbănindu-i-se pe spate. Duminicile, cel mai adesea, zăcea întins toată ziulica pe stăvilar sau sprijinit de vreo căpiţă ori vreun hambar. Întotdeauna umbla greoi pe drum, cu ochii în pământ şi, când îl oprea cineva sau îl silea în vreun fel să şi-i ridice, se uita pe sub sprâncene, pe jumătate supărat, pe jumătate buimăcit, ca şi cum singurul lucru la care se gândea era cât de ciudat şi neplăcut este faptul că el n-o să poată gândi niciodată.

Calfa aceasta ursuză nu mă putea înghiţi. Când eram foarte mic şi temător, îmi dăduse de înţeles că Diavolul îşi avea sălaşul într-un ungher întunecat al fierăriei şi că el îl cunoştea pe Necuratul foarte bine şi, de asemenea, că o dată la şapte ani era nevoie să se facă focul cu un băiat viu, iar eu puteam deja să mă socotesc lemn de foc. Când am devenit ucenicul lui Joe, lui Orlick i se adeveri, pesemne, bănuiala că eu aveam să-i iau locul şi, ca atare, din clipa aceea mă plăcu şi mai puţin. Nu că ar fi zis sau ar fi făcut vreodată ceva duşmănos pe faţă, numai că am băgat de seamă că întotdeauna bătea fierul astfel încât scânteile să sară spre mine şi că, ori de câte ori cântam *Bătrânu' Clem*, el nu păstra niciodată ritmul.

Dolge Orlick era de faţă, la muncă, a doua zi, când i-am reamintit lui Joe de jumătatea mea de zi liberă. N-a zis nimic pe moment, căci el şi Joe tocmai lucrau la o bucată de fier înroşit, iar eu eram la foale. Dar peste puţin timp spuse, sprijinindu-se în baros:

— Auzi, jupâne? De bună seamă că n-o să-l răsfeţi doar pe unu' din noi. Dacă tânăru' Pip primeşte o jumătate de zi liberă, fă şi pentru bătrânu' Orlick acelaşi lucru!

Îi dădeam vreo douăzeci şi cinci de ani, dar avea obiceiul să vorbească despre el ca despre un om în vârstă.

— Şi, mă rog, ce-o să faci tu cu o jumătate de zi liberă, dacă o s-o primeşti? zise Joe.

— Ce-o să fac *eu* cu ea? Da' *el* ce-o să facă? O să fac cu ea ce face *el* cu a lui! zise Orlick.

— Ei! Cât despre Pip, el se duce în oraş, zise Joe.

— Bine, atunci! replică omul dârz. Cât despre bătrânu' Orlick, el se duce în oraş. Pot merge şi doi în oraş. Nu doar unu'!

— Nu-ţi ieşi din fire! zise Joe.

— Ba o să-mi ies, dacă vreau! mârâi Orlick. Unii şi mersul lor la oraş! Uite ce e, jupâne! Să ne înţelegem! Fără favoruri în prăvălia asta! Fii om întreg!

Cum jupânul nu voia să mai vorbească despre acest lucru până ce calfa nu se potolea, Orlick se repezi la cuptor, scoase de-acolo un drug de fier înroşit, îl îndreptă spre mine de parcă s-ar fi pregătit să mi-l înfigă în trup, mi-l învârti deasupra capului, îl puse pe nicovală şi începu să-l bată cu barosul — de parcă m-ar fi lovi pe mine, gândii eu, şi scânteile ar fi fost sângele meu ţâşnind —, iar la sfârşit, când, de la atâta bătut, el se încinsese tot, în timp ce fierul se răcise, se sprijini din nou în baros şi zise:

— Ei, jupâne?

— Te-ai potolit acum? întrebă Joe.

— Îhî! M-am potolit, hârâi bătrânul Orlick îmbujorat.

— Atunci, fiindcă te ţii de treabă la fel ca toţi ceilalţi, zise Joe, hai să fie o jumătate de zi liberă pentru toţi!

Sora mea, care auzise tot, fiindcă stătuse în curte fără să scoată un cuvânt — n-avea pic de ruşine să iscodească şi să tragă cu urechea —, îşi iţi de îndată capul la una din ferestre.

— Da' ştii că-mi placi, prostănacule! îi zise ea lui Joe. Le dai liber unor trântori cât casa! Eşti un mare bogătan, pe legea mea, să dai simbriile pe apa sâmbetei! Ce mi-ar fi plăcut să fiu *eu* stăpânul lui!

— Ţi-ar plăcea să fii stăpânu' tuturor, dac-ai putea, i-o întoarse Orlick, cu un rânjet ameninţător.

— Las-o în pace! zise Joe.

— Aş avea eu ac de cojocul tuturor netoţilor şi tuturor haimanalelor, răspunse sora mea, începând să fiarbă de furie turbată. Şi n-aş putea să am ac de cojocul netoţilor, dacă n-aş avea unul pentru jupânul vostru, care-i capul sec încoronat al netoţilor. Şi n-aş putea să am ac de cojocul haimanalelor, dacă n-aş avea unul pentru tine, care eşti cea mai înrăită mutră de haimana ce s-a văzut vreodată de aici şi

până-n Franţa. Aşa!

— Eşti o smintită afurisită, cumătră Gargery, mârâi calfa. Dacă asta s-ar cere ca să fii judecător peste haimanale, tu ai fi unu' grozav!

— N-ai de gând s-o laşi în pace? zise Joe.

— Ce-ai zis? strigă sora mea, începând să urle. Ce-ai zis? Ce-a zis lepădătura aia de Orlick despre mine, Pip? Cum a zis că sunt... de faţă cu bărbatul meu? O! O! O!

Fiecare dintre aceste exclamaţii era un ţipăt. Şi trebuie să spun, în privinţa surorii mele, ceea ce li se potriveşte la fel de bine tuturor femeilor ţâfnoase pe care le-am cunoscut, că înfierbântarea asta nu era înnăscută, deci uşor de trecut cu vederea, căci, fără nici o îndoială, în loc să se înfierbânte fără să-şi dea seama, ea se căznea din răsputeri, de bunăvoie şi în deplină cunoştinţă de cauză, să se aprindă şi devenea orbită de furie parcurgând nişte etape bine determinate.

— Cum mi-a zis că sunt, în faţa mocofanului care a jurat să mă apere? O! Ţine-mă! O!

— Ah-h-h! şuieră calfa printre dinţi. Ce te-aş ţine eu, dacă ai fi nevastă-mea! Te-aş ţine numa-n pumni, până ţi-aş scoate gărgăunii din cap!

— Las-o în pace, îţi spun! zise Joe.

— Oh! Auziţi-l! strigă sora mea, plesnind din palme şi scoţând totodată un ţipăt — trecând la următoarea etapă. Auziţi-l cum îmi spune! Orlick ăsta! În casa mea! Mie, o femeie măritată! Cu bărbatu-meu de faţă! O! O!

Aici, sora mea, după accesul de bătăi din palmă şi de ţipete, se lovi cu pumnii în piept şi cu palmele de genunchi, îşi smulse boneta din cap şi se trase de păr — aceasta fiind ultima etapă pe calea spre delir. Ajungând acum furia întruchipată şi izbutind să-şi iasă cu desăvârşire din sărite, se năpusti la uşă, dar, din fericire, o încuiasem mai-nainte.

Ce altceva mai putea face sărmanul Joe, după ce spusele sale fuseseră nesocotite ca nişte paranteze neînsemnate, decât să se proţăpească în faţa calfei lui şi să-l întrebe de ce se amesteca între el şi doamna Joe şi, după aceea, dacă avea destul curaj să-l înfrunte pe el? Bătrânul Orlick mirosi că situaţia nu-i mai îngăduia decât s-accepte înfruntarea şi luă de îndată poziţia de apărare; astfel, fără să mai piardă vremea scoţându-şi şorţurile mânjite şi pârlite, se aruncară unul asupra celuilalt ca doi titani. Dar, dacă se afla vreun om *în tot ţinutul* în stare să-i ţină piept mult timp lui Joe, eu, unul, nu l-am cunoscut. Orlick, de parcă n-ar fi fost mai breaz ca tânărul gentleman palid al meu, se trezi curând în praful de cărbune şi nu se prea grăbi să iasă din el. Atunci, Joe deschise uşa şi o ridică în braţe pe sora mea, care căzuse fără simţiri, în faţa ferestrei (dar nu înainte să vadă lupta, cred eu) şi care fu dusă în casă şi întinsă în pat, şi căreia i se dădură îngrijiri, ca să-şi vină în fire, şi care nu făcu altceva decât să se zbată

şi să-şi înfigă mâinile în părul lui Joe. Apoi, se lăsă acea linişte specifică şi acea muţenie care urmează după toate marile furtuni. Cu senzaţia nelămurită pe care mi-o trezise întotdeauna un astfel de armistiţiu — mai precis că era duminică şi cineva murise — am urcat în odaia mea ca să mă îmbrac de plecare.

Când am coborât, i-am găsit pe Joe şi pe Orlick măturând, fără nici o altă urmă de vătămare, în afara unei crestături pe una din nările lui Orlick, care nu era nici expresivă, nici ornamentală. Apăruse o ulcică de bere de la „Luntraşii voioşi", pe care şi-o treceau, de la unul la altul, într-un mod foarte paşnic. Armistiţiul avu o influenţă liniştitoare şi filosofică asupra lui Joe, care mă conduse până în drum, spunându-mi, în chip de rămas-bun, o observaţie care ar fi putut să-mi fie de folos:

— În miezul iureşului, Pip, şi în afara lui — aşa e viaţa!

N-are rost să vă mai spun ce emoţii absurde (căci simţămintele foarte serioase la oamenii mari le socotim de-a dreptul caraghioase la copii) m-au cuprins când am pornit-o iarăşi spre domnişoara Havisham. Nici cum am trecut în sus şi în jos prin faţa porţii, de mai multe ori, până m-am hotărât să sun, nici cum aş fi plecat, fără îndoială, dacă aş fi fost stăpân pe timpul meu, ca să vin altă dată.

La poartă, apăru domnişoara Sarah Pocket. Nu Estella.

— Cum vine asta? Tu, aici, din nou? zise domnişoara Pocket. Ce vrei?

Când i-am spus că venisem doar să văd ce mai face domnişoara Havisham, Sarah şovăi, în mod vădit, cântărind dacă n-ar fi mai bine să mă trimită să-mi văd de treabă. Dar fiindu-i peste mână să-şi asume răspunderea, mă lăsă să intru şi, curând, îmi transmise cu acreală mesajul „să urc".

Toate erau neschimbate, iar domnişoara Havisham era singură.

— Ei, bine! zise ea, aţintindu-şi privirile asupra mea. Sper că nu vrei nimic! N-ai să primeşti nimic.

— Sigur că nu, domnişoară Havisham. Voiam doar să vă spun că o duc foarte bine în ucenicia mea şi că vă sunt foarte recunoscător.

— Haide, haide! îşi flutură ea degetele a nerăbdare, cu acelaşi gest de odinioară. Mai treci pe-aici, din când în când. Vino de ziua ta... Aha! strigă ea deodată, întorcându-se cu scaun cu tot către mine. Te uiţi după Estella? Aşa-i?

Mă uitasem în jur — într-adevăr, după Estella — şi-am bâlbâit că nădăjduiam că o duce bine.

— Este în străinătate, spuse domnişoara Havisham, îşi primeşte educaţia cuvenită unei *lady*... Departe? Foarte departe... Şi mai frumoasă ca niciodată... şi admirată de toţi cei care o văd. Simţi c-ai pierdut-o?

Era aşa o bucurie răutăcioasă în glasul ei când rosti ultimele

cuvinte, izbucnind apoi într-un hohot de râs atât de neplăcut, încât nu mai ştiam ce să spun. M-a scutit de chinul de a-mi chibzui răspunsul, făcându-mi semn să plec. În clipa în care poarta fu închisă în urma mea de către Sarah cea cu faţa ca din coji de nucă, m-am simţit mai nemulţumit ca niciodată de casa mea, de meseria mea şi de toate celelalte — iar acest lucru a fost singurul meu câştig de pe urma vizitei aceleia.

Pe când mergeam agale pe drum, de-a lungul străzii principale, privind nemângâiat în vitrinele prăvăliilor şi gândindu-mă ce aş putea cumpăra, dacă aş fi un gentleman, cine altul îmi ieşi în cale, dintr-o librărie, dacă nu domnul Wopsle? Domnul Wopsle ţinea în mână cutremurătoarea tragedie *George Barnwell*[7], în care investise, în clipa aceea, şase pence, cu gând să i-o vâre în cap, cuvânt cu cuvânt, domnului Pumblechook, cu care urma să se întâlnească să bea un ceai. De îndată ce dădu cu ochii de mine, păru să fie convins că Providenţa însăşi îi scosese în cale tocmai un ucenic, ca să i-o citească, aşa că mă înşfăcă şi stărui să vin cu el în salonul domnului Pumblechook. Cum ştiam că acasă mă voi simţi îngrozitor şi că nopţile erau negre ca smoala, iar drumul înfricoşător, aşa că era mai de dorit să ai pe oricine tovarăş decât să-l străbaţi singur, nu m-am împotrivit cine ştie ce. Prin urmare, am intrat la Pumblechook chiar în clipa în care strada şi prăvăliile îşi aprindeau luminile.

Cum n-am văzut niciodată jucându-se piesa *George Barnwell*, nu ştiu cât trebuie să dureze de obicei, dar ştiu prea bine că a durat până la nouă şi jumătate în seara aceea şi că, atunci când domnul Wopsle ajunse să intre la Newgate[8], am crezut că nu va mai sui niciodată pe eşafod, căci devenise mai tărăgănat ca în oricare dintre perioadele anterioare din deplorabila sa carieră. Mi se păru că depăşeşte orice măsură când începu să se vaite că va sfârşi prea brusc, în floarea vârstei, de parcă nu ştia că se îndreaptă spre deznodământ, pagină cu pagină, încă de când începuse povestea vieţii personajului. Iar aceasta, la urma urmei, nu fusese decât o poveste lungă şi plictisitoare. Ceea ce mă supăra cel mai mult era identificarea întregii intrigi cu nevinovata mea persoană. Când Barnwell începu să acţioneze greşit, mărturisesc că mă simţeam gata să-mi cer iertare, căci privirea indignată a lui Pumblechook mă acuza pe mine pentru aceasta. De asemenea, şi Wopsle se strădui să mă prezinte în cea mai rea lumină. Deopotrivă nemilos şi sentimental, am ajuns să-mi omor unchiul fără nici un fel de circumstanţe atenuante; Millwood mă făcea praf cu argumentele de fiecare dată; era curată nebunie din partea fiicei stăpânului meu să-i pese cât de cât de mine; şi tot ce pot spune despre purtarea mea împiedicată şi tărăgănată din dimineaţa fatală este că aceasta a fost pe măsura şubrezeniei generale a caracterului meu. Chiar şi după ce, spre fericirea tuturor, fusesem spânzurat şi domnul Wopsle închisese

cartea, Pumblechook continuă să mă ţintuiască din priviri şi, clătinându-şi capul, spuse:

— Ia aminte, băiete, ia aminte!

De parcă era un lucru bine ştiut că deja întrezăream momentul când urma să-mi ucid o rudă apropiată, lipsindu-mi doar s-o mai conving să aibă slăbiciunea să devină binefăcătoarea mea.

Se făcuse întuneric deplin când se termină totul şi când pornii, împreună cu domnul Wopsle, pe drumul spre casă. La marginea oraşului, am fost învăluiţi de o ceaţă groasă, care ne-a udat până la piele. Lampa de la barieră parcă era ştearsă, aproape scoasă din rolul său obişnuit de lampă, iar lumina ei, prin ceaţa aceea, părea de-a dreptul vâscoasă. Tocmai vorbiserăm despre acest fenomen şi ne spusesem că pâcla fusese adusă de schimbarea vântului dintr-o bine cunoscută porţiune a mlaştinii, când am dat de un om mergând greoi pe lângă ghereta barierei.

— Ei, poftim! ziserăm noi, oprindu-ne. Orlick, aici!

— Îhî! răspunse el, apropiindu-se târşâind picioarele. Mă oprisem o clipă, s-aştept vreun minut, poate-oi avea norocul de un tovarăş de drum.

— Ai întârziat, spusei eu.

Orlick răspunse, cum era de aşteptat:

— Ei şi? Şi *tu* ai întârziat.

— Ne-am îngăduit, zise domnul Wopsle, îmbătat de recentul său spectacol, ne-am îngăduit, domnule Orlick, să petrecem o seară intelectuală.

Bătrânul Orlick fornăi, de parcă n-ar mai fi avut ce spune la una ca asta şi am pornit apoi împreună spre casă. Îl întrebai dacă îşi petrecuse jumătatea de zi liberă bătând oraşul în sus şi-n jos.

— Da, zise el, de la un capăt la altul. Am fost chiar pe urmele tale. Nu te-am văzut, dar trebuie să fi fost la un pas în urma ta. I-auzi, iar trag cu tunul!

— De la pontoane? întrebai eu.

— Mda! S-ar zice că iar au zburat nişte păsări din colivie. Se trage cu tunul încă de pe înserat, fără răgaz. Ai să-l auzi numaidecât!

Într-adevăr, nu făcurăm nici câţiva paşi, când bubuitul de care-mi aminteam atât de bine răzbătu până la noi, înăbuşit de ceaţă, rostogolindu-se greoi de-a lungul malurilor joase ale râului, de parcă îi urmărea şi-i ameninţa pe fugari.

— O noapte potrivită ca s-o ştergi şi să dispari, zise Orlick. Nici nu mai ştii cum să prinzi o pasăre şi s-o vâri înapoi după gratii, pe-o astfel de noapte!

Subiectul trezi multe amintiri în mine şi mă cufundai în gânduri, amuţind. Domnul Wopsle, ca şi unchiul prost răsplătit din tragedia citită în seara aceea, în grădina lui din Camberwell, se porni să cugete

cu glas tare. Orlick, cu mâinile în buzunare, îşi târa greoi picioarele pe lângă mine. Era o beznă adâncă, foarte umedă, foarte mocirloasă, iar ghetele noastre plescăiau pe drum. Când şi când, bubuitul tunului izbucnea deasupra capetelor noastre, ca apoi, iar şi iar, să se rostogolească sumbru de-a lungul albiei râului. Eu n-am mai spus nimic, ţinându-mi gândurile pentru mine. Domnul Wopsle muri împăcat la Camberwell, apoi îşi dădu duhul, schilodit ca vai de lume, pe câmpul de bătălie de la Bosworth Field[9], şi pieri, în cele mai mari chinuri, la Glastonbury. Orlick mormăia, din timp în timp:

— „Bateţi, bateţi, bateţi de zor / Bătrânu' Clem! Să răsune-asurzitor / Bătrânu' Clem!"

Crezusem că băuse, însă era treaz.

Astfel, ajunserăm în sat. Uliţa pe care apucaserăm trecea prin faţa tavernei „Trei luntraşi voioşi", pe care avurăm surpriza s-o găsim — la ora aceea, unsprezece noaptea! — deosebit de agitată, cu uşa larg deschisă şi cu neobişnuit de multe lumini aprinse în grabă şi puse pe jos, pretutindeni în jur. Domnul Wopsle se repezi înăuntru să întrebe ce se întâmplase (bănuind că fusese prins vreun deţinut), dar ieşi curând în fuga mare.

— S-a întâmplat o nenorocire, zise el fără să se oprească, la tine acasă, Pip. Hai repede!

— Ce anume? am întrebat, alergând pe lângă el.

Şi Orlick fugea, cot la cot cu mine.

— N-am priceput bine. Se pare că a spart cineva casa, când Joe Gargery era plecat. Se crede că au fost evadaţii. Cineva a fost atacat şi rănit.

Alergam prea repede ca să mai putem vorbi şi nu ne oprirăm până ce nu ajunserăm în bucătăria noastră. Era plină de lume; tot satul se strânsese acolo, înăuntru şi în curte. Am zărit şi un doctor, şi pe Joe, şi un grup de femei, stând cu toţii pe podea, în mijlocul bucătăriei. Restul de gură-cască s-au tras în lături, când m-au văzut apărând, şi atunci am dat cu ochii de sora mea — zăcând fără cunoştinţă şi nemişcată pe duşumea, în locul unde fusese doborâtă de o teribilă lovitură în ceafă, dată de un necunoscut, pe când ea stătea întoarsă cu faţa la foc —, care urma să nu-şi mai iasă niciodată din fire, cât timp avea să mai fie nevasta lui Joe.

7 George Barnwell sau Ucenicul Londrei (1731), tragedie scrisă de George Lillo (1693–1739), autor dramatic englez.

8 Vestită închisoare londoneză (din secolul al XII-lea până în secolul XX).

9 Bătălia de la Bosworth Field (1485), în care Richard III a fost învins şi ucis, a pus capăt Războiului celor Două Roze.

Capitolul XVI

Cu capul plin de George Barnwell, la început am fost înclinat să cred că de bună seamă avusesem şi eu un amestec în atacul asupra surorii mele sau că, oricum, fiind ruda ei cea mai apropiată, şi fiind bine ştiut că-i eram foarte îndatorat, eu trebuia să fiu ţinta tuturor bănuielilor, mai presus decât oricare altul. Dar când, în lumina zile următoare, am început să chibzuiesc la întreaga poveste şi să aud comentariile celorlalţi din jurul meu, am privit altfel lucrurile, mult mai rezonabil.

Joe fusese la cei „Trei luntraşi voioşi", ca să-şi fumeze pipa, de la opt şi un sfert până la zece fără un sfert. Pe când el era acolo, sora mea, din pragul bucătăriei, îşi dăduse bună seara cu un plugar de la o fermă, care se îndrepta spre casa lui. Omul nu ştia bine la ce oră o văzuse (se încurcă de tot când încercă să-şi amintească), dar spuse că trebuie să fi fost înainte de nouă. Când ajunsese acasă, la zece fără cinci, Joe o găsise zăcând pe podea şi ceruse numaidecât ajutor. În acel moment, focul nu dădea semne că stă să se stingă, iar fitilul lumânării nu era prea lung — lumânarea, ce-i drept, fusese stinsă.

Nu lipsea nimic din casă şi, în afară de lumânarea stinsă — care stătea pe masă, între uşă şi sora mea, aşadar se afla în spatele ei în clipa în care se întorsese cu faţa către foc şi fusese lovită —, nimic altceva nu era clintit de la locul lui în bucătărie, decât ce dărâmase sora mea când căzuse, sângerând. În schimb, se găsise la faţa locului o remarcabilă dovadă incriminatorie. Sora mea fusese lovită cu un obiect bont şi greu, în cap şi în şira spinării; după ce primise loviturile, acelaşi obiect greu fusese azvârlit asupra ei cu o deosebită putere, în vreme ce ea zăcea cu faţa în jos. Şi Joe găsise pe podea, lângă ea, o cătuşă de picior, care fusese tăiată în două cu pila.

Numai că Joe, cercetând bucata de fier cu ochiul său de fierar, declară că fusese tăiată cu mult timp în urmă. Strigătele şi zvonul despre atac ajungând până la pontoane, oamenii legii veniseră până la noi, cercetaseră cătuşa şi confirmaseră părerea lui Joe. Nu erau în stare să spună de cât timp nu se mai afla cătuşa aceea pe vasul cu deţinuţi, de unde, fără îndoială, provenise, dar susţineau, cu foarte mare siguranţă, că obiectul nu fusese purtat de nici unul dintre cei doi puşcăriaşi evadaţi în seara dinainte, ba, mai mult, unul dintre cei doi fusese deja prins şi nu-şi scosese cătuşa de la picior.

Cum eu ştiam ce ştiam, mi-am formulat o explicaţie a mea. Credeam că inelul de fier era unul şi acelaşi cu al puşcăriaşului meu — acela pe care îl văzusem şi îl auzisem în timp ce-l pilea, în mlaştină — dar mintea mea nu-l învinuia pe puşcăriaşul meu pentru faptul că, acum, cătuşa lui devenise o armă. Căci bănuiam că ajunsese pe mâna

altcuiva care se folosise de ea pentru fapta sângeroasă de acum. Probabil Orlick sau străinul ciudat, care îmi arătase pila.

În ceea ce îl priveşte pe Orlick, fusese în oraş, întocmai cum ne spusese şi nouă, când îl întâlnisem pe drum, la barieră. Fusese văzut prin oraş toată seara, împreună cu diverse persoane, intrase prin mai multe localuri şi se întorsese odată cu mine şi cu domnul Wopsle. Nu îl învinovăţea nimic, în afară de cearta din ajun cu sora mea, dar sora mea se certase cu el şi cu toată lumea din jurul ei de nenumărate ori. Cât despre străin, dacă venise înapoi după cele două bancnote, nu se putea să se fi supărat din pricina lor, căci sora mea oricum era pregătită să i le dea înapoi. De altminteri, nu avusese loc nici o ceartă — atacatorul intrase fără zgomot şi pe neaşteptate, de vreme ce ea căzuse înainte să-şi poată întoarce privirile spre uşă.

Gândul că eu procurasem arma, chiar dacă fără voia mea, era cumplit, însă nu-mi puteam închipui altfel. Mă chinuiam nespus şi chibzuiam, în fel şi chip, întrebându-mă dacă n-ar fi fost mai bine să pun capăt jurământului tăcerii din copilăria mea şi să-i povestesc lui Joe întreg adevărul. Luni de-a rândul, după aceea, în fiecare zi mă hotăram să răspund „nu” la această întrebare, ca s-o reiau şi să reîncep să cumpănesc, a doua zi dimineaţă. În procesul acesta, ajunsei, în sfârşit, la hotărârea următoare: de acum, secretul era vechi şi îngropat; îl păstrasem nesmintit atâta vreme, până ce devenise o parte din mine însumi, şi nu mai puteam să mi-l smulg. Pe lângă faptul că, dezvăluindu-l acum, mă temeam că, după ce făcuse atâta rău, ar fi însemnat să îl îndepărtez pe Joe de mine, dacă m-ar fi crezut, mai presus de toate mă oprea teama că Joe nu m-ar fi crezut, asemuind taina cu ogarii fantastici şi cotletele de viţel, o monstruoasă născocire de-a minţii mele.

În orice caz, am tot amânat, pentru liniştea mea, bineînţeles, căci nu eram în situaţia de a şovăi între bine şi rău, câtă vreme fapta se împlinise, şi m-am hotărât să fac o mărturisire completă îndată ce aveam să prind o nouă ocazie sau dacă aşa aş fi putut da o mână de ajutor la descoperirea atacatorului.

Comisarii şi agenţii de pe Bow Street[10] din Londra — pentru că lucrurile acestea s-au petrecut pe vremea poliţiei cu tunici roşii, astăzi dispărute — s-au învârtit pe lângă casă vreo două săptămâni şi au făcut aproape tot ce-am auzit şi am citit că fac oamenii legii în asemenea cazuri. Arestau mai mulţi indivizi, în mod evident fără nici o legătură cu fapta, şi le împuiau capul, cu multă asprime, cu ideile lor greşite, stăruind să potrivească împrejurările faptei la aceste idei, în loc să încerce să extragă ideile din împrejurări. De asemenea, se proţăpeau lângă uşa tavernei „Luntraşilor voioşi”, cu aerul tăcut al oamenilor care ştiu mai multe decât spun, ceea ce umplea tot ţinutul de admiraţie; aveau un mod misterios de a-şi ridica paharele cu

băutură, aproape la fel de priceput ca acela de a-l ridica pe adevăratul vinovat, deşi nu chiar, căci pe acesta n-au reuşit niciodată să-l ridice.

Mult timp după ce aceşti reprezentanţi ai ordinii constituţionale plecaseră, sora mea a zăcut, foarte bolnavă, în pat. Vederea îi era tulburată, astfel încât obiectele i se înfăţişau multiplicate şi întindea mâna s-apuce ceşti de ceai şi pahare de vin închipuite , în locul celor reale; auzul îi slăbise foarte tare, ca şi ţinerea de minte, iar vorbirea îi era de neînţeles. Deşi, în cele din urmă, şi-a revenit până într-atât încât să coboare, ajutată, scările, tot mai trebuia să-i pun la îndemână tăbliţa de ardezie, ca să ne comunice în scris ceea ce nu mai putea să ne spună prin viu grai. Pe lângă faptul că scria foarte urât, stătea mai mult decât prost la capitolul ortografie şi, cum Joe stătea mai mult decât prost la capitolul citire, între ei doi apăreau greutăţi neînchipuit de mari şi mă chemau întotdeauna pe mine să le descurc. Că i se dădea *miere* în loc de *mere*, că mai confundam *şalul* cu *Joe* şi *papucii* cu *pieptenele*, acestea erau greşelile mele cele mai neînsemnate.

În orice caz, firea i se schimbase mult în bine şi se dovedea foarte răbdătoare. Tremurul şi nesiguranţa tuturor mişcărilor sale trupeşti deveniseră nelipsite în starea sa actuală şi, puţin mai târziu, la fiecare două sau trei luni, îşi ducea mâinile la cap, după care rămânea aproape o săptămână încheiată cu mintea răvăşită şi întunecată. Nu ştiam cum să facem să găsim pe cineva potrivit care s-o îngrijească, până când, din fericire, se întâmplă un eveniment care se dovedi pentru noi un prilej foarte nimerit de a ieşi din încurcătură. Sora bunicii domnului Wopsle dobândi iertarea Bisericii pentru obiceiul de a trăi, de care se dezbără, iar Biddy deveni o membră a familiei noastre.

Să fi fost la vreo lună după ce sora mea îşi făcuse din nou apariţia în bucătărie, când Biddy veni la noi, cu o cutie bălţată, care conţinea toate bunurile sale pământeşti, şi deveni o binecuvântare pentru gospodăria noastră. Mai presus de toate, o binecuvântare pentru Joe, căci sărmanul om cumsecade era amarnic descumpănit din pricina faptului că avea mereu în faţa ochilor lenta descompunere a nevestei sale şi căpătase obiceiul ca, seara, în vreme ce o îngrijea, să se întoarcă una-două spre mine şi să-mi spună, cu ochii săi albaştri înotând în lacrimi:

— Ce femeie frumoasă a fost înainte, Pip!

Deoarece Biddy o luă numaidecât în primire, de parcă ar fi făcut asta din copilărie, Joe reuşi, într-o oarecare măsură, să se bucure de pacea de acum din viaţa lui şi începu să iasă mult mai des până la „Luntraşii voioşi”, o schimbare care îi făcu foarte bine. Tipic pentru oamenii care lucrează în poliţie, cu toţii îl bănuiseră, mai mult sau mai puţin, pe bietul Joe (deşi el n-a aflat-o niciodată) şi împărtăşiseră, până la unul, părerea că avea una dintre cele mai profunde minţi pe

care o întâlniseră vreodată.

Cea dintâi victorie a lui Biddy în noua sa funcţie a fost să rezolve o problemă care mă depăşise cu totul. Încercasem din răsputeri să-i dau de cap, dar în zadar. Iată despre ce era vorba.

Sora mea mâzgălea pe tăbliţă tot timpul o literă care aducea cu un T bizar şi apoi se îndârjea să ne atragă atenţia asupra acesteia ca fiind un lucru pe care şi-l dorea cu tot dinadinsul. Degeaba încercasem să-i aduc toate lucrurile care începeau cu „t", de la *tingire* până la *tablou* şi *tavă*. În cele din urmă, îmi încolţi în minte gândul că semnul acela semăna cu un ciocan şi, când îi strigai din răsputeri acel cuvânt la ureche, sora mea începu să bată în masă ca să-şi arate, bucuroasă, încuviinţarea. Aşadar, i-am adus, pe rând, toate ciocanele care se găseau în casa noastră, dar fără folos. Apoi, m-am gândit la o cârjă, fiindcă forma acesteia era foarte asemănătoare cu a ciocanului, şi am împrumutat una din sat, arătându-i-o surorii mele, plin de încredere. Dar, când o văzu, clătină din cap cu atâta înverşunare încât ne-am temut că, în starea sa de slăbiciune şi şubrezenie, o să-şi scrântească gâtul.

Când sora mea descoperi că Biddy era foarte ageră şi o înţelegea repede, semnul misterios reapăru pe tăbliţă. Biddy îl privi cu atenţie, îmi ascultă lămuririle, se uită gânditoare la sora mea, se uită gânditoare şi la Joe (care întotdeauna era reprezentat pe tăbliţă cu iniţiala numelui său) şi dădu fuga în fierărie. Joe şi cu mine o urmarăm.

— Păi, bineînţeles! strigă Biddy cu faţa luminată de bucurie. Nu vedeţi? *El* este!

Orlick, fără nici o îndoială! Sora mea nu-şi mai aducea aminte cum îl cheamă şi nu-l putea numi decât prin ciocanul său. I-am spus că voiam să vină până în bucătărie, la care el şi-a lăsat fără grabă ciocanul jos, şi-a şters fruntea cu mâneca, apoi cu şorţul, şi a venit, târşâindu-şi picioarele ca un vagabond, cu genunchii ciudat de şleampăţi, după care-l recunoşteam de la o poştă.

Mărturisesc că mă aşteptam s-o văd pe sora mea denunţându-l şi că am fost tare dezamăgit de purtarea sa absolut contrară. S-a dovedit nerăbdătoare să se împace cu el, s-a arătat foarte mulţumită când împăcarea s-a produs şi a început să facă semne că vrea să-i ofere ceva de băut. Îi cerceta expresia feţei de parcă ar fi dorit să se asigure că lui îi făcea plăcere trataţia şi dădea de înţeles, în fel şi chip, că voia să se pună bine cu el, afişând în toate gesturile un aer umil şi spăşit, cum nu mai văzusem decât în purtările copiilor faţă de un stăpân aspru. După aceea, aproape că nu trecea zi să nu deseneze ciocanul pe tăbliţă şi Orlick să nu-şi târască paşii înăuntru, stând prosteşte în faţa ei, de parcă n-ar fi ştiut mai mult decât mine ce anume trebuia să facă.

10 Stradă londoneză pe care este situat sediul comisariatului de poliţie.

Capitolul XVII

Am intrat pe făgaşul vieţii mele ca ucenic, din care n-am ieşit dincolo de graniţele satului şi ale mlaştinii în nici o împrejurare care să merite amintită, decât de ziua mea, când i-am făcut o nouă vizită domnişoarei Havisham. Am găsit-o pe domnişoara Sarah Pocket încă îndeplinindu-şi serviciul la poartă, pe domnişoara Havisham întocmai cum o văzusem ultima oară şi vorbindu-mi despre Estella aproape în acelaşi fel, dacă nu chiar cu aceleaşi cuvinte, ca şi data trecută. Întrevederea n-a durat decât vreo câteva minute şi, când mă pregăteam să ies, ea mi-a dat o guinee şi mi-a spus să vin din nou, la următoarea mea zi de naştere. Aş putea spune că această vizită a devenit un obicei anual. Am încercat să refuz guineea prima oară, dar n-am izbutit decât s-o stârnesc să mă întrebe, foarte supărată, dacă nu cumva mă aşteptam la mai mult. Văzând aceasta, am primit-o şi n-am mai zis nimic.

Atât de neschimbată era casa dărăpănată şi mohorâtă, cu lumina gălbuie din odăile cufundate în întuneric, cu năluca veştejită stând în jilţul de la masa de toaletă cu oglindă, încât am avut senzaţia că încremenirea ceasurilor oprise timpul însuşi în acel lăcaş misterios şi că, în vreme ce eu şi orice altceva din afară îmbătrâneam, acolo totul rămânea încremenit. Lumina zilei nu pătrundea niciodată în această casă. Nici în gândurile şi amintirile mele, şi nici în realitate. Acest lucru mă uluia şi, sub influenţa sa, am continuat, în sufletul meu, să-mi urăsc meseria şi să mă ruşinez de casa mea.

Uşor, uşor, am băgat de seamă o schimbare însemnată la Biddy. Nu mai scâlcia pantofii, călcând pe ei, ci îi încălţa cum trebuie, părul îi devenise strălucitor şi bine pieptănat, mâinile îi erau întotdeauna curate. Nu era frumoasă — era o fată de rând şi nu se putea asemui cu Estella —, dar era plăcută, sănătoasă şi blândă. Nu se împlinise încă anul de când stătea la noi (îmi amintesc că ieşise de curând din doliu în clipa în care i-am observat schimbarea) şi, într-o seară, mi-am zis, în sinea mea, că avea nişte ochi ciudat de gânditori şi de prietenoşi, ochi frumoşi şi plini de bunătate.

Descoperirea am făcut-o când mi-am ridicat privirile de la tema cu care mă căzneam — să copiez dintr-o carte nişte fraze pe care voiam să le învăţ pe de rost, ca să progresez astfel în ambele direcţii deodată, printr-un soi de stratagemă de lucru — şi am văzut că Biddy urmărea cu atenţie ce făceam. Mi-am lăsat tocul jos, iar Biddy s-a oprit şi ea din cusut, fără să lase ghergheful deoparte.

— Biddy, am zis eu, cum reuşeşti? Ori eu sunt foarte prost, ori tu eşti foarte deşteaptă.

— Ce anume reuşesc?... Nu ştiu, răspunse Biddy, zâmbindu-mi.

Se descurca de minune cu întreaga noastră gospodărie, dar nu vorbeam de această pricepere, deşi asta-mi făcea gândul încă şi mai surprinzător.

— Cum reuşeşti, Biddy, zisei eu, să înveţi tot ce învăţ şi eu şi să fii mereu în pas cu mine?

Începusem să fiu tare mândru de ştiinţa mea, căci îmi foloseam guineea primită în dar de ziua mea pentru învăţătură şi puneam deoparte majoritatea banilor de buzunar pentru cheltuieli asemănătoare — cu toate că astăzi nu mă îndoiesc că, la preţul acela, puţinul pe care îl ştiam era de-a dreptul piperat.

— Asta te pot întreba şi eu pe tine, zise Biddy, cum de reuşeşti?

— Ba nu, pentru că, de fiecare dată când vin seara de la fierărie, oricine poate vedea că mă întorc la carte. Dar tu nu te întorci niciodată la carte, Biddy.

— Pesemne că se prinde repede de mine, ca tusea, zise Biddy liniştită şi îşi văzu mai departe de cusut.

Continuându-mi gândul, m-am lăsat pe spate în scaunul meu, m-am uitat la Biddy, care cosea înainte, cu capul aplecat într-o parte, şi am ajuns la concluzia că era o fată de-a dreptul extraordinară. Pentru că, îmi adusei aminte, în momentul acela, cât de bine stăpânea toate numirile din meşteşugul nostru şi toate numele diferitelor operaţii şi ale diverselor unelte din fierărie. Pe scurt, tot ce ştiam eu ştia şi Biddy. Teoretic, era deja un fierar la fel de bun ca şi mine, dacă nu chiar mai bun.

— Tu eşti unul dintre oamenii aceia, Biddy, zisei eu, care, de pe urma fiecărei întâmplări, ştiu să tragă cât mai multe foloase. N-ai avut nici o ocazie prielnică înainte de a veni aici şi uite cât de multe ştii acum!

Biddy mă privi o clipă şi-apoi îşi întoarse ochii la cusutul ei.

— Biddy! strigai eu în culmea mirării. Doamne, plângi?...

— Nu, nu plâng, zise Biddy, ridicându-şi ochii şi râzând. Ce te face să crezi asta?

Ce altceva m-ar fi putut face să cred asta, dacă nu sclipirea unei lacrimi picurându-i pe lucrul său de mână? Am rămas tăcut, amintindu-mi ce cal de bătaie fusese biata fată, până când sora bunicului domnului Wopsle îşi înfrânase prostul obicei de a trăi, la care ar face bine să renunţe şi alţi oameni. Mi-am amintit de condiţiile fără speranţă de care fusese înconjurată, în prăvălioara jalnică, şi în jalnica, micuţa şi gălăgioasa şcoală de seară, cu jalnica povară a liotei de găligani nepricepuţi, pe care Biddy trebuia mereu s-o care în spate. M-am gândit că până şi în vremurile acelea nenorocite a existat în ea, îmbobocit, ceea ce înflorise acum, fiindcă atunci când dădusem de greu mă întorsesem, nemulţumit de mine, către Biddy ca să mă ajute, de parcă era de la sine înţeles că putea s-o facă.

Biddy stătea tăcută, cosând, fără să mai verse vreo lacrimă şi, pe când mă uitam la ea şi mă gândeam la toate acestea, mi se păru că poate nu mă arătasem destul de recunoscător faţă de ea. Poate că fusesem prea zgârcit cu dovezile de îndatorare şi ar fi trebuit să o sprijin mai mult cu încrederea mea (deşi n-am folosit întocmai aceste cuvinte în gândurile mele).

— Da, Biddy, adăugai eu, terminând de întors problema pe toate feţele, tu ai fost primul meu profesor şi asta într-o vreme când nici nu ne trecea prin minte că vom fi vreodată împreună, ca acum, în bucătăria aceasta.

— Ah, biata făptură! răspunse Biddy, şi, ca şi cum spusele mele o treziseră din momentul de uitare de sine, îşi mută brusc atenţia asupra surorii mele, se ridică şi îşi făcu de lucru pe lângă ea, aşezând-o ca să stea mai bine. Asta-i foarte trist, dar e adevărat!

— Ei, bine, reluai eu, trebuie să stăm de vorbă ceva mai mult, cum făceam odinioară. Şi trebuie să-ţi cer părerea ceva mai des, cum făceam odinioară. Hai să facem o plimbare liniştită prin mlaştină duminica viitoare, Biddy, şi să vorbim mai pe îndelete.

Sora mea nu mai era niciodată lăsată singură acum, iar Joe fu bucuros să rămână să aibă grijă de ea în după-amiaza duminicii respective, în vreme ce eu şi Biddy am ieşit împreună la plimbare. Era vară şi un timp minunat. După ce am lăsat în urmă satul, biserica şi cimitirul şi am ajuns în mlaştină, de unde puteam vedea pânzele bărcilor care treceau pe râu, începui, după obiceiul meu, să găsesc asemănări între domnişoara Havisham şi Estella şi peisajul din jur. Când am ajuns la malul râului şi ne-am aşezat, cu apa clipocind la picioarele noastre, făcând liniştea să pară şi mai adâncă decât ar fi fost fără acest zgomot, mi-am spus că locul şi momentul erau potrivite pentru a-i îngădui lui Biddy să pătrundă în tainiţele sufletului meu.

— Biddy, zisei eu, după ce o rugasem să păstreze secretul, vreau să devin un gentleman.

— Oh, eu nu mi-aş dori-o, dacă aş fi în locul tău! îmi răspunse ea. Nu cred că ar fi nimerit.

— Biddy, i-am zis eu, cu ceva mai multă seriozitate, am motivele mele să vreau să devin un gentleman.

— Tu ştii mai bine, Pip, dar nu crezi că eşti mai fericit aşa cum eşti acum?

— Biddy, exclamai cu o oarecare nerăbdare, nu sunt deloc fericit aşa cum sunt acum! Mi-e silă de ceea ce sunt şi de viaţa mea. Nu mi-au plăcut niciodată nici una, nici alta, de când am intrat ca ucenic. Nu spune prostii!

— Am spus prostii? făcu Biddy, ridicându-şi domol sprâncenele. Îmi cer iertare, n-am vrut. Vreau doar să te simţi bine şi în largul tău.

— Păi, atunci, înţelege o dată pentru totdeauna că n-am să mă simt

şi n-am să mă pot simţi niciodată în largul meu sau în alt fel decât nenorocit. Asta-i, Biddy! Cel puţin dacă nu voi putea să duc un alt fel de trai decât cel pe care îl duc astăzi.

— Păcat! zise Biddy, clătinând din cap cu un aer mâhnit.

Treaba era că şi eu mă gândeam adeseori că era păcat, astfel că, din pricina ciudatei lupte cu mine însumi pe care o purtam necontenit, a fost cât pe-aci să vărs lacrimi de indignare şi durere, când Biddy dădu glas gândului său şi al meu. Îi spusei că avea dreptate, că ştiam cât de trist era, însă, deopotrivă, că nu aveam ce să fac.

— Dacă aş fi putut să mă resemnez, adăugai către Biddy —, smulgând firele scurte de iarbă de sub mâna mea, aşa cum îmi potolisem tulburarea cândva smulgându-mi părul din cap şi izbind cu pumnii în zidul fabricii de bere —, dacă măcar m-aş fi putut apuca serios de lucru şi să fiu măcar pe jumătate îndrăgostit de fierărie ca atunci când eram mic, sunt sigur că ar fi fost mult mai bine pentru mine. Tu şi cu mine şi cu Joe n-am mai fi dus, atunci, lipsă de nimic, iar Joe şi cu mine am fi continuat să fim tovarăşi, după ce mi-aş fi încheiat ucenicia, şi chiar aş fi putut să-ţi devin ţie tovarăş de viaţă, şi am fi venit să ne aşezăm aici, într-o frumoasă zi de duminică, uite, chiar pe malul acesta, fiind legaţi altfel unul de celălalt, faţă de cum suntem acum. Aş fi fost destul de bun pentru tine, nu-i aşa, Biddy?

Biddy oftă, privind bărcile alunecând pe apă, şi se întoarse să-mi răspundă:

— Da. Nu sunt prea mofturoasă.

Nu suna prea măgulitor, dar ştiam bine ce voia să spună.

— Dar, zisei eu, smulgând mai departe iarba şi mestecând vreo două fire, vezi şi tu cum o duc. Nemulţumit şi nelalocul meu... Şi nu mi-ar mai păsa că sunt grosolan şi om de rând, dacă nimeni nu mi-ar fi spus-o!

Biddy îşi întoarse deodată faţa către mine şi mă privi cu mult mai multă atenţie decât se uitase la bărcile de pe apă.

— N-a fost nici foarte adevărat, nici foarte politicos dacă ţi s-a spus aşa ceva, zise ea şi îşi îndreptă ochii din nou spre bărci. Cine ţi-a spus-o?

Am rămas descumpănit, căci izbucnisem fără să-mi dau prea bine seama unde voiam să ajung. Însă oricum n-o mai puteam întoarce, aşa că i-am răspuns:

— Micuţa şi frumoasa *lady* de la domnişoara Havisham, care este cea mai frumoasă din lume, pe care o ador nespus şi din pricina căreia vreau să devin un gentleman.

Odată făcută această mărturisire nebunească, am început să arunc smocurile de iarbă smulse în râu, de parcă aş fi avut poftă să urmez şi eu aceeaşi cale.

— Tu vrei să devii un gentleman ca să-i faci ei în ciudă sau ca s-o

câştigi? mă întrebă liniştită Biddy, după o pauză.

— Nu ştiu, răspunsei eu întunecat.

— Pentru că, dacă vrei să-i faci în ciudă, urmă Biddy, mă gândesc că ar fi mai bine şi ai izbândi mai lesne dacă n-ai ţine cont câtuşi de puţin de cuvintele sale. Iar dacă-i vorba s-o câştigi, mă gândesc că, deşi tu ştii mai bine, poate nu merită să fie câştigată.

Întocmai cum mă gândisem şi eu, de multe ori, şi cum mi se arăta foarte limpede în clipa aceea. Dar cum aş fi putut eu, un sărman băiat năuc de la ţară, să mă feresc de acea uluitoare amăgire, căreia îi cad pradă, în fiecare zi, şi cei mai buni şi mai înţelepţi dintre oameni?

— Poate că totu-i foarte adevărat, îi zisei lui Biddy, dar o admir aşa de tare!

După ce-am rostit aceste cuvinte, m-am întors brusc cu faţa în jos, băgându-mi mâinile în păr şi trăgându-mă cu nădejde de el. Ştiindu-mi nebunia din suflet într-atât de dezlănţuită şi de nepotrivită, eram conştient că, în loc să-mi ascund faţa şi să mă trag de păr, mai bine m-aş fi dat cu capul de prundiş, drept pedeapsă că-i aparţine unui asemenea netot.

Biddy era cea mai înţeleaptă dintre fete şi n-a mai stăruit să mă convingă. Şi-a aşezat mâna, o mână mângâietoare, deşi aspră de muncă, pe mâinile mele, scoţându-mi-le încetişor din păr, una după alta. Apoi, m-a bătut uşurel pe umăr, ca să mă liniştească, în vreme ce eu, cu faţa ascunsă în mânecă, am plâns puţin, întocmai cum făcusem şi în curtea fabricii de bere, cumva încredinţat că eram foarte oropsit de cineva sau de toată lumea — n-aş putea spune prea bine.

— Mă bucur de un singur lucru, zise Biddy, şi anume că ai simţit că poţi avea încredere în mine, vorbindu-mi deschis, Pip. Şi mai e un lucru de care sunt bucuroasă, şi-anume că ştii că te poţi bizui întotdeauna pe mine şi că voi face totul ca să-ţi păstrez încrederea. Dacă prima ta profesoară — Doamne! una atât de sărmană, cu atâta nevoie de a fi ea însăşi învăţată de altcineva! — ar mai fi şi acum profesoara ta, ea ar crede că ştie ce lecţie ar trebui să-ţi predea. Dar ar fi o lecţie greu de învăţat şi cum, în clipa de faţă, tu ştii mai multe decât ea, n-ar mai folosi la nimic.

Astfel, cu un oftat uşor, de parcă i-ar fi fost milă de mine, Biddy se ridică de pe malul râului şi spuse, cu o schimbare plăcută, plină de prospeţime în glas:

— Ne mai plimbăm puţin sau mergem acasă?

— Biddy! strigai eu, sărind în picioare, luând-o pe după gât şi dându-i un sărut. Ţie o să-ţi spun întotdeauna totul.

— Până când ai să ajungi un gentleman, mă corectă Biddy.

— Ştii bine că n-am să ajung niciodată, aşa că am să-ţi spun întotdeauna totul. Şi asta nu pentru că aş avea ceva să-ţi spun, căci tu ştii tot ce ştiu şi eu, după cum ţi-am zis şi aseară, acasă.

— Ah! făcu Biddy, aproape în şoaptă, întorcându-şi din nou privirile spre bărci, după care repetă, cu plăcuta schimbare de glas de dinainte: Ne mai plimbăm puţin sau mergem acasă?

I-am răspuns că mai bine ne mai plimbăm puţin, ceea ce am şi făcut, în vreme ce după-amiaza căpăta culorile încântătoare ale amurgului de vară. Am început să mă întreb dacă, la urma urmelor, nu era mai potrivit şi mai sănătos pentru mine să mă aflu acolo, decât să joc „război" la lumina lumânării, în odaia cu ceasuri oprite, dispreţuit de Estella. M-am gândit că mi-ar fi cu mult mai bine dacă aş putea să mi-o scot pe Estella din minte, deopotrivă cu toate celelalte amintiri şi năluciri, şi aş putea trece la muncă, hotărât să mă bucur de ceea ce am de făcut, şi să mă ţin de treabă, dându-mi osteneala s-o îndeplinesc cât mai bine. Mi-am pus întrebarea dacă nu ştiam cu siguranţă că, dacă Estella s-ar fi aflat în clipa aceea lângă mine, în locul lui Biddy, m-ar fi făcut să sufăr foarte tare. Am fost silit să admit că, într-adevăr, eram încredinţat de acest lucru şi mi-am zis, în sinea mea: „Pip, prost mai eşti!"

Am vorbit mult cu Biddy, în timp ce ne plimbam, şi tot ceea ce spunea ea mi se părea îndreptăţit. Biddy nu era niciodată obraznică sau năzuroasă, sau azi aşa, mâine altminteri. Dacă m-ar fi făcut să sufăr n-ar fi simţit decât durere. Mai degrabă şi-ar fi sfâşiat ei însăşi inima, decât să mi-o rănească pe a mea. Şi-atunci, oare de ce n-o plăceam pe ea mai mult, dintre ele două?

— Biddy, zisei eu, când o pornirăm spre casă, mi-aş dori să mă aduci pe calea cea bună.

— Şi eu mi-aş dori! răspunse Biddy.

— Dacă măcar aş reuşi să mă îndrăgostesc de tine... Nu te superi că-ţi vorbesc atât de sincer, căci ne cunoaştem de atâta vreme?

— Oh, Doamne, deloc! zise Biddy. Nu-ţi face griji pentru mine.

— Dacă aş reuşi s-o fac, *asta* ar însemna mare lucru pentru mine!

— Dar, vezi tu, niciodată n-o vei face, zise Biddy.

Nu mi s-a mai părut chiar cu neputinţă, în momentul acela al serii, cum s-ar fi întâmplat dacă am fi stat de vorbă despre acest lucru cu vreo câteva ceasuri mai devreme. Aşadar, i-am spus că nu mai eram foarte sigur. Însă Biddy mi-a răspuns că ea, una, era foarte sigură, şi a spus-o chiar cu hotărâre. În adâncul sufletului meu, simţeam că avea dreptate şi, cu toate acestea, nu mi-a picat prea bine că se arăta atât de convinsă.

Apropiindu-ne de cimitir, trebuia să urcăm un val de pământ şi să sărim peste un pârleaz de lângă stăvilar. Acolo răsări deodată înaintea noastră, de lângă stăvilar sau din păpuriş sau din nămolul iazului (care arăta chiar ca o băltoacă oarecare), bătrânul Orlick.

— Hei, voi ăştia! mormăi el. Încotro?

— Păi, unde în altă parte decât acasă?

— Bine, zise el, să mă tai bucăţi, de n-oi merge cu voi până acasă!

Această pedeapsă de a fi tăiat în bucăţi era una dintre închipuirile sale favorite. Expresia nu avea nici un înţeles anume, din câte îmi dădeam eu seama, dar o folosea, ca şi pe aşa-zisul său nume de botez, ca să zgândăre lumea şi să înfăţişeze un lucru înfiorător de primejdios. Când eram mai mic, aveam impresia că, dacă el m-ar fi făcut bucăţi pe mine, s-ar fi folosit de o cange ascuţită şi încovoiată.

Lui Biddy nu-i plăcea deloc că Orlick venea cu noi şi îmi şopti:

— Nu-l lăsa să vină, nu-mi place de el!

Cum nici mie nu-mi plăcea, mi-am îngăduit să-i zic că-i mulţumim, dar că nu voiam să ne ducă până acasă. A primit această înştiinţare cu un hohot de râs şi a rămas în urmă, dar a continuat să ne urmărească, târându-şi picioarele, la mică distanţă.

Curios să aflu dacă Biddy bănuia că Orlick a avut vreun rol în atacul despre care sora mea n-a fost niciodată în stare să ne dea vreo lămurire, am întrebat-o de ce nu îl plăcea.

— Oh! răspunse ea, aruncând o privire peste umăr şi văzându-l că-şi târşâia paşii în urma noastră. Pentru că.... Pentru că eu cred că el mă place.

— Ţi-a spus el vreodată asta? am întrebat eu indignat.

— Nu, zise Biddy, uitându-se iar peste umăr, nu mi-a spus-o niciodată în faţă, dar se apucă să danseze în faţa mea ori de câte ori vede că mă uit la el.

Oricât de neobişnuită şi ciudată era această dovadă de iubire, nu m-am îndoit nici o clipă că Biddy avea dreptate. Mă înfuriasem din pricina cutezanţei lui Orlick de-a o plăcea pe Biddy, de parcă asta ar fi însemnat o insultă la adresa mea.

— Dar pe tine nu te afectează în nici un fel, ştii bine, zise Biddy calm.

— Nu, Biddy, nu mă afectează în nici un fel, numai că nu-mi place lucrul ăsta şi nu sunt de acord cu el.

— Nici eu, zise Biddy. Deşi asta nu te afectează în nici un fel.

— Tocmai, întării eu, dar trebuie să-ţi spun că n-aş mai şti ce să cred despre tine, Biddy, dacă el ar dansa în faţa ta cu încuviinţarea ta.

Am stat cu ochii pe Orlick, începând din seara aceea, şi ori de câte ori se ivea prilejul de a dansa în faţa lui Biddy, mă postam în calea lui, ca să-i pun în umbră spectacolul. Prinsese rădăcini în casa lui Joe, din pricina subitei simpatii a surorii mele pentru el, altminteri aş fi încercat să fac ceva să fie dat afară. Orlick mi-a înţeles pe deplin bunele intenţii şi mi-a răspuns cu aceeaşi monedă mai târziu.

Astfel, de parcă mintea nu mi-ar fi fost destul de tulburată şi aşa, i-am sporit tulburarea înmiit, fiindcă mi se întâmpla să simt limpede câteodată că Biddy era mult mai bună decât Estella şi că viaţa modestă, cinstită, de muncă, pentru care mă născusem nu avea nimic

ruşinos, ci îmi oferea destule mijloace pentru a fi demn şi fericit. În momentele acelea, îmi închipuiam că răcirea sentimentelor faţă de bunul meu prieten Joe şi faţă de fierărie îmi trecuse şi că eram pe calea cea bună pentru a deveni tovarăşul lui Joe şi a rămâne împreună cu el şi cu Biddy. Însă, dintr-odată, o amintire perfidă a zilelor petrecute la domnişoara Havisham venea să pună iarăşi stăpânire pe mine şi, ca o şarjă nimicitoare, îmi spulbera toate gândurile. Iar gândurile odată spulberate, îmi lua destul de mult până să le adun din nou şi, adeseori, înainte să le apuc bine, îmi erau risipite care-ncotro, fiindcă îmi fulgera prin minte că domnişoara Havisham, în cele din urmă, avea să-mi croiască poate un viitor, după ce îmi voi fi încheiat ucenicia.

Dacă ucenicia mea s-ar fi încheiat netulburată, îndrăznesc să spun că aş fi fost tot în culmea nedumeririi. Dar ucenicia mea n-a mai ajuns la capăt, ci s-a sfârşit înainte de vreme, după cum vă voi povesti în cele ce urmează.

Capitolul XVIII

Era în cel de-al patrulea an al uceniciei mele la Joe, într-o sâmbătă seara. La „Trei luntraşi voioşi” se strânseră câţiva oameni în jurul focului, ascultându-l cu atenţie pe domnul Wopsle, care citea ziarul cu voce tare. Printre ei mă aflam şi eu.

Fusese comisă o crimă care stârnise mare vâlvă, iar domnul Wopsle, citind despre ea, se scălda în sânge până la gât. Sorbea cu nesaţ fiecare adjectiv oribil din descriere şi se identifica, rând pe rând, cu fiecare martor de la proces. Scâncea slab: „Sunt pierdut!”, ca victima, şi zbiera sălbatic: „Ţi-arăt eu ţie!”, ca ucigaşul. Dădea raportul medicului legist, imitându-l reuşit pe doctorul nostru din sat, şi se bâlbâia şi tremura precum bătrânul paznic de la barieră, care auzise loviturile, exagerându-i mult paralizia, cât să te facă să te îndoieşti de integritatea facultăţilor acelui martor. Judecătorul de instrucţie, în lectura domnului Wopsle, devenea un Timon din Atena, iar grefierul, un Coriolan. Se distra copios, cum şi noi, ceilalţi, ne distram, simţindu-ne nemaipomenit de bine. În această dispoziţie plăcută, am ajuns la verdictul de crimă cu premeditare.

Exact în clipa aceea, şi nu mai devreme, am descoperit un gentleman străin care, sprijinit de speteaza unei bănci din faţa mea, privea cu atenţie. Avea întipărit pe chip un dispreţ adânc şi îşi muşca vârful degetului său arătător enorm, nedezlipindu-şi ochii de pe feţele ascultătorilor domnului Wopsle.

— Ei, bine! îi zise străinul domnului Wopsle, când acesta sfârşi de citit. Le-ai aranjat pe toate după cum ţi-a venit bine, dacă nu mă înşel.

Toată lumea tresări şi-şi ridică ochii spre vorbitor, de parcă el ar fi fost ucigaşul. Străinul înfruntă privirile tuturor cu răceală şi sarcasm.

— Verdictul dumitale este „Vinovat”, de bună seamă! continuă el. Hai, termină! Citeşte mai departe!

— Domnule, răspunse domnul Wopsle, deşi n-am avut onoarea să facem cunoştinţă, vă voi spune fără şovăială: Vinovat!

La aceste cuvinte, prinserăm cu toţii curaj şi ne unirăm glasurile într-un murmur aprobator.

— Ştiam, zise străinul. Ştiam că dumneata aşa l-ai declara. Ţi-am spus-o doar. Însă, acum, să-ţi pun o întrebare. Dumneata ştii sau nu că legea Angliei presupune că orice om este nevinovat, până când se dovedeşte — repet, *se dovedeşte* — că este vinovat?

— Domnule, începu domnul Wopsle să răspundă, cum eu însumi sunt englez, eu, unul...

— Haide! zise străinul, întinzându-şi arătătorul spre el. Nu ocoli întrebarea! Ori ştii, ori nu ştii. Care din două?

Stătu puţin, ţinându-şi capul într-o parte, într-un mod întrebător şi

sfidător, apoi îşi îndreptă arătătorul spre domnul Wopsle, ca pentru a-l desemna pe el în mod special, înainte de a şi-l muşca din nou.

— Zi! reluă el. Ştiai sau nu ştiai?

— Bineînţeles că ştiam, răspunse domnul Wopsle.

— Bineînţeles că ştiai. Atunci, de ce n-ai spus aşa adineauri? Acuma, să te întreb altceva, continuă el, punând stăpânire pe domnul Wopsle de parcă ar fi avut vreun drept asupra lui. Dumneata *ştii* că nici unul dintre aceşti martori n-a fost supus unui contrainterogatoriu?

Domnul Wopsle începu:

— Tot ce pot spune este că...

Însă străinul îl opri:

— Ce faci? Nu răspunzi la întrebare: da sau nu? Atunci, mai încerc o dată! — şi întinse arătătorul din nou către el — Ascultă-mă bine! Îţi dai sau nu seama că nici unul dintre aceşti martori n-a fost încă supus contrainterogatoriului? Hai, răspunde, nu vreau decât un cuvânt de la dumneata! Da sau nu?

Domnul Wopsle şovăi şi noi toţi începurăm să ne facem o părere destul de proastă despre el.

— Hai! zise străinul. O să te ajut. Nu meriţi să fii ajutat, dar o să te ajut. Uită-te la hârtia pe care-o ţii în mână. Ce este aceasta?

— Ce este aceasta? repetă domnul Wopsle, privindu-l pierdut de tot.

— Este cumva, continuă străinul, pe tonul cel mai sarcastic şi mai bănuitor, ziarul din care tocmai ai citit?

— Fără îndoială.

— Fără îndoială. Acuma, uită-te din nou în ziar şi spune-mi dacă scrie acolo clar că inculpatul a afirmat, în mod expres, că a fost instruit de consilierii săi legali să îşi rezerve apărarea pentru mai târziu.

— Tocmai asta urma să citesc, se apără domnul Wopsle.

— N-are a face ce urma dumneata să citeşti, domnule! Eu nu te-am întrebat ce urma să citeşti. Poţi citi şi Tatăl Nostru invers, de la coadă la cap, dacă vrei şi, probabil, ai mai făcut-o şi până acum. Uită-te din nou în ziar... Nu, nu, nu, prietene, nu la începutul articolului, doar ştii prea bine unde anume, jos! La sfârşit!

Toţi începuserăm să credem că domnul Wopsle era un om plin de ascunzişuri.

— Ei, bine? Ai găsit?

— Am găsit, zise domnul Wopsle.

— Bun, urmăreşte pasajul final cu atenţie şi spune-mi dacă este scris clar că inculpatul a ţinut să sublinieze că a fost sfătuit de către consilierii săi legali să-şi păstreze apărarea pentru mai târziu? Hai! Ai dat de asta?

Domnul Wopsle răspunse:

— Nu sunt întocmai aceste cuvinte...

— Nu sunt întocmai aceste cuvinte! repetă gentlemanul, cu amară ironie. Dar înţelesul este întocmai?

— Da, zise domnul Wopsle.

— Da, repetă străinul, uitându-se roată la ceilalţi din jur, cu mâna dreaptă întinsă către martorul Wopsle. Şi acum, vă întreb, ce spuneţi despre conştiinţa omului care, având acest pasaj în faţa ochilor, se poate culca liniştit, după ce l-a declarat pe un semen de-al său vinovat mai înainte de a-l fi ascultat?

În sufletul nostru se strecură bănuiala că domnul Wopsle nu era omul pe care îl crezuserăm şi că începuse să-şi dea arama pe faţă.

— Şi acelaşi om, ţineţi minte, continuă gentlemanul, întinzându-şi degetul acuzator către domnul Wopsle, acelaşi om ar putea fi chemat să fie jurat chiar în acest proces şi, după ce se va fi compromis atât de grav, s-ar putea întoarce în sânul familiei sale, culcându-se liniştit, după ce a jurat, în deplină cunoştinţă de cauză, că va judeca cu dreptate şi potrivit adevărului în procesul dintre Majestatea Sa, şi inculpatul de la bară, şi că va da verdictul corect, în funcţie de toate dovezile prezentate, aşa să-i ajute Dumnezeu!

Eram cu toţii profund încredinţaţi că nefericitul de Wopsle mersese prea departe şi că mai bine se oprea de pe calea aceasta nesăbuită cât mai avea timp.

Cu un aer de autoritate ce nu admitea discuţii şi cu o atitudine care dădea de înţeles că ştia câte un secret despre fiecare dintre noi, cu care ne-ar fi putut da de gol oricând, dacă s-ar fi hotărât să-l dezvăluie, gentlemanul necunoscut îşi părăsi locul şi înaintă în spaţiul dintre cele două rânduri de bănci, în faţa focului, unde rămase în picioare, cu mâna stângă în buzunar, muşcându-şi arătătorul mâinii drepte.

— Din informaţiile pe care le-am primit, zise el, trecându-ne în revistă, în vreme ce noi toţi ne fâstâceam, am un motiv să cred că există un fierar printre voi, pe nume Joseph — sau Joe — Gargery. Cine-i acela?

— Eu! zise Joe.

Gentlemanul străin îi făcu semn să se ridice de pe locul său şi Joe se apropie de el.

— Ai un ucenic, continuă străinul, cunoscut sub numele de Pip. Este şi el aici?

— Aici sunt! strigai eu.

Străinul nu mă recunoscu, dar eu îl recunoscusem ca fiind gentlemanul pe care îl întâlnisem pe scări la cea de-a doua vizită pe care i-o făcusem domnişoarei Havisham. Îl recunoscusem încă din clipa în care îl văzusem uitându-se la noi, peste speteaza băncii, iar acum, stând în picioare înaintea lui, cu mâna sprijinită pe umărul meu, putui verifica, amănunt cu amănunt, că el era, într-adevăr — de

la capul său mare, chipul negricios, ochii adânciţi în orbite, sprâncenele stufoase şi negre, punctele negre, foarte vizibile, din locul firelor de păr din barbă şi favoriţi, până la ceasul cu lanţ şi mirosul de săpun parfumat al mâinilor lui mari.

— Aş vrea să stau de vorbă numai cu voi doi, zise el, după ce mă studiase pe îndelete. O să dureze ceva mai mult. Poate că ar fi mai bine să mergem acasă la voi. Prefer să nu încep aici ceea ce am să vă spun. După aceea, o să le povestiţi şi prietenilor voştri, mai mult sau mai puţin, după cum veţi crede de cuviinţă. Nu-i treaba mea.

În mijlocul unei tăceri uluite, am ieşit toţi trei de la „Luntraşii voioşi", şi, tot într-o tăcere uluită, am mers pe jos până acasă. Pe drum, gentlemanul necunoscut se uita, din când în când, la mine şi uneori îşi muşca vârful degetului arătător. Când ne-am apropiat de casă, Joe, presimţind nedesluşit că evenimentul era unul important şi ceremonios, o luă înainte, ca să deschidă uşa din faţă. Discuţia noastră se petrecu în salonaşul de musafiri, la lumina slabă a unei lumânări.

Gentlemanul străin se aşeză la masă, trase lumânarea mai aproape de el şi se uită peste nişte însemnări din carneţelul său de buzunar. Apoi îşi vârî carneţelul la loc şi împinse lumânarea într-o parte, scrutând întunericul spre Joe şi spre mine, de parcă ar fi vrut să stabilească, încă o dată, care era unul şi care era celălalt.

— Numele meu, zise el, este Jaggers şi sunt avocat la Londra. Sunt destul de cunoscut. Am o afacere neobişnuită de rezolvat cu voi şi o să încep explicându-vă că nu vine din partea mea. Dacă mi s-ar fi cerut părerea, n-aş fi fost aici. Dar, cum n-am fost întrebat, iată-mă. Ceea ce am de îndeplinit, în calitate de agent de încredere al altcuiva, voi îndeplini. Nici mai mult, nici mai puţin.

Băgând de seamă că nu ne vedea foarte bine din locul în care stătea, se ridică, îşi aruncă un picior peste spătarul unui scaun, sprijinindu-se în el, şi rămase astfel, cu un picior pe scaun şi cu celălalt pe podea.

— Aşadar, Jospeph Gargery, sunt însărcinat cu o ofertă de a te scăpa de băiatul acesta, ucenicul tău. Ai avea ceva împotrivă să-i anulezi contractul de ucenicie la cererea sa şi spre binele său? N-ai cere în schimb nimic ca să faci asta?

— Doamne păzeşte să vreau ceva în schimb ca să mă dau din calea lui Pip, zise Joe, făcând ochii mari.

— Paza lui Dumnezeu este o chestiune cucernică, dar nu despre asta era vorba, replică domnul Jaggers. Întrebarea era dacă vrei ceva. Ei, vrei ceva?

— Răspunsul este, zise Joe foarte sobru, nu.

Mi s-a părut că domnul Jaggers îi aruncă o privire lui Joe de parcă îl socotea un prost pentru dezinteresul său. Însă nu pot să bag mâna în foc, căci eram prea zăpăcit de curiozitatea care-mi tăia răsuflarea şi de neaşteptatul întregii poveşti.

— Bine, zise domnul Jaggers. Ţine minte că ţi-ai dat acceptul şi să nu încerci să-ţi iei vorba înapoi, mai încolo.

— Cine să încerce una ca asta? replică Joe.

— Eu nu spun că o să încerce cineva. Ai un câine?

— Da, am.

— Ţine minte, atunci, că un câine care se repede şi latră e un câine bun, dar cel care nu dă drumul la strânsoare e şi mai bun. Ţii minte acest lucru, da? repetă domnul Jaggers, închizând ochii şi dând din cap către Joe, de parcă i-ar fi trecut cu vederea ceva. Acum, revin la băiat. Ceea ce am să transmit este că are mari speranţe de viitor.

Joe şi cu mine rămaserăm cu gura căscată şi ne uitarăm lung unul la altul.

— Am primit sarcina să îi transmit, zise domnul Jaggers, împungând aerul cu degetul în direcţia mea, că va intra în posesia unei averi frumuşele. Apoi, că dorinţa actualului proprietar al averii este ca băiatul să fie luat neîntârziat de la casa şi traiul lui şi să fie crescut ca un gentleman — pe scurt, ca un tânăr cu mari speranţe.

Visul mi se împlinise! Închipuirile mele nebuneşti fuseseră depăşite de fapte — domnişoara Havisham îmi pregătise un viitor măreţ!

— Acum, domnule Pip, continuă avocatul, ceea ce mai am de spus te priveşte pe dumneata. Trebuie să înţelegi, în primul rând, că este vrerea persoanei de la care am primit instrucţiunile ca dumneata să porţi întotdeauna numele de Pip. Nu vei avea nici o obiecţie, aşa îndrăznesc să cred, pentru ca marile dumitale speranţe să nu se poticnească din pricina acestei condiţii neînsemnate. Dar, dacă ai vreo obiecţie, acum este momentul să vorbeşti!

Inima îmi bătea cu atâta repeziciune şi urechile îmi ţiuiau cu atâta putere, încât abia am fost în stare să bâigui că nu aveam nimic de spus.

— Aşa mă gândeam şi eu! În al doilea rând, trebuie să înţelegi, domnule Pip, că numele generosului dumitale binefăcător va rămâne un secret desăvârşit, până în momentul pe care îl va alege persoana respectivă pentru a ţi-l face cunoscut. Sunt împuternicit să precizez că persoana aceea are intenţia să ţi-l dezvăluie direct, prin viu grai. Când şi unde îşi va pune în fapt această intenţie n-aş putea spune. Nimeni n-ar putea spune. S-ar putea să treacă ani întregi până atunci. Acum, este neapărată nevoie să înţelegi că ţi se interzice cu străşnicie să faci vreo cercetare în acest sens, ca şi orice aluzie sau referinţă, oricât de îndepărtată, la orice persoană, desemnând-o ca fiind *acea* persoană, în toate discuţiile pe care le vei purta cu mine. Dacă ai vreo bănuială în sufletul dumitale, păstreaz-o pentru sufletul dumitale. Nu ajută câtuşi de puţin să ştii care sunt motivele acestei interdicţii — chiar dacă ar fi cele mai puternice şi mai serioase motive din lume sau un simplu capriciu. Nu trebuie să te intereseze pe dumneata. Aceasta este

condiţia. Acceptarea ei de către dumneata şi făgăduiala dumitale că n-ai s-o încalci reprezintă ultimul punct din misiunea cu care am fost însărcinat de către persoana care mi-a dat aceste instrucţiuni şi faţă de care eu nu am nici o altă obligaţie. Persoana despre care vorbesc este aceeaşi de la care provin marile dumitale speranţe de viitor, iar acest secret este cunoscut numai de persoana aceea şi de mine. Nici aceasta nu este o condiţie prea greu de respectat, astfel încât să împiedice un asemenea salt în situaţia dumitale, dar, dacă ai vreo obiecţie, acum este momentul să vorbeşti!

Încă o dată, am bâiguit, cu mare greutate, că nu aveam nici o obiecţie.

— Aşa mă gândeam şi eu! Ei, bine, domnule Pip, am încheiat cu prevederile înţelegerii.

Deşi mă numea „domnule Pip" şi aproape că începuse să se dea bine pe lângă mine, încă nu putea renunţa la un anumit aer de suspiciune şi sfidare şi, chiar şi acum, îşi mai mijea ochii uneori şi întindea degetul arătător către mine, în timp ce-mi vorbea, ca şi când ar fi vrut să-mi arate că ştia tot felul de lucruri cu care m-ar fi putut face de ruşine, dacă ar fi vrut să le spună cu glas tare.

— Urmează, acum, micile detalii ale înţelegerii. Trebuie să ştii că, deşi am folosit mai mereu termenul „speranţe", nu eşti înzestrat numai cu speranţe. Mi-a fost deja înmânată o sumă de bani mai mult decât suficientă pentru educaţia şi întreţinerea dumitale corespunzătoare. Mă poţi considera custodele dumitale. Oh! — făcu el, văzând că mă pregăteam să-i mulţumesc — îţi spun de la bun început că sunt plătit pentru serviciile mele, altminteri nu le-aş face. S-a crezut de cuviinţă că va trebui să primeşti o educaţie mai bună, mai pe măsura noii dumitale situaţii, şi că vei pricepe repede însemnătatea şi necesitatea de a profita numaidecât de aceste înlesniri.

I-am spus că dintotdeauna tânjisem după ele.

— Nu contează după ce ai tânjit dumneata dintotdeauna, domnule Pip, îmi răspunse el, păstrează-ţi părerea pentru dumneata! Dacă tânjeşti acum după ele, este destul. Să înţeleg că mi-ai răspuns că eşti gata să intri neîntârziat sub protecţia unui tutore potrivit? Am înţeles bine?

Am bâiguit că da, aşa spusesem.

— Bine. Acum trebuie să-ţi aflu preferinţele. Eu nu cred că acesta este un lucru înţelept, reţine, dar aşa am fost însărcinat să procedez. Ai auzit vreodată vorbindu-se despre cineva, pe care l-ai prefera ca tutore mai mult ca pe oricare altul?

Nu auzisem niciodată despre vreun alt tutore decât al lui Biddy, sora bunicului domnului Wopsle. Aşadar, i-am răspuns că nu.

— Există un tutore despre care eu cunosc câte ceva şi care cred că ar fi potrivit în cazul de faţă, zise domnul Jaggers. Nu ţi-l recomand,

bagă de seamă, pentru că eu nu recomand niciodată pe cineva. Gentlemanul despre care vorbesc este un domn numit Matthew Pocket.

Ah! Am prins numele din zbor. Ruda domnişoarei Havisham! Acel Matthew despre care vorbiseră domnul şi doamna Camilla! Acel Matthew, al cărui loc avea să fie la căpătâiul domnişoarei Havisham, când avea să moară şi să zacă întinsă pe masa de nuntă, în rochia sa de mireasă!

Răspunsul meu fu că auzisem acel nume.

— Oh! făcu el. Ai auzit de acest nume! Dar întrebarea este ce părere ai despre acest gentleman?

Am spus, mai bine zis am încercat să spun că îi eram foarte recunoscător pentru recomandare...

— Nu, micul meu prieten! mă întrerupse el, clătinându-şi capul mare foarte încet. Adună-te!

Fără să mă adun, am început din nou să-i spun că îi eram foarte îndatorat pentru recomandare...

— Nu, micul meu prieten, mă întrerupse el, clătinând din cap, încruntându-se şi zâmbind în acelaşi timp. Nu, nu, nu! E o mutare deşteaptă, dar n-o să ţină; eşti prea tânăr ca să mă prinzi cu asta. Nu recomandare este cuvântul, domnule Pip. Încearcă altceva!

Corectându-mă, am spus că-i sunt foarte recunoscător pentru că pomenise numele domnului Matthew Pocket...

— Aşa e mult mai bine! strigă domnul Jaggers.

— …şi, adăugai eu, voi fi bucuros să îl cunosc pe acest gentleman.

— Bun! Cel mai bine ar fi să îl cunoşti la el acasă. O să se pregătească să te primească şi o să-l vezi, mai întâi, pe fiul lui, care locuieşte în Londra. Când ai să vii la Londra?

I-am răspuns, uitându-mă la Joe, care stătea şi ne privea fără să facă o mişcare, că, după părerea mea, aş fi putut veni neîntârziat.

— Mai întâi, zise domnul Jaggers, va trebui să-ţi faci nişte haine noi, ca să vii la Londra... şi să nu fie haine de lucru. Să zicem, de azi într-o săptămână. O să ai nevoie de nişte bani. O să-ţi las douăzeci de guinee.

Scoase din buzunar o pungă lunguiaţă, cu o desăvârşită răceală, numără douăzeci de guinee pe masă şi le împinse spre mine. Abia în momentul acesta îşi dădu jos piciorul de pe scaun. Se aşezase călare pe scaun, când îmi împinsese banii, şi rămăsese legănându-şi punga, cu ochii ţintă la Joe.

— Ei bine, Joseph Gargery? Mi se pare că ai amuţit?

— Am amuţit! zise Joe, cu foarte multă hotărâre.

— Ne-am înţeles că nu vrei nimic pentru tine, îţi aminteşti?

— Aşa ne-am înţeles, zise Joe. Şi rămâne cum ne-am înţeles! Şi la fel va rămâne oricând, în această privinţă!

— Dar, zise domnul Jaggers, legănându-şi punga, ce-ar fi dacă printre instrucţiunile primite de mine ar fi prevăzut să-ţi fac un cadou, drept compensaţie?

— Drept compensaţie pentru ce? întrebă Joe.

— Pentru că pierzi serviciile băiatului.

Joe îşi puse o mână pe umărul meu, atingându-mă uşor, ca o femeie. De atunci, m-am gândit adeseori la el, cum putea zdrobi un om, ca un ciocan pneumatic, sau cum putea mângâia o coajă de ou, fără s-o spargă, cu amestecul său de putere şi de duioşie.

— Pip, zise Joe, are, din toată inima mea, binecuvântarea să renunţe să mă servească şi să-şi vadă de drumul său către onoruri şi bogăţie, cum nici nu ştiu să spun prin cuvinte. Dacă dumneata crezi că banii pot fi o compensaţie pentru pierderea copilului meu, orice-ar fi să se întâmple cu fierăria, şi al celui mai bun prieten al meu dintotdeauna...

O, dragul şi bunul meu Joe, pe care eram atât de nerăbdător să-l părăsesc şi faţă de care eram atât de nerecunoscător! Parcă te văd şi acum, acoperindu-ţi ochii cu braţul uriaş, de fierar, cu pieptul larg respirând greu şi cu glasul stingându-se, gâtuit! O, dragul şi bunul, credinciosul şi iubitorul meu Joe, mai simt şi acum tremurul drăgăstos al mâinii tale aşezate pe braţul meu, stârnind în mine tot atâta pietate, astăzi, ca bătaia uşoară a unei aripi de înger!

Însă, la vremea aceea, l-am îmbărbătat pe Joe. Mă pierdusem în labirintul viitorului meu măreţ şi nu mai puteam regăsi cărările pe care merseserăm împreună. L-am rugat pe Joe să se împace cu gândul, căci (cum spusese el) dintotdeauna fuseserăm cei mai buni prieteni şi (cum spuneam eu) întotdeauna aveam să fim la fel. Joe se frecă la ochi cu încheietura mâinii ieşită din manşetă, de parcă ar fi ţinut morţiş să şi-i scoată din orbite, dar nu mai rosti nici un cuvânt.

Domnul Jaggers privise toată scena ca unul care recunoştea în Joe pe prostul satului şi, în mine, pe cel care avea grijă de el. Când sfârşirăm, zise, cântărind în mână punga pe care încetase s-o mai legene.

— Ei, bine, Joseph Gargery, te previn că aceasta este ultima ta şansă. Fără jumătăţi de măsură cu mine! Dacă vrei să primeşti un dar, pe care sunt însărcinat să ţi-l ofer, vorbeşte şi o să-l ai! Dacă, dimpotrivă, vrei să spui...

Aici, spre marea lui uimire, fu oprit de Joe care începu să se învârtă în jurul său cu toate dovezile că urmărea să-i facă o crâncenă demonstraţie pugilistică.

— Vreau să spun, strigă Joe, că, dacă intri în casa mea ca să mă asmuţi şi să mă sâcâi, atuncea să vedem cine eşti! Vreau să spun că, dacă eşti bărbat, atunci hai să vedem! Vreau să spun că, dacă eu am zis ceva, aşa am vrut să zic şi rămâne în picioare sau cad eu!

L-am tras pe Joe deoparte şi numaidecât deveni blajin, spunând mai degrabă către mine, într-un mod binevoitor, ca pe o observaţie mustrătoare şi politicoasă, adresată oricui s-ar fi întâmplat să fie interesat, că nu avea de gând să se lase asmuţit şi sâcâit în casa lui. Domnul Jaggers se ridicase în picioare, când Joe izbucnise, şi se lipise cu spatele de uşă. Fără să arate nici cea mai mică intenţie de a veni înapoi, îşi rosti de acolo cuvintele de despărţire în felul următor:

— Ei, bine, domnule Pip, după părerea mea, cu cât pleci mai curând de aici, fiindcă urmează să devii un gentleman, cu atât mai bine. Rămâne hotărât că va fi de azi într-o săptămână. Între timp, vei primi cartea mea de vizită cu adresa mea. Poţi să iei o birjă de la staţia diligenţelor din Londra şi să vii direct la mine. Să fie bine înţeles că eu nu-mi exprim nici o părere, în nici un fel, despre misiunea pe care o îndeplinesc. Sunt plătit să o îndeplinesc şi nimic mai mult. Aşadar, să fie bine înţeles, pentru ultima oară! Trebuie să înţelegi acest lucru!

Îşi îndreptase degetul către amândoi, iar eu credeam că va continua să vorbească, dar, dând semne că-l socotea pe Joe periculos, plecă.

Îmi trecu deodată prin minte un gând, care mă făcu să alerg după el, în timp ce se înapoia la „Trei luntraşi voioşi”, unde îşi lăsase trăsura.

— Vă cer iertare, domnule Jaggers!

— Ei! tresări el, întorcându-se în loc. Ce s-a întâmplat?

— Nu vreau să greşesc, domnule Jaggers. Aş vrea să vă urmez dispoziţiile întocmai şi, de aceea, m-am gândit că mai bine vă întreb. Există vreo interdicţie de a-mi lua rămas-bun de la vreo persoană pe care o cunosc, de aici, din ţinut, înainte de a pleca?

— Nu, zise el, privindu-mă de parcă făcea eforturi să mă înţeleagă.

— Nu mă refer doar la oamenii din sat, ci la cei din oraş.

— Nu, zise el. Nu te opreşte nimic.

I-am mulţumit şi am alergat înapoi acasă, unde am descoperit că Joe deja încuiase uşa din faţă şi făcuse ordine în salonaşul de musafiri, iar acum şedea lângă foc, în bucătărie, cu mîinile pe genunchi, privind ţintă la tăciuni. M-am aşezat şi eu lângă foc şi mi-am fixat ochii pe tăciuni, rămânând aşa multă vreme, fără ca vreunul din noi să scoată vreo vorbă.

Sora mea stătea pe scaunul său, între perne, într-un colţ al odăii, iar Biddy şedea cu ghergheful ei în faţa focului, lângă ea stătea Joe, iar lângă Joe stăteam eu, în colţul opus celui în care se afla sora mea. Cu cât priveam mai mult tăciunii aprinşi, cu atât mai greu îmi venea să mă uit la Joe. Cu cât se prelungea tăcerea, cu atât mai greu îmi venea să vorbesc.

În cele din urmă, izbucnii:

— Joe, i-ai spus lui Biddy?

— Nu, Pip, îmi răspunse Joe, uitându-se mai departe în foc şi

ţinându-şi strâns genunchii, de parcă ar fi prins de veste că genunchii lui plănuiseră s-o şteargă undeva. Ţi-am lăsat-o ţie, să i-o spui tu, Pip.

— Mai bine i-ai fi spus tu, Joe.

— Bine, atunci. Pip e un gentleman bogat, zise Joe, şi Dumnezeu să-l ajute!

Biddy scăpă ghergheful din mână şi se uită la mine. Joe îşi strânse genunchii mai tare şi se uită la mine. Eu mă uitai la amândoi. După câteva clipe de tăcere, amândoi mă felicitară călduros, dar cu o umbră de tristeţe de care îmi dădui seama.

Am încercat s-o fac pe Biddy să înţeleagă (şi, prin Biddy, pe Joe) seriozitatea obligaţiei pe care socoteam că trebuie s-o respecte rudele mele, de a nu şti nimic şi de a nu vorbi nimic despre făuritorul viitorului meu. Totul va ieşi la lumină, am ţinut să adaug, la timpul potrivit şi până atunci nu trebuia să se afle nimic, decât că mă aşteptau mari speranţe prin bunăvoinţa unui ocrotitor misterios. Biddy dădu din cap, gânditoare, către foc, şi îşi reluă cusutul, zicând că va fi cu băgare de seamă, iar Joe, încă ţinându-şi genunchii, zise:

— Sigur, s-a înţeles, şi eu voi fi, de asemenea, cu băgare de seamă, Pip!

Apoi, mă felicitară din nou şi continuară să-şi exprime într-atât uimirea la gândul că voi fi un gentleman, că aproape că nu-mi mai plăcea.

Biddy se porni, atunci, să se căznească în fel şi chip să-i sădească surorii mele în minte o idee despre ceea ce se petrecuse. După cât am putut judeca eu, aceste strădanii dădură greş. Sora mea râdea şi dădea din cap, de cele mai multe ori, ba chiar repeta după Biddy cuvintele „Pip” şi „avere”, dar mă îndoiesc că acestea aveau mai mult înţeles pentru ea decât dacă i s-ar fi spus o lozincă electorală — şi nu pot sugera un tablou mai sumbru despre starea minţii sale.

Dacă n-aş fi simţit-o pe pielea mea, n-aş fi crezut-o niciodată, dar, în vreme ce Joe şi Biddy reveneau la vesela lor nepăsare, eu deveneam de-a dreptul posac. Bineînţeles că nu puteam fi nemulţumit de norocul meu, dar se prea poate să fi fost, fără să-mi dau prea bine seama, nemulţumit de mine însumi.

Oricum, am rămas cu cotul sprijinit de genunchi şi cu falca în palmă, privind tăciunii, în timp ce ei vorbeau despre plecarea mea şi despre ce-or să se facă fără mine şi toate celelalte. Şi, ori de câte ori prindeam asupra mea privirea vreunuia dintre ei, deşi mai caldă ca oricând (mai ales Biddy mă privea adesea), mă simţeam jignit, crezând că îşi arătau astfel un soi de neîncredere faţă de mine. Totuşi, Dumnezeu mi-e martor că n-au arătat-o niciodată prin cuvinte sau gesturi.

Fiind vară, obişnuiam să mă ridic, seara, şi să mă duc la uşă, privind afară, căci uşa bucătăriei noastre dădea spre curte şi rămânea

deschisă, ca să intre aerul înăuntru. Toate stelele către care îmi ridicasem ochii până atunci mi se păruseră doar nişte steluţe amărâte şi neînsemnate, fiindcă sclipeau spre lucrurile rustice în mijlocul cărora îmi petreceam viaţa.

— E sâmbătă seara! zisei eu, când ne-am aşezat la cina alcătuită din pâine cu brânză şi bere. Încă cinci zile şi-apoi ajunul zilei celei mari! Or să zboare curând!

— Da, Pip, remarcă Joe, al cărui glas sună a gol, în cana lui de bere. Or să zboare curând!

— Or să zboare curând-curând, zise şi Biddy.

— M-am gândit, Joe, ca luni, atunci când mă voi duce în oraş şi-mi voi comanda haine noi, să-i spun croitorului că o să vin să le îmbrac la el sau să mi le trimită acasă la Pumblechook. Ar fi tare neplăcut să se holbeze la mine tot satul.

— Poate că domnului şi doamnei Hubble o să le facă plăcere să te vadă în noua ta înfăţişare elegantă, Pip, zise Joe, tăindu-şi sârguincios bucata sa de pâine cu brânză din palma mâinii stângi, şi aruncând o privire scurtă către bucata mea neatinsă, de parcă s-ar fi gândit la vremea când obişnuiam să ne măsurăm feliile. La fel şi domnul Wopsle. Şi poate că şi cei de la „Luntraşii voioşi" s-ar simţi măguliţi.

— Tocmai asta nu vreau, Joe. Ar face atâta caz despre asta — atât de grosolan şi necioplit ar vorbi — încât eu, unul, n-aş putea îndura.

— Ah, asta... într-adevăr, Pip! zise Joe. Dacă tu n-ai putea să înduri...

Biddy mă întrebă, în timp ce stătea lângă sora mea, ţinându-i farfuria:

— Dar te-ai gândit când o să te putem vedea şi noi, domnul Gargery, sora ta şi cu mine? Fiindcă o să ne arăţi şi nouă cum îţi şade, nu-i aşa?

— Biddy, i-am răspuns eu cu o oarecare ciudă, eşti atât de repezită încât e greu să ţină omul pasul cu tine!

— Întotdeauna a fost mai iute, observă Joe.

— Dacă ai fi aşteptat un moment, Biddy, m-ai fi auzit spunând că o să-mi aduc hainele aici, într-un pachet, într-o seară — cel mai probabil în seara din ajunul plecării.

Biddy nu mai scoase nici un cuvânt. Iertând-o cu generozitate, în scurt timp ne urarăm noapte bună şi mă dusei la culcare. Când am intrat în odăiţa mea, m-am aşezat şi am privit-o îndelung, socotind-o doar o odăiţă sărăcăcioasă, de care curând aveam să mă despart, pentru a mă înălţa deasupra ei pentru totdeauna. Era plină, însă, de amintiri încă proaspete, ceea ce, în momentul acela, mă aruncă în aceeaşi nelămurită sfâşiere sufletească, căci şovăiam între odaia aceasta şi camerele mult mai bune spre care aveam să plec, la fel cum şovăisem, de atâtea ori, între fierărie şi casa domnişoarei Havisham

sau între Biddy şi Estella.

Soarele strălucise cu putere toată ziua deasupra acoperişului mansardei mele, iar odaia era încinsă. Deschizând fereastra şi privind afară, l-am zărit pe Joe, ieşind încet pe uşa întunecată de sub geamul meu şi plimbându-se în sus şi-n jos la aer. Apoi, am văzut-o pe Biddy venind şi aduncându-i pipa, pe care i-o aprinse. Joe nu fuma niciodată la ore aşa de târzii şi mi se părea că desluşesc în acest lucru faptul că, dintr-un motiv sau altul, avea nevoie de mângâiere.

După aceea, se opri la uşa de sub fereastra mea, fumându-şi pipa, iar Biddy se opri şi ea acolo, vorbind liniştită cu el, iar eu am înţeles că vorbeau despre mine, căci mi-am auzit numele pomenit de mai multe ori, rostit de amândoi pe un ton drăgăstos. N-aş fi ascultat mai departe nici dacă aş fi putut s-aud mai multe, aşa că m-am tras de la fereastră şi m-am aşezat pe scăunelul de lângă pat, simţindu-mă foarte întristat şi anapoda pentru faptul că, în această primă noapte a vieţii mele strălucite, eram mai singur ca niciodată.

Privind prin fereastra deschisă, am văzut plutind rotocoalele de fum de la pipa lui Joe şi mi-am închipuit că erau un soi de binecuvântare din partea lui — una care nu mi-era vârâtă pe gât, nici fluturată în faţa ochilor, ci se răspândea în aerul pe care îl respiram împreună. Mi-am stins lumânarea şi m-am strecurat în pat, însă acesta era acum neprimitor şi n-am mai reuşit să am somnul adânc de odinioară.

Capitolul XIX

Sosirea dimineţii îmi schimbă părerea despre viaţă şi o făcu să mi se pară atât de luminoasă, încât abia de-mi mai venea să cred că era aceeaşi. Ceea ce continua să îmi împovăreze cugetul era socoteala că mă despărţeau încă şase zile de momentul plecării — căci nu puteam să-mi scot din minte presentimentul că, între timp, s-ar putea să se întâmple ceva rău la Londra şi că, odată ajuns acolo, totul s-ar putea dovedi fie mult înrăutăţit, fie năruit de-a binelea.

Joe şi Biddy se arătau foarte simţitori şi prietenoşi când le vorbeam despre apropiata noastră despărţire, dar nu aminteau despre aceasta decât atunci când aduceam eu vorba.

După masa de dimineaţă, Joe scoase contractele mele de ucenicie de la păstrare, din salonaşul musafirilor, şi le aruncă în foc — şi atunci simţii că eram cu adevărat liber. Cu tot entuziasmul noii mele libertăţi, m-am dus, totuşi, cu Joe la biserică, şi m-am gândit că pastorul poate n-ar fi citit tocmai pilda despre bogătaş şi Împărăţia Cerurilor dacă ar fi cunoscut toată tărăşenia.

După masa de prânz, servită devreme, am ieşit să mă plimb de unul singur, vrând să străbat întreaga mlaştină, de la un capăt la altul, şi să o văd, astfel, pentru ultima oară. Când treceam pe lângă biserică, am simţit (cum simţisem şi în timpul slujbei de dimineaţă) o nespusă duioşie pentru sărmanele făpturi simple, menite să vină aici, duminică de duminică, de-a lungul întregii lor vieţi, ca apoi, să-şi doarmă somnul de veci, uitate, sub moviliţele mici de pământ înverzite. Mi-am făgăduit că voi face şi eu ceva pentru ele, într-una din zilele acestea, şi mi-am schiţat în minte un plan ca să le ofer tuturor oamenilor din sat o masă, cu friptură de oaie şi budincă de prune, cu o halbă de bere şi o damigeană de îngăduinţă.

Dacă mai-nainte mă gândisem adesea, cu un fel de ruşine, la prietenia mea cu evadatul pe care îl văzusem odinioară şchiopătând printre morminte, vă puteţi închipui ce-am gândit în duminica aceea, când locul mi l-a readus în minte pe nenorocitul zdrenţăros şi tremurând de frig, cu lanţurile şi însemnele ticăloşiei sale! Singura mea alinare era că întâmplarea se petrecuse cu mult timp în urmă şi că el, fără îndoială, fusese dus departe, că era ca şi mort pentru mine şi, pe deasupra, se putea chiar să fi murit de-a binelea.

În ceea ce mă privea, spuneam adio şesului acesta mustind de apă, adio şanţurilor şi stăvilarelor, adio vitelor care păşteau pe aici — cu toate că mi se părea că, în mişcările lor nătângi, aveau un aer mult mai respectuos acum, căci se întorceau în loc ca să se poată holba cât mai lung cu putinţă la posesorul unor asemenea mari speranţe de viitor —, rămas-bun, monotone cunoştinţe ale copilăriei mele, de-

acum înainte sunt sortit Londrei şi splendorilor, nu muncii de fierar, în general, nici vouă! M-am îndreptat radios către fort, unde m-am întins pe jos, ca să chibzuiesc la întrebarea dacă domnişoara Havisham mă pregătea pentru Estella, şi am aţipit.

Când m-am deşteptat, am fost foarte surprins să-l descopăr pe Joe, aşezat lângă mine, fumându-şi pipa. Mă salută cu un zâmbet vesel, când deschisei ochii, şi-mi zise:

— Fiind ultima oară, Pip, m-am gândit să vin după tine.

— Iar eu sunt foarte bucuros că ai venit.

— Mulţumesc, Pip.

— Poţi să fii sigur, Joe, continuai eu, după ce ne strânserăm mâinile, că n-am să te uit niciodată.

— Nu, sigur că nu, Pip! zise Joe, cu un glas domol. Sunt sigur de asta. Se-nţelege, prietene! Slavă Domnului, nu-i nevoie decât să se închege bine gândul în mintea omului, ca să fie sigur de asta. Numai că a luat puţin timp până s-a închegat bine, căci schimbarea asta a picat atât de pe neaşteptate! Nu-i aşa?

Nu ştiu cum, dar nu eram foarte încântat că Joe era atât de sigur de mine. Mi-ar fi plăcut să-l văd trădându-şi emoţia sau să-l aud zicându-mi: „Asta îţi face cinste, Pip” sau ceva de genul ăsta. Aşadar, n-am răspuns nimic la prima parte a cuvântării lui Joe, iar la a doua m-am mărginit să spun că vestea picase într-adevăr pe neaşteptate, dar că eu îmi dorisem dintotdeauna să devin un gentleman şi nu o dată îmi închipuisem ce aş face dacă aş fi unul.

— Te-ai gândit tu la asta? făcu Joe. Nemaipomenit!

— Ce păcat, Joe, zisei eu, că n-ai făcut ceva mai multe progrese, când ne-am ţinut noi lecţiile aici, nu-i aşa?

— Păi, nu-mi dau seama, răspunse Joe. Sunt îngrozitor de greu de cap. Mă pricep bine doar la meseria mea. Dintotdeauna a fost mare păcat că am fost aşa de greu de cap. Dar nu e mai păcat acum, decât a fost... să zicem, acum un an, mă-nţelegi?

Ceea ce voisem să spun era că, în momentul în care aveam să devin stăpân pe averea mea, aş fi putut să fac ceva pentru Joe şi ar fi fost mult mai plăcut dacă el ar fi fost mai bine pregătit pentru a creşte în rang. Însă Joe se arăta atât de departe de a-mi bănui gândul, încât mi-am spus că mai bine voi vorbi cu Biddy despre acest lucru.

Aşadar, după ce ne-am întors acasă şi ne-am servit ceaiul, am invitat-o pe Biddy la plimbare prin micuţa noastră grădină, din lungul drumului, şi, după ce am luat-o pe departe, ca să-i dau curaj, declarându-i că n-am s-o uit niciodată, i-am zis că voiam să-i cer o favoare:

— Şi anume, Biddy, să nu pierzi nici un prilej de a-l ajuta puţin pe Joe.

— Cum anume să-l ajut? întrebă Biddy, cu o privire severă.

— Păi, Joe este un om foarte cumsecade, de fapt, cred că este cel mai cumsecade om din câţi au fost vreodată pe lume, dar este destul de înapoiat în unele privinţe. De pildă, Biddy, la învăţătură şi la purtări.

Cu toate că mă uitam la Biddy în timp ce vorbeam şi cu toate că făcuse ochii mari ascultându-mă, nu-şi întoarse privirile spre mine.

— Oh, purtările sale! Adică purtările sale nu sunt potrivite? întrebă Biddy, smulgând o frunză de coacăză.

— Draga mea Biddy, sunt foarte potrivite aici...

— Oh, sunt foarte potrivite aici!? mă întrerupse Biddy, privind îndeaproape frunza din palma sa.

— Ascultă-mă bine... Dacă aş vrea să-l mut pe Joe într-o societate mai înaltă, după cum sper să-l pot muta când voi intra în posesia averii mele, cu greu va fi apreciat cum se cuvine.

— Şi tu crezi că el nu ştie lucrul ăsta? întrebă Biddy.

Întrebarea fu atât de supărătoare (pentru că mie nu-mi trecuse nici o clipă prin cap), încât am izbucnit, răţoindu-mă:

— Biddy, ce vrei să spui?

Biddy strivi frunza, frecând-o între palme — şi, de atunci, mirosul tufelor de coacăze negre întotdeauna îmi aduce aminte de seara aceea, din grădiniţa de la marginea drumului — şi-mi zise:

— Nu te-ai gândit niciodată că poate are mândria lui?

— Mândrie? repetai eu, cu dispreţ răspicat.

— Oh, există multe feluri de mândrie! zise Biddy, uitându-se drept în ochii mei şi clătinând din cap. Nu toate mândriile sunt de acelaşi fel...

— Hai, zi! De ce te-ai oprit? întrebai eu.

— Nu sunt toate de acelaşi fel, reluă Biddy. Poate că Joe este prea mândru ca să îngăduie cuiva să-l scoată dintr-un mediu în care ştie să facă faţă şi unde se arată la înălţime şi demn de respect. Ca să-ţi spun sincer, eu cred că aşa este el, deşi poate că ţi se va părea că nu se cuvine să-ţi spun asta, căci tu trebuie să-l cunoşti cu mult mai bine decât mine.

— Uite ce e, Biddy, zisei eu, îmi pare rău să descopăr asta la tine! Nu mă aşteptam să fii astfel! Eşti invidioasă, Biddy, şi ranchiunoasă. Eşti nemulţumită din pricina norocului meu şi nu te poţi abţine să nu mi-o arăţi.

— Dacă aşa te îndeamnă pe tine inima să gândeşti, răspunse Biddy, atunci spune-o! Spune asta iar şi iar, ţine-o tot aşa, dacă astfel te îndeamnă pe tine inima să gândeşti!

— La tine, Biddy, zisei eu pe un ton superior, de cunoscător, „dacă astfel te îndeamnă pe tine inima să fii” înseamnă „nu da vina pe mine”. Îmi pare foarte rău să descopăr asta şi să ştii că este... Este o latură urâtă a firii omeneşti! Voiam să te rog să foloseşti fie şi cel mai

mic prilej ce ţi s-ar ivi, după plecarea mea, pentru a-l ajuta pe Joe să facă progrese. Dar, după toate acestea, nu te mai rog nimic. Îmi pare nespus de rău să văd această trăsătură la tine, Biddy! repetai eu. Este o... este o latură urâtă a firii omeneşti.

— Fie că mă certi, fie că eşti de părerea mea, răspunse sărmana Biddy, poţi oricum să te bizui pe mine că voi încerca să fac aici tot ce-mi va sta în puteri. Şi indiferent cu ce părere despre mine ai să rămâi, tot n-o să schimbe ceva felul în care o să mă gîndesc la tine. Totuşi, un gentleman n-ar trebui să fie nedrept, zise Biddy, întorcând capul.

I-am spus, din nou, cu înflăcărare, că îmi arătase o latură urâtă a firii omeneşti (lucru de care, lăsând la o parte persoana pe care o acuzam în clipa aceea, am avut mai târziu prilejul să mă conving) şi m-am îndepărtat de Biddy cu vreo câţiva paşi, pe potecuţă, iar Biddy a intrat în casă. Am ieşit pe poarta grădinii şi m-am plimbat trist şi fără ţintă până la ora mesei de seară — din nou simţindu-mă foarte mâhnit şi ciudat, pentru că şi această a doua noapte a vieţii mele strălucitoare era la fel de singuratică şi lipsită de bucurii ca şi cea dintâi.

Dar, încă o dată, dimineaţa îmi lumină perspectivele şi îmi revărsai cu mărinimie iertarea asupra lui Biddy, îngropând pricina de nemulţumire dintre noi. Îmbrăcând cele mai bune haine pe care le aveam, m-am dus în oraş la prima oră la care puteam nădăjdui că voi găsi prăvăliile deschise şi m-am înfăţişat domnului Trabb, croitorul, care tocmai îşi lua gustarea de dimineaţă în odaia din spatele prăvăliei sale şi care nu găsi de cuviinţă să şi-o întrerupă ca să mă întâmpine, ci mă chemă pe mine la el.

— Ei! zise domnul Trabb, în loc de „Salutare, băiete! Îmi pare bine că te văd!", dar pe acelaşi ton. Ce mai faci şi cu ce-ţi pot fi de folos?

Domnul Trabb îşi tăiase cornul cald în lung, în trei felii, pe care le unse cu unt şi le potrivi la loc. Era un burlac bătrân şi înfloritor, iar fereastra odăii sale se deschidea către o înfloritoare grădină-livadă; înăuntrul odăii se mai afla şi un seif înfloritor, zidit în perete, într-o parte a căminului, şi nu mă îndoiam că agoniseala prosperităţii sale era pusă acolo la păstrare, în săculeţi.

— Domnule Trabb, zisei eu, nu-mi face plăcere să te anunţ, fiindcă sună a laudă de sine, dar am pus mâna pe o avere frumuşică.

Se petrecu de îndată o schimbare în întreaga persoană a domnului Trabb. Uită feliile unse cu unt, se ridică de pe marginea patului şi îşi şterse degetele cu faţa de masă, exclamând:

— Doamne iartă-mă!

— Voi pleca la custodele meu din Londra, zisei eu, scoţând cu nepăsare calculată câteva guinee din buzunar şi uitându-mă la ele. De aceea, vreau un rând de haine elegant, ca să am cu ce mă îmbrăca la plecare. Aş vrea să-l plătesc cu bani peşin, adăugai eu, ca să nu creadă că doar i le comandam.

— Dragul meu domn, zise domnul Trabb, înclinându-se plin de respect, deschizându-şi braţele şi luându-şi libertatea de a-mi atinge coatele, nu-mi pomeniţi de acest lucru dacă nu vreţi să mă jigniţi. Pot îndrăzni să vă felicit? Îmi veţi face onoarea să intraţi în prăvălie?

Băiatul de prăvălie al domnului Trabb era cel mai obraznic din întreg ţinutul. Când intrasem, mătura prin prăvălie şi îşi făcuse munca mai plăcută trecând cu mătura peste picioarele mele. Încă mai mătura când m-am întors în prăvălie împreună cu domnul Trabb, lovind cu mătura toate colţurile şi obstacolele posibile, ca să dea de înţeles, am dedus eu, că se simţea egal cu oricare fierar, viu sau mort.

— Termină cu zgomotul ăsta, zise domnul Trabb, cu cea mai mare asprime, altminteri te lovesc eu în cap până ţi-l sparg! Faceţi-mi cinstea să luaţi loc, domnule! Acesta — începu domnul Trabb, trăgând de pe raft un sul de stofă şi desfăşurându-l în valuri peste tejghea, ca să-şi poată vârî apoi mâna sub material şi să-mi arate luciul — acesta este un articol foarte drăguţ. Vi l-aş recomanda pentru ceea ce vă trebuie dumneavoastră, domnule, pentru că este, într-adevăr, primantâi! Dar trebuie să mai vedeţi şi altele! Dă-mi numărul patru, tu, ăsta! îi porunci el băiatului, cu o privire teribil de severă, prevăzând pericolul ca puşlamaua să mă lovească, în trecere, cu numărul patru sau să-şi îngăduie vreun alt semn de familiaritate.

Domnul Trabb nu-l scăpă din ochi, ţintuindu-l neînduplecat până ce ucenicul aşeză sulul cu numărul patru pe tejghea şi se trase înapoi, la o distanţă sigură. După aceea, îi porunci să-i aducă numărul cinci, apoi numărul opt:

— Şi scuteşte-mă de măscările tale pe-aici, zise domnul Trabb, sau o să te căieşti câte zile-oi avea, ticălos mic!

Domnul Trabb se aplecă apoi deasupra numărului patru şi, cu un aer de confidenţialitate politicoasă, mi-l recomandă ca pe o stofă uşoară, potrivită pentru vară, o stofă foarte la modă printre nobilii de la oraş şi din provincie, o stofă cu care va considera întotdeauna o cinste pentru el să ştie că îl poate servi pe un distins concetăţean de-al său (dacă îi era îngăduit să mă numească pe mine concetăţeanul său).

— Aduci odată numerele cinci şi opt, derbedeule? zise domnul Trabb către băiat, adăugând: Sau te zvârlu din prăvălie, cu un picior în dos, şi mi le aduc eu singur?

Am ales materialele pentru un costum, cu ajutorul sfaturilor domnului Trabb, şi m-am întors în salonaşul din spatele prăvăliei, ca să mi se ia măsurile. Căci, deşi domnul Trabb avea deja măsurile mele şi fusesem chiar mulţumit de cum îmi făcuse hainele până acum, el îmi spuse, drept scuză că „nu se mai potrivesc, în împrejurările de faţă, domnule, nu se mai potrivesc nicicum!”. Astfel, domnul Trabb mă măsură şi mă calculă în salonaş, de parcă aş fi fost vreo moşie, iar el, cel mai ager exemplar de administrator, şi se silise să-şi bată capul

atât de tare, încât simţeam că nici un costum de haine din lume n-ar fi fost cu putinţă să-i răsplătească strădaniile. Când, în cele din urmă, sfârşi treaba şi stabilirăm să trimită hainele acasă la domnul Pumblechook marţi seara, îmi zise, cu mâna pe clanţa uşii salonaşului:

— Ştiu, domnule, că nu li se poate cere, în general, gentlemenilor londonezi să sprijine activitatea locală, dar, dacă mi-aţi mai călca pragul, când şi când, în calitate de concetăţean, v-aş fi profund recunoscător. Vă doresc o dimineaţă bună, domnule, vă sunt îndatorat. Uşa!

Ultimul cuvânt îi fusese aruncat ucenicului, care nu avea nici cea mai mică idee despre ce ar putea să însemne şi asta. Dar l-am văzut rămânând năuc, căci stăpânul său îmi scutura hainele, în timp ce mă conducea la ieşire, iar prima mea experienţă incontestabilă despre nemaipomenita putere a banilor a fost aceasta care l-a lăsat doborât moral pe băiatul de prăvălie al lui Trabb.

După acest memorabil eveniment, am mers la pălărier, la cizmar şi la negustorul de ciorapi şi m-am simţit aproape precum câinele Mătuşii Hubbard[11], al cărui echipament a cerut serviciile atâtor negustori. Am trecut, de asemenea, şi pe la staţia diligenţelor şi mi-am oprit un loc pentru sâmbătă dimineaţa, la ora şapte. Nu a fost nevoie să explic pretutindeni că pusesem mâna pe o avere frumuşică, dar, ori de câte ori am pomenit ceva în acest sens, urmarea a fost că negustorul respectiv înceta să se mai preocupe de vitrinele confraţilor de pe strada principală şi se concentra numai asupra mea. După ce comandasem tot ce aveam nevoie, mi-am îndreptat paşii spre locuinţa domnului Pumblechook şi, apropiindu-mă de sediul afacerilor acestui domn, l-am zărit stând în prag.

Mă aştepta fierbând de nerăbdare. Ieşise dis-de-dimineaţă cu brişca şi oprise pe la fierărie, unde aflase vestea. Pregătise pentru mine un prânz frugal în faimosul salon Barnwell. Şi el, la rândul său, îi porunci vânzătorului său „să se dea la o parte din cale” în timp ce trecea venerata mea persoană.

— Dragul meu prieten, zise domnul Pumblechook, apucându-mi mâinile într-ale sale, când el, eu şi gustarea pentru mine rămăserăm singuri. Îţi urez numai bucurii de pe urma norocului dumitale. Binemeritat, binemeritat!

Cu acestea, venea direct la subiect şi am crezut că era, din partea lui, un mijloc sensibil de a-şi exprima simţămintele.

— Când te gândeşti, zise domnul Pumblechook, după ce fornăi de admiraţie privindu-mă câteva clipe, că eu am fost umila unealtă care te-a condus până pe această culme. Iată o răsplată care mă umple de mândrie!

L-am rugat pe domnul Pumblechook să îşi aducă aminte că nu trebuie să povestească ori să pomenească nimic despre acest subiect.

— Dragul meu tânăr prieten, zise domnul Pumblechook, dacă îmi vei îngădui să te numesc aşa...

Am bâlbâit „Desigur”, iar domnul Pumblechook mă apucă din nou de mâini şi îi imprimă jiletcii sale foarte lungi o mişcare sugerând o tresărire de emoţie.

— Dragul meu tânăr prieten, poţi să te bizui pe mine că, în absenţa dumitale, voi face puţinul care-mi va sta în putere de a ţine viu acest lucru în mintea lui Joseph. Ah, Joseph! zise domnul Pumblechook într-un fel de rugă fierbinte, plină de milă. Joseph!! Joseph!!

Rostind acestea, îşi scutura capul şi-l lovea uşurel cu palma, arătându-mi că ştia care sunt neajunsurile lui Joseph.

— Dar, dragul meu tânăr prieten, zise domnul Pumblechook, trebuie să fii flămând, trebuie să fii sleit de oboseală. Ia loc! Iată aici un pui de la „Mistreţul”, iată şi o limbă adusă de la „Mistreţul”, cu vreo alte două-trei mărunţişuri aduse tot de la „Mistreţul” şi pe care sper că nu le vei dispreţui. Dar, făcu domnul Pumblechook, ridicându-se din nou, în clipa imediat următoare, oare îl văd înaintea mea pe acel copil cu care mă jucam mereu, în zilele fericite ale fragedei sale pruncii? Şi, oare *aş putea* să… *aş putea* să...?

Cu acest „aş putea să” mă întreba, de fapt, dacă îi îngăduiam să-mi strângă mâna. Am încuviinţat şi el mi-a strâns-o cu multă căldură, după care s-a aşezat din nou.

— Iată şi vin! zise domnul Pumblechook. Să bem! În cinstea sorţii norocoase şi fie ca ea să-şi aleagă favoriţii întotdeauna cu aceeaşi înţelepciune! Şi totuşi, eu nu pot, zise domnul Pumblechook, ridicându-se din nou, nu pot să-l văd înaintea mea pe acela, nici să beau în cinstea aceluia... fără să-mi exprim încă o dată... *Aş putea* să... *Aş putea* să...?

I-am răspuns că *putea* şi îmi scutură din nou mâna, după care îşi goli paharul şi îl întoarse cu gura în jos. Făcui şi eu la fel şi, nici dacă m-aş fi întors pe mine cu susul în jos înainte de a bea, vinul nu mi s-ar fi urcat mai repede la cap.

Domnul Pumblechook mă ajută să mă ospătez cu o aripă de pui şi cu cea mai gustoasă felie de limbă (nici una dintre ele nemaifiind, de data aceasta, „în afară de orice discuţie, căci nu sunt timpuri de mâncat carne de porc acum”), în timp ce, prin comparaţie, aproape că nu avu grijă de el însuşi.

— Ah! Puişorule, puişorule! Nici nu-ţi trecea ţie prin cap, zise domnul Pumblechook, cuvântând către pasărea din farfurie, pe când abia îţi dăduseră penele, ce soartă te aştepta! Nici nu-ţi trecea ţie prin cap că aveai să fii o gustare, sub acoperişul acesta umil, pentru unul ca... Zi-i slăbiciune, dacă vrei, îmi spuse domnul Pumblechook, ridicându-se iarăşi în picioare, dar *aş putea* să...? *Aş putea* să...?

Începuse să nici nu mai fie nevoie să repet că da, *putea*, că el o făcea

imediat. Cum o fi reuşit s-o facă atât de des fără să se taie în cuţitul meu, n-am idee.

— Şi sora dumitale, reluă el, după ce, vreo câteva clipe, înfulecase cu hărnicie, care a avut onoarea să te crească pe dumneata pe palme! E trist să vezi că nu mai este în stare să înţeleagă pe de-a întregul această onoare. *Aş putea* să...?

Am priceput că era gata să se repeadă iarăşi spre mine şi l-am oprit:

— Să bem pentru sănătatea ei! zisei eu.

— Ah! strigă domnul Pumblechook, lăsându-se pe spate, în jilţul său, înmuiat tot de admiraţie. Aşa-i cunoşti, domnule! (Nu ştiu cine era „domnul", pentru că de bună seamă că nu eram eu acela, dar nici vreo altă persoană nu se mai afla de faţă.). Aşa-i cunoşti, domnule, pe cei cu suflet mare! Mereu iertători şi mereu binevoitori. Unui om oarecare, zise slugarnicul Pumblechook, aşezându-şi grăbit paharul neatins şi ridicându-se iar în picioare, ar putea să i se pară că mă repet... dar *aş putea* să...?

După ce îmi strânse mâna, îşi reluă locul şi bău, toastând pentru sora mea.

— Să nu închidem ochii, zise domnul Pumblecook, la cusururile sale, dar să zicem că era bine intenţionată.

Cam pe la momentul acesta am început să observ că i se urcase sângele în obraji. Cât despre mine, îmi simţeam toată faţa inundată în vin, toată o usturime.

I-am spus domnului Pumblechook că voiam să mi se trimită hainele noi la el acasă şi căzu în extaz aflând cinstea pe care i-o făceam. I-am spus şi motivul pe care îl aveam procedând astfel, fiindcă doream să mă feresc de privirile iscoditoare ale întregului sat, iar el mă ridică în slăvi, auzindu-mi-l. Care va să zică, nimeni altul decât el şi numai el era demn de încrederea mea şi... pe scurt, *ar putea* să...? Apoi, mă întrebă cu duioşie dacă îmi mai aminteam de jocul nostru, de când eram noi mai mici, de-a aritmetica, şi cum merseserăm împreună să încheiem contractul meu de ucenic, şi cum fusese el mereu preferatul meu şi prietenul meu cel mai bun? Şi dacă aş fi băut de zece ori mai multe pahare cu vin, tot aş fi ştiut că între noi nu existaseră niciodată astfel de legături şi, în străfundul sufletului, aş fi respins până şi ideea unei asemenea prietenii. Totuşi, pentru tot ceea ce spunea în momentul acela, îmi amintesc că mă simţeam convins că mă înşelasem mult în privinţa lui şi că, de fapt, era un om sensibil, descurcăreţ, cu suflet mare şi deosebit.

Treptat, începu să aibă atâta încredere în mine, încât îmi ceru sfatul în legătură cu propriile sale afaceri. Îmi dezvălui că exista un prilej, dacă şi-ar fi extins prăvălia, pentru o excelentă asociere şi, prin urmare, o monopolizare a negoţului cu cereale şi seminţe, cum nu se mai văzuse până atunci în tot ţinutul şi nici în împrejurimi. Singurul

lucru care îi lipsea pentru realizarea unei averi uriaşe era, după părerea lui, mai mult capital. Totul depindea de aceste trei cuvinţele: mai mult capital. Ei, şi lui Pumblechook i se părea că, dacă în afacerea aceasta ar fi intrat un capital, de la un „asociat comanditar, dom'le!" — care asociat comanditar n-ar fi avut nimic de făcut decât să vină, el personal sau împuternicitul lui, cum i-ar fi plăcut, să cerceteze registrele şi să mai vină, de două ori pe an, ca să-şi vâre profitul în buzunar, cincizeci la sută din total — lui i se părea că ar putea fi un început bun pentru un tânăr gentleman isteţ şi cu avere, care ar fi demn de atenţia sa. Dar eu ce ziceam? El avea mare încredere în părerea mea şi, aşadar, ce ziceam?

Părerea mea fu:

— Mai aşteaptă puţin!

Vastitatea şi, deopotrivă, concizia acestui punct de vedere îl impresionară într-atât, încât nici nu mă mai întrebă dacă ar putea să îmi strângă mâinile, ci spuse că trebuia neapărat — şi o făcu.

Am dat gata vinul, iar domnul Pumblechook se punea chezaş, fără încetare, că-l va ţine pe Joseph la înălţimea rangului (habar n-am care anume rang) şi că-mi va face un neabătut şi folositor serviciu (habar n-am care anume serviciu). De asemenea, îmi aduse la cunoştinţă, pentru prima oară în viaţa mea — şi, cu siguranţă, după ce păstrase secretul nemaipomenit de bine — că el întotdeauna spusese despre mine: „Băiatul acesta nu-i un băiat oarecare şi, ascultaţi ce vă spun eu, viitorul lui nu va fi unul oarecare". Mai spuse, cu un zâmbet înlăcrimat, că i se părea ciudat că se gândea acum la aceste lucruri, iar eu îi spusei că şi mie mi se părea la fel. În cele din urmă, am plecat şi, odată ajuns la aer liber, am avut vaga impresie că se întâmpla ceva neobişnuit cu mersul soarelui pe cer şi am descoperit că ajunsesem la barieră ca-ntr-un vis, fără să-mi dau seama de drumul făcut până acolo.

La barieră, m-am trezit strigat de domnul Pumblechook. Era la o oarecare depărtare de mine, pe drumul scăldat de soare, şi-mi făcea semne să mă opresc. M-am oprit, iar el m-a ajuns din urmă cu răsuflarea tăiată.

— Nu, dragul meu prieten, zise el, când îşi recăpătă suflul cât să poată vorbi. Nu şi dacă depinde de mine! N-ai să laşi să treacă această ocazie, fără s-arăţi bunăvoinţă. *Aş putea* să... ca un vechi prieten, careţi doreşte numai binele?... *Aş putea* să...?

Ne strânserăm mâinile pentru a suta oară, pe puţin, şi-i porunci unui mic căruţaş, cu cea mai mare indignare, să se dea la o parte din calea mea. Apoi, mă binecuvântă şi rămase pe loc, fluturându-şi mâna, până ce dispărui după cotul drumului. În clipa aceea, m-am repezit pe un ogor şi-am tras un pui de somn zdravăn, la umbra gardului viu, înainte de a-mi continua drumul spre casă.

Aveam o mână de bagaje de luat cu mine la Londra, căci şi din puţinele lucruri care îmi aparţineau au fost alese numai cele potrivite noii mele situaţii. Cu toate acestea, am început să împachetez chiar din după-amiaza aceea şi am împachetat cu foc şi lucruri de care ştiam că voi avea nevoie în dimineaţa următoare, închipuindu-mi, însă, că nu trebuia să pierd nici o clipă.

Astfel trecură zilele de marţi, miercuri şi joi. Iar vineri dimineaţa m-am dus la domnul Pumblechook ca să mă îmbrac cu hainele noi şi să-i fac o vizită domnişoarei Havisham. Domnul Pumblechook îmi împrumută, ca să mă gătesc, însăşi odaia lui, pe care o împodobise cu prosoape curate, anume pentru acest eveniment. Hainele mele noi aproape că mă dezamăgiră, fireşte. Probabil că, de când există hainele pe lume, fiecare costum nou şi dorit cu nerăbdare a stârnit în purtătorul lor un sentiment de înşelare a aşteptărilor. Dar după ce îmi îmbrăcai noul rând de haine, cam în vreo jumătate de oră, încercând o puzderie de atitudini în prea mica oglindă a domnului Pumblechook, în care făceam eforturi zadarnice să-mi văd picioarele, mi se păru că-mi vine bine.

Fiind dimineaţa unei zile de târg, într-un oraş vecin, la vreo zece mile depărtare, domnul Pumblechook nu se afla acasă. Nu îi spusesem precis când aveam de gând să plec şi se părea că nu vom mai avea prilejul să ne strângem mâinile înainte de plecare. Toate acestea se potriveau de minune şi am ieşit afară cu noile mele podoabe vestimentare, ruşinându-mă îngrozitor când am trecut pe lângă vânzătorul domnului Pumblechook, temându-mă că, la urma urmei, mă aflam într-o postură care nu mă avantaja, cam ca Joe în hainele lui de duminică.

Am luat-o pe ocolite către casa domnişoarei Havisham, apucând-o pe toate căile lăturalnice, şi am tras de şnurul clopoţelului, foarte stingherit din pricina degetelor lungi şi ţepene ale mănuşilor mele. La poartă veni Sarah Pocket care, când mă văzu într-atât de schimbat, făcu de-a binelea câţiva paşi înapoi — obrazul ei semănând cu nişte coji de nuci trecând din pământiu în verde şi apoi în galben.

— *Tu* eşti? zise ea. Tu? Dumnezeule mare! Ce doreşti?

— Plec la Londra, domnişoară Pocket, răspunsei eu, şi aş vrea să-mi iau la revedere de la domnişoara Havisham.

Nu eram aşteptat, aşa că mă lăsă în curte, încuind uşa după ea, până se duse să întrebe dacă pot fi primit. După un timp foarte scurt, se întoarse şi mă conduse sus, holbând tot drumul ochii la mine.

Domnişoara Havisham îşi făcea plimbarea prin odaia unde era masa întinsă, sprijinindu-se în bastonul său. Încăperea era luminată ca şi odinioară şi, auzindu-ne intrând, domnişoara Havisham se opri şi se întoarse. Ajunsese chiar în dreptul tortului de mireasă mucegăit.

— Nu pleca, Sarah, zise ea. Ei, Pip?

— Mă duc la Londra, domnişoară Havisham, de mâine, începui eu, măsurându-mi cuvintele cu foarte mare grijă, şi m-am gândit că n-o să vă supăraţi dacă o să-mi iau rămas-bun de la dumneavoastră.

— Eşti tare fercheş, Pip, zise ea învârtindu-şi bastonul prin faţa mea, ca şi când ea, zâna bună care mă preschimbase în prinţ, mă înzestra cu ultimul său dar.

— Am devenit foarte bogat de când v-am văzut ultima oară, domnişoară Havisham, am murmurat eu. Şi sunt atât de recunoscător pentru acest lucru, domnişoară Havisham!

— Da, desigur! zise ea, uitându-se cu încântare la Sarah cea înmărmurită de uimire şi invidie. L-am văzut pe domnul Jaggers. Am auzit şi eu despre aceasta, Pip. Aşadar, pleci mâine?

— Da, domnişoară Havisham.

— Şi eşti adoptat de o persoană bogată?

— Da, domnişoară Havisham.

— Căreia nu-i ştii numele?

— Nu, domnişoară Havisham.

— Iar domnul Jaggers a devenit custodele tău?

— Da, domnişoară Havisham.

Se desfăta cu toate aceste întrebări şi răspunsuri, veselindu-se nespus pe seama uluirii pizmaşe a domnişoarei Sarah Pocket.

— Bine! continuă ea. Ai un viitor promiţător în faţa ta. Să faci bine să-l meriţi şi să asculţi de sfaturile domnului Jaggers!

Se uită la mine, apoi la Sarah, fără să-i scape nimic, iar chipul domnişoarei Havisham se schimonosi într-un zâmbet hain la vederea stării în care se afla ruda ei.

— La revedere, Pip! Ştii, întotdeauna vei păstra numele de Pip.

— Da, domnişoară Havisham.

— La revedere, Pip!

Întinse mâna către mine, iar eu îngenuncheai şi i-o dusei la buze. Nu mă gândisem dinainte cum să-mi iau rămas-bun de la ea, aşa mi s-a părut normal, în clipa aceea, să procedez. Ea se uită la Sarah Pocket cu un licăr de triumf în ochii săi fantomatici, şi aşa mi-am părăsit zâna bună, lăsând-o sprijinită cu amândouă mâinile de baston, în picioare, în mijlocul odăii abia luminate, lângă tortul miresei mucegăit şi năpădit de pânze de păianjen.

Sarah Pocket mă conduse jos, de parcă aş fi fost o stafie care trebuia dată afară din casă. Nu se putea obişnui cu felul în care arătam şi era buimăcită în ultimul hal. I-am spus „La revedere, domnişoară Pocket!”, dar ea şi-a holbat mută ochii la mine, părând că nu s-a putut aduna îndeajuns cât să-şi dea seama că îi vorbisem. O dată ieşit afară, m-am întors pe unde am putut la Pumblechook, mi-am dat jos hainele noi, le-am strâns într-o bocceluţă şi m-am dus acasă, îmbrăcat cu vechile mele veşminte, simţindu-mă, ca să spun adevărul, mult mai în

largul meu, deşi aveam şi bocceaua de dus.

Şi cu aceasta, cele şase zile care crezusem că vor trece atât de greu s-au scurs cu repeziciune. Ziua de mâine stătea drept în faţa mea, ţintuindu-mă cu privirea atât de ferm, încât nu mă puteam uita la ea. Pe măsură ce acele şase seri se împuţinaseră la cinci, la patru, la trei, la două, devenisem din ce în ce mai sensibil la tovărăşia preţioasă a lui Joe şi Biddy. În această ultimă seară, m-am îmbrăcat cu hainele mele noi, spre marea lor încântare, şi am rămas în ţinuta mea de gală până la ora culcării. Am mâncat o cină caldă cu acest prilej, blagoslovită cu inevitabilul pui fript, şi am băut, în încheiere, nişte *flip*[12]. Eram cu toţii foarte abătuţi şi nici unul nu a găsit tăria să pretindă că se simţea bine.

Urma să plec din sat la ora cinci dimineaţa, cu valijoara mea, şi i-am zis lui Joe că voiam să merg singur. Mi-e teamă — cumplit de teamă — că această propunere izvorâse din intuiţia deosebirii dintre mine şi Joe, vizibilă dacă am fi mers împreună până la diligenţă. Mă amăgeam spunându-mi că nu era nici urmă de mârşăvie în această hotărâre, dar, când urcai pentru ultima oară în odăiţa mea, a trebuit să admit că, de fapt, aşa fusese şi am avut un imbold să cobor înapoi şi să-l rog pe Joe să vină cu mine dimineaţă. Însă nu m-am dus.

Toată noaptea, în somnul meu zbuciumat, mi s-au perindat prin faţă numai diligenţe care ajungeau în alte locuri decât la Londra şi la care erau înhămaţi ba câini, ba pisici, ba porci, ba oameni — numai cai nu. Eşecurile închipuite ale călătoriei mă hărţuiră până se crăpă de ziuă şi păsările începură să cânte. Atunci, m-am sculat şi m-am îmbrăcat pe jumătate, aşezându-mă la fereastră, ca să mai privesc o ultimă dată împrejurimile. Şi, tot uitându-mă aşa, am aţipit.

Biddy fu în picioare atât de devreme, ca să-mi pregătească gustarea de dimineaţă, încât, deşi n-am dormit la fereastră nici o oră, simţii fumul căminului din bucătărie şi sării în sus, cu senzaţia îngrozitoare că era târziu, după-amiază. Dar mult după aceasta şi mult după ce am auzit clinchetul cănilor de ceai, deşi eram gata, mi-a lipsit curajul să cobor. Aşadar, am rămas sus, descuindu-mi şi desfăcându-mi valijoara la nesfârşit, ca apoi s-o închid şi s-o încui la loc, până ce Biddy mi-a strigat că era târziu.

A fost un mic dejun în grabă şi fără nici un gust. M-am ridicat de la masă, spunând, cumva repezit şi de parcă tocmai îmi venise în minte această idee:

— Ei bine, cred că trebuie să plec!

Apoi, mi-am sărutat sora, care râdea, dădea din cap şi sălta în jilţul său obişnuit, am sărutat-o şi pe Biddy şi m-am aruncat de gâtul lui Joe. După aceea, mi-am luat valijoara şi am ieşit. Ultimul tablou pe care l-am văzut a fost când am auzit deodată ceva căzând în urma mea şi, uitându-mă înapoi, i-am văzut pe Joe şi pe Biddy azvârlind după

mine câte un pantof vechi[13]. M-am oprit, atunci, să-mi scot pălăria şi să le fac un semn de bun rămas cu ea, iar dragul meu Joe îşi flutură braţu-i puternic deasupra capului, strigându-mi răguşit: „Urraaa!”, iar Biddy îşi acoperi faţa cu şorţul.

Am mers pe drum cu pas voinicesc, gândindu-mă că mi-era mai uşor să plec decât crezusem şi spunându-mi că nu s-ar fi putut, cu nici un chip, să arunce cu un pantof vechi după diligenţă, în ochii tuturor celor de pe strada principală.

Fluieram şi păşeam ca şi când n-aş fi avut nici o grijă. Dar satul era foarte liniştit şi tăcut, iar aburul uşor al dimineţii se ridica solemn, ca pentru a-mi arăta lumea, iar mie mi se păru că eram atât de neştiutor şi de mărunt acolo şi totul, dincolo de sat, îmi era atât de necunoscut şi de impunător, încât, într-o clipă, suspinând adânc şi punându-mi-se un nod în gât, izbucnii în lacrimi. Eram lângă stâlpul indicator, la capătul satului, aşa că m-am sprijinit cu o mână de el şi am îngăimat:

— La revedere, dragul şi scumpul meu prieten!

Dumnezeu ştie că n-ar trebui să ne ruşinăm niciodată de lacrimile noastre, căci sunt ca ploaia peste praful orbitor al pământului, căzând ca un balsam pe inimile noastre împietrite. După ce am plâns, m-am simţit mai bine decât înainte — mai plin de regrete, mai conştient de nerecunoştinţa mea, mai îmbunat. Dacă aş fi plâns înainte, atunci l-aş fi luat pe Joe cu mine.

Atât de biruit am fost de lacrimile acestea şi de cele care s-au pornit din nou să curgă de-a lungul drumului liniştit, încât, atunci când eram deja în diligenţă şi părăsisem oraşul, m-am întrebat, cu durere în suflet, dacă n-ar fi trebuit să cobor la prima schimbare de cai şi să mă întorc pe jos înapoi, ca să mai petrec o noapte acasă şi să plec mai frumos. S-au schimbat caii, dar eu tot nu m-am putut hotărî, gândindu-mă, ca să-mi dau curaj, că încă mai era floare la ureche să mă dau jos şi să mă întorc — până ce s-au schimbat caii a doua oară. Şi, în vreme ce mă frământam cu aceste întrebări, mi se păru că văd o asemănare între Joe şi un om care venea pe drum, înspre noi, iar inima îmi bătu cu putere, de parcă ar fi putut să fie chiar el acolo!

Am schimbat din nou caii, apoi încă o dată. De-acum era prea târziu şi mă aflam prea departe ca să mă mai întorc, aşa că am rămas în diligenţă. Toată ceaţa se ridicase solemn, iar lumea largă se desfăşura înaintea mea.

Aici se sfârşeşte prima etapă a speranţelor lui Pip.

11 Personaj din satira în versuri cu acelaşi nume a poetului englez Edmund Spenser (1552–1599), îndreptată împotriva viciilor şi abuzurilor curtenilor.

12 Băutură fierbinte, preparată din bere, rachiu şi zahăr, cu adaos de mirodenii.

13 În tradiţia populară, în momentul în care cineva drag pleca din casă, se arunca un pantof vechi în direcţia pe care avea să pornească, în chip de urare de drum bun şi întoarcere cu bine.

Capitolul XX

Călătoria din oraşul nostru până în capitală dură vreo cinci ore. Trecuse cu puţin de amiază când diligenţa cu patru cai, printre ai cărei pasageri mă numărasem, intră în încâlceala traficului ce împânzeşte Cross Keys, Woodstreet şi Cheapside.

Noi, englezii, consideram la vremea aceea că era o trădare să te îndoieşti că avem şi suntem tot ce-i mai bun pe lume — altminteri, speriat cum eram de imensitatea Londrei, aş fi putut nutri gândul că era mai degrabă urâtă, întortocheată, sufocantă şi soioasă.

Domnul Jaggers îmi trimisese din timp adresa lui — stătea pe Little Britain — şi scrisese, în josul ei, pe cartea de vizită: „imediat la ieşirea din Smithfield, lângă staţia de diligenţe". Cu toate acestea, un birjar care părea să aibă tot atâtea pelerine scurte peste mantaua sa jegoasă câţi ani purta în cârcă mă vârî în trăsura lui şi mă închise înăuntru, punând o popritoare zornăitoare peste scăriţa pliantă, de parcă urma să mă ducă pe puţin cincizeci de mile. Suirea lui pe capră, despre care mi-amintesc că era împodobită cu o husă verde ca mazărea, decolorată de vreme şi mâncată zdravăn de molii, dură o bună bucată de timp. Era un echipaj de poveste, cu şase coroane mari pe portiere şi cu nişte chestii jerpelite în spate, de care să se ţină nu ştiu câţi lachei, iar, sub ele, un soi de grapă, care să-i împiedice pe pietonii amatori să cedeze, în timpul mersului, ispitei de a-i înlocui pe lachei.

Nici n-am avut timp să mă bucur de trăsură, să mă gândesc cât semăna cu o ogradă aşternută cu paie şi cât cu o prăvălie părăginită şi să mă întreb de ce oare traistele pentru nutreţul cailor erau ţinute înăuntru, când am băgat de seamă că birjarul începuse să încetinească, de parcă, în scurt timp, urma să se oprească. Şi chiar ne-am oprit, după vreo câteva clipe, pe o străduţă întunecoasă, în faţa unor birouri şi a unei uşi deschise, pe care era scris cu vopsea: Domnul Jaggers.

— Cât face? l-am întrebat pe birjar.

— Un şiling, răspunse acesta, în caz că nu vreţi să daţi mai mult.

I-am spus, fireşte, că nu voiam să dau mai mult.

— Atunci, un şiling e obligatoriu, răspunse birjarul. Nu vreau necazuri. Îl cunosc eu pe *ăsta*! şi făcu încruntat cu ochiul spre numele domnului Jaggers, clătinând din cap.

După ce îşi primi şilingul, şi reuşi, după o bună bucată de timp, să se urce din nou pe capră, plecă (după câte se pare, cu o senzaţie de uşurare), iar eu intrai în birourile din faţă, cu mica mea valijoară în mână, întrebând dacă domnul Jaggers era acasă.

— Nu-i, răspunse secretarul. Este la tribunal acum. Mă adresez, oare, domnului Pip?

I-am declarat că, într-adevăr, i se adresa domnului Pip.

— Domnul Jaggers a lăsat vorbă să-l aşteptaţi în biroul dumnealui. N-a putut spune cât va lipsi, fiindcă are un proces. Dar se înţelege că, timpul său fiind valoros, n-o să întârzie mai mult decât va fi nevoie.

Cu aceste cuvinte, secretarul deschise o uşă şi mă pofti într-o încăpere din spate. Aici am dat peste un domn cu un singur ochi, cu o haină de catifea din bumbac şi pantaloni până la genunchi, care, în momentul în care fu întrerupt de noi, citea atent ziarul şi îşi ştergea nasul cu mâneca.

— Du-te şi aşteaptă afară, Mike! zise secretarul.

Eu deja începusem să spun că speram că nu-l deranjez... când secretarul îl îmbrânci afară pe domnul acela, fără pic de politeţe, cum nu-mi mai fusese dat să văd, şi, după ce-i azvârli şi căciula de blană în urma lui, mă lăsă singur.

Cabinetul domnului Jaggers avea doar un luminator şi părea cel mai sinistru loc — fiindcă geamul luminatorului era peticit în mod bizar, aducând cu un cap spart, iar prin acele petice casele din jur apăreau deformate, ca şi când îşi suceau gâtul să arunce o privire jos, la mine. Nu existau vrafuri-vrafuri de hârtii, cum mă aşteptasem, ci nişte obiecte foarte ciudate, pe care nu mă aşteptasem să le văd — de pildă, un pistol vechi, ruginit, o sabie într-o teacă, mai multe cutii cu înfăţişare stranie, nişte pachete aidoma, şi pe un raft două mulaje înfiorătoare ale unor feţe ciudat de umflate şi încreţite în jurul nasului, într-o grimasă. Jilţul cu spătar înalt al domnului Jaggers era îmbrăcat în roshar[14] negru ca moartea, prins de jur împrejur cu un rând de ţinte de alamă, ca un sicriu — aproape că-l şi vedeam cum se lăsa pe spate, în acest jilţ, împungând prin aer cu degetul arătător către clienţi. Încăperea era destul de mică, iar clienţii păreau că aveau obiceiul să se lipească de ziduri cu spatele, căci mai ales peretele de vizavi de jilţul domnului Jaggers avea urme soioase de la atâţia umeri. Mi-am amintit, de asemenea, că domnul cu un singur ochi mersese cu spatele de perete până la uşă, când eu fusesem cauza nevinovată a izgonirii sale.

M-am aşezat pe scaunul clienţilor, aflat de partea cealaltă a mesei, în faţa jilţului domnului Jaggers, şi m-am lăsat copleşit de atmosfera lugubră a încăperii. Mă gândeam că şi secretarul avea acelaşi aer ca stăpânul său, de parcă ar fi ştiut câte un lucru compromiţător despre fiecare dintre ceilalţi oameni. Mă întrebam câţi secretari mai erau şi la etaj şi dacă toţi pretindeau că deţin aceeaşi putere asupra semenilor. Mă întrebam care putea fi explicaţia pentru straniul talmeş-balmeş din încăpere şi cum ajunseseră toate vechiturile aici. Mă întrebam dacă cele două feţe umflate or fi fost rude de-ale domnului Jaggers şi, dacă avusese atâta ghinion cât să aibă o pereche de rude care să arate atât de rău, de ce le cocoţase acolo, pe stinghia aceea prăfuită, ca să s-aşeze funinginea şi muştele pe ele, în loc să le ţină acasă la el.

Bineînţeles, cum nu ştiam ce înseamnă o zi de vară în Londra, îmi simţeam creierul apăsat de aerul fierbinte, copleşitor, şi de praful şi ţărâna aşternute în strat gros pretutindeni. Dar am rămas aşa, punându-mi fel şi fel de întrebări şi aşteptând în cabinetul înăbuşitor al domnului Jaggers, până când n-am mai putut îndura să văd cele două mulaje pe raftul de deasupra jilţului domnului Jaggers, aşa că m-am ridicat şi-am ieşit.

Când i-am spus secretarului că aş vrea să fac câţiva paşi la aer, cât timp mai aveam de aşteptat, m-a sfătuit să mă duc până în capătul străzii, să cotesc şi să intru în Smithfield. Prin urmare, am intrat în Smithfield — dar locul acela ruşinos, colcăind de mizerii, de zoaie, de sânge şi de spumă părea să se lipească de mine. Aşadar, l-am şters de pe mine cât am putut de repede, cotind pe o stradă unde m-am trezit cu neagra cupolă a catedralei Saint Paul care părea că se umflă spre mine să mă vadă mai bine, din spatele unei clădiri mohorâte, din piatră, despre care un trecător îmi spuse că era închisoarea Newgate. Apucând-o în lungul zidului puşcăriei, am observat că drumul era aşternut cu paie, ca să înăbuşe zgomotul trăsurilor. După acest amănunt şi după faptul că o mare mulţime de oameni stătea în preajmă, duhnind a rachiu şi a bere, am dedus că înăuntru se ţineau procese.

În timp ce priveam în jurul meu, un slujbaş de la judecătorie, nespus de răpciugos şi pe jumătate beat, mă întrebă dacă n-aş vrea să intru şi să aud ce se spune la un proces şi toate celelalte, şoptindu-mi că îmi putea face el rost de un loc în faţă, pentru o jumătate de coroană, de unde l-aş fi văzut, în toată măreţia sa, pe lordul judecător al Curţii de Apel, cu peruca şi roba sa — vorbindu-mi despre temutul personaj ca despre o figurină de ceară şi, curând, oferindu-mi-l la preţul redus de optsprezece pence. Cum i-am refuzat propunerea, spunând că trebuia să ajung la o întâlnire, fu atât de bun încât mă luă în curtea închisorii şi-mi arătă unde se aflau spânzurătorile şi unde se ţineau biciuirile în public. Apoi, îmi arătă Poarta Datornicilor, pe care ieşeau inculpaţii care urmau să fie spânzuraţi, încercând să-mi stârnească interesul pentru poarta aceea îngrozitoare, dându-mi de înţeles că „patru din ăştia” vor ieşi pe acolo chiar poimâine, la ora opt dimineaţa, pentru a fi spânzuraţi toţi odată. Toate aceste lucruri cumplite mă făcură să capăt o părere foarte proastă despre Londra — cu atât mai mult cu cât omul care voia să mi-l vândă pe lordul judecător al Curţii de Apel era îmbrăcat, din cap până-n picioare şi invers, inclusiv batista, în haine atinse de mucegai, care în mod evident nu erau ale lui şi pe care, îmi trecu prin minte, le cumpărase ieftin de la călău. În aceste împrejurări, am socotit o afacere bună că scap de el dându-i un şiling.

M-am întors şi-am intrat iarăşi în birou ca să întreb dacă domnul

Jaggers sosise. Am aflat că nu, aşa că am pornit din nou la plimbare. De data aceasta, am înconjurat Little Britain şi m-am întors, cotind pe fundătura Bartholomew. Abia acum mi-am dat seama că mai erau şi alţi oameni care, ca şi mine, îl aşteptau pe domnul Jaggers. Erau doi indivizi cu înfăţişare ascunsă, care se plimbau în sus şi-n jos prin fundătura Bartholomew, ca să treacă vremea, şi îşi potriveau cu mare grijă paşii, călcând numai pe despărţiturile dintre pietrele pavajului, în timp ce vorbeau între ei. Când trecură pe lângă mine, unul dintre ei îi spuse celuilalt: „Jaggers ar face-o dacă ar fi nevoie." Mai era un grup de trei bărbaţi şi două femei, stând într-un colţ. Una dintre femei plângea, cu faţa înfundată în şalul ei murdar, iar cealaltă o consola, zicându-i, în timp ce-şi strângea propriul şal în jurul umerilor: „Jaggers e de partea lui, 'Melia, şi ce ţi-ai *putea* dori mai mult?" Apoi, în timp ce mă învârteam fără rost prin fundătura Bartholomew, apăru un evreu mărunţel, cu ochii roşii, însoţit de un alt evreu mărunţel, pe care însă îl trimise să ducă un mesaj. Cât lipsi mesagerul, îl studiai pe evreul rămas, care de bună seamă avea un temperament deosebit de nervos, căci executa neobosit o gigă neliniştită sub un felinar de stradă, acompaniindu-se, aproape frenetic, cu aceste cuvinte: „Oi! Oi! Jaggerz, Jaggerz, Jaggerz! tozi ăilalzi zunt flecari de doi bani, îl vreau pe Jaggerz!" Toate aceste dovezi despre popularitatea custodelui meu îmi făcură o impresie adâncă şi-mi stârniră, mai mult ca oricând, admiraţia şi curiozitatea.

Într-un sfârşit, pe când mă uitam prin poarta de fier a fundăturii Bartholomew către Little Britain, îl zării pe domnul Jaggers traversând strada spre mine. Toţi ceilalţi care îl aşteptau îl văzură în acelaşi timp şi îl luară cu asalt. Domnul Jaggers, punându-mi o mână pe umăr şi trăgându-mă lângă el, în mers, fără să-mi spună nici un cuvânt, se adresă, rând pe rând, celor care-l urmăreau.

Mai întâi, îi luă în primire pe cei doi oameni cu feţe ascunse:

— Să ştiţi că vouă n-am nimic să vă spun, zise domnul Jaggers, întinzând degetul arătător către ei. Nu vreau să aflu mai mult decât ştiu deja. Cât priveşte rezultatul, e o loterie. V-am spus de la bun început că e o loterie. I-aţi plătit lui Wemmick?

— Am făcut rost de bani azi-dimineaţă, domnule, zise spăşit unul dintre cei doi, în timp ce tovarăşul lui sorbea din ochi chipul domnului Jaggers.

— Eu nu vă întreb când aţi făcut rost de ei, nici de unde, nici măcar dacă aţi făcut, până la urmă, rost de ei. Wemmick i-a primit?

— Da, domnule! răspunseră amândoi în cor.

— Foarte bine. Atunci, puteţi pleca! Nu, n-am să ascult nimic! zise domnul Jaggers, fluturându-şi mâna spre ei, ca să-i oprească în spatele său. Un singur cuvânt dacă-mi spuneţi, renunţ la caz!

— Ne-am gândit, domnule Jaggers..., începu unul dintre cei doi,

scoţându-şi pălăria.

— Exact ceea ce v-am spus să nu faceţi! zise domnul Jaggers. V-aţi gândit voi! Eu gândesc în locul vostru şi asta e destul. Dacă am nevoie de voi, ştiu unde să vă caut. Nu vreau să mă căutaţi! Acum nu ascult nimic, nici un cuvânt!

Cei doi se uitară unul la altul, iar domnul Jaggers le făcu semn din nou să rămână în spate şi atunci, cu umilinţă, se dădură înapoi şi nu mai auzirăm nimic din gura lor.

— Şi acuma, voi! zise domnul Jaggers, oprindu-se brusc şi răsucindu-se către cele două femei cu şaluri, de care cei trei bărbaţi se îndepărtaseră, sfioşi. Amelia, nu-i aşa?

— Da, domnule Jaggers.

— Îţi mai aminteşti, ripostă domnul Jaggers, că, dacă nu eram eu, voi n-aţi fi fost şi nici n-aţi fi avut cum să fiţi aici?

— Oh, da, domnule! exclamară ambele femei într-un glas. Dumnezeu să vă binecuvânteze, domnule, că ştim prea bine asta!

— Atunci, reluă domnul Jaggers, de ce veniţi aici?

— Bill al meu, domnule? se milogi femeia care plânsese.

— Uite ce e! zise domnul Jaggers. Odată pentru totdeauna! Dacă tu nu ştii că Bill al tău e pe mâini bune, eu, unul, o ştiu. Şi dacă vii aici, sâcâindu-mă cu Bill al tău, o să vă dau o lecţie la amândoi, şi ţie şi lui Bill al tău, şi-o să-l las să-mi scape printre degete! I-ai plătit lui Wemmick?

— Oh, da, domnule! Până la ultima leţcaie.

— Foarte bine. Atunci, ai făcut tot ce trebuia să faci. Mai spune un cuvânt — un singur cuvânt — şi Wemmick o să-ţi dea banii înapoi!

Această teribilă ameninţare le convinse pe cele două femei să se retragă numaidecât. Nu mai rămăsese decât evreul agitat, care deja ridicase poala hainei domnului Jaggers, sărutându-i-o de mai multe ori.

— Nu-l cunosc pe acest om! se răsti domnul Jaggers ucigător. Ce vrea individul acesta?

— Dragul mieu domnu' Jaggerz. Tzunt fratele lu' Abraham Lazaruz!

— Şi ăsta cine e? făcu domnul Jaggers. Dă-mi drumul la haină!

Petiţionarul, sărutând pulpana hainei încă o dată înainte să-i dea drumul, răspunse:

— Abraham Lazaruz, zuzpectat de ezcrocherie.

— V-aţi trezit prea târziu, zise domnul Jaggers. Sunt tocmit de partea adversă.

— Sfinte Dumnezeule, domnu' Jaggerz! strigă evreul meu în culmea neliniştii, făcându-se alb ca varul. Nu-mi spunezi că suntezi contra Abraham Lazaruz!

— Ba sunt, zise domnul Jaggers, şi cu asta, basta! Dă-te la o parte din drumul meu!

— Domnu' Jaggerz! Un momenzel! Înzuji vărul meu e duz la domnu' Wemmick, chiar în clipa de fază, gata s-accepte orice condizii. Domnu' Jaggerz! O fărămiză de momenzel! Dacă doar az avea îngăduinza de a fi cumpărat de la partea adverză... la mai mult decât vi z-a oferit, oricât! Banii nu zunt o problemă!... Domnu' Jaggerz!... Domnu' Jaggerz!...

Custodele meu îl dădu la o parte, cu o maiestuoasă indiferenţă, pe omul care-l implora şi îl lăsă ţopăind pe pavelele drumului de parcă acesta ar fi fost din fier înroşit. Fără să mai fim întrerupţi, am ajuns în biroul din faţă, unde l-am găsit pe secretar şi pe omul cu haină de catifea de bumbac şi căciulă de blană.

— A venit Mike, zise secretarul, dându-se jos de la pupitrul său şi apropiindu-se, confidenţial, de domnul Jaggers.

— Aşa, deci! zise domnul Jaggers, întorcându-se către Mike, care se trăgea de o şuviţă de păr atârnându-i la mijlocul frunţii şi arăta ca taurul din *Povestea măcăleandrului* când trăgea clopotul de sfoară. Omul tău vine în după-amiaza asta? Ei?

— Să vedeţi, jupâne Jaggers, răspunse Mike, cu glasul unuia suferind de guturai din naştere. După multă bătaie de cap, am găsit pe unul, domnule, care ar putea s-o facă.

— Şi ce e gata să jure?

— Să vedeţi, jupâne Jaggers, răspunse Mike ştergându-şi nasul cu căciula de blană, de data aceasta. Ca să zic aşa, orice...

Domnul Jaggers îşi ieşi brusc din fire.

— Uite ce e, ţi-am mai spus şi înainte, zise el, întinzându-şi arătătorul către clientul îngrozit, dacă îţi trece vreodată prin cap să vorbeşti cum ai vorbit acuma, o să te învăţ eu minte! Ticălosul naibii, cum îndrăzneşti să-mi spui una ca asta?

Clientul părea speriat şi totodată, în culmea nedumeririi, de parcă habar n-avea ce anume greşise.

— Nătărăule! zise secretarul, cu voce scăzută, dându-i un ghiont cu cotul. Cap sec! Trebuia să i-o spui în faţă?

— Uite, te mai întreb o dată, gogomanul pământului, zise custodele meu foarte aspru, şi să fie pentru ultima dată: ce e gata să jure omul pe care l-ai adus?

Mike se uită încordat la custodele meu, de parcă încerca să-şi citească lecţia de pe faţa acestuia, apoi răspunse, cu încetineală:

— Fie despre caracterul lui, fie că a fost împreună cu el şi nu s-au despărţit nici o clipă în noaptea respectivă.

— Acuma, bagă de seamă! Ce situaţie are omul ăsta?

Mike se uită în căciula sa, se uită în podea, apoi se uită în tavan, se uită la secretar, ba se uită şi la mine, înainte de a începe să răspundă, foarte neliniştit:

— L-am îmbrăcat s-arate ca...

În clipa aceea, custodele meu răbufni:

— Ce? *Ai s-o spui*, nu-i aşa?

— Nătărăule! adăugă secretarul, cu încă un ghiont.

După ce căută neputincios cu privirea în jur, Mike se lumină şi începu din nou:

— Este îmbrăcat ca un plăcintar respectabil. Un soi de patiser.

— E aici? întrebă custodele meu.

— L-am lăsat, zise Mike, să stea pe nişte trepte, de la o intrare de după colţ.

— Ia-l şi treci cu el prin faţa ferestrei, ca să-l văd şi eu.

Fereastra indicată era cea a biroului mare. Toţi trei ne-am aşezat în spatele ei, privind printre zăbrelele oblonului, şi, în scurt timp, văzurăm clientul trecând pe acolo, ca din întâmplare, însoţit de un individ deşirat, cu mutră de borfaş, îmbrăcat într-un costum din pânză albă, prea scurt şi cu un coif de hârtie. Se vedea de la o poştă că preacinstitul cofetar era abţiguit şi avea un ochi vânăt, ajuns în faţa verzulie a vindecării, peste care i se dăduse cu alb.

— Spune-i să se descotorosească imediat de martorul lui, zise custodele meu către secretar, dezgustat profund, şi întreabă-l ce-a fost în capul lui când mi-a adus o creatură ca asta!

Custodele meu mă duse, apoi, în cabinetul său şi, rămânând în picioare, în timp ce îşi lua gustarea, alcătuită dintr-un pachet cu sandvişuri şi o sticluţă de buzunar cu *sherry* (părea că băga frica până şi-n sandvişurile pe care le mânca), mă înştiinţă despre ceea ce aranjase pentru mine. Aveam să mă duc la „Hanul lui Barnard", să stau în apartamentul domnului Pocket junior, unde fusese trimis un pat pentru mine; aveam să rămân cu tânărul Pocket până luni; luni, urma să mergem împreună în vizită la tatăl lui acasă, pentru a vedea dacă mi-ar plăcea să locuiesc acolo. De asemenea, îmi spuse ce venit urma să am — o sumă destul de generoasă — şi îmi înmână, dintr-un sertar, cărţile de vizită ale unor negustori la care aveam credit şi de la care puteam să iau orice fel de haine şi toate celelalte lucruri de care, de bună seamă, duceam lipsă.

— Ai să descoperi că ai un credit îndestulător, domnule Pip, zise custodele meu, a cărui sticluţă cu *sherry* mirosea ca un butoi întreg, ori de câte ori se răcorea, bând în grabă din ea. Însă, în acest fel, eu voi fi în stare să-ţi controlez poliţele şi să te opresc, dacă văd că te îngropi în datorii. Bineînţeles, o să te împotmoleşti cumva, dar asta nu este vina mea!

După ce cumpănii câteva clipe asupra acestei declaraţii încurajatoare, îl întrebai pe domnul Jaggers dacă pot trimite după o birjă? El îmi răspunse că n-avea rost, căci mă aflam destul de aproape de destinaţie şi că, dacă n-am nimic împotrivă, o să mă conducă Wemmick.

Atunci am înţeles că Wemmick era secretarul din biroul din faţă. Un alt secretar fu sunat să coboare de la etaj, ca să-i ţină locul lui Wemmick, cât avea să fie plecat, şi apoi l-am însoţit pe acesta din urmă în stradă, după ce am dat mâna cu administratorul averii mele. Afară, întâlnirăm un nou grup de persoane aşteptând, dar Wemmick îşi croi drum printre ele, zicând calm, dar hotărât:

— Înţelegeţi că n-are nici un rost; nu are să vă spună nimic nici unuia dintre voi.

Curând, scăparăm de ei şi merserăm mai departe, unul lângă altul.

14 Ţesătură din păr de cal.

Capitolul XXI

În vreme ce mergeam, aruncându-mi ochii spre domnul Wemmick, ca să văd cum arăta la lumina zilei, descoperii că era un individ uscăţiv, mai curând mic de înălţime, cu un chip colţuros, parcă cioplit în lemn, a cărui expresie ai fi zis că fusese tăiată stângaci, cu o daltă boantă. Avea unele adâncituri despre care ai fi putut zice că sunt gropiţe, dacă materialul ar fi fost mai moale şi unealta sculptorului mai fină, dar care, aşa, erau doar nişte scobituri. Dalta făcuse trei sau patru încercări de înfrumuseţare a chipului, în privinţa nasului, dar renunţase repede la strădania de a-l cizela. Am ajuns la concluzia că era burlac, judecând după cât de roase îi erau hainele, şi că avusese de îndurat o mulţime de necazuri, fiindcă purta pe puţin patru inele de doliu, pe lângă o broşă care înfăţişa o doamnă şi o salcie plângătoare lângă un mormânt cu o urnă funerară deasupra. Am mai observat, de asemenea, că mai multe inele şi peceţi de doliu erau aninate de lanţul ceasului, aşa încât omul părea de-a dreptul covârşit de povara amintirilor de la prietenii săi dispăruţi. Avea nişte ochi sclipitori — mici, vioi şi negri — şi o gură mare, cu buze subţiri şi cu pete de culoare. După cât am putut eu aprecia, avea între patruzeci şi cincizeci de ani.

— Aşadar, n-ai mai fost niciodată în Londra până acum? mă întrebă domnul Wemmick.

— Nu, răspunsei eu.

— Şi eu am fost cândva nou-venit aici, zise domnul Wemmick. Mi se pare ciudat când mă gândesc acum.

— Cunoşti bine toată Londra acum?

— Oh, da! zise domnul Wemmick. Ştiu tot ce mişcă în ea.

— Este chiar aşa un sălaş al tuturor relelor? întrebai eu, mai mult de dragul de a zice ceva, decât curios să aflu.

— Poţi fi tras pe sfoară, furat şi ucis în Londra. Dar pretutindeni întâlneşti o mulţime de oameni gata să-ţi facă lucruri dintr-astea.

— Aşa e, dacă există pricină de pizmă între tine şi ei, zisei eu, ca să mai îndulcesc puţin judecata lui.

— Oh, nu-i vorba despre pizmă! replică domnul Wemmick. Nu prea există aşa ceva pe-aici. Ei ţi-o fac oricând, dacă e să se aleagă cu ceva din asta.

— Atunci, e mai rău!

— Crezi? zise domnul Wemmick. E aproape la fel, aş spune eu.

Îşi purta pălăria împinsă pe ceafă şi privea drept înainte, mergând într-un mod foarte cumpănit, de parcă nimic de pe stradă nu putea să-l tulbure. Gura lui semăna într-atât cu o deschizătură de cutie de scrisori, încât părea că zâmbeşte întruna, mecanic. Ajunserăm în

vârful lui Holborn Hill, înainte să-mi dau seama că într-adevăr era un zâmbet mecanic şi că, de fapt, nu zâmbea deloc.

— Ştiţi unde locuieşte domnul Matthew Pocket? îl întrebai pe domnul Wemmick.

— Da, zise el, arătând cu capul în direcţia respectivă. La Hammersmith, în vestul Londrei.

— E departe?

— Păi, vreo cinci mile.

— Îl cunoaşteţi?

— Oho, dar ai stofă de judecător de instrucţie! zise domnul Wemmick, uitându-se la mine cu un aer aprobator. Da, îl cunosc! *Eu* îl cunosc!

Rosti aceste cuvinte pe un ton de îngăduinţă sau dispreţ, care mă descurajă, şi încă mă mai uitam dintr-o parte la faţa lui cioplită în lemn, căutând să citesc pe ea vreo notă explicativă la text, ca să mai prind curaj, când el îmi spuse că ajunseserăm la „Hanul lui Barnard". Tristeţea mea nu-şi găsi alinare, auzind acest anunţ, căci îmi închipuisem că localul respectiv era un hotel ţinut de domnul Barnard, pe lângă care „Mistreţul albastru", de la noi din orăşel, nu era decât o biată speluncă. Astfel stând lucrurile, mă trezii acum că Barnard nu era decât un suflet fără trup sau o născocire, iar hanul său, cea mai sordidă adunătură de clădiri prăpădite care s-au înghesuit vreodată una într-alta, într-un cotlon părăginit, ca un adăpost pentru cotoii vagabonzi.

Am intrat în acest refugiu printr-o poartă cu ghişeu şi, după ce ne-am strecurat printr-un culoar, am ajuns într-o curticică pătrată deprimantă, care mi se păru întocmai ca un cimitir. Mi se păru că aici existau cei mai amărâţi pomi, cele mai amărâte vrăbii, cele mai amărâte pisici şi cele mai amărâte case (vreo şase la număr sau pe-aproape) pe care le văzusem vreodată în viaţa mea. Mi se păru că ferestrele şirurilor de odăi, în care acele case erau împărţite, prezentau toate gradele de învechire şi dărăpănare a obloanelor şi perdelelor, de ciobire a ghivecelor cu flori, de crăpare a geamurilor, de prăbuşire prăfuită şi de cârpăcire mizeră, în vreme ce anunţurile „De închiriat! De închiriat! De închiriat!" se holbau la mine din fiecare odaie goală, de parcă niciodată n-aveau să se mai ivească alţi bieţi muşterii, iar setea de răzbunare a sufletului lui Barnard avea să fie treptat ostoită, prin sinuciderea lentă a actualilor chiriaşi şi prin îngroparea lor, fără binecuvântarea bisericească, sub pietrişul din curte. Funinginea şi fumul îmbrăcau precum un doliu, îmbâcsind-o, această creaţie abandonată a lui Barnard, care îşi presărase cenuşă în cap şi suferea penitenţa şi umilirea ca o groapă de gunoi oarecare. Aceasta în ceea ce privea văzul meu. Căci, în acelaşi timp, putregaiul uscat şi putregaiul umed şi toate putregaiurile mute care există prin podurile şi pivniţele

neumblate, putregaiurile de şobolani, şi de şoareci, şi de gândaci, şi de grajduri ale cailor de birjă — din imediata apropiere — se adresau singure mirosului meu, de mă lua cu leşin, şi gemeau: „Încercaţi elixirul lui Barnard!”

Atât de nereuşită era această împlinire a celei dintâi dintre marile mele speranţe, încât i-am aruncat o privire deznădăjduită domnului Wemmick.

— Ah! zise el, înţelegându-mă greşit. Locul acesta retras îţi aduce aminte de viaţa la ţară. Şi mie!

Mă conduse într-un colţ şi apoi în sus, pe un şir de trepte, întrerupte de câte un palier, care părea să se prefacă, încetul cu încetul, în rumeguş, până când, într-una din zilele următoare, chiriaşii de la etajele de sus aveau să se uite lung din pragul uşilor şi să descopere că nu mai există nici un mijloc de a coborî. Urcarăm până la un apartament de la ultimul etaj. Pe uşă era scris: „Domnul Pocket junior”, iar pe cutia de scrisori era un anunţ: „Vin îndată!”

— Nu s-a gândit că ai să apari aşa de curând, îmi explică domnul Wemmick. Mai ai nevoie de mine?

— Nu, mulţumesc, am zis eu.

— Cum eu ţin casa de bani, adăugă domnul Wemmick, se pare că ne vom întâlni destul de des. La revedere!

— La revedere!

Am întins mâna, iar domnul Wemmick s-a uitat mai întâi la ea de parcă ar fi crezut că îi cer ceva. Apoi, s-a uitat la mine şi-a zis, luându-şi seama:

— Desigur! Da. Obişnuieşti să dai mâna?

Eram puţin nedumerit, gândindu-mă că la Londra pesemne că nu exista moda aceasta, dar i-am zis că da.

— Eu m-am dezvăţat de tot! zise domnul Wemmick. Cel puţin, în ultima vreme. Sigur, mi-a făcut plăcere să te cunosc. La revedere!

După ce ne strânserăm mâinile şi plecă, am deschis fereastra de pe casa scărilor şi aproape că m-am decapitat, căci sforile scripeţilor putreziseră şi geamul a căzut ca o ghilotină. Din fericire, s-a întâmplat atât de repede, încât n-am apucat să scot capul afară. După ce-am scăpat astfel ca prin urechile acului, m-am mulţumit cu priveliştea înceţoşată a hanului, prin crusta de jeg de pe geam, şi m-am uitat, posomorât afară zicându-mi în sinea mea că, în mod hotărât, Londra era mult prea lăudată.

Noţiunea domnului Pocket junior despre „îndată” nu coincidea cu a mea, căci aproape îmi pierdusem minţile uitându-mă pe fereastră, timp de vreo jumătate de oră, şi îmi scrisesem numele cu degetul pe murdăria fiecărui ochi de geam de mai multe ori până când, în sfârşit, auzii paşi pe scări. Încetul cu încetul, înaintea mea răsăriră pălăria, capul, eşarfa de la gât, jiletca, pantalonii şi ghetele unui membru al

societăţii care era aproape de înălţimea mea. Avea câte o pungă de hârtie sub fiecare braţ şi un coşuleţ cu căpşuni într-o mână — şi răsuflarea tăiată.

— Domnul Pip? zise el.

— Domnul Pocket? zisei eu.

— Doamne! exclamă el. Îmi pare nespus de rău, dar ştiam că vine o diligenţă din ţinutul dumitale la amiază şi am crezut că ai să vii cu aceea. Adevărul este că am coborât tocmai din pricina dumitale — nu că asta ar fi vreo scuză —, căci m-am gândit că, venind de la ţară, s-ar putea să vrei nişte fructe după masa de prânz, aşa că m-am dus până la piaţa de la Covent Garden, ca să găsesc unele bune.

Dintr-un anumit motiv, simţeam că-mi ies ochii din cap. I-am mulţumit pentru gestul său drăguţ, bâlbâindu-mă, şi am început să bănuiesc că visam.

— Doamne! zise domnul Pocket junior. Uşa asta se înţepeneşte într-un hal fără de hal!

Cum ar fi făcut într-o clipă terci toate fructele, împingând în uşă cu pungile de hârtie la subsuori, l-am rugat să-mi dea voie să i le ţin eu. Mi le dădu cu un zâmbet prietenos şi se luptă cu uşa de parcă ar fi fost o dihanie fioroasă. Aceasta cedă, în cele din urmă, pe neaşteptate, astfel încât el se dezechilibră, venind grămadă peste mine, iar eu mă dezechilibrai, venind grămadă peste uşa apartamentului de vizavi, şi amândoi izbucnirăm în râs. Dar încă mai simţeam că o să-mi iasă ochii din cap şi că visam.

— Te rog, intră! zise domnul Pocket junior. Dă-mi voie să te conduc. Nu am mai nimic pe-aici, dar sper că vei putea s-o scoţi la capăt, cât de cât, până luni. Tatăl meu a fost de părere că o să te simţi mult mai bine mâine cu mine decât cu el şi că poate vei dori să faci o plimbare prin Londra. Desigur, voi fi foarte bucuros să-ţi arăt Londra. Cât despre masa dumitale, sper că n-ai s-o găseşti chiar atât de proastă, căci ne va fi adusă aici de la cafenea şi (se cuvine să adaug) va fi pe cheltuiala dumitale, potrivit dispoziţiilor domnului Jaggers. În ceea ce priveşte locuinţa noastră, nu este nici pe departe luxoasă, pentru că eu trebuie să-mi câştig singur pâinea, iar tatăl meu nu-mi poate da nimic şi nici n-aş vrea eu să iau, chiar dacă ar avea ce să-mi dea. Acesta este salonul... doar atâtea scaune, şi mese, şi covorul şi aşa mai departe, cum vezi, de care s-au putut lipsi cei de acasă. Să nu crezi că faţa de masă, lingurile şi solniţele de aici sunt ale mele, au fost trimise tot pentru dumneata, de la cafenea. Acesta este micul meu dormitor — cam mucegăit, dar tot „Hanul lui Barnard” este mucegăit. Acesta este dormitorul dumitale. Mobila este închiriată anume pentru această ocazie, dar sunt încredinţat că va corespunde trebuinţelor dumitale. Dacă mai ai nevoie de ceva, mă voi duce să fac rost. Camerele sunt destul de retrase şi vom fi doar noi doi, dar n-o să ne batem, aş

îndrăzni să spun. Doamne! Te rog să mă ierţi, te-am lăsat cu căpşunile în mână până acum! Te rog, dă-mi voie să te despovărez. M-am făcut de râs!

Stând în faţa domnului Pocket junior şi întinzându-i pungile, una câte una, am văzut ivindu-se şi în ochii săi expresia uluită pe care ştiam că o au şi ai mei, iar el zise, dându-se un pas înapoi:

— Sfinte Dumnezeule, dumneata eşti băiatul care dădea târcoale!

— Iar dumneata, zisei eu, eşti tânărul gentleman palid!

Capitolul XXII

Tânărul gentleman palid Şi cu mine ne-am privit unul pe celălalt în „Hanul lui Barnard”, până când amândoi am izbucnit în râs.

— Auzi, tocmai dumneata! spuse el.

— Auzi, tocmai dumneata! zisei eu.

Atunci, ne-am privit şi am râs din nou.

— Bine! zise tânărul gentleman palid, întinzându-mi mâna cu voioşie. Acum gata, s-a sfârşit, sper, şi vei fi atât de mărinimos să mă ierţi că te-am snopit cândva în halul acela.

Am priceput, din aceste cuvinte, că domnul Herbert Pocket (căci Herbert îl chema pe tânărul gentleman palid) încă îşi mai confunda intenţia avută cu modul de punere în fapt. Dar i-am răspuns cu modestie şi ne-am strâns călduros mâinile.

— Încă nu dobândiseşi marea avere, pe atunci? mă întrebă Herbert Pocket.

— Nu, răspunsei eu.

— Nu, întări el. Am auzit că lucrul acesta s-a întâmplat abia de curând. Pe-atunci, *eu* eram în căutarea unei mari averi.

— Pe cuvânt?

— Da, domnişoara Havisham trimisese după mine, ca să vadă dacă m-ar fi putut îndrăgi. Numai că n-a putut sau, în orice caz, n-a făcut-o.

Am crezut că e politicos să spun că eram surprins să aflu acest lucru.

— Lipsă de gust, zise Herbert râzând, ce să-i faci! Da, a trimis după mine să-i fac o vizită, de probă, şi, dacă aş fi încheiat-o cu bine, bănuiesc că m-aş fi căpătuit, şi aş fi ajuns şi... cum vrei să-i spui, cu Estella.

— Ce înseamnă asta? am întrebat eu, dintr-odată foarte serios.

El aranja fructele pe farfurii, în vreme ce vorbea, ceea ce îl făcea să-şi împartă atenţia între aceste două activităţi şi de aceea nu găsise cuvântul potrivit.

— Logodit, mă lămuri el, preocupat în continuare de fructe. Promis. Făgăduit. Mă rog, cum îi zice. Ceva de genul ăsta.

— Şi cum ai îndurat dezamăgirea? întrebai eu.

— Puah! zise el. Nu mi-a păsat cine ştie ce. Este o scorpie!

— Domnişoara Havisham?

— Nici ea nu-i departe, dar mă refeream la Estella. Fata asta e răutăcioasă şi încrezută şi capricioasă cum nici nu se poate spune, şi a fost crescută de domnişoara Havisham ca să se răzbune pe toţi bărbaţii.

— Ce fel de rudă îi este domnişoara Havisham?

— De nici un fel, zise el. E adoptată.

— Şi de ce ar trebui ea să se răzbune pe toţi bărbaţii? Ce să

răzbune?

— Dumnezeule mare, domnule Pip! zise el. Nu ştii?

— Nu, răspunsei eu.

— Of, Doamne! E o poveste lungă, hai s-o lăsăm până după ce mâncăm. Dă-mi voie să te întreb ceva. Cum ai ajuns acolo în ziua aceea?

I-am povestit şi m-a ascultat cu atenţie până la sfârşit, apoi a izbucnit din nou în râs şi m-a întrebat dacă avusesem dureri, după luptă. Eu nu l-am întrebat dacă pe el îl duruse, deoarece convingerea mea asupra acestui fapt era nezdruncinată.

— Domnul Jaggers este custodele dumitale, am înţeles? continuă el.

— Da.

— Ştii că el se ocupă şi de afacerile domnişoarei Havisham şi e avocatul ei, şi se bucură de încrederea ei cum nu se mai bucură nimeni altcineva?

Am simţit că aceste cuvinte mă aduceau pe un teren periculos. I-am răspuns, cu o reţinere pe care nu făcui nici un efort s-o ascund, că îl văzusem pe domnul Jaggers în casa domnişoarei Havisham chiar în ziua în care ne bătuserăm noi doi, dar niciodată după aceea, şi că, după părerea mea, domnul Jaggers nu-şi mai amintea deloc că mă întâlnise vreodată pe acolo.

— A fost foarte amabil propunându-l pe tatăl meu să fie tutorele dumitale şi i-a făcut o vizită tatei ca să-i spună aceasta prin viu grai. Bineînţeles că îl ştia pe tatăl meu de la domnişoara Havisham. Tatăl meu este vărul domnişoarei Havisham — nu că asta ar însemna existenţa unor strânse relaţii familiale între ei, fiindcă el nu ştie să linguşească şi n-o va aduce vreodată la sentimente mai bune.

Herbert Pocket avea un fel de a se purta foarte sincer şi dezinvolt care te cucerea. N-am mai văzut niciodată în viaţa mea pe cineva care să arate în asemenea măsură, prin fiecare privire şi modulaţie a vocii, o incapacitate înnăscută de a face vreun lucru ascuns şi josnic. Exista ceva, în toată făptura sa, care trăda un optimism nemărginit şi, totodată, ceva care-mi şoptea că nu va fi, niciodată, încununat de succes ori bogat. Nu ştiu de ce-mi făcea o asemenea impresie. Am căpătat această convingere chiar din primele clipe ale întâlnirii din ziua aceea, mai înainte de a ne aşeza la masă, deşi nu-mi dădeam seama pe ce mă bizuiam.

Rămăsese tot un tânăr gentleman palid şi avea un soi de apatie cronică, permanentă, chiar şi în toiul glumelor şi-al vioiciunii sale, ceea ce nu era deloc un semn de vigoare trupească. Nu era frumos la chip, dar era mai mult decât frumos, arătându-se prietenos şi vesel. Trăsăturile sale erau întru câtva neterminate, ca în ziua în care pumnii mei îşi luaseră libertatea să le altoiască, dar, pe ansamblu, păreau că vor rămâne de-a pururi luminoase şi tinere. E greu de spus dacă

produsul măiestriei de croitor al domnului Trabb i-ar fi venit mult mai bine lui decât mie, dar îmi dau seama foarte bine că-şi purta hainele sale, aproape ponosite, cu mult mai multă graţie decât îmi purtam eu costumul cel nou.

Întrucât era foarte vorbăreţ, am simţit că o reţinere din partea mea ar fi o răsplată nedreaptă, nepotrivită pentru vârsta noastră. Aşadar, i-am povestit, în câteva cuvinte, scurta mea viaţă, subliniind apăsat că îmi era interzis să caut să aflu cine era binefăcătorul meu. I-am mai spus apoi că, din pricina faptului că fusesem crescut ca să devin fierar la ţară şi nu ştiam mai nimic despre regulile bunelor maniere, i-aş fi foarte recunoscător dacă mi-ar atrage atenţia ori de câte ori m-ar vedea în încurcătură sau greşind.

— Cu plăcere, îmi spuse el, deşi m-aş încumeta să prezic că vei avea nevoie de foarte puţine îndreptări. Aş îndrăzni să spun că vom fi deseori împreună şi mi-ar plăcea să înlăturăm dintre noi orice fel de reţinere fără rost. Vrei să-mi faci plăcerea şi să începi chiar de acum, zicându-mi, Herbert?

I-am mulţumit pentru invitaţie şi-am spus că aşa voi face, informându-l, la schimb, că numele meu de botez era Philip.

— Nu-mi place cum sună Philip, zise el zâmbind, fiindcă îmi aduce aminte de băiatul din pildele morale din cartea de citire, acela care ba era atât de leneş încât cădea într-o băltoacă, ba atât de gras că nu vedea dincolo de lungul nasului, ba atât de zgârcit că şi-a încuiat prăjitura, pe care până la urmă i-au mâncat-o şoarecii, ba atât de încăpăţânat să meargă la vânătoare de cuiburi de păsări, că l-au mâncat urşii din pădurea apropiată. Uite, să-ţi spun cum mi-ar plăcea să te cheme. Pentru că ne înţelegem atât de bine, şi ai fost fierar... te superi?

— Nu mă supără nimic din ce-mi propui tu, răspunsei eu, dar nu pricep.

— Te-ar supăra dacă ţi-aş spune Handel, între noi? Există o încântătoare bucată muzicală de Handel care se numeşte *Armonia fierarului*[15].

— Mi-ar face mare plăcere.

— Atunci, dragul meu Handel, zise el, întorcându-se către uşa care se deschidea, iată masa! O să te rog să te aşezi în capul mesei, pentru că mâncarea e pe spezele tale!

Nici n-am vrut să aud de aşa ceva, astfel că se aşeză el în capul mesei, iar eu în faţa lui. Masa a fost delicioasă — mie, cel puţin, mi s-a părut atunci un adevărat ospăţ de ziua Lordului Primar[16] — şi cu o savoare în plus, fiindcă se petrecea în acele împrejurări lipsite de orice constrângeri, fără oameni în vârstă de faţă şi cu toată Londra la picioarele noastre. Iar peste toate, mai era şi plăcuta senzaţie de masă câmpenească, fiindcă, în vreme ce mâncarea era, după cum ar fi zis

domnul Pumblechook, un adevărat desfrâu — în întregime adusă la comandă, de la cafenea —, de jur împrejurul nostru, prin salon, totul întărea această impresie de masă într-o poiană, deşi fără iarbă, din pricina obiectelor care îşi schimbau neîncetat menirea — silindu-l pe chelner, spre mirarea lui, să pună tacâmurile pe podea (unde dădu de mai multe ori peste ele), untul topit pe fotoliu, pâinea pe rafturile de cărţi, brânza pe găleata de cărbuni şi puiul fiert pe patul meu, în dormitorul de alături, unde am regăsit o bună parte din pătrunjelul şi untul său închegate bine, când m-am dus la culcare, seara. Toate acestea făcură ospăţul încântător, iar când chelnerul nu mai fu de faţă ca să mă vadă, plăcerea mea deveni deplină.

După ce înaintaserăm binişor cu masa, i-am reamintit lui Herbert că-mi făgăduise să-mi povestească despre domnişoara Havisham.

— Adevărat, zise el. O să-mi ţin promisiunea numaidecât. Dă-mi voie să încep, Handel, prin a-ţi preciza că la Londra nu se obişnuieşte să vâri cuţitul în gură, de teama accidentelor, şi că, dacă furculiţa este menită acestui scop, nu trebuie, totuşi, înfundată în gură mai mult decât este nevoie. Nu că ar fi neapărat nevoie să-ţi spun aceste lucruri, numai că e mai bine să le faci cum le face restul lumii. De asemenea, lingura nu se ţine, în general, cu mâna pe deasupra, ci pe dedesubt. Asta prezintă două avantaje: o poţi duce mai bine la gură (ceea ce, la urma urmei este însuşi scopul) şi scapi în bună măsură de impresia că deschizi o stridie, văzut dinspre cotul drept.

Îmi oferi aceste observaţii prieteneşti cu atâta veselie, încât amândoi am râs, iar eu abia de-am roşit.

— Şi acum, continuă el, despre domnişoara Havisham. Domnişoara Havisham, trebuie să ştii, a fost un copil răsfăţat. Mama sa a murit când ea era încă mică, iar tatăl său nu i-a refuzat nimic. Tatăl său era un gentleman de ţară, cu moşii prin ţinutul vostru, şi avea o fabrică de bere. Nu ştiu ce-i aşa de nemaipomenit să fii berar, dar e un lucru de netăgăduit că, în vreme ce nu-i cu putinţă să fii nobil şi să fii brutar, e foarte cu putinţă să fii cât se poate de nobil şi să fii berar. Asta-i la ordinea zilei!

— Totuşi, un gentleman nu se cuvine să ţină o cârciumă, nu-i aşa? am zis eu.

— Cu nici un chip, răspunse Herbert, deşi o cârciumă poate să ţină un gentleman. Ei, bine! Domnul Havisham era foarte bogat şi foarte mândru. La fel şi fiica sa.

— Domnişoara Havisham era singurul copil, nu? încercai eu să-mi dau cu părerea.

— Un moment, ajung şi la asta! Nu, nu era singurul copil, mai avea şi un frate vitreg. Tatăl ei s-a căsătorit din nou, în secret, cu bucătăreasa, cred eu.

— Parcă ziceai că era mândru! zisei eu.

— Bunul meu Handel, aşa şi era. S-a căsătorit cu cea de-a doua nevastă în secret tocmai pentru că era mândru, şi, după o vreme, ea a murit. Când a murit, am înţeles că el i-a spus pentru prima oară fiicei sale ce făcuse şi, atunci, fiul bastard a devenit un membru al familiei, locuind împreună cu ei, în casa pe care o cunoşti. Când fiul a crescut, s-a dovedit a fi un desfrânat, un risipitor fără pic de respect, un nemernic din cap până-n picioare. Până la urmă, tatăl l-a dezmoştenit, dar s-a îmbunat când a ajuns pe patul de moarte şi i-a lăsat şi lui ceva avere, deşi nu atât cât i-a lăsat domnişoarei Havisham... Mai ia un pahar de vin şi iartă-mă că-ţi spun, dar societatea, în ansamblul ei, nu se aşteaptă ca omul să fie atât de conştiincios, când îşi goleşte paharul, încât să-l dea peste cap până îl lipeşte cu marginea de nas.

Făcusem acest lucru, din pricină că eram numai ochi şi urechi la povestea lui. I-am mulţumit pentru observaţie şi mi-am cerut scuze. El mi-a răspuns: „N-ai pentru ce” şi a reluat:

— Domnişoara Havisham era, în acel moment, o moştenitoare bogată şi poţi să-ţi închipui că era privită ca o partidă strălucită. Fratele său vitreg avea acum la dispoziţie destule mijloace de trai îmbelşugat, însă, ba cu vechile datorii, ba cu alte noi vicii nebuneşti, le-a pierdut, de-a dreptul îngrozitor, din nou. Între el şi sora lui s-au iscat atunci neînţelegeri mai mari decât cele între el şi tatăl său şi se bănuieşte că nutrea o ranchiună de moarte împotriva ei, căci credea că ea îl influenţase pe tatăl lor să-l dezmoştenească. Acuma, am ajuns la partea tragică a poveştii... Dar mă întrerup, dragul meu Handel, numai cât să-ţi atrag atenţia că un şervet nu o să încapă într-un pahar!

De ce mă căzneam să-l îndes pe-al meu în pahar, n-aş putea cu nici un chip să spun. Ştiu doar că m-am trezit că făceam, cu o stăruinţă demnă de o cauză mai bună, cele mai dârze sforţări să-l înghesui înăuntru. Din nou i-am mulţumit lui Herbert şi mi-am cerut scuze, din nou el mi-a răspuns, cu multă veselie, „N-ai pentru ce, pe cuvânt!” şi a continuat să povestească.

— Acum apare în scenă — să zicem la cursele de cai sau la balurile de societate sau în oricare altă parte vrei tu — un bărbat, care se îndrăgosteşte de domnişoara Havisham. Eu nu l-am văzut niciodată (căci asta s-a petrecut cu douăzeci şi cinci de ani în urmă, mai înainte să facem noi doi ochi), dar l-am auzit pe tata zicând că era un bărbat foarte chipeş şi părea tocmai omul potrivit pentru a-i plăcea domnişoarei Havisham. Însă tot tatăl meu susţinea cu tărie că nu putea fi luat drept un gentleman, decât din prostie sau dintr-o fatală eroare. Întrucât, susţine tata, nici un om care nu este un adevărat gentleman în sufletul său nu va fi, cât îi lumea, un adevărat gentleman în purtări. El zice că nici un fel de lustru nu poate ascunde esenţa lemnului şi, cu cât mai mult lustru îi dai, cu atât iese esenţa lemnului mai tare la iveală. Ei bine! Acest bărbat se ţinea scai de domnişoara

Havisham şi declara că o iubeşte. Cred că, până în momentul acela, ea nu se arătase un suflet atât de sensibil, dar toată sensibilitatea pe care o avea, cu siguranţă, în adâncuri a ieşit la iveală atunci. S-a îndrăgostit nebuneşte de el. Fără nici o îndoială că îl idolatriza. El s-a folosit de iubirea ei în mod constant, storcându-i sume mari de bani şi înduplecând-o să cumpere de la fratele ei partea lui din berărie (pe care tatăl lor avusese slăbiciunea să i-o lase moştenire) la un preţ exagerat, susţinând că, atunci când avea să devină soţul ei, va trebui să stăpânească şi să conducă berăria întreagă. Custodele tău nu se ocupa, pe vremea aceea, de administrarea averii domnişoarei Havisham şi, de altfel, ea era prea trufaşă şi prea îndrăgostită ca să asculte de sfatul cuiva. Rudele ei erau sărace şi urzeau mereu intrigi, cu excepţia tatălui meu. Şi el era destul de sărac, dar nu era nici făţarnic, nici invidios. Fiind singura rubedenie dezinteresată, a avertizat-o că făcea prea multe pentru acel bărbat şi că se lăsa, cu nesocotinţă, la cheremul lui. Ea s-a folosit de cel dintâi prilej pentru a-i porunci tatălui meu să iasă afară din casă, în prezenţa pretendentului ei, şi, de atunci, tatăl meu n-a mai văzut-o niciodată.

Mi-am amintit că ea îmi spusese: „Matthew va veni şi mă va vedea, în sfârşit, când o să zac, moartă, pe masa aceasta!" şi l-am întrebat pe Herbert dacă tatăl său era într-atât de înverşunat împotriva domnişoarei Havisham.

— Nu chiar aşa, zise el, dar ea l-a acuzat pe tata, de faţă cu viitorul ei soţ, că ar fi fost dezamăgit, chipurile, în nădejdea lui de a profita, la rândul său, gudurându-se pe lângă ea. Dacă acum s-ar duce la ea, ar părea că învinuirea aceasta se confirmă, atât în ochii lui, cât şi într-ai ei. Dar să ne întoarcem la bărbatul domnişoarei Havisham şi să încheiem povestirea. Ziua nunţii fusese fixată, fusese cumpărată rochia de mireasă, voiajul de nuntă fusese stabilit şi invitaţiile fuseseră trimise. Ziua respectivă a sosit, însă mirele nu. I-a scris o scrisoare...

— Pe care ea a primit-o, mă amestecai eu în vorbă, pe când se îmbrăca pentru nuntă? La ora nouă fără douăzeci?

— Întocmai, zise Herbert, încuviinţând din cap, la acea oră fără acele minute la care, după aceea, a oprit toate ceasurile. Ce scria în acea scrisoare, în afară de faptul că renunţa, fără pic de milă, la căsătorie, nu pot să-ţi spun, pentru că habar n-am. Când şi-a revenit după lovitura care a ţintuit-o bolnavă la pat, a lăsat întregul domeniu în paragină, aşa cum îl ştii, şi n-a mai văzut niciodată de atunci lumina zilei.

— Asta-i toată povestea? am întrebat, după câteva clipe de gândire.

— Asta-i tot ce ştiu eu în legătură cu aceasta şi, de fapt, ştiu atât de multe fiindcă am pus cap la cap, după cum am crezut eu de cuviinţă, toate crâmpeiele pe care le-am putut afla, căci tatăl meu ocoleşte subiectul şi, chiar şi atunci când domnişoara Havisham m-a invitat pe

la ea, nu mi-a spus mai mult decât ceea ce era strict necesar ca să pot pricepe scopul vizitei mele. Dar am uitat să-ţi spun ceva. S-a bănuit că bărbatul căruia îi acordase atâta încredere şi care i-o înşelase atât de crud a acţionat în înţelegere cu fratele ei vitreg, că puseseră totul la cale împreună şi că şi-au împărţit apoi câştigul.

— Mă întreb de ce nu s-a căsătorit, totuşi, cu ea, ca să pună mâna pe toată averea? zisei eu.

— Probabil că era deja însurat, iar lovitura aceasta cumplită a fost o parte din planul urzit de fratele ei vitreg, zise Herbert. Nu uita că nu ştiu sigur, presupun doar.

— Ce s-a întâmplat cu cei doi bărbaţi? întrebai eu, după alte câteva clipe de gândire.

— Au decăzut în ultimul hal, dacă se poate imagina că există şi o treaptă mai jos de unde se aflau deja, şi s-au ruinat.

— Mai trăiesc?

— Nu ştiu.

— Ai spus mai devreme că Estella nu e ruda domnişoarei Havisham, ci a fost adoptată. Când a adoptat-o?

Herbert ridică din umeri.

— A existat dintotdeauna o Estella, de când am auzit eu prima oară despre o domnişoară Havisham. Mai mult nu ştiu. Şi acum, Handel, zise el, încheind povestea în acest punct, între noi este o înţelegere absolut sinceră. Tot ce ştiu eu despre domnişoara Havisham ştii şi tu.

— Tot ce ştiu eu, îi replicai, ştii şi tu.

— Te cred pe deplin. Aşadar, asupra acestui subiect nu poate fi vorba despre rivalitate sau nedumeriri între tine şi mine. Cât despre condiţia de care depinde viitorul tău — adică faptul că ţi s-a interzis să pui întrebări sau să discuţi despre persoana căreia i-l datorezi —, poţi fi foarte sigur că n-am s-o încalc niciodată, nici măcar n-o să pomenesc despre aceasta, şi nici vreunul dintre ai mei n-o s-o facă.

Ce-i drept, spusese acest lucru cu atâta delicateţe, încât am simţit că problema aceasta se pecetluise, chiar dacă aveam să fiu, ani de-a rândul, sub acoperişul tatălui său. Totodată, rostise aceste cuvinte cu atâta înţeles, încât să-mi dau seama că ştia la fel de bine ca şi mine că domnişoara Havisham era binefăcătoarea mea.

La început, nu-mi trecuse prin minte că deschisese acest subiect în scopul de a limpezi apele între noi. Dar, fiindcă ne-am simţit şi mai uşuraţi şi mai în largul nostru după ce îl discutaserăm, am priceput că tocmai asta urmărise.

Eram amândoi foarte binedispuşi şi vorbăreţi, iar eu îl întrebai, la un moment dat, cu ce se ocupa.

— Sunt un capitalist, răspunse el, mă ocup cu asigurarea vaselor.

Bănuiesc că m-a văzut căutând cu privirea prin cameră vreun indiciu despre navigaţie sau despre capital, căci adăugă:

— În City[17].

Aveam o părere foarte bună despre prosperitatea şi importanţa celor care se ocupau de asigurările de vase în City şi am început să mă gândesc, cu groază, că doborâsem la pământ un astfel de agent de asigurări, îi înnegrisem ochiul său întreprinzător şi-i spărsesem capul plin de asemenea răspunderi. Dar, încă o dată, m-am simţit absolvit de vină, cuprins de acea senzaţie ciudată că Herbert Pocket nu va fi niciodată un afacerist de succes sau un om bogat.

— N-o să mă mulţumesc să-mi folosesc capitalul doar în asigurarea vaselor. O să cumpăr nişte acţiuni puternice de la asigurări pe viaţă şi-o să-mi croiesc drum în vreun consiliu de administraţie. O să fac acelaşi lucru, dar la scară mai mică, şi cu exploatările miniere. Nici una dintre aceste iniţiative nu mă va împiedica să afretez câteva mii de tone pe socoteala mea. Cred că voi face negoţ, zise el, lăsându-se pe spate în scaunul său, cu Indiile de Est — mătăsuri, şaluri, mirodenii, vopseluri, medicamente şi esenţe de lemn preţios. Este un negoţ interesant.

— Iar câştigurile sunt mari? întrebai eu.

— Neînchipuite! zise el.

M-am îndoit din nou de ceea ce auzeam şi am început să cred că avea visuri de viitor mai mari decât ale mele.

— Mă gândesc să fac, de asemenea, negoţ şi cu Indiile de Vest, zise el vârându-şi degetele mari în buzunarele de la piept ale vestei, pentru zahăr, tutun şi rom. Ba şi cu Ceylonul, mai ales pentru fildeşii de elefanţi.

— O să ai nevoie de o mulţime de vase, zisei eu.

— O flotă în toată regula! întări el.

De-a dreptul copleşit de măreţia acestor tranzacţii, l-am întrebat pe unde făceau acum negoţ vasele pe care le asigurase el.

— N-am început încă să investesc în asigurări, răspunse el. Casc ochii bine în jurul meu.

Într-un fel, această îndeletnicire mi se părea mult mai potrivită cu „Hanul lui Barnard”. Dar am spus, cu o voce convinsă:

— Aha!

— Da. Sunt la un contoar comercial şi casc bine ochii în jurul meu.

— Şi un contoar comercial este profitabil? întrebai.

— Pentru... vrei să spui pentru un tânăr care lucrează acolo? întrebă el, la rândul lui.

— Da, pentru tine, de pildă.

— Păi, nu, pentru mine nu.

Spusese aceste cuvinte cu aerul cuiva care-şi face, cu grijă, nişte socoteli şi întocmeşte apoi o balanţă.

— Nu este direct profitabil. În sensul că nu mă plătesc cu nimic şi eu trebuie... să mă întreţin singur.

Cu siguranţă că treaba aceasta nu părea deloc profitabilă şi am dat din cap, ca şi când aş fi vrut să remarc că e cam greu să speri că vei aduna mult capital dintr-o astfel de sursă de venit.

— Dar principalul este, zise Herbert Pocket, că poţi căsca bine ochii în jurul tău. *Acesta* este clenciul întregii afaceri. Eşti într-un contoar comercial, ştii, şi caşti ochii la ce este în jurul tău.

Mă ului din cale afară consecinţa că nu puteai să fii în afara unui contoar comercial, ştii, şi să caşti bine ochii în jurul tău — dar m-am înclinat, în tăcere, în faţa experienţei lui.

— Apoi, vine un moment, zise Herbert, când vezi că ţi se deschide o portiţă. Şi-o porneşti într-acolo, dai lovitura, îţi faci propriul capital şi gata! Odată ce ai obţinut un capital al tău, nu mai ai nimic altceva de făcut decât să-l foloseşti.

Toate acestea semănau foarte tare cu felul în care se purtase când îl întâlnisem în grădină. De asemenea, şi felul în care îşi suporta sărăcia se potrivea întru totul cu modul în care suportase înfrângerea de atunci. Mi se părea că încasa acum toate loviturile şi trântele sorţii cu acelaşi aer cu care le încasase, odinioară, de la mine. Era foarte limpede că nu avea în jurul lui decât lucrurile strict necesare, căci tot ceea ce observasem, când privisem prin apartament, fusese trimis, cu prilejul sosirii mele, de la cafenea sau din alte părţi.

Cu toate acestea, cum deja îşi croise în minte un viitor strălucit, era atât de modest încât îi eram de-a dreptul recunoscător că nu se umfla în pene. Era încă o trăsătură frumoasă, pe lângă toate acelea care-i alcătuiau firea atât de plăcută, şi ne-am înţeles minunat. Seara, am ieşit să ne plimbăm puţin pe străzi şi am intrat, cu jumătate de preţ, la teatru. În ziua următoare, ne-am dus la biserică, la Westminster Abbey, iar după-amiază ne-am plimbat prin parcuri, unde eu m-am întrebat cine potcovea toţi caii de acolo şi mi-am dorit să fi fost Joe acela.

La prima vedere, mi se părea că trecuseră luni de zile din duminica aceea când îi părăsisem pe Joe şi pe Biddy. Distanţa între mine şi ei devenise şi ea la fel de mare, iar mlaştinile noastre erau hăt, departe. Faptul că în cea din urmă duminică petrecută acolo, fusesem la vechea noastră biserică, în hainele mele bune, mi se părea o combinaţie de imposibilităţi geografice, sociale şi astronomice. Totuşi, pe străzile, atât de pline de lume şi atât de orbitor luminate în pragul serii, ale Londrei, inima mi se mai strângea, dureros, cu reproş pentru că lăsasem biata noastră bucătărioară veche atât de departe. Şi, în neclintirea nopţii, zgomotul paşilor vreunui neisprăvit de aşa-zis portar, defilând ca un somnambul în jurul „Hanului lui Barnard", pretinzând că îl supraveghează, îmi pătrundea surd până în adâncul sufletului.

Luni dimineaţă, la nouă fără un sfert, Herbert se duse până la

contoarul său comercial ca să facă act de prezenţă — şi, de asemenea, să caşte bine ochii în jurul lui, presupun —, iar eu l-am însoţit până acolo. Avea să iasă, peste vreo oră sau două, şi să ne întâlnim la Hammersmith, unde trebuia să-l aştept. Mi s-a părut că ouăle din care ieşeau puii agenţilor de asigurări se cloceau în praf şi arşiţă, precum ouăle de struţ, judecând după locurile în care aceşti giganţi de mâine se adunau luni dimineaţa. Contoarul comercial unde Herbert lua lecţii de viitor nu mi se păru nici pe departe un loc de observaţie bun — se afla la etajul al doilea, în fundul unei curţi cu o înfăţişare lugubră în toate amănuntele sale, şi cu ferestrele dând către un alt etaj al doilea, al spatelui unei clădiri, şi nu către o privelişte oarecare, dar deschisă, care să permită observaţia.

Am aşteptat până la prânz şi m-am dus la Bursă, unde am văzut mai mulţi oameni scorţoşi stând sub afişele despre vasele în circulaţie, pe care i-am luat drept nişte mari negustori, deşi n-am putut pricepe de ce erau toţi scoşi din sărite. Când a sosit Herbert, am mers împreună să luăm masa la un local celebru, pe care eu, pe atunci, îl veneram, dar despre care cred astăzi că este cea mai abjectă plăsmuire a popularităţii din Europa, şi unde nu m-am putut opri să nu remarc, chiar şi la vremea aceea, că era mai mult sos pe feţele de masă, pe cuţite şi pe hainele chelnerilor decât pe cotlete. După acest prânz frugal, oferit la un preţ modest (ţinând cont că grăsimea din jur n-a intrat în nota de plată), ne-am întors la „Hanul lui Barnard” ca să-mi iau valijoara şi apoi am închiriat o birjă până la Hammersmith. Am sosit acolo, pe la ora trei sau patru după-amiază, de unde am mai avut de mers foarte puţin până la casa domnului Pocket. Ridicând zăvorul unei porţi, am intrat direct într-o grădină micuţă, care dădea spre fluviu şi unde se jucau copiii domnului Pocket. Şi, dacă nu mă înşel asupra unei chestiuni care nu priveşte nicidecum interesele şi preocupările mele, am văzut că toţi copiii domnului şi doamnei Pocket nici nu creşteau singuri, nici nu erau crescuţi de cineva, ci se dădeau peste cap.

Doamna Pocket stătea pe un scaun de grădină, sub un copac, citind, cu picioarele sprijinite de alt scaun de grădină; iar cele două dădace se uitau în jur la copiii care se jucau.

— Mamă, zise Herbert, acesta este tânărul domn Pip.

La acestea, doamna Pocket mă întâmpină cu un aer de demnitate politicoasă.

— Domnişorule Alick şi domnişoară Jane! strigă una dintre doici spre doi dintre copii, dacă vă repeziţi aşa în tufişuri, o să cădeţi în apă şi-o să vă înecaţi... Şi ce-o să zică tăticul vostru atunci?

În acelaşi timp, doica ridică de jos batista doamnei Pocket şi zise:

— Asta e a şasea oară când o lăsaţi să cadă, doamnă!...

La care, doamna Pocket râse şi răspunse:

— Mulţumesc, Flopson.

Apoi, aranjându-şi mai bine locul, de data aceasta pe un singur scaun, îşi reluă lectura. Chipul său căpătă într-o clipă o expresie concentrată şi atentă, de parcă ar fi citit de-o săptămână încheiată, dar, mai înainte de-a fi citit şase rânduri, îşi îndreptă din nou privirile spre mine şi zise:

— Sper că mama dumitale se simte foarte bine, nu-i aşa?

Neaşteptata întrebare mă puse într-o asemenea încurcătură, încât am început să-i răspund cât se poate de aiuritor, că, dacă ar fi existat vreo astfel de persoană, nu mă îndoiesc că s-ar fi simţit foarte bine şi i-ar fi fost foarte îndatorată pentru atenţia pe care i-o arăta doamna Pocket şi că i-ar fi transmis negreşit salutările sale...

Noroc că doica interveni şi mă salvă:

— Ei, bine! strigă ea, ridicând iarăşi batista de jos. Asta e a şaptea oară!... Ce-i cu dumneavoastră în după-amiaza asta?

Doamna Pocket îşi primi înapoi batista, la început cu o privire plină de uimire, ca şi când n-ar mai fi văzut-o niciodată, după care o recunoscu şi râse, zicând „Mulţumesc, Flopson!" şi, uitând de mine, citi mai departe.

Am descoperit, astfel, având răgazul să-i număr pe îndelete, că erau, nici mai mult, nici mai puţin, de şase mici Pocket de faţă, în diverse stadii ale datului peste cap. Abia ajunsesem la acest total, când se auzi un al şaptelea, parcă venind din văzduh şi jelindu-se.

— Ăsta e bebeluşul!... zise Flopson, de parcă ar fi fost deosebit de surprinsă să-l audă. Dă fuga, Millers!

Millers, care era cealaltă doică, intră în casă şi, încet-încet, bocetul copilului fu alinat şi oprit, până când nu mai rămase decât un sunet înfundat, de mic ventriloc cu gura plină. Doamna Pocket citea fără întrerupere şi eram curios să aflu ce carte era aceea.

Îl aşteptam, bănuiesc, pe domnul Pocket să vină afară la noi. În orice caz, aşteptam acolo şi astfel, aveam prilejul să observ un remarcabil fenomen familial, constând în faptul că, de fiecare dată când vreunul dintre copii trecea, în joaca lui, prin apropiere de doamna Pocket, negreşit se poticnea şi se dădea peste cap, venind grămadă peste ea — de fiecare dată spre marea ei uluire de-o clipă şi spre durerea şi văicăreala lui de durată. Am încercat să găsesc vreo explicaţie pentru această ciudăţenie şi nu m-am putut abţine să nu fac fel şi fel de presupuneri, până când, la un moment dat, Millers ieşi afară cu bebeluşul, care îi fu înmânat lui Flopson, care, când dădu să i-l înmâneze doamnei Pocket, veni drept cu capul înainte peste doamna Pocket, cu bebeluş cu tot, şi de-abia, de-abia am reuşit Herbert şi cu mine s-o prindem.

— Doamne fereşte, Flopson! zise doamna Pocket, ridicându-şi pentru o clipă ochii din carte. Toată lumea se dă peste cap?

— Să vă ferească Dumnezeu, într-adevăr, doamnă! răspunse Flopson cu obrajii arzând ca para focului. Dar ce aveţi aici?

— Ce am aici, Flopson? întrebă şi doamna Pocket.

— Păi, ăsta-i scăunelul dumneavoastră de picioare!?... strigă Flopson. Şi dacă vi-l ţineţi sub fustă, aşa, cine vreţi să nu se dea peste cap? Hai! Luaţi copilul, doamnă, şi daţi-mi mie cartea dumneavoastră.

Doamna Pocket făcu precum fu îndemnată şi jucă puţin, fără pricepere, copilul pe genunchi, în vreme ce toţi ceilalţi micuţi se jucau în jur. Lucrul acesta dură foarte puţin, căci doamna Pocket dădu scurt ordinul de stingere, adică porunci să fie duşi cu toţii în casă, să doarmă puţin. Astfel făcui a doua descoperire, cu prilejul acelei prime vizite, şi anume că sistemul de creştere al micilor Pocket consta în alternanţa dintre tumbe şi somn.

Aşa stând lucrurile, când Flopson şi Millers mânară copiii în casă ca pe o mică turmă de oi, iar domnul Pocket apăru, pentru a face cunoştinţă cu mine, n-am fost mirat să văd că domnul Pocket era un gentleman cu o expresie de perplexitate pe chip şi cu părul încărunţit zbârlit, de parcă n-ar fi avut nici o idee despre cum să mai pună ordine în ceva din jurul său.

15 Harmonious Blacksmith, suită a compozitorului Georg Friedrich Händel (1685–1759).

16 Ziua de 9 noiembrie, când are loc, cu mult fast, ceremonia de învestire în funcţie a Lordului Primar al Londrei.

17 Denumirea centrului comercial şi financiar al Londrei.

Capitolul XXIII

Domnul Pocket îmi spuse că era bucuros că mă vede şi că spera că nici mie nu-mi părea rău că-l vedeam pe el.

— Deoarece chiar nu sunt, adăugă el cu un zâmbet ca al fiului său, un personaj care să sperie pe cineva.

Părea foarte tânăr, în pofida aerului de perplexitate şi a părului albit, şi avea gesturi fireşti. Prin cuvântul „fireşti", vreau să spun că nu aveau nici urmă de afectare. Însă era ceva nostim în zăpăceala sa, care ar fi devenit de-a dreptul ridicolă dacă nu şi-ar fi dat şi el seama că era foarte aproape de ridicol. După ce vorbi puţin cu mine, îi zise doamnei Pocket mai degrabă neliniştit, încruntând din sprâncene, care erau negre şi frumoase:

— Belinda, sper că i-ai spus bun venit domnului Pip?

Ea îşi ridică ochii din carte şi răspunse:

— Da.

După aceea, zâmbi, privindu-mă absentă, şi mă întrebă dacă îmi plăcea apa cu aromă de floare de portocal. Pentru că întrebarea n-avea nici o legătură, nici apropiată, nici îndepărtată, cu nici unul dintre schimburile noastre de cuvinte, am socotit-o aruncată la întâmplare în conversaţia generală, la fel ca lucrurile pe care mi le spusese mai devreme din dorinţa de a părea amabilă.

Am aflat în câteva ore, şi pot s-o spun de la bun început, că doamna Pocket era singura fiică a unui cavaler, răposat pur şi simplu accidental, căruia i se năzărise şi credea cu tărie că tatăl lui ar fi ajuns baronet de n-ar fi existat opoziţia înverşunată a cuiva, stârnită din motive cu totul şi cu totul personale — am uitat a cui era această opoziţie, dacă am ştiut-o vreodată, a suveranului, a prim-ministrului, a lordului cancelar, a arhiepiscopului de Canterbury sau a altcuiva? — şi, în virtutea acestui fapt, el se adăugase castei nobililor de pe acest pământ. Eu cred că se învestise singur cavaler, pentru că luase cu asalt gramatica engleză, în vârful peniţei sale, într-o cuvântare disperată, copiată pe hârtie velină, rostită cu prilejul aşezării primei pietre la temelia nu ştiu cărei clădiri şi al înmânării către un personaj de la Curte fie a mistriei, fie a mortarului. În orice caz, cavalerul hotărâse ca doamna Pocket să fie crescută, încă din leagăn, ca o femeie care, prin natura lucrurilor, era musai să se mărite cu un nobil şi trebuia ferită de a dobândi orice deprindere plebee a treburilor gospodăreşti.

Părintele acesta înţelept izbândise într-atât de categoric în acţiunea de supraveghere şi ocrotire a odraslei, încât doamna Pocket crescuse ca o deosebită podoabă, cu desăvârşire neajutorată şi nefolositoare. Cu acest caracter fericit format, îl întâlnise în zorii tinereţii sale pe domnul Pocket — şi el, de asemenea, în zorii tinereţii lui şi încă mai

stând în cumpănă între a alege să ajungă în Camera Lorzilor, ori să se adăpostească sub o mitră episcopală. Să înfăptuiască ori una, ori cealaltă era doar o problemă de timp, aşadar el şi doamna Pocket au tras de timp (când ar fi trebuit, socotind după lungimea acestuia, să-l reteze scurt) şi s-au căsătorit fără ştirea părintelui înţelept, iar părintele înţelept, neavând nici o altă moştenire de dăruit sau de refuzat în afară de binecuvântarea sa, i-a înzestrat frumos cu aceasta, după o scurtă împotrivire, şi i-a adus la cunoştinţă domnului Pocket că soţia lui era „o comoară demnă de un prinţ". Domnul Pocket investise comoara demnă de un prinţ în treburile lumeşti şi, după cum era de bănuit, investiţia i-a adus un câştig neînsemnat. Cu toate acestea, doamna Pocket rămăsese, în general, ţinta unui bizar amestec de milă şi respect, pentru că nu se măritase cu un titlu de nobleţe, în vreme ce domnul Pocket rămăsese ţinta unui bizar amestec de reproş şi iertare, pentru că nu obţinuse niciodată vreunul.

Domnul Pocket mă luă cu el în casă şi îmi arătă camera mea — o cameră plăcută şi mobilată în aşa fel încât o puteam folosi în voie drept salonaş personal. Apoi, bătu la uşile altor două camere asemănătoare şi mă prezentă ocupanţilor acestora, pe nume Drummle şi Startop. Drummle, un tânăr cu înfăţişare de bătrân, şi cu o constituţie solidă, fluiera. Startop, mai tânăr şi ca vârstă şi ca înfăţişare, citea şi se ţinea de cap cu amândouă mâinile, de parcă l-ar fi crezut gata să explodeze, fiind încărcat peste puteri cu povara cunoaşterii.

Atât domnul Pocket cât şi doamna Pocket aveau, în mod vădit, aerul că se află pe mâinile altcuiva şi mă întrebam cine stăpânea, de fapt, casa şi le îngăduia să trăiască aici, până ce am descoperit că această putere nevăzută o deţineau servitorii. Era o metodă uşoară de a rezolva problemele gospodăriei, probabil, în ceea ce priveşte lipsa grijilor, dar părea să fie costisitoare, fiindcă servitorii considerau drept o obligaţie faţă de ei înşişi să fie pretenţioşi cu mâncarea şi băutura lor şi să-şi cinstească o droaie de musafiri în odăile lor. Le ofereau o masă foarte îmbelşugată şi domnului şi doamnei Pocket, totuşi, mie mi s-a părut întotdeauna că locul din casă unde se mânca de departe cel mai bine era bucătăria — şi am presupus, totodată, că beneficiarii meselor de acolo erau în stare să se apere singuri, căci nu trecuse nici o săptămână de când venisem să locuiesc aici, şi o doamnă din vecinătate, pe care familia Pocket n-o cunoscuse personal, a trimis o scrisoare în care spunea că o văzuse pe Millers trăgându-i palme bebeluşului. Această scrisoare o mâhni din cale-afară pe doamna Pocket, care izbucni în lacrimi citind-o şi zise că i se părea un lucru extraordinar faptul că vecinii nu-şi puteau vedea de treburile lor.

Încet, încet am aflat, mai ales de la Herbert, că domnul Pocket studiase la Harrow şi la Cambridge, unde se dovedise student eminent,

dar că, având fericirea să se căsătorească de foarte tânăr cu doamna Pocket, îşi îngustase perspectivele şi îmbrăţişase meseria de „meşter tocilar universitar”. După ce ascuţise mai multe minţi boante — ai căror taţi, când se întâmpla să fie sus-puşi, se ofereau întotdeauna să-l ajute pe domnul Pocket să progreseze în carieră, dar întotdeauna îşi uitau cuvântul după ce minţile odraslelor părăseau tocilăria —, se săturase de îndeletnicirea aceasta mizeră şi venise la Londra. Aici, după ce idealurile înalte se spulberaseră pe rând, găsise de lucru ajutându-i să devină „citiţi” pe unii care nu avuseseră şanse ori nu profitaseră de ele, şi pe alţii să devină şlefuiţi, pentru ocazii speciale, punându-şi astfel cunoştinţele în slujba compilaţiilor literare şi a corecturilor, iar cu aceste mijloace şi cu vreo câteva foarte modeste venituri personale încă izbutea să întreţină casa pe care o vedeam eu.

Domnul şi doamna Pocket aveau o vecină linguşitoare — o doamnă văduvă, cu o fire atât de receptivă, încât era de acord cu toată lumea, binecuvânta pe toată lumea şi vărsa lacrimi sau împărţea zâmbete pentru toată lumea, după cum cereau împrejurările. Pe această vecină o chema domnişoara Coiler şi am avut onoarea să o conduc la masă chiar în ziua în care am sosit. Mi-a dat de înţeles, pe scări, ce grea lovitură era pentru draga sa doamnă Pocket faptul că dragul său domn Pocket se vedea silit să primească în casă nişte gentlemeni pe care trebuia să-i strunească atât ca să devină „citiţi”. Nu era vorba despre mine, mi-a spus ea, într-un şuvoi de afecţiune şi confidenţialitate (în momentul acela o cunoşteam de nu mai mult de cinci minute), căci, dacă ar fi fost toţi ca mine, ar fi fost cu totul altceva.

— Dar scumpa doamnă Pocket, adăugă domnişoara Coiler, după timpuria decepţie suferită (nu că scumpul domn Pocket ar purta vreo vină pentru aceasta), are nevoie de mult lux şi eleganţă.

— Da, doamnă, încuviinţai eu, ca s-o opresc, căci mă temeam că o să înceapă să plângă.

— Şi are înclinaţii atât de aristocratice...

— Da, doamnă, aprobai eu cu acelaşi scop ca mai înainte.

— ...încât este foarte greu, continuă domnişoara Coiler, pentru scumpul domn Pocket să-şi împartă timpul şi atenţia cu altcineva în afară de scumpa doamnă Pocket.

N-am putut să nu mă gândesc că ar fi fost şi mai greu dacă măcelarul ar fi trebuit să-şi împartă timpul şi atenţia cu altcineva în afară de scumpa doamnă Pocket, dar n-am zis nimic, fiindcă într-adevăr eram foarte ocupat să urmăresc, sfios, purtările tuturor celor din jurul meu.

Am izbutit să aflu, din ceea ce se petrecea între doamna Pocket şi Drummle, în vreme ce eu mă concentram cât puteam la cuţitul şi furculiţa mea, la lingură şi la pahare şi la toate celelalte instrumente de autodistrugere, că pe Drummle, pe numele său de botez Bentley, îl

mai despărţea numai o persoană de la a moşteni rangul de baronet. Mai departe, mi s-a dezvăluit că volumul pe care văzusem că doamna Pocket îl citea în grădină era numai despre titluri de nobleţe şi că ea ştia data exactă la care bunicul său ar fi intrat în acea carte, dacă ar fi reuşit vreodată să fie recunoscut. Drummle nu vorbea prea mult, dar în puţinele lucruri pe care le spunea (mi s-a părut un individ posac) avea cuvinte alese şi o cinstea pe doamna Pocket ca pe o femeie deosebită şi ca pe o soră. În afară de ei doi şi de domnişoara Coiler, vecina linguşitoare, nimeni nu mai arăta vreo urmă de interes pentru acest subiect de conversaţie, care mi se păru că pe Herbert îl făcea să sufere. Discuţia promitea să dureze la nesfârşit, numai că, deodată, intră un valet care anunţă un necaz în gospodărie. Şi anume, că bucătăreasa greşise friptura de miel. Spre nespusa mea uluire, l-am văzut, pentru prima oară, în acel moment, pe domnul Pocket descărcându-şi simţămintele printr-un exerciţiu care mie mi se păru cu totul ieşit din comun, dar care nu stârni nici o reacţie din partea nimănui altcuiva, şi cu care, în scurt timp, aveam să mă obişnuiesc şi eu, la fel ca toţi ceilalţi. Îşi aşeză pe masă cuţitul şi furculiţa — fiindcă tocmai era prins cu tăiatul fripturii —, îşi vârî ambele mâini în părul răvăşit şi păru că face un nemaipomenit efort să se ridice de pe scaun trăgându-se de păr. Când sfârşi cu asta, fără să fi reuşit să se ridice nici un pic, reluă liniştit îndeletnicirea de dinainte.

După aceea, domnişoara Coiler schimbă subiectul şi începu să-mi toarne complimente. Câteva clipe m-am simţit bine, dar mă măgulea cu atâta lipsă de măsură, încât curând plăcerea mi se spulberă. Când pretindea că moare de curiozitate să afle despre rudele şi cunoştinţele mele din locurile pe care le părăsisem, avea un fel întortocheat de a se apropia de mine, care era foarte asemănător cu al unul şarpe cu limba despicată. Iar când se mai întorcea, pe neaşteptate, către Startop (deşi acesta abia de-i adresa câteva cuvinte) sau către Drummle (care vorbea şi mai puţin), aproape că îi invidiam că se aflau de partea cealaltă a mesei.

După ce am mâncat, fură aduşi copiii, iar domnişoara Coiler găsi prilejul să-şi recite comentariile sale pline de admiraţie despre ochii lor, despre nasurile lor şi despre picioarele lor — o metodă foarte dibace de a le forma caracterul. Erau patru fetiţe şi doi băieţei, în afară de bebeluşul care putea fi ori una, ori alta, şi de bebeluşul care avea să urmeze şi care, deocamdată, nu era nici una, nici alta. Erau crescuţi de Flopson şi de Millers, ca şi cum aceşti doi ofiţeri fără portofoliu ar fi avut de recrutat nişte copii şi îi înrolaseră pe aceştia — în vreme ce doamna Pocket îşi privea vlăstarele care s-ar fi cuvenit să fie de viţă nobilă, mai degrabă ca şi cum s-ar fi gândit că avusese şi mai înainte plăcerea să-i treacă în revistă, dar nu prea ştia ce-ar putea face cu ei.

— Haide! Daţi-mi furculiţa, doamnă, şi luaţi bebeluşul, zise Flopson. Nu-l apucaţi aşa, c-o să-i vârâţi capul sub masă!

Astfel îndrumată, doamna Pocket îl apucă de partea cealaltă şi îl dădu cu capul de masă — ceea ce fu anunţat tuturor celor prezenţi printr-o zguduitură de proporţii.

— Doamne Dumnezeule, daţi-mi-l înapoi, doamnă! zise Flopson. Domnişoară Jane, vino să-i dansezi puţin bebeluşului, hai!

Una dintre fetiţe, o gâgâlice care părea că îşi asumase înainte de vreme sarcina de a avea grijă de ceilalţi, se ridică de la locul ei, de lângă mine, şi dansă în faţa bebeluşului, făcând un pas înainte, un pas înapoi, până când acesta se opri din plâns şi râse. Atunci, toţi copiii râseră, iar domnul Pocket (care, între timp, mai încercase de două ori să se ridice trăgându-se de păr) râse şi el. Şi cu toţii izbucnirăm în râs şi ne simţirăm foarte bucuroşi.

Flopson, stăruind să îndoaie bebeluşul în două, apucându-l de încheieturi ca pe o păpuşă olandeză, reuşi să-l aşeze, teafăr, în poala doamnei Pocket şi îi dădu spărgătorul de nuci să se joace cu el, cerându-i totodată doamnei Pocket să bage de seamă la mânerele acelui instrument, care s-ar fi putut să intre în conflict cu ochii bebeluşului şi poruncindu-i aspru domnişoarei Jane să urmărească acelaşi lucru. Apoi, cele două doici ieşiră din salon şi se apucară să se certe pe scări, cu foarte mult năduf, cu valetul împrăştiat care ne servise la masă şi care, fără îndoială, îşi pierduse jumătate din nasturi la jocurile de noroc.

Începusem să mă simt foarte neliniştit, din pricină că doamna Pocket se adâncise într-o discuţie cu Drummle despre cei doi moştenitori ai titlului de baron, în vreme ce îşi înmuia câte o felie de portocală în zahăr şi vin, uitând cu desăvârşire de bebeluşul din poala ei — care făcea cu spărgătorul de nuci nişte lucruri de ţi se tăia răsuflarea de spaimă. În cele din urmă, micuţa Jane observă că fragedul creier al bebeluşului era în pericol şi se ridică încetişor de la locul ei, apoi, cu mai multe mici păcăleli, îl convinse să o lase să-i ia arma aceea periculoasă din mână. Doamna Pocket terminându-şi portocala aproape în aceeaşi clipă şi nefiind de acord cu manevra micuţei Jane, îi zise acesteia:

— Copil rău ce eşti, cum îndrăzneşti? Du-te la locul tău, în clipa asta!

— Mămissico, sâsâi fetiţa, bebe ssi-ar fi scoss ochissorii.

— Cum îndrăzneşti să-mi spui mie una ca asta! replică doamna Pocket. Du-te şi aşază-te pe scaunul tău numaidecât!

Demnitatea doamnei Pocket era atât de zdrobitoare, încât mă simţii stingherit, de parcă eu însumi făcusem ceva revoltător.

— Belinda, o mustră domnul Pocket, din capătul celălalt al mesei, cum poţi fi atât de lipsită de înţelegere? Jane a intervenit numai spre

binele copilului.

— N-am să îngădui nimănui să se amestece, zise doamna Pocket. Sunt surprinsă, Matthew, că încuviinţezi să fiu jignită de cineva astfel, prin amestec între mine şi bebeluş.

— Dumnezeule mare! strigă domnul Pocket, într-o izbucnire de deznădeje îndurerată. Copiii să se bage în mormânt cu spărgătorul de nuci şi să nu fie nimeni să-i salveze?

— N-am s-o las pe Jane să se amestece între mine şi bebeluş, zise doamna Pocket, aruncând o privire maiestuoasă către micuţa nevinovată care îi adusese jignirea. Cred că ştiu mai bine care a fost rangul bunicului meu. Tocmai Jane?

Domnul Pocket îşi vârî din nou mâinile în păr şi, de data aceasta, chiar se ridică vreo două degete din scaunul său.

— Auziţi! exclamă el neajutorat către elementele naturii. Copiii să se omoare cu spărgătorul de nuci, din pricina rangului bunicilor părinţilor!

Apoi, se lăsă din nou pe scaun şi nu mai scoase un cuvânt.

Cât timp dură această scenă ne uitarăm cu toţii stânjeniţi la faţa de masă. Urmară câteva clipe de tăcere, în care bebeluşul, cu sinceritatea şi avântul lui nestăvilit, făcu o serie de salturi pe loc, chiuind către micuţa Jane, care mie mi se părea a fi singurul membru al familiei (în afară de servitori) pe care bebeluşul îl dorea într-adevăr prin preajmă.

— Domnule Drummle, zise doamna Pocket, vrei să suni după Flopson, te rog? Jane, creatură mică şi nerespectuoasă, du-te şi stai jos! Hai, bebeluşul meu iubit, vino cu mămica!

Bebeluşul era onoarea întruchipată şi protestă cu toate mijloacele pe care le avea. Se îndoi necuviincios peste braţul doamnei Pocket, arătându-ne o pereche de botoşei împletiţi şi nişte picioruşe cu gropiţe, în locul feţei sale gingaşe, şi fu scos afară în culmea revoltei. Însă până la urmă avu câştig de cauză, căci l-am zărit, după câteva minute, pe fereastră, cu micuţa Jane.

S-a întâmplat ca toţi ceilalţi cinci copii să fie uitaţi la masă pentru că Flopson îşi rezolva o problemă strict personală, iar altcineva nu avea sarcina să se ocupe de ei. Astfel, am avut prilejul să observ care erau relaţiile dintre ei şi domnul Pocket, care se pot exemplifica în felul următor. Domnul Pocket, cu perplexitatea sa firească pe chip, puţin mai accentuată, şi cu părul vâlvoi, se uită la ei timp de câteva minute, de parcă nu reuşea să priceapă cum de ajunseseră să fie hrăniţi şi găzduiţi în casa aceea şi de ce oare nu fuseseră cazaţi de soartă la altcineva acasă. Apoi, pe un ton distant, de misionar, le puse câteva întrebări — de pildă, vru să afle de ce micul Joe avea o gaură în gulerul de dantelă, la care băieţelul răspunse „Tati, Flopson o să mi-o cârpească de îndată ce va avea timp”, sau cum ajunsese micuţa Fanny să aibă panariţiu, la care fetiţa răspunse: „Tati, Millers o să-mi

pună o compresă dacă n-o să mai uite.” După care se topi de dragoste părintească, îi dădu fiecăruia câte un şiling şi le spuse să plece la joacă. Şi, în vreme ce ieşeau, domnul Pocket, cu o sforţare înmiită, se ridică în sus, trăgându-se de păr, şi puse punct acestui subiect fără speranţă.

Seara, se mergea la vâslit pe fluviu. Cum Drummle şi Startop aveau fiecare o barcă, m-am hotărât să-mi iau şi eu una şi să-i întrec pe amândoi. Eram destul de bun la cele mai multe dintre sporturile după care se dau în vânt băieţii de la ţară, dar, pentru că îmi dădeam seama că îmi lipsea eleganţa stilului pentru vâslitul pe Tamisa — ca să nu mai vorbim de celelalte ape —, am aranjat imediat să mă dau pe mâna câştigătorului unui concurs de vâslit, care se antrena trecând chiar prin faţa casei noastre şi căruia i-am fost prezentat de noile mele cunoştinţe. Această autoritate în materie m-a pus într-o mare încurcătură, zicând că am un braţ de fierar. Dacă ar fi ştiut cât de aproape a fost ca, prin complimentul său, să-şi piardă învăţăcelul, mă îndoiesc că mi l-ar mai fi adresat.

Când ne-am întors acasă, în seara aceea, platourile cu mâncare ne aşteptau, şi cred că ne-am fi bucurat cu toţii de cină, dacă nu s-ar fi întâmplat un necaz domestic mai degrabă neplăcut decât tragic. Domnul Pocket era binedispus, când o slujnică intră în salon şi spuse:

— Dacă nu vă supăraţi, domnule, aş vrea să vorbesc cu dumneavoastră.

— Să vorbeşti cu stăpânul tău? întrebă doamna Pocket, a cărei demnitate se revoltă din nou. Cum de ţi-a trecut prin cap un asemenea lucru? Du-te şi vorbeşte cu Flopson. Sau spune-mi mie... dar altă dată, nu acum.

— Vă cer iertare, doamnă, răspunse slujnica, dar aş dori să vorbesc chiar acum şi să vorbesc cu domnul.

Atunci, domnul Pocket ieşi din salon, iar noi încercarăm să ne vedem de cină mai departe până la întoarcerea sa.

— E o poveste de toată frumuseţea, Belinda! zise domnul Pocket, venind înapoi, cu o faţă exprimând amărăciune şi disperare. Bucătăreasa zace lată de beată pe podea, la bucătărie, cu un pacheţoi de unt proaspăt, pus în dulapul de vase, pe care era gata să-l vândă drept untură!

Doamna Pocket se arătă, pe dată, copleşită de o emoţie plină de îngăduinţă şi zise:

— Asta-i mâna nesuferitei de Sophia!

— Ce vrei să spui, Belinda? întrebă domnul Pocket.

— Sophia ţi-a pârât-o, zise doamna Pocket. N-am văzut-o eu, cu ochii mei, şi n-am auzit-o, cu urechile mele, intrând chiar adineauri în salon şi cerând să-ţi vorbească?

— Bine, dar ce a făcut altceva decât să mă conducă până jos,

Belinda, răspunse domnul Pocket, şi să mi-o arate pe femeie şi pachetul ei cu unt!

— Şi tu o aperi, Matthew, zise doamna Pocket, pentru că seamănă discordie?

Domnul Pocket scăpă un geamăt jalnic.

— Oare sunt degeaba nepoata bunicului meu, de nu însemn nimic în casa asta? reluă doamna Pocket. Pe de altă parte, bucătăreasa a fost întotdeauna foarte drăguţă şi respectuoasă, şi mi-a spus, cât se poate de sincer, atunci când a venit să-şi caute de lucru aici, că simte că eu m-am născut să fiu ducesă!

Domnul Pocket încremenise lângă o canapea pe care se lăsă acum să cadă, în poziţia unui gladiator pe moarte. Rămas în această poziţie, îmi spuse, cu o voce răguşită: „Noapte bună, domnule Pip”, moment în care mi se păru că ar fi de dorit să-l părăsesc şi să mă duc la culcare.

Capitolul XXIV

La vreo două, trei zile după ce mă instalasem în camera mea şi hoinărisem, în mai multe rânduri, încolo şi-ncoace prin Londra, comandând tot ce îmi trebuia de la negustorii la care aveam credit deschis, domnul Pocket şi cu mine am purtat o lungă discuţie între patru ochi. Ştia mai multe despre viitorul meu decât ştiam eu însumi, căci îmi pomeni de faptul că domnul Jaggers îi spusese că nu eram destinat nici unei profesiuni anume şi că era destul să primesc atâta educaţie, cât „să fac faţă" printre ceilalţi tineri cu o situaţie materială înfloritoare. Am încuviinţat, desigur, neavând habar cum aş fi putut avea ceva împotrivă.

M-a sfătuit să încep prin a frecventa unele locuri din Londra, ca să deprind cât de multe cunoştinţe doream, şi să-l învestesc pe el cu funcţia de interpret şi călăuză a tuturor studiilor mele. Spera că, beneficiind de o îndrumare inteligentă, voi avea de întâmpinat mai puţine greutăţi şi că, în scurt timp, voi fi în stare să mă dispensez de ajutorul oricui altcuiva decât al lui. Prin felul într-adevăr admirabil în care îmi spuse aceste lucruri, şi multe altele, în scopuri asemănătoare, stabili cu mine o relaţie de încredere — pot mărturisi încă de pe-acum că s-a arătat întotdeauna plin de râvnă şi foarte cinstit în îndeplinirea înţelegerii cu mine, ceea ce m-a făcut şi pe mine plin de râvnă şi cinstit în îndeplinirea părţii mele din înţelegere. Dacă s-ar fi dovedit nepăsător ca profesor, nu mă îndoiesc că m-aş fi purtat şi eu la fel, ca elev. Însă nu mi-a dat prilej de nici o acuză şi fiecare dintre noi s-a comportat foarte corect faţă de celălalt. Mai mult, nu l-am privit niciodată, în discuţiile pe care le-a avut cu mine în calitate de tutore, ca pe un om ridicol sau mai ştiu eu cum, ci mereu ca pe un om serios, cinstit şi bun.

După ce ne-am lămurit asupra acestor aspecte şi eu ajunsesem până acolo încât mă apucasem serios de muncă, îmi trecu prin minte ideea că, dacă aş fi putut să-mi păstrez camera la „Hanul lui Barnard", aş fi avut o variaţie foarte plăcută în modul meu de trai, iar purtările mele n-ar fi avut cu nimic de suferit din pricina tovărăşiei cu Herbert. Domnul Pocket nu se împotrivi acestui plan, dar stărui ca, înainte de a face vreun pas în această direcţie, să-i cer acordul custodelui meu. Am dedus că scrupulele sale proveneau din considerentul că, prin planul meu, l-aş fi scutit şi pe Herbert de o oarecare cheltuială, aşa că am pornit imediat spre Little Britain şi i-am dezvăluit intenţia mea domnului Jaggers.

— Dacă aş putea cumpăra mobilierul care acum este închiriat pentru mine, am zis eu, plus alte câteva lucruri mărunte, m-aş putea simţi ca acasă.

— Atunci, fă-o! zise domnul Jaggers, râzând scurt. Ţi-am spus că ai să ajungi la asta. Ei, bine, cât îţi trebuie?

Îi răspunsei că nu ştiam cât anume îmi trebuia.

— Haide! replică domnul Jaggers. Cât îţi trebuie? Cincizeci de lire?

— Oh, nu chiar atât de mult.

— Cinci lire? zise domnul Jaggers.

Oferta scăzuse atât de mult încât am răspuns, foarte stingherit:

— Oh, mai mult decât atât.

— Mai mult decât atât, zici? replică domnul Jaggers, continuând să-mi aştepte răspunsul, cu mâinile în buzunare, cu capul într-o parte şi cu ochii aţintiţi pe peretele din spatele meu. Cu cât mai mult?

— E greu să stabilesc eu o sumă, zisei eu, şovăind.

— Haide! mă îndemnă domnul Jaggers. Hai să ajungem împreună la ea. De două ori cinci merge? De trei ori cinci merge? De patru ori cinci merge?

I-am spus că, după părerea mea, atât ar fi mulţumitor.

— De patru ori cinci ar fi mulţumitor, oare? zise domnul Jaggers, încruntând din sprâncene. Cât socoteşti că face de patru ori cinci?

— Cât socotesc eu că face?

— Ei! zise domnul Jaggers. Cât?

— Presupun că dumneavoastră socotiţi douăzeci de lire, zisei eu, zâmbind.

— Lasă ce socotesc eu, prietene, făcu domnul Jaggers cu bine cunoscuta clătinare negativă din cap. Vreau să ştiu cât socoteşti *dumneata* că ar face?

— Douăzeci de lire, fireşte.

— Wemmick! strigă domnul Jaggers, deschizând uşa biroului. Ia ordinul scris al domnului Pip şi plăteşte-i douăzeci de lire.

Această metodă foarte hotărâtă de a face afaceri îmi lăsă şi mie o impresie hotărâtă şi nu dintre cele plăcute.

Domnul Jaggers nu râsese niciodată. Dar era încălţat cu nişte ghete mari şi lucioase, care scârţâiau, şi, când se lăsa cu toată greutatea pe aceste ghete, ţinându-şi căpăţâna aplecată şi sprâncenele unite, aşteptând un răspuns, scotea uneori din ghete un scârţâit, de parcă *ele* ar fi râs într-un fel sec şi bănuitor. Fiindcă, întâmplător, plecă în momentul acela de la birou, iar domnul Wemmick era vesel şi vorbăreţ, i-am mărturisit acestuia că nu ştiam cum să privesc purtarea domnului Jaggers faţă de mine.

— Spune-i-o lui şi o s-o considere un compliment! răspunse Wemmick. El nu urmăreşte *să ştii* cum s-o priveşti... Oh! adăugă el, văzându-mă surprins. Nu e ceva personal. Este profesional, doar profesional.

Wemmick şedea la pupitrul său, luându-şi gustarea de prânz, adică ronţăind dintr-un biscuit foarte uscat şi foarte tare — ale cărui bucăţi

le arunca, din când în când, în gura sa ca o deschizătură de cutie poştală, de-ai fi zis că într-adevăr distribuia nişte scrisori.

— Întotdeauna arată, zise Wemmick, de parcă tocmai a întins o cursă unor oameni şi stă la pândă. Şi deodată — haţ! Te-a prins!

Fără să-i mai spun că, după părerea mea, capcanele pentru oameni nu se numărau între plăcerile vieţii, am zis doar că presupun că este foarte dibace.

— Nebănuit, ca Australia, zise Wemmick.

Şi-mi arătă, cu vârful tocului de scris, în direcţia podelei biroului, sugerându-mi că, în această comparaţie, se înţelegea că Australia era exact de partea opusă a globului pământesc.

— Dacă ar putea exista ceva mai de nebănuit, adăugă Wemmick, aducându-şi din nou tocul pe hârtie, atunci el ar fi aşa.

După acestea, am spus că presupuneam că afacerile îi mergeau bine, iar Wemmick răspunse:

— Mi-nu-nat!

Apoi, l-am întrebat dacă avea mulţi subordonaţi, la care el îmi răspunse:

— Nu prea folosim mulţi subordonaţi, pentru că nu există decât un Jaggers, iar lumea nu vrea reprezentanţi de-ai lui, ci pe el însuşi. Suntem numai patru. Vrei să-i vezi şi pe ceilalţi? Doar eşti unul dintre noi, ca să zic aşa.

Am acceptat invitaţia. Când domnul Wemmick termină de vârât biscuitul în gura ca o cutie de scrisori, îmi dădu banii pe care-i cerusem dintr-o casetă închisă într-un seif, a cărui cheie o ţinea legată de gât, atârnată pe spate, şi o scotea de sub gulerul hainei ca pe o codiţă de purcel de fier, apoi urcarăm pe scări. Coşmelia era întunecoasă şi dărăpănată, iar urmele soioase ale umerilor clienţilor care îşi lăsaseră amprenta în cabinetul domnului Jaggers se regăseau şi aici, de parcă oamenii se frecaseră de pereţii casei scărilor, în sus şi în jos, ani de-a rândul. La etajul întâi, în odaia din faţă, un funcţionar care arăta cumva între cârciumar şi vânător de şobolani — un bărbat gras, palid, buhăit, plin de importanţă — era foarte prins într-o discuţie cu vreo trei-patru oameni cu înfăţişare sărăcăcioasă, pe care îi trata la fel de lipsit de politeţe cum părea că îi tratează toată lumea de aici pe cei care umpleau sipetele cu bani ale domnului Jaggers.

— Pregătesc împreună mărturia pentru Bailey[18], îmi zise domnul Wemmick, în timp ce ieşeam.

În camera de deasupra, un funcţionar lipsit de nerv şi mărunţel ca un terier, cu laţele spânzurându-i la spate (părea să fi uitat, de când fusese căţelandru, ce este aceea tunsoare), purta, de asemenea, o discuţie cu un bărbat cu ochii blegi, pe care domnul Wemmick mi-l prezentă ca fiind un turnător care îşi ţinea întotdeauna cazanul încins şi care mi-ar fi turnat orice aş fi dorit — şi care, acum, năduşea din

cale-afară, de parcă şi-ar fi încercat meşteşugul pe propria persoană. Într-o cameră din spate, un bărbat cu umerii mult aduşi şi cu faţa legată, de durere, într-un fular murdar, îmbrăcat în nişte haine vechi şi negre, într-atât de lustruite de-ai fi zis că şi le dăduse cu ceară, stătea aplecat la masa lui, copiind pe curat notiţele celorlalţi doi gentlemeni, pentru uzul personal al domnului Jaggers.

Acesta era întreg stabilimentul. Când am coborât din nou, Wemmick mă conduse în odaia custodelui meu, zicându-mi:

— Pe aceasta ai văzut-o deja.

— Nu-ţi fie cu supărare, domnule Wemmick, întrebai eu, căci acele două oribile măşti mortuare, cu priviri piezişe, îmi atrăseseră din nou atenţia, ale cui sunt mulajele astea?

— Astea? făcu Wemmick, urcându-se pe un scaun şi suflând praful de pe cele două tigve lugubre, înainte de a le da jos. Astea sunt două celebrităţi. Clienţi faimoşi de-ai noştri, care ne-au adus popularitatea. Individul ăsta (ce ţi-o fi venit să te dai jos, noaptea, şi să tragi cu ochiu-n călimara cu cerneală, ca să te alegi cu pata asta pe sprânceană, ticălos bătrân!) şi-a ucis stăpânul şi, având în vedere că nu l-au putut determina să recunoască, planul pe care şi l-a făcut n-a fost rău.

— Chiar aşa arăta? l-am întrebat, trăgându-mă îndărăt de lângă bruta aceea, în vreme ce Wemmick îi scuipă pe sprânceană şi-l frecă puţin cu mâneca hainei.

— Dacă arăta chiar aşa? Este aidoma, pe cuvânt! Mulajul a fost făcut în Newgate, imediat după ce l-au coborât. Mă îndrăgiseşi grozav de tare, aşa-i, prefăcut bătrân? zise Wemmick şi, apoi, îmi explică această scăpare tandră, atingându-şi broşa care o reprezenta pe doamna cu salcia plângătoare lângă mormântul cu urna funerară deasupra: A comandat-o anume pentru mine!

— Doamna aceasta a existat în realitate? întrebai eu.

— Nu, răspunse Wemmick. E doar o glumă de-a lui. (Ţi-a plăcut mica ta glumă, nu-i aşa?) Nu, n-a existat nici un fel de doamnă în cazul lui, domnule Pip, cu o singură excepţie — dar nu era genul acesta de femeie delicată şi fragilă şi n-ai fi prins-o uitându-se aşa la o urnă ca asta — decât dacă în urnă s-ar fi aflat ceva de băut.

Atenţia fiindu-i astfel îndreptată către broşă, Wemmick lăsă masca mortuară jos şi lustrui broşa cu batista din buzunar.

— Individul celălalt a sfârşit-o la fel? întrebai eu. Are cam aceeaşi mutră.

— Ai ghicit, zise Wemmick, este mutra tipică! De parcă una dintre nări le-a fost prinsă cu un cârlig de undiţă şi trasă în sus, cu un fir de păr de cal. Da, şi el a sfârşit la fel — este un sfârşit foarte firesc pe-aici, ţi-o spun eu. Măsluia testamente, puşlamaua asta, în caz că nu-i trimitea şi pe presupuşii moştenitori la odihnă veşnică. Aveai maniere!

Totuşi, erai plin de ascunzişuri (domnul Wemmick iarăşi vorbea cu masca) şi mai ziceai că ştii să scrii şi în greceşte. Pfui! Ce mai făceai pe grozavul! Mare mincinos mai erai! N-am mai întâlnit în viaţa mea un mincinos ca tine!

Înainte să-l aşeze pe acest al doilea prieten al său înapoi pe raft, Wemmick îşi mângâie cel mai mare dintre inelele sale de doliu şi zise:

— A trimis pe cineva în oraş să-l cumpere anume pentru mine, cu o zi înainte...

În vreme ce suia pe raft şi al doilea mulaj şi se dădea jos de pe scaun, îmi trecu prin minte că toate acele giuvaiere pe care le purta proveneau din astfel de surse. Cum, până atunci, nu arătase nici o reţinere să vorbească despre aceste subiecte, m-am încumetat să-i pun şi această întrebare, când fu înapoi în faţa mea, ştergându-şi mâinile de praf.

— Oh, da, răspunse el, toate sunt daruri de acelaşi soi. Unul îl aduce pe celălalt. Eu le primesc întotdeauna. Sunt rarităţi. Şi sunt de valoare. Poate că, în bani, nu înseamnă foarte mult, dar au valoarea lor şi se pot purta. Pentru dumneata, cu perspectivele dumitale strălucite, nu au mare însemnătate, dar mie steaua mea călăuzitoare întotdeauna îmi spune: „Strânge valori portabile!"

După ce l-am felicitat pentru acest principiu, continuă să-mi spună, prieteneşte:

— Dacă vreodată, când n-ai altceva mai bun de făcut, şi dacă nu ai nimic împotrivă, ai vrea să vii în vizită pe la mine, la Walworth, ţi-aş putea oferi un pat şi m-aş simţi foarte onorat. Nu am cine ştie ce să-ţi arăt, în afară de vreo două-trei curiozităţi dintr-acestea, pe care le-am primit, şi pe care poate ţi-ar plăcea să le vezi. Iar eu, unul, mă dau în vânt după o grădină micuţă şi o casă de vară!

I-am răspuns că aş fi încântat să mă bucur de ospitalitatea lui.

— Mulţumesc, zise el. Atunci, rămâne stabilit că vei veni pe la mine oricând îţi va fi pe plac. Ai luat vreodată masa la domnul Jaggers?

— Nu încă.

— Ei, bine, zise Wemmick, o să-ţi dea vin şi încă un vin foarte bun. Eu o să-ţi dau punci, şi nu un punci foarte rău. Să-ţi spun ceva. Când te vei duce să iei masa la domnul Jaggers, să te uiţi bine la servitoarea lui.

— O să văd ceva ieşit din comun?

— Păi, zise Wemmick, o să vezi o fiară îmblânzită. Nu foarte ieşită din comun, ai să-mi spui dumneata. Iar eu o să-ţi răspund că depinde de sălbăticia de dinainte a fiarei şi de cât de mult a fost îmblânzită. N-o să-ţi ştirbească părerea despre puterea domnului Jaggers. Să fii atent la ea!

I-am făgăduit că aşa voi face, cu interesul şi curiozitatea pe care acest avertisment mi le trezise. Cum voiam să îmi iau la revedere, mă

întrebă dacă mi-ar plăcea să-mi sacrific cinci minute ca să-l văd pe domnul Jaggers „la treabă”.

Din mai multe motive şi nu în ultimul rând pentru că nu mă lămurisem prea bine la ce fel de „treabă” l-aş fi putut vedea pe domnul Jaggers, i-am răspuns că da. Ne-am croit drum prin City şi am ajuns la Tribunalul de Instrucţie, plin de lume, unde o rudă de sânge (în sensul ucigaş al cuvântului) a răposatului cu obiceiul ciudat de a oferi broşe stătea pe banca acuzaţilor, mestecând foarte încurcat ceva, în vreme ce custodele meu avea o clientă căreia îi lua interogatoriul — sau contrainterogatoriul, nu ştiu care din ele — şi băga groaza în ea şi în juraţi şi în toată lumea. Dacă vreunul, de orice rang ar fi fost el, zicea ceva cu care nu era de acord, cerea numaidecât „Să fie notat!” Dacă vreunul nu voia să recunoască, zicea: „O să-ţi smulg eu mărturisirea!”, iar dacă vreunul făcea vreo mărturisire, zicea: „Acum te-am prins!” Magistraţii tremurau de îndată ce îşi întindea în aer degetul. Hoţii şi cei care îi prinseseră pe hoţi rămâneau încremeniţi de groază, ca vrăjiţi, auzindu-i cuvintele şi tresăreau ori de câte ori un fir de păr din sprâncenele sale se îndrepta către ei. N-am putut să-mi dau seama de partea cui era el, căci mi se părea că-i macină pe toţi în aceeaşi moară. Ştiu numai că, atunci când m-am strecurat afară din sală, în vârful picioarelor, el nu era de partea Curţii, căci îl făcea pe bătrânul gentleman care prezida procesul să zvâcnească nervos din picioare pe sub masă, învinuindu-l pentru felul în care se purtase în ziua aceea, stând în jilţ ca reprezentant al legii şi al justiţiei britanice.

18 Old Bailey – Curtea Criminală Supremă din Londra.

Capitolul XXV

Bentley Drummle, care era aşa un individ ursuz, încât, atunci când punea mâna pe vreo carte, părea jignit de autorul acesteia, nu se arăta mai binevoitor nici cu prietenii săi. Greoi în expresia feţei, în mişcări şi la minte — cu o înfăţişare indolentă şi cu o limba mare, împleticită, care părea că-i atârnă moale şi lăbărţată în gură, aşa cum el însuşi atârna moale şi lăbărţat într-o încăpere — era puturos, îngâmfat, cărpănos, ascuns şi suspicios. Provenea dintr-o familie bogată din Somersetshire, iar ai lui îi cultivaseră această combinaţie de calităţi până când făcuseră descoperirea că ajunsese la vârsta majoratului, dar era cu desăvârşire dobitoc. Astfel, Bentley Drummle se înfiinţase la domnul Pocket pe când era cu un cap mai înalt decât acest gentleman şi de o jumătate de duzină de ori mai greu de cap decât oricare gentleman.

Startop fusese răsfăţat de o mamă slabă de înger şi fusese ţinut acasă, când ar fi trebuit să se ducă la şcoală — dar era nespus de ataşat de ea şi o admira neţărmurit. Avea o gingăşie de-a dreptul feminină a trăsăturilor şi era — „după cum poţi vedea, cu toate că pe ea n-ai văzut-o niciodată”, cum îmi zisese mie Herbert — „aidoma mamei sale”. De aceea, fireşte că, încă din primele seri în care ne-am plimbat cu barca pe fluviu, noi doi vâsleam către casă unul lângă altul, stând de vorbă de la o barcă la alta, în vreme ce Bentley Drummle venea singur în urma noastră, pe sub malurile înalte şi boltite şi printre trestii. Întotdeauna se târa pe lângă mal ca o amfibie stângace, chiar şi atunci când fluxul ar fi putut să-l mâne cu repeziciune. Când mă gândesc la el, întotdeauna mi-l închipui venind după noi prin întuneric sau pe dârele lăsate pe apă de trecerea bărcilor noastre, în vreme ce noi înaintam pe cărarea luminoasă a asfinţitului sau a lunii răsfrânte pe mijlocul apei.

Herbert era tovarăşul meu cel mai apropiat şi prietenul meu. Mă oferisem să împart cu el barca şi, din acest motiv, venea mai des în Hammersmith. El se oferise să împartă camerele sale cu mine şi, din acest motiv, plecam mai des la Londra. Obişnuiam să ne plimbăm pe jos, între aceste două reşedinţe, oricând, la orice oră. Şi acum mi-e tare drag drumul acela (deşi nu mai este tot atât de plăcut cum era pe atunci), din pricină că mi se pare plin de tinereţea fără de griji şi de speranţa de odinioară.

Când eram deja de vreo lună sau două în sânul familiei Pocket, sosiră în vizită domnul şi doamna Camilla. Camilla era sora domnului Pocket. Georgiana, pe care o întâlnisem la domnişoara Havisham cu aceeaşi ocazie, îşi făcu şi ea apariţia tot atunci. Era verişoară cu domnul Pocket — o femeie nesuferită, fată bătrână, care îşi ridica la

rangul de religie scorţoşenia, şi la cel de iubire propriul ficat. Oamenii aceştia mă urau cu tot veninul avariţiei şi al dezamăgirii lor. De bună seamă că, de când devenisem bogat, mă linguşeau, cu cea mai josnică slugărnicie. Faţă de domnul Pocket, pe care îl socoteau un copil mare, fără nici o noţiune despre propriile interese, arătau îngăduinţa politicoasă cu care îi mai auzisem vorbind despre el. Pe doamna Pocket o dispreţuiau — deşi recunoşteau, cu o oarecare compătimire, că fusese amarnic dezamăgită în viaţă, pentru că aceasta răsfrângea o palidă lumină şi asupra situaţiei lor.

Aceasta era lumea în care trăiam şi în care mă dedicam desăvârşirii educaţiei mele. Curând, am căpătat obiceiuri costisitoare şi-am început să cheltui atâţia bani, încât cred că, în câteva luni, am tocat o sumă fabuloasă. Însă, de bine, de rău, mă lipisem de carte. Nu am alt merit, în aceasta, decât că aveam destul bun-simţ ca să-mi recunosc lipsurile. Între domnul Pocket şi Herbert, făceam progrese rapide. Şi, cu unul din ei întotdeauna lângă mine, dându-mi impulsul care-mi lipsea şi netezind piedicile din calea mea, ar fi trebuit să fiu bătut în cap la fel de tare ca Drummle, ca să nu progresez aşa cum am făcut-o.

Nu-l mai văzusem pe domnul Wemmick de vreo câteva săptămâni, când m-am gândit că ar trebui să-i scriu un bilet şi să-i propun să vin într-o seară să-l iau de la lucru şi să mergem împreună pe la el pe acasă. Mi-a răspuns că i-ar face mare plăcere şi că mă aştepta la birou la ora şase seara. Aşadar, m-am dus şi l-am găsit acolo, vârându-şi cheia de la casa cu bani pe spinare în jos, îndată ce orologiul bătea ora exactă.

— Vrei să mergem pe jos până la Walworth? întrebă el.

— Desigur, zisei eu, dacă eşti de acord.

— Cu totul de acord, sosi răspunsul lui Wemmick, căci am stat la pupitru toată ziua şi aş fi bucuros să-mi dezmorţesc picioarele. Acuma, să-ţi spun ce vom avea la masă, domnule Pip. Avem tocană făcută în casă şi friptură rece de pui, care e luată de la birt. Cred că e fragedă, pentru că proprietarul birtului a fost jurat la câteva procese de-ale noastre, zilele trecute, şi l-am lăsat să scape repede. I-am amintit serviciul acesta când am cumpărat puiul şi i-am zis: „Alege-ne unul pe cinste, englez bătrân, căci, dacă am fi vrut să te ţinem în boxă încă vreo două zile, am fi putut s-o facem fără probleme.” La care el mi-a răspuns: „Dă-mi voie să-ţi dăruiesc cel mai bun pui din prăvălie.” Iar eu i-am dat voie, fireşte. La urma urmei, este o proprietate portabilă. Sper că n-ai nimic împotriva unui tată-mare?

Am crezut că vorbea tot despre pui, dar el a adăugat:

— Pentru că locuiesc împreună cu bătrânul meu tată.

Atunci, fireşte că i-am răspuns potrivit regulilor bunei-cuviinţe.

— Aşadar, n-ai luat încă masa la domnul Jaggers? continuă el, în timp ce mergeam.

— Nu încă.

— Aşa mi-a spus şi el în după-amiaza aceasta, când a auzit că vii. Bănuiesc c-o să te invite mâine. Vrea să-i cheme şi pe prietenii tăi. Sunt trei, nu-i aşa?

Cu toate că nu eram obişnuit să-l socotesc şi pe Drummle unul dintre tovarăşii mei apropiaţi, i-am răspuns:

— Da.

— Ei, bine, are de gând să cheme toată şleahta — nu m-am simţit deloc măgulit, la acest cuvânt — şi, indiferent cu ce o să vă servească, va fi de cea mai bună calitate. Nu te aştepta la mâncăruri felurite, dar fii sigur că, atâtea câte vor fi, vor fi excelente. Şi mai e o ciudăţenie în casa lui, adăugă Wemmick, după câteva clipe de tăcere, de parcă sen-ţelegea că această remarcă venea la rând după aceea despre slujnica din casă. Niciodată nu încuie vreo uşă sau fereastră peste noapte.

— N-a fost niciodată jefuit?

— Tocmai asta-i! răspunse Wemmick. El spune, şi încă la toată lumea: „Vreau să-l văd şi eu pe cel care-o să mă fure *pe mine*!" Să fii tu sănătos, de câte ori l-am auzit, pe puţin de-o sută de ori, zicându-le spărgătorilor înrăiţi, în faţa biroului nostru: „Ştiţi unde locuiesc; ei bine, acolo, niciodată nu se trage vreun zăvor; de ce nu daţi şi la mine o spargere? Hai, ce am eu nu vă ispiteşe?" Nici unul dintre ei, domnule, nu va fi destul de curajos să încerce, nici de dragul isprăvii, nici pentru bani.

— Aşa de tare se tem de el? întrebai eu.

— Dacă se tem de el?! făcu Wemmick. Oho! Cred şi eu că se tem de el. Şi-asta pentru că e foarte viclean, chiar şi atunci când îi provoacă astfel. Căci nu există nimic de argint în casa lui, domnule. Pretutindeni metal britanic[19], până la ultima lingură!

— Aşadar, nu s-ar alege cu prea mult, observai eu, chiar dacă ar...

— Oho! Dar cu câte s-ar alege *el*! făcu Wemmick, tăindu-mi vorba scurt. Iar ei ştiu asta. Jaggers le-ar avea vieţile, şi nu numai pe-ale lor, ci pe-ale multora din tagma lor, la degetul său mic. Ar avea tot ce şi-ar dori. Şi e cu neputinţă să spui ce n-ar putea obţine, odată ce şi-ar pune în cap să obţină.

Căzusem pe gânduri, cugetând la atotputernicia custodelui meu, când Wemmick remarcă:

— Cât despre lipsa argintăriei din casă, asta se datorează doar adâncimii firii sale, mă-nţelegi? Orice râu îşi are, în mod natural, o anumită adâncime. Şi el îşi are, de asemenea, adâncimea lui. Să te uiţi la lanţul său de ceas. E veritabil!

— Este masiv, zisei eu.

— Masiv? repetă Wemmick. Cred şi eu! Ceasul lui este din aur şi este un ceas cu repetiţie, care, dacă nu valorează o sută de lire, atunci nu valorează nimic! Domnule Pip, există aproape şapte sute de hoţi în

oraşul acesta, care ştiu totul despre ceasul său. Nu există om, femeie sau copil printre ei, care n-ar putea identifica fie şi cea mai mică za din lanţul acesta şi n-ar zvârli-o din mână de-ndată, ca pe un fier înroşit în foc, dacă l-ar ademeni careva s-o atingă!

Mai cu acest discurs, mai cu discuţii despre subiecte generale, domnul Wemmick şi cu mine am tot sporovăit, ca să mai treacă timpul şi să ni se pară drumul mai scurt, până ce mi-a dat de înţeles că ajunseserăm în cartierul Walworth.

Acesta se înfăţişa ca o adunătură de drumeaguri întunecate, şanţuri şi grădini micuţe şi, una peste alta, ca un cartier izolat şi plicticos. Casa lui Wemmick era o căsuţă din lemn, în mijlocul unui petic de grădină, al cărei acoperiş era retezat la vârf şi vopsit ca o baterie dotată cu ţevi de tun.

— Opera mea, zise Wemmick. Arată drăguţ, nu-i aşa?

O lăudai mult. Cred că era cea mai mică locuinţă pe care am văzut-o vreodată — cu cele mai năstruşnice ferestre gotice (în cea mai mare parte, false) şi cu o uşă gotică, aproape prea scundă ca să poţi intra pe ea.

— Acela este un catarg de drapel autentic, îl vezi? zise Wemmick. Duminicile, ridic în vârf un drapel veritabil. Şi acum, uită-te aici! După ce am trecut podul ăsta, îl ridic... uite-aşa... şi-am tăiat orice legătură cu exteriorul!

Podul era de fapt o scândură, pusă peste o prăpastie de vreo patru picioare lăţime şi vreo două adâncime. Dar era o plăcere să vezi mândria cu care el o ridica şi o lega — zâmbind, în timp ce făcea toate acestea, cu desfătare şi nu mecanic, ca de obicei.

— La ora nouă, în fiecare seară, după ora de la Greenwich, zise Wemmick, trag un foc de armă. Uite, cea de colo, o vezi? Iar când o auzi bubuind, zici că-i un tun adevărat!

Piesa de artilerie la care se referea era montată într-o fortăreaţă separată de casă, clădită din panouri de lemn zăbrelite. Era apărată de ploaie cu ajutorul unui ingenios dispozitiv cu prelată, semănând cu o umbrelă.

— Apoi, în spate de tot, zise Wemmick, nu la vedere, ca să nu strice aspectul de fortificaţie — căci acesta este un principiu de-al meu: dacă ai o idee, du-o până la capăt şi n-o schimba... Nu ştiu dacă tot aşa gândeşti şi dumneata...

I-am spus că, în mod categoric, aşa gândeam şi eu.

— În spate de tot se află coteţul porcului, coteţele găinilor şi cuştile iepurilor. Apoi, acolo, unde se închide cercul în jurul micii mele proprietăţi, vezi, cultiv castraveţi — şi o să poţi aprecia singur, la masă, ce fel de salată creşte la mine. Astfel, domnule, zise Wemmick, zâmbind mai departe şi, totodată, foarte serios, dacă poţi să-ţi imaginezi locşorul acesta supus unui asediu, e limpede că o să reziste

o grămadă de vreme, din punctul de vedere al proviziilor.

Apoi, mă conduse într-un umbrar, la vreo zece-doisprezece iarzi mai încolo, dar de care te apropiai urmând o potecă întortocheată atât de ingenios, încât îţi lua multă vreme până ajungeai la el; iar în acest refugiu găsirăm paharele gata aranjate pentru noi. Punciul nostru se răcea într-un lac ornamental, pe marginile căruia se înălţa umbrarul. Ochiul acesta de apă (cu o insuliţă în mijloc, aproape cât salata pe care urma s-o mâncăm la masă) avea o formă circulară şi Wemmick construise în el o fântână arteziană, din care, când puneai în mişcare o morişcă şi scoteai dopul unei ţevi, apa ţâşnea cu o asemenea putere încât chiar îţi uda podul palmei.

— Eu sunt şi inginerul, şi tâmplarul, şi tinichigiul, şi grădinarul şi meşterul priceput la toate, zise Wemmick, după ce primi felicitările mele. Ei bine, e un lucru bun, mă înţelegi? Mă scutură de pânzele de păianjen de la Newgate şi îi face plăcere şi bătrânului. Nu te superi dacă te voi prezenta numaidecât bătrânului, nu-i aşa? N-o să te deranjeze.

Mi-am exprimat nerăbdarea pe care o simţeam să-l cunosc, aşa că ne-am întors la castel. Aici, am găsit stând lângă foc un om foarte bătrân, îmbrăcat în haine de flanelă — curat, vesel, sănătos şi bine îngrijit, dar surd de-a binelea.

— Ei, bine, tată-mare, zise Wemmick, strângându-i mâna călduros şi cu voioşie, cum mi te mai simţi?

— Foarte bine, John, foarte bine! răspunse bătrânul.

— El este domnul Pip, tataie, zise Wemmick, şi mi-ar plăcea să auzi cum îl cheamă. Dă din cap la el, domnule Pip, că aşa-i place lui. Dă din cap la el, te rog, şi clipeşte din ochi!

— Aceasta este minunatul domeniu al fiului meu, domnule! îmi strigă bătrânul, în vreme ce eu dădeam din cap din toate puterile. Este un adevărat colţ de rai, domnule! Locul acesta şi frumoasele lucrări de pe el ar trebui păstrate de stat şi după moartea fiului meu, pentru bucuria tuturor.

— Eşti mândru de el din cale-afară, nu-i aşa, tată-mare? zise Wemmick uitându-se cu drag la bătrân, şi chipul său foarte aspru se îmblânzi vizibil. Uite un semn din cap pentru tine! şi-i făcu unul vârtos. Şi încă unul, tot pentru tine! şi dădu din cap şi mai vârtos. Îţi place aşa, nu? Dacă nu eşti obosit, domnule Pip — deşi ştiu că e obositor pentru străini —, vrei să-l mai saluţi o dată? Nici nu-ţi poţi închipui cât de mult îi place!

Am dat din cap către el de mai multe ori şi părea în culmea bucuriei. L-am lăsat ducându-se sprinten să dea de mâncare la găini şi ne-am întors la punciul nostru de sub umbrar. Aici, domnul Wemmick îmi povesti, în timp ce-şi fuma pipa, că îi luase ani buni să aducă proprietatea pe culmea perfecţiunii sale prezente.

— Este proprietatea dumitale, domnule Wemmick?

— O, da! zise el. Am cumpărat-o pe toată dintr-odată. Este o proprietate personală în toată puterea cuvântului!

— Adevărat? Cred că îi place şi domnului Jaggers, nu?

— N-a văzut-o niciodată, zise Wemmick. Nici n-a auzit vreodată despre ea. Nu l-a văzut niciodată pe tata-mare şi nici n-a auzit vreodată despre el. Nu, biroul de avocatură este un lucru, viaţa privată este cu totul altceva. Când mă duc la birou, las castelul în urmă, iar când vin la castel, las biroul în urmă. Dacă nu te deranjează cumva, îţi voi fi recunoscător dacă vei face la fel. Nu vreau să se vorbească despre toate acestea la locul meu de muncă.

Bineînţeles că am simţit că se adresa bunei mele credinţe, cu această cerere. Punciul fiind foarte gustos, am rămas la un pahar, tot vorbind până se făcură aproape ceasurile nouă.

— Când soseşte momentului focului de armă, îmi zise atunci Wemmick, lăsându-şi pipa deoparte, tata-mare este în culmea bucuriei.

Pornind-o iarăşi către castel, l-am găsit pe bătrân încingând vătraiul în foc, cu ochii strălucind de nerăbdare, pregătindu-se pentru îndeplinirea acestei mari ceremonii de seară. Wemmick rămase privind ceasul din mână, până când veni momentul să ia vătraiul înroşit din mâna bătrânului şi să se îndrepte către baterie. Atunci, îl luă, ieşi şi, în scurt timp, puşcociul bubui cu un zgomot care zgâlţâi din temelii cutiuţa aceea trăsnită de căsuţă, de-ai fi crezut c-o să se desfacă bucăţi-bucăţele, făcând să zăngăne fiecare pahar şi ceaşcă dinăuntru.

La aceasta, bătrânul — care sunt încredinţat c-ar fi fost aruncat din jilţul său, dacă nu s-ar fi ţinut bine de braţele acestuia — strigă, triumfător:

— A tras! L-am auzit!!!

Iar eu am tot dat din cap către bătrânul gentleman până când, nu vă mint, nici nu l-am mai văzut înaintea ochilor.

În timpul rămas după acest eveniment şi până la masă, Wemmick se apucă să-mi arate colecţia sa de curiozităţi. În cea mai mare parte, erau de origine criminală, cuprinzând pana cu care se scrisese un faimos act fals, unul sau două briciuri foarte cunoscute, câteva şuviţe de păr, şi mai multe mărturisiri în manuscris, întocmite după condamnare — despre care domnul Wemmick spunea că valoarea lor deosebită ar consta în faptul că „sunt toate numai minciuni, domnule”, ca să folosesc cuvintele sale. Toate lucrurile acestea erau presărate printre micuţe obiecte de porţelan şi de sticlă, diverse flecuşteţe ornamentale, făcute de însuşi proprietarul micului muzeu, şi câteva muştiucuri cioplite de bătrân, expuse în acea încăpere a castelului în care intrasem mai întâi şi care servea nu doar drept

salon, dar şi ca bucătărie, dacă ar fi fost să mă iau după cratiţa de pe plită şi după ornamentul de aramă de deasupra vetrei, destinat să susţină o frigare.

Aveau o fetiţă curăţică angajată să îngrijească ziua de bătrân. După ce puse masa, podul fu coborât pentru a-i permite slujnicuţei să iasă din cetate şi să se ducă acasă la ea. Masa fu delicioasă. Deşi castelul era năpădit de mucegai într-atât încât mâncarea avea un gust de nucă stricată, iar porcul ar fi putut să stea mai departe de casă, eram sincer încântat de întreaga petrecere oferită. Nici odăiţa mea din micul turn nu avea vreun alt cusur decât acela că tavanul care mă despărţea de catargul drapelului era atât de subţire încât, când m-am întins în pat, mi s-a părut că voi legăna toată noaptea prăjina aceea pe fruntea mea.

Wemmick se trezi devreme dimineaţa şi mă tem că l-am auzit făcându-mi ghetele. După aceasta, s-a apucat de grădinărit şi l-am zărit, de la fereastra mea gotică, prefăcându-se că are nevoie de ajutorul bătrânului şi dând din cap spre el, în cel mai devotat mod cu putinţă. Masa noastră de dimineaţă fu la fel de gustoasă ca şi cina din ajun, iar la opt şi jumătate am pornit amândoi împreună către Little Britain. Încetul cu încetul, pe măsură ce ne apropiam de birou, Wemmick devenea tot mai sec şi mai aspru, iar gura i se crispa până ce a ajuns din nou ca deschizătura unei cutii de scrisori. În cele din urmă, când sosirăm la birou şi îşi scoase cheia de sub gulerul hainei, părea că nu ştie nimic despre proprietatea sa din Walworth, ca şi cum castelul şi podul mobil, umbrarul, cu lacul şi fântâna arteziană, deopotrivă cu bătrânul ar fi sărit în aer, la ultima detunătură de puşcă.

19 Aliaj de plumb, aramă şi antimoniu, uneori şi zinc.

Capitolul XXVI

Lucrurile s-au petrecut întocmai cum îmi spusese Wemmick, adică am avut foarte curând ocazia să compar sălaşul custodelui meu cu acela al casierului şi secretarului său. În clipa în care am păşit peste pragul biroului, la întoarcerea de la Walworth, custodele meu se afla în cabinetul său, spălându-se pe mâini cu săpun parfumat. M-a chemat la el şi mi-a comunicat invitaţia la masă, pentru mine şi prietenii mei, aşa cum mă prevenise Wemmick că se va întâmpla.

— Fără etichetă, sublinie dânsul, fără haine de seară şi... să zicem că rămâne pentru mâine.

L-am întrebat unde anume va trebui să venim (căci habar n-aveam unde locuieşte) şi cred că, pentru că se împotrivea, din principiu, să facă orice fel de mărturisire, a răspuns:

— Veniţi aici şi-o să vă conduc până la mine acasă.

Mă folosesc de acest prilej ca să spun că se spăla după fiecare client, ca un chirurg sau un dentist. Exista o cabină de toaletă amenajată în biroul său, echipată în acest scop, care trăsnea a săpun de parcă era prăvălia unui negustor de parfumuri. Avea un prosop neobişnuit de mare, pus pe un cilindru, pe partea dinăuntru a uşii spre cămăruţă, şi, după ce se spăla pe mâini, şi le ştergea bine-bine, până se uscau, cu acest prosop, ori de câte ori se întorcea la birou de la Tribunalul de Instrucţie sau termina de vorbit cu vreun client, în biroul său personal. Când, a doua zi la ora şase, eu şi prietenii mei ne înfiinţarăm în Little Britain, părea să fi fost angajat într-un caz mai murdar ca de obicei, căci l-am găsit cu capul înfundat în cabina de toaletă, spălându-se nu doar pe mâini, ci clătindu-şi şi faţa, şi făcând gargară. Ba chiar şi când termină de făcut toate acestea şi întoarse prosopul de jur împrejur, ştergându-se, mai simţi nevoia să-şi scoată şi briceagul şi să-şi cureţe unghiile înainte de a-şi îmbrăca haina.

Când am ieşit în stradă, câteva persoane dădeau târcoale pe lângă birou, ca de obicei, fără îndoială murind de nerăbdare să-i vorbească lui Jaggers, însă era ceva atât de hotărât în aura de săpun parfumat care-i învăluia făptura, încât renunţară, pentru ziua aceea. În timp ce ne îndreptam către partea de vest a oraşului, domnul Jaggers era la tot pasul recunoscut de câte o faţă din mulţimea de pe stradă şi ori de câte ori se întâmpla aşa ceva, începea să-mi vorbească mai tare, dar el nu recunoştea pe nimeni sau nu observa pe nici unul dintre cei care îl recunoşteau pe el.

Ne conduse pe strada Gerrard, în Soho, până la o casă aşezată în partea dinspre miazăzi a străzii, destul de impunătoare în felul ei, dar ducând mare lipsă de zugrăveală şi cu ferestrele murdare. Îşi scoase cheia şi descuie uşa. Intrarăm cu toţii într-un vestibul de piatră,

nemobilat, întunecos şi puţin folosit. Am urcat, pe nişte scări de lemn închis la culoare, la etajul întâi, străbătând un şir de trei odăi, îmbrăcate şi ele în lemn închis la culoare. Pe lambriuri erau sculptate nişte ghirlande şi, cum Jaggers se opri în mijlocul lor să ne ureze bun venit, numai eu ştiu cu ce fel de laţuri de funie mi s-a părut că aduc.

Masa era aşezată în cea mai elegantă dintre aceste trei odăi; cea de-a doua era odaia de toaletă; cea de-a treia, dormitorul. Ne-a spus că toată casa era a lui, însă rareori folosea mai mult decât ceea ce văzuserăm noi din ea. Masa era aranjată frumos — nici un fel de argintărie, bineînţeles —, iar alături de scaunul domnului Jaggers se afla o servantă încăpătoare, plină cu sticle şi carafe şi cu patru platouri cu fructe pentru desert. Am dedus, din toate acestea, că ţinea totul în mâna lui şi că împărţea, personal, lucrurile de care era nevoie.

În încăpere trona un dulap cu cărţi şi, după titlurile de pe cotor, am văzut că toate erau despre mărturii, legi şi biografii de criminali, procese, documente parlamentare şi altele de-acelaşi soi. Mobila era foarte solidă şi de calitate, ca şi lanţul său de ceas. Cu toate acestea, avea un aer oficial şi nimic pur ornamental. Într-un colţ se afla o măsuţă cu hârtii şi cu o lampă cu abajur, din care pricină mi se părea că seara îşi aducea biroul acasă, trăgându-l pe rotiţe, şi se adâncea din nou în muncă.

Cum abia de-i văzuse pe însoţitorii mei până atunci — fiindcă el şi cu mine merseserăm alături înaintea lor — rămase în picioare, pe covoraşul din faţa căminului, după ce trase şnurul clopoţelului, şi îi cercetă pe toţi cu privirea. Spre surprinderea mea, păru de la bun început deosebit de interesat de Drummle, ca să nu spun că doar de el.

— Pip, zise el, punându-şi mâna pe umărul meu şi trăgându-mă către fereastră. Nu ştiu care-i unul, care-i altul. Cum îl cheamă pe Păianjen?

— Păianjen? zisei eu mirat.

— Băiatul acela plin de bube, deşirat şi ursuz.

— Ah, acela e Bentley Drummle, răspunsei eu. Cel cu faţa delicată este Startop.

Fără să-i dea nici cea mai mică atenţie „celui cu faţa delicată”, el repetă:

— Bentley Drummle zici că-l cheamă, da? Îmi place înfăţişarea băiatului ăstuia!

Şi numaidecât începu să vorbească cu Drummle — deloc descurajat de răspunsurile greoaie şi reticente ale acestuia, ci folosindu-se de ele ca să-i poată smulge alte vorbe din gură.

Nu-mi dezlipeam privirile de la ei, când printre noi apăru servitoarea, cu primul fel de mâncare.

Era o femeie de vreo patruzeci de ani, cred, dar poate că era mai în vârstă decât mi s-a părut mie. Mai curând înaltă de statură, cu o faţă

vioaie şi mobilă, foarte palidă, cu ochi mari şi stinşi şi cu un păr bogat, răsfirat pe umeri. N-aş putea să spun dacă vreo boală de inimă o făcea să-şi ţină buzele întredeschise, de parcă ar fi gâfâit, şi să aibă pe chip o ciudată expresie de spaimă subită şi de tulburare, dar ştiu că fusesem la teatru, să văd *Macbeth*, cu o seară sau două înainte, şi că faţa ei mi se păru răvăşită de vâlvătaia focului, ca acelea pe care le văzusem ivindu-se din cazanul vrăjitoarelor.

Aşeză platoul pe masă, îl atinse pe custodele meu cu un deget pe braţ, ca să-i atragă atenţia că masa e gata şi dispăru. Ne-am aşezat la masă, custodele meu păstrându-l pe Drummle lângă dânsul, de o parte, şi aşezându-l pe Startop de partea cealaltă. Servitoarea pusese pe masă un platou ales, cu peşte, după care mâncarăm o friptură de miel, şi-apoi una de pasăre, la fel de alese. Sosuri, vinuri, tot ce mai voiam — şi toate de cea mai bună calitate — ne erau date de către gazdă, de pe servanta sa, şi, după ce făceau înconjurul mesei, acesta le aşeza întotdeauna la locul lor. În acelaşi fel, ne împărţea fiecăruia farfurii curate, cuţite şi furculiţe, şi le punea, pe cele folosite în două coşuri aflate pe jos, lângă scaunul său. Nici o altă servitoare nu mai apăru, în afară de cea dintâi, care aducea fiecare fel de mâncare — şi îi vedeam de fiecare dată chipul acela, parcă ieşind din cazan. Mulţi ani mai târziu, am izbutit să obţin o îngrozitoare imagine care să semene cu femeia aceea, punând pe cineva, care nu avea altă trăsătură comună cu a îngrijitoarei decât părul despletit, să treacă prin spatele unui vas, în care ardea spirt, într-o cameră întunecată.

Fiind foarte atent la servitoare, atât din pricina înfăţişării sale, cât şi din pricină că Wemmick mă pregătise pentru asta, am băgat de seamă că, ori de câte ori se afla în încăpere, nu-şi dezlipea ochii de la custodele meu şi că îşi retrăgea repede mâinile după fiecare platou pe care îl aşeza şovăind în faţa lui, de parcă i-ar fi fost teamă că o s-o cheme înapoi şi ar fi vrut ca el să-i vorbească atunci, când era lângă el, dacă ar fi avut ceva de spus. Mi s-a părut că puteam chiar desluşi în purtările domnului Jaggers faptul că îşi dădea seama de încordarea femeii şi că anume o ţinea, întotdeauna, în această stare.

Cina se desfăşura într-o atmosferă de voioşie şi, cu toate că administratorul averii mele părea mai degrabă să urmărească discuţiile, decât să propună subiecte, ştiam că ne făcea, pe fiecare dintre noi, să ne dăm în vileag toate hibele caracterului. În ceea ce mă priveşte, m-am trezit că tind să îndrăgesc risipa de bani şi să mă dau drept protectorul lui Herbert, apoi fudulindu-mă cu măreţele mele perspective, mai înainte să-mi dau seama că deschisesem gura. Acelaşi lucru se întâmplă şi cu ceilalţi tovarăşi ai mei, dar nici unul nu l-a întrecut pe Drummle, a cărui mărturisire — că îi plăcea să-şi bată joc de toţi ceilalţi, pizmuindu-i şi arătându-se bănuitor — îi fu smulsă mai înainte să terminăm peştele.

Abia când am ajuns la brânză, discuţia noastră a atins şi subiectul întrecerilor cu barca, iar Drummle fu ridiculizat pentru că venea mereu în urma noastră, pe ascuns, la adăpostul nopţii, în felul lui greoi, de amfibie. La acestea, Drummle o informă pe gazda noastră că prefera să se bucure singur de locul în care obişnuiam să vâslim noi, decât în tovărăşia noastră, că, în ceea ce priveşte îndemânarea, era mai mult decât profesor pe lângă noi şi că, în ceea ce priveşte puterea fizică, ne-ar fi putut spulbera ca pe pleavă. Prin nu ştiu ce metodă nevăzută, custodele meu îl aţâţă într-atât, de ajunse brusc în culmea furiei din pricina acestui fleac şi începu să-şi dezgolească şi să-şi încordeze braţul, ca să ne arate ce puternic era — la care noi toţi ne dezgolirăm şi ne încordarăm braţele, ca nişte caraghioşi.

În momentul acela, servitoarea tocmai strângea masa. Custodele meu nu-i dădea nici o atenţie, ci, cu faţa întoarsă de la ea, în profil, se lăsase pe spate în scaunul său, muşcându-şi vârful degetului arătător şi arătând un deosebit interes pentru Drummle, ceea ce pentru mine era greu de înţeles. Deodată, o prinse de mână pe servitoare, ca într-o cursă, pe când aceasta se aplecase peste masă. Atât de iute şi de neaşteptată fu mişcarea aceasta, încât ne-am oprit cu toţii din sfada noastră prostească.

— Dacă tot vorbiţi despre forţă, zise domnul Jaggers, hai să vă arăt eu o încheietură de pumn! Molly, arată-le încheietura pumnului!

Mâna ei captivă era pe masă, dar deja îşi dusese cealaltă mână la spate.

— Stăpâne, zise ea cu voce şoptită, cu ochii aţintiţi rugător şi stăruitor asupra lui. Nu!

— Să vă arăt *eu* o încheietură a pumnului, repetă domnul Jaggers cu o neclintită hotărâre! Molly, arată-le încheietura pumnului!

— Stăpâne, murmură ea din nou, vă rog!

— Molly, zise domnul Jaggers, fără să se uite la ea, ci privind cu încăpăţânare în partea cealaltă a camerei, arată-le *amândouă* încheieturile! Arată-le! Hai!

Îi eliberă mâna din strânsoare şi i-o întoarse pe masă, cu palma în sus. Ea îşi aduse şi cealaltă mână de la spate şi le întinse, pe amândouă, una lângă cealaltă. Cea de-a doua încheietură era oribil mutilată — cu cicatrice multe şi adânci, întretăiate. Cât îşi ţinu mâinile întinse, îşi dezlipi ochii de la domnul Jaggers şi ne privi pe rând, cu atenţie.

— E putere, nu glumă, aici! zise domnul Jaggers, trecându-şi liniştit arătătorul peste tendoanele femeii. Foarte puţini bărbaţi au în încheieturi puterea pe care o are femeia aceasta. Forţa de a strânge a mâinilor acestora este nemaipomenită. Am avut prilejul să observ multe mâini, dar n-am văzut niciodată altele mai puternice, din acest punct de vedere, nici de bărbat, nici de femeie.

Pe când rostea aceste cuvinte, cu liniştea expertului, ea continuă să se uite la fiecare dintre noi, pe rând, după cum eram aşezaţi. În clipa în care el tăcu, femeia îşi întoarse din nou ochii spre el.

— Ajunge, Molly, zise domnul Jaggers, făcându-i un semn uşor din cap. Ai fost admirată, acum poţi să pleci!

Ea îşi retrase mâinile şi ieşi din cameră, iar domnul Jaggers, luând carafa de pe servantă, îşi umplu paharul, apoi ne-o dădu şi nouă, şi vinul făcu înconjurul mesei.

— La nouă şi jumătate, domnilor, zise el, va trebui să punem punct. Rogu-vă, folosiţi-vă din plin de timpul rămas! Mă bucur să vă văd pe toţi aici. Domnule Drummle, închin paharul în sănătatea dumitale!

Dacă urmărea, cântându-i osanale lui Drummle, să-l dezlănţuie mai tare şi tot mai făţiş, atunci a reuşit de minune. Triumfător şi posac, Drummle îşi arătă dispreţul mohorât faţă de noi ceilalţi, până când deveni de-a dreptul insuportabil. De-a lungul tuturor acestor etape, domnul Jaggers îl urmări cu acelaşi bizar interes. Într-adevăr, Drummle părea să adauge savoare vinului pentru domnul Jaggers.

În copilăreasca noastră lipsă de cumpătare, îndrăznesc să mărturisesc că am băut prea mult şi sunt sigur că am şi vorbit prea mult. Ne înfierbântaserăm mai ales de la o grosolănie pe care Drummle ne-o azvârlise în faţă, rânjind batjocoritor, voind să spună că eram prea nesăbuiţi cu banii noştri. Aceasta mă făcu să remarc, patima mea biruind discreţia, că nu-i stătea bine să vorbească astfel tocmai lui, căruia Startop îi împrumutase bani, de faţă cu mine, cu numai o săptămână sau două mai devreme.

— Ei, şi? răspunse Drummle. O să-şi primească banii!

— N-am vrut să spun că nu şi-i va primi, zisei eu, dar că asta ar putea să te facă să-ţi ţii gura despre noi şi despre banii noştri, cred eu.

— Crezi *tu*! replică Drummle. Oh, Doamne!

— Îndrăznesc să spun, continuai eu, voind să fiu foarte sever, că tu nu i-ai împrumuta bani nici unuia dintre noi, dacă am avea nevoie.

— Ai dreptate, zise Drummle. Nu i-aş împrumuta un chior nici unuia dintre voi! N-aş împrumuta nimănui nici un chior!

— Atunci, e o mârşăvie să te împrumuţi tu, în condiţiile acestea, zic eu.

— Zici *tu*! repetă Drummle. Oh, Doamne!

Asta mi se păru atât de enervant — cu atât mai mult cu cât vedeam că nu izbutesc în nici un chip să-i înfrâng obtuzitatea posacă — încât am izbucnit, fără să ţin cont de strădaniile lui Herbert de a mă tempera.

— Haide, domnule Drummle, fiindcă tot am deschis vorba, hai să-ţi spun ce s-a petrecut între Herbert, aici de faţă, şi mine, când ai împrumutat dumneata banii aceia!

— Eu, unul, nu vreau să ştiu ce s-a petrecut între Herbert, aici de

faţă, şi tine! mormăi Drummle.

Şi cred că a adăugat, cu un mârâit mai scăzut, că puteam să ne ducem amândoi la dracu' şi să-l lăsăm în pace.

— Totuşi eu am să-ţi spun, zisei eu, chiar dacă nu vrei să ştii. Noi am zis că, în vreme ce-ţi vârai banii în buzunar, foarte bucuros că i-ai obţinut, păreai să te amuzi copios că Startop fusese atât de slab de înger încât să ţi-i împrumute.

Drummle râse de-a binelea şi, râzându-ne în nas, şedea cu mâinile în buzunare şi cu umerii lui mari ridicaţi — dându-ne limpede de înţeles că era foarte adevărat şi că ne dispreţuia pe toţi, ca nişte dobitoci ce eram.

La acestea, Startop interveni şi-l luă în primire, deşi cu mult mai multă îngăduinţă decât dovedisem eu, şi-l invită să fie ceva mai cuviincios. Startop fiind un băiat isteţ şi vesel, iar Drummle fiind exact pe dos, acesta din urmă era întotdeauna gata să-l considere pe spiritualul Startop drept un afront personal. Acum îi răspunse grosolan şi răstit, iar Startop încercă să abată discuţia spre cu totul altceva, prin câteva mici glume, care ne făcură pe toţi să izbucnim în râs. Iritat de acest succes mai tare decât orice altceva, Drummle, fără să mai rostească vreo ameninţare sau să dea vreun alt semn, îşi scoase mâinile din buzunare, îşi lăsă în jos umerii laţi, înjură, înfipse mâna într-un pahar şi de bună seamă că i l-ar fi azvârlit rivalului său în cap, dacă gazda noastră nu l-ar fi prins cu dibăcie, chiar în clipa în care îl ridicase ca să-l arunce.

— Domnilor, zise domnul Jaggers, punând intenţionat paharul înapoi pe masă şi trăgându-şi din buzunar, de lanţul masiv de aur, ceasul său cu repetiţie, îmi pare nespus de rău să vă anunţ că este nouă şi jumătate.

La acest îndemn, ne-am ridicat cu toţii să plecăm. Mai înainte de a ajunge la uşa care dădea în stradă, Startop îi spunea deja, cu veselie, „bătrâne" lui Drummle, de parcă nu s-ar fi întâmplat nimic. Dar „bătrânului" nici nu-i trecea prin minte să-i răspundă, ba nu voi nici să meargă până la Hammersmith pe aceeaşi parte a drumului cu el. Astfel, Herbert şi cu mine, care rămâneam în oraş, i-am văzut pe amândoi îndepărtându-se, fiecare pe câte un trotuar, Startop mergând în frunte şi Drummle mai în urmă, strecurându-se prin umbră, pe lângă case, întocmai precum venea după noi cu barca pe fluviu.

Pentru că uşa nu fusese încă încuiată, m-am gândit să-l las o clipă singur pe Herbert şi să urc în fugă scările înapoi, ca să-i spun câteva cuvinte custodelui meu. L-am găsit în camera de toaletă, înconjurat de maldărul său de ghete, foarte preocupat de ele, şi spălându-se pe mâini după noi.

I-am zis că urcasem din nou ca să-i spun că-mi părea extrem de rău fiindcă se întâmplase un lucru atât de neplăcut şi că speram că nu mă

va învinui pe mine prea tare.

— Da’ de unde! zise el, clătindu-şi faţa şi vorbindu-mi printre stropii de apă. Nu face nimic, Pip! Cu toate acestea, tot îmi mai place de Păianjen!

Se întoarse cu faţa către mine, scuturându-şi capul, pufnind şi ştergându-se cu prosopul.

— Mă bucur că vă place, domnule, zisei eu — mie, nu!

— Nu, nu, încuviinţă custodele meu, nu-i bine să ai prea mult de-a face cu el. Ţine-te cât mai departe de el. Dar mie îmi place individul, Pip! E unul dintr-aceia adevăraţi. Oh, dacă aş fi prezicător...

Ridicându-şi ochii din prosop, îmi prinse privirea.

— Însă nu sunt prezicător, încheie el, înfundându-şi capul în ciucurii prosopului şi ştergându-şi de zor urechile. Doar ştii ce sunt, nu-i aşa? Noapte bună, Pip!

— Noapte bună, domnule!

Cam la o lună după acestea, perioada de şedere a Păianjenului la domnul Pocket se încheie de-a binelea şi, spre marea uşurare a tuturor celor din casă, în afară de doamna Pocket, acesta plecă acasă, în vizuina părintească.

Capitolul XXVII

Dragă Domnule Pip,

Îţi scriu aceste rânduri la cererea domnului Gargery, ca să te înştiinţez că el pleacă la Londra, însoţindu-l pe domnul Wopsle, şi ar fi foarte bucuros dacă i s-ar îngădui să te vadă. O să te caute la „Hotelul lui Barnard", marţi dimineaţa, la ora nouă, iar dacă ora nu este una nimerită, te roagă să-i laşi vorbă. Biata dumitale soră se simte la fel ca atunci când ai plecat. Vorbim despre dumneata, în bucătărie, în fiecare seară, şi ne întrebăm ce mai spui, ce mai faci. Dacă acum socoteşti lucrul acesta drept o îndrăzneală prea mare, iartă-ne-o de dragul zilelor de odinioară. Mă opresc aici, dragă domnule Pip.

A dumitale de-a pururi îndatorată, slujindu-te cu dragoste,

Biddy.

P.S. Joe vrea cu tot dinadinsul să-ţi scriu: ce de mai şotii! *Zice că vei înţelege dumneata. Sper că fără îndoială, o să-ţi facă plăcere să-l revezi, deşi acum eşti un gentleman, căci ai avut dintotdeauna o inimă bună, iar el este un om foarte, foarte de treabă. I-am citit şi lui scrisoarea, mai puţin această ultimă frază, şi îmi cere cu toată stăruinţa să-ţi mai scriu o dată:* ce de mai şotii!

Am primit această scrisoare prin poştă, luni dimineaţă, aşadar întâlnirea era pentru a doua zi. Îngăduiţi-mi să mărturisesc fără ascunzişuri cu ce sentimente aşteptam sosirea lui Joe.

Nu cu plăcere — deşi eram legat de el prin atâtea şi atâtea amintiri —, ci cu o uriaşă tulburare, cu un soi de sufocare a amorului-propriu şi un pătrunzător sentiment că nu se cădea. Dacă l-aş fi putut ţine departe de mine, dându-i bani mulţi, cu siguranţă aş fi plătit cu ochii închişi. Singura mea încurajare era faptul că avea să vină la „Hanul lui Barnard" şi nu la Hammersmith şi, prin urmare, n-avea să dea ochii cu Bentley Drummle. Nu aveam cine ştie ce obiecţii să fie văzut de Herbert sau de tatăl său, căci pentru amândoi nutream o adâncă stimă. Dar m-aş fi simţit îngrozitor ca Joe să fie văzut de către Drummle, pe care îl dispreţuiam. Aşa se întâmplă în viaţă — slăbiciunile noastre de neiertat şi mârşăviile noastre le înfăptuim, de obicei, pentru oamenii pe care îi dispreţuim cel mai tare.

Începusem să-mi împodobesc încontinuu camerele, prin diverse mijloace, fără rost şi nepotrivite, iar lupta aceasta îndârjită cu stilul Barnard se dovedi a fi, de altfel, foarte costisitoare. La vremea aceea, camerele erau mult diferite de starea în care le găsisem şi mă bucuram de cinstea de a ocupa câteva pagini bune în registrele unui tapiţer din vecini. Ba mai sărisem şi peste etape, în ultima vreme, şi îmi născocisem un băiat de casă, încălţat cu cizme — cu carâmbul răsfrânt —, în robia şi sclavia căruia aş putea spune că-mi petreceam toate

zilele. Pentru că, după ce am creat acest monstru (o lepădătură din neamul spălătoresei mele) şi l-am îmbrăcat cu o tunică albastră, o vestă galben-canar, cravată albă, pantaloni crem şi cizmele despre care am vorbit deja, a trebuit să descopăr că n-avea prea multe de făcut, dar avea o groază de mâncat — şi cu aceste două trăsături îngrozitoare îmi scotea sufletul.

Această stafie răzbunătoare primi poruncă să se prezinte la post la ora opt, marţi dimineaţă, în antreu (care avea vreo două picioare pătrate suprafaţă, după măsurătorile celui ce-mi vânduse covoraşul), iar Herbert îmi sugeră pentru gustarea de dimineaţă câteva lucruri care, gândea el, o să-i placă lui Joe. Dacă, pe de-o parte, îi eram sincer îndatorat pentru interesul şi atenţia arătate, pe de altă parte, nu mă puteam abţine să nu păstrez bănuiala ciudată şi pe jumătate neîntemeiată că, dacă Herbert ar fi fost în locul meu şi Joe ar fi venit să-l vadă pe el, n-ar mai fi fost atât de săritor.

În orice caz, am venit în oraş luni seara, ca să fiu gata să-l întâmpin pe Joe, şi m-am trezit cu noaptea-n cap, dându-mi osteneala ca salonul şi masa pentru micul dejun să arate cât mai strălucitor cu putinţă. Din păcate, în dimineaţa aceea ploua mărunt şi nici un înger n-ar fi putut ascunde faptul că stabilimentul lui Barnard vărsa lacrimi negre de funingine pe dinafara ferestrelor, ca un coşar uriaş, cuprins de slăbiciune.

Pe măsură ce se apropia ora sosirii lui Joe, îmi venea să dau bir cu fugiţii, dar Răzbunătorul, dând ascultare ordinelor, era deja proţăpit în antreu şi, în scurt timp, l-am auzit pe Joe urcând scările. Ştiam că este el, după felul stângaci în care suia — ghetele sale de zile mari îi erau întotdeauna prea largi — şi după timpul lung pe care i-l lua să citească, din când în când, numele locatarilor de la celelalte etaje, în vreme ce urca. Atunci când, în sfârşit, se opri dincolo de uşa noastră, îi putui auzi degetul urmărind literele numelui meu vopsit pe uşă şi, după aceea, îl auzii clar răsuflând prin gaura cheii. În cele din urmă, bătu o singură dată, şi Pepper[20] — acesta era numele predestinat al băiatului de casă, Răzbunătorul meu — anunţă:

— Domnul Gargery!

Am crezut că n-o să mai termine niciodată cu ştersul picioarelor şi că va trebui să ies şi să-l urnesc de pe preş, dar, într-un târziu, intră.

— Joe, ce mai faci, Joe?

— Pip, ce mai faci *tu*, Pip?

Cu faţa lui blajină şi cumsecade radiind împurpurată, şi cu pălăria pe podea între noi doi, Joe îmi prinse mâinile şi începu să mi le mişte în sus şi în jos cu hărnicie, de parcă aş fi fost ultimul model de pompă.

— Mă bucur să te văd, Joe. Dă-mi mie pălăria!

Dar Joe, ridicând-o grijuliu cu amândouă mâinile, ca pe un cuib de pasăre cu ouă în el, nici nu voi să audă să se despartă de acel obiect

personal şi stărui să rămână în picioare şi să vorbească pe deasupra ei, în cel mai stingheritor mod cu putinţă.

— Ce-ai mai crescut, zise Joe, şi ce te-ai mai spilcuit şi... înnobilat (Joe se gândise puţin înainte de a găsi acest cuvânt). De bună seamă că eşti o cinste pentru regele şi ţara ta!

— Şi tu, Joe, arăţi minunat.

— Mulţumesc lui Dumnezeu, zise Joe, sunt la fel ca întotdeauna. Nici soră-ta nu e mai rău decât era. Iar Biddy e la fel, sănătoasă şi vioaie. Şi toţi prietenii sunt la fel, nici mai rău, nici mai bine. Mai puţin Wopsle, care a avut o cădere.

În tot acest timp, având în continuare mare grijă cum ţine cuibul de pasăre, Joe îşi plimba neîncetat ochii prin odaie, întorcându-se mereu şi mereu către halatul meu de casă înflorat.

— A avut o cădere, Joe?

— Păi, da, zise Joe, coborându-şi glasul, a părăsit biserica şi s-a dus la o trupă de teatru. Care trupă de teatru l-a luat la Londra, şi pe mine odată cu el. Şi a fost dorinţa lui — continuă Joe, vârându-şi la subsuoară, în stânga, cuibul de păsări, pentru un moment, şi scotocind în el ca după un ou, cu mâna dreaptă — ca, dacă nu te superi, să-ţi înmânez asta.

Am luat ceea ce îmi întindea Joe şi am descoperit că era programul mototolit al unui mic teatru londonez, care anunţa debutul pe scenă, chiar în săptămâna aceea, „a unui celebru actor amator, de talia lui Roscius[21], a cărui interpretare de excepţie, în cea mai tragică dintre piesele bardului nostru naţional[22], a stârnit mare vâlvă, de curând, în cercurile dramatice locale”.

— Ai fost şi tu la spectacolul său, Joe? întrebai eu.

— *Am fost*, zise Joe, cu emfază şi gravitate.

— Şi a stârnit mare vâlvă?

— Păi, începu Joe, da, fără îndoială că s-au azvârlit multe coji de portocale. Mai ales când el a văzut Stafia. Deşi, domnule, te întreb eu pe dumneata, e oare un lucru cu socotinţă să-l vezi pe un om că munceşte plin de râvnă şi tu să-l întrerupi necontenit din vorba lui cu Stafia, strigându-i: „Amin!”? Se prea poate ca omul acela să fi avut ghinionul să slujească într-o biserică, zise Joe coborându-şi vocea, pe un ton convingător şi înduioşat, dar asta nu te-ndreptăţeşte să-l dai afară într-un astfel de moment! Adică, vreau să spun că, dacă stafia tatălui nu are voie să te tulbure, apoi ce altceva să te mai tulbure, domnule? Mai mult încă, dacă pălăria de doliu ţi-a fost, din nefericire, croită atât de mică, încât greutatea penelor negre ţi-o trage tot timpul jos de pe cap, atunci încerci şi tu s-o ţii cum oi putea, nu?

O schimbare pe faţa lui Joe, de parcă văzuse şi el o stafie, îmi dădu de veste că Herbert intrase în cameră. Atunci, îl prezentai pe Joe lui Herbert, care îi întinse mâna, dar Joe se trase un pas înapoi şi ţinu

strâns de cuibul de pasăre.

— Sluga dumneavoastră, domnule, zise Joe, şi nădăjduiesc că dumneavoastră şi cu Pip...

În clipa aceea ochii îi căzură pe Răzbunător, care aşeza nişte pâine prăjită pe masă, şi fără nici un dubiu, se arătă gata să-l socotească pe „tânărul gentleman" drept unul de-al familiei — numai că eu mă încruntai la el, ceea ce îl zăpăci şi mai tare.

— ...Adică, vreau să spun dumneavoastră doi, domnilor, sper că o duceţi bine cu sănătatea, într-o casă aşa de închisă. Căci acesta poate fi un han foarte bun, potrivit părerilor celor din Londra, adăugă Joe, confidenţial, şi cred că este o locuinţă de încredere... Dar eu, unul, n-aş ţine nici măcar un porc aici, adică nu în cazul în care aş vrea să-l îngraş bine şi să mănânc carne fragedă şi gustoasă de la el.

Slobozind această mărturie măgulitoare despre calităţile locuinţei noastre şi trădându-şi, de vreo câteva ori, înclinaţia de a-mi spune „domnule", Joe, invitat să ia loc la masă, începu iarăşi să privească roată prin cameră, căutând un loc potrivit unde să-şi aşeze pălăria — de parcă n-ar fi existat în natură decât vreo câteva foarte rare materii pe care aceasta s-ar fi putut odihni — şi, în cele din urmă, o puse pe colţul cel mai îndepărtat al căminului, de unde, după aceea, cădea mereu pe jos, la intervale regulate.

— Doriţi ceai sau cafea, domnule Gargery? întrebă Herbert, care întotdeauna se îngrijea de masa de dimineaţă.

— Mulţumesc, domnule, zise Joe, ţeapăn din creştet până-n tălpi. Ce vă place dumneavoastră mai mult.

— Ce-aţi zice de o cafea?

— Mulţumesc, domnule, răspunse Joe, vădit descurajat de propunere, dacă *dumneavoastră* aţi fost atât de drăguţ să alegeţi cafeaua, n-am să mă arăt împotriva părerilor dumneavoastră. Dar nu vi s-a părut niciodată că încinge?

— Atunci, ceai! zise Herbert, turnându-i o ceaşcă.

La acestea, pălăria lui Joe se rostogoli de pe poliţa căminului, iar el sări de pe scaun, o culese de pe jos şi o puse exact în acelaşi loc, de parcă ar fi fost o condiţie obligatorie de bună creştere ca aceasta să se rostogolească din nou, peste câteva clipe.

— Când aţi sosit în oraş, domnule Gargery?

— Să fi fost... ieri după-amiază? răspunse Joe, după ce tuşi în pumn, de parcă ar fi avut timp să ia şi tuse măgărească de când sosise. Nu, nu ieri după-amiază. Ba da, ieri după-amiază. Da. Ieri după-amiază am venit, declară el cu un aer profund, de înţelepciune, uşurare şi adâncă nepărtinire la un loc.

— Aţi apucat să vedeţi ceva din Londra?

— Păi, da, domnule, zise Joe. Eu şi cu Wopsle ne-am dus aţă să vedem Antrepozitele Blacking. Dar ni s-a părut că nu prea dau bine

afişele roşii de pe uşile magazinelor. Adică, vreau să spun, adăugă Joe, ca să ne explice, că parcă erau desenate prea *arhitecturalural*.

Sunt încredinţat că Joe ar fi prelungit acest cuvânt (perfect potrivit, după părerea mea, pentru o anumită arhitectură pe care o cunosc), transformându-l într-o corală autentică, însă atenţia îi fu providenţial atrasă de pălăria sa, care tocmai se rostogolea. Într-adevăr, aceasta îi solicita o constantă băgare de seamă şi o agerime a ochiului şi a mâinii, foarte apropiate de cele necesare la o poartă de crichet. Făcea cu pălăria nişte jonglerii nemaipomenite şi dădea dovadă de cea mai mare îndemânare — ba repezindu-se la ea şi prinzând-o scurt, în cădere, ba oprind-o pe la mijlocul drumului, aruncând-o cu o lovitură în sus şi apoi zvârlind-o, din aer, prin diverse colţuri ale odăii şi izbind-o de tapetul de pe pereţi, înainte de a se simţi sigur că o apucă şi-o ţine bine; în cele din urmă, o scăpă în ligheanul pentru spălat pe mâini, de unde mi-am luat libertatea s-o înşfac eu.

Cât despre gulerul cămăşii şi gulerul hainei sale, rămâneai stupefiat încercând să le înţelegi menirea, amândouă fiind nişte mistere de nedezlegat. De ce trebuia omul ăsta să se sugrume aşa în chingi, ca să se considere pe deplin îmbrăcat? De ce credea că e necesar să se mântuiască prin suferinţa de a-şi purta hainele de duminică? Şi-apoi, aluneca, din când în când, în asemenea accese inexplicabile de meditaţie, cu furculiţa încremenită în aer, la mijlocul drumului dintre farfurie şi gură, şi cu ochii pironiţi în nişte direcţii atât de ciudate, şi era apucat de valuri groaznice de tuse, şi stătea atât de departe de masă, de mai mult scăpa bucăţelele pe jos decât mânca, după care susţinea că nu lui i-au scăpat, încât m-am bucurat din toată inima când Herbert ne-a părăsit şi-a plecat în oraş.

Nu aveam nici bunul-simţ, nici bunele intenţii ca să-mi dau seama că toate acestea se întâmplau din vina mea şi că, dacă m-aş fi purtat mai în largul meu faţă de Joe, şi Joe s-ar fi purtat mai în largul lui cu mine. Mă scotea din răbdări şi mă înfuria şi, de aceea, nici el nu făcea altceva decât să stârnească.

— Acum, fiindcă am rămas singuri, numai noi doi, domnule...

— Joe! l-am întrerupt eu arţăgos. Cum poţi să-mi spui „domnule”?

Joe se uită la mine doar o singură clipă cu un licăr slab de reproş. Aşa nemaipomenit de caraghioase cum îi erau cravata şi gulerele, am văzut un soi de demnitate rănită în privirea sa.

— Acum, fiindcă am rămas singuri, numai noi doi, reluă Joe, iar eu nu doresc, şi nici nu pot să mai zăbovesc prea mult pe aici, o să închei — ori mai curând o să încep — să-ţi spun ce m-a făcut să vin să mă bucur de cinstea de a te vedea. Căci, dacă n-ar fi fost, zise Joe, cu vechiul său aer de om care expune faptele cu luciditate, cea mai mare dorinţă a mea de a-ţi fi de folos, n-aş fi avut onoarea de a împărţi bucatele cu nişte gentlemeni, în casa unor gentlemeni.

Nu ţineam deloc să-i mai văd o dată privirea de dinainte, aşa că nu-l dojenii pentru acest ton.

— Ei, bine, domnule, continuă Joe, iată cum stau lucrurile. Am fost până la „Luntraşi”, deunăzi, Pip — ori de câte ori era copleşit de tandreţe, îmi spunea „Pip” şi ori de câte ori recădea în politeţuri îmi spunea „domnule” —, când, deodată, a venit şi Pumblechook cu trăsurica lui. Şi vreau să spun că persoana asta, zise Joe, cotind-o spre alt subiect, mă cam ia în răspăr câteodată şi mă scoate din fire, bătând toba prin tot oraşul şi povestind că el a fost dintotdeauna prietenul tău din copilărie şi că tu îl socoteai cel mai bun tovarăş de joacă din câţi aveai.

— Prostii! Nu te aveam decât pe tine, Joe.

— Şi em am fost încredinţat de asta, Pip, zise Joe, clătinând uşor din cap, deşi acum nu înseamnă mai nimic, domnule. Ei, bine, Pip, tot persoana asta, care se înnebuneşte după lăudăroşenii, a venit la mine, pe când mă aflam la „Luntraşi” — că o pipă şi-o halbă de bere îl mai înviorează pe om, după o zi de lucru, domnule, fără să-l facă să-şi piardă capul —, şi mi-a zis aşa: „Joseph, domnişoara Havisham vrea să-ţi vorbească.”

— Domnişoara Havisham, Joe?

— „Vrea — acestea au fost întocmai cuvintele lui Pumblechook — să-ţi vorbească.”

Joe se opri şi-şi întoarse ochii spre tavan.

— Da, şi? Spune mai departe, Joe, te rog.

— A doua zi, domnule, zise Joe, uitându-se la mine de parcă aş fi fost hăt, departe de el, m-am îmbrăcat îngrijit şi m-am dus s-o văd pe domnişoara A.

— Domnişoara A., Joe? Domnişoara Havisham?

— După cum îţi spun, domnule, răspunse Joe, cu aerul că îndeplinea nişte formalităţi legale, de parcă îşi dicta testamentul. Domnişoara A. sau, altfel numită, Havisham. Iar cuvintele pe care mi le-a spus au fost următoarele: „Domnule Gargery, dumneata eşti în corespondenţă cu domnul Pip?” Cum eu aveam o scrisoare de la tine, i-am putut răspunde: „Da, sunt.” (Când m-am însurat cu sora dumitale, domnule, am spus „Da, vreau”, iar când i-am răspuns prietenei tale, Pip, am spus „Da, sunt”.) „Atunci, vrei să-i spui, a zis ea, că Estella a venit acasă şi că s-ar bucura să-l vadă?”

În vreme ce mă uitam la Joe, am simţit că-mi iau foc obrajii. Nădăjduiesc că una dintre cauzele îndepărtate ale îmbujorării mele a fost că mi-am data seama că, dacă i-aş fi cunoscut solia dinainte, i-aş fi privit vizita cu ochi mai buni.

— Când m-am întors acasă şi am rugat-o să-ţi scrie acest mesaj, continuă Joe, Biddy s-a cam codit. Zicea: „Ştiu că ar fi foarte bucuros să-l primească prin viu grai, de la tine. E zi de sărbătoare şi tot vrei tu

să-l vezi, du-te la el!” Cu asta, am încheiat, domnule, zise Joe ridicându-se de pe scaun, şi, Pip, îţi doresc numai bine şi să ajungi din ce în ce mai sus!

— Doar nu vrei să pleci acum, Joe?

— Ba da, zise Joe.

— Însă te întorci înapoi la cină, Joe?

— Nu, nu mă mai întorc, zise Joe.

Ochii ni s-au întâlnit şi-atunci toţi acei „domnule” s-au topit din inima acestui om nemaipomenit, când mi-a întins mâna.

— Pip, dragul meu prieten, viaţa e făcută din atâtea despărţiri, înlănţuite una după alta, şi, printre oameni, unul este fierar, iar altul este căldărar, un altul este aurar şi un altul este tinichigiu — deosebirile dintre ei trebuie să apară şi trebuie luate aşa cum apar. Dacă a fost cineva de vină, astăzi, eu am fost acela. Tu şi cu mine nu suntem doi oameni care să poată sta alături în Londra şi nicăieri în altă parte decât acolo unde ne simţim la noi acasă, unde cunoaştem toate lucrurile şi unde ne înţelegem cu toţii, ca între prieteni. Nu că aş fi mândru, dar vreau să fiu la locul meu, de aceea n-ai să mă mai vezi niciodată în hainele astea. Nu sunt la locul meu în hainele astea. Nu sunt la locul meu dincolo de fierăria, de bucătăria sau de ochiurile noastre. N-ai să găseşti nici jumătate din greşelile mele de acum, dacă te gândeşti la mine în hainele mele de lucru de la fierărie, cu barosul sau cu pipa în mână. N-ai să-mi găseşti nici jumătate din vina pentru greşelile mele de-acum, dacă, presupunând că vreodată o să vrei să mă vezi, vei veni şi vei băga capul pe fereastra fierăriei, şi-l vei vedea pe Joe fierarul acolo, la vechea lui nicovală, în vechiul lui şorţ pârlit, muncind de zor la ale lui. Sunt îngrozitor de tare de cap, dar nădăjduiesc că am nimerit să-ţi spun şi ceva bun între toate acestea, până la urmă. Şi Dumnezeu să te binecuvânteze, dragul meu prieten, Pip, bătrâne, Dumnezeu să te binecuvânteze!

Nu mă înşelasem închipuindu-mi că avea demnitatea lui. Joe nu se mai împiedică de croiala hainelor sale în momentul în care îmi spuse aceste cuvinte, cum nu s-ar fi putut împiedica de ea pe drumul său spre Împărăţia Cerurilor. M-a mângâiat uşor pe frunte şi a ieşit. De îndată ce mi-am revenit cât de cât, m-am grăbit să fug după el şi l-am căutat pe toate străzile învecinate, dar nu l-am mai găsit.

20 Piper, în limba engleză.
21 Quintus Roscius Gallus — celebru actor roman din secolul I î.H.
22 Hamlet.

Capitolul XXVIII

Mi-era limpede că trebuie să mă întorc în orăşelul nostru a doua zi şi, pradă primului val de remuşcări, mi-era la fel de limpede că trebuie să mă duc să stau la Joe. Dar, după ce mi-am oprit un loc la diligenţa de a doua zi şi m-am dus până la domnul Pocket şi am venit înapoi, nu mai eram deloc sigur asupra celui de-al doilea lucru, aşa că am început să-mi născocesc o seamă de motive şi să ticluiesc nenumărate scuze pentru a trage peste noapte la „Mistreţul albastru”: aş fi fost o povară la Joe acasă; nu eram aşteptat şi patul meu n-ar fi fost pregătit; m-aş fi aflat prea departe de domnişoara Havisham, iar ei îi plăcea punctualitatea şi s-ar fi putut supăra dacă aş fi întârziat. Toţi escrocii de pe pământ la un loc nu fac cât cei care se înşală singuri şi, cu astfel de şiretlicuri, m-am înşelat pe mine însumi. Fără îndoială, e un lucru foarte ciudat. Că aş lua drept bună o jumătate de coroană falsă, măsluită de altcineva, ar mai fi de înţeles, dar, în cunoştinţă de cauză, să iau drept adevărată moneda falsificată de mine însumi!... Un străin mieros, pretinzând că, de dragul siguranţei, vrea să-mi strângă mai bine gura pungii în care mi-am împăturit bancnotele şi care, de fapt, mi le fură şi-mi dă în loc coji de nucă e una, dar cât înseamnă prestidigitaţia lui în comparaţie cu a mea, când îmi vâr în pungă, cu mâna mea, coji de nucă şi-mi spun că am, de fapt, bancnote?

Hotărând că trebuie să mă duc la „Mistreţul albastru”, mi-am frământat grozav mintea, şovăind dacă să-l iau sau nu şi pe Răzbunător cu mine. Eram ispitit de gândul că acel mercenar costisitor îşi va plimba cizmele, în faţa tuturor, pe sub arcadele staţiei de poştă a diligenţelor de la „Mistreţul albastru”, şi era o imagine măreaţă să mi-l închipui apărând, ca din întâmplare, în prăvălia croitorului şi buimăcindu-l pe obraznicul acela de ucenic al lui Trabb. Pe de altă parte, băiatul de prăvălie al lui Trabb ar fi putut să se bage pe sub pielea valetului meu şi să-i dezvăluie unele lucruri neplăcute sau, obraznic şi fără frică de nimic cum era, l-ar fi putut huidui în plină stradă. Mai mult, binefăcătoarea mea ar fi putut să audă despre el şi să nu-l placă. Una peste alta, m-am hotărât să-l las pe Răzbunător acasă.

Îmi rezervasem un loc la diligenţa de după-amiază şi, cum ne aflam în pragul iernii, urma să ajung la destinaţie abia la două sau trei ore după lăsarea întunericului. Plecarea din Cross Keys era la ora două. Am ajuns în staţie cu un sfert de oră mai devreme, ajutat de Răzbunător — dacă pot folosi această expresie pentru cineva care nu mă ajuta niciodată, decât dacă n-avea încotro.

Pe vremea aceea, deţinuţii erau transportaţi până în porturi cu poştalionul. Deoarece auzisem nu o dată că sunt duşi cu diligenţa, dar niciodată în cupeul călătorilor, şi îi văzusem deseori pe drum,

bălăbănindu-şi picioarele în lanţuri pe acoperişul trăsurii, n-ar fi trebuit să mă mir când Herbert, cu care îmi dădusem întâlnire în curtea staţiei, a venit şi m-a anunţat că doi puşcăriaşi vor călători cu aceeaşi diligenţă cu care plecam eu. Dar aveam un motiv, acum foarte vechi, de a tremura, în adâncul sufletului, ori de câte ori auzeam cuvântul puşcăriaş.

— Nu te supără prezenţa lor, Handel? zise Herbert.

— Oh, nu!

— Mi s-a părut că nu-ţi plac.

— Nu pot pretinde că îmi plac şi cred că nici ţie, personal, nu-ţi plac. Dar nu mă deranjează.

— Uite-i că vin, zise Herbert, tocmai ies din bodegă. Ce tablou al decăderii şi al ticăloşiei!

Îşi cinstiseră paznicul, cred eu, fiindcă aveau un gardian cu ei şi toţi trei ieşiseră din bodegă ştergându-se la gură cu mâna. Cei doi puşcăriaşi erau legaţi unul de altul cu cătuşe şi aveau amândoi inele de fier la picioare — inele a căror formă o ştiam prea bine. Purtau şi nişte haine pe care, de asemenea, le ştiam prea bine. Paznicul lor avea o pereche de pistoale şi ducea, la subsuoară, o măciucă zdravănă, dar părea să se înţeleagă bine cu ei şi stătea cu ei alături, uitându-se cum se înhămau caii, având mai curând aerul că puşcăriaşii erau o expoziţie interesantă, care, pentru moment, nu se deschisese încă oficial, iar el era custodele acesteia. Unul dintre puşcăriaşi era mai înalt şi mai vânjos decât celălalt şi părea de la sine înţeles, potrivit misterioaselor legi ce guvernează lumea, atât a deţinuţilor cât şi a oamenilor liberi, că lui îi fuseseră hărăzite hainele cele mai strâmte. Din această pricină, mâinile şi picioarele lui semănau cu nişte perniţe mari de ace, iar hainele păreau un costum ridicol de carnaval. Însă i-am recunoscut, dintr-o singură privire, ochiul mijit. Era acelaşi om pe care îl văzusem pe bancă la „Trei luntraşi voioşi”, într-o sâmbătă seara, şi care mă tot doborâse trăgând cu puşca lui nevăzută!

Mi-a fost uşor să-mi dau seama că, în momentul acela, omul nu mă recunoştea, de parcă nu mă văzuse niciodată în viaţa lui. Mă măsură din cap până-n picioare, ochiul său mijit preţuindu-mi lanţul ceasului, apoi scuipă, ca din întâmplare, şi îi spuse ceva celuilalt ocnaş, drept pentru care începură să râdă şi se răsuciră în loc, ciocnindu-şi cătuşele una de alta, uitându-se în altă parte. Numerele mari cusute pe spinările lor, ca numerele de pe porţile caselor, întreaga lor înfăţişare grosolană, răpciugoasă, diformă, de parcă ar fi fost nişte animale inferioare, picioarele lor prinse în inele de fier, şi înfăşurate, pentru protecţie, cu batiste, şi felul în care toţi cei de faţă se uitau la ei şi se ţineau deoparte din calea lor, toate făceau din ei (cum spusese Herbert) cel mai neplăcut şi mai degradant tablou.

Dar nu acesta era lucrul cel mai rău. Toată partea din spate a

diligenţei fusese ocupată de o familie care se muta din Londra şi nu mai existau alte locuri pentru cei doi deţinuţi decât pe banca din faţă, în spatele vizitiului. Aflând aceasta, un gentleman coleric, care plătise pentru locul al patrulea de pe banca aceea, avu un violent acces de furie şi zise că era o încălcare a regulilor de călătorie să-l pună pe el laolaltă cu astfel de tovarăşi de drum de cea mai joasă speţă, şi că situaţia era primejdioasă, revoltătoare, infamă, ruşinoasă şi nu mai ştiu cum. Între timp, diligenţa era gata, iar vizitiul nerăbdător, aşa că toţi ne-am pregătit să urcăm. Se apropiaseră şi puşcăriaşii, împreună cu paznicul lor — aducând cu ei miasma acea ciudată, de prişniţă cu pâine, postav, cârlţi de frânghie şi piatră-de-var, care îi învăluie întotdeauna.

— N-o luaţi chiar aşa în nume de rău, domnule, îşi începu gardianul pledoaria în faţa călătorului furios. O să mă aşez eu lângă dumneavoastră şi o să-i pun pe ei în marginea rândului. N-o să vă deranjeze cu nimic, domnule. Nici n-o să simţiţi că sunt aici.

— Şi nu da vina pe mine, mormăi puşcăriaşul pe care îl recunoscusem. Nu eu vreau să plec. Eu sunt gata să rămân pe loc. Din punctul meu de vedere, oricine ar vrea să-mi ia locul e binevenit.

— Sau să mi-l ia mie! zise celălalt, răstit. Nu l-aş fi încurcat pe nici unul dintre voi, dacă ar fi fost după mine!

Apoi, izbucniră amândoi în râs şi începură să spargă nuci, scuipând cojile pe jos. Şi cred că şi mie mi-ar fi venit să fac la fel, dacă aş fi fost în locul lor şi atât de dispreţuit de toată lumea.

Până la urmă, se hotărî că nu era nimic de făcut pentru liniştea domnului furios, şi că acesta trebuia fie să meargă în tovărăşia celor cu care avusese norocul să pice, fie să rămână acasă. Astfel, domnul îşi ocupă locul, încă protestând, gardianul se aşeză lângă el, iar puşcăriaşii se suiră, cum putură, pe locurile lor — cel pe care îl recunoscusem aşezându-se chiar în spatele meu, de-i puteam simţi răsuflarea în ceafă.

— La revedere, Handel! strigă Herbert, când diligenţa porni.

Mă gândii ce noroc dumnezeiesc aveam, fiindcă Herbert îmi găsise un alt nume în loc de Pip.

Mi-este cu neputinţă să spun cât de pătrunzător simţeam răsuflarea puşcăriaşului, nu doar în ceafă, ci şi pe şira spinării. Mă simţeam de parcă mi s-ar fi injectat în măduvă un acid înţepător, care se răspândea rapid în mine şi-mi strepezea dinţii. Parcă răsufla mai greu decât oricare alt om şi făcea mult mai mult zgomot, iar eu îmi dădeam seama că-mi ridicasem mult un umăr, cocoşându-mă într-o parte, străduindu-mă să mă chircesc cât mai tare ca să mă feresc de suflarea lui.

Vremea era nesuferit de rece şi cei doi puşcăriaşi blestemau gerul, care ne amorţi pe toţi foarte curând. Când trecurăm de hanul de la

mijlocul drumului, majoritatea moţăiam şi tremuram în tăcere. Picoteam şi eu, încercând să găsesc un răspuns la întrebarea dacă nu s-ar fi cuvenit să-i înapoiez cele două lire sterline individului din spatele meu, înainte de a-i pierde din nou urma, şi cum ar fi cel mai bine să procedez. M-am trezit, tresărind de spaimă, că mă aplecasem mult în faţă, de parcă voiam să ajung între cai, şi am început din nou să întorc pe toate feţele întrebarea.

Dar se pare că pierdusem şirul de mai multă vreme decât crezusem, căci, deşi nu puteam desluşi nimic prin bezna de afară, cu zvâcnirile haotice de lumină şi de umbră de la felinarele noastre, am adulmecat ţinutul mlaştinilor în vântul rece şi umed care bătea înspre noi. Ghemuindu-se şi ei, ca să se mai încălzească, şi adăpostindu-se în spatele meu ca să se apere de vânt, ocnaşii se apropiaseră, între timp, şi mai mult de mine. Primele cuvinte pe care i-am auzit schimbându-le între ei, în clipa în care m-am trezit, au fost aceleaşi din gândurile mele:

— Două hârtii de câte o liră.

— De unde le avea? zise puşcăriaşul pe care nu-l mai văzusem niciodată până atunci.

— De unde să ştiu eu? răspunse celălalt. Le ascunsese el cumva. Pesemne că le primise de la prieteni.

— Mi-ar plăcea mie, zise celălalt, cu o înjurătură amarnică pentru frig, să-i am şi eu acuma!

— Banii sau prietenii?

— Banii! Mi-aş vinde toţi prietenii pe care i-am avut vreodată pentru o astfel de bancnotă, şi aş socoti că am făcut un târg grozav. Şi? După care ţi-a spus...

— După care mi-a spus..., reluă puşcăriaşul pe care-l recunoscusem, şi totul s-a petrecut într-o clipită, în spatele unei grămezi de lemne din curtea depozitelor din port: „O să fii eliberat!" Da, urma să fiu, i-am spus eu. Şi n-aş vrea să-l găsesc pe băiatul care i-a dat de mâncare şi nu l-a trădat, şi să-i dau cele două hârtii de câte o liră? Iar eu i-am spus că vreau. Şi aşa am făcut!

— Mare prost! mormăi celălalt. Eu i-aş fi cheltuit ca un bărbat adevărat, pe haleală şi băutură. Ăla oricum trebuie să fi fost vreun ageamiu. Vrei să spui că nu ştia nimic despre tine?

— Nici cât negru sub unghie. Eram în bande diferite, pe vase diferite. El a fost judecat din nou, pentru evadare, şi a primit condamnare pe viaţă.

— Şi numai atunci, când cu treaba aia... „de onoare"... ai lucrat prin părţile astea?

— Numai atunci.

— Şi ce crezi despre locurile astea?

— Sunt cele mai afurisite cu putinţă! Noroi, ceaţă, bălţi şi muncă,

apoi muncă, bălţi, ceaţă şi noroi. Şi tot aşa!

Amândoi blestemară ţinutul cu nişte vorbe înfiorătoare şi, treptat, îşi deşertară sacul şi nu le mai rămase nimic de spus.

De bună seamă că m-aş fi dat jos şi aş fi preferat să fiu lăsat singur, în pustietatea şi în bezna de pe drum, după ce am auzit acest dialog, dacă n-aş fi fost încredinţat că omul acela nu bănuia cine sunt. Într-adevăr, mă schimbasem mult, atât din pricină că, în mod firesc, crescusem, cât şi pentru că eram atât de altfel îmbrăcat şi într-o situaţie atât de deosebită faţă de cea de odinioară. Prin urmare, era greu de crezut că m-ar fi putut recunoaşte fără ajutorul întâmplării. Totuşi, coincidenţa de-a ne afla împreună în diligenţă era destul de ciudată, şi gândul că s-ar fi putut, dintr-o altă coincidenţă, să-mi audă numele şi atunci să facă legătura între chipul meu de acum şi numele meu mă umplea de groază. Din cauza aceasta, m-am hotărât să cobor de îndată ce aveam să intrăm în oraş, ca să mă feresc de-a mă auzi strigat în prezenţa sa. Mi-am pus planul în aplicare cu succes. Mica mea valiză era în cupeul trăsurii, sub picioarele mele. Nu trebuia decât să învârt piedica şi s-o scot afară. Am aruncat-o din mers, apoi am coborât şi eu după ea, la primul felinar, de unde începeau pietrele pavajului din oraş. Cât despre puşcăriaşi, s-au dus mai departe cu diligenţa. Ştiam bine locul unde urma să fie conduşi, pe râu. Cu ochii minţii revăzui barca şi echipajul său de puşcăriaşi aşteptându-i pe cei doi lângă debarcaderul plin de mâzgă, şi auzii din nou strigătul răguşit „Voi, ăştialalţi, vâsliţi!”, semănând cu o poruncă dată câinilor, şi zării din nou acea Arcă a lui Noe blestemată, ancorată în larg, pe marea ca de smoală.

N-aş putea spune de ce anume mă temeam, căci temerile mele erau deopotrivă nelămurite şi tulburi, dar ştiu că muream de frică. În timp ce mergeam spre han, mi-am dat seama că frica aceea, care întrecea cu mult spaima de-a fi recunoscut în chip dureros sau neplăcut, era cea care mă făcea să tremur. Sunt încredinţat că nu îmbrăca nici o formă desluşită şi că nu era decât reînvierea, pentru câteva minute, a groazei mele din copilărie.

Cafeneaua de la „Mistreţul albastru” era goală şi am avut răgazul nu doar să-mi comand mâncare, ci să mă şi aşez să mănânc, mai înainte de a fi recunoscut de către chelner. De îndată ce şi-a cerut iertare pentru memoria lui slabă, m-a întrebat dacă trebuia să trimită băiatul după domnul Pumblechook.

— Nu, spusei eu, hotărât nu!

Chelnerul (cel care adusese mustrarea de la negustori, în ziua în care intrasem ucenic) păru surprins şi se folosi de cea dintâi ocazie pentru a-mi pune în faţă un număr vechi şi soios dintr-o gazetă locală, cu atâta ostentaţie încât îl luai şi citii paragraful următor:

„Cititorii noştri vor afla, nu fără un deosebit interes, referitor la

romantica înavuţire, petrecută de curând, a unui tânăr artizan al fierului din acest ţinut (ce temă minunată, printre altele, pentru pana fermecată a concetăţeanului nostru Tooby, care n-a fost încă universal recunoscut, poetul ziarului nostru!), că primul său îndrumător, tovarăş de copilărie şi prieten a fost un foarte respectat personaj, nu cu totul străin de negoţul cu grâne şi seminţe, ale cărui sediu de afaceri şi depozit, excepţional de convenabile şi la îndemâna tuturor, sunt situate la mai puţin de o sută de mile de la strada principală. Nu este cu totul străin de sentimentele noastre personale faptul că amintim de EL ca fiind mentorul tânărului nostru Telemac, căci este bine de ştiut că oraşul nostru a dat naştere unui întemeietor al viitorului strălucit al acestuia din urmă. Oare fruntea gânditoare a înţeleptului cititor sau ochiul scânteietor al Frumuseţii frumoasei cititoare se întreabă al cui viitor strălucit? Credem că însuşi Quentin Matzys[23] a fost Fierarul din Anvers, *Verb sap*.[24]”

Sunt şi acum convins, având în vedere bogata mea experienţă, că, dacă în zilele acelea ale situaţiei mele înfloritoare, m-aş fi dus la Polul Nord, până şi acolo aş fi întâlnit pe cineva, un eschimos rătăcitor sau un om din lumea civilizată, care mi-ar fi spus că Pumblechook a fost primul meu îndrumător şi întemeietorul situaţiei mele strălucite.

23 Quentin Matzys (1466–1530), pictor flamand.

24 Verbum sapiens (latină) — termen din Evanghelie, desemnându-l pe Fiul lui Dumnezeu, care reprezintă Cuvântul (verbum) şi Înţelepciunea (sapiens).

Capitolul XXIX

Dis-de-dimineaţă, am fost în picioare şi am ieşit din han. Era încă prea devreme ca să mă prezint la domnişoara Havisham, aşa că am pornit să mă plimb pe câmp, în partea oraşului în care locuia domnişoara Havisham — şi care nu era aceeaşi cu partea unde locuia Joe, la care mi-am zis că o să mă duc a doua zi —, gândindu-mă la protectoarea mea şi închipuindu-mi, în culori strălucitoare, planurile sale pentru mine.

Ea o adoptase pe Estella şi, într-o oarecare măsură, mă adoptase şi pe mine, aşadar, nu se putea ca intenţia ei să fi fost alta decât de a ne vedea împreună. Mie îmi rezerva misiunea de a renova casa căzută în paragină, de a face soarele să intre în încăperile întunecate, de a pune ceasurile în mişcare şi de a aprinde focurile în vetrele reci, de a smulge pânzele de păianjen şi de a stârpi gândacii — pe scurt, de a înfăptui toate faptele strălucite ale unui Făt-Frumos din poveste şi de a mă căsători cu prinţesa. M-am oprit puţin, să mă uit la casă, în trecere, la zidurile sale roase, de cărămidă roşie, la ferestrele zidite şi la iedera verde şi viguroasă, care năpădise până şi hornurile şemineelor cu ramurile şi vrejurile sale, de parcă nişte braţe bătrâne şi încolăcite ar fi ascuns cine ştie ce taină preţioasă şi ispititoare, al cărei erou eram eu. Era de la sine înţeles că Estella se afla la originea acestei taine, ea era însăşi cheia misterului. Dar, cu toate că pusese o asemenea stăpânire pe mine, cu toate că visele şi speranţele mele se înfiripau în jurul ei, cu toate că înrâurirea sa asupra copilăriei mele şi asupra caracterului meu fusese atotputernică, nu o împodobeam, nici măcar în dimineaţa aceasta romantică, cu alte calităţi în afară de cele pe care le avea. Anume spun acest lucru acum pentru că acesta este firul călăuzitor după care voi putea fi urmărit prin bietul labirint al vieţii mele. Din experienţa mea, am aflat că noţiunea convenţională de îndrăgostit nu poate fi întotdeauna adevărată. Adevărul adevărat este că, dacă o iubeam pe Estella aşa cum poate iubi un om, o iubeam numai pentru că o găseam irezistibilă. Să fie limpede: am simţit, spre marele meu regret, prea adesea, ca să nu spun întotdeauna, că o iubeam în pofida raţiunii, în pofida făgăduielilor mele, în pofida liniştii, în pofida speranţelor, în pofida fericirii, în sfârşit, în pofida tuturor piedicilor de care m-aş fi putut lovi. Să fie limpede: n-o iubeam mai puţin din pricină că ştiam prea bine toate acestea, iar faptul că le ştiam nu mă putea opri s-o iubesc mai puţin decât dacă mi-aş fi închipuit cu fervoare că Estella e desăvârşită.

Îmi calculasem plimbarea astfel încât să ajung la poartă la ora la care obişnuiam să vin pe vremuri. După ce am tras, cu o mână şovăielnică, de şnurul clopoţelului, m-am întors cu spatele la poartă,

încercând să-mi recapăt răsuflarea şi să-mi domolesc bătăile inimii. Am auzit uşa laterală deschizându-se, apoi nişte paşi care traversau curtea, dar mă prefăcui că nu aud nimic, nici măcar când poarta scârţâi din balamalele sale ruginite.

În cele din urmă, m-am simţit bătut pe umăr. Am tresărit şi m-am întors. Am tresărit şi mai tare în clipa următoare, trezindu-mă în faţa unui bărbat înveşmântat în haine cenuşii. Era ultimul om pe care m-aş fi aşteptat să-l văd ca portar la domnişoara Havisham.

— Orlick!

— Ei, tinere domn, s-au petrecut şi pe-aici schimbări, mai multe ca în viaţa dumitale. Dar intră, intră! Am primit poruncă să nu ţin poarta deschisă.

Am intrat, iar el trânti poarta şi o încuie, scoţând cheia din broască.

— Da, zise el, întorcându-se către mine, după ce mersese, cu mojicie, înaintea mea vreo câţiva paşi, spre casă. Chiar eu!

— Cum ai ajuns aici?

— Am ajuns aici, răspunse el, pe picioarele mele şi mi-am adus şi cufărul cu mine într-o roabă.

— Serios, chiar lucrezi aici?

— Că doar nu în glumă, tinere domn, după câte cred eu.

N-aş fi putut băga mâna-n foc pentru asta. Am avut răgazul să-i cântăresc răspunsul în minte, în vreme ce el îşi ridică greoi ochii, din pământ până la picioarele mele, apoi la braţe şi la faţă.

— Înseamnă că ai plecat de la fierărie? zisei eu.

— Seamănă asta a fierărie? mi-o întoarse Orlick, aruncând o privire de jur împrejurul său, cu un aer batjocoritor. Ia spune, seamănă?

L-am întrebat de câtă vreme părăsise fierăria lui Gargery.

— Pe aici, zilele seamănă atât de tare unele cu altele, răspunse el, încât n-aş putea spune dintr-odată. Trebuie să stau să le socotesc. Oricum, am venit aici la ceva vreme după ce ai plecat dumneata.

— Asta o ştiam şi eu, Orlick.

— Ah! făcu el sec. Atunci, trebuie să fii un învăţat.

Între timp, ajunseserăm la uşa casei, unde am descoperit că odaia lui era imediat în spatele uşii laterale şi avea o ferestruică dând spre curte. Fiind atât de mică, aducea destul de bine cu genul de încăperi destinate să slujească drept gherete de portar la Paris. Pe perete erau agăţate mai multe chei, printre care puse şi cheia de la poartă. Patul său, acoperit cu o pătură peticită, se afla la adăpost, într-un intrând al peretelui, ca o nişă. Totul avea un aer neîngrijit, închis şi adormit, ca o cuşcă pentru un om-hârciog, în vreme ce Orlick, a cărui siluetă întunecată şi greoaie se ghicea într-un colţ, lângă fereastră, părea omul-hârciog pentru care se amenajase cuşca — şi chiar asta era.

— N-am mai văzut niciodată camera aceasta, remarcai eu, dar pe vremuri nu aveau portar.

— Nu, zise el, până ce n-au înţeles că locuinţa este cu totul lipsită de apărare şi au socotit că e primejdios, cu toţi puşcăriaşii şi cu liota de bandiţi şi haimanale care dau târcoale prin jur. Atunci le-am fost recomandat eu, ca un om care poate răspunde la atacul altuia cu aceeaşi monedă, şi aşa am luat slujba asta. E mai uşor decât să tragi la foale şi să dai cu barosul... E încărcată, zău!

Privirea îmi fusese atrasă de o puşcă atârnată deasupra căminului, cu montură de alamă, iar ochii lui îi urmăriseră pe ai mei.

— Bine, zisei eu, căci nu doream să mai lungesc vorba cu el. Trebuie să urc la domnişoara Havisham?

— Arză-m-ar focul dacă ştiu! răspunse el, întâi întinzându-se şi apoi scuturându-se. Atât am primit poruncă să fac, tinere domn. O să lovesc o dată în clopotul de aici, cu ciocanul ăsta, iar dumneata o să mergi înainte pe hol până o să întâlneşti pe cineva.

— Sunt aşteptat, bănuiesc?

— De două ori arză-m-ar focul dacă ştiu! zise el.

La acestea, am luat-o pe culoarul acela lung prin care păşisem, cândva, cu ghetele mele grosolane, iar Orlick făcu să sune clopotul în urma mea. La capătul culoarului, mai înainte de a se stinge dangătul tremurat al clopotului, am întâlnit-o pe Sarah Pocket, care îmi păru că se face galben-verzuie din cap până în picioare, din pricina mea.

— Oh! făcu ea. Dumneata eşti, nu-i aşa, domnule Pip?

— Eu însumi, domnişoară Pocket. Mă bucur să vă pot spune că domnul Pocket şi familia sa sunt bine, sănătoşi.

— Dar sunt oare şi mai înţelepţi? zise Sarah, clătinând trist din cap. Mai bine ar fi înţelepţi, decât sănătoşi. Ah! Matthew, Matthew!... Cunoşti drumul, domnule?

Îl cunoşteam destul de bine, căci urcasem de atâtea ori scara aceea pe întuneric. Acum, însă, o urcai încălţat în ghete mai uşoare decât odinioară. Bătui, aşa cum obişnuiam pe vremuri, la uşa camerei domnişoarei Havisham.

— E bătaia lui Pip! o auzii spunând de îndată. Intră, Pip!

Stătea în jilţul său, la vechea sa masă, în rochia sa veche, cu mâinile puse una peste alta pe mânerul bastonului şi cu bărbia sprijinită pe ele, cu ochii întorşi către foc. Aşezată lângă ea, ţinând într-o mână pantoful alb, niciodată purtat, al domnişoarei Havisham şi capul aplecat, parcă privindu-l atent, se afla o tânără elegantă, pe care n-o mai văzusem până atunci.

— Intră, Pip! continuă să murmure domnişoara Havisham, fără să-şi întoarcă ori să-şi ridice ochii. Intră, Pip! Ce mai faci, Pip? Aşa deci, îmi săruţi mâna de parc-aş fi regină, da?... Ei, bine?

Se uită la mine brusc, mişcându-şi numai ochii şi repetând, cu o veselie răutăcioasă:

— Ei, bine?

— Am auzit, domnişoară Havisham, începui eu, destul de încurcat, că aţi avut amabilitatea să vă exprimaţi dorinţa să vin să vă văd şi am venit neîntârziat.

— Ei, bine?

Tânăra pe care n-o mai văzusem niciodată îşi ridică şi ea ochii şi se uită cu cochetărie la mine. Abia atunci mi-am dat seama că aceia erau ochii Estellei. Dar era atât de schimbată! Mult mai frumoasă, mai fermecătoare, şi toate însuşirile minunate cu care fusese înzestrată înfloriseră într-atât de mult, încât mi se păru că eu nu făcusem nici un pas înainte. În timp ce-o sorbeam din ochi, simţeam că alunec, neajutorat, înapoi în timp şi redevin băiatul grosolan şi de rând de odinioară. Oh, cum am simţit distanţa şi nepotrivirea dintre noi şi cât de limpede mi-a fost că nu voi ajunge niciodată până la ea!

Estella îmi întinse mâna. Am bâiguit ceva despre plăcerea de a o revedea şi despre faptul că o aşteptasem atât de multă vreme.

— O găseşti foarte schimbată, Pip? întrebă domnişoara Havisham, cu o privire lacomă, şi lovi cu bastonul într-un scaun care se afla între ele două, în semn să vin şi să mă aşez acolo.

— Când am intrat, domnişoară Havisham, nici chipul, nici altceva din înfăţişare nu mi-a dat de bănuit că ar fi Estella, dar acum, că imaginea de azi s-a reaşezat atât de surprinzător peste vechea...

— Cum? Doar n-ai de gând să spui peste vechea Estella? mă întrerupse domnişoara Havisham. Era încrezută şi batjocoritoare, iar tu voiai să fugi de ea. Nu-ţi aduci aminte?

Am răspuns, încurcat, că trecuse foarte mult timp de atunci şi că, pe vremea aceea, nu mă pricepeam... şi aşa mai departe. Estella zâmbea, cu o linişte desăvârşită, şi îmi zise că nu avea nici o îndoială că eu mă purtasem foarte bine, în vreme ce ea fusese din cale-afară de nesuferită.

— Dar *el* este schimbat? o întrebă domnişoara Havisham.

— Foarte mult, răspunse Estella, cu ochii la mine.

— E mai puţin grosolan şi de rând? se interesă domnişoara Havisham, jucându-se cu părul Estellei.

Estella râse şi se uită la pantoful din mâna sa, apoi râse din nou şi se uită la mine, lăsând pantoful jos. Mă trata mai departe ca pe un copil, dar încerca şi să mă ademenească.

Stăteam toţi trei în încăperea aceea ciudată, în mijlocul obiectelor atât de vechi şi de bizare care mă impresionaseră atât de mult, şi am aflat că Estella tocmai se întorsese din Franţa şi că urma să plece la Londra. Rămăsese la fel de trufaşă şi încăpăţânată ca şi odinioară, dar aceste cusururi erau acum atât de mult puse în umbră de frumuseţea sa, încât era cu neputinţă şi nefiresc — ori, cel puţin, aşa credeam eu — să le mai separi de frumuseţea sa. Într-adevăr, era cu neputinţă să mai separ prezenţa sa de toate acele nenorocite pofte de avere şi de

nobleţe care îmi tulburaseră copilăria, adică de toate acele aspiraţii nesăbuite — care mă făcuseră să mă ruşinez de locuinţa noastră sărăcăcioasă şi de Joe —, de toate acele năluciri, când chipul ei îmi apărea în strălucirea jarului, când îl vedeam cum ţâşneşte odată cu scânteile din fierul înroşit de pe nicovală sau cum se desprinde din întunericul nopţii, ca să se uite înăuntru prin ferestruica de lemn a fierăriei şi apoi să dispară. Într-un cuvânt, mi-era cu neputinţă s-o separ, în trecut sau în prezent, de viaţa mea lăuntrică.

Stabilirăm, apoi, împreună că voi rămâne la domnişoara Havisham toată ziua, că o să mă întorc seara la han şi că o să plec a doua zi la Londra. După ce stăturăm de vorbă o vreme, domnişoara Havisham ne trimise să ne plimbăm pe-afară, prin grădina lăsată în paragină, zicând că la întoarcere va trebui s-o mai plimb puţin şi pe ea cu scaunul pe rotile, ca pe vremuri.

Estella şi cu mine intrarăm, aşadar, în grădină — pe aceeaşi portiţă pe care pornisem eu să hoinăresc, când mă întâlnisem cu tânărul gentleman palid, devenit acum Herbert — eu, cu sufletul tremurând şi adorându-i până şi tivul rochiei, iar ea, perfect senină şi, cu siguranţă, fără să-i pese de tivul hainelor mele. Când ne-am apropiat de locul trântei mele cu Herbert, se opri şi zise:

— Ciudată făptură trebuie să fi fost când eram mică, de m-am ascuns şi am privit lupta din ziua aceea. Dar am făcut-o şi mi-a plăcut foarte mult!

— M-ai răsplătit foarte frumos.

— Da? făcu ea, cu un aer nepăsător, de parcă uitase. Îmi amintesc că nu puteam să-l sufăr pe adversarul tău, căci nu-mi plăcea deloc că îl aduseseră aici ca să mă plictisească.

— Suntem buni prieteni acum.

— Adevărat? Parcă mi-aduc aminte că studiezi cu tatăl lui, nu-i aşa?

— Da.

Răspunsesem fără nici o plăcere, pentru că mi se părea că acest lucru îmi dădea un aer prea copilăresc, iar ea oricum mă tratase deja cu asupra de măsură ca pe un copil.

— De la schimbarea situaţiei şi a perspectivelor tale, ţi-ai schimbat şi prietenii? întrebă Estella.

— Fireşte, zisei eu.

— Şi, desigur, adăugă ea, pe un ton trufaş, cei cu care ţi se părea potrivit odinioară să te însoţeşti nu ţi se mai par potriviţi astăzi.

Mă îndoiesc foarte tare că-mi mai rămăsese o cât de mică intenţie să merg să-l văd pe Joe, iar dacă aceasta mai existase, totuşi, până în clipa aceea, vorbele ei mi-o spulberară pe deplin.

— Nici nu-ţi trecea prin minte, pe atunci, ce noroc te aştepta, nu-i aşa? zise Estella, fluturând uşor din mână, în semn că se referea la vremea luptei mele cu Herbert.

— N-aveam nici cea mai mică idee.

Aerul de indiscutabilă superioritate cu care mergea alături de mine contrasta adânc cu aerul de imaturitate şi de supuşenie cu care mergeam alături de ea. Aceasta mi-ar fi ros şi mai tare inima dacă nu m-aş fi socotit în afara oricărei primejdii de acest soi, pentru că fusesem pus deoparte pentru ea şi sortit să fiu al ei.

Grădina era mult prea năpădită de buruieni ca să ne putem plimba prin ea în voie şi, după ce îi dădurăm ocol de vreo două sau trei ori, ne întoarserăm în curtea fabricii de bere. Îi arătai, cu delicateţe, locul unde o văzusem plimbându-se pe butoaiele de bere, în prima zi a vremurilor de odinioară, iar ea îmi zise, aruncând o privire rece şi nepăsătoare în direcţia aceea:

— Aşa am făcut?

Îi arătai locul unde ieşise din casă şi-mi adusese de mâncare şi de băut, iar ea zise:

— Nu-mi aduc aminte.

— Nu-ţi aduci aminte nici că m-ai făcut să plâng? întrebai eu.

— Nu, răspunse ea, clătinând din cap şi uitându-se distrată în jurul său.

Cred că faptul că nu-şi amintea şi, mai ales, nepăsarea ei pentru toate lucrurile acestea m-au făcut să plâng din nou, înlăuntrul meu — iar acesta este plânsul cel mai sfâşietor dintre toate.

— Trebuie să ştii, zise Estella, cu aerul îngăduitor pe care numai o femeie de o frumuseţe răpitoare îl poate avea, că eu nu am inimă... Dacă asta poate avea vreo legătură cu ţinerea mea de minte.

Am început să bolborosesc ceva foarte încâlcit, despre faptul că îmi îngăduiam să mă îndoiesc de acest lucru, căci nu putea exista atâta frumuseţe fără de inimă.

— Ei! Fără îndoială că am o inimă în care se poate înfige un pumnal sau se poate trage un glonţ, reluă Estella, şi de bună seamă că, dacă ea ar înceta să mai bată, şi eu voi înceta din viaţă. Dar, înţelegi ce vreau să spun, nu am nici urmă de blândeţe în ea. Nu tu simpatie... nu tu sentimente... prostii dintr-astea!

Oare ce anume impresie renăscuse în mintea mea, când mă uitam la ea cum stătea dreaptă şi nemişcată, studiindu-mă cu atenţie? Ceva ce mai văzusem şi la domnişoara Havisham? Nu. Exista, ce-i drept, în unele priviri şi gesturi de-ale sale, acel fel de asemănare cu domnişoara Havisham, ce se poate observa adesea la copiii care au stat mult împreună cu persoanele mature şi departe de restul lumii şi care, la sfârşitul copilăriei, va produce o izbitoare, deşi pur întâmplătoare, corespondenţă de expresie între chipuri care, altminteri, sunt absolut diferite. Totuşi, nu la domnişoara Havisham mă ducea gândul. Am privit-o din nou pe Estella, dar, deşi se uita la mine, impresia pierise.

Ce anume fusese?

— Vorbesc serios, zise Estella, nu atât încruntându-se, căci fruntea îi rămase netedă, cât întunecându-se la faţă. Dacă vom fi nevoiţi să stăm mai mult împreună, ai face mai bine să înţelegi acest lucru încă de pe acum. Nu! mă opri ea, cu un gest poruncitor, văzând că deschisesem gura. Nu mi-am dăruit dragostea nimănui! De altfel, n-am simţit niciodată aşa ceva.

În clipa următoare, intram în berăria de mult abandonată, iar ea îmi arăta galeria de sus, pe unde o zărisem ieşind, tot în acea primă zi de demult, şi îmi spuse că-şi amintea că se suise până acolo şi mă văzuse jos încremenit de spaimă. În timp ce-i urmăream mâna albă, mă fulgeră din nou acea impresie nelămurită, care-mi scăpa mereu. Tresărirea mea involuntară o făcu să-şi pună mâna pe braţul meu. Imediat, năluca pieri din nou şi pentru totdeauna!

Ce anume fusese?

— Ce s-a întâmplat? întrebă Estella. Eşti îngrozit din nou?

— Aş fi, dacă aş da crezare lucrurilor pe care mi le-ai spus adineauri, răspunsei eu, ca să închei.

— Adică nu crezi? Treaba ta! Eu ţi-am spus-o, oricum. Domnişoara Havisham te va aştepta, curând, la vechiul tău post, deşi aş zice că ar fi cazul să renunţe la obiceiul ăsta, ca şi la multe alte vechituri. Hai să mai facem încă o dată înconjurul grădinii, apoi o să mergem înăuntru. Hai! N-o să verşi astăzi lacrimi pentru cruzimea mea. O să fii pajul meu şi o să mă laşi să mă sprijin de umărul tău!

Rochia ei frumoasă se târâse pe pământ. Acum, o ridicase puţin cu o mână, iar cu cealaltă se sprijinea uşor de umărul meu în timp ce mergeam. Ne-am mai plimbat încă de vreo două sau trei ori în jurul grădinii părăginite, care mi se părea înflorită. Şi dacă buruienile îngălbenite sau verzi, crescute printre crăpăturile zidului vechi, ar fi fost cele mai rare flori din lume, şi tot n-ar fi fost mai scumpe în amintirea mea.

Între noi nu era nici o deosebire de vârstă care s-o îndepărteze pe Estella de mine. Eram de-o seamă, deşi, fireşte, în cazul ei, vârsta avea un cuvânt mai greu de spus decât în cazul meu. Dar aerul de inaccesibilitate pe care i-l dădeau frumuseţea şi manierele sale mă tulbura chiar şi în mijlocul încântării mele, chiar şi în culmea siguranţei pe care o simţeam la gândul că ocrotitoarea noastră ne alesese unul pentru celălalt. Nefericitul de mine!

În cele din urmă, ne-am dus înapoi în casă. Spre marea mea mirare, am aflat că, între timp, custodele meu trecuse pe la domnişoara Havisham cu treburi şi avea să se întoarcă la masă. Cât lipsiserăm noi, toate lumânările din braţele vechi ale sfeşnicelor aflate în încăperea cu masa putredă fuseseră aprinse, iar domnişoara Havisham stătea în scaunul cu rotile şi mă aştepta.

Parcă împingeam scaunul înapoi în trecut, când ne-am început vechea şi lenta noastră plimbare în jurul cenuşii ospăţului de nuntă. Dar, în odaia funerară, cu acea figură spectală, lăsată pe spate în scaun, ţintuind-o cu privirea, Estella părea mai strălucitoare şi mai frumoasă decât înainte, iar eu eram şi mai puternic fermecat.

Timpul se scurse pe nesimţite, astfel că, ora mesei apropiindu-se, Estella ne lăsă singuri, ducându-se să se pregătească. Ne opriserăm la mijlocul mesei lungi, iar domnişoara Havisham, întinzându-şi din scaun braţul veşted, îşi odihni mâna, cu pumnul strâns, pe faţa de masă îngălbenită. Când Estella îşi mai aruncă o dată privirea peste umăr, înainte de a ieşi pe uşă, domnişoara Havisham îşi duse mâna la buze, trimiţându-i o sărutare, cu o patimă hulpavă, înspăimântătoare în felul ei.

După ce Estella ieşi şi rămaserăm singuri, se întoarse spre mine şi-mi zise, şoptit:

— Nu-i aşa că este frumoasă, graţioasă, bine crescută? N-o admiri?

— Toată lumea care o vede o admiră fără rezerve, domnişoară Havisham.

Cum stătea în scaunul său, îşi trecu braţul pe după gâtul meu şi mă trase mai aproape de ea.

— Iubeşte-o, iubeşte-o, iubeşte-o! Cum se poartă cu tine?

Mai înainte de a-i putea răspunde (dacă aş fi fost cumva în stare să-i răspund la o întrebare atât de grea), ea repetă:

— Iubeşte-o, iubeşte-o, iubeşte-o! Dacă te încurajează, iubeşte-o! Dacă te răneşte, iubeşte-o! Dacă îţi sfâşie inima în bucăţi — şi, pe măsură ce va creşte şi va deveni mai puternică, te va răni şi mai adânc —, iubeşte-o, iubeşte-o!

Niciodată nu mai văzusem o răbufnire de sentimente mai înflăcărată decât aceea a domnişoarei Havisham rostind aceste cuvinte. Îi simţeam muşchii braţului subţire din jurul gâtului meu umflându-i-se de patima care pusese stăpânire pe ea.

— Ascultă-mă, Pip! Am adoptat-o, ca să fie iubită. Am crescut-o şi am educat-o, ca să fie iubită! Am făcut-o să fie aşa cum este, ca să poată fi iubită! Iubeşte-o!

A rostit cuvântul acesta destul de des cât să nu mai încapă îndoială că, într-adevăr, îl rostise cu bună ştiinţă. Dar, chiar dacă ar fi repetat, în loc de cuvântul iubire, un cu totul altul — ură, disperare, răzbunare, moarte cumplită —, pe buzele ei n-ar fi sunat mai mult a blestem.

— Să-ţi spun eu, zise ea, cu aceeaşi şoaptă grăbită şi pătimaşă, ce înseamnă adevărata iubire. Înseamnă devotament orb, umilinţă de sine fără preget, supunere desăvârşită, încredere şi credinţă în pofida ta însuţi şi în pofida întregii lumi, abandon al inimii şi sufletului în mâna care le zdrobeşte... Cum am făcut eu!

Când ajunse aici, scoase un ţipăt sălbatic, iar eu o prinsei pe după mijloc, căci se ridicase din scaun, în rochia ei zdrenţuită, şi bătea aerul ca şi cum urma să se izbească de perete şi să cadă, neînsufleţită.

Totul se petrecu în câteva clipe. În timp ce-o trăgeam înapoi în scaunul ei, am simţit un parfum pe care îl cunoşteam, şi, întorcându-mă, l-am văzut pe custodele meu în încăpere.

Întotdeauna avea la el (n-am pomenit încă despre asta, cred) o batistă de mătase scumpă şi de dimensiuni impresionante, care juca un rol foarte important în profesia sa. L-am văzut îngrozindu-şi clienţii sau martorii, prin faptul că-şi despăturea ceremonios batista aceasta, de parcă în secunda următoare avea să-şi sufle nasul, dar făcând apoi o pauză, de parcă ştia că nu va avea timp să şi-l sufle înainte ca respectivul client sau martor să se trădeze — iar clientul sau martorul se trăda imediat, ca şi cum ar fi fost un lucru de la sine înţeles.

Când îl văzui în cameră, ţinea această batistă expresivă în mâini şi se uita la noi. Întâlnindu-mi privirile, zise simplu, după o pauză de o clipă şi o încremenire mută în atitudinea aceea:

— Adevărat? Ciudat!

Apoi îşi folosi batista cum se foloseşte, cu un efect miraculos.

Domnişoara Havisham îl zărise în acelaşi timp cu mine şi era — ca toată lumea — înspăimântată de el. Făcu o sforţare uriaşă ca să se adune şi bâlbâi spre domnul Jaggers că era punctual ca întotdeauna.

— Punctual ca întotdeauna, repetă el, apropiindu-se de noi. Ce mai faci, Pip? Să vă plimb şi eu puţin cu scaunul, domnişoară Havisham? O tură? Deci, eşti aici, Pip?

I-am spus când sosisem şi că domnişoara Havisham binevoise să mă cheme s-o văd pe Estella. La care el răspunse:

— Ah! Foarte frumoasă domnişoară!

Apoi începu să împingă cu o mână scaunul domnişoarei Havisham, pe cealaltă vârând-o în buzunarul pantalonilor, de parcă acesta era plin de secrete.

— Ei, Pip! Cât de des ai văzut-o pe domnişoara Estella până acum? întrebă el, la prima oprire.

— Cât de des?

— Ei! De câte ori? De zece mii de ori?

— Oh, nu! Cu siguranţă că nu de atâtea ori.

— De două ori?

— Jaggers, interveni domnişoara Havisham, spre marea mea uşurare, lasă-l în pace pe Pip şi mergeţi împreună la masă!

El se supuse, aşa că porniram amândoi, pe bâjbâite, să coborâm pe scara întunecoasă. Până să ajungem la corpurile de clădire separate de casă, aflate dincolo de curtea pavată din spate, mă întrebă cât de des o văzusem pe domnişoara Havisham mâncând şi bând — oferindu-mi, ca de obicei, să aleg între o sută de ori şi o dată.

M-am gândit bine şi-am răspuns:

— Niciodată.

— Şi nici n-ai s-o vezi vreodată, Pip, răspunse el, zâmbind şi încruntându-se. N-a îngăduit nimănui vreodată s-o vadă făcând nici una, nici alta, de când a început să trăiască aşa cum trăieşte acum. Bântuie noaptea prin casă şi mănâncă doar ce-i pică în mână.

— Nu vă fie cu supărare, domnule, pot să vă pun o întrebare?

— Poţi, răspunse el, iar eu pot refuza să-ţi răspund. S-auzim întrebarea!

— Numele Estellei este Havisham sau...? mă oprii, neavând nimic de adăugat.

— Sau cum? zise el.

— Este Havisham?

— Este Havisham.

Cu acestea, ajunserăm la masă, unde Estella şi Sarah Pocket ne aşteptau deja. Domnul Jaggers se aşeză în capul mesei, Estella se aşeză în capătul opus, iar eu, faţă în faţă cu prietena mea galben-verzuie. Masa a fost copioasă şi am fost serviţi de o slujnică tânără, pe care n-o văzusem niciodată în timpul vizitelor mele de odinioară, dar care, din câte ştiu, fusese în casa aceea misterioasă tot timpul. După masă, o sticlă cu vin vechi, de Porto, fu aşezată înaintea custodelui meu (era, în mod vădit, obişnuit cu vinurile bune), iar cele două doamne ne lăsară singuri.

N-am mai văzut la nimeni şi nici la domnul Jaggers, în alte împrejurări, o reticenţă care să se compare cu aceea de care a dat dovadă sub acoperişul acelei case. Îşi ţinuse privirile doar în farfuria lui şi abia dacă îşi ridicase o singură dată ochii spre Estella în timpul mesei. Când ea îi vorbise, o ascultase şi, la momentul potrivit, îi răspunsese, dar niciodată nu s-a uitat la ea, cel puţin cât să bag şi eu de seamă. Pe de altă parte, ea s-a uitat adesea la el, cu interes şi curiozitate, ba chiar cu neîncredere, dar pe chipul lui nu se zărise nici un semn, cât de mic, cum că ar fi prins de veste acest lucru. Cât a durat masa, manifestase o plăcere crudă de a o face pe Sarah Pocket şi mai galben-verzuie, pomenind cât de des putuse, în discuţia cu mine, de speranţele mele de viitor, însă, şi în acest caz, păruse că o face neintenţionat, ba chiar lăsase impresia că-mi smulge fără voia mea — şi într-adevăr mi le smulgea fără voia mea, deşi nu ştiu cum făcea — acele amănunte.

Iar când el şi cu mine am rămăs singuri, luă un aer de om stăpân pe situaţie, datorită informaţiilor pe care le obţinuse, ceea ce fu pur şi simplu prea mult pentru mine. Îşi supunea unui contrainterogatoriu până şi vinul din mână, în lipsă de altceva. Îşi ridica paharul şi-l privea, ţinându-l în bătaia lumânării, adulmeca aroma vinului de Porto, şi-l trecea prin gură, îl înghiţea, şi se uita din nou la pahar,

adulmeca vinul, îl încerca, îl bea, apoi umplea iarăşi paharul, cerceta iarăşi băutura... Până când am devenit foarte nervos, de parcă ştiam că vinul îi şoptea ceva în defavoarea mea. De vreo trei sau patru ori m-am gândit, fără destulă vlagă, să încep discuţia. Numai că, ori de câte ori mă vedea pe cale să-l întreb ceva, se uita la mine cu paharul ridicat în mână şi îşi plimba vinul prin gură, de parcă îmi cerea să iau aminte că n-avea nici un rost să deschid gura, fiindcă el oricum n-ar fi putut răspunde.

Cred că domnişoara Pocket pricepuse că vederea mea o punea în primejdia de a fi împinsă în braţele nebuniei şi, probabil, avea să-şi smulgă boneta din cap — o bonetă hidoasă, ca un pămătuf de mătase — şi să-şi împrăştie pe podea părul care, mai mult ca sigur, nu crescuse niciodată pe capul ei. De aceea, nu-şi mai făcu apariţia nici atunci când, mai târziu, am urcat din nou la domnişoara Havisham în odaie şi am jucat toţi patru whist. Cât lipsiserăm, domnişoara Havisham îi prinsese la gât, în păr şi mâini Estellei câteva dintre cele mai frumoase giuvaiere de pe masa ei de toaletă şi l-am surprins pe custodele meu uitându-se la Estella pe sub sprâncenele sale stufoase şi înălţându-şi-le puţin, când frumuseţea ei i se înfăţişă în faţa ochilor, cu toate acele fulgerări orbitoare şi scânteieri colorate.

Despre cum şi în ce măsură domnul Jaggers ne-a luat atuurile în custodie, ieşind apoi cu plevuşcă de cărţi, la mâinile dinspre finalul jocului, în faţa cărora gloria regilor şi reginelor noastre n-avea nici o putere, n-am să mai spun nimic. Cum n-am să mai pomenesc nici despre ceea ce simţeam când îl vedeam uitându-se la fiecare dintre noi ca la trei cimilituri amărâte şi cusute cu aţă albă, pe care el le dezlegase de mult. Ceea ce mă făcea să sufăr era nepotrivirea ca de la cer la pământ dintre prezenţa lui distantă şi sentimentele mele faţă de Estella. Nu pentru că ştiam că n-aş fi putut îndura să-i vorbesc despre ea, pentru că ştiam că n-aş fi îndurat să-l aud cum îşi scârţâie ghetele la numele ei şi nici să-l văd că se spală pe mâini după discuţia despre ea. Nu, ci pentru că admiraţia mea era la numai doi-trei metri depărtare de el, pentru că sentimentele mele se aflau în acelaşi loc unde se afla şi el — aceasta era pricina suferinţei mele.

Am jucat cărţi până la ora nouă, după care s-a stabilit că, atunci când Estella avea să vină la Londra, voi fi anunţat din timp despre sosirea sa şi o voi aştepta la diligenţă. Apoi, mi-am luat la revedere de la Estella, i-am atins mâna şi m-am despărţit de ea.

Custodele meu avea o cameră la „Mistreţul”, alături de a mea. Până târziu în noapte, cuvintele domnişoarei Havisham, „Iubeşte-o, iubeşte-o, iubeşte-o!”, au răsunat în urechile mele. Le-am schimbat un pic, repetându-le cum îmi dicta mie inima, şi am gemut în perna mea: „O iubesc, o iubesc, o iubesc!” de sute de ori. Apoi, un val de recunoştinţă m-a inundat deodată, la gândul că ea îmi fusese hărăzită tocmai mie,

odinioară ucenicul fierarului. Şi atunci m-am întrebat: dacă Estella nu era, din păcate, nicidecum copleşită de recunoştinţă pentru un astfel de destin, când oare avea să înceapă să-i pese de mine? Când aveam să trezesc inima din ea, care acum era mută şi adormită?

Vai mie! Credeam că emoţiile acestea erau înalte şi sublime. Dar nu mi-a trecut nici o clipă prin cap că era ceva josnic şi meschin în faptul că mă feream de Joe pentru că ştiam că ea l-ar dispreţui. Nu trecuse decât o zi de când Joe mă făcuse să mi se umple ochii de lacrimi. Lacrimile acelea se uscaseră repede, Dumnezeu să mă ierte!, foarte repede.

Capitolul XXX

După ce am chibzuit bine, în timp ce mă îmbrăcam la „Mistreţul albastru” a doua zi dimineaţă, m-am hotărât să-i spun custodelui meu că mă îndoiam de faptul că Orlick ar fi omul potrivit să îndeplinească o funcţie de încredere în casa domnişoarei Havisham.

— Bineînţeles că nu e omul potrivit, Pip! zise custodele meu, mulţumit dinainte de întreaga discuţie. Pentru că un om care îndeplineşte o slujbă de încredere nu este niciodată omul potrivit.

Părea chiar să se binedispună descoperind că această însărcinare nu era îndeplinită la înălţime de un om potrivit şi ascultă, cu un aer de mulţumire deplină, când îi spusei ce ştiam eu despre Orlick.

— Foarte bine, Pip, remarcă el, când terminai de povestit, o să trec de îndată pe-acolo şi-o să-l dau afară pe prietenul nostru.

Mai degrabă îngrijorat de această grabnică trecere la fapte, am propus o mică amânare şi chiar i-am dat de înţeles că ar putea fi destul de greu să cadă la înţelegere cu prietenul nostru.

— Oh, nu, nu va fi greu, zise custodele meu, aranjându-şi colţul batistei în buzunar, absolut încrezător. Să-l văd eu discutând problema în contradictoriu cu *mine*!

Cum urma să ne întoarcem împreună la Londra, cu diligenţa de la amiază, şi cum îmi luasem gustarea de dimineaţă cu inima cât un purice, gândindu-mă că s-ar putea să apară Pumble-

chook, încât de abia puteam să-mi ţin ceaşca în mână, m-am

folosit de prilej pentru a-i spune domnului Jaggers că voiam să fac o plimbare cât va avea el treabă, şi că voi porni de-a lungul drumului spre Londra, rugându-l să-l anunţe pe vizitiu că îmi voi ocupa locul pe drum, când mă vor ajunge din urmă. Astfel am reuşit să o şterg de la „Mistreţul albastru” imediat după micul

dejun. Făcând un ocol de vreo două mile prin câmp, prin spatele casei lui Pumblechook, m-am întors apoi pe strada principală, puţin mai departe de capcana Pumblechook, şi m-am crezut ceva mai în siguranţă.

Era interesant să mă aflu din nou în bătrânul şi liniştitul oraş şi deloc neplăcut să fiu dintr-odată recunoscut, ici-colo, şi să simt în spatele meu priviri lungi şi mirate. Unul sau doi negustori îndrăzniră chiar să iasă repede din prăvăliile lor şi să treacă pe lângă mine, făcând vreo câţiva paşi înainte, ca apoi să se întoarcă, de parcă ar fi uitat ceva, şi să dea nas în nas cu mine — prilej în care nu ştiu care dintre noi se prefăcea mai prost, ei, fiindcă pretindeau că nu se prefac, sau eu, fiindcă pretindeam că nu văd că se prefac. Cu toate acestea, nu eram câtuşi de puţin nemulţumit de poziţia mea distinsă, până când fatalitatea nu mi l-a scos în cale pe acel păcătos de neînchipuit, băiatul

de prăvălie al lui Trabb.

Aruncându-mi ochii de-a lungul străzii, îl zării, la un moment dat, pe ucenicul lui Trabb, care se apropia, bătându-se în mers peste picioare cu un sac albastru gol. Socotind că a-i arunca o privire senină şi nepăsătoare ar fi cel mai potrivit gest din partea mea şi că, cel mai probabil, aşa i-aş fi descurajat mintea pusă pe rele, înaintai cu expresia descrisă mai sus pe faţă. Era cât pe-aci să mă felicit pentru izbândă când, deodată, genunchii ucenicului lui Trabb începură să se lovească unul de altul, părul i se făcu măciucă, pălăria îi căzu, şi, tremurând puternic din toate mădularele, se clătină până în mijlocul drumului, strigând lumii în gura mare:

— Ţineţi-mă! Mi-e frică! prefăcându-se în culmea terorii şi-a căinţei, chipurile din pricina demnităţii înfăţişării mele.

Când trecui pe lângă el, dinţii îi clănţăneau şi, cu toate semnele unei adânci umilinţe, ucenicul se prosternă în praful drumului.

De parcă toate acestea nu erau şi-aşa destul de greu de îndurat, neplăcerile nu se sfârşiră aici. Nici nu mă depărtasem cu vreo două sute de iarzi, când, spre nespusa mea groază, uluire şi indignare, îl văzui din nou pe ucenicul lui Trabb apropiindu-se. Făcuse un ocol şi-mi ieşise înainte după un colţ. Sacul albastru îi atârna pe un umăr, ochii îi străluceau de o cinstită sârguinţă şi părea hotărât să se îndrepte către prăvălia lui Trabb, cu un zor voios, vizibil în mersul său. Tresări puternic la vederea mea şi fu din nou apucat de streche, ca şi mai devreme. Numai că, de data aceasta, mişcarea lui era de rotaţie, căci se clătina împrejurul meu, cu genunchii şi mai loviţi de dambla ca prima oară şi cu mâinile ridicate, de parcă îmi cerşea îndurarea. Suferinţele lui fură întâmpinate cu multă veselie de un pumn de spectatori, iar eu mă simţii înfiorător de umilit.

Nici nu apucasem să trec de poştă, când îl zării din nou pe ucenicul lui Trabb ieşindu-mi înainte de pe o stradă lăturalnică. De data aceasta, era cu totul schimbat. Îşi purta sacul albastru cum îmi purtam eu pelerina şi păşea ţanţoş pe pavaj, venind spre mine, dar pe partea cealaltă a drumului, însoţit de un cârd de mici prieteni încântaţi de joc, către care el exclama, fluturându-şi mâna:

— Nu vă cunosc!

N-am cuvinte să vă spun în ce hal de furie şi de ruşine m-a adus ucenicul lui Trabb, când, trecând prin faţa mea, şi-a ridicat gulerul cămăşii, şi-a făcut o cărare în păr, pe mijlocul capului, şi-a pus o mână în şold, luându-şi un surâs încrezut, strâmbându-se cu tot chipul şi trupul, şi rostind tărăgănat către însoţitorii săi:

— Nu vă cunosc! Nu vă cunosc, pe onoarea mea că nu vă cunosc!

Unul dintre blestemaţii săi tovarăşi se apucă numaidecât să cotcodăcească şi se luă după mine, urmărindu-mă până trecui podul, cârâind, ca o orătanie nenorocită din cale-afară, că mă cunoscuse pe

vremea când eram fierar — ceea ce puse capac umilinţei cu care părăsii oraşul sau, ca să zicem aşa, cu care

oraşul mă zvârli în câmp deschis.

Dar, în afară de a-i fi curmat viaţa ucenicului lui Trabb cu acel prilej, chiar nu ştiu, nici până în ziua de azi, ce altceva aş fi putut face decât să îndur în tăcere. Să mă fi bătut cu el în plină stradă sau să mă fi mulţumit cu oricare altă despăgubire din partea lui mai mică decât sângele din inima sa ar fi fost degeaba şi dezonorant. Mai mult, era un băiat căruia nimeni nu i-ar fi putut face vreun rău — o năpârcă alunecoasă şi încăpăţânată, care, odată încolţită, scăpa printre picioarele celui care voia s-o prindă, şuierând batjocoritor. I-am scris, cu toate acestea, domnului Trabb, cu poşta de a doua zi, spunându-i că domnul Pip se vedea nevoit să renunţe la orice afacere viitoare cu o persoană care a uitat într-atât că este dator să acţioneze spre binele societăţii, încât a tocmit un ucenic care stârneşte numai scârbă în orice om respectabil.

Diligenţa, cu domnul Jaggers înăuntru, m-a ajuns din urmă la timpul cuvenit şi mi-am ocupat locul în cupeu, ajungând teafăr la Londra — dar nu nevătămat, căci îmi pierdusem curajul. De îndată ce-am ajuns, i-am trimis un batog şi un butoiaş cu stridii lui Joe ca să mă ierte (fiindcă nu mă dusesem pe la el), apoi mi-am continuat drumul spre „Hanul lui Barnard”.

L-am găsit pe Herbert stând la masă, în faţa unei fripturi reci, şi încântat să-mi ureze bun venit. După ce îmi trimisei Răzbunătorul la cafenea, ca să mai aducă de-ale mâncării pentru cină, simţii că trebuie să-mi deschid sufletul, chiar în seara aceea, în faţa prietenului şi tovarăşului meu de apartament. Cum orice confidenţă era exclusă câtă vreme Răzbunătorul se afla în antreu, antreu care ar fi putut fi socotit mai degrabă ca o anticameră la gaura cheii, îl trimisei la teatru. Nici că s-ar putea nişte dovezi mai grăitoare despre cât de aspră îmi era robia faţă de acest stăpân, decât aceste degradante tertipuri la care eram mereu silit să recurg, ca să-i găsesc ceva de făcut. La atâtea josnicii te împinge nevoia, încât, uneori, îl trimiteam în colţ la Hyde Park ca să vadă cât arăta ceasul acolo.

Odată ce sfârşirăm cu masa, ne lungirăm cu picioarele pe grătarul vetrei, iar eu îi zisei lui Herbert:

— Dragul meu Herbert, am să-ţi spun ceva deosebit.

— Dragul meu Handel, răspunse el, îţi preţuiesc şi îţi respect mărturisirea încă de pe-acum.

— E vorba despre mine, Herbert, zisei eu, şi despre nimeni altcineva.

Herbert îşi puse picior peste picior, se uită la foc, ţinându-şi capul într-o parte şi, după ce aşteptă cu ochii la flăcări o bună bucată de timp, se întoarse către mine, pentru că nu mai începeam.

— Herbert, zisei eu, aşezându-mi o mână pe genunchiul lui, o iubesc... o ador... pe Estella.

În loc să rămână încremenit, Herbert răspunse repede şi degajat:

— Bine. Şi?

— Şi, Herbert, asta-i tot ce zici? Şi?

— Şi pe urmă, voiam să spun, zise Herbert. Căci, bineînţeles că pe *asta* o ştiam.

— De unde o ştiai? întrebai eu.

— Cum de unde o ştiam, Handel? De la tine.

— Nu ţi-am spus-o niciodată.

— Ei, nu mi-ai spus-o! Nu mi-ai spus niciodată când te-ai tuns, dar am ochi să văd şi singur. Dintotdeauna ai adorat-o, de când te ştiu. Ţi-ai adus adoraţia aici odată cu valiza de haine. Auzi, mi-ai spus-o! Păi, mi-ai spus-o neîncetat, cât e ziua de lungă. Când mi-ai povestit viaţa ta, n-ai făcut altceva decât să-mi spui răspicat că ai început s-o adori din prima clipă în care ai văzut-o, pe când erai foarte tânăr.

— Foarte bine, atunci, zisei eu, pentru care această dezvăluire nouă era bine venită. Niciodată n-am încetat s-o ador. Estella s-a întors în ţară, şi este cea mai frumoasă şi mai elegantă fiinţă din lume. Şi am revăzut-o ieri. Şi, dacă am adorat-o înainte, acum o ador de două ori mai mult.

— Atunci, eşti norocos, Handel, zise Herbert, că eşti ales pentru ea şi hărăzit ei. Fără să păşim pe tărâmul interzis, ne-am putea încumeta să spunem, între noi, că nu mai există nici un dubiu în această privinţă. Ai aflat ceva până acum despre cum priveşte Estella problema adoraţiei?

Clătinai din cap posomorât.

— Oh, e la mii de mile depărtare de mine! zisei.

— Răbdare, dragul meu Handel, e timp destul, e timp destul! Dar mai vrei să-mi spui şi altceva?

— Mi-e ruşine s-o spun, răspunsei eu, dar parcă e mai puţin dureros s-o spun decât s-o gândesc. M-ai numit norocos. Desigur, sunt norocos. Am fost, până mai ieri, ucenicul fierarului. Iar acum sunt... ce să spun că sunt... astăzi?

— Spune un băiat bun, dacă vrei o caracterizare, zise Herbert zâmbind şi bătându-mă uşurel cu palma peste mână. Un băiat bun, entuziasmat şi şovăielnic, îndrăzneţ şi nesigur, impetuos şi visător — toate acestea amestecate în el în chip ciudat.

Tăcui vreo câteva momente, ca să-mi dau seama dacă într-adevăr exista acest amestec în firea mea. Una peste alta, nu mă recunoşteam deloc în descrierea sa, dar mă gândii că n-avea rost să-l contrazic.

— Când m-am întrebat cum să spun că sunt eu acum, Herbert, continuai eu, ţi-am dat de înţeles ce se află în mintea mea. Tu spui că sunt norocos. Ştiu că n-am făcut nimic să mă ridic prin forţe proprii în

viaţa mea şi că numai Providenţa m-a ridicat — cam asta înseamnă să fii norocos. Cu toate acestea, când mă gândesc la Estella...

— Şi, mă rog, când n-o faci? îmi aruncă Herbert, cu ochii pironiţi în foc, ceea ce mi se păru drăguţ şi plin de înţelegere din partea lui.

— ...Atunci, dragul meu Herbert, nu pot să-ţi spun cât de puţin pe picioarele mele, şi cât de nesigur mă simt, şi cât de expus miilor de capricii ale sorţii. Ferindu-mă mai departe de-a păşi pe tărâmul interzis, cum ai făcut şi tu adineauri, aş putea totuşi să-ţi spun că toate marile mele speranţe depind de statornicia unei singure persoane — fără să numesc acea persoană. Şi, la urma urmelor, cât de nelămurit şi cât de supărător este să ştii doar atât de puţin despre ce sunt, de fapt, aceste speranţe!

Cu această mărturisire, îmi descărcasem sufletul de povara care mă apăsase întotdeauna, mai mult sau mai puţin, şi care, fără nici o îndoială, din ajun devenise copleşitoare de-a dreptul.

— Acuma, Handel, îmi răspunse Herbert în felul său vesel şi încrezător, mi se pare că, deznădăjduiţi din pricina iubirii, căutăm calul de dar la dinţi. De asemenea, mi se pare că, îndreptându-ne toată atenţia în această căutare, pierdem din vedere una din calităţile cele mai de seamă ale calului. Nu mi-ai spus tu că domnul Jaggers, custodele tău, te-a anunţat de la bun început că nu eşti înzestrat doar cu speranţe? Şi, chiar dacă nu te-ar fi prevenit astfel — deşi este un *dacă* foarte larg, recunosc — cum crezi tu că domnul Jaggers, dintre toţi oamenii din Londra, ar mai păstra actualele relaţii cu tine, dacă nu s-ar şti pe teren sigur?

I-am răspuns că nu puteam nega că acesta era un argument într-adevăr solid. Dar, spunând acestea, am făcut-o cum fac adeseori oamenii în astfel de cazuri, mai degrabă silit la o concesie în faţa adevărului şi a dreptăţii — de parcă mi-aş fi dorit s-o pot nega!

— Cred şi eu că *este* un argument solid, zise Herbert, şi cred că ai fi într-o mare încurcătură dacă ai încerca să găseşti unul mai solid. Cât despre celelalte aspecte, trebuie să aştepţi până ce custodele tău va alege momentul potrivit, după cum şi el aşteaptă ca misteriosul său client să aleagă momentul potrivit. Probabil c-o să ajungi la douăzeci şi unu de ani fără să afli cum stai de fapt, dar la fel de probabil atunci o să se facă lumină. În orice caz, atunci vei fi mai aproape de momentul adevărului, fiindcă trebuie să vină şi acesta odată şi odată.

— Ce optimist eşti! zisei eu, cu admiraţie şi recunoştinţă pentru felul său de a privi lucrurile.

— Trebuie să fiu, zise Herbert, căci nu prea am altceva. Recunosc, de altfel, că perspectiva aceasta încrezătoare, pe care tocmai ţi-am prezentat-o, nu-mi aparţine, ci este a tatălui meu. Singura observaţie pe care l-am auzit făcând-o la adresa poveştii tale a fost această judecată: „Treaba asta e bătută în cuie, altminteri domnul Jaggers nu

s-ar fi amestecat". Iar acum, înainte de a-ţi mai spune orice altceva despre tatăl meu sau despre fiul tatălui meu, ca să-ţi răsplătesc confidenţa cu o confidenţă, vreau să-ţi devin, pentru moment, foarte neplăcut, de-a dreptul nesuferit.

— N-ai să reuşeşti, zisei eu.

— Oh, ba da, ba da! zise el. Unu, doi, trei — gata, încep! Handel, bunul meu prieten (cu toate că vorbea pe acest ton, aparent degajat, era foarte serios), m-am tot gândit, de când ne-am aşezat la vorbă aici, cu picioarele pe grătarul ăsta, că Estella cu siguranţă nu are nici un amestec în povestea moştenirii tale, din moment ce custodele tău n-a pomenit niciodată despre ea. Am dreptate când trag această concluzie, din tot ce mi-ai spus tu, că el n-a pomenit niciodată despre Estella, nici direct, nici indirect, în nici un fel? Ţi-a dat vreodată de înţeles, de pildă, că ocrotitorul tău ar putea plănui ceva în legătură cu căsătoria ta, în cele din urmă?

— Niciodată!

— Acuma, Handel, chiar n-am nici o treabă cu strugurii acri, pe cuvântul meu de onoare! Dacă nu eşti legat de Estella, n-ai putea să te detaşezi de ea? Ţi-am spus doar că o să-ţi devin nesuferit.

Îmi întorsei capul într-o parte, căci, asemeni vântului din mlaştini, năvălind deodată dinspre mare şi măturând totul în cale, inima îmi fu îndurerată din nou de un sentiment aidoma celui care mă copleşise în dimineaţa în care părăsisem fierăria, pe când ceţurile se ridicau maiestuoase şi eu mă sprijinisem cu mâna de stâlpul indicator de la marginea satului. O vreme, între noi doi domni tăcerea.

— Da. Însă, dragul meu Handel, reluă Herbert, de parcă nu tăcuserăm nici o clipă, fiindcă dragostea aceasta s-a înrădăcinat atât de adânc în sufletul unui băiat, pe care firea sa şi împrejurările l-au făcut atât de romantic, totul devine foarte serios. Gândeşte-te la felul în care a fost crescută Estella şi gândeşte-te la domnişoara Havisham. Gândeşte-te la ceea ce este Estella astăzi (acuma sunt chiar rău şi tu nu mă poţi suferi). Toate acestea pot duce la mari suferinţe.

— Ştiu, Herbert, zisei eu, cu faţa tot întoarsă, dar n-am ce să fac.

— Nu te poţi desprinde?

— Nu. Cu neputinţă!

— Nu poţi nici măcar încerca, Handel?

— Nu. Cu neputinţă!

— Ei, bine! zise Herbert, ridicându-se şi scuturându-se energic, de parcă ar fi dormit până atunci, şi aţâţând focul din cămin. Acum o să mă străduiesc să-ţi devin simpatic la loc!

Şi cu acestea, începu să se învârtă prin odaie, trase perdelele în lături dintr-o smucitură, puse scaunele la locul lor, adună cărţile şi celelalte lucruri risipite prin odaie, se uită în antreu, trase cu ochiul în cutia de scrisori, închise uşa şi veni înapoi, pe scaunul lui de lângă foc,

aşezându-se cu genunchiul stâng ridicat.

— O să-ţi mai spun vreo două vorbe, Handel, privitoare la tatăl meu şi la fiul lui. Mă tem că fiul nu mai trebuie să specifice faptul că familia tatălui meu nu se pricepe în mod deosebit la treburile gospodăreşti.

— Au întotdeauna de toate, Herbert, zisei eu ca să-l încurajez cumva.

— Oh, da! Aşa zice şi gunoierul, cred, cu cea mai mare convingere; aşa zice şi băcanul din colţ. Vorbesc serios, Handel, căci problema este destul de serioasă, de altfel, ştii şi tu la fel de bine ca şi mine. Bănuiesc că a fost cândva o vreme când tatăl meu încă nu se dăduse bătut. Dar, chiar dacă au existat vreodată astfel de zile, acele vremuri s-au dus. Pot să te întreb dacă ai avut vreodată ocazia să bagi de seamă, la tine în ţinut, că odraslele provenite din căsătorii nu tocmai potrivite sunt, întotdeauna, preocupate în primul rând să se căsătorească?

Era o întrebare atât de neaşteptată, încât îl întrebai, la rândul meu:

— Chiar aşa?

— Nu ştiu, zise Herbert, tocmai asta aş vrea să aflu. Pentru că, în mod hotărât, aşa stau lucrurile în cazul nostru. Biata mea soră, Charlotte, care era următoarea, ca vârstă, după mine şi care a murit înainte să împlinească paisprezece ani, era un exemplu grăitor. Micuţa Jane este la fel. În dorinţa ei de-a se vedea la casa ei prin măritiş, îţi vine să crezi că şi-a petrecut scurta sa existenţă visând necontenit la fericirea căsniciei? Micul Alick, care mai poartă încă sarafan, şi-a aranjat deja căsătoria cu o fetiţă potrivită din Kew. Şi, într-adevăr, cred că toţi suntem deja logodiţi, mai puţin bebeluşul.

— Atunci, şi tu eşti? întrebai eu.

— Sunt, zise Herbert, dar în secret.

Îl asigurai că voi păstra secretul şi îl rugai să-mi facă favoarea de a-mi da mai multe amănunte. Îmi vorbise cu atâta simţire şi sensibilitate despre ceea ce reprezenta slăbiciunea mea, încât voiam să ştiu şi eu ceva despre puterea sa.

— Pot să întreb cum o cheamă?

— O cheamă Clara, răspunse Herbert.

— Locuieşte la Londra?

— Da. Poate că ar trebui să precizez, zise Herbert, care devenise deosebit de melancolic şi sfios de când începuse acest interesant subiect, că nu se ridică la înălţimea aşteptărilor şi ideilor absurde pe care le are mama mea despre o familie bună. Tatăl ei s-a ocupat de aprovizionarea vaselor de pasageri. Cred că era un soi de casier.

— Şi acum ce este? întrebai eu.

— Acum este infirm, răspunse Herbert.

— Şi trăieşte...?

— La etajul întâi, zise Herbert.

Nu la asta mă referisem, căci voiam, de fapt, să aflu care îi erau mijloacele de trai.

— Nu l-am văzut niciodată, pentru că n-a ieşit niciodată din odaia lui de sus, de când o cunosc pe Clara. Dar l-am auzit mereu. Face un tărăboi îngrozitor... zbiară şi buşeşte în podea cu un obiect înspăimântător.

Herbert se uită la mine şi izbucni în râs, recăpătându-şi într-o clipă veselia lui dintotdeauna.

— Nu te aştepţi să-l vezi? întrebai eu.

— Ba da, de fiecare dată mă aştept să-l văd, răspunse Herbert, pentru că, ori de câte ori îl aud, mă aştept să apară de-a rostogolul prin tavan. Nu ştiu cât o să mai reziste grinzile.

După ce mai râse o dată cu poftă, deveni iarăşi sfios, şi îmi spuse că, din clipa în care avea să înceapă să strângă un capital, avea de gând să se însoare cu tânăra domnişoară. Şi adăugă, ca de la sine înţeles, deşi foarte abătut:

— Dar, câtă vreme nu faci altceva decât să caşti ochii la ce se întâmplă în jur, nu te poţi căsători.

Pe când priveam tăcuţi focul, iar eu mă gândeam ce ideal greu de atins era, uneori, strângerea de capital, mi-am vârât mâinile în buzunare. Într-unul dintre ele, o bucată de hârtie împăturită mi-a stârnit curiozitatea. Am scos-o, am desfăcut-o şi-am descoperit că era programul de teatru pe care îl primisem de la Joe, în care se vorbea elogios despre actorul amator din provincie, de talia lui Roscius.

— Ei, Doamne iartă-mă! adăugai cu voce tare, fără să vreau. Este chiar în seara asta!

Descoperirea mea schimbă imediat subiectul şi ne făcu să ne hotărâm în grabă să mergem la reprezentaţie. Astfel, după ce mă hotărâi că trebuie să-l mângâi şi să-l încurajez pe Herbert în problema lui sentimentală, prin toate mijloacele cu putinţă, după ce Herbert îmi spuse că logodnica lui mă cunoştea deja din auzite şi că îi voi fi prezentat, ne-am strâns, cu căldură, mâinile, pentru mărturisirile şi încrederea reciprocă, am stins lumânările, am mai aruncat vreo câteva lemne pe foc şi am pornit la drum, în căutarea domnului Wopsle şi a Danemarcei sale.

Capitolul XXXI

La sosirea noastră în Danemarca, îi găsirăm pe regele şi regina acelei ţări stând, în două jilţuri cocoţate pe o masă de bucătărie, la sfat cu toată Curtea lor. Toată floarea nobilimii daneze se afla de faţă: un băiat, vlăstar al vreunui nobil, încălţat în cizmele de piele de căprioară ale unui strămoş gigantic, un *pair* venerabil, cu faţa murdară, care părea să se fi ridicat foarte de curând din popor, şi cavaleria daneză, reprezentată de o persoană cu un pieptene în păr şi ciorapi de mătase albi, având, una peste alta, o înfăţişare foarte feminină. Talentatul meu concetăţean stătea posomorât mai într-o parte, cu braţele încrucişate şi tare mi-aş fi dorit ca buclele şi bretonul lui să fi arătat ceva mai credibil.

Mai multe mici amănunte ieşiră la iveală, pe măsură ce acţiunea îşi urmă cursul. Răposatul rege al ţării nu numai că părea să fi fost sâcâit de o tuse în momentul morţii sale, ci părea să o fi luat cu sine în mormânt şi s-o fi adus acum înapoi. Stafia regală mai căra şi un manuscris fantomatic, înfăşurat în jurul sceptrului, din care părea să se inspire, din când în când, şi făcând aceasta vădea o mare nelinişte şi pornirea de a pierde şirul, ceea ce amintea de cusururile celor vii. Tocmai din pricina aceasta, cred eu, galeria simţea nevoia s-o sfătuiască pe Stafie „Dă pagina!” — sfat la care Stafia se supăra din cale-afară. Ar mai fi de remarcat, despre acest suflet de suveran, că, deşi întotdeauna îşi făcea apariţia cu aerul că fusese plecat multă vreme şi străbătuse o distanţă imensă, se vedea limpede că venea de după peretele de alături. De aceea, spaimele pe care ar fi trebuit să le inspire erau luate în râs. Despre regina Danemarcei, o doamnă foarte nurlie, deşi înveşmântată în metal potrivit epocii istorice, publicul considera că ar fi avut prea multă alamă pe domnia sa — bărbia îi era prinsă de coroană printr-o bandă lată din acest metal (de parcă ar fi avut o groaznică durere de măsele), mijlocul îi era încins tot cu o bandă de alamă şi fiecare braţ cu câte una, astfel încât era numită fără înconjur „Chimvalul”. Nobilul tânăr în cizmele strămoşului său era tare nestatornic, prefăcându-se, una-două, ba într-un marinar iscusit, ba într-un actor ambulant, ba într-un gropar, ba într-un preot, ba într-un personaj de cea mai mare importanţă la un concurs de scrimă de la Curte, unde ochiul său expert şi considerabila sa părtinire reprezentau autoritatea care aprecia cele mai izbutite lovituri de spadă. Această nestatornicie dădu naştere, treptat, unei lipse de îngăduinţă faţă de el, ba chiar unei indignări generale — când fu descoperit în straie preoţeşti vrând să împiedice slujba de înmormântare —, care luă forma unei ploi de nuci. Apoi, şi Ofelia căzu pradă unei nebunii muzicale atât de lente încât, atunci când, după o vreme, îşi scoase

eşarfa albă de mătase, o împături şi o îngropă, un spectator morocănos, care îşi răcea de mult nerăbdătorul nas de o bară de fier din primul rând al galeriei, tună:

— Acum, că s-a culcat copilul, hai la masă!

Ceea ce a fost cu totul nepotrivit, ca să nu spun mai rău.

Toate aceste incidente se acumulară pentru a se dezlănţui asupra nefericitului meu concetăţean. Ori de câte ori nehotărâtul prinţ îşi punea vreo întrebare sau îşi exprima vreo îndoială, publicul îi sărea în ajutor. De pildă, la întrebarea dacă era mai demn să sufere în tăcere, unii răcniră da, alţii nu, iar câţiva

nehotărâţi îi strigară: „Dă cu banul!", de unde se stârni un

adevărat club de dezbateri avocăţeşti. Când întrebă ce ar trebui să facă un om ca dânsul, târându-se între cer şi pământ, fu încurajat cu strigăte puternice: „Atenţie, atenţie!" Când apăru cu ciorapii în neorânduială (această răvăşire fiind exprimată, potrivit obiceiului, printr-o cută foarte frumoasă în partea de sus,

despre care eu sunt încredinţat că fusese obţinută cu un fier de călcat) se iscă o discuţie aprinsă la galerie privitoare la paloarea picioarelor sale, unii presupunând că întoarcerea din morţi a Stafiei i-o pricinuise. Când el apucă în mână flautul — după cât se pare, un fluier mic şi negru, care tocmai fusese folosit în orchestră şi-i fusese înmânat pe după uşă — toată lumea îl îndemnă să cânte *Rule Britannia*[25]. Când îl sfătui pe actor să nu spintece aerul cu mâinile, în gesturi prea exagerate, spectatorul morocănos îi strigă: „Nici *tu* n-o mai face! Eşti mult mai rău ca *el*!" Şi adaug cu tristeţe că hohote de râs îl salutau pe domnul Wopsle în toate aceste împrejurări.

Însă cea mai mare încercare îl aştepta în cimitir — care se înfăţişa ca o pădure virgină, cu un soi de mică spălătorie bisericească într-un colţ şi cu o poartă cu barieră în celălalt. Domnul Wopsle, înfăşurat într-o amplă pelerină neagră, fu zărit în timp ce intra pe la barieră, iar groparul fu avertizat prieteneşte:

— Păzea! Uite că vine antreprenorul de pompe funebre ca să vadă cum îţi faci treaba!

Cred că în orice ţară constituţională este de la sine înţeles că domnul Wopsle nu putea să dea înapoi craniul, după ce trăsese atâtea învăţăminte de pe urma lui, fără să-şi şteargă mâinile de praf pe un şervet alb, pe care îl ţinea în sân. Dar chiar şi această nevinovată şi absolut necesară acţiune nu fu scutită de observaţii căci i se strigă: „Chel-ner!" Apariţia mortului de îngropat (într-o ladă neagră şi goală, al cărei capac se tot deschidea) fu semnalul pentru veselia generală, sporită şi mai mult când fu descoperit, printre cei care purtau coşciugul, un individ tare nesuferit spectatorilor. Veselia îl însoţi pe domnul Wopsle şi în timpul luptei sale cu Laertes, la marginea scenei şi a mormântului, şi nu se potoli nicicum până ce nu îl doborî pe rege

de pe masa de bucătărie, şi apoi muri, încetul cu încetul, de la glezne în sus.

La început, Herbert şi cu mine făcurăm câteva eforturi anemice de a-l aplauda pe domnul Wopsle — dar aplauzele noastre erau prea nevolnice ca să mai stăruim. Aşadar, am rămas pe locurile noastre, adânc mişcaţi de ceea ce i se întâmpla, dar

râzând, totuşi, cu gura până la urechi. Eu râdeam, fără voia mea, tot timpul, întrucât totul era nespus de caraghios. Totuşi, aveam vaga impresie că exista ceva neîndoielnic frumos în retorica domnului Wopsle — deşi cred că nu de dragul vechilor amintiri gândeam aşa, ci pentru că recita foarte lent, foarte îndurerat, cu nebănuite suişuri şi coborâşuri în voce, în tot cazul foarte diferit de modul în care s-ar fi exprimat orice alt om în orice altă împrejurare firească a vieţii sau a morţii. Când tragedia se încheie

şi domnul Wopsle fu chemat la rampă şi huiduit, îi zisei lui

Herbert:

— Hai să plecăm imediat de aici, altminteri s-ar putea să ne întâlnim cu el.

Ne-am grăbit cât am putut să coborâm scările, dar nu îndeajuns. Lângă uşă, în picioare, stătea un evreu cu sprâncenele nefiresc de cănite, care îmi prinse privirea, în timp ce înaintam, şi zise, când ajunserăm în dreptul lui:

— Domnul Pip şi prietenul?

Mărturisirăm că într-adevăr eram domnul Pip şi prietenul.

— Domnul Waldengarver, zise omul, s-ar bucura să aibă cinstea de a vă vedea.

— Waldengarver? repetai eu.

Atunci Herbert îmi şopti la ureche:

— Probabil Wopsle.

— Aha! făcui eu. Da. Să vă urmăm?

— Câţiva paşi, dacă nu vă supăraţi.

Ajunşi într-un culoar lăturalnic, omul se întoarse şi ne întrebă:

— Cum vi s-a părut că arată? *Eu* l-am costumat!

Nu mai ştiam cum arătase domnul Wopsle, în afară de faptul că avusese o mutră de înmormântare şi, în plus, că un mare soare sau o stea daneză îi atârnase pe piept, prinsă pe după gât cu o panglică albastră, ceea ce îl făcuse să pară că tocmai se asigurase la un neobişnuit birou de asigurări contra incendiilor. Însă, cu glas tare, spusei că arătase foarte bine.

— Când s-a apropiat de mormânt, continuă călăuza noastră, şi-a pus frumos în evidenţă mantia. Dar, privit din culise, mi s-a părut că, atunci când a dat cu ochii de Stafie în iatacul reginei, ar fi putut să scoată un efect mai bun din ciorapii lui.

Eu încuviinţai, cu modestie, apoi intrarăm toţi trei, printr-o uşiţă

batantă soioasă, într-o cutie foarte încinsă. Înăuntru, domnul Wopsle îşi dezbrăca veşmintele daneze, iar spaţiul era atât de strâmt încât noi ne uitam la el unul pe deasupra umărului celuilalt şi ţinând uşa larg deschisă sau mai bine zis capacul cutiei.

— Domnilor, zise domnul Wopsle, sunt mândru că vă văd. Sper să mă ierţi, domnule Pip, că am trimis după dumneata. Am avut fericirea să te cunosc, în vremurile de odinioară, iar drama a pretins întotdeauna dreptul la un public nobil şi bogat, iar acest drept i-a fost recunoscut.

Între timp, domnul Waldengarver, năduşind cumplit, se căznea să se elibereze din hainele de doliu princiare.

— Trage-ţi uşor ciorapii pe picior în jos, domnule Waldengarver, zise proprietarul acestor podoabe, altminteri o să-i faci praf. Dacă-i faci praf, faci praf treizeci şi cinci de şilingi. Nici Shakespeare n-a fost răsfăţat cu nişte ciorapi mai frumoşi! Stai liniştit pe scaun acuma şi lasă-mă pe mine!

Zicând acestea, se aşeză în genunchi şi începu să-şi jupoaie victima, care, la primul ciorap smuls, ar fi căzut cu siguranţă pe spate cu scaunul, dacă, fireşte, ar fi avut loc să cadă.

Mă temusem până atunci să spun vreun cuvânt despre reprezentaţie. Însă, în clipa aceea, domnul Waldengarver îşi ridică ochii spre noi, mulţumit de sine, şi ne întrebă:

— Domnilor, cum vi s-a părut, din sală?

Din spatele meu, Herbert zise, înghiontindu-mă:

— Splendid!

Aşa că zisei şi eu:

— Splendid!

— Cum vi s-a părut interpretarea pe care am dat-o personajului, domnilor? ne întrebă domnul Waldengarver aproape cu

îngăduinţă.

Din spatele meu, Herbert zise, înghiontindu-mă din nou:

— Masivă şi concretă.

Aşa că repetai cu îndrăzneală, de parcă de la mine ar fi venit calificativele şi trebuia să insist asupra lor:

— Masivă şi concretă!

— Mă bucur de aprecierile dumneavoastră, domnilor, zise domnul Waldengarver, cu un aer de demnitate, în ciuda faptului că în acel moment stătea răsturnat pe spate, sprijinindu-se de perete şi ţinându-se cu mâinile de spateaza scaunului.

— Dar o să îţi zic eu un lucru, domnule Waldengarver, spuse omul care stătea în genunchi, unde n-ai nimerit-o cu interpretarea dumitale. Ia aminte! Nu-mi pasă cine o zice altfel, eu ţi-o spun pe-a mea. N-ai nimerit, în interpretarea lui Hamlet, când ţi-ai arătat picioarele din profil. Ultimul Hamlet pe care l-am costumat făcea aceleaşi greşeli la

repetiţii, până când l-am convins să-şi pună câte o ştampilă mare, roşie, pe fluierul picioarelor şi, apoi, la repetiţia următoare, care a fost şi ultima, m-am dus în faţă, domnule, pe ultimul rând de la parter şi, ori de câte ori se întorcea în profil, îi strigam: „Nu-ţi văd ştampilele!” Iar la reprezentaţia din seara aceea a jucat minunat!

Domnul Waldengarver îmi zâmbi, de parcă mi-ar fi spus: „Deh! o slugă credincioasă... îi trec cu vederea aiurelile!”, apoi rosti cu voce tare:

— Interpretarea mea e puţin prea clasică şi prea profundă pentru spectatorii de aici, dar o să facă ei progrese, o să facă

progrese!

Herbert şi cu mine repetarăm, într-un glas:

— Oh, fără nici o îndoială că o să facă progrese!

— Aţi băgat de seamă, domnilor, zise domnul Waldengarver, că era un zurbagiu, la galerie, care încerca să ia în râs slujba... adică spectacolul, voiam să spun?

Noi doi avurăm josnicia să răspundem că parcă-parcă observaserăm un astfel de om.

— Era beat, desigur, adăugai eu.

— Oh, Doamne! Nicidecum, domnul meu, zise domnul Wopsle, nu era beat. Cel care-l plăteşte are grijă să nu fie beat, domnule. Cel care-l plăteşte nu i-ar da voie să fie beat.

— Cum, dumneata îl cunoşti pe cel care-l plăteşte? întrebai eu.

Domnul Wopsle îşi închise ochii, apoi îi deschise — înfăptuind ambele mişcări cu mare încetineală.

— Aţi observat, fără îndoială, domnilor, un măgar prost şi arogant, care răgea, şi care avea o faţă ce trăda o răutate josnică, şi care s-a vânturat — căci n-aş putea spune că a jucat — prin *le rôle* (dacă pot folosi termenul franţuzesc) de Claudius, rege al Danemarcei. El este cel care îl plăteşte pe spectatorul cu pricina. Iată cu ce se îndeletniceşte el!

Fără să-mi dau prea bine seama dacă mi-ar fi părut mai rău pentru domnul Wopsle în caz că ar fi fost deznădăjduit, îmi părea atât de rău pentru el şi aşa cum era în acea clipă, încât m-am folosit de primul prilej — când s-a întors cu spatele ca să-şi pună bretelele şi ne-a înghesuit, astfel, pe uşă afară — ca să-l întreb pe Herbert dacă ar fi avut ceva împotrivă să-l invităm la noi acasă, la masă? Herbert spuse că, după părerea lui, ar fi frumos din partea noastră, aşadar îl invitai pe domnul Wopsle, care ne însoţi la Barnard, înfofolit până la sprâncene. Am făcut tot ce ne-a stat în puteri să se simtă bine, iar el ne-a ţinut până la două dimineaţa, trecând în revistă succesul său şi împărtăşindu-ne planurile sale de viitor. Am uitat amănuntele acestor planuri, dar îmi amintesc, în mare, că voia să înceapă printr-o reînviere a dramei şi să sfârşească prin a o zdrobi definitiv, astfel

încât, la moartea lui, aceasta să sufere o pierdere ireparabilă şi să rămână deznădăjduită, fără nici o rază de speranţă.

După toate acestea, m-am dus la culcare foarte amărât, m-am gândit foarte amărât la Estella şi am visat foarte amărât că toate speranţele mele de viitor se spulberaseră şi că trebuia să mă căsătoresc cu domnişoara Clara, a lui Herbert, sau să joc *Hamlet*, pentru stafia domnişoarei Havisham, în faţa a douăzeci de mii de spectatori, iar eu nu ştiam nici douăzeci de cuvinte din toată piesa.

25 Cântec patriotic, compus în 1740 de Thomas Arne (1710–1778).

Capitolul XXXII

Într-o zi, pe când eram ocupat cu cărţile mele şi cu domnul Pocket, am primit un bilet prin poştă, la vederea căruia inima începu să-mi bată cu putere — fiindcă, deşi nu mai văzusem niciodată scrisul acela, am ghicit dintr-o dată a cui mână era. Nu avea nici o formulă de început, ca „dragă domnule Pip” sau „dragă Pip” sau „dragă domnule” sau „dragă orice”, ci spunea cam aşa:

Sosesc la Londra poimâine, cu diligenţa de la amiază. Cred că a rămas stabilit că mă vei aştepta? În orice caz, domnişoara Havisham aşa crede, iar eu scriu la stăruinţa dânsei. Îţi trimite salutări.

A dumitale,

Estella

Dacă ar mai fi fost timp, fără îndoială că mi-aş fi comandat mai multe rânduri de haine pentru această ocazie. Însă, cum nu mai era, a trebuit să mă mulţumesc cu cele pe care le aveam deja. Pofta de mâncare mi s-a spulberat ca prin farmec şi n-am mai avut linişte sau astâmpăr până ce n-a venit ziua hotărâtă. Nu pentru că ziua aceea mi le-ar fi adus înapoi — dimpotrivă, starea mi se înrăutăţi la culme şi începui să dau târcoale staţiei de diligenţe de pe Woodstreet, în Cheapside, mai înainte ca diligenţa să fi părăsit „Mistreţul albastru” din orăşelul nostru. Deşi ştiam prea bine acest lucru, parcă nu mă simţeam în siguranţă să las staţia de diligenţă nesupravegheată mai mult de cinci minute la rând. Cu judecata astfel tulburată îmi petrecui prima jumătate de oră din cele patru sau cinci ore cât trebuia să dureze aşteptarea, când dădui nas în nas cu Wemmick.

— Ia te uită, domnul Pip! zise el. Ce mai faci? N-aş fi crezut că ai drum pe aici!

Îi explicai că aşteptam să mă întâlnesc cu cineva care avea să vină cu diligenţa şi îl întrebai ce mai era pe la castel şi cum o mai ducea tata-mare.

— Sunt înfloritori, şi unu şi celălalt, mulţumesc, zise Wemmick, mai ales tata-mare. Se simte minunat. Va împlini curând optzeci şi doi de ani. Mă bate gândul să trag optzeci şi două de focuri, dacă vecinii n-o să aibă nimic împotrivă şi dacă puşcociul meu va rezista la o asemenea încercare. Oricum, nu se face să discutăm despre aceasta în Londra. Unde crezi că mă duc?

— La birou, răspunsei eu, căci se îndrepta în direcţia aceea.

— N-ai ghicit! făcu Wemmick. Mă duc la Newgate. Ne ocupăm, în prezent, de cazul unui bancher care a fost furat, iar eu am fost până în capul străzii, să arunc un ochi la locul faptei, după care să pot schimba vreo două vorbe cu clientul nostru.

— Clientul vostru a comis furtul? întrebai eu.

— Doamne fereşte, nu! răspunse Wemmick, foarte sec. Dar este acuzat de asta. La fel cum am fi tu sau eu. Oricare dintre noi ar putea fi acuzat de acest furt, înţelegi?

— Numai că nici unul dintre noi doi nu este, remarcai eu.

— Pfui! zise Wemmick, împungându-mă uşurel cu arătătorul în piept. Eşti profund, domnule Pip! Ţi-ar plăcea să dai o raită la Newgate? Ai ceva timp liber?

Aveam atât de mult timp liber, încât propunerea sa veni ca o salvare, cu toate că nu se împăca deloc cu dorinţa mea ascunsă de-a sta cu ochii pe staţia de diligenţă. Bâiguind că voi întreba dacă am timp să merg împreună cu el, intrai în staţie şi obţinui de la funcţionarul de acolo, cu cea mai mare precizie şi punându-i răbdarea la grea încercare, informaţia despre cel mai apropiat moment în care diligenţa ar fi putut ajunge — ceea ce ştiam dinainte aproape la fel de bine ca şi el. Apoi, mă întorsei la domnul Wemmick şi, prefăcându-mă că mă uit la ceas şi că rămân surprins de informaţia proaspăt primită, îi acceptai propunerea.

Ajunserăm la Newgate în câteva minute şi, trecând prin ghereta portarului, cu pereţi goi, pe care atârnau doar câteva cătuşe, printre plăcuţele cu regulamentul închisorii, intrarăm în puşcăria propriu-zisă. Pe vremea aceea, închisorile erau foarte neîngrijite şi epoca protestelor exagerate împotriva tuturor treburilor publice prost întocmite — proteste ce reprezintă pedepsele cele mai aspre şi cele mai lungi — era încă departe. Astfel, răufăcătorii nu erau adăpostiţi şi hrăniţi mai bine decât soldaţii (ca să nu mai vorbim despre săraci) şi, uneori, mai dădeau foc puşcăriei, scuza fiind că voiau să-şi îmbunătăţească gustul zemii pe care o mâncau. Era ora de vizită când am intrat cu Wemmick înăuntru, şi un ajutor de cârciumar tocmai îşi făcea rondul cu halbele sale de bere — iar deţinuţii, în curte, dincolo de gratii, cumpărau bere şi stăteau de vorbă cu rudele lor. Dar întregul tablou era murdar, urât, tulburător şi întristător.

Mă uimi faptul că Wemmick trecea printre deţinuţi ca un grădinar printre răsadurile sale. Impresia aceasta mi se născu în minte când dădu cu ochii de un vlăstar care răsărise acolo peste noapte şi-i zise:

— Cum aşa, căpitane Tom? Eşti aici? Ah, într-adevăr?

După care:

— Acela din spatele hârdăului este Black Bill? Ei, te-am cam scăpat din ochi în ultimele două luni... cum ai ajuns aici?

Şi aceeaşi impresie o aveam şi când se oprea lângă gratii şi asculta şoaptele neliniştite — întotdeauna de la un singur deţinut o dată, fiindcă i se adresau rând pe rând — iar Wemmick, cu gura sa ca o cutie de scrisori nemişcată, se uita la el pe când îi vorbea, de parcă era deosebit de interesat de progresul pe care îl făcuse de la ultima examinare, şi de posibilitatea de a-l prezenta în plină floare, la proces.

Era foarte cunoscut şi am descoperit că preluase latura familiară a activităţii domnului Jaggers — deşi ceva din prestanţa domnului Jaggers plutea şi asupra lui, interzicând apropierile dincolo de anumite limite. Faptul că îl cunoştea personal pe fiecare client care se perinda în faţa lui era arătat printr-un semn cu capul şi prin aceea că îşi aşeza puţin mai comod pălăria pe cap, cu ambele mâini, după care îngusta deschiderea cutiei de scrisori şi îşi vâra mâinile în buzunare. Într-unul sau două cazuri întâmpină oarecare greutăţi în privinţa creşterii onorariului, şi atunci domnul Wemmick dădu înapoi cât mai mult cu putinţă în faţa sumei oferite, zicând:

— Băiete, n-are nici un rost. Eu sunt doar un subaltern. Nu pot accepta. Nu încerca să-i faci asta unui subaltern. Dacă nu eşti în stare să aduni suma stabilită pentru tine, băiete, atunci mai bine vorbeşti cu un avocat plin — sunt o grămadă de

avocaţi plini în barou, ştii, şi ceea ce nu merită osteneala pentru unul, ar putea să merite pentru altul; acesta este sfatul pe care ţi-l dau eu, din punctul de vedere al unui subaltern. Nu încerca pe căi ce nu duc nicăieri. De ce ai face-o? Bun, cine urmează?

Astfel străbăturăm la pas sera domnului Wemmick, până ce acesta se întoarse către mine şi zise:

— Uită-te bine la omul căruia o să-i strâng mâna.

Aş fi făcut-o oricum, chiar fără să-mi atragă atenţia, mai ales că, până în momentul acela, nu dăduse mâna cu nimeni.

Aproape îndată ce termină de rostit aceste vorbe, un bărbat cu ţinută dreaptă şi impunătoare (pe care îl am şi-acum, când scriu, în faţa ochilor), îmbrăcat într-o redingotă de culoarea măslinei crude, pe care o purta cu eleganţă, cu o paloare ciudată pe chipul de la care te-ai fi aşteptat să fie rumen, şi cu ochii alunecând tot timpul în lături, ori de câte ori încerca să-i aţintească asupra cuiva, se apropie, într-un colţ al gratiilor, şi îşi duse mâna la pălărie — care avea o pojghiţă de grăsime ca o ciorbă sleită — într-un salut milităresc, pe jumătate serios, pe jumătate în glumă.

— Sănătate, colonele! salută Wemmick. Ce mai faci, colonele?

— Bine, domnule Wemmick.

— S-a făcut tot ce se putea face, dar dovada a fost mult prea puternică să o combatem, colonele!

— Da, a fost prea puternică, domnule... Dar *mie* nu-mi pasă!

— Nu, nu, zise Wemmick cu răceală, *dumitale* nu-ţi pasă.

Apoi, întorcându-se spre mine, adăugă:

— Omul acesta a fost în serviciul Majestăţii Sale. Era pe front şi şi-a cumpărat lăsarea la vatră.

— Adevărat? zisei eu, iar omul se uită la mine, apoi se uită pe deasupra capului meu, apoi în jurul meu şi apoi îşi trecu mâna peste buze şi râse.

— Cred că luni o să ies de aici, domnule, îi zise el lui Wemmick.

— Tot ce se poate, îi răspunse prietenul meu, dar nu se ştie nimic sigur.

— Mă bucur că am prilejul să-mi iau rămas-bun de la

dumneata, domnule Wemmick, zise omul, întinzându-i mâna printre gratii.

— Mulţumesc, răspunse Wemmick, strângându-i mâna. Toate cele bune şi dumitale, colonele!

— Dacă lucrurile pe care le aveam la mine când m-au arestat ar fi fost veritabile, domnule Wemmick, spuse omul, neîndurându-se să-i dea drumul la mână, te-aş fi rugat să-mi faci onoarea de a mai purta încă un inel... drept recunoştinţă pentru atenţia dumitale.

— Primesc, luând intenţia drept faptă, zise Wemmick. Apropo, îndrăgeai mult porumbeii, nu? (Omul privi în sus, către cer.) Mi s-a spus că prăsiseşi nişte exemplare deosebite de porumbei-jucători. Ai *putea* trimite pe vreuna dintre rudele dumitale să-mi aducă şi mie o pereche, dacă tot nu mai ai nevoie de ei?

— S-a făcut, domnule!

— Foarte bine, zise Wemmick. O să fie bine îngrijiţi. Bună ziua, colonele! La revedere!

Îşi strânseră din nou mâinile şi, pe când ne îndepărtam, Wemmick îmi spuse:

— Un falsificator foarte iscusit. Raportul grefierului s-a întocmit astăzi şi, fără nici o îndoială, va fi executat luni. Totuşi, cum vezi, la urma urmelor, şi o pereche de porumbei reprezintă o proprietate portabilă.

Cu acestea, privi în urmă şi salută cu un semn din cap planta sa moartă, după care începu să se uite în jurul său, în timp ce ieşea din curte, ca şi când s-ar fi gândit ce alt ghiveci s-ar potrivi cel mai bine în locul ei.

Pe când ieşeam din închisoare, trecând iarăşi prin gheretă, am descoperit că importanţa custodelui meu era preţuită de temniceri în aceeaşi măsură ca şi cei pe care îi ţineau sub pază.

— Ei, bine, domnule Wemmick, zise temnicerul, în timp ce ne ţinu între cele două porţi, întărite cu piroane şi drugi, căci

încuie una cu multă grijă, înainte de a o descuia pe cealaltă. Ce are de gând domnul Jaggers să facă în cazul crimei aceleia de pe malul apei? Vrea s-o scoată omor sau ce altceva?

— De ce nu-l întrebi pe el? replică Wemmick.

— Da, da, cum să nu! zise temnicerul.

— Ei, uite, cam aşa fac oamenii pe-aici, domnule Pip, zise Wemmick, întorcându-se către mine cu deschizătura cutiei de scrisori mult lungită. N-au nici o reţinere să mă întrebe pe mine, subalternul, dar n-ai să-i prinzi niciodată punându-i vreo întrebare şefului meu.

— Acest tânăr domn este unul din ucenicii sau învăţăceii de la biroul vostru? întrebă temnicerul, cu un rânjet pentru gluma lui Wemmick.

— Uite, iar începe! strigă Wemmick. Ţi-am spus doar! Nici n-apucă să se răcească prima întrebare pusă subalternului şi vin cu alta! Ei, şi dac-ar fi să fie domnul Pip unul dintre ei, ce?

— Păi, atunci, zise temnicerul, rânjind din nou, ştie şi el cine-i domnul Jaggers!

— Deh! strigă Wemmick, dându-i în glumă o lovitură temnicerului. Eşti la fel de mut ca una dintre cheile tale când ai de-a face cu şeful meu, ştii bine! Dă-ne drumul, vulpe bătrână, sau îl aduc să te dea în judecată pentru arest nejustificat!

Temnicerul râse şi ne spuse bună ziua, rămânând râzând în urma noastră printre gratiile porţii, în vreme ce coboram treptele către stradă.

— Ia aminte, domnule Pip, zise Wemmick pe un ton grav, la urechea mea, luându-mă de braţ, ca să fie mai confidenţial. Nu ştiu dacă felul în care domnul Jaggers păstrează întotdeauna distanţa faţă de ceilalţi nu este cel mai bun lucru pe care-l face. Este întotdeauna atât de sus! Superioritatea sa este din aceeaşi plămadă cu imensa lui iscusinţă. Colonelul acela n-ar fi îndrăznit niciodată să-şi ia rămas-bun de la *el*, şi nici temnicerul acesta n-ar fi îndrăznit vreodată să-l întrebe despre intenţiile sale în legătură cu un caz. Şi atunci, între înălţimea la care se află el şi nivelul oamenilor acestora, el îşi strecoară subalternii — înţelegi? — şi, în modul acesta, îi are la mână, trup şi suflet.

Eram profund impresionat, şi nu pentru prima oară, de iscusinţa custodelui meu. Ca să spun adevărul, îmi doream din suflet, şi nu pentru prima oară, să fi nimerit pe mâna unui custode mai puţin abil.

Domnul Wemmick se despărţi de mine la birourile din Little Britain, unde cei care cerşeau de la domnul Jaggers o clipă de atenţie dădeau târcoale, ca de obicei, iar eu mă întorsei la punctul meu de observaţie, pe strada staţiei de diligenţe, mai având de aşteptat aproape trei ore. Îmi petrecui tot acest răstimp gândindu-mă cât de ciudat era să fiu înconjurat de toată această lume murdară a închisorilor şi a crimei. Şi că o întâlnisem, pentru prima oară, în copilăria mea, dincolo de sat, în mlaştinile noastre pustii, într-o seară de iarnă. Că îmi fusese dat să mai apară în alte două dăţi, ieşind la iveală ca o pată care a pălit, dar nu s-a şters de tot. Că pătrunsese, în această nouă înfăţişare, în destinul şi în drumul meu prin viaţă. După ce îmi frământai astfel mintea, mă gândii la tânăra şi frumoasa Estella, trufaşă şi rafinată, îndreptându-se către mine şi mă îngrozii de contrastul zdrobitor dintre închisoare şi făptura ei. Îmi zisei că mai bine nu m-aş fi întâlnit cu Wemmick sau nu m-aş fi lăsat ademenit să-l însoţesc, pentru ca acum,

tocmai în ziua aceasta, dintre toate ale anului, să nu fi purtat miasma de la Newgate în nări şi în haine. Îmi ştersei praful închisorii de pe tălpi plimbându-mă încolo şi-ncoace, îmi scuturai hainele şi îmi primenii aerul din plămâni, respirând adânc. Atât de pângărit mă simţeam când mă gândeam la cea care venea, încât, până la urmă, diligenţa sosi prea repede. Mai înainte să fi scăpat de amintirea murdară a serei domnului Wemmick, mă trezii deodată că văd faţa Estellei la fereastra diligenţei şi mâna sa, fluturată spre mine.

Dar ce era umbra aceea nenumită, care din nou se destrămă aproape în aceeaşi clipă în care apăru?

Capitolul XXXIII

În veşmintele sale de călătorie îmblănite, Estella părea mult mai delicată şi mai frumoasă decât o văzusem vreodată. Purtările sale faţă de mine erau mai cuceritoare şi crezui că văd în această schimbare înrâurirea domnişoarei Havisham.

Stăteam în curtea hanului staţiei de diligenţe, iar ea îmi arăta care erau bagajele sale şi, când le adunarăm pe toate, îmi amintii — pentru că, până în clipa aceea, uitasem de toate în afară de ea însăşi — că nu ştiam încotro merge.

— Mă duc la Richmond, îmi spuse. Am aflat că există două Richmond-uri, unul în Surrey şi celălalt în Yorkshire, iar eu trebuie să ajung în cel din Surrey. Până acolo e o distanţă de zece mile. Am să iau o trăsură şi tu ai să mă însoţeşti. Uite punga mea de bani, trebuie să-mi plăteşti cheltuielile din ea. Oh, trebuie să iei punga! Nu avem încotro, şi tu şi eu suntem obligaţi să ascultăm de instrucţiunile pe care le primim. Nu suntem liberi să facem după cum ne taie capul.

Cum se uita la mine, când îmi întinse punga, în mintea mea încolţi speranţa că vorbele sala au un înţeles ascuns. Le rostise cu dispreţ, dar nu cu neplăcere.

— Trebuie să trimit după o trăsură, Estella. Vrei să te odihneşti puţin aici?

— Da, o să mă odihnesc puţin aici şi o să beau un ceai, iar tu o să ai grijă de mine în tot acest timp.

Îşi strecură braţul pe sub al meu, de parcă aşa trebuia să facă, iar eu îi cerui unui chelner, care se zgâia la diligenţă ca unul care nu mai văzuse un lucru asemănător niciodată în viaţa lui, să ne conducă într-un separeu. La acestea, el îşi scoase un şervet, de parcă ar fi fost călăuza sa fermecată fără de care n-ar fi fost în stare să găsească drumul în sus pe scări, şi ne conduse în adăpostul secret al localului — prevăzut cu o oglindă care micşora (un obiect cu totul nefolositor, având în vedere dimensiunile adăpostului), o sticluţă cu sos de anşoa şi galoşii cuiva. Fiindcă nu-mi fu pe plac acest cotlon, ne conduse într-o altă încăpere, care avea o masă pentru treizeci de persoane, iar în vatra căminului, o foaie arsă dintr-un caiet, sub un morman de praf de cărbuni. După ce se uită la acest incendiu stins şi clătină din cap, îmi luă comanda şi întrucât aceasta consta doar în „nişte ceai pentru doamna”, ieşi din odaie foarte întors pe dos.

Îmi dădeam seama, îmi dau şi acum, că aerul din încăperea aceea, cu izul său pătrunzător de grajd şi de ciorbă de carne şi legume, te-ar fi făcut să ajungi la concluzia că departamentul diligenţelor n-o ducea prea bine şi că întreprinzătorul proprietar al hanului pusese la fiert caii pentru a asigura mâncarea la han. Cu toate acestea, încăperea era

o lume întreagă pentru mine, fiindcă în ea se afla Estella. Mi se părea că, acolo, cu ea, aş fi putut fi fericit toată viaţa. (Şi ţineţi seamă că nu eram deloc fericit, în momentul acela, şi o ştiam prea bine!)

— Şi unde anume ai să locuieşti în Richmond? o întrebai pe Estella.

— Urmează să locuiesc, răspunse ea, cu mare cheltuială, împreună cu o doamnă de acolo care are posibilitatea — sau, cel puţin, aşa zice ea — de a mă scoate în lume, de a mă prezenta, de a-mi arăta tot felul de oameni şi de a mă arăta la tot felul de oameni.

— Bănuiesc că ai să te bucuri de o viaţă palpitantă şi de admiraţia tuturor.

— Da, cred că da.

Îmi răspunsese cu atâta nepăsare, încât îi spusei:

— Vorbeşti despre tine de parcă ai vorbi despre altcineva.

— De unde ştii cum vorbesc eu despre alţii? Ei, nu, zise Estella, zâmbind încântător, nu te aştepta să iau lecţii de la *tine*! Vorbesc în felul meu. Cum te descurci la domnul Pocket?

— O duc destul de bine la el... cel puţin...

Mi se păru că sunt pe cale să pierd o şansă.

— Cel puţin? repetă Estella.

— Atât de bine cât poate fi undeva unde nu te afli şi tu.

— Prostule, zise Estella, foarte serioasă, cum poţi să spui asemenea aiureli? Prietenul tău, domnul Matthew, este, după câte ştiu eu, superior celorlalţi membri ai familiei, nu-i aşa?

— Mult superior, ce-i drept. Nu este duşmanul nimănui decât...

— Nu spune „decât al lui însuşi", mă întrerupse Estella, fiindcă urăsc genul acesta de indivizi. Dar, după cum am auzit, este într-adevăr dezinteresat şi mai presus de orice invidii mărunte şi de orice ranchiună, nu-i aşa?

— Sunt sigur că am toate motivele să susţin că aşa este.

— Nu ai, însă, toate motivele să susţii acelaşi lucru şi despre ceilalţi din familia sa, zise Estella, dând din cap către mine şi cu o expresie deopotrivă gravă şi batjocoritoare pe chip, căci o copleşesc pe domnişoara Havisham cu rapoarte şi plângeri împotriva ta. Te urmăresc, te bârfesc, scriu scrisori despre tine (uneori anonime), într-un cuvânt, eşti zbuciumul şi preocuparea lor de căpetenie. Nici nu-ţi poţi închipui câtă ură nutresc persoanele acelea faţă de tine.

— Dar nu-mi fac nici un rău, sper?

În loc de răspuns, Estella izbucni în râs. Mi se păru o reacţie foarte ciudată şi o privii profund nedumerit. Când încetă — şi nu râsese cochet, ci cu o sinceră veselie — zisei, în felul meu neîncrezător faţă de ea:

— Nădăjduiesc să cred că nu te-ai distra, dacă mi-ar face vreun rău, nu-i aşa?

— Nu, nu, stai liniştit, zise Estella. Fii convins că am râs pentru că

dau greş. Oh, oamenii aceia roind în jurul domnişoarei Havisham şi torturile pe care le îndură!

Râse din nou şi, chiar şi acum, când îmi spusese de ce râdea, râsul său mi se păru foarte nelalocul lui, căci nu mă îndoiam că era sincer, dar mi se părea prea mult pentru un motiv ca acesta. Mă gândii că la mijloc trebuia să fie mai mult decât ştiam eu. Ea îmi citi gândul şi îmi răspunse:

— Nu e uşor, nici măcar pentru tine, zise Estella, să ghiceşti câtă satisfacţie simt când văd cum li se strică socotelile oamenilor acestora sau cât de tare mă amuz, fiindcă am simţul ridicolului, când îi văd că se fac de râs. Asta pentru că tu n-ai crescut în casa aceea ciudată de când erai în faşă — eu da. Tu n-ai avut micile tale sclipiri de inteligenţă, ascuţite din pricina urzelilor împotriva ta, ascunse sub masca simpatiei şi a milei şi a mai ştiu eu căror sentimente blânde şi mângâietoare — eu da. Tu nu ţi-ai deschis ochii de copil, din ce în ce mai mari, ca să descoperi impostura femeii aceleia care îşi calculează depozitele de linişte

sufletească, atunci când se trezeşte în toiul nopţii — eu da.

Acum Estella nu mai găsea nimic de râs, şi nici nu scotea aceste amintiri din ape puţin adânci. Nu mi-aş fi dorit să fiu eu pricina acelor priviri ale sale nici pentru toate speranţele mele de viitor la un loc.

— Două lucruri pot să-ţi spun, zise Estella. Mai întâi, în pofida proverbului că picătura macină stânca, poţi fi liniştit, fiindcă oamenii aceştia n-or să izbutească niciodată — nici măcar într-o sută de ani — să-ţi şubrezească relaţia cu domnişoara Havisham, în nici o privinţă. În al doilea rând, îţi sunt îndatorată fiindcă tu eşti pricina nesomnului şi umilinţelor lor zadarnice. Iată mâna mea pentru aceasta!

Cum mi-o întinse cu voie bună — căci posomorârea sa nu fusese decât de moment — o luai şi o dusei la buze.

— Băieţel caraghios, zise Estella, nu ţii niciodată seama de ceea ce ţi se spune? Sau îmi săruţi mâna îmboldit de aceleaşi sentimente cu care eu te-am lăsat, odinioară, să mă săruţi pe obraz?

— Şi ce sentimente erau acelea?

— Trebuie să mă gândesc puţin... Un sentiment de dispreţ faţă de linguşitori şi intriganţi.

— Dacă spun da, pot să mai sărut o dată obrazul?

— Ar fi trebuit să întrebi asta înainte de a atinge mâna. Dar bine, dacă vrei, fie!

Mă aplecai spre ea, iar faţa sa era încremenită ca a unei statui.

— Acum, zise Estella, îndepărtându-se chiar în clipa în care îi atinsesem obrazul, trebuie să te îngrijeşti să beau, totuşi, nişte ceai şi apoi să mă conduci la Richmond.

Revenirea la acest ton, de parcă tovărăşia noastră ne era impusă cu de-a sila, iar noi eram simple marionete, mă îndureră. Dar totul, de-a

lungul discuţiei noastre, mă îndurera. Oricare ar fi fost tonul ei faţă de mine, nu mă puteam încrede în el şi nu-mi puteam clădi nici o speranţă pe seama lui. Cu toate acestea, continuam să sper, în pofida neîncrederii şi în pofida zădărniciei speranţei. De ce să mai repet aceste spuse? Aşa se întâmpla mereu.

Sunai după ceai şi chelnerul, apărând din nou cu magicul său ştergar călăuzitor, ne aşeză pe masă, unul după altul, vreo cincizeci de accesorii pentru servirea ceaiului, dar nici urmă de ceai. O tavă, ceşti şi farfurii, platouri, cuţite şi furculiţe (inclusiv cuţite de tăiat friptura), linguri (diverse modele), solniţe, câteva prăjiturele anemice, ascunse cu cea mai mare precauţie sub un trainic capac de fier, un Moise în păpuriş, reprezentat printr-o minusculă bucăţică de unt înconjurată de o mare de pătrunjel, o felie străvezie de pâine, cu marginile pudrate cu zahăr, două amprente doveditoare ale existenţei grătarului din bucătărie, aplicate pe nişte triunghiuri micuţe de pâine, şi, în cele din urmă, ceainicul, pe care chelnerul îl aduse ca pe o urnă pântecoasă de familie, clătinându-se pe picioare şi având pe chip o expresie de suferinţă şi împovărare. După acest număr din program urmă o absenţă prelungită şi, în sfârşit, chelnerul îşi făcu din nou apariţia, purtând o raclă preţioasă, judecând după aspect, care conţinea nişte crenguţe. Pe acestea le cufundai în apa fierbinte şi, astfel, din mulţimea tuturor acelor dispozitive, am obţinut o ceaşcă de nu ştiu ce, pentru Estella.

Odată plătită nota — amintindu-ne şi de chelner, fără să uităm nici de rândaş şi ţinând seama şi de fata în casă, într-un cuvânt, mituind întregul personal, aflat într-un hal fără de hal de nemulţumire şi duşmănie, şi uşurând considerabil punga Estellei — ne suirăm într-o trăsură şi pornirăm la drum. Cotind prin Cheapside şi hurducând-ne în sus pe strada Newgate, ajunserăm curând sub zidurile închisorii de care îmi era atât de ruşine.

— Ce este locul acesta? mă întrebă Estella.

Mă prefăcui prosteşte că nu recunosc imediat clădirea, după care îi spusei adevărul.

În vreme ce ea aruncă o singură privire, după care îşi trase capul înăuntrul trăsurii, murmurând: „Nenorociţii!”, am simţit că nu i-aş fi mărturisit despre vizita mea acolo pentru nimic în lume.

— Domnul Jaggers, zisei eu, aruncând scurt responsabilitatea pe spinarea altcuiva, are reputaţia că ştie mai multe din tainele acestui loc sinistru decât oricare alt om din Londra.

— Cred că ştie mai multe secrete decât oricine despre toate locurile, zise Estella cu glas scăzut.

— Presupun că te-ai obişnuit să-l vezi deseori.

— M-am obişnuit să-l văd din când în când, la intervale neregulate, de când mă ştiu. Dar nu-l cunosc mai bine acum decât l-am cunoscut

pe vremea când de-abia învăţasem să vorbesc. Tu cât de bine îl ştii? Sunteţi apropiaţi?

— Odată ce m-am obişnuit cu purtările sale bănuitoare, răspunsei eu, ne-am împăcat bine.

— Sunteţi foarte apropiaţi?

— Am luat cina la dumnealui acasă.

— Îmi închipui, zise Estella, înfiorându-se, că are o locuinţă ciudată.

— Este o locuinţă ciudată.

Aş fi vrut să mă arăt scump la vorbă discutând despre custodele meu, chiar şi faţă de Estella. Dar poate că aş fi continuat subiectul şi aş fi mers până într-acolo încât să-i descriu cina din strada Gerrard, dacă n-am fi intrat brusc în lumina unor felinare. Sub raza lor, totul păru însufleţit de acea impresie inexplicabilă pe care o avusesem şi mai înainte — şi în clipa în care ieşirăm din bătaia lor, iar mie îmi scăpă acea impresie, rămăsei atât de orbit o vreme, de parcă fusesem în miezul unui fulger.

Astfel, alunecarăm spre alte subiecte de conversaţie — despre drumul pe care îl străbăteam, despre care părţi ale Londrei le vedeam de-a lungul său şi ce păreri aveam despre acestea. Oraşul îi era aproape necunoscut, îmi mărturisi Estella, căci nu părăsise niciodată împrejurimile reşedinţei domnişoarei Havisham până când nu plecase în Franţa, iar prin Londra fusese numai în trecere, la plecare şi la venire. Am întrebat-o dacă domnul Jaggers primise vreo însărcinare faţă de ea cât timp avea să locuiască aici. La acestea, îmi răspunse apăsat: „Doamne fereşte!” şi atâta tot.

Mi-a fost cu neputinţă să nu bag de seamă că se străduia să mă câştige, că încerca să fie ispititoare şi că se încăpăţâna să mă cucerească, oricâte eforturi ar fi presupus acest ţel. Totuşi, această observaţie nu mă făcu deloc mai fericit, căci, chiar dacă nu-mi mai vorbea pe tonul acela, care dădea de înţeles că îndeplineam dispoziţiile altora în privinţa noastră, tot aş fi simţit că îmi ţinea inima în palmă pentru că aşa voise ea şi nu pentru că ar fi simţit vreo urmă de

înduioşare dacă mi-ar fi zdrobit-o şi mi-ar fi aruncat-o cu dispreţ.

Când am trecut prin Hammersmith, i-am arătat unde locuia domnul Matthew Pocket şi-am adăugat că nu era prea departe de Richmond şi că speram s-o mai văd din când în când.

— Oh, da, o să mă mai vezi. Poţi să vii ori de câte ori crezi de cuviinţă. Voi vorbi despre tine familiei la care voi locui, deşi deja i s-a vorbit despre tine.

O întrebai dacă familia din care avea să facă parte era numeroasă.

— Nu, sunt numai două persoane, mama şi fiica. Mama este o doamnă cu o situaţie înaltă, deşi n-ar avea nimic împotrivă să-şi mărească veniturile.

— Mă miră faptul că domnişoara Havisham s-a îndurat să se despartă de tine aşa de curând.

— Dar şi asta face parte din planurile domnişoarei Havisham pentru mine, Pip, zise Estella cu un oftat, de parcă era obosită de toată povestea. Va trebui să-i scriu mereu şi s-o vizitez cu regularitate, ca să-i aduc la cunoştinţă cum o duc şi ce mai facem eu şi bijuteriile, căci acum sunt aproape toate ale mele.

A fost pentru prima oară când mi-a spus pe nume. Fireşte că o făcuse intenţionat şi ştia că am să păstrez în minte acest lucru ca pe o comoară.

Ajunserăm la Richmond mult prea repede, iar destinaţia noastră era o casă de lângă parc — o clădire veche şi tihnită, în care rochiile pe cercuri de sârmă, perucile pudrate şi ţinutele pestriţe, veşmintele brodate, ciorapii de mătase rulaţi pe picior, gulerele plisate şi săbiile cunoscuseră, cândva, nenumărate zile de glorie. Câţiva arbori seculari din faţa casei încă mai erau tunşi după moda aceea, rigidă şi nenaturală, a crinolinelor, a perucilor pudrate şi-a fustelor băţoase. Dar şi copacii îşi aveau rezervate locurile în marele convoi funerar şi se vedea că, în scurtă vreme, aveau să şi le ocupe, urmând toate celelalte lucruri pe drumul tăcerii.

Un clopot cu glas bătrân — despre care aş cuteza să spun că, la vremea lui, îi vestise de multe ori pe cei din casă: „A sosit crinolina verde! A sosit sabia cu mânerul incrustat cu diamante! Au sosit condurii cu tocuri roşii şi briliantele albastre!” — sună cu gravitate în lumina lunii, iar două servitoare cu obrajii trandafirii ieşiră în fugă din casă, s-o întâmpine pe Estella. Cadrul uşii înghiţi curând bagajele sale, iar Estella îmi întinse mâna, zâmbi, îmi ură noapte bună şi fu, la rândul ei, absorbită înăuntru. Iar eu rămăsei pe loc, privind casa şi gândindu-mă ce fericit aş fi fost să locuiesc şi eu acolo, împreună cu ea, dar ştiind că niciodată nu mă simţisem fericit în preajma ei, ci doar foarte trist.

M-am urcat în trăsură ca să mă întorc la Hammersmith — şi când m-am urcat, aveam inima strânsă dureros, iar când am coborât, durerea era şi mai mare. La uşa noastră m-am întâlnit cu micuţa Jane Pocket, care se întorcea de la o mică petrecere, însoţită de micul ei iubit — şi l-am invidiat pe băieţel, cu toate că trebuia să asculte de Flopson.

Domnul Pocket era în grădină, unde ţinea o prelegere, căci era cel mai bun orator în problemele de administrare a unei gospodării, iar tratatele sale despre creşterea şi educarea copiilor şi despre conducerea servitorilor erau socotite cele mai preţioase lucrări pe aceste teme. Doamna Pocket era acasă şi era puţin cam încurcată, din pricină că bebeluşului i se dăduse să-şi facă de lucru cu o cutie de ace de cusut, ca să stea liniştit pe timpul absenţei nedeterminate a lui

Millers (care avea o rudă infanterist), şi lipseau mai multe ace de cusut decât ar fi fost sănătos pentru un pacient cu o vârstă atât de fragedă, fie pentru uz extern, fie ca întăritor.

Cum domnul Pocket era faimos, pe bună dreptate, pentru că dădea cele mai potrivite sfaturi practice, pentru că avea o percepţie clară şi sigură asupra lucrurilor şi o judecată foarte bine cumpănită, îmi trecu prin minte să-l rog să mă lase să-mi descarc sufletul în faţa lui. Dar, uitându-mă, din întâmplare, către doamna Pocket, care stătea citind din cartea dumneaei despre titlurile nobiliare, după ce prescrisese, în chip de cel mai bun leac pentru bebeluş, ca acesta să fie dus la culcare, mi-am zis că poate-i mai bine să n-o fac.

Capitolul XXXIV

Pe măsură ce mă mai obiŞnuisem cu speranţele mele de viitor, începusem, pe nesimţite, să le observ efectele asupra mea şi asupra celor din jurul meu. Mă străduiam pe cât îmi stătea în puteri să nu recunosc înrâurirea lor asupra caracterului meu, dar ştiam foarte bine că aceasta nu era întru totul bună. Aveam mereu o stare de stingherealã din pricina purtării mele faţă de Joe. Conştiinţa mea nu era nicidecum împăcată în ceea ce o privea pe Biddy. Când mă trezeam în toiul nopţii — precum Camilla —, mi se întâmpla deseori să mă gândesc, cu amărăciune în suflet, că poate aş fi fost mai fericit şi mai împlinit dacă n-aş fi cunoscut-o niciodată pe domnişoara Havisham şi aş fi ajuns la vârsta maturităţii mulţumit să fiu tovarăşul lui Joe în vechea şi cinstita lui fierărie. De multe ori, seara, când stăteam singur în odaie, privind focul, mă gândeam că, la urma urmei, nici un foc nu era asemenea celui din fierăria şi din bucătăria de acasă.

Totuşi, Estella era atât de strâns legată de toate frământările şi de zbuciumul sufletului meu, încât într-adevăr nu mai ştiam cât din tulburările acestea mi se datora numai mie. Cu alte cuvinte, presupunând că nu aş mai fi avut mari speranţe de viitor, dar aş fi avut-o, totuşi, pe Estella în minte, tot nu reuşeam să întrevăd că aş fi dus-o mai bine. Însă în ceea ce priveşte influenţa noii mele situaţii asupra celorlalţi, nu mă mai simţeam chiar aşa de derutat, căci îmi dădeam seama — deşi probabil destul de nelămurit — că ea nu îi era de folos nimănui şi, mai ales, nu îi era de folos lui Herbert. Obişnuinţa mea de a risipi îi înrâurise firea uşuratică, împingându-l la cheltuieli pe care nu şi le putea permite, pervertindu-i simplitatea de până atunci a vieţii sale şi tulburându-i pacea sufletească printr-o mulţime de griji şi regrete. Nu simţeam nicidecum vreo remuşcare pentru că, fără voia mea, împinsesem celelalte ramuri ale familiei Pocket la urzirea acelor intrigi meschine cu care se ocupau acum, fiindcă josniciile de soiul acesta constituiau însăşi plămada firii lor şi ar fi fost stârnite de oricine altcineva, dacă eu nu le-aş mai fi aţâţat. Dar cu Herbert era cu totul altă poveste şi adeseori mi se strângea inima gândindu-mă că nu îi făcusem deloc un bine ticsindu-i camerele golaşe cu atâtea mobile capitonate şi nepotrivite, şi punându-i la dispoziţie serviciile Răzbunătorului cu pieptar galben-canar.

Aşadar, odată ce apucasem pe calea — care nu dă niciodată greş — de a preface micul confort în mare risipă, am început să adun o grămadă de datorii. Nici nu începusem eu bine, că Herbert mă imită, la rândul său. La sugestia lui Startop, ne depuseserăm candidatura pentru a fi primiţi membri într-un club numit „Piţigoii din crâng”, o

instituţie al cărei scop nu l-am ghicit niciodată, în afară de acela că membrii clubului luau o masă foarte costisitoare, o dată la două săptămâni, se certau fiecare cu toţi ceilalţi, cât mai mult cu putinţă, după masă, şi-i făceau pe cei şase chelneri să cadă morţi de beţi pe scări. Ştiu doar că aceste îndatoriri sociale binefăcătoare erau îndeplinite fără abateri — nici Herbert, nici eu nu pricepuserăm altceva din cel dintâi toast, ţinut în picioare, în mijlocul acestei societăţi, şi care sunase cam aşa: „Domnilor, fie ca buna dispoziţie de acum să domnească întotdeauna printre Piţigoii din crâng!”

Piţigoii îşi cheltuiau banii nebuneşte (hotelul unde luam masa se afla în Covent Garden), iar primul Piţigoi pe care l-am văzut, când am avut onoarea de a mă alătura celor din crâng, a fost Bentley Drummle — pe vremea aceea, se hurduca prin oraş într-o brişcă şi provoca o puzderie de stricăciuni stâlpilor din colţul străzilor. Uneori, se zvârlea singur din atelajul său, cu capul înainte, peste coşul trăsuricii. Şi l-am văzut odată basculându-se, în acest mod neintenţionat, la uşa „crângului”, ca un sac de cărbuni. Numai că m-am grăbit cu povestirea puţin, căci eu încă nu intrasem în rândul Piţigoilor şi nici n-aveam cum să intru, potrivit legilor sfinte ale acestei societăţi, până ce nu împlineam vârsta majoratului.

Cu încrederea pe care o aveam în mijloacele mele de trai, aş fi luat bucuros asupra mea cheltuielile lui Herbert. Dar Herbert era mândru şi nu-i puteam face o astfel de propunere. Prin urmare, se împotmolea în încurcături băneşti de tot felul şi continua să caşte bine ochii în jurul său. Pe măsură ce deprinseserăm obiceiul să petrecem până târziu în noapte cu prietenii, am băgat de seamă că, dimineaţa, la micul dejun, căsca ochii în jurul său cu deznădejde, că, pe la prânz, căsca ochii în jurul său ceva mai cu încredere, însă aceasta intra în declin înainte de cină, ca, după cină, să înceapă să întrezărească mai clar un capital în depărtare, că, pe la miezul nopţii, deja realizase acest capital şi că, în jur de ora două dimineaţa, devenea din nou atât de profund descurajat încât vorbea despre cum o să cumpere o puşcă şi o să plece în America, pentru a-i sili pe bizonii de acolo să-l îmbogăţească.

De obicei, locuiam la Hammersmith până pe la jumătatea săptămânii, iar când stăteam la Hammersmith mă duceam fuga, nici una, nici două, prin Richmond, pe unde, de altfel, mai dădeam târcoale şi când nu mă aflam la Hammersmith. Herbert venea des pe la Hammersmith când eram şi eu acolo şi bănuiesc că, în acele momente, tatăl său descoperea că ocazia pe care o aştepta Herbert, căscând bine ochii în jurul său, încă nu se ivise. Dar, în poticneala generală a acelei familii, poticneala sa în viaţă era o problemă care avea să se rezolve de la sine, într-un fel sau într-altul. În acelaşi timp, domnul Pocket încărunţea şi mai tare şi încerca tot mai des să se

ridice din stuporile sale trăgându-se de păr în sus. Aceasta în vreme ce doamna Pocket punea piedică întregii familii cu scăunelul său de picioare, îşi citea cartea cu ranguri de nobleţe, îşi pierdea mereu batista, ne povestea tuturor despre bunicul său şi îi îndruma pe micuţi în viaţă îndrumându-i către pătuţuri ori de câte ori îi atrăgeau cumva atenţia.

Pentru că acum rezum o perioadă din viaţa mea, în scopul de a-mi netezi calea spre lucrurile importante de povestit, trebuie să adaug aici descrierea obiceiurilor şi obişnuinţelor noastre de trai la „Hanul lui Barnard".

Cheltuiam cât de mulţi bani puteam şi primeam în schimbul lor atât cât credeau de cuviinţă ceilalţi să ne dea. Eram întotdeauna mai mult sau mai puţin lefteri şi cei mai mulţi dintre noii noştri tovarăşi erau la fel. Domnea printre noi iluzia că petreceam cu toţii neîncetat, dar adevărul adevărat era că nu petreceam niciodată. Îmi vine să cred, însă, că situaţia noastră era, până în cele mai mici detalii, un caz comun.

În fiecare dimineaţă, cu un aer mereu vioi, Herbert se ducea în City, ca să caşte bine ochii în jurul său. Adeseori îi făceam câte o vizită în odaia aceea dosnică şi întunecoasă, unde îl găseam în tovărăşia unei călimări, a unei cutii cu sfoară, a unui almanah, a unui pupitru, a unui scaun şi a unei rigle — nu-mi amintesc să-l fi văzut vreodată făcând altceva decât să caşte ochii în jurul său. Dacă toţi am face ceea ce ne-am propus cu tot atâta conştiinciozitate ca Herbert, cred că am trăi într-o Republică[26] a virtuţilor. Nu avea nimic altceva de făcut, bietul băiat, în afară de a se duce după-amiaza, la o anumită oră, până la Lloyd — unde îndeplinea ritualul de a-şi vedea şeful, cred eu. Nu făcea niciodată altceva la Llyod, decât că venea înapoi de acolo. Când simţea că situaţia sa devine deosebit de gravă şi că, în mod hotărât, trebuia să găsească o soluţie, se ducea la Bursă, la o oră de vârf, plimbându-se ba înăuntru, ba pe afară, ca într-un dans ţărănesc posac, printre magnaţii adunaţi acolo.

— Căci, îmi mărturisea Herbert mie, venind la cină după vreuna dintre aceste ocazii însemnate, am descoperit adevărul, Handel, şi anume că o soluţie nu vine singură la om, ci omul trebuie să se ducă după ea, aşa că m-am dus şi eu.

Dacă am fi ţinut mai puţin unul la celălalt, cred că ne-am fi urât de moarte în fiecare dimineaţă. În momentele căinţei matinale mă dezgustau nespus camerele acelea şi nu mai puteam suferi să văd în ochi livreaua Răzbunătorului — căci, la ora aceea, înfăţişarea lui mi se părea mai costisitoare şi mai puţin folositoare decât la oricare altă oră din cele douăzeci şi patru ale zilei. Cum ne înglodam din ce în ce mai adânc în datorii, gustarea de dimineaţă devenea o convenţie din ce în ce mai găunoasă. Aflându-mă, odată, la ora mesei de dimineaţă,

ameninţat (printr-o scrisoare) cu aplicarea procedurilor legale, fiind „nu întru totul străin”, cum ar fi putut formula ziarul local din orăşelul nostru, „de afaceri cu bijuterii”, mi-am ieşit din fire într-atât încât l-am apucat pe Răzbunător de gulerul său albastru şi l-am ridicat de la pământ, scuturându-l zdravăn — iar el stătea în aer ca un Cupidon încălţat cu cizme — pentru că se încumetase să-şi închipuie că voiam să mâncăm cornuri calde.

În anumite momente — de fapt, în nişte momente oarecare, căci ele depindeau în întregime de dispoziţia noastră — îi spuneam lui Herbert, ca pe o descoperire nemaipomenită:

— Dragul meu Herbert, o ducem prost.

— Dragul meu Handel, îmi răspundea Herbert cu toată sinceritatea, dacă mă crezi, exact cuvintele acestea îmi stăteau şi mie pe buze, printr-o ciudată coincidenţă!

— Atunci, Herbert, continuam eu, hai să vedem cum stăm cu afacerile noastre!

Întotdeauna ne alegeam cu o mulţumire profundă după ce stabileam o întâlnire în acest scop. Mie întotdeauna mi se părea că asta însemna să te ocupi de afaceri, asta însemna să priveşti lucrurile în faţă, asta însemna să iei taurul de coarne. Şi ştiu că şi Herbert gândea la fel.

În ziua hotărâtă, comandam ceva deosebit pentru cină, cu o sticlă de băutură, de asemenea, foarte deosebită, ca minţile noastre să fie întărite pentru o astfel de încercare şi să ne putem duce treaba la bun sfârşit. Odată cina încheiată, făceam rost de un snop de condeie, de o considerabilă provizie de cerneală, de un vraf de hârtii cu aspect foarte plăcut şi de sugative. Căci era un sentiment foarte liniştitor să ştii că ai din belşug articole de birou.

Apoi, luam o foaie de hârtie şi scriam, frumos şi citeţ, în capul foii, titlul: „Situaţia datoriilor lui Pip”, adăugând foarte grijuliu numele „Hanul lui Barnard” şi data. Herbert lua, de asemenea, o foaie de hârtie şi scria pe ea, cu aceleaşi amănunte, „Situaţia datoriilor lui Herbert”.

Fiecare dintre noi făcea apoi apel la câte un maldăr de înscrisuri, aşezat la îndemână, înscrisuri care fuseseră aruncate prin sertare, mototolite prin fundul buzunarelor, pe jumătate arse la aprinsul lumânărilor, lipite săptămâni de-a rândul de oglindă şi deteriorate în fel şi chip. Scârţâitul peniţelor la lucru ne înviora din cale-afară, aşa că uneori mi se părea greu să mai fac deosebirea între această muncă de lămurire şi plata banilor datoraţi. Din punctul de vedere al caracterului meritoriu, ambele operaţiuni mi se păreau perfect egale.

După ce scriam astfel o bucată de vreme, îl întrebam pe Herbert cum mergea treaba lui. Herbert, cel mai adesea, se scărpina în cap, plin de tristeţe, la vederea cifrelor care se tot adăugau pe hârtia lui.

— Cresc, Handel, spunea Herbert, cresc întruna, pe legea mea!

— Fii tare, Herbert! îi răspundeam eu, mânuind mai departe peniţa cu mare hărnicie. Priveşte lucrurile în faţă. Aruncă o privire asupra propriilor tale cheltuieli. Intimidează-le! Uită-te ţintă la ele până se pierd cu firea!

— Asta şi fac, Handel, numai că se uită ele ţintă la mine până mă pierd *eu* cu firea!

Cu toate acestea, hotărârea mea neabătută avea efect şi

Herbert se aşternea din nou pe lucru. După un timp, se dădea din nou bătut, spunând că nu găsea nota de plată de la X sau de la Y sau de la Z, după cum era cazul.

— Atunci, Herbert, zi o sumă, estimează o sumă rotundă şi trece-o acolo.

— Ce ingenios eşti! răspundea prietenul meu, cu admiraţie. Pe cuvânt că ai un simţ deosebit al afacerilor!

La fel gândeam şi eu. În aceste ocazii, mă consideram de reputaţia unui om de afaceri de primă mână — prompt, hotărât, energic, cu minte limpede şi sânge-rece. Când terminam de înşirat toate datoriile pe listă, le comparam pe fiecare cu sumele de pe chitanţe şi apoi le treceam în cont. Mulţumirea de sine după ce adăugam în cont vreo nouă înregistrare era de-a dreptul o desfătare. Când nu mai aveam nici o cheltuială de înregistrat, îmi împătuream toate chitanţele foarte ordonat, le puneam deasupra o notiţă despre ceea ce conţineau şi apoi legam teancul într-un pachet bine aranjat. Apoi, făceam acelaşi lucru şi pentru Herbert (care spunea, cu modestie, că nu avea geniul meu administrativ) şi simţeam că, astfel, îi pusesem ordine în treburi.

În modul în care ne reglam afacerile mai exista o găselniţă strălucită, pe care o numeam „a lăsa o marjă”. De pildă, să

presupunem că datoriile lui Herbert erau de o sută şaizeci şi patru de lire şi şase pence. Atunci, eu îi spuneam:

— Lasă o marjă şi scrie un total de două sute!

Sau, presupunând că datoriile mele se ridicau la o sumă de patru ori mai mare decât aceasta, lăsam o marjă şi le înscriam cu un total de şapte sute. Aveam cea mai bună părere despre înţelepciunea acestei marje, dar sunt silit să recunosc că, privind în urmă, cred că a fost o născocire care ne-a costat foarte scump. Fiindcă întotdeauna ne grăbeam să facem numaidecât noi datorii, până la limita marjei şi, uneori, sentimentul de eliberare şi de solvabilitate pe care ni-l dădea ne împingea mult mai departe, spre o nouă marjă.

Însă, după aceste cercetări asupra propriilor noastre finanţe, urma o perioadă de calm, de tihnă, de linişte virtuoasă care îmi oferea, o vreme, o părere deosebit de bună despre mine însumi. Alinat de ostenelile mele, de metoda mea şi de măgulirile lui Herbert, stăteam cu cele două pachete bine legate pe masă, înaintea mea, printre articolele de papetărie, şi mă simţeam mai degrabă un soi de bancă

decât un simplu individ.

În timpul acestor îndeletniciri solemne încuiam uşa de la intrare, ca să nu fim cumva întrerupţi. Într-o seară, când tocmai fusesem cuprins de una dintre stările mele de seninătate descrise mai sus, auzirăm o scrisoare vârâtă prin crăpătura uşii de la intrare şi căzând pe jos.

— E pentru tine, Handel, zise Herbert, care ieşise în antreu şi se întorsese cu ea. Sper că nu s-a întâmplat nimic rău.

Aceste cuvinte erau o aluzie la pecetea mare neagră şi la chenarul negru de pe plic.

Scrisoarea era semnată „Trabb & Co.”, iar conţinutul era concis, numindu-mă un stimat gentleman şi informându-mă că doamna J. Gargery încetase din viaţă, lunea trecută, la orele şase şi douăzeci de minute seara, şi că eram aşteptat la înmormântare, lunea următoare, la orele trei după-amiaza.

26 Aluzie la Republica lui Platon.

Capitolul XXXV

Era pentru prima oară când apărea un mormânt deschis pe drumul vieţii mele, iar golul făcut în pământul neted al sufletului meu fu uimitor. Chipul surorii mele, stând în scaunul ei, lângă focul din bucătărie, nu-mi dădea pace nici noapte, nici zi. Mintea mea părea că nu este în stare să cuprindă gândul că, fără ea, casa mai poate exista, şi, dacă mai înainte de aceasta, sora mea era foarte rar sau niciodată prezentă în gândurile mele, acum aveam strania impresie că o văd venind spre mine pe stradă sau că o voi auzi imediat bătându-mi la uşă. Până şi în camerele mele, cu care nu avusese niciodată vreo legătură, se instalase dintr-odată stingherеala morţii şi mi se părea neîncetat că aud sunetul vocii sale sau îi zăresc faţa sau trupul întorcându-se spre mine, de parcă mai era încă în viaţă şi ar fi venit deseori pe acolo.

Oricare mi-ar fi fost soarta, cu greu mi-aş fi putut aminti de sora mea cu drag. Dar bănuiesc că oricine simte gheara regretului, chiar dacă la mijloc nu este prea multă dragoste. Sub influenţa acestuia (şi probabil ca să-mi maschez lipsa unor sentimente mai duioase), am fost cuprins de o violentă indignare împotriva celui de pe urma căruia ea suferise atât de mult şi simţeam că, dacă aş fi avut suficiente dovezi, l-aş fi putut urmări până în pânzele albe, ca să mă răzbun, pe Orlick sau pe oricare altul.

Scriindu-i lui Joe, ca să-l consolez şi să-l asigur că voi veni la înmormântare, am petrecut zilele rămase până atunci în această ciudată stare sufletească, despre care v-am vorbit mai devreme. În ziua cu pricina, am ajuns în oraş dimineaţa devreme şi am coborât din diligenţă la „Mistreţul albastru”, având destul timp să mă duc pe jos până la fierărie.

Era iarăşi o vară cu vreme frumoasă şi, în timp ce mergeam pe drum, zilele când nu eram decât o mică făptură neajutorată, iar sora mea nu mă cruţa deloc, îmi reveniră în minte foarte limpede. Însă mi se întoarseră înmuiate în culori mai dulci, care făceau mai blând până şi vârful „scărmănătoarei”, căci acum până şi slaba răsuflare a frunzelor de fasole şi de trifoi îi şoptea inimii mele că va veni şi ziua în care ar fi bine, pentru memoria mea, ca şi alţii să se plimbe sub soare şi să se simtă împăcaţi gândindu-se la mine.

În sfârşit, îmi apăru înaintea ochilor casa şi văzui că „Trabb & Co.” o împodobise cu însemnele doliului şi o luase în stăpânire. Două persoane caraghioase şi copleşite de durere, fiecare ţinând cu ostentaţie câte o cârjă înfăşurată în pânză neagră — de parcă obiectele acelea ar fi putut aduce cuiva vreo mângâiere — erau postate la uşa din faţă. Într-una dintre ele îl recunoscui pe un vizitiu de poştalion,

care fusese dat afară de la „Mistreţul” pentru că răsturnase o tânără pereche într-o groapă cu rumeguş, chiar în dimineaţa nunţii lor, din pricina beţiei care îl adusese în situaţia să-şi mâne calul cu mâinile strâns petrecute pe după grumazul acestuia. Toţi copiii satului şi majoritatea femeilor căscau gura, plini de admiraţie, la aceşti paznici cerniţi şi la ferestrele închise ale casei şi fierăriei. Iar, când mă apropiai, unul dintre cei doi paznici (fostul vizitiu de poştalion) bătu la uşă în locul meu — sugerând astfel că eu eram mult prea sfârşit de mâhnire ca să-mi mai fi rămas atâta putere încât să bat

singur.

Un alt paznic îndoliat (un tâmplar care mâncase două gâşte odată, în urma unui rămăşag) deschise uşa şi mă conduse în salonaşul de musafiri. Aici, domnul Trabb pusese stăpânire pe cea mai bună masă, lungind-o cu toate tăbliile de rezervă, şi deschisese un soi de bazar cu însemne de doliu, ajutându-se de un morman de ace cu gămălie neagră. Când am intrat, tocmai terminase de înfăşat pălăria cuiva în nişte scutece lungi şi negre, ca pe un nou-născut african, şi întinse mâna după a mea. Numai că eu, neînţelegându-i gestul şi zăpăcit de toată întâmplarea, îi strânsei mâna cu toate dovezile unei călduroase simpatii.

Bietul Joe, înfăşurat într-o pelerină scurtă, legată cu o fundă mare sub bărbie, stătea deoparte, în colţul cel mai retras al încăperii, acolo unde se vedea că fusese plasat de către Trabb, fiind cel mai de seamă dintre îndoliaţi. Mă aplecai spre el şi îi zisei:

— Dragă Joe, ce mai faci?

— Pip, bătrâne, răspunse el, tu o ştii de pe vremea când era o femeie frumoasă şi...

Îmi strânse mâna cu putere, dar nu continuă.

Biddy, îngrijită şi modestă în rochia sa neagră, umbla tăcută de colo-colo şi ajuta pe toată lumea. După ce o salutai scurt pe Biddy, căci nu era momentul potrivit pentru discuţii, mă întorsei şi mă aşezai lângă Joe, începând să mă întreb în care parte a casei se afla trupul — adică ea, sora mea. Atmosfera din salon fiind îmbibată de mirosul dulceag de prăjituri, mă uitai în jur după masa cu gustări. Abia de o putui desluşi, până ce nu mi se obişnuiră ochii cu întunericul, dar zării acolo o plăcintă cu prune gata tăiată, portocale gata curăţate, sandvişuri, biscuiţi şi două carafe, pe care le cunoşteam foarte bine ca bibelouri, dar pe care nu le văzusem folosite niciodată în viaţa mea, una plină cu vin de Porto şi una cu *sherry*. Stând lângă această masă, îl recunoscui pe linguşitorul de Pumblechook, într-o mantie neagră şi cu vreo câţiva iarzi de panglică de doliu la pălărie, care ba se îndopa sănătos, ba făcea plecăciuni slugarnice, doar-doar mi-o atrage atenţia. În clipa în care reuşi să se remarce, veni drept spre mine (trăsnind a *sherry* şi-a mâncarea din care ciugulise) şi-mi zise, cu o voce spăsită:

— Dragul meu domn, aş putea să?...

Şi o făcu. Apoi, îi văzui pe domnul şi pe doamna Hubble, cea din urmă într-o muţenie paroxistică, într-un colţ. Cu toţii trebuia să ne încolonăm şi, pentru aceasta, trebuia să fim mai întâi grupaţi pe rând, de către Trabb, în mănunchiuri ridicole.

— Vreau să spun, Pip — îmi şopti Joe, în timp ce „intram în formaţie", cum zicea domnul Trabb, în salon, doi câte doi, ceea ce semăna îngrozitor cu pregătirile pentru un dans macabru —, vreau să spun, domnule, că mai degrabă aş fi dus-o eu însumi până la biserică, împreună cu vreo trei-patru prieteni adevăraţi, care să fi venit cu inima şi braţele deschise, dar s-a socotit că vecinii n-ar fi privit cu ochi buni aşa ceva şi ar spus că e o lipsă de respect.

— Batistele afară, toată lumea! strigă în clipa aceea domnul Trabb, pe un ton întristat profesionist. Batistele afară! Suntem gata!

Astfel, ne duserăm cu toţii batistele la nas de parcă ne-ar fi curs sânge, şi ne strecurarăm afară, în şir, doi câte doi, Joe cu mine, Biddy cu Pumblechook, domnul Hubble cu doamna Hubble. Rămăşiţele pământeşti ale bietei mele surori fură scoase din casă pe uşa de la bucătărie şi, deoarece făcea parte din ceremonia funebră ca, purtând coşciugul, cei şase ciocli să fie obligatoriu înăbuşiţi şi orbiţi sub un baldachin oribil de catifea neagră cu bordură albă, arătau ca un monstru orb cu douăsprezece picioare de om, înaintând anevoie şi pe dibuite, sub îndrumarea celor doi paznici — vizitiul de poştalion şi tovarăşul său.

Vecinii, totuşi, apreciară în mod deosebit aceste aranjamente şi stârnirăm multă admiraţie la trecerea prin sat, căci vlăstarele cele mai tinere şi mai viguroase ale comunităţii ne luau cu asalt, din când în când, pe neprevăzute, ca să ne rupă rândurile, şi ne pândeau în puncte strategice ca să ne intercepteze. În astfel de momente, cei mai greu de ţinut în frâu dintre ei strigau, plini de emoţie, de îndată ce ne făceam apariţia după vreun colţ, unde ne pândeau: „Uite-i că vin! Uite-i că vin!" şi eram primiţi cu urale. În timpul acestui marş, am fost neîncetat sâcâit de netrebnicul de Pumblechook, care, venind imediat în urma mea, a stăruit tot drumul, în semn de atenţie delicată, să-mi potrivească panglica de la pălărie, care-mi flutura pe spate, şi să-mi îndrepte pelerina. La un moment dat, am observat cu uluire mândria neînchipuit de mare a domnului şi doamnei Hubble, care nu-şi mai încăpeau în piele, înfumuraţi şi fuduli pentru că făceau parte dintr-o procesiune atât de distinsă.

Apoi întinderea mlaştinilor se desfăşură desluşit înaintea noastră, cu pânzele bărcilor de pe râu iţindu-se, ici-colo, pe deasupra, şi intrarăm în cimitir, apropiindu-ne de mormintele părinţilor mei, pe care nu îi cunoscusem, „Philip Pirrip, răposat al acestei parohii, şi, de asemenea, Georgiana, soţia celui de mai sus". Acolo, sora mea fu coborâtă, în

linişte, în pământ, în vreme ce sus, în înalturi, ciocârliile cântau, iar jos, adierea vântului desena umbrele norilor şi ale copacilor.

Despre purtarea deloc smeritului Pumblechook în vreme ce se petreceau toate acestea nu vreau să spun decât că îmi era adresată în întregime mie. Chiar şi în clipa în care fură citite acele pasaje biblice care-i amintesc omului că nu aduce nimic cu sine când vine pe lume şi nu ia nimic din ea când o părăseşte, că este trecător ca umbra şi niciodată statornic pe pământ, l-am auzit tuşind, ca să insinueze astfel că există o excepţie în cazul unui tânăr gentleman care a intrat, pe neaşteptate, în posesia unei mari averi. Când ne-am întors, avu îndrăzneala să-mi spună că şi-ar fi dorit ca sora mea să fi putut afla că îi făcusem o asemenea cinste, venind la înmormântarea ei, şi să-mi dea de înţeles că ea ar fi considerat că a făcut un târg bun, obţinând această cinste cu preţul morţii sale. După aceea, dădu pe gât tot ce mai rămăsese din *sherry,* iar domnul Hubble dădu pe gât vinul de Porto, stând la taclale amândoi (ceea ce am băgat de seamă că e un lucru obişnuit în astfel de cazuri), de parcă ar fi fost dintr-o cu totul altă rasă decât răposata, şi anume una despre care se ştia bine că este nemuritoare. În cele din urmă, Pumblechook plecă, împreună cu domnul şi cu doamna Hubble — ca să facă, puteam să bag mâna în foc, o seară de petrecere din eveniment şi să povestească la „Luntraşii voioşi" că el era întemeietorul viitorului meu strălucit şi cel dintâi binefăcător al meu.

După ce plecară cu toţii şi după ce Trabb şi oamenii săi — mai puţin ucenicul său, deşi mă uitasem după el — îşi strânseră catrafusele şi se duseră, casa păru că se însănătoşeşte. La puţin timp, Biddy, Joe şi cu mine luarăm o gustare rece — dar ne aşezarăm la masă în salonaşul musafirilor, nu în vechea bucătărie, iar Joe se arătă atât de atent la ce făcea cu furculiţa şi cuţitul, cu solniţa şi cu toate celelalte, încât toţi trei ne simţirăm stingheri. Dar, după cină, când îl convinsei să-şi ia pipa şi să dăm o raită prin fierărie, aşezându-ne apoi unul lângă altul pe bolovanul de afară, ne simţirăm mai bine. Băgai de seamă că, după înmormântare, Joe se schimbase de haine, dar în aşa fel încât să ajungă la un compromis între hainele sale de duminică şi cele de lucru — în care dragul meu prieten arăta mult mai firesc şi mai a om adevărat, aşa cum era.

Fu deosebit de încântat când îl întrebai dacă pot să dorm în odăiţa mea — iar eu, de asemenea, căci simţii că fac un gest foarte frumos cerându-i acest lucru. Când umbrele înserării

începură să ne înconjoare, prinsei un prilej pentru a ieşi prin grădină cu Biddy, să mai stăm de vorbă.

— Biddy, zisei eu, cred că s-ar fi cuvenit să-mi scrii şi mie

despre această tristă întâmplare.

— Adevărat, domnule Pip? făcu Biddy. Ţi-aş fi scris, dacă aş fi

crezut că se cuvenea.

— Să nu-ţi închipui că vreau să fiu rău, Biddy, dacă-ţi spun că, după părerea mea, ar fi trebuit să crezi că se cuvine.

— Adevărat, domnule Pip?

Era atât de tăcută şi avea un fel de-a fi atât de la locul său, de blând şi de drăguţ, încât îmi venea peste mână să mă gândesc că, dojenind-o, aş fi putut s-o fac iarăşi să plângă. Aşa că, după ce mă uitai puţin la ochii ei plecaţi, în timp ce mergea alături de mine, renunţai la acest subiect.

— Bănuiesc că o să-ţi fie greu să rămâi aici, acum, draga mea Biddy.

— Oh, n-aş mai putea, domnule Pip, zise Biddy pe un ton de regret, totuşi convinsă şi liniştită. Am vorbit cu doamna Hubble şi-o să mă duc la ea, începând de mâine. Sper că, împreună, vom fi în stare să avem puţină grijă de domnul Gargery, până se mai linişteşte.

— Din ce-o să trăieşti tu, Biddy? Dacă ai nevoie de nişte bani...

— Din ce-o să trăiesc? îmi reteză Biddy vorba, îmbujorându-se o clipă la faţă. Păi, hai să-ţi spun, domnule Pip. O să încerc să obţin postul de învăţătoare la şcoala nouă, care e aproape gata. Pot obţine recomandări de la toţi vecinii şi nădăjduiesc că mă voi dovedi sârguincioasă şi răbdătoare, şi o să mai învăţ şi eu, în timp ce o să-i învăţ pe ceilalţi. Ştii, domnule Pip, continuă Biddy, cu un zâmbet, ridicându-şi ochii spre mine, şcolile noi nu sunt la fel cu cele vechi, dar eu am învăţat destul de mult de la dumneata şi, de atunci, am avut timp să mai fac ceva progrese.

— Sunt încredinţat că tu vei face mereu progrese, Biddy, în orice împrejurări.

— Ah! Cu excepţia laturii urâte a firii omeneşti din mine, murmură Biddy.

Nu era atât un reproş, cât un gând scăpat cu voce tare. Ei! Socotii că ar fi mai bine să renunţ şi la acest subiect. Aşadar, mai făcui vreo câţiva paşi împreună cu Biddy, uitându-mă tăcut la ochii ei plecaţi.

— N-am auzit amănunte despre moartea surorii mele, Biddy.

— Nu sunt prea multe, biata de ea. De vreo patru zile se simţea foarte rău — deşi îi mersese mai bine în ultima vreme — când, pe neaşteptate, şi-a revenit, spre seară, tocmai la ora ceaiului, şi a spus foarte clar: „Joe”. Cum de mult nu mai rostise nici un cuvânt, am dat fuga să-l chem pe domnul Gargery din fierărie. Ea mi-a arătat prin semne că voia ca el să se aşeze lângă ea şi voia să-i pun braţele pe după gâtul lui. Aşa că i le-am pus pe după gâtul lui şi atunci ea şi-a culcat capul pe umărul lui, foarte mulţumită şi fericită. Apoi, a zis din nou „Joe” şi o dată „iertare” şi o dată „Pip”. După care nu şi-a mai ridicat capul de acolo şi abia la o oră după aceea am aşezat-o în patul ei, fiindcă am văzut că se sfârşise.

Biddy plângea. Grădina întunecată, drumul şi stelele care

începuseră să răsară, toate se vălurire sub ochii mei.

— Nu s-a mai aflat nimic nou despre atac, Biddy?

— Nimic.

— Ai idee ce s-a mai întâmplat cu Orlick?

— Aş zice, după culoarea hainelor lui, că lucrează la cariera de piatră.

— Asta înseamnă că l-ai mai văzut?... De ce te uiţi la copacul ăla umbros de pe drum?

— L-am văzut acolo, în noaptea în care a murit ea.

— Şi n-a fost ultima oară când l-ai văzut, Biddy?

— Nu. L-am mai văzut şi adineauri, tot acolo, cam de când ne plimbăm noi pe-aici... N-are nici un rost! mă opri Biddy,

punându-şi mâna pe braţul meu, fiindcă mă pregăteam să dau o fugă până acolo. Ştii bine că nu te-aş păcăli. Acum un minut era acolo, dar a plecat.

Eram revoltat la culme să descopăr că Biddy mai era încă urmărită de individul acela şi tare îndârjit împotriva lui. Îi spusei şi ei asta şi adăugai că aş da oricâţi bani mi s-ar cere sau aş îndura

orice doar ca să-l ştiu plecat din acest ţinut. Încetul cu încetul, mă linişti, vorbindu-mi despre cât de mult mă iubea Joe şi despre cum nu se plângea el niciodată — nu preciză că de mine, nu era nevoie, căci ştiam ce vrea să spună —, ci mereu îşi făcea datoria în viaţă, cu braţ puternic, cu vorbe puţine şi cu o inimă simţi-toare.

— Într-adevăr, e greu să-l vorbeşti de bine atât cât merită, zisei eu. Dar, Biddy, o să stăm mai des de vorbă despre toate lucrurile acestea, fiindcă de bună seamă că am să vin de-acum mai des pe aici. N-am să-l las singur pe bietul Joe.

Biddy nu zise nimic.

— Biddy, mă auzi?

— Da, domnule Pip.

— Ca să nu mai spun de faptul că îmi spui „domnule Pip", ceea ce mi se pare de prost-gust, Biddy... Ei, ce părere ai?

— Ce părere am? întrebă Biddy, timidă.

— Biddy, zisei eu într-un mod foarte hotărât, îţi cer, fiindcă vreau să ştiu, să-mi spui ce părere ai despre asta!

— Despre asta? făcu Biddy.

— Şi nu mă mai îngâna! replicai eu. Nu obişnuiai să mă îngâni, Biddy!

— Nu obişnuiam! zise Biddy. O, domnule Pip! Nu obişnuiam!

Mă gândii c-ar fi mai bine dacă aş renunţa şi la acest subiect. Însă, după ce dădurăm un ocol, în tăcere, grădinii, revenii la punctul de plecare.

— Biddy, începui, am spus ceva în legătură cu faptul că voi veni mai des pe aici, să-l văd pe Joe, iar tu mi-ai primit vorbele cu o tăcere

apăsată. Fii atât de bună, Biddy, şi spune-mi de ce.

— Bine, atunci... Sunteţi foarte sigur că veţi veni, într-adevăr, să-l vedeţi mai des? mă întrebă Biddy, oprindu-se pe poteca îngustă a grădinii şi privindu-mă, sub lumina stelelor, cu ochii ei limpezi şi sinceri.

— Oh, Dumnezeule! zisei eu, văzându-mă silit, în disperare de cauză, să nu-i răspund. Asta e chiar o latură foarte urâtă a firii omeneşti! Te rog, Biddy, să nu mai spui nimic. Cu asta m-ai supărat foarte tare!

Din acest motiv, foarte bine întemeiat, am ţinut-o la distanţă pe Biddy în timpul mesei de seară şi, când am urcat în odăiţa mea, i-am spus noapte bună în cel mai demn mod pe care, în sufletul meu revoltat, l-am socotit potrivit cu înmormântarea şi cu celelalte întâmplări din ziua aceea. Fiindcă m-am trezit des peste noapte, din sfert în sfert de oră, am cugetat amar la cât de răutăcios, cât de jignitor şi de nedrept se purtase Biddy cu mine.

Trebuia să plec dis-de-dimineaţă. Ei, bine, dis-de-dimineaţă am ieşit din casă şi am tras cu ochiul, nevăzut de nimeni, printr-una din ferestrele de lemn ale fierăriei. Am rămas acolo, câteva minute, uitându-mă la Joe, deja la muncă, având pe faţă o aură de sănătate şi putere, care o făcea să strălucească de parcă pusese deoparte, înlăuntrul său, soarele luminos al vieţii, care îşi trimitea acum razele pe chipul său.

— La revedere, dragă Joe!... Nu, nu-ţi şterge mâna, pentru numele lui Dumnezeu, dă-mi mâna ta înnegrită, aşa cum e!... O să mă întorc curând şi-o să vin mai des.

— Niciodată nu e prea curând, domnule, spuse Joe, şi niciodată nu-i prea des, Pip!

Biddy mă aştepta în pragul uşii de la bucătărie, cu o cană cu lapte şi o coajă de pâine.

— Biddy, zisei eu, întinzându-i mâna la plecare, nu sunt supărat, dar m-ai rănit...

— Nu, să nu te simţi rănit, mă imploră ea cu însufleţire. Lasă-mă să mă simt eu rănită fiindcă n-am fost mărinimoasă.

Încă o dată, ceţurile se ridicară când mă îndepărtai de casă. Dacă ele îmi dezvăluiau, aşa cum bănuiesc astăzi că se întâmpla, faptul că nu aveam să mă mai întorc şi că Biddy avusese dreptate, tot ce pot să mai spun este că nu se înşelau.

Capitolul XXXVI

Herbert Şi cu mine o duceam din ce în ce mai rău cu datoriile, analiza cheltuielilor, acordarea unor marje şi alte tranzacţii exemplare de acelaşi fel. Iar timpul îşi vedea de drum, că voiam sau nu, aşa cum face el de obicei. Aşa am ajuns la vârsta majoratului — împlinindu-se prezicerea lui Herbert că voi fi major înainte să aflu tot adevărul despre situaţia mea.

Şi Herbert devenise major, cu opt luni mai devreme decât mine. Dar, pentru că nu avea nimic altceva de dobândit decât majoratul, evenimentul nu produse mare senzaţie la „Hanul lui Barnard". Aşteptam amândoi să ajung eu la cea de-a douăzeci şi una aniversare, construind un noian de ipoteze şi presupuneri, întrucât amândoi socoteam că domnul Jaggers nu va avea încotro şi va trebui să-mi spună ceva lămuritor cu acest prilej.

Avusesem grijă să fie bine înţeles în Little Britain când urma să vină ziua mea. În ajun, primii o înştiinţare oficială de la Wemmick că domnul Jaggers s-ar bucura dacă i-aş face o vizită la ora cinci, în după-amiaza fericitei zile. După aceasta, Herbert şi cu mine rămaserăm încredinţaţi că avea să se petreacă un lucru minunat, ceea ce îmi stârni o neobişnuită emoţie când îmi făcui apariţia, ca un adevărat model de punctualitate, la biroul custodelui meu.

În încăperea din faţă, Wemmick mă felicită şi îşi frecă nasul, pe-o nară, cu o bucată de hârtie de mătase împăturită frumos, a cărei înfăţişare îmi plăcu mult. Însă nu pomeni nici un cuvânt în legătură cu ea şi mă pofti, cu un semn din cap, în biroul personal al custodelui meu. Era noiembrie, iar domnul Jaggers stătea lângă foc, cu spatele sprijinit de cămin şi cu mâinile vârâte sub pulpanele hainei.

— Ei, Pip, zise el, astăzi trebuie să-ţi spun domnule Pip. Felicitări, domnule Pip!

Ne-am dat mâna — avea întotdeauna o strângere de mână deosebit de scurtă şi viguroasă — şi i-am mulţumit.

— Trage-ţi un scaun, domnule Pip! zise custodele meu.

Când mă aşezai, îşi păstră atitudinea, plecându-şi fruntea către ghetele cu care era încălţat, şi în clipa aceea mă simţii tare neajutorat — ceea ce îmi aduse aminte de ziua aceea de demult, când fusesem suit cu forţa pe o piatră de mormânt. Cele două măşti sinistre de pe raft nu se aflau prea departe de el şi păreau că se dau de ceasul morţii încercând, prosteşte, să tragă cu urechea la discuţie.

— Şi-acum, tinere, începu custodele meu, de parcă eram un martor chemat la bară, o să stau puţin de vorbă cu dumneata.

— Vă rog, domnule.

— La ce valoare apreciezi dumneata, zise domnul Jaggers, mai întâi

aplecându-se în faţă, ca să se uite în podea, şi apoi dând capul pe spate, ca să se uite în tavan, la ce valoare apreciezi dumneata că se ridică modul dumitale de trai?

— La ce valoare, domnule?

— La..., repetă domnul Jaggers, continuând să se uite în tavan, valoarea de...?

Apoi îşi plimbă privirile prin birou, de jur împrejur, oprindu-se puţin cu batista în mână, la jumătatea drumului către nas.

Îmi cercetasem şi îmi clasasem cheltuielile atât de des, încât îmi desfiinţasem până şi cea mai mică noţiune pe care o avusesem vreodată despre consecinţele şi însemnătatea lor. Şovăind, îi mărturisii că nu sunt în stare să răspund. Însă răspunsul meu păru să fie foarte pe placul domnului Jaggers, care spuse:

— Mă gândeam eu!

Şi îşi suflă nasul cu un aer de satisfacţie.

— Acum, eu ţi-am pus dumitale o întrebare, prietene, continuă domnul Jaggers. Dumneata ai ceva să mă întrebi pe mine?

— Bineînţeles că ar fi o mare uşurare pentru mine, domnule, să vă pot pune câteva întrebări, dar îmi amintesc că m-aţi oprit s-o fac.

— Pune-mi o întrebare, mă îndemnă domnul Jaggers.

— Voi afla astăzi cine este binefăcătorul meu?

— Nu. Întreabă-mă altceva.

— Taina aceasta mi se va dezvălui curând?

— Renunţă la subiectul acesta, pentru moment, zise domnul Jaggers, şi întreabă-mă altceva.

M-am uitat în jurul meu, dar se părea că nu mai aveam altă portiţă de scăpare şi că trebuia să-l întreb:

— Am... oare... ceva de primit, domnule?

La aceasta, domnul Jaggers zise, triumfător:

— Mă gândeam eu c-o să ajungem şi aici!

Şi îi strigă lui Wemmick să-i aducă hârtia. Wemmick apăru, îi înmână hârtia şi dispăru.

— Acuma, domnule Pip, zise domnul Jaggers, ascultă-mă bine, te rog. Ai scos bani cu grămada de la noi — numele dumitale apare destul de des în registrul de casă al lui Wemmick. Dar, bineînţeles, tot mai ai datorii, nu-i aşa?

— Mă tem că trebuie să spun da, domnule.

— Ştii bine că trebuie să spui da, nu-i aşa? făcu domnul Jaggers.

— Da, domnule.

— Nu te întreb cât anume eşti dator, fiindcă asta nu ştii şi, chiar dacă ai şti, nu mi-ai spune-o, ci ai declara o sumă mai mică. Ba da, ba da, prietene! strigă domnul Jaggers, dând din deget către mine să mă oprească, fiindcă eu trăsesem aer în piept ca să protestez. Se prea poate să crezi că n-ai fi făcut-o, dar te asigur că ai fi făcut-o. Iartă-mă,

te rog, dar ştiu mai bine decât dumneata. Acuma, ia această foaie de hârtie în mână. Ai luat-o? Foarte bine. Despătureşte-o şi spune-mi ce reprezintă.

— Este un bilet de bancă, zisei eu, pentru cinci sute de lire.

— Este un bilet de bancă, repetă domnul Jaggers, pentru cinci sute de lire. De altfel, o sumă destul de frumuşică, aş zice eu. Dumneata nu eşti de-aceeaşi părere?

— Cum aş putea crede altfel?

— Aha! Dar răspunde-mi la întrebare, zise domnul Jaggers.

— Fără îndoială.

— Fără îndoială, o consideri o sumă frumuşică. Bun, această sumă frumuşică îţi aparţine, Pip. Este un cadou pentru aniversarea dumitale de astăzi, un acont din averea care te aşteaptă. În limitele acestei sume frumuşele *per annum*[27], şi nu mai mult, va trebui să trăieşti până ce îşi va face apariţia donatorul întregii averi. Aceasta vrea să însemne că, de acum, o să fii singurul responsabil pentru toate chestiunile băneşti care te privesc şi vei scoate de la Wemmick o sută douăzeci şi cinci de lire *per quarter*[28], până ce vei intra în legătură cu sursa acestor venituri, când nu vei mai discuta cu mijlocitorul său. După cum ţi-am mai spus şi înainte, eu sunt doar un mijlocitor. Execut instrucţiunile pe care le-am primit şi sunt plătit pentru ceea ce fac. Personal, le consider nechibzuite, dar nu sunt plătit să-mi exprim vreo părere despre meritele lor.

Începusem să spun că îi sunt recunoscător binefăcătorului meu pentru generozitatea cu care eram întreţinut, când domnul Jaggers mă opri:

— Pip, zise el rece, nu sunt plătit să transmit cuiva cuvintele dumitale.

Apoi îşi încheie pulpanele hainei, aşa cum încheiase şi discuţia, şi rămase nemişcat, încruntându-se la ghete, de parcă le

bănuia că uneltesc împotriva sa.

După câteva clipe de tăcere, îndrăznii să reîncep:

— V-am pus, mai adineauri, o întrebare, domnule Jaggers, la care m-aţi rugat să renunţ pentru moment. Sper că nu greşesc cu nimic dacă repet întrebarea.

— Ce întrebare?

Aş fi putut să-mi închipui că nu-mi va veni în ajutor, dar mă zăpăcii văzând că trebuia s-o formulez din nou, de parcă n-aş mai fi rostit-o până atunci.

— Vă întrebam, zisei eu după o scurtă şovăială, dacă ocrotitorul meu, sursa veniturilor despre care aţi pomenit şi dumneavoastră, domnule Jaggers, va fi curând...

Şi aici mă oprii, din delicateţe.

— Va fi curând ce? stărui domnul Jaggers. După cum sună, aceasta

nu-i o întrebare, înţelegi?

— ...Va fi curând la Londra, zisei eu, după ce căutasem să dau un sens precis cuvintelor, sau îmi va da întâlnire în altă parte?

— Uite cum stau lucrurile, răspunse domnul Jaggers, ţintuindu-mă pentru prima dată cu ochii lui negri, înfundaţi în orbite. Trebuie să ne întoarcem la seara în care ne-am cunoscut noi doi, în satul tău. Ce ţi-am spus eu atunci, Pip?

— Mi-aţi spus, domnule Jaggers, că s-ar putea să treacă ani de-a rândul până când va apărea persoana respectivă.

— Întocmai, zise domnul Jaggers, ăsta-i şi răspunsul meu de acum.

Pe când ne priveam drept în ochi, am simţit că mi se iuţeşte respiraţia din pricina arzătoarei mele dorinţe de a afla ceva lămurit. Când simţii că devenise mai iute, pricepui că şi el băgase de seamă acest lucru, şi atunci înţelesei că aveam şanse mai slabe ca oricând să scot ceva de la el.

— Dumneavoastră credeţi că vor mai trece încă nişte ani până atunci, domnule Jaggers?

Domnul Jaggers clătină din cap — nu ca răspuns la întrebare, ci respingând ideea că ar fi putut fi constrâns cumva să răspundă — şi, când ochii mei se îndreptară către cele două măşti hidoase, cu feţele schimonosite, acestea arătau de parcă atenţia le era încordată la culme şi erau gata să strănute.

— Fie, zise domnul Jaggers, încălzindu-şi gambele cu dosul palmelor sale încălzite, o să-ţi vorbesc fără ascunzişuri, prietene Pip! Aceasta este o întrebare care nu trebuie să-mi fie pusă. O să înţelegi asta mai bine, dacă îţi voi spune că este o întrebare care mă poate compromite pe mine! Uite, merg ceva mai departe şi îţi spun ceva mai mult...

În pauza pe care o făcu, se aplecă atât de mult ca să se încrunte la ghetele sale, încât îşi încălzi şi pulpele.

— Când această persoană îţi va dezvălui cine este, zise domnul Jaggers, îndreptându-şi spatele, dumneata şi persoana respectivă vă veţi pune la punct treburile. Când această persoană îţi va dezvălui cine este, rolul meu în această afacere se va încheia definitiv. Când această persoană îţi va dezvălui cine este, n-o să mai fie necesar ca eu să mai ştiu ceva despre această poveste. Şi asta este tot ce aveam de spus.

Ne uitarăm unul la celălalt până ce eu îmi coborâi cel dintâi ochii, aţintindu-i în podea. Din aceste ultime cuvinte ale domnului Jaggers, trăsei concluzia că domnişoara Havisham, dintr-un anumit motiv sau fără nici un motiv anume, nu îi împărtăşise şi lui faptul că mă hărăzise Estellei. Iar lui nu îi picase bine acest lucru şi era invidios din această pricină. Ori poate că era împotriva acestui plan şi nu voia să aibă nimic de-a face cu toate acestea. Când îmi ridicai iarăşi ochii,

descoperii că domnul Jaggers se uitase pătrunzător la mine în tot acest răstimp şi încă mă mai privea.

— Dacă asta a fost tot ce aveaţi să-mi spuneţi, domnule, observai eu, atunci nu-mi mai rămâne nimic de adăugat.

Încuviinţă cu un semn din cap, îşi scoase ceasul, spaima hoţilor, şi mă întrebă unde aveam să iau masa. Îi răspunsei că în apartamentul meu, împreună cu Herbert. Urmând regulile de conduită fireşti şi necesare, îl întrebai dacă n-ar vrea să ne facă favoarea de a ne onora cu prezenţa, iar el îmi acceptă invitaţia fără să stea pe gânduri. Stărui să meargă odată cu mine până

acolo, ca să mă împiedice să fac vreo pregătire deosebită pentru el, rugându-mă să-l aştept, căci trebuia să mai scrie vreo două scrisori şi, bineînţeles, să se spele pe mâini. Aşadar, îi spusei că, până atunci, mă voi duce în biroul din faţă şi voi sta de vorbă cu Wemmick.

Adevărul este că, în clipa în care hârtia de cinci sute de lire intrase în buzunarul meu, îmi revenise în minte un plan la care mă mai gândisem şi înainte nu o dată, iar Wemmick mi se părea persoana potrivită cu care să mă sfătuiesc.

Îl găsii când tocmai îşi încuia casa de bani şi făcea ultimele pregătiri înainte să plece acasă. Se ridicase de la pupitru, aşezase cele două sfeşnice soioase de birou pe o lespede, lângă uşă, aliniindu-le cu mucarniţele, ca să fie uşor de stins, scormonise în jar, împrăştiind tăciunii, îşi pusese pălăria şi mantoul la îndemână şi se bătea peste piept cu cheia de la casa de bani, ca într-un exerciţiu de gimnastică la încheierea programului de lucru.

— Domnule Wemmick, zisei eu, aş vrea să îţi cer părerea. Sunt foarte dornic să ajut un prieten.

Wemmick îşi strânse gura ca o cutie de scrisori şi clătină din cap, de parcă ar fi fost cu totul împotriva oricărei slăbiciuni fatale de acest soi.

— Prietenul acesta, continuai eu, încearcă să intre în lumea comerţului, dar nu are bani şi a descoperit că este foarte greu şi deloc încurajator să răzbească. Ei, bine, aş vrea să îl ajut cumva să-şi facă intrarea.

— Cu bani gheaţă? întrebă Wemmick, pe un ton mai uscat decât rumeguşul.

— Cu *nişte* bani gheaţă, răspunsei eu, căci îmi fulgeră prin minte amintirea neplăcută a pachetelor de chitanţe neplătite, bine legate, de acasă. Cu *nişte* bani gheaţă şi, probabil, un avans din averea care mă aşteaptă.

— Domnule Pip, zise Wemmick, aş vrea să număr pe degete, împreună cu dumneata, dacă nu te superi, toate podurile din acest oraş care sunt la fel de înalte ca şi Chelsea Rich[29]. Hai să vedem! London Bridge, unu; Southwark, doi; Blackfriars, trei; Waterloo, patru;

Westminster, cinci; Vauxhall, şase! (Punctase pe rând fiecare nume de pod, bătând cu capătul cheii în palmă). Sunt nu mai puţin de şase, după cum vezi, din care poţi să alegi.

— Nu înţeleg, zisei eu.

— Alege-ţi podul, domnule Pip, răspunse Wemmick, apoi du-te în plimbare, pe jos, pe podul dumitale, zvârle-ţi banii în Tamisa peste balustradă şi, astfel, vei şti cum s-au dus. Ajută-ţi un prieten cu ei şi vei şti, de asemenea, cum s-au dus, dar e un sfârşit mai puţin plăcut şi mai nefolositor.

Aş fi putut vârî lesne o scrisoare prin deschizătura gurii sale, atât de larg şi-o căscase după ce-mi dăduse acest sfat.

— Asta îmi taie tot avântul, zisei eu.

— Întocmai ceea ce am urmărit, zise Wemmick.

— Atunci, părerea dumitale, îl întrebai eu cu o oarecare undă de indignare, este că un om n-ar trebui niciodată să...?

— ...Investească o proprietate portabilă într-un prieten? îmi completă Wemmick întrebarea. Cu siguranţă că n-ar trebui. Doar dacă nu vrea cumva să scape de acel prieten, şi atunci se pune întrebarea câtă avere merită investită ca să scapi de el.

— Iar aceasta, zisei eu, este părerea dumitale bine cumpănită, domnule Wemmick?

— Aceasta, replică el, este părerea mea bine cumpănită în acest birou.

— Ah! făcui eu, stăruind pe lângă el, căci mi se păru că aflasem o portiţă de scăpare. Dar tot aceasta ar fi părerea dumitale şi la Walworth?

— Domnule Pip, îmi răspunse el cu deosebită seriozitate, Walworth este un loc, iar acest birou este alt loc. Cam tot aşa cum tata-mare este o persoană, iar domnul Jaggers, alta. Să nu le confundăm. Sentimentele mele de la Walworth pot fi aflate la Walworth — în afara sentimentelor mele oficiale, nici un altul nu poate fi aflat în acest birou.

— Prea bine, zisei eu, foarte uşurat. Atunci, am să te caut la Walworth, fii sigur de asta!

— Domnule Pip, răspunse el, vei fi bine venit acolo, în calitate de persoană particulară.

Purtaserăm această discuţie cu voce joasă, fiind bine ştiut faptul că urechea custodelui meu era cea mai ascuţită dintre toate. Cum în acel moment îşi făcu apariţia în prag, ştergându-şi mâinile pe prosop, Wemmick îşi puse mantoul şi rămase să ne aştepte, ca să stingă lumânările. Ieşirăm în stradă toţi trei, dar, după ce coborârăm treptele de la intrare, Wemmick porni pe drumul său, iar domnul Jaggers şi cu mine pornirăm pe al nostru.

Nu m-am putut opri să nu-mi doresc în seara aceea, în repetate

rânduri, ca domnul Jaggers să fi avut un tată-mare în casa lui de pe strada Gerrard, sau vreun puşcoci, sau ceva, sau pe cineva care să-i mai descreţească puţin fruntea. Era foarte neplăcut, la cea de-a douăzeci şi una aniversare, să vezi că majoratul nu părea să valoreze cine ştie ce în lumea permanent supravegheată şi bănuitoare pe care o crea domnul Jaggers în jurul său. Era de o mie de ori mai bine informat şi mai ager la minte decât Wemmick şi, totuşi, mi-aş fi dorit de o mie de ori mai mult să-l fi avut pe Wemmick invitat la masă. Iar domnul Jaggers nu mă făcuse doar pe mine deosebit de trist, deoarece, după ce plecase, Herbert mărturisi despre sine, cu ochii privind ţintă la foc, că avea impresia că înfăptuise, fără doar şi poate, vreo crimă gravă căreia îi uitase amănuntele, într-atât se simţea de abătut şi de vinovat.

27 Anual (în limba latină, în original).
28 Trimestrial (în limba latină, în original).
29 Malurile Tamisei în suburbia Chelsea sunt mai înalte decât în oricare alte puncte ale cursului său.

Capitolul XXXVII

Considerând duminica drept cea mai potrivită zi pentru a afla sentimentele de Walworth ale domnului Wemmick, mi-am dedicat după-amiaza duminicii următoare unui pelerinaj la castel. Ajungând în faţa zidurilor de apărare, zării drapelul britanic înălţat şi podul mobil ridicat, dar, fără să dau înapoi din pricina acestei dovezi de ostilitate şi de rezistenţă dârză, am sunat la poartă şi am fost lăsat să intru, în cel mai paşnic mod, de către tata-mare.

— Fiul meu, domnule, zise venerabilul gentleman, după ce puse piedica la podul mobil, a ţinut minte că s-ar putea întâmpla să soseşti astăzi în vizită şi a lăsat vorbă că se va întoarce repede acasă, din plimbarea sa de după-amiază. Este foarte strict în ceea ce priveşte plimbările sale, fiul ăsta al meu. Foarte strict în toate, fiul ăsta al meu.

Am dat din cap către bătrânul gentleman, cum ar fi făcut şi Wemmick, după care am intrat în casă şi ne-am aşezat lângă foc.

— Cred, domnule, zise bătrânelul însufleţit de veselie, în vreme ce îşi încălzea mâinile la foc, că l-ai cunoscut pe fiul meu la birou?

Dădui tare din cap.

— Ha! Am auzit că fiul meu e un om priceput în meseria lui, nu-i aşa, domnule?

Dădui tare din cap.

— Da, aşa mi-au spus şi ei. Meseria lui e dreptul?

Dădui tare din cap.

— Ceea ce este un lucru cu atât mai surprinzător la fiul meu, zise bătrânelul, căci nu s-a pregătit pentru drept, ci ca să devină dogar.

Curios să aflu ce ştia bătrânelul privind reputaţia domnului Jaggers, îi răcnii numele la ureche. Mă nedumeri din cale-afară, izbucnind într-un râs din toată inima şi răspunzându-mi foarte înveselit:

— Nu, pe legea mea! Aveţi dreptate!

Nici până în ziua de azi n-am nici cea mai mică idee despre ce a vrut să spună sau ce glumă şi-a închipuit că i-am zis.

Cum nu puteam sta proptit acolo, dând la nesfârşit din cap, fără să fac vreo încercare de a-i stârni şi altfel interesul, i-am zbierat întrebarea dacă şi chemarea lui în viaţă fusese aceea de „dogar”. Mulţumită faptului că mă străduii să urlu din toţi bojocii, de mai multe ori, această denumire, bătându-l uşurel în piept pe bătrânul gentleman, ca s-o asocieze cu persoana sa, în cele din urmă izbutii să mă fac înţeles.

— Nu, răspunse bătrânul gentleman, negustor angrosist, negustor angrosist. Mai întâi, dincolo — şi mi se păru că arată în sus, pe hornul căminului, dar cred că voia să-mi spună la Liverpool — şi apoi aici, la Londra, în City. Totuşi, având un beteşug, căci sunt tare de urechi,

domnule...

Mi-am exprimat, prin gesturi, profunda uimire.

— Da, sunt tare de urechi. Având eu acest beteşug, fiul meu a intrat în domeniul dreptului şi m-a luat în grija lui, apoi, încetul cu încetul, şi-a construit această proprietate elegantă şi frumoasă. Ca să mă întorc la ceea ce-mi spuneaţi, ştiţi, continuă bătrânul, izbucnind iarăşi într-un râs din toată inima, părerea mea este că nu, fără îndoială! Aveţi dreptate!

Mă întrebam, cu modestie, dacă toată agerimea minţii mele m-ar fi făcut vreodată în stare să spun ceva care să-l fi amuzat măcar pe jumătate din cât îl amuzase această presupusă glumă, când tresării din pricina unui pocnet neaşteptat, în peretele de alături de şemineu, şi a unei clape micuţe de lemn care se deschise fantomatic şi se lăsă în jos, scoţând la iveală numele de „John" scris pe ea. Bătrânelul, urmărindu-mi privirea, strigă triumfător:

— Fiul meu s-a întors!

Şi amândoi ieşirăm la podul mobil.

Merita să dai oricât să-l vezi pe Wemmick fluturându-şi mâna şi salutându-mă de pe malul celălalt al şanţului de apărare cu apă, când am fi putut să ne strângem mâinile pe deasupra lui cu cea mai mare uşurinţă. Bătrânul era atât de încântat să pună în funcţiune podul mobil, încât nu mă oferii să-l ajut, ci aşteptai cuminte până când Wemmick îl traversă şi mă prezentă domnişoarei Skiffins, care îl întovărăşea.

Domnişoara Skiffins părea făcută din lemn şi, la fel ca însoţitorul ei, tot din branşa serviciilor poştale. Să fi fost cu vreo doi-trei ani mai tânără decât Wemmick şi îmi făcu impresia că e foarte înstărită, având multe proprietăţi portabile. Croiala rochiei de la brâu în sus, atât în faţă cât şi la spate, o făcea să semene cu un zmeu de jucărie şi înclinam să-i apreciez veşmintele drept cam prea portocalii, iar mănuşile, cam prea verzi. Însă părea să fie fată cumsecade şi îi arăta bătrânului mult respect. Nu mi-a trebuit mult să înţeleg că era un oaspete obişnuit al castelului, căci, intrând cu toţii în casă şi felicitându-l pe Wemmick pentru ingeniosul dispozitiv care-i anunţa bătrânului sosirea, el mă rugă să fiu atent, câteva clipe, la peretele din partea cealaltă a căminului şi dispăru. În scurt timp, se auzi un alt pocnet şi se deschise o altă uşiţă din perete, pe care era scris „Domnişoara Skiffins". Apoi, „Domnişoara Skiffins" se închise şi „John" se deschise; apoi, „Domnişoara Skiffins" şi „John" se deschiseră în acelaşi timp şi apoi se închiseră. Când Wemmick opri manevrarea acestor invenţii mecanice, îmi exprimai marea admiraţie pe care mi-o stârniseră, iar el îmi spuse:

— Ei, da, sunt deopotrivă drăguţe şi folositoare pentru tata-mare. Şi, pe legea mea, domnule, trebuie spus că, dintre toţi oamenii care vin la

poarta noastră, secretul acestor mânere este cunoscut doar de tata-mare, de domnişoara Skiffins şi de mine!

— Şi că domnul Wemmick le-a făcut, adăugă domnişoara Skiffins, cu mâna dumnealui şi din mintea dumnealui.

În vreme ce domnişoara Skiffins îşi scotea boneta (îşi păstră mănuşile verzi toată seara, ca un semn exterior vizibil că existau oameni străini de faţă), Wemmick mă invită să fac o plimbare cu el în jurul domeniului său şi să văd cum arăta lacul iarna. Bănuind că astfel voia să-mi dea prilejul să vorbim despre sentimentele sale din Walworth, am deschis discuţia de îndată ce am ieşit din castel.

Cântărisem problema pe îndelete, aşa că am expus-o de parcă n-aş mai fi pomenit vreodată despre aceasta. L-am informat pe Wemmick că îmi făceam griji în privinţa lui Herbert Pocket şi i-am povestit cum ne cunoscuserăm şi cum ne bătuserăm. I-am prezentat pe scurt familia lui Herbert, firea prietenului meu şi faptul că nu avea nici un mijloc de trai, depinzând de ceea ce-i putea oferi tatăl său, aceste mijloace fiind nesigure şi deloc constante. Am făcut aluzie la avantajele de care mă bucurasem eu, în nepriceperea şi neştiinţa mea de odinioară, din întovărăşirea cu el; şi i-am mărturisit teama că nu-l răsplătisem cu nimic bun, fiindcă poate s-ar fi descurcat mai bine dacă n-aş fi fost eu şi speranţele mele de înavuţire. Lăsând-o deoparte pe domnişoara Havisham, fără s-o amintesc decât în trecere, am pomenit totuşi de faptul că i-am făcut, probabil, concurenţă lui Herbert, stricându-i planurile, şi l-am asigurat că nu încăpea vreo îndoială despre mărinimia sa sufletească, departe de orice bănuială de neîncredere, răzbunare sau urzeli josnice. Din toate aceste motive (i-am spus lui Wemmick) şi pentru că era tânărul meu tovarăş şi prieten, îmi era foarte drag şi-mi doream ca situaţia mea norocoasă să se răsfrângă şi asupra lui, aşadar, de aceea căutam un sfat de la experienţa şi cunoştinţele lui Wemmick despre oameni şi despre afaceri, ca să-mi dau seama cum ar fi cel mai bine să încerc să-l ajut, cu resursele mele, pe Herbert, dăruindu-i un venit — să zicem de o sută de lire pe an —, ca să-şi păstreze curajul şi optimismul, şi, cu timpul, să-i procur mijloacele de a deveni partener într-o mică afacere. L-am rugat pe Wemmick, în încheiere, să înţeleagă că voiam ca ajutorul meu să îi parvină lui Herbert fără ca el să afle sau să bănuiască de la cine şi că nu aveam pe nimeni altcineva pe lume de la care să cer vreun sfat. Am încheiat punându-mi mâna pe umărul lui şi spunând:

— Nu mă pot împiedica să am încredere în ajutorul dumitale, deşi ştiu că asta înseamnă o bătaie de cap în plus pentru dumneata. Însă e vina dumitale, căci dumneata m-ai adus prima oară aici.

Wemmick rămase tăcut o vreme, apoi spuse, cu o oarecare uimire:

— Ei, bine, domnule Pip, trebuie să-ţi spun un lucru. Este al naibii de frumos din partea dumitale!

— Spune-mi, atunci, c-o să mă ajuţi să fac acest gest frumos! stăruii eu.

— Pe legea mea, răspunse Wemmick, clătinând din cap, nu-i meseria mea asta!

— Dar nici acesta nu este locul meseriei dumitale! observai eu.

— Ai dreptate, zise el. Ai nimerit-o! Drept la ţintă! Domnule Pip, o să mă gândesc cu toată seriozitatea, deoarece cred că lucrul pe care îl doreşti dumneata se poate face treptat. Skiffins, fratele domnişoarei, este contabil şi agent comercial. O să-l caut şi o să ne ocupăm împreună de problema dumitale.

— Îţi mulţumesc de mii de ori!

— Dimpotrivă, zise el, eu îţi mulţumesc, căci, chiar dacă ne aflăm aici în calitate de persoane particulare, trebuie spus că încă mai erau nişte pânze de păianjen de la Newgate şi pe aici, dar gestul dumitale le-a măturat cu totul.

După ce am mai stat puţin de vorbă despre acelaşi lucru, ne-am înapoiat la castel, unde am găsit-o pe domnişoara Skiffins pregătind ceai. Responsabilitatea misiunii de a prăji pâinea îi reveni bătrânului, iar venerabilul gentleman se concentră într-atât asupra acesteia încât fu în primejdie de a-şi prăji şi ochii. Masa pe care ne pregăteam s-o servim nu era masă doar cu numele, ci o realitate concretă. Tata-mare făcu o asemenea grămadă de pâine prăjită unsă cu unt încât abia de-l mai zăream în spatele ei, în timp ce o cocea la foc mic, pe un suport de fier prins de bara de sus a căminului, iar domnişoara Skiffins fierse un ditamai ceaunul de ceai, încât până şi porcul din spatele casei deveni foarte agitat, exprimându-şi neobosit dorinţa de a lua şi el parte la petrecere.

Drapelul fu coborât, iar puşca descărcată la momentul potrivit şi mă simţeam la fel de rupt de restul lumii din Walworth de parcă şanţul cu apă ar fi avut treizeci de picioare lărgime şi tot pe atâta adâncime. Nimic nu deranja tihna castelului, decât deschiderea ocazională a plăcuţelor cu „John” şi „Domnişoara Skiffins” — căci micile uşiţe păreau să fi căzut pradă unor beteşuguri spasmodice, care mă făceau să nu mă simt deloc în largul meu, până când m-am obişnuit cu ele. Am dedus, după felul metodic în care domnişoara Skiffins aranja toate lucrurile, că în fiecare duminică seara pregătea ceaiul la castel. Şi am mai bănuit că broşa aceea clasică pe care o purta, reprezentând profilul unei femei urâte, cu un nas dintr-o bucată şi cu o lună nouă în fundal, era o proprietate portabilă care îi fusese dăruită de Wemmick.

Am mâncat tot mormanul de pâine prăjită şi-am băut ceai pe măsură şi era o plăcere să ne fi văzut cât de mânjiţi cu unt şi cât de încălziţi eram cu toţii după aceea. Mai ales tata-mare, care ar fi putut trece drept şeful bătrân al unui trib de sălbatici, proaspăt uns. După o scurtă siestă, domnişoara Skiffins — pentru că micuţa slujnică

pesemne că se retrăgea în sânul familiei sale duminica după-amiaza — spălă vasele folosite la ceai, cu gesturi uimite şi nepricepute de *lady*, astfel că nici unul dintre noi nu se simţea stingherit. Când termină, îşi puse din nou mănuşile şi ne aşezarăm cu toţii în jurul focului, iar Wemmick spuse:

— Acuma, tată-mare, citeşte-ne gazeta!

Wemmick îmi explică, în vreme ce bătrânelul îşi căuta ochelarii, că aşa aveau ei obiceiul, căci venerabilul gentleman se bucura nespus să citească ştirile cu voce tare.

— N-o lua drept o scuză, zise Wemmick, dar nu mai e în stare să-şi satisfacă prea multe plăceri, nu-i aşa, tată-mare?

— Foarte bine, John, foarte bine, răspunse bătrânul, văzând că se vorbeşte despre el.

— Doar să-i mai faci, din când în când, un semn din cap, când îşi mai ridică privirile din foaie, zise Wemmick, şi-o să fie fericit ca un rege. Suntem numai ochi şi urechi, tată-mare!

— Foarte bine, John, foarte bine! răspunse voiosul bătrân, atât de preocupat şi atât de mulţumit, încât era o încântare.

Lectura cu glas tare a bătrânelului îmi aminti de orele de clasă de la sora bunicului domnului Wopsle, cu nostima deosebire că vocea părea să se audă ca pe gaura cheii. Pentru că voia să ţină lumânările aproape şi întotdeauna era la un pas de a-şi vârî ba faţa, ba ziarul în flacăra lor, bătrânul cerea tot atâta vigilenţă cât o fabrică de praf de puşcă. Dar Wemmick era deopotrivă neobosit şi blând în supravegherea sa, iar tata-mare citea mai departe, întru totul neştiutor de numeroasele intervenţii salvatoare. Ori de câte ori se uita la noi, toţi trei ne arătam cel mai profund interes şi cea mai mare uimire şi dădeam hotărâţi din cap până ce îşi relua lectura.

Cum Wemmick şi domnişoara Skiffins şedeau unul lângă altul, în timp ce eu mă aflam într-un colţ mai umbrit, observai o alungire, înceată şi treptată, a gurii domnului Wemmick, care întovărăşea mişcarea, înceată şi treptată, cu care îşi strecură braţul pe după talia domnişoarei Skiffins. Peste un timp, îi văzui palma apărând în partea cealaltă a domnişoarei Skiffins — dar, în acel moment, domnişoara Skiffins îl opri ferm cu mănuşa ei verde, desfăcându-i braţul din jurul taliei sale, de parcă ar fi fost un articol de îmbrăcăminte, şi, cu cea mai mare cumpătare a mişcărilor, aşezându-i-l pe masă, în faţa ei. Calmul domnişoarei Skiffins când făcu acest gest fu una dintre cele mai remarcabile privelişti pe care le-am văzut vreodată şi, dacă mi-aş fi închipuit că gestul se potrivea cu starea sa de concentrare asupra lecturii, aş fi ajuns la concluzia că domnişoara Skiffins îl executase mecanic.

După un oarecare timp, băgai de seamă că braţul lui Wemmick se retrăgea din nou şi, treptat, dispăru din vedere. Curând, gura lui

începu iarăşi să se lungească. Iar după câteva clipe de aşteptare încordată şi aproape dureroasă îi zării mâna reapărând de cealaltă parte a domnişoarei Skiffins. Numaidecât, domnişoara Skiffins o opri, cu hotărârea unui boxer versat, apoi îşi desfăcu, la fel ca mai înainte, această centură sau cordon, aşezându-l pe masă. Dacă ne închipuim că masa reprezenta calea virtuţii, sunt îndreptăţit să afirm că, tot timpul cât dură lectura bătrânului, braţul lui Wemmick se abătea de la calea virtuţii şi era readus la aceasta de către domnişoara Skiffins.

În cele din urmă, tata-mare începu să moţăie citind. Acesta fu pentru Wemmick semnalul să aducă un ibric mititel, o tavă cu pahare şi o sticlă neagră cu dop de porţelan, înfăţişând o înaltă faţă bisericească rubicondă şi prietenoasă. Cu ajutorul acestor accesorii, în scurtă vreme, servirăm cu toţii o băutură caldă — inclusiv bătrânul, care se înviorase iarăşi. Domnişoara Skiffins se ameţi şi am băgat de seamă că ea şi Wemmick băuseră din acelaşi pahar. Bineînţeles că n-am fost atât de nepriceput încât să mă ofer s-o conduc pe domnişoara Skiffins până acasă şi, date fiind împrejurările, m-am gândit că ar fi mai bine să plec eu cel dintâi — ceea ce am şi făcut, luându-mi un călduros rămas-bun de la tata-mare, după ce petrecusem o seară plăcută.

La nici o săptămână după aceea, am primit un bileţel de la Wemmick, scris la Walworth, prin care mă înştiinţa că nădăjduieşte că a făcut un pas înainte în problema aceea, care ne privea în calitatea noastră de persoane particulare, şi că s-ar bucura dacă i-aş mai face o vizită, să mai discutăm despre ea. Prin urmare, m-am dus din nou la Walworth, şi de câteva ori după aceea, şi l-am mai văzut pe Wemmick şi dându-ne diverse întâlniri în City, dar niciodată nu am deschis subiectul nici în biroul de pe Little Britain, nici în împrejurimi. Deznodământul a fost că am găsit un tânăr cinstit, negustor sau agent maritim, care nu intrase de prea multă vreme în afaceri, care avea nevoie de un ajutor inteligent şi de capital şi care, după o perioadă cuvenită, de acomodare şi de acumulare de capital, ar fi acceptat şi un partener. Am semnat nişte înţelegeri secrete, privindu-l pe Herbert. Eu îi plătii pe loc jumătate din cele cinci sute de lire ale mele şi mă angajai să mai plătesc şi alte sume, unele la termen fix, din venitul meu actual, altele stabilite pentru momentul în care aveam să intru în posesia averii. Fratele domnişoarei Skiffins a condus negocierile. Influenţa lui Wemmick se simţea pretutindeni, dar el nu s-a arătat niciodată.

Totul fu pus la cale cu atâta măiestrie, încât Herbert n-a avut nici o urmă de bănuială că ar fi mâna mea la mijloc. N-am să uit niciodată chipul strălucind de mulţumire cu care a venit acasă, într-o bună după-amiază, dându-mi vestea extraordinar de importantă că se întâlnise cu un anume Clarriker (aşa îl chema pe tânărul negustor), iar

acesta îi arătase o neobişnuită simpatie şi că, prin urmare, credea că şansa îi surâsese, în sfârşit. Zi după zi, pe măsură ce speranţele sale deveneau mai întemeiate, şi chipul îi devenea mai luminos, iar el trebuie să mă fi socotit un prieten din ce în ce mai simţitor, căci de-abia îmi mai puteam stăpâni lacrimile când îl vedeam atât de fericit.

În cele din urmă, primul pas fiind făcut, Herbert fu angajat într-o bună zi la firma lui Clarriker, după care îmi povesti o seară întreagă evenimentul, însufleţit de bucurie şi succes. Iar eu am plâns de-a binelea, cu lacrimi fierbinţi, când m-am dus la culcare în patul meu, gândindu-mă că speranţele mele de viitor făcuseră, totuşi, un bine cuiva.

Şi acum, ajung la un eveniment de seamă din viaţa mea, punctul de cotitură al vieţii mele. Însă, mai înainte de a începe să vi-l povestesc, şi înainte să vă descriu toate schimbările pe care le-a atras după sine, trebuie să îi mai dedic un capitol Estellei. Nu este prea mult pentru un subiect care, atât de multă vreme, mi-a stăpânit inima.

Capitolul XXXVIII

Dacă vechea Şi tihnita casă de lângă parcul din Richmond va ajunge vreodată să fie bântuită, cu siguranţă că o va bântui stafia mea. O, câte nopţi şi câte zile la rând n-a cutreierat sufletul meu neliniştit prin casa aceea, pe când Estella locuia în ea! Oriunde mi s-ar fi aflat trupul, sufletul meu întotdeauna hoinărea neobosit în jurul acelei case.

Doamna la care locuia Estella, doamna Brandley, pe numele său, era văduvă şi avea o fată cu vreo câţiva ani mai mare decât Estella. Mama arăta tânără, fiica, bătrână; obrazul mamei era trandafiriu, al fiicei era gălbejit; mama avea aplecare spre frivolitate, iar fiica spre teologie. Aveau ceea ce se numeşte o situaţie bună, şi vizitau şi erau vizitate de o mulţime de persoane. Legătura sufletească dintre ele şi Estella, dacă exista vreuna, era destul de firavă, dar era hotărât că ea avea nevoie de ele, la fel cum şi ele aveau nevoie de ea. Doamna Brandley fusese prietenă cu domnişoara Havisham înainte ca aceasta din urmă să se fi rupt de lume.

În casa doamnei Brandley şi în afara casei doamnei Brandley, am suferit toate chinurile cu putinţă pe care mi le putea pricinui Estella. Relaţiile mele cu ea, care îmi îngăduiau să mă consider familiar, dar fără a mă bucura de vreun favor, mă aduceau la disperare. Se folosea de mine ca să-şi necăjească admiratorii şi se folosea de familiaritatea dintre noi ca să ia în derâdere neîncetat adoraţia mea pentru ea. Dacă aş fi fost secretarul ei sau valetul ei, fratele ei vitreg sau vreo rudă săracă, dacă aş fi fost fratele mai mic al bărbatului cu care ar fi fost silită să se căsătorească — tot nu mi s-ar fi părut că sunt mai departe de năzuinţele mele ca acum, când mă aflam foarte aproape de ea. Privilegiul de a-i spune pe nume şi de a o auzi spunându-mi pe nume îmi înrăutăţea, în aceste împrejurări, caznele mele şi, deşi mă gândeam că acest privilegiu aproape că-i scosese din minţi pe ceilalţi admiratori ai săi, ştiam prea bine că aproape mă scosese şi pe mine din minţi.

Avea admiratori cu duiumul. Fără îndoială că, din pricina geloziei mele, vedeam un admirator în oricine se apropia de ea, dar chiar şi aşa erau mulţi.

O vizitam adesea la Richmond, auzeam vorbindu-se despre ea adesea în oraş şi obişnuiam să le invit, pe ea şi pe cele două Brandley, la câte o plimbare cu barca pe fluviu. Mai erau mese la iarbă verde, zile onomastice, ieşiri la teatru, operă, concerte, petreceri, tot felul de distracţii la care o însoţeam — dar toate erau un chin pentru mine. N-am avut parte de nici măcar o oră de fericire în preajma ei şi, cu toate acestea, douăzeci şi patru de ore din douăzeci şi patru nu făceam decât să mă gândesc la fericirea de a-i sta alături până la moarte.

În toată această perioadă — care a durat, cum se va vedea curând, un răstimp care mi s-a părut îndelungat — Estella revenea mereu la acea atitudine care dădea de înţeles că eram împreună doar pentru că ni se impusese acest lucru. Mai erau şi altfel de momente, în care îşi înfrâna deodată purtările şi părea să-i fie milă de mine.

— Pip, Pip, zise ea într-o seară, cuprinsă de o astfel de înduioşare, pe când stăteam deoparte, la o fereastră întunecată a casei din Richmond, n-ai să ţii niciodată seama de ce ţi se spune?

— În legătură cu ce?

— În legătură cu mine.

— Vrei să spui că nu trebuie să mă simt atras de tine, Estella?

— Ei, vreau să spun! Dacă nu ştii ce vreau să spun înseamnă că eşti orb.

I-aş fi răspuns că iubirea avea faima de a fi oarbă, însă am tăcut, fiindcă întotdeauna mă reţinea senzaţia — care nu era dintre cele mai puţin chinuitoare — că ar fi fost o lipsă de mărinimie din partea mea să îmi impun prezenţa, câtă vreme ştia că nu avea de ales şi trebuia să-i dea ascultare domnişoarei Havisham. Întotdeauna mi-era groază de faptul că, Estella ştiind lucrul acesta, mândria ei rănită mă respingea, iar în sufletul său mi se împotrivea.

— În orice caz, zisei eu, de data aceasta nu mi-ai spus nimic de acest fel, pentru că tu mi-ai scris să vin să te văd.

— Adevărat, zise Estella, cu un zâmbet de supărare rece, care întotdeauna mă îngheţa.

După ce privi, câteva clipe, amurgul de afară, continuă:

— Se apropie ziua când domnişoara Havisham doreşte să fiu lângă ea, la Satis. Trebuie să mă conduci până acolo şi să mă aduci înapoi, dacă vrei. Ei nu-i place ideea să călătoresc singură şi nu este de acord să-mi primească şi camerista, căci are oroare să fie bârfită de către astfel de persoane. Mă poţi duce până acolo?

— Ce întrebare, Estella!

— Aşadar, poţi? Poimâine, dacă vrei. Însă va trebui să plăteşti toate cheltuielile din banii mei. Înţelegi că trebuie să vii şi tu?

— Şi trebuie să mă supun, nu-i aşa? zisei eu.

În asta a constat toată pregătirea care mi s-a făcut în vederea acelei vizite, ca şi pentru altele de acelaşi fel. Domnişoara Havisham nu mi-a scris niciodată, nici nu mi-a fost dat vreun alt prilej de a-i vedea scrisul de mână. Am plecat a treia zi şi am găsit-o în odaia dumneaei, acolo unde o văzusem pentru prima oară. Cred că n-are nici un rost să mai spun că în Casa Satis nu se petrecuse nici o schimbare.

Domnişoara Havisham era încă şi mai îngrozitor înrobită de Estella decât fusese când le văzusem eu ultima oară împreună. Folosesc anume acest cuvânt, căci era ceva de bună seamă

îngrozitor în patima privirilor şi a îmbrăţişărilor sale. Se agăţa de

frumuseţea Estellei, de cuvintele ei, de gesturile ei şi se uita la ea, murmurând pentru sine şi cu degetele tremurânde, de parcă ar fi vrut să-şi devoreze minunata creaţie.

De la Estella îşi muta ochii spre mine, cu o privire cercetătoare, care părea că-mi pătrunde în inimă şi se încredinţează de rănile mele.

— Cum se poartă cu tine Pip? Cum se poartă cu tine? mă întreba neîncetat, cu aerul ei iscoditor, de vrăjitoare, chiar şi atunci când Estella se afla de faţă.

Iar când ne-am aşezat, seara târziu, lângă focul pâlpâitor, deveni şi mai stranie, pentru că, ţinând-o pe Estella de mână şi încleştându-se de braţul ei, smulgea de la ea, făcând referiri la ceea ce îi povestise Estella în scrisorile trimise regulat, numele şi averea tuturor bărbaţilor pe care îi subjugase. Iar domnişoara Havisham stăruia asupra acestei înşiruiri cu patima unei minţi profund zdruncinate şi tulburate, stând cu cealaltă mână pe bastonul ei, şi cu bărbia sprijinită de ea, cu ochii rătăciţi şi strălucitori aţintiţi asupra mea, ca o adevărată stafie.

Oricât de nenorocit mă făcea să mă simt şi oricât de amară mi se părea înrobirea şi chiar înjosirea pe care le simţeam, am văzut în aceasta că Estella era menită s-o răzbune pe domnişoara Havisham împotriva bărbaţilor şi că domnişoara Havisham nu avea să mi-o dăruiască decât după ce îşi va fi potolit această poftă. Am mai văzut în aceasta şi motivul pentru care Estella îmi fusese sortită mie dinainte. Trimiţând-o în lume ca să sucească minţile, să tulbure sufletele şi să stârnească suferinţă, domnişoara Havisham o trimitea cu încredinţarea răutăcioasă că Estella va fi de neatins pentru toţi admiratorii săi, căci toţi cei care s-ar fi încumetat urmau să piardă negreşit. Am mai văzut în aceasta că şi eu, deopotrivă, eram supus la chinuri dintr-o cochetărie calculată, chiar dacă aveam să fiu răsplătit. Am văzut în aceasta motivul pentru care eu fusesem îndepărtat atât de multă vreme, ca şi motivul pentru care custodele meu refuzase, ultima oară, să recunoască măcar că avea ştiinţă despre un astfel de aranjament. Pe scurt, mi-am dat seama că domnişoara Havisham era

neschimbată, la fel cum fusese întotdeauna şi cum avea să fie de-a pururi în ochii mei. Şi am mai văzut în aceasta, desluşit, umbra acelei case întunecoase şi nesănătoase, în care îşi ascunsese viaţa, ferindu-se de lumina soarelui.

Lumânările aprinse în odaia domnişoarei Havisham erau puse în nişte braţe de candelabru, fixate în perete. Se aflau sus, la mare distanţă de podea, şi ardeau greoi, cu flacăra încremenită a luminii artificiale într-un aer rar primenit. Uitându-mă de jur împrejur la ele şi la lumina săracă pe care o răspândeau, la orologiul oprit, la podoabele ofilite de nuntă de pe masă şi de pe podea şi la înfăţişarea înspăimântătoare a domnişoarei Havisham înseşi, cu umbrele sale fantomatice şi uriaşe, desenate de către foc pe tavan şi pe perete, am

văzut în toate acelaşi tâlc, pe care mintea mea îl desluşise, repetat şi răsfrânt asupra mea. Gândurile mele au trecut în odaia de vizavi, unde era întinsă masa, şi am văzut acelaşi tâlc înscris şi acolo, în pânzele de păianjen atârnând de ornamentul din mijlocul mesei, în forfota păianjenilor pe faţa de masă, în urmele şoarecilor care se îndreptau speriaţi spre adăposturile din spatele lambriurilor şi în bâjbâielile şi şovăielile gândacilor pe podea.

Cu prilejul acestei vizite, a izbucnit un schimb de cuvinte tăioase între Estella şi domnişoara Havisham. Era prima oară când le vedeam certându-se.

Stăteam aşezaţi toţi trei în jurul focului, cum v-am povestit, iar domnişoara Havisham încă o mai ţinea pe Estella strâns de braţ, când Estella începu, uşor-uşor, să se desprindă din încleştare. Şi până atunci dăduse, de mai multe ori, semne de nerăbdare şi mai degrabă îndurase sălbaticele dovezi de afecţiune decât le acceptase sau le răspunsese în acelaşi fel.

— Ce, făcu domnişoara Havisham, fulgerând-o cu privirea, te-ai săturat de mine?

— Sunt doar puţin sătulă de mine însămi, îi răspunse Estella, trăgându-şi braţul şi îndepărtându-se cu vreo câţiva paşi, până la şemineu, unde stătu privind focul.

— Spune adevărul, nerecunoscătoareo! strigă domnişoara Havisham, lovind pătimaş cu bastonul în podea. Te-ai săturat de mine!

Estella se uită la ea cu o linişte desăvârşită, după care îşi întoarse ochii spre foc. Înfăţişarea ei graţioasă şi frumosul ei chip arătau o linişte şi o nepăsare calmă faţă de ardoarea sălbatică a celeilalte, care părea mai curând o cruzime.

— Piatră nesimţitoare! exclamă domnişoara Havisham. Inimă rece, inimă de gheaţă!

— Cum aşa? zise Estella, păstrându-şi atitudinea nepăsătoare, rămânând sprijinită de şemineu şi întorcând numai ochii spre domnişoara Havisham. Dumneata îmi reproşezi că sunt rece? Dumneata?

— Şi nu eşti rece? veni sălbatica replică.

— Ar fi trebuit s-o ştii, zise Estella. Sunt aşa cum m-ai creat. Primeşte-ţi toate laudele, dar primeşte-ţi şi înfrângerile. Ia-ţi întreg triumful, dar ia-ţi şi reproşurile — pe scurt, ia-mă aşa cum sunt.

— O, uită-te la ea, uită-te la ea! strigă domnişoara Havisham amar. Uită-te la ea, atât de neînduplecată şi de nerecunoscătoare, aici, în căminul în care am crescut-o! Unde am primit-o la pieptul acesta, sângerând de atâtea răni, şi unde am iubit-o, ani de-a rândul revărsând numai dragoste asupra ei!

— Mă rog, eu, una, n-am avut nici un amestec în toată povestea, zise Estella, căci, pe când a fost pusă la cale, tot ce puteam eu face era

să merg şi să vorbesc. La ce te aştepţi? Ai fost foarte bună cu mine şi ţie îţi datorez totul. La ce altceva te mai aştepţi?

— La dragoste, răspunse cealaltă.

— O ai.

— Nu, n-o am! zise domnişoara Havisham.

— Mama mea adoptivă, replică Estella, nerenunţând nici o clipă la atitudinea ei dezinvoltă şi graţioasă, neridicându-şi nici o clipă glasul, cum făcea domnişoara Havisham, nealunecând, niciodată, nici spre mânie, nici spre tandreţe. Mama mea adoptivă, doar am recunoscut că ţie îţi datorez totul. Tot ceea ce am eu îţi aparţine negreşit. Tot ceea ce mi-ai dăruit îţi stă la dispoziţie, numai o vorbă să spui. În afară de asta, eu nu am absolut nimic. Dar, dacă îmi ceri să-ţi dau ceea ce tu nu mi-ai dăruit niciodată, recunoştinţa şi datoria mea nu pot face lucruri peste putinţă.

— Nu i-am dat niciodată dragoste? strigă domnişoara Havisham, întorcându-se sălbatic spre mine. Nu i-am dat niciodată o dragoste fierbinte, de fiecare dată amestecată cu gelozia şi cu durerea ascuţită? Iar ea îmi vorbeşte mie aşa! Să-mi spună că sunt nebună, să-mi spună că sunt nebună!

— De ce să-ţi spun că eşti nebună, răspunse Estella, tocmai eu, din toată lumea asta? Mai există vreun om pe lume care să ştie, fie şi pe jumătate cât ştiu eu, ce ţeluri urmăreşti? Mai există vreun om pe lume care să ştie, fie şi pe jumătate cât ştiu eu, ce amintire neştirbită ai tu? Eu, care am stat chiar lângă acest cămin, pe scăunelul care se mai află şi acum acolo, lângă dumneata, învăţându-ţi cuminte lecţiile şi privind în sus, la chipul dumitale, deşi chipul dumitale mi se părea ciudat şi mă înspăimânta!

— Prea curând le-ai dat uitării! gemu domnişoara Havisham. Prea curând ai dat uitării vremurile acelea!

— Nu, nu le-am dat uitării, replică Estella. Nu le-am dat uitării, ci le-am păstrat cu grijă în amintire. M-ai văzut vreodată încălcându-ţi învăţăturile? M-ai văzut vreodată că nu iau aminte la vreuna dintre lecţiile pe care mi le-ai dat? M-ai văzut vreodată îngăduind să-mi pătrundă aici — şi îşi duse mâna la piept — vreun singur lucru dintre cele pe care tu le-ai alungat? Nu fi nedreaptă cu mine!

— Eşti atât de mândră, atât de mândră! gemu domnişoara Havisham, dându-şi părul nins pe spate.

— Şi cine m-a învăţat să fiu mândră? răspunse Estella. Cine m-a lăudat când mi-am învăţat bine lecţia?

— Bine, bine, dar să fii mândră şi neînduplecată *cu mine*? aproape că ţipă domnişoara Havisham, întinzându-şi mâinile în lături. Estella, Estella, să fii mândră şi neînduplecată *cu mine*?

Estella se uită un moment la ea cu un soi de nedumerire calmă, însă fără nici un alt semn de tulburare. Apoi îşi plecă din nou ochii spre

foc.

— Nu pot să înţeleg, zise Estella, ridicându-şi ochii după câteva clipe de tăcere, de ce eşti atât de neînţelegătoare, când vin să te văd după ce-am fost plecată departe de tine. N-am uitat niciodată nedreptăţile care ţi s-au făcut şi nici pricina acestora. Nu ţi-am fost niciodată necredincioasă dumitale sau învăţăturilor dumitale. Niciodată n-am arătat vreo slăbiciune pe care să mi-o pot reproşa.

— Ar însemna o slăbiciune să-mi răspunzi cu dragoste la dragostea mea? strigă domnişoara Havisham. Da, da! Ai fi în stare s-o numeşti aşa!

— Încep să cred, zise Estella gânditoare, după alte câteva clipe de nedumerire stăpânită, că pricep cum vine asta. Dacă ţi-ai fi crescut fiica adoptivă numai şi numai în întunericul pustiu al acestor odăi şi n-ai fi lăsat-o niciodată să ştie că exista şi lumina zilei, la care ea nu ţi-a văzut nici măcar o dată chipul — dacă ai fi făcut aşa şi apoi, dintr-un anume motiv, ai fi vrut ca fiica ta să înţeleagă ce este aceea lumina zilei şi să ştie totul despre ea, ai mai fi fost dezamăgită şi supărată dacă n-ar fi reuşit?

Domnişoara Havisham, ţinându-se de cap cu mâinile, scoase un geamăt stins, legănându-se în scaun, fără să-i dea nici acum vreun răspuns.

— Ori, continuă Estella, dacă ai fi învăţat-o, ceea ce este mai aproape de adevăr, încă de la cele dintâi sclipiri ale inteligenţei, punându-ţi la bătaie, pentru aceasta, întreaga dumitale energie şi putere, că există un lucru ca lumina zilei, dar că aceasta este duşmanul şi moartea ei, iar ea va trebui să lupte întotdeauna împotriva luminii, fiindcă pe dumneata te-a nimicit şi o va nimici, la fel, şi pe ea — dacă ai fi făcut aşa şi, apoi, dintr-un anume motiv, ai fi vrut ca ea să vadă lumina zilei ca pe un lucru firesc, iar ea n-ar fi putut s-o facă, ai mai fi fost dezamăgită şi supărată?

Domnişoara Havisham stătea şi-o asculta (sau, cel puţin, aşa părea, căci eu nu îi puteam zări faţa), dar nu dădu nici acum vreun răspuns.

— Aşadar, zise Estella, trebuie să mă accepţi aşa cum m-ai făcut. Gloria nu-mi aparţine, nereuşita nu-mi aparţine, dar amândouă fac parte din mine.

Domnişoara Havisham ajunsese jos, pe podea, fără să-mi dau prea bine seama cum, printre podoabele de mireasă împrăştiate pe acolo. Am profitat de moment — pe care îl aşteptam de mult — ca să părăsesc încăperea, după ce o implorai pe Estella făcându-i un semn cu mâna să ia aminte la domnişoara Havisham. Când am ieşit, Estella încă mai stătea lângă şemineu, la fel ca mai înainte. Părul domnişoarei Havisham era răsfirat în dezordine pe podea, printre rămăşiţele podoabelor de mireasă, alcătuind un tablou sfâşietor.

Cu inima strânsă, m-am plimbat mai mult de o oră sub lumina

stelelor, prin curte, prin fabrica de bere şi prin grădina părăginită. Când, în cele din urmă, mi-am făcut curaj să mă întorc în odaie, am găsit-o pe Estella stând la picioarele domnişoarei Havisham, cârpindu-i unul dintre acele veşminte care se destrămaseră în fâşii, şi de care, de atunci, îmi aduc aminte ori de câte ori văd zdrenţele decolorate ale vechilor prapuri atârnaţi prin catedrale. Mai târziu, Estella şi cu mine am jucat cărţi, ca odinioară — numai că eram mai îndemânatici acum şi jucam jocuri franţuzeşti — şi, astfel, seara trecu şi eu mă dusei la culcare.

Stăteam în clădirea separată de casă, de cealaltă parte a curţii. Era prima oară când rămâneam peste noapte la Casa Satis, iar somnul nu voia să se lipească de mine. O mie de domnişoare Havisham mă bântuiau. O simţeam în stânga şi în dreapta pernei, şi la capul patului, şi la picioare, în spatele uşii întredeschise de la odaia de toaletă, şi în odaia cu masa de toaletă, şi în camera de deasupra, şi în camera de dedesubt — pretutindeni. În cele din urmă, când noaptea înaintă, fără grabă, către ora două, am simţit că nu mai puteam îndura cu nici un chip locul acela ca pe un loc de odihnă şi că trebuia să mă scol. Aşadar, m-am dat jos din pat şi m-am îmbrăcat, am străbătut curtea, intrând în gangul lung, pavat cu piatră, cu gând să ajung în curtea din spate şi să mă plimb pe-acolo ca să-mi răcoresc minţile înfierbântate. Însă, de cum am intrat în gang, mi-am stins lumânarea, căci am văzut-o pe domnişoara Havisham trecând de-a lungul acestuia ca o stafie şi scoţând suspine înăbuşite. Am urmărit-o de la depărtare şi am văzut-o urcând scările. Avea în mână un crâmpei de lumânare, pe care îl luase, pesemne, dintr-un candelabru din odaia sa, şi la flacăra acesteia părea o siluetă nepământeană. Oprindu-mă la prima treaptă a scării, am simţit izul de mucegai al sălii de ospeţe, fără să o văd pe domnişoara Havisham deschizându-i uşa, şi am auzit-o plimbându-se pe acolo, ba traversând culoarul şi intrând în odaia sa, ba întorcându-se şi intrând din nou în sala de ospeţe, fără să înceteze o clipă cu suspinele înăbuşite. După o vreme am încercat, prin beznă, să ies afară şi să mă întorc la mine, dar n-am putut face nici una, nici cealaltă, până ce n-au pătruns înăuntru câteva dâre din lumina zorilor şi am reuşit să desluşesc ceva în faţa ochilor. Cât am stat acolo, ori de câte ori mă apropiam de trepte, îi auzeam paşii, îi zăream lumânarea trecând, în capul scărilor, dintr-o parte într-alta, şi îi ascultam suspinele neîncetate.

A doua zi, până la plecare, între Estella şi ea nu a mai izbucnit nici o ceartă, iar neînţelegerea n-a mai fost pomenită, în vreo ocazie asemănătoare, cel puţin din câte îmi aduc eu aminte. Nici purtările domnişoarei Havisham nu se schimbaseră vreun pic faţă de Estella, deşi mie mi se păru că văd şi o umbră de frică adăugându-se la felul ei de-a fi.

Este cu neputinţă să întorc această pagină din povestea vieţii mele fără să aştern pe hârtie numele lui Bentley Drummle — însă, dacă aş putea, aş face-o cu dragă inimă.

Odată, când Piţigoii erau întruniţi în efectiv complet, şi când buna dispoziţie era cultivată la modul obişnuit, şi anume nici unul nu era de acord cu ceilalţi, Piţigoiul-şef chemă „crângul" la ordine, din pricină că domnul Drummle încă nu ridicase paharul în cinstea vreunei *lady* — or, potrivit regulilor sacre ale societăţii, era rândul acelei brute să o facă, în ziua aceea. Mi s-a părut că se uita chiorâş la mine, în felul lui, în timp ce carafele treceau din mână în mână, în jurul mesei, dar cum între noi, Piţigoii, nu exista nici urmă de bună înţelegere, gestul său putea fi socotit foarte firesc. Însă care nu-mi fu indignarea şi uluirea când el declară adunării că închină paharul în cinstea Estellei!

— Estella şi mai cum? sării eu.

— Nu-i treaba ta, replică Drummle.

— Estella de unde? întrebai eu. Eşti obligat să spui de unde!

Şi, într-adevăr, în calitate de Piţigoi, era obligat.

— De la Richmond, domnii mei, zise Drummle ignorându-mă, şi este o frumuseţe fără seamăn.

— Că multe mai ştie despre frumuseţile fără seamăn un idiot josnic ca ăsta! şoptii eu către Herbert.

— O cunosc şi eu pe acea *lady*! zise Herbert peste masă, după ce toată adunarea bău, onorând, cum se cuvenea, toastul lui Drummle.

— *Zău*? făcu Drummle.

— La fel şi eu, adăugai cu faţa stacojie.

— *Zău*? făcu Drummle. *Oh*, Doamne!

Acesta fu singurul răspuns — în afară de zăngănitul paharelor şi-al veselei — pe care fu în stare să mi-l dea făptura aceea greoaie, însă eu luai foc de parcă m-ar fi împuns cu cine ştie ce ironie şi ţâşnii în picioare, declarând că socoteam o lipsă de respect faţă de rangul de Piţigoi să se prezinte în faţa „crângului" — întotdeauna vorbeam de prezentarea în faţa „crângului" în sensul parlamentar strict al expresiei — să se prezinte în faţa „crângului" şi să propună un toast pentru o *lady*, despre care nu ştia nimic. La acestea, domnul Drummle, sărind şi el în sus, mă întrebă ce voiam să spun. Atunci, eu îi dădui cel mai grav răspuns, şi-anume că, după părerea mea, ştia unde mă putea găsi.

Discutând dacă mai era cu putinţă, într-o ţară creştină, ca acest schimb de cuvinte să nu se lase cu vărsare de sânge, Piţigoii se împărţiră în două tabere. Dezbaterea în jurul subiectului deveni atât de înfierbântată, încât pe puţin şase onorabili membri le declarară altor şase, în timpul controversei, că, după părerea lor, *ceilalţi* ştiau unde puteau fi găsiţi *ei*. Totuşi, „crângul" funcţionând ca o veritabilă curte judecătorească, în cele din urmă, se luă decizia că, dacă domnul

Drummle va putea aduce vreo dovadă din partea acelei *lady*, prin care să ateste că avusese cinstea să o cunoască, atunci domnul Pip va trebui să-şi ceară scuze, ca gentleman şi ca Piţigoi, pentru faptul că „se lăsase dus de val". Lămurirea fu stabilită pentru a doua zi (ca din pricina întârzierii să nu ni se răcească onoarea înfierbântată), când Drummle se înfăţişă cu o mică mărturisire politicoasă scrisă chiar de mâna Estellei, că avusese cinstea să danseze cu el în mai multe rânduri. Aceasta nu-mi mai lăsă nici o portiţă de scăpare şi recunoscui că „mă lăsasem dus de val" şi că nu mai aveam nici un motiv să susţin că puteam fi găsit undeva. Drummle şi cu mine fornăirăm unul la celălalt vreo oră după aceea, în vreme ce „crângul" se angajă într-o ceartă de-a valma, iar în final toată lume fu de acord că buna dispoziţie întrecuse orice aşteptări.

Povestesc acest lucru cu seninătate, deşi pe atunci numai senin nu am fost. Căci n-am cuvinte să descriu câtă durere îmi stârnea gândul că Estella îi dăduse atenţie unui asemenea ticălos, bădăran, posac şi neghiob cum nu se mai văzuse. Până în ziua de azi cred că datorită flăcării pure, generoase şi dezinteresate, care însufleţea dragostea mea pentru ea n-am putut îndura ideea că îşi plecase urechea la vorbele acelei javre. Fără îndoială că m-aş fi simţit la fel de nenorocit, oricui i-ar fi arătat bunăvoinţă, însă un personaj mai merituos mi-ar fi pricinuit o suferinţă mai uşor de îndurat.

Mi-a fost uşor să aflu — şi am aflat curând — că Drummle începuse să o curteze pe Estella cu destulă stăruinţă şi că ea îi dădea voie s-o facă. Peste puţin timp, deveni de-a dreptul nelipsit din preajma ei, şi ne ciocneam unul de altul în fiecare zi. El se

ţinea după ea cu o încăpăţânare de catâr, iar Estella îl ţinea pe lângă ea, ba încurajându-l, ba dându-i peste nas, ba măgulindu-l, ba dispreţuindu-l făţiş, ba dând dovezi că-l cunoştea foarte bine, ba arătând că abia de-şi amintea cine era.

Păianjenul, cum îl numise domnul Jaggers, era obişnuit să aştepte şi avea răbdarea speciei sale. Mai mult, avea o încredere neghioabă în banii şi în nobleţea familiei sale, ceea ce îi era deseori de folos, căci îl scutea de bătaie de cap în atingerea vreunui scop. Astfel, urmărind-o cu îndârjire pe Estella, Păianjenul întrecea multe alte insecte mai de seamă şi, adeseori, se lăsa în jos pe firul său şi pica la momentul cel mai potrivit.

La un bal dat la Richmond (pe atunci se dădeau mai peste tot astfel de baluri), la care Estella pusese în umbră toate celelalte frumuseţi feminine, prostovanul de Drummle se ţinu cu atâta stăruinţă de Estella, iar ea îi arătă atâta îngăduinţă, încât mă hotărâi să-i spun câteva vorbe despre el. Mă folosii de cel dintâi prilej, şi anume de momentul în care Estella o aştepta pe doamna Brandley, cu care să se întoarcă acasă, şi stătea deoparte, gata de plecare, printre nişte flori.

Mă aflam lângă ea, căci aproape întotdeauna le însoţeam pe amândouă când se duceau sau se întorceau de la astfel de petreceri.

— Eşti obosită Estella?

— Destul, Pip.

— E firesc.

— Mai bine spune-mi că n-ar trebui, căci mai am de scris şi scrisoarea către Casa Satis, înainte de a mă duce la culcare.

— Ca să povesteşti succesul din seara aceasta? zisei eu. De bună seamă, unul foarte jalnic, Estella.

— Ce vrei să spui? Nu mi-am dat seama de vreun succes.

— Estella, zisei eu, uită-te şi tu la individul acela, din colţul de colo, care se holbează la noi.

— De ce să mă uit la el? răspunse Estella, aţintindu-şi în schimb ochii asupra mea. Ce anume are individul acela, din colţul de colo, ca să mă folosesc de cuvintele tale, ca să merite să mă uit la el?

— Tocmai asta-i întrebarea pe care vreau să ţi-o pun, zisei eu. Căci s-a învârtit în jurul tău toată seara.

— Moliile şi tot soiul de făpturi urâte, răspunse Estella, aruncând o scurtă privire către el, se învârt mereu în jurul unei lumânări aprinse. Ce poate face lumânarea?

— Nimic, răspunsei eu. Dar Estella n-ar putea face ceva?

— Ei! zise ea după o clipă, râzând. Poate. Da. Cum vrei.

— Atunci, Estella, ascultă ce-ţi spun. Mă simt îngrozitor că îi dai apă la moară unuia ca Drummle, dispreţuit de toată lumea. Doar ştii că e dispreţuit.

— Ei, şi? zise ea.

— Ştii că este la fel de urât la suflet cum este şi la trup. Un individ găunos, arţăgos, josnic şi prost.

— Ei, şi? făcu ea.

— Ştii că nu se poate lăuda cu nimic în afară de banii lui şi de un şir ridicol de capete seci de strămoşi. Recunoşti?

— Ei, şi? repetă ea şi, de fiecare dată când o spunea, ochii ei minunaţi se deschideau tot mai mari.

Ca să trec peste obstacolul acestor două cuvinte, le-am împrumutat, repetându-le apăsat:

— *Ei, şi* iată de ce mă simt atât de nefericit!

Adevărul este că, dacă aş fi putut crede că îl încuraja pe Drummle ca să mă facă pe mine — pe mine — nefericit, m-aş fi simţit mai uşurat, dar, ca de obicei, pe mine mă scotea cu totul din discuţie, şi atunci nu mă mai puteam bizui pe aşa ceva.

— Pip, zise Estella, plimbându-şi privirea prin încăpere, nu te mai amăgi în privinţa purtării mele faţă de tine. Se prea poate să mă port aşa cu ceilalţi pentru că aşa este plănuit. N-are rost să discutăm despre aceasta.

— Ba da, are rost, zisei eu, pentru că nu pot îndura să aud lumea că spune: „Uite-o cum îşi risipeşte atenţiile şi farmecele pe un bădăran, cel mai josnic dintre toţi!”

— Eu pot, zise Estella.

— Oh! Nu fi aşa de trufaşă, Estella, şi aşa de neînduplecată.

— Poftim! În clipa asta mă numeşte trufaşă şi neînduplecată! zise Estella, deschizându-şi braţele. Iar cu o clipă mai înainte îmi reproşa că-i arăt prea multă îngăduinţă unui bădăran!

— Fără nici o îndoială că asta faci, am zis eu întru câtva dintr-o suflare, căci te-am văzut aruncându-i priviri şi zâmbete în seara aceasta, aşa cum mie, unuia, nu mi-ai oferit niciodată!

— Atunci, zise Estella întorcându-se deodată spre mine, cu o privire fixă şi gravă, dacă nu chiar mânioasă, atunci, ai vrea să te înşel şi să te prind şi pe tine în cursă?

— Oare pe el îl înşeli şi îl prinzi în cursă, Estella?

— Da, pe el şi pe mulţi alţii, pe toţi, în afară de tine. Iat-o pe doamna Brandley. Nu mai am nimic de zis.

Cu acestea, după ce am consacrat un capitol suferinţelor care îmi stăpâneau pe atunci inima într-o asemenea măsură şi care, atât de adesea, mi-o îndurerau şi mi-o chinuiau, voi trece mai departe, la întâmplarea care mă pândise mai multă vreme — întâmplare pusă la cale încă dinainte de a o cunoaşte pe Estella, adică de pe vremea când mintea sa crudă de copil suferea primele deformări în mâinile vătămătoare ale domnişoarei Havisham.

Într-o poveste orientală, lespedea grea, care avea să se prăbuşească peste patul sultanului aflat în culmea gloriei sale, a fost cioplită, încetul cu încetul, dintr-o carieră de piatră; tunelul prin care trebuia să treacă frânghia care s-o ţină la locul ei a fost, încetul cu încetul, săpat prin măruntaiele stâncii; apoi, lespedea a fost ridicată, încetul cu încetul, şi potrivită în acoperiş, frânghia a fost înfăşurată în jurul ei şi întinsă, tot încetul cu încetul, de-a lungul nesfârşitului tunel, până la inelul de fier. Când, după multă trudă, totul a fost gata şi a sosit ceasul, sultanul a fost trezit în puterea nopţii, iar securea ascuţită, care trebuia să taie frânghia legată de inelul de fier, i-a fost pusă în mână — şi el a lovit! Frânghia a fost retezată şi-a zburat într-o clipă, iar tavanul s-a năruit. La fel s-a întâmplat şi în cazul meu. Întreaga lucrare, atât din apropiere, cât şi din depărtare, care ţintea spre acest sfârşit, fusese înfăptuită. Într-o clipă, lovitura a fost dată, iar acoperişul fortăreţei mele s-a prăvălit peste mine.

Capitolul XXXIX

Împlinisem douăzeci Şi trei de ani. Nu mai auzisem nici un cuvânt care să mă lămurească în privinţa speranţelor mele de viitor şi trecuse o săptămână de la ziua mea. Herbert şi cu mine plecaserăm din „Hanul lui Barnard" de mai bine de un an şi acum locuiam în Temple. Camerele noastre se găseau în Garden Court, lângă fluviu.

Domnul Pocket şi cu mine nu ne mai aflam, de la o vreme, în aceleaşi relaţii ca la început, deşi continuam să ne înţelegem bine. Deşi nu eram în stare să mă apuc de nimic — şi pun aceasta pe seama faptului că nu-mi cunoşteam mijloacele de trai — îmi plăcea să citesc şi citeam zilnic ore la rând. Afacerea lui Herbert mergea bine, iar în ceea ce mă priveşte, toate rămâneseră aşa cum vi le-am descris la sfârşitul capitolului de mai sus.

Treburile îl mânaseră pe Herbert într-o călătorie la Marsilia. Eram singur şi cumva trist din pricina singurătăţii mele. Fără chef de nimic şi neliniştit, sperând neîncetat că ziua de mâine sau săptămâna viitoare aveau să-mi lămurească situaţia şi neîncetat dezamăgit în această nădejde, simţeam lipsa chipului vesel şi a răspunsurilor vioaie ale prietenului meu.

Era o vreme câinoasă, cu vijelie şi ploaie, apoi iar vijelie şi iar ploaie, şi cu noroi, noroi, şi iar noroi pe toate străzile. Zi după zi, un văl greu şi imens trecea peste Londra, venind dinspre răsărit, de parcă acolo era tărâmul ploilor şi-al vânturilor veşnice. Atât de furioase fuseseră rafalele, încât clădirile mai înalte din oraş rămâneseră fără tabla acoperişurilor, iar în cartierele mărginaşe copacii fuseseră doborâţi şi aripile morilor de vânt, smulse. Dinspre coastă soseau zvonuri sumbre despre naufragii şi morţi. Violente ruperi de nori însoţiseră ravagiile vântului, iar ziua aceea, care tocmai se încheia pe când eu mă aşezasem să citesc, fusese cea mai turbată dintre toate.

În partea aceea a cartierului Temple s-au schimbat de atunci multe lucruri. Nu mai există atmosfera de pustietate de odinioară, şi nici nu mai are deschidere către fluviu, cum avea pe atunci. Locuiam la ultimul etaj al ultimei case. În seara aceea, vântul care se năpustea dinspre fluviu zgâlţâia toată casa din temelii, cu bubuituri ca de tun sau de talazuri sparte la ţărm. Când vijelia aduse după sine şi ploaia, izbind-o în ferestre, iar eu îmi ridicai fără voie ochii spre ele, căci zăngăneau, am avut senzaţia că mă aflu într-un far bătut de furtună. Uneori, fumul se întorcea în rotocoale pe horn în jos, de parcă nu s-ar fi înduplecat să iasă afară pe o astfel de noapte. Când am deschis uşile şi am privit în josul scării, am văzut că lămpile de pe scară se stinseseră; iar când mi-am pus mâna streaşină la ochi, privind prin ferestrele întunecate (să le fi deschis, oricât de puţin, în colţii vijeliei

şi ai ploii de afară, nici nu începăea vorbă), am văzut că şi felinarele din curte se stinseseră, că felinarele de pe poduri şi de pe mal abia mai pâlpâiau şi că focurile de cărbuni ale şlepurilor de pe fluviu erau spulberate de vânt ca nişte picături roşietice de ploaie.

Citeam ţinând ceasul pe masă, cu gând să închid cartea la ora unsprezece. Când o închisei, orologiul de la Saint Paul laolaltă cu multe alte orologii ale bisericilor din City — unele dând tonul, altele îngânându-le, altele în contrapunct — începură să bată. Sunetul purtat de vânt părea ciudat, iar eu ascultam şi urmăream cum vântul îl lua pe sus şi-l sfâşia... când auzii nişte paşi pe scară.

N-are rost să vorbim despre neliniştea absurdă, care m-a făcut să tresar şi să mă gândesc, cu un fior, la zgomotul paşilor răposatei mele surori, căci n-a durat decât o clipă. Ciulii din nou urechea şi auzii paşii împiedicându-se, în vreme ce se apropiau. Aducându-mi aminte că lămpile de pe scară se stinseseră, îmi luai lampa la care citeam şi ieşii în capul scării. Cel care urca se opri la vederea luminii mele, căci nu mai auzii nimic.

— Este cineva jos, nu-i aşa? strigai eu, privind într-acolo.

— Da, răspunse o voce din bezna de dedesubt.

— Ce etaj căutaţi?

— Ultimul. La domnul Pip.

— Eu sunt acela... S-a întâmplat ceva?

— Nu s-a întâmplat nimic, răspunse vocea şi omul se apropie.

Stăteam cu lampa întinsă peste balustrada scării, iar omul urca încet în această rază de lumină. Era o lampă cu abajur, pentru citit, iar mănunchiul de raze pe care îl trimitea era foarte îngust, aşa că omul intra o clipă în bătaia sa, apoi ieşea imediat. Curând, zării faţa unui necunoscut, uitându-se în sus cu un aer de neînţeles, părând mişcat şi încântat că mă vede.

Pe când încercam să-i luminez drumul, am băgat de seamă că era înfofolit în haine grosolane, de călător pe mare. De asemenea, am observat că avea părul lung şi cărunt, de un cenuşiu metalic, că avea vreo şaizeci de ani, că era bine legat, cu picioarele vânjoase, şi că avea obrazul smead şi înăsprit al celor ce stau în bătaia soarelui, ploii şi vântului. Când urcă şi ultimele două trepte, iar conul de lumină al lămpii ne cuprinse pe amândoi, văzui, cu uimire prostită, că omul îşi ţinea braţele întinse către mine.

— Rogu-vă, ce doriţi? îl întrebai.

— Ce doresc? repetă el, oprindu-se o clipă. Ah, da! O să vă explic ce doresc, cu voia dumneavoastră.

— Vreţi să intraţi?

— Da, răspunse el. Vreau să intru, dragă domnule.

Îi pusesem această întrebare destul de neprimitor, căci nu-mi plăcea aerul acela bucuros şi mulţumit de recunoaştere pe care îl citeam mai

departe pe chipul său. Nu-mi plăcea pentru că mi se părea că-mi dădea de înţeles că se aştepta de la mine să-i răspund în acelaşi fel. L-am condus în odaia din care ieşisem şi, aşezându-mi lampa pe masă, l-am rugat, cât de politicos am putut, să mă lămurească.

El privi în jur cu o expresie ciudată — un soi de uimire plăcută, de parcă ar fi avut vreun amestec în lucrurile pe care le admira, şi îşi scoase întâi pălăria, apoi îşi trase peste cap pelerina grosolană. Atunci văzui că faţa îi era zbârcită şi capul chel, lungile sale plete cărunte, de un cenuşiu metalic, crescându-i doar deasupra urechilor. În schimb, nu văzui nimic care să mă lămurească asupra lui. Dimpotrivă, în clipa următoare, mă trezii că îşi întinde încă o dată braţele către mine.

— Ce înseamnă asta? zisei eu, pe jumătate convins că era nebun.

El încetă să mă mai privească, şi îşi frecă uşor ţeasta cu mâna dreaptă.

— Este o dezamăgire pentru cineva, zise el, cu glasul spart şi aspru, după ce a aşteptat atâta, la o aşa de mare depărtare, ca, atunci când vine în sfârşit atât de aproape... Dar nu eşti tu de vină pentru aceasta, nici unul dintre noi nu e de vină pentru aceasta. O să vorbesc într-un minuţel. Dă-mi un minuţel, te rog.

Se aşeză pe un scaun de lângă foc şi îşi acoperi fruntea cu mâinile sale mari, negricioase şi cu venele proeminente. Atunci, îl privii mai atent, trăgându-mă un pas înapoi, dar degeaba, tot nu-l cunoşteam.

— Nu mai e nimeni pe-aici, zise el, uitându-se peste umăr, nu-i aşa?

— Şi, mă rog, de ce îmi pui dumneata, un străin care-a venit la mine la ora asta târzie din noapte, o asemenea întrebare?

— Eşti îndrăzneţ, răspunse el, clătinând din cap către mine, cumpănit şi drăgăstos, gest cu totul de neînţeles şi din cale-afară de supărător. Mă bucur că te-ai făcut îndrăzneţ! Dar nu te repezi să mă iei de gât. O să-ţi pară rău mai târziu.

Renunţai la intenţia pe care mi-o ghicise, căci îl recunoscusem! Deşi nu-mi puteam aminti nici măcar o trăsătură a chipului său, îl recunoşteam! Dacă vântul şi ploaia ar fi spulberat toţi anii trecuţi de atunci încoace, dacă ar fi risipit toate lucrurile care se petrecuseră între timp şi ne-ar fi dus pe sus în cimitirul unde stătuserăm prima oară faţă în faţă, privindu-ne de la înălţimi atât de diferite, tot n-aş fi putut să-l recunosc mai fără şovăială pe puşcăriaşul meu decât îl recunoşteam acum, aşa cum stătea pe scaunul din faţa focului. Nu era nevoie să scoată o pilă din buzunar şi să mi-o arate. Nu era nevoie să-şi ia batista de la gât şi să şi-o lege în jurul capului. Nu era nevoie să se cuprindă în braţe şi să înconjoare camera tremurând şi uitându-se peste umăr la mine, ca să-l recunosc. Am înţeles că el era mai înainte să-mi fi dat vreunul dintre aceste indicii, cu toate că, o clipă mai devreme, nu bănuiam nici pe departe cine era.

Se întoarse către locul unde încremenisem şi întinse din nou braţele

spre mine. Neştiind ce trebuia să fac — pentru că, în uluirea mea, îmi pierdusem cu totul stăpânirea de sine — îi dădui, de voie, de nevoie, mâinile mele. Mi le strânse călduros, le ridică la buze, le sărută şi continuă să mi le ţină strâns.

— Te-ai purtat nobil, băiatul meu, zise el. Nobilul meu Pip! Şi n-am s-o uit niciodată!

Cum schiţă o mişcare, de parcă ar fi vrut să mă îmbrăţişeze, îi pusei o mână în piept şi-l împinsei în lături.

— Stai aşa! zisei. Opreşte-te! Dacă îmi eşti recunoscător pentru ceea ce am făcut pe când eram copil, nădăjduiesc că ţi-ai arătat recunoştinţa schimbându-ţi felul de viaţă. Dacă ai venit aici să-mi mulţumeşti, nu era nevoie. Totuşi, m-ai găsit, şi trebuie să fie ceva bun în sentimentul care te-a adus până aici, aşadar, n-am să te gonesc. Dar, cu siguranţă, trebuie să înţelegi că... eu...

Atenţia îmi fu atrasă în asemenea măsură de felul neobişnuit în care mă ţintuia cu privirea, încât vorbele îmi muriră pe buze.

— Spuneai, deci, reluă el, după ce ne măsuraserăm din priviri unul pe altul în tăcere, câteva clipe, spuneai că trebuie să înţeleg, cu siguranţă. Ce anume trebuie să înţeleg, cu siguranţă?

— Că n-aş vrea să reînnoiesc acea relaţie întâmplătoare cu tine, de odinioară, în împrejurările de faţă. Mă bucură gândul că te-ai căit şi ţi-ai băgat minţile în cap. Mă bucură faptul că pot să ţi-o spun. Mă bucur că, gândindu-te că merit mulţumiri, ai venit să-mi mulţumeşti. Dar drumurile noastre sunt diferite, cu totul diferite. Eşti ud şi pari obosit. Vrei să bei ceva înainte să pleci?

Îşi înnodase din nou batista la gât şi mă privea stăruitor, muşcând unul din capetele ei.

— Cred, răspunse el, continuând să ţină colţul batistei în gură şi să mă privească atent, că o să beau ceva înainte să plec, mulţumesc.

Pe o măsuţă de lângă perete era o tavă gata pregătită. Am adus-o pe măsuţa de lângă foc şi l-am întrebat ce-ar dori să bea. Atinse cu mâna una dintre sticle, fără să se uite la ea ori să zică vreun cuvânt, iar eu îi pregătii nişte rom fierbinte cu apă. Încercai să-mi ţin în frâu tremurul mâinilor, dar privirea lui aţintită asupra mea şi felul în care stătea lăsat pe spate în scaunul său şi cu colţul batistei de la gât între dinţi — de care era vădit că uitase — mă făceau să nu mă pot stăpâni. Când, în sfârşit, îi aşezai paharul dinainte, observai cu uimire că avea ochii plini de lacrimi.

Până în momentul acela rămăsesem în picioare, ca să nu-i ascund faptul că voiam să-l văd plecat. Însă mă înduioşă înfăţişarea demnă de milă a bietului om şi simţii un fior de remuşcare.

— Nădăjduiesc, zisei eu, grăbindu-mă să-mi torn şi mie ceva într-un pahar şi trăgând un scaun mai aproape de masă, că nu vei socoti că ţi-am vorbit prea aspru adineauri. N-am vrut nici pe departe una ca asta

şi îmi pare rău dacă s-a întâmplat aşa. Îţi doresc numai bine şi fericire!

Pe când îmi duceam paharul la buze, el se uită mirat la colţul batistei sale, care-i căzuse dintre dinţi, când deschisese gura să bea. Îmi întinse mâna. I-o întinsei şi eu pe-a mea, apoi el bău şi îşi trecu mâneca hainei peste ochi şi peste frunte.

— Ce-ai mai făcut de atunci? îl întrebai.

— Am fost oier la o fermă, crescător de vite şi multe altele dincolo, în Lumea Nouă, zise el, la multe mii de mile de mare furtunoasă depărtare de aici.

— Sper că ai dus-o bine.

— Am dus-o minunat. Mai erau şi alţii împreună cu mine, care o duceau şi ei bine, dar nici unul n-a izbutit atât de bine ca mine. Mi-am câştigat chiar faima în această privinţă!

— Mă bucur să aud asta.

— Iar eu speram să te aud spunând-o, dragul meu băiat.

Fără să mă opresc şi să încerc să desluşesc înţelesul acestor cuvinte sau tonul cu care fuseseră rostite, întorsei discuţia spre un subiect care tocmai îmi fulgerase prin minte.

— L-ai mai văzut vreodată, îl întrebai, pe mesagerul pe care mi l-ai trimis, odinioară, după ce şi-a îndeplinit misiunea pe care i-ai încredinţat-o?

— N-am mai dat ochii cu el a doua oară. Nici n-aveam cum.

— A venit, ţinându-şi cuvântul dat, şi mi-a adus cele două bancnote de câte o liră. Eram un băiat sărac, pe atunci, după cum ştii, iar pentru un băiat sărac bancnotele acelea au însemnat o mică avere. Dar, ca şi tine, am dus-o din ce în ce mai bine de atunci, iar acum trebuie să-mi dai voie să ţi le înapoiez. Le vei pune în slujba unui alt băiat sărac.

Mi-am scos punga. El mă urmări cu atenţie când aşezai punga pe masă şi o deschisei, alegând două bancnote de o liră din banii dinăuntru. Bancnotele erau curate şi noi, iar eu le netezii şi i le întinsei. Ţintuindu-mă cu privirea, le aşeză una peste cealaltă, le îndoi, le răsuci, le aprinse de la flacăra lămpii şi lăsă cenuşa să cadă pe tavă.

— Pot să îndrăznesc să te întreb, zise el atunci, cu un zâmbet ce aducea a încruntare şi cu o încruntare ce aducea a zâmbet, *cum* de ţi-a mers bine de când tu şi cu mine ne-am întâlnit în mlaştinile acelea pustii şi îngheţate?

— Cum?

— Îhî!

Îşi goli paharul, se ridică şi se sprijini cu mâna lui grea şi negricioasă de poliţă, într-un colţ al căminului. Îşi ridică un picior pe grătarul căminului, pentru a-l usca şi a-l încălzi, iar gheata sa udă începu să scoată aburi. Însă nu se uita nici la ea, nici la foc, ci mă privea pe mine drept în ochi. Abia în momentul acesta începui să tremur.

Am deschis gura, mişcându-mi buzele şi rostind muţeşte câteva cuvinte, după care mă căznii să-i spun, foarte încâlcit, că fusesem ales să moştenesc o avere.

— Ar putea un umil ocnaş să întrebe ce avere? întrebă el.

— Nu ştiu.

— Ar putea un umil ocnaş să întrebe a cui avere? urmă el.

Am îngăimat din nou:

— Nu ştiu.

— Îmi dai voie să ghicesc, te-aş întreba eu, care a fost venitul tău de când ai devenit major? Să începem cu prima cifră. Cinci?

Cu inima bătându-mi în piept ca un baros mânuit alandala, mă ridicai de pe scaun, rămânând cu o mână pe spetează şi uitându-mă înnebunit la el.

— Şi acum să vorbim despre custode, continuă el. Trebuie să fi fost vreun custode sau ceva asemănător, câtă vreme ai fost minor. Vreun avocat, probabil. Prima literă a numelui avocatului, ia să vedem, să fie J?

Am fost izbit, ca de un fulger, de adevărul situaţiei mele. Iar dezamăgirile, primejdiile, necazurile şi urmările acesteia se năpustiră în mintea mea puzderie, şi mă doborâră sub greutatea lor, aşa că de-abia mai răsuflam.

— Să zicem, reluă el, că omul care l-a angajat pe acel avocat al cărui nume începe cu J şi ar putea fi Jaggers a venit de peste ocean până la Portsmouth, a debarcat acolo şi a vrut să-ţi facă o vizită. „Totuşi, m-ai găsit" ai spus tu adineauri. Ei! Cum te-am găsit? Păi, i-am scris de la Portsmouth unei persoane din Londra, cerându-i amănunte despre adresa ta. Numele acelei persoane? Wemmick.

N-aş fi putut rosti un cuvânt nici dacă viaţa mea ar fi atârnat de aceasta. Am rămas în picioare, cu o mână pe speteaza scaunului şi cu cealaltă apăsându-mi pieptul, căci simţeam că mă înăbuş. Am rămas în picioare, uitându-mă înnebunit la el, până când m-am încleştat de scaun, căci odaia începuse să se învârtă şi să salte. El mă prinse în braţe, mă trase către canapea, mă întinse, sprijinindu-mă cu perne, şi se lăsă într-un genunchi lângă mine — apropiindu-şi de ochii mei faţa, pe care acum mi-o aminteam fără greş şi la vederea căreia mă înfiorai.

— Da, Pip, dragul meu băiat, eu am făcut un gentleman din tine! Eu sunt cel care a făcut asta! Am jurat atunci, demult, că, dacă vreodată aveam să mai câştig vreo guinee, acea guinee avea să fie a ta. Am jurat, mai apoi, că, dacă vreodată am să dau o lovitură şi-am să devin bogat, tu vei fi cel bogat. Am trăit greu, ca tu să trăieşti bine. Am trudit amarnic, ca tu să nu fii nevoit să munceşti. Ce te nedumereşte, băiete dragă? Crezi că-ţi spun toate acestea ca să te simţi obligat? Nicidecum! Ţi-o spun ca să ştii că nenorocitul acela de câine hăituit, pe care l-ai salvat, şi-a ridicat fruntea atât de sus încât să poată creşte

un gentleman — şi, Pip, tu eşti acela!

Scârba pe care o simţeam faţă de omul acela, groaza pe care o aveam faţă de el, sila cu care mă feream de atingerea lui n-ar fi putut fi mai mari nici dacă ar fi fost cine ştie ce fiară turbată.

— Ascultă-mă bine, Pip, eu sunt al doilea tată pentru tine. Tu eşti fiul meu şi pentru mine însemni mai mult decât oricine. Am pus bani deoparte numai ca să ai tu ce cheltui. Pe când eram tocmit ca oier şi mă aflam într-o cocioabă, în singurătate, nevăzând alte fiinţe vii decât oile, până ce aproape că uitasem cum arată chipurile omeneşti, vedeam aievea chipul tău. Îmi scăpa cuţitul din mână de nenumărate ori, în cocioaba aceea, pe când stăteam la masă, şi atunci îmi ziceam: „Iar e băiatul aici, uitându-se la mine când mănânc şi beau!" Te-am văzut acolo de multe ori, la fel de limpede cum te văzusem în mlaştinile acelea ceţoase. „Să mă bată Dumnezeu! — ziceam eu, de fiecare dată, şi apoi ieşeam afară, sub cerul liber, ca s-o strig către Ceruri — să mă bată Dumnezeu dacă, atunci când oi fi liber şi bogat, n-oi face din băiatul acela un gentleman!" Şi am făcut-o! Păi, nu? Uită-te la tine, dragă băiete! Uită-te la casa asta a ta de acum, potrivită pentru un lord! Un lord? Ha! O să faci rămăşag, pe banii tăi, cu ceilalţi lorzi şi-o să-i întreci!

Înflăcărat şi triumfător, ştiind că aproape îmi pierdusem cunoştinţa, nu băga de seamă felul în care primeam eu spusele sale. Şi aceasta era singura mea fărâmă de uşurare.

— Ascultă-mă bine! continuă el, scoţându-mi ceasul din buzunar şi întorcând spre el un inel de pe degetul meu, în vreme ce eu mă trăgeam înapoi, ferindu-mă de atingerea sa de parcă ar fi fost un şarpe. E de aur şi e o frumuseţe... e un ceas de gentleman, zic eu! Un diamant înconjurat de rubine... e un inel de gentleman, zic eu! Uită-te la rufăria ta... o rufărie fină şi frumoasă! Uită-te la hainele tale... nici că s-ar găsi haine mai bune! Pe deasupra, cărţile tale, făcu el şi îşi întoarse privirile roată prin odaie, iată-le, unele peste altele, pe rafturile lor, cu sutele! Şi le-ai citit, nu-i aşa? Am văzut că citeai una, când am intrat. Ha, ha, ha! Să mi le citeşti şi mie, băiete dragă! Chiar dacă sunt în alte limbi, pe care eu nu le înţeleg, o să mă simt la fel de mândru ca şi când le-aş înţelege.

Îmi apucă din nou mâinile şi le duse la buze, iar mie îmi îngheţă sângele în vene.

— Să nu te superi că-ţi vorbesc deschis, Pip! zise el, după ce îşi trecu din nou mâneca peste ochi şi peste frunte şi scoase din gât ţăcănitul acela de care îmi aminteam atât de bine — şi-mi era cu atât mai groază de el cu cât îl vedeam mai emoţionat. Tu nici n-ai putea face altceva mai bun decât să taci, dragul meu băiat. Fiindcă tu nu ai aşteptat atât de multă vreme aceste clipe, aşa cum le-am aşteptat eu. Tu nu te-ai pregătit pentru întâlnirea asta aşa cum m-am pregătit eu.

Dar, zău aşa, chiar nu ţi-a trecut niciodată prin minte că eu eram acela?

— Oh, nu, nu, nu! răspunsei eu. Niciodată, niciodată!

— Ei bine, vezi tu, *eu eram*, eu şi numai eu. Nimeni n-a mai luat parte la asta, în afară de mine şi de domnul Jaggers.

— Nimeni altcineva? întrebai eu.

— Nu, zise el cu o privire mirată. Cine ar mai fi trebuit să fie? Ei, dragă băiete, ce chipeş te-ai făcut! Nu-s pe undeva nişte ochi frumoşi... ia zi! Nu-s pe undeva nişte ochi frumoşi la care tu să te gândeşti cu drag?

Oh, Estella, Estella!

— Vor fi ai tăi, dragă băiete, dacă se pot cumpăra cu bani. Nu vreau să spun că un gentleman atât de şlefuit ca tine n-ar putea să-i câştige prin merite proprii. Dar banii o să te sprijine! Lasă-mă să termin ce-am început să-ţi spun, dragul meu băiat. De la cocioaba aceea şi de la slujba mea de acolo m-am ales cu banii pe care mi i-a lăsat stăpânul meu, care a murit şi care fusese ce fusesem şi eu, bani cu care mi-am cumpărat libertatea şi-am pornit pe picioarele mele. Toate lucrurile pe care le făceam, le făceam pentru tine. „Trăsni-m-ar Dumnezeu — aşa ziceam, ori de câte ori m-apucam de ceva — dacă n-o să fie pentru el!" Totul mergea ca pe roate. Aşa cum ţi-am spus adineauri, mi-am câştigat chiar faima că îmi merge strună. Banii care mi-au fost lăsaţi şi cei pe care i-am câştigat în vreo câţiva ani după aceea au fost cei pe care i-am trimis acasă, la domnul Jaggers — toţi pentru tine — atunci când a venit prima oară să te caute, aşa cum îi cerusem în scrisoare.

Oh! De n-ar fi venit niciodată! De m-ar fi lăsat la fierărie — departe de a fi mulţumit, totuşi cu mult mai fericit decât acum!

— Şi atunci, băiete dragă, pentru sufletul meu a fost o răsplată, ascultă-mă bine, să ştiu, în sinea mea, că eu creşteam un gentleman. Chiar dacă armăsarii de rasă ai coloniştilor de acolo mă umpleau de praf, trecând pe lângă mine, în vreme ce eu mergeam pe jos... ştii ce-mi spuneam? Păi, spuneam în gândul meu: „Eu cresc un gentleman mai de seamă decât o să ajungeţi voi vreodată!" Dacă vreunul dintre ei îi spunea altuia: „Ăsta a fost un ocnaş, în urmă cu vreo câţiva ani, şi a rămas şi-acum un prostănac de rând, cu tot norocul lui la afaceri!"... ştii ce-mi spuneam? Păi, spuneam în gândul meu: „Chiar dacă nu sunt eu un gentleman, nici educat nu sunt, totuşi sunt proprietar de aşa ceva! Voi toţi sunteţi proprietari de vite şi pământuri, dar care dintre voi e proprietarul unui gentleman educat la Londra?" Şi asta îmi dădea curaj să-mi văd de treabă. Şi în felul acesta am avut mereu în minte gândul că, de bună seamă, o să vin într-o zi să-mi văd băiatul şi o să-i spun cine sunt, chiar acasă la el.

Îmi puse o mână pe umăr. Mă înfiorai la gândul că nu ştiam nimic despre el, iar mâna sa ar fi putut fi pătată de sânge.

— N-a fost uşor, Pip, să plec din părţile acelea, nici lipsit de primejdii. Dar m-am ţinut tare şi, cu cât mai greu mi-a fost, cu atât mai tare m-am ţinut, căci eram foarte hotărât şi ţineam morţiş s-o fac. În cele din urmă, am reuşit. Dragul meu băiat, am făcut-o!

Încercam să-mi adun gândurile, dar eram înmărmurit. Tot timpul cât vorbise, mi se păruse că sunt mai atent la vuietul vântului şi-al ploii decât la el. Nici în momentul acela nu puteam face deosebirea între glasul lui şi glasul vijeliei, deşi cel din urmă se auzea puternic, iar al lui amuţise.

— Unde o să să stau? mă întrebă el deodată. Trebuie să stau undeva, dragul meu băiat.

— Ca să dormi? zisei eu.

— Da. Ca să dorm mult şi bine, răspunse el, căci am fost zgâlţâit de mare şi bătut de valurile ei luni în şir.

— Prietenul cu care locuiesc, zisei eu, ridicându-mă de pe canapea, nu este acasă. Poţi sta în odaia lui.

— N-o să se întoarcă mâine, nu-i aşa?

— Nu, răspunsei eu aproape maşinal, în ciuda tuturor sforţărilor mele. Nu mâine.

— Pentru că, ascultă-mă bine, dragă băiete, zise el, coborându-şi vocea şi împungându-mă prieteneşte în piept cu degetul, e nevoie de prudenţă.

— Ce vrei să spui? Prudenţă?

— Ce Dumne... e moarte sigură!

— Ce anume este moarte sigură?

— Am fost surghiunit pe viaţă. E moarte sigură că m-am întors. S-au întors prea mulţi în ultimii ani, şi o să fiu neîndoielnic spânzurat dacă or să mă prindă.

Asta mai lipsea! Nenorocitul acela, după ce mă împovărase ani de zile cu lanţurile sale blestemate de aur şi argint, îşi riscase viaţa ca să vină până la mine, iar eu îl ţineam acolo, la adăpost, în casa mea! Dacă, în loc să-mi fie groază de el, l-aş fi iubit, dacă, în loc să mă cutremur şi să mă feresc din calea lui cu dezgust, m-aş fi simţit legat de el prin cele mai puternice sentimente de admiraţie şi dragoste, tot nu m-aş fi simţit mai rău. Dimpotrivă, poate mi-ar fi fost mai bine, căci l-aş fi adăpostit dintr-o pornire firească a inimii mele.

Prima mea grijă fu să trag obloanele, ca să nu se vadă nici o geană de lumină de-afară şi apoi să încui şi să zăvorăsc uşile. Pe când făceam acestea, el stătea în picioare, lângă masă, bând rom şi ronţăind biscuiţi — iar când dădui cu ochii de el, bând şi mâncând, mi se păru că îl văd din nou pe puşcăriaşul meu în mlaştină, înfulecându-şi mâncarea. Mă aşteptam să se oprească brusc şi să se aplece să-şi pilească inelul de fier de la picior.

După ce m-am dus şi în odaia lui Herbert, închizând orice altă

trecere între aceasta şi scări, în afară de cea prin odaia unde tocmai stătuserăm de vorbă, l-am întrebat dacă vrea să se culce. El îmi răspunse că da, însă îmi ceru să-i dau ceva din „rufăria mea de gentleman", ca să se îmbrace dimineaţă. I-am adus câteva lucruri şi i le-am pregătit, să le aibă la îndemână, iar sângele mi-a îngheţat din nou în vine, când m-a prins iarăşi de mâini, urându-mi noapte bună.

Am scăpat şi m-am îndepărtat de el, fără să ştiu cum anume, apoi m-am apucat să scormonesc în jar, în odaia unde stătuserăm de vorbă, stând în faţa căminului şi fiindu-mi frică să mă duc la culcare. Am rămas acolo mai bine de o oră, prea năucit ca să pot judeca şi, până ce n-au început să mi se lege gândurile, nu mi-am dat seama pe de-a-ntregul cât de nenorocit eram şi cum mi se sfărâmase în bucăţi corabia speranţelor, care mă purtase până atunci.

Intenţiile domnişoarei Havisham în privinţa mea nu erau decât pură închipuire. Estella nu-mi era sortită. Eram primit în Casa Satis de ochii lumii, slujind drept ghimpe pentru rudele lacome şi drept un manechin, cu inimă mecanică, bun pentru a exersa asupra sa, în lipsă de altceva la îndemână. Acestea au fost primele revelaţii usturătoare. Dar cea mai ascuţită şi mai adâncă durere dintre toate era că, din pricina acestui ocnaş vinovat de cine ştie ce crime, care putea fi oricând luat din odăile acelea, unde stăteam eu acum cufundat în gânduri, şi spânzurat la poarta din Old Bailey, îl părăsisem pe Joe.

Nu m-aş fi întors la Joe şi la Biddy acum pentru nimic în lume! Pur şi simplu pentru că sentimentul că mă purtasem ca un ticălos faţă de ei era mai puternic decât oricare alt gând. Nici toată înţelepciunea din lume nu mi-ar fi putut da alinarea pe care aş fi găsit-o în simplitatea şi dragostea lor şi ştiam că niciodată, niciodată nu aveam să repar răul făcut.

La fiecare răbufnire de vânt şi la fiecare pală de ploaie, auzeam urmăritorii. În două rânduri aş fi putut jura că am auzit o bătaie în uşă şi nişte şoapte la intrare. Cu toate aceste spaime din mintea mea, am început să-mi închipui sau să-mi amintesc că avusesem tainice presimţiri despre sosirea acestui om. De pildă că, săptămâni în şir, vedeam pe stradă chipuri care mi se păreau că seamănă cu al său. Că numărul acestor înfăţişări asemănătoare devenise din ce în ce mai mare, pe măsură ce el, străbătând oceanul, se apropiase de mine. Că duhul său rău îşi trimisese astfel dinainte vestitorii şi că acum, în noaptea aceasta vijelioasă, el se ţinuse de cuvânt şi ajunsese la mine.

În năvala acestor gânduri se strecură şi acela că, de la bun început, privindu-l cu ochii mei de copil, îl socotisem un om îngrozitor de violent. Că îl auzisem pe celălalt puşcăriaş repetând întruna că încercase să-l omoare. Că îl văzusem în fundul şanţului, zbătându-se şi luptându-se ca o fiară sălbatică. Din toate aceste amintiri mi se născu, la lumina focului, spaima nelămurită că poate nu eram în siguranţă

încuiat cu el, departe de toată lumea, în puterea acelei nopţi dezlănţuite. Şi spaima aceasta crescu până ajunse să umple întreaga încăpere şi mă împinse să înşfac o lumânare şi să mă duc să mai arunc o privire la cel care era o povară cumplită pentru cugetul meu.

Îşi înfăşurase batista în jurul capului, iar chipul îi împietrise, cufundat în somn. Dormea de-a binelea, liniştit, deşi avea un pistol cu ţeava lungă aşezat alături, pe pernă. Ceva mai uşurat să-l văd astfel, am scos cu grijă cheia din uşă şi l-am încuiat pe dinafară, după care m-am întors lângă foc. Treptat, am alunecat din scaun şi m-am întins pe podea. Când m-am deşteptat, fără să fi uitat o clipă, în somn, de nenorocirea mea, clopotele bisericilor din cartierul East Side băteau de cinci, lumânările arseseră până la capăt, focul se stinsese, iar vântul şi ploaia făceau şi mai groasă bezna de afară.

Aici se sfârşeşte cea de-a doua etapă a speranţelor lui Pip.

Capitolul XL

Faptul că am fost nevoit să iau măsuri (pe cât mi-a stat în puteri) pentru siguranţa temutului meu vizitator a fost un adevărat noroc, fiindcă, frământat de acest gând la trezire, toate celelalte au fost ţinute la distanţă, într-un amestec nelămurit.

Era de la sine înţeles că nu-l puteam ţine închis în apartamentul meu. Nu aveam cum s-o fac şi orice încercare de acest fel ar fi stârnit, negreşit, suspiciuni. E drept că nu mai aveam nici un Răzbunător în serviciul meu, dar intrasem în grija unei bătrâne cotoroanţe cu gură mare, ajutată de o boccea vie de zdrenţe, pe care ea o numea nepoată-sa, iar a păstra o cameră departe de privirile lor n-ar fi făcut decât să le aţâţe curiozitatea şi să dea apă la moară presupunerilor. Amândouă aveau vederea slabă, cusur pe care eu îl puneam pe socoteala năravului lor de a se uita pe gaura cheii, şi întotdeauna te împiedicai de ele când n-aveai chef — într-adevăr, aceasta era singura lor calitate, în afară de mâna-lungă. Ca să nu le dau de bănuit acelor făpturi că ar fi vreo taină la mijloc, m-am hotărât să le anunţ, chiar de dimineaţă, că unchiul meu sosise pe neaşteptate de la ţară.

Hotărârea aceasta îmi fulgerase prin minte pe când începusem să orbecăi prin odaie, căutând cele trebuincioase să fac lumină. Cum n-a fost chip să găsesc ceva de soiul ăsta, mă văzui silit să ies până la ghereta portarului, de lângă casă, şi să-l chem pe paznic să vină să mă ajute cu felinarul său. Ei bine, coborând scările pe bâjbâite, am dat peste ceva, iar acel ceva se dovedi a fi un om ghemuit într-un colţ.

Cum omul acela nu-mi răspunse nimic când îl întrebai ce făcea acolo, ci doar se feri pe muteşte de atingerea mea, o rupsei la fugă spre gheretă şi îl rugai pe paznic să vină repede cu mine, povestindu-i întâmplarea pe drum. Vântul sufla mai turbat ca niciodată, aşa că ne gândirăm că n-avea rost să mai punem în primejdie lumina din felinar, încercând să aprindem lămpile de pe scară, dar cercetarăm casa scărilor de la prima până la ultima treaptă, fără să găsim pe nimeni. Atunci, mă gândii că necunoscutul s-ar fi putut strecura în camerele mele. Aşadar, aprinzându-mi lumânarea de la felinarul paznicului şi lăsându-l pe el în prag, am cercetat cu mare grijă fiecare cotlon al apartamentului, cu tot cu odaia în care dormea temutul meu oaspete. Totul era în ordine şi, cu siguranţă, nu intrase nici un nepoftit.

Mă tulburase grozav faptul că se întâmplase să fie un om ascuns pe scări tocmai în noaptea aceea, dintre toate nopţile din an, şi îl întrebai pe paznic, în speranţa că am să capăt o lămurire liniştitoare, în timp ce îi dădeam un păhărel, la uşă, dacă, peste noapte, trecuse pe la poarta sa vreun gentleman care părea să fi cinat în oraş până târziu. Da, răspunse el, trecuseră trei, la diferite ore din noapte. Unul locuia

în Fountain Court, iar ceilalţi doi în Lane, dar îi văzuse îndreptându-se către casele lor. În plus, singurul chiriaş permanent, în afară de mine şi de Herbert, care avea un apartament în casa aceea, era plecat la ţară de vreo câteva săptămâni şi cu siguranţă nu se întorsese în noaptea aceea, pentru că îi văzuserăm amândoi uşa zăvorâtă pe dinafară, când urcaserăm cu felinarul.

— Fiind o noapte aşa de urâtă, domnule, zise paznicul întinzându-mi paharul gol, neobişnuit de puţini oameni au trecut pe la bariera mea. Pe lângă cei trei gentlemeni de care am pomenit, nu-mi amintesc să mai fi venit cineva până la ora unsprezece, când a întrebat un străin de dumneata.

— Unchiul meu, murmurai eu, da...

— L-aţi văzut, domnule?

— Da. Oh, da!

— Şi pe cealaltă persoană cu care era?

— Persoana cu care era? repetai eu buimac.

— Mie aşa mi s-a părut, că era cu el, răspunse paznicul, căci s-a oprit când s-a oprit gentlemanul ca să mă întrebe despre dumneavoastră, şi a plecat mai departe când gentlemanul a plecat mai departe.

— Cum arăta?

Paznicul nu fusese foarte atent, ar fi zis că e un lucrător oarecare. Tot ce îşi putea aminti era faptul că avea nişte haine de culoarea prafului şi o pelerină întunecată. Paznicul nu punea mare preţ pe întâmplare, şi era firesc, pentru că nu avea motivele mele.

După ce mă descotorosii de el, ceea ce am socotit că era mai bine să fac fără să mai lungesc vorba, mintea îmi fu adânc tulburată de cele două întâlniri deopotrivă. Chiar dacă, luate în parte, fiecare putea avea o explicaţie — de pildă, să fi fost un chefliu care petrecuse până târziu la cârciumă sau la vreun prieten şi care nu mai dăduse pe la ghereta paznicului, ci nimerise drept pe scările mele, unde-l luase somnul; sau vizitatorului meu fără nume cineva care-i arătase drumul —, totuşi, luate împreună, păreau destul de îngrijorătoare pentru cineva neîncrezător şi speriat, cum ajunsesem eu din pricina întâmplărilor din ultimele ore.

Am aprins focul, care împrăştia prin odaie o lumină palidă, în momentul acela al dimineţii, şi-am aţipit puţin în faţa lui. Mi se păru că dormisem o noapte întreagă, când auzii clopotele bătând de şase. Cum mai era o oră şi jumătate până ce avea să se crape de ziuă, am aţipit din nou, tresărind mai mereu, neliniştit fiindcă ba îmi răsuna în urechi o discuţie nelămurită, ba auzeam vuietul vântului pe horn. În cele din urmă, m-am cufundat într-un somn adânc, din care mă trezii speriat, din pricina luminii de afară.

În tot acest răstimp, nu fusesem nici o clipă în stare să-mi cântăresc

situaţia, şi nu mă simţeam în stare nici acum. Nu aveam puterea nici să încep să mă gândesc. Eram foarte abătut şi mâhnit, dar într-un fel nedesluşit. Cât despre a-mi făuri vreun plan de viitor, mai uşor aş fi putut făuri un elefant. Nici atunci când am tras în lături obloanele şi m-am uitat pe fereastră, la dimineaţa umedă şi neîmblânzită, muiată toată într-o culoare plumburie, nici când am făcut câţiva paşi, trecând dintr-o cameră într-alta, nici când m-am aşezat din nou lângă foc, tremurând, aşteptând să vină servitoarea, n-am putut gândi altceva decât că eram tare nefericit — deşi n-aş fi putut spune din ce pricină, nici cât timp aveam să rămân aşa, nici în ce zi a săptămânii făceam eu această constatare, nici măcar cine eram eu, cel care se simţea astfel.

În sfârşit, bătrâna menajeră şi nepoata sa sosiră — cea din urmă cu o căpăţână greu de deosebit de pământuful ei de praf — şi se arătară foarte mirate de faptul că mă găsiră deja în picioare şi cu focul aprins. La acestea, le adusei la cunoştinţă că unchiul meu venise pe la mine în noaptea aceea, că dormea încă şi că ele trebuie să facă mai multe pregătiri pentru gustarea de dimineaţă, dată fiind situaţia. Apoi, m-am spălat şi m-am îmbrăcat, în vreme ce ele mutau mobila prin casă şi stârneau praful. Astfel, într-un soi de vis cu ochii deschişi, m-am trezit din nou aşezat în faţa focului, aşteptându-l pe *el* să vină la masă.

După un timp, uşa camerei sale se deschise şi îşi făcu apariţia. Nu reuşeam să-i îndur prezenţa, socotind că arăta şi mai rău la lumina zilei.

— Nu ştiu nici măcar cum să-ţi spun, zisei eu cu glas coborât, când el se aşeză la masă. Le-am spus celorlalţi că eşti unchiul meu.

— Asta e, dragul meu băiat! Spune-mi unchi.

— Presupun că le-ai zis un nume, când te-ai urcat pe vas.

— Da, dragă băiete. Le-am zis că mă numesc Provis.

— Vrei să-ţi păstrezi numele ăsta?

— Păi, da... De ce nu, băiete dragă? E la fel de bun ca oricare altul, cel puţin dacă nu-ţi este ţie altul pe plac.

— Care e numele tău adevărat? l-am întrebat şoptit.

— Magwitch, răspunse el, pe acelaşi ton. Botezat Abel.

— Ce ai fost înainte?

— Ocnaş, băiete.

Îmi răspunsese chiar serios şi folosise cuvântul de parcă ar fi însemnat vreo meserie.

— Când ai intrat în Temple, azi-noapte..., începui eu, dar mă oprii să mă întreb dacă nu se petrecuse cumva foarte de demult.

— Da, băiete dragă?

— Când te-ai dus la ghereta paznicului şi l-ai întrebat pe omul de-acolo cum să ajungi aici, mai era cineva cu tine?

— Cu mine? Nu, dragă băiete.

— Dar mai era cineva de faţă?

— N-am băgat de seamă, zise el, căzând pe gânduri. Nu cunosc drumurile pe aici. Dar parcă da, parcă mai era cineva care venea în urma mea.

— Eşti cunoscut în Londra?

— Sper că nu! zise el, dându-şi un bobârnac cu degetul în gât, ceea ce mă făcu să roşesc dezgustat.

— Ai fost cunoscut în Londra cândva?

— Mai mult sau mai puţin, dragă băiete. Mai degrabă la ţară.

— Ai fost... judecat... în Londra?

— Când anume? zise el, cu o privire pătrunzătoare.

— Ultima oară.

Dădu din cap.

— Atunci l-am întâlnit prima dată pe domnul Jaggers. Jaggers era de partea mea.

Mi-a stat pe buze să-l întreb pentru ce fusese judecat, dar apucă un cuţit, îl învârti prin aer, zicând:

— Pentru tot ce am făcut am plătit cu vârf şi-ndesat! şi începu să mănânce.

Înfuleca lacom, într-un mod dezgustător, iar gesturile sale erau barbare, zgomotoase şi nesăţioase. Îi lipseau câţiva dinţi încă de când îl întâlnisem în mlaştină, iar acum, în vreme ce molfăia dumicatul în gură şi îşi lăsa capul într-o parte, ca să-l prindă mai bine între cei mai puternici colţi, semăna leit cu un câine bătrân şi înfometat.

Şi dacă aş fi avut un dram de poftă de mâncare înainte de a mă aşeza la masă, el mi l-ar fi spulberat, iar eu aş fi rămas, tot ca în momentul acesta, cuprins de un dezgust neînfrânat şi uitându-mă posomorât la faţa de masă.

— Sunt un mare mâncău, dragul meu băiat, zise el, în chip de scuză politicoasă, când sfârşi de mâncat, dar aşa am fost de când mă ştiu. Poate că, dacă aş fi fost din fire un mâncău mai mic, aş fi dat şi de necazuri mai mici. La fel şi cu fumatul. La început, în primele zile după ce m-am tocmit ca oier, în capătul celălalt al lumii, sunt încredinţat că aş fi ajuns şi eu o oaie bolnavă de tristeţe, dacă n-aş fi avut fumatul.

Spunând acestea, se ridică de la masă şi, vârându-şi mâna în buzunarul de la piept al surtucului său mărinăresc, scoase un soi de pipă scurtă, neagră, şi un pumn de tutun tocat, dintr-acela căruia i se zice „cap-de-negru”. După ce-şi îndesă pipa, îşi puse tutunul rămas înapoi, de parcă buzunarul său era un sertar. Apoi luă cu cleştele un tăciune din cămin, îşi aprinse pipa şi se întoarse pe călcâie, pe covoraşul din faţa căminului, cu spatele la foc, dedându-se celei mai plăcute îndeletniciri ale sale, aceea de a-şi întinde braţele spre mine.

— Vasăzică acesta, zise el scuturându-mi mâinile în sus şi-n jos cu mâinile sale, în vreme ce pufăia din pipă, acesta este gentlemanul pe

care l-am făcut eu! Unul adevărat, din cap până-n picioare! E o bucurie să mă uit la tine, Pip. Tot ce-mi doresc este să stau pe lângă tine şi să te privesc, dragul meu băiat.

Îmi eliberai mâinile îndată ce putui şi descoperii că gândurile privind situaţia mea începuseră, uşor-uşor, să se închege. Când îi auzeam vocea răguşită şi mă uitam în sus la ţeasta sa pleşuvă şi lăţoasă, cu păr cărunt crescându-i doar pe margine, înţelegeam, în sfârşit, de ce anume eram înlănţuit şi cât de grele erau aceste lanţuri.

— Nu se cade să-l văd pe gentlemanul meu mergând pe jos, prin mocirla de pe stradă! Nu se cade să existe noroi pe ghetele sale! Gentlemanul meu trebuie să aibă cai, Pip! Cai de călărie, cai de trăsură şi, de asemenea, cai de călărie şi de trăsură pentru valetul său. Adică toţi coloniştii să aibă caii lor (şi încă unii pur-sânge, ca să zic aşa, Dumnezeule mare!), iar gentlemanul meu londonez nu? Nu se poate! O să le arătăm noi câteva perechi de potcoave mai valoroase decât ale lor, nu-i aşa, Pip?

Scoase din buzunar un portofel gros şi ticsit cu bancnote, pe care îl aruncă pe masă.

— E o sumă frumuşică de cheltuit în portofelul ăsta, dragul meu băiat. E a ta. Tot ce am nu e al meu, ci al tău. Nu-ţi fie teamă. Mai sunt destui bani în locul din care vin. M-am întors în ţara mea ca să-l văd pe gentlemanul meu cum îşi cheltuie banii ca un *adevărat* gentleman. Asta va fi plăcerea *mea*. Plăcerea *mea* va fi să-l văd făcând aşa. Şi la naiba cu voi toţi! sări el în picioare, răsucindu-se pe călcâie, uitându-se roată prin odaie şi pocnind o dată tare din degete. Dracu' să vă ia pe toţi, de la judecătorul cu perucă, până la colonistul care stârneşte praful drumului când trece! O să vă arăt eu un gentleman mai bun decât toată şleahta voastră laolaltă!

— Stai! zisei eu, gata să-mi pierd minţile de spaimă şi dezgust. Vreau să vorbesc puţin cu tine. Vreau să hotărâm ce-i de făcut. Vreau să ştiu cum te vei păzi de primejdie, cât ai de gând să rămâi aici şi ce planuri ai.

— Ascultă-mă bine, Pip, zise el, punându-mi o mână pe braţ, pe un ton schimbat şi supus. Mai întâi şi mai întâi, ascultă-mă bine. Am uitat de mine însumi adineauri. Ce am spus a fost necuviincios... Aşa a fost, da, necuviincios. Uite cum stă treaba, Pip. Trece-mi-o cu vederea. N-am de gând să mă port necuviincios.

— Mai întâi şi mai întâi, zisei eu, aproape mârâind, ce măsuri de prevedere trebuie luate ca să nu fii recunoscut şi prins?

— Nu, dragul meu băiat, zise el, pe acelaşi ton de mai înainte, nu-i asta prima problemă. Necuviinţa este cea dintâi. N-am muncit atâţia ani ca să fac un gentleman, fără să ştiu ce i se cuvine. Ascultă-mă bine, Pip. Am fost necuviincios. Asta am fost, necuviincios. Trece-mi-o cu vederea, dragul meu băiat!

Simţind ridicolul şi grotescul situaţiei, izbucnii într-un râs nelalocul lui, şi-i răspunsei:

— Gata, ţi-am trecut-o cu vederea! În numele Cerului, nu mai stărui cu asta!

— Da, numai că, ascultă-mă bine, reîncepu el. N-am venit până aici ca să fiu necuviincios. Bun, acum zi mai departe, dragul meu băiat! Spuneai că...

— Întrebam cum ai să te păzeşti de primejdia care te ameninţă?

— Ei, bine, dragul meu, primejdia nu-i aşa de mare. Fiindcă nu sunt un ramolit flecar, primejdia nu-i atât de însemnată. Ştie Jaggers, ştie Wemmick şi ştii tu. Cine altcineva să mai ştie?

— Şi nu există nici o altă persoană care te-ar putea recunoaşte întâmplător pe stradă? întrebai eu.

— Păi, răspunse el, n-ar fi prea multe. Doar n-am de gând să bat toba prin ziare că numitul A. M. s-a întors de la Botany Bay[30]! Apoi, au trecut atâţia ani... Cine ar mai avea acum ceva de câştigat dintr-un denunţ? Totuşi, ascultă-mă bine, Pip. Să fi fost primejdia şi de cincizeci de ori mai mare de atât, tot aş fi venit să te văd, crede-mă, tot aş fi venit!

— Şi cât timp vei rămâne aici?

— Cât timp? zise el, scoţându-şi pipa neagră din gură şi lăsându-şi falca în jos, în vreme ce se uita la mine. Nu mă mai întorc acolo. Am venit înapoi pentru totdeauna.

— Unde ai să locuieşti? zisei eu. Ce-i de făcut cu tine? Unde ai putea fi în siguranţă?

— Dragul meu băiat, răspunse el, se pot cumpăra cu bani perucile, pudra de păr, ochelarii şi hainele cu care te poţi deghiza... şi câte şi mai câte. Au mai făcut-o şi alţii înaintea mea, în deplină siguranţă, iar ceea ce au putut să facă ei mai înainte se va putea face din nou. Cât despre unde şi cum o să trăiesc pe viitor, dragă băiete, tu ce părere ai?

— Acum nu pari să te temi, zisei eu, dar aseară erai foarte serios, când jurai că-i moarte curată!

— Şi jur şi-acum că-i moarte curată, zise el, vârându-şi la loc pipa în gură, moartea prin ştreang, în plină stradă, nu departe de aici, şi trebuie să înţelegi faptul că sunt foarte serios. Dar ce mai contează, odată ce-am făcut-o deja? Iată-mă! Să mă întorc acum acolo ar fi la fel de rău, ba chiar mai rău decât să rămân pe loc. De altfel, Pip, mă aflu aici pentru că ani de zile nu mi-am dorit decât să fiu lângă tine. Cât despre ce îndrăznesc acum, după ce am îndrăznit să înfrunt tot soiul capcane, de când mi-au dat

penele, azi sunt o pasăre bătrână, aşa că nu mi-e frică să mă aşez pe-o sperietoare de ciori. Iar dacă înăuntrul acesteia se ascunde moartea, asta e! N-are decât să iasă la lumină, căci eu o voi înfrunta. Numai atunci o să cred în ea, nu mai înainte. Iar acum dă-mi voie să-l

mai privesc pe gentlemanul pe care l-am crescut!

Mă apucă încă o dată de mâini şi mă cercetă cu un aer de proprietar mândru de avuţia sa, fumând cu sete în tot acest timp.

Cel mai bun lucru pe care-l puteam face pentru a-l pune la adăpost, am socotit eu, era să-i fac rost de o locuinţă pe undeva prin apropiere, în care să se poată muta când avea să se întoarcă Herbert — pe care îl aşteptam peste vreo două-trei zile. Mi-era limpede că taina trebuia împărtăşită şi lui Herbert, ca o problemă de neocolit, chiar dacă aş fi lăsat deoparte imensa uşurare pe care aş fi obţinut-o din simplul fapt de a o împărtăşi cu el. Însă domnului Provis (mă hotărâsem să-i spun pe numele acesta) lucrurile nu i se păreau deloc la fel de limpezi şi spuse că nu va fi de acord cu participarea lui Herbert până când nu-l va vedea şi nu-şi va forma o părere bună despre caracterul acestuia, judecând după înfăţişarea lui.

— Dar chiar şi atunci, dragă băiete, zise el, scoţând din buzunar o Biblie mică, neagră şi soioasă, cu închizătoare metalică, chiar şi atunci o să-l punem să jure.

Dacă aş spune că ocrotitorul meu cel cumplit căra cu el micuţa cărţulie neagră prin toată lumea numai pentru a-i sili pe oameni să jure pe ea la nevoie ar însemna să spun un lucru pe care nu l-am dovedit niciodată, însă pot să spun că nu l-am văzut vreodată folosind-o în alt scop. Biblia însăşi părea să fi fost furată din vreun tribunal şi, pesemne, faptul că el îi cunoştea istoria, împreună cu propria sa experienţă în această direcţie, îi dădea încredere în puterile ei, privind-o ca un soi de vrajă legală sau descântec. Când a scos-o prima oară din buzunar, mi-am amintit cum mă pusese să jur că nu-l voi trăda, în cimitir, demult, şi cum îmi povestise în ajun că întotdeauna îşi însoţise cu jurăminte hotărârile pe care le luase în exil.

Deoarece era îmbrăcat într-un costum impermeabil, de om care călătoreşte pe mare, în care arăta de parcă ar fi avut papagali şi trabucuri de vânzare, am stat de vorbă cu el despre ce fel de veşminte ar fi mai potrivit să îmbrace. Credea nestrămutat în virtuţile de deghizare ale pantalonilor scurţi şi îşi schiţase în minte o costumaţie care l-ar fi făcut să arate între pastor şi dentist. Cu multă bătaie de cap am izbutit să-l fac să accepte nişte haine mai curând de fermier înstărit şi ne-am înţeles să-şi tundă părul şi să-l pudreze puţin. Fiindcă nu fusese încă zărit de menajeră sau de nepoata ei, am hotărât că era mai bine să stea deoparte şi să nu se arate până ce nu se vor fi îndeplinit toate aceste schimbări.

Pare foarte uşor să iei astfel de măsuri de precauţie, însă, în zăpăceala, ca să nu zic sminteala mea de atunci, a durat atât de mult încât n-am putut să ies în oraş să fac rost de cele trebuincioase decât abia pe la ora două sau trei după-amiaza. El avea să rămână închis în casă, cât urma să lipsesc eu, şi cu nici un chip nu trebuia să deschidă

uşa.

Deoarece ştiam un imobil cum se cuvine, cu apartamente de închiriat, pe strada Essex, situat cu spatele spre Temple şi foarte aproape de ferestrele mele, mai întâi de toate m-am îndreptat spre acela şi am avut marele noroc să-i pot închiria unchiului meu, domnul Provis, apartamentul de la catul al doilea. Apoi am mers din prăvălie în prăvălie, făcând toate cumpărăturile necesare pentru schimbarea înfăţişării lui. Când toate aceste mici treburi au fost îndeplinite, mi-a trecut prin minte să fac o vizită în Little Britain. Domnul Jaggers era în cabinetul dumnealui, la masa de lucru, dar, de îndată ce mă văzu intrând, se ridică şi rămase în picioare, în faţa căminului.

— Hei, Pip, zise el, ai grijă!

— O să am, domnule, îl asigurai eu, căci pe drum mă gândisem bine la ce aveam să-i spun.

— Nu te compromite, zise domnul Jaggers, şi nu compromite pe nimeni. Înţelegi, *pe nimeni*! Nu-mi spune nimic, nu vreau să ştiu nimic, nu sunt curios.

Bineînţeles, am priceput că ştia că omul său venise.

— Vreau, domnule Jaggers, zisei eu, numai să mă încredinţez că ceea ce mi s-a spus este adevărat. Nu că aş spera să nu fie adevărat, dar cel puţin pot verifica.

Domnul Jaggers dădu din cap.

— Cum ai zis, „mi s-a spus” sau „am fost informat”? mă întrebă el, cu capul plecat într-o parte şi fără să se uite la mine, ci privind, ca şi când ar fi ascultat cu atenţie, în podea. „Mi s-a spus” presupune o discuţie. Nu poţi avea o discuţie cu o persoană din New South Wales[31], înţelegi?

— Atunci, o să spun „am fost informat”, domnule Jaggers.

— Bine.

— Am fost informat de către o persoană pe nume Abel Magwitch că el este binefăcătorul atât de multă vreme necunoscut pentru mine.

— Acesta este omul, zise domnul Jaggers, din New South Wales.

— Şi numai el? întrebai eu.

— Şi numai el, zise domnul Jaggers.

— Nu sunt atât de nesăbuit, domnule, cât să vă socotesc răspunzător în vreun fel pentru înţelegerea greşită şi concluziile mele neîntemeiate, dar întotdeauna am crezut că e vorba de domnişoara Havisham.

— După cum spui, Pip, răspunse domnul Jaggers, întorcându-şi privirea cu răceală spre mine şi împungând aerul cu degetul arătător, nu sunt răspunzător pentru aceasta.

— Totuşi, părea atât de adevărat, domnule! mă apărai eu, cu inima zdrobită.

— N-aveai nici cea mai mică dovadă, Pip, îmi zise domnul Jaggers,

scuturând din cap şi adunându-şi poalele hainei. Niciodată să nu te iei după aparenţe, să cauţi întotdeauna dovezile. Nu există regulă mai bună.

— Nu mai am nimic de spus, oftai eu, după ce stătusem tăcut câteva clipe. Mi-am verificat informaţia şi cu asta, basta!

— Iar pentru că Magwitch — din New South Wales — şi-a dezvăluit, în cele din urmă, identitatea, zise domnul Jaggers, vei înţelege, Pip, cât de neabătut am urmat linia stabilită de-a lungul întregii noastre relaţii. Niciodată n-a existat nici cea mai mică abatere de la linia strictă a faptelor. Eşti conştient de asta?

— Pe deplin, domnule.

— I-am comunicat lui Magwitch — din New South Wales —, când mi-a scris prima oară — din New South Wales —, să ţină cont că nu trebuie să se aştepte de la mine să mă abat vreodată de la linia strictă a faptelor. De asemenea, i-am comunicat să aibă în vedere şi un alt lucru. Mi s-a părut că desluşesc vag în scrisoarea sa o oarecare intenţie de a te vizita aici, în Anglia. L-am prevenit că nu trebuie să mai aud nimic de soiul ăsta, că în situaţia lui este departe de a obţine iertarea, că a fost expatriat pentru tot restul vieţii şi că, făcându-şi apariţia în ţara sa, gestul va fi considerat un delict şi îl va face pasibil de pedeapsa capitală. L-am prevenit pe Magwitch, zise domnul Jaggers uitându-se încruntat la mine. I-am scris în New South Wales despre aceste lucruri. Fără îndoială că a ţinut cont de avertisment.

— Desigur, întării eu.

— Am fost informat de către Wemmick, continuă domnul Jaggers, uitându-se mai departe încruntat la mine, că a venit o scrisoare, marcată la Portsmouth, de la un colonist pe nume Purvis sau...

— Sau Provis, îi suflai eu.

— Aşa, sau Provis — mulţumesc, Pip. Poate că e chiar Provis, nu? Poate că tu ştii că este Provis, nu?

— Da, zisei eu.

— Ştii că este Provis. O scrisoare, ziceam, din Portsmouth, de la un colonist pe nume Provis, care cerea detalii despre adresa ta, în numele lui Magwitch. Am înţeles că Wemmick i-a trimis detaliile cerute, tot prin poştă. Probabil că tot de la Provis ai primit şi tu lămuririle despre Magwitch... din New South Wales, nu-i aşa?

— Da, de la Provis le-am primit, răspunsei eu.

— La revedere, Pip, zise domnul Jaggers, întinzându-mi mâna. Mă bucur că te-am văzut. Dacă o să-i mai scrii lui Magwitch — în New South Wales — sau dacă o să-i trimiţi vorbă prin Provis, fii bun şi anunţă-l că raportul amănunţit şi documentele doveditoare ale lungii noastre socoteli îţi vor fi trimise ţie, laolaltă cu restul de bani, căci încă au mai rămas bani. La revedere, Pip!

Am dat mâna, iar el a continuat să mă privească încruntat. M-am

întors către uşă şi el tot se mai uita încruntat după mine, în vreme ce, de pe raft, cele două măşti mortuare păreau că încearcă să-şi deschidă pleoapele şi să scoată din gâtlejurile lor tumefiate exclamaţia: „Oh, ce mai om!”

Wemmick era plecat în oraş, dar şi dacă s-ar fi aflat la pupitrul său, tot n-ar fi putut să mă ajute cu nimic. M-am întors direct în Temple, unde l-am găsit pe cumplitul Provis bând rom cu apă şi fumând tutun „cap-de-negru”, în deplină siguranţă.

A doua zi, hainele pe care i le comandasem sosiră acasă, iar el le îmbrăcă. Orice ar fi pus pe el îi venea şi mai prost (cel puţin aşa gândeam eu, cu tristeţe) decât ce purtase înainte. Am început să cred că avea ceva în el care zădărnicea orice încercare de a-l deghiza. Cu cât îl îmbrăcam cu haine mai elegante, cu atât mai tare aducea cu ocnaşul şchiopătând din mlaştină. Această impresie născută din mintea mea bolnavă de nelinişte se datora, fără îndoială, faptului că înfăţişarea şi purtările sale de demult îmi redeveniseră familiare, şi tot mai eram încredinţat că îşi târa unul din picioare, de parcă ar mai fi avut încă inelul greu de fier prins de el, şi că din creştet până-n tălpi era puşcăriaş, puşcăriaş până-n străfundurile fiinţei sale.

Pe de altă parte, urmările vieţii singuratice pe care o dusese în coliba aceea încă îşi mai spuneau cuvântul şi îi dădeau o înfăţişare sălbatică, pe care nici un fel de haină n-o putea îmblânzi. Mai erau şi urmările vieţii stigmatizate, duse printre cei aidoma lui şi, mai presus de toate, conştiinţa faptului că se furişa şi se ascundea. Fie că stătea aşezat sau în picioare, fie că mânca sau bea, în felul în care chibzuia, cu capul vârât între umeri, chinuit, sau în care îşi scotea cuţitul mare, de marinar, cu mâner de os, şi întâi îl ştergea pe picior şi abia pe urmă îşi tăia mâncarea, sau în felul în care îşi ridica paharul sau ceaşca la gură, de parcă erau nişte blide prost făcute, sau în care îşi tăia o bucată de pâine cu care ştergea de jur împrejur, până la ultima urmă de sos, farfuria, de parcă voia să-şi prelungească plăcerea mâncării cât mai mult, după care îşi curăţa şi degetele pe bucata de pâine şi o înghiţea — în toate aceste împrejurări şi în nenumărate alte situaţii mărunte, care se iveau la tot pasul într-o zi, el era în mod vădit şi fără putinţă de tăgadă puşcăriaşul, răufăcătorul, omul în lanţuri.

Fusese ideea lui să-şi pudreze părul, iar eu mă înduplecasem, după ce izbutisem să-l conving să renunţe la pantalonii scurţi. Dar nu pot descrie efectul pudrei asupra lui decât prin priveliştea fardului pe faţa unui mort, într-atât de cumplit era felul în care tot ce era de dorit să rămână ascuns din înfăţişarea lui străbătea prin stratul subţire al acelei măşti şi părea să iasă strălucitor la iveală, ca un nimb în creştetul capului. Am fost nevoiţi să renunţăm la pudră de la prima încercare şi să păstrăm părul lui aşa cum era, numai că tuns scurt.

N-am cuvinte să spun ce simţeam, în acelaşi timp, în privinţa

groaznicului mister pe care îl reprezenta el pentru mine. Când mai aţipea, seara, cu mâinile sale noduroase încleştate de braţele fotoliului şi cu capul său pleşuv, brăzdat de cute adânci, căzut în piept, şedeam şi mă uitam la el, întrebându-mă ce făcuse şi punându-i în cârcă toate faptele rele din lume, până când mă cuprindea o poftă de nestăvilit să sar în picioare şi să fug. Cu fiecare ceas, dezgustul meu faţă de el creştea într-atât încât cred că, până la urmă, ajuns la capătul puterilor din pricina atâtor gânduri negre, fără să mai ţin seama de tot binele pe care mi-l făcuse şi de riscul pe care îl înfrunta acum, chiar aş fi ascultat această pornire, dacă n-aş fi ştiu că Herbert avea să se întoarcă în scurt timp. Odată, m-am dat de-a binelea jos din pat, în toiul nopţii, şi-am început să mă îmbrac în cele mai jerpelite haine ale mele, grăbit să-l las acolo, să-l las cu tot ce aveam şi să mă înrolez ca soldat în India.

Mă îndoiesc că vreo stafie m-ar fi îngrozit mai tare, acolo, în odăile pustii, în serile şi nopţile acelea lungi, cu vânt şi cu ploaie izbind neîncetat. O stafie n-ar fi putut fi prinsă şi spânzurată din pricina mea, în schimb, gândul că el ar fi putut să păţească aşa ceva şi spaima cumplită că, până la urmă, chiar aşa se va întâmpla îmi sporeau teama. Când nu dormea sau nu făcea pasienţe cu un pachet de cărţi ferfeniţite de-ale lui — un joc pe care nu mi-a fost dat să-l văd nicăieri altundeva, în care el îşi însemna cărţile câştigate înfigându-şi cuţitul de marinar în masă — aşadar, când nu avea aceste două îndeletniciri, mă ruga să-i citesc ceva:

— Într-o limbă străină, dragul meu băiat!

Îi îndeplineam dorinţa, iar el, neînţelegând o iotă, stătea în faţa focului, urmărindu-mă atent, cu aerul unui judecător căruia i se prezintă dovezile într-un proces şi îl vedeam, printre degetele mâinii puse streaşină la ochi, cum îndemna, pe muteşte, mobila din jur să ia aminte şi ea cât de învăţat eram. Savantul legendar hărţuit de monstruoasa creatură pe care, în chip nelegiuit, o zămislise nu era mai vrednic de plâns decât mine, urmărit cum eram de monstrul care mă crease şi chircindu-mă în faţa lui, pradă unui dezgust cu atât mai puternic, cu cât admiraţia şi dovezile sale de dragoste sporeau.

Îmi dau seama că am povestit toate acestea de parcă ar fi durat un an. De fapt, totul a durat numai vreo cinci zile. Aşteptându-l din clipă în clipă pe Herbert, n-am îndrăznit să mai ies prin oraş, în afară de o singură dată, când l-am dus pe Provis să ia o gură de aer, după lăsarea întunericului. În cele din urmă, într-o seară, după ce sfârşisem masa, iar eu căzusem într-un somn greu, fiind rupt de oboseală — căci nopţile îmi erau zbuciumate şi odihna întreruptă de coşmaruri înspăimântătoare —, am fost trezit de zgomotul bine venit al paşilor pe scară. Provis, care adormise şi el, tresări când mă auzi străbătând odaia şi într-o clipă văzui cuţitul de marinar lucindu-i în mână.

— Stai liniştit! E Herbert! zisei eu.

Şi Herbert dădu buzna pe uşă, cu aerul proaspăt al celor şase sute de mile străbătute în Franţa.

— Handel, dragul meu prieten, ce mai faci, ce mai faci şi iar ce mai faci? Mi se pare că am plecat de un an încheiat! Oh, chiar un an trebuie să fi trecut, căci ai slăbit şi te-ai gălbejit! Handel, bunul meu... Ah! Vă rog să mă iertaţi!

Se oprise din turuit şi din dat mâna cu mine, fiindcă îl zărise pe Provis. Acesta, măsurându-l din priviri stăruitor, îşi vârâse la loc cuţitul de marinar şi se scotocea după ceva în celălalt buzunar.

— Herbert, dragul meu prieten, zisei eu, închizând cele două rânduri de uşi, în vreme ce el rămăsese pironit locului, uitându-se la noi plin de mirare. S-a întâmplat ceva foarte ciudat. Dumnealui este... un oaspete de-al meu.

— E-n regulă, băiete dragă! zise Provis, înaintând câţiva paşi, în mână cu Biblia sa micuţă, neagră şi cu închizătoare metalică, după care îi vorbi lui Herbert. Ia-o şi ţine-o în mâna dreaptă. Să te trăsnească Dumnezeu pe loc, dacă ai să trădezi în vreun fel, în oricare! Sărut-o!

— Fă aşa cum îţi cere! îl îndemnai eu pe Herbert.

Aşadar, Herbert, uitându-se la mine cu nedumerire şi mirare prietenească, dădu ascultare îndemnului, iar Provis, dând mâna cu el imediat după aceea, îi zise:

— De-acuma eşti sub jurământ, cum ştii. Şi să nu mai crezi nici un cuvânt de la mine, dacă Pip n-o să se poarte ca un gentleman cu tine!

30 Port în Australia unde erau expulzaţi ocnaşii din Marea Britanie.
31 Stat în Australia.

Capitolul XLI

În zadar m-aŞ strădui să vă descriu uluirea şi neliniştea lui Herbert, când el, eu şi Provis ne-am aşezat la gura căminului şi i-am povestit toată tărăşenia. Am revăzut toate sentimentele mele oglindindu-se pe chipul lui Herbert şi, nu în cele din urmă, repulsia mea faţă de omul care făcuse atâtea pentru mine.

Lăsând la o parte alte pricini, simplul fapt că, ascultându-mi povestea, plesnea de mândrie ar fi fost destul ca să provoace o prăpastie între omul acela şi noi. În afară de sentimentul neliniştitor că fusese „necuviincios" într-un singur moment de când se întorsese — pe marginea căruia se porni, de îndată ce eu sfârşii de vorbit, să-i ţină un discurs lui Herbert —, nici nu-i trecea prin cap că aş avea vreun motiv să mă plâng de soarta mea. Împăunându-se că făcuse din mine un gentleman şi că venise să vadă cum îmi joc rolul, folosindu-mă de marea lui avere, rostea laudele atât pentru sufletul lui, cât şi pentru al meu. În mintea sa era înrădăcinat gândul că laudele acestea erau deosebit de plăcute pentru amândoi şi că trebuia să ne simţim deosebit de mândri când le auzeam.

— Deşi, ascultă-mă bine, prietene al lui Pip, îi zise el lui Herbert, după ce perorase multă vreme, ştiu prea bine că o dată, o singură dată de când m-am întors, pentru un minuţel, am fost necuviincios. I-am spus lui Pip că mi-am dat seama că m-am purtat necuviincios. Dar nu vă îngrijoraţi din pricina aceasta. N-am făcut un gentleman din Pip, iar Pip n-ar mai fi pe cale să facă un gentleman din tine, ca să nu ştiu acum ce se cuvine faţă de voi amândoi! Dragă băiete şi tu, prietene al lui Pip, amândoi puteţi conta pe mine că întotdeauna voi tăcea mâlc, în această privinţă. Mâlc am tăcut din minuţelul acela, când m-am lăsat pradă necuviinţei, mâlc tac şi în momentul de faţă şi mâlc voi tăcea de-a pururea!

— Desigur, zise Herbert, arătând de parcă nu găsea nici o consolare, cât de mică, în făgăduiala aceasta şi rămânând împietrit de uimire şi adânc mâhnit.

Aşteptam amândoi cu nerăbdare momentul când Provis avea să plece la casa lui şi să ne lase singuri, dar, în mod vădit, omul ne pizmuia pentru faptul că o să rămânem singuri şi stătu cu noi până târziu. Bătuse de mult de miezul nopţii când l-am condus până pe strada Essex şi l-am urmărit intrând, în siguranţă, pe uşa locuinţei sale şi dispărând în întuneric. Când uşa se închise în urma lui mă simţii, pentru prima oară din noaptea în care sosise, uşurat.

Nu reuşisem să scap de neliniştitoarea amintire a necunoscutului de pe scară, aşa că întotdeauna eram cu ochii în patru când îmi scoteam oaspetele la plimbare, după lăsarea întunericului, şi când îl aduceam

înapoi. Şi acum tot cu ochii în patru am mers. Oricât de greu ar fi, într-un oraş mare, când mintea îţi este înfierbântată şi te aştepţi la o primejdie de acest soi, să scapi de bănuiala că eşti urmărit, nu am putut găsi dovezi convingătoare că vreuna dintre persoanele întâlnite s-ar fi sinchisit de mişcările mele. Cei câţiva trecători îşi văzură de drumul lor, iar strada era pustie când mă întorsei în Temple. Nimeni nu ieşise la poartă odată cu noi, nimeni nu veni la poartă odată cu mine. Când trecui pe lângă fântână, zării ferestrele din spate ale imobilului unde locuia Provis luminate şi liniştite, iar când stătui câteva clipe în pragul clădirii unde locuiam eu, înainte de a o lua pe scări, Garden Court mi se arătă la fel de nemişcat şi de lipsit de viaţă ca şi scara pe care am urcat-o apoi.

Herbert mă întâmpină cu braţele deschise şi niciodată până atunci nu mai simţisem atât de desluşit ce binecuvântare era să ai un prieten. După ce îmi spuse câteva cuvinte de simpatie şi de încurajare, ne aşezarăm să chibzuim ce era de făcut.

Scaunul pe care şezuse Provis rămăsese neatins, la locul lui — căci Provis avea un fel cazon de a se agita fără rost, plin de neastâmpăr, când stătea undeva şi de a începe o inspecţie amănun-ţită asupra pipei sale, a tutunului „cap-de-negru", a cuţitului marinăresc, a pachetului de cărţi şi a tot ce mai avea la el, de parcă toate ar fi fost trecute pe o listă de inventar pe numele lui — aşadar, spuneam că scaunul lui rămăsese acolo unde stătuse el ultima oară. Herbert, fără să-şi dea seama, vru să-l apuce, dar în clipa următoare tresări, îl împinse mai încolo şi luă un altul. N-a avut niciodată prilejul, după aceea, de a-mi mărturisi dacă simţise vreo aversiune faţă de ocrotitorul meu, cum nici eu n-am avut vreun prilej de a mi-o mărturisi pe a mea. Ne-am comunicat unul altuia acest sentiment fără să rostim vreun cuvânt.

— Ce-i de făcut? zisei eu către Herbert, care se aşezase pe alt scaun.

— Bietul meu Handel, răspunse el, cu capul în mâini, sunt prea uluit ca să gândesc.

— Aşa am fost şi eu, Herbert, prima oară, de parcă mă lovise trăsnetul. Dar ceva tot trebuie făcut. Vrea să facă noi cheltuieli — cai şi trăsuri, tot soiul de lucruri scumpe cu care să ia ochii. Trebuie oprit cumva.

— Vrei să spui că nu poţi accepta...

— Cum să pot? îl întrerupsei eu şi Herbert se opri. Gândeşte-te la el! Uită-te la el!

Un fior ne străbătu pe amândoi.

— Totuşi, mi-e teamă că adevărul cumplit este că mă îndrăgeşte, mă îndrăgeşte foarte tare. S-a mai pomenit o soartă ca asta?!

— Bietul meu Handel, repetă Herbert.

— Şi apoi, zisei eu, la urma urmelor, chiar dacă aş pune punct acum şi n-aş mai lua nici un penny de la el, gândeşte-te numai la cât îi

datorez deja! Şi apoi, de asemenea, sunt înglodat în datorii — ceea ce este foarte grav pentru mine, căci acum nu mai am nici o speranţă de viitor strălucit... şi n-am nici o pregătire, nu mă pricep la nimic.

— Ei, haide, haide! mă dojeni Herbert. Nu spune că nu te pricepi la nimic.

— Şi, mă rog, la ce mă pricep? Ştiu un singur lucru pe care l-aş putea face, şi-anume să mă înrolez ca soldat. Şi m-aş fi dus deja, dragul meu Herbert, dacă nu m-aş fi lăsat ispitit să-mi amân plecarea ca să mai stau o dată de vorbă cu tine, să ascult sfatul pe care mi l-ai da tu, cu prietenie şi dragoste.

Fireşte că la aceste vorbe m-am pierdut cu firea, iar Herbert mă apucă de braţ, strângându-mă cu căldură, prefăcându-se că nu bagă de seamă.

— În orice caz, dragul meu Handel, zise el deodată, înrolarea nu ţine. Dacă ai de gând să renunţi la ocrotirea lui Provis şi la favorurile sale, presupun că vrei s-o faci nutrind o rază de speranţă că, într-o bună zi, o să-i plăteşti înapoi ceea ce ai deja. Deşi se pare că nu-i prea puternică speranţa asta a ta, de vreme ce vrei să te înrolezi. De altfel, e absurd. Te-ai descurca mult mai bine la firma lui Clarriker, aşa micuţă cum e ea. Eu sunt pe cale să devin partener, ştii doar.

Bietul meu prieten! Nici nu-i trecea prin cap cu ai cui bani!

— Dar mai e o problemă, adăugă Herbert. El este un om fără carte, însă foarte hotărât, care multă vreme a avut un singur gând. Mai mult decât atât, mie mi se pare — poate că-l judec greşit — că este un om cu o fire îndârjită până la încrâncenare şi sălbatică.

— Chiar aşa este, ştiu, răspunsei eu. Dă-mi voie să-ţi spun şi ce dovezi am eu în această privinţă.

Şi îi povestii ceea ce nu-i pomenisem până atunci: lupta lui Provis cu celălalt puşcăriaş.

— Vezi? făcu Herbert. Ia gândeşte-te puţin! Omul vine până aici, punându-şi viaţa în pericol, ca să-şi îndeplinească singurul ţel. În clipa în care şi-l atinge, după atâta trudă şi aşteptare, tu îi tai craca de sub picioare, îi năruieşti visul şi-l faci să vadă cât de zadarnic e tot ce s-a chinuit să câştige până acum. Nu te gândeşti ce-ar fi în stare să facă, odată dezamăgit astfel?

— Ba m-am gândit, Herbert, şi am întruna coşmarul ăsta, din noaptea în care a apărut. Nimic nu e mai limpede în mintea mea decât faptul că, prin tot ceea ce face, se bagă singur în gura lupului şi va fi prins.

— Atunci, poţi să fii sigur, zise Herbert, că asta e primejdia cea mare: s-o facă! Şi poţi fi sigur că te are la mână cu ea, cât timp va fi în Anglia, şi că nu va sta pe gânduri s-o facă dacă îi întorci spatele.

Eram atât de îngrozit de gândul acesta, care mă apăsase de la bun început, şi de ideea că, dacă s-ar fi întâmplat aşa, m-aş fi simţit cumva

un ucigaş, încât nu mai putui sta pe scaun, ci începui să mă plimb în sus şi-n jos prin odaie. Îi mai spusei lui Herbert că şi dacă Provis va fi recunoscut şi arestat fără voia lui, eu tot nenorocit o să mă simt, tot am să cred că eu am fost cauza, oricât de nevinovată. Da, cu toate că eram atât de nenorocit să-l ştiu în libertate şi în preajma mea şi mai degrabă mi-aş fi dorit să muncesc la fierărie toată viaţa mea, orice era mai bine decât să se întâmple vreodată una ca asta.

Însă nu trebuia să ne abatem de la întrebare — ce era de făcut?

— Cel dintâi şi cel mai important lucru, zise Herbert, este să-l scoatem din Anglia. Tu va trebui să-l însoţeşti, fiindcă numai aşa se va lăsa înduplecat să plece.

— Şi unde să-l duc, mă rog, ca să-l împiedic să se mai întoarcă?

— Bunul meu Handel, dar e foarte limpede că, aici, cu închisoarea Newgate la doi paşi, este de o mie de ori mai primejdios să-i dezvălui adevăratele tale sentimente faţă de el şi să-l faci să-şi iasă din minţi, decât dacă aţi fi oriunde în altă parte! Dacă am putea găsi un motiv pentru plecarea lui departe... ceva legat de puşcăriaşul celălalt sau de orice altceva din viaţa lui!...

— Păi, uite, asta-i încă una! zisei eu, oprindu-mă în faţa lui Herbert, cu mâinile întinse în lături, cât să cuprindă toată disperarea situaţiei. Nu ştiu nimic despre viaţa lui! M-am simţit la un pas de nebunie să stau aici o noapte întreagă şi să-l văd înaintea ochilor mei, atât de strâns legat de norocul şi nenorocul vieţii mele, fără să ştiu altceva despre el decât că este amărâtul ăla mizerabil, care mi-a băgat groaza în oase două zile din copilăria mea!

Herbert se sculă şi mă luă de braţ, şi ne-am plimbat încet, împreună, de-a lungul şi de-a latul odăii, studiind atent covorul.

— Handel, zise Herbert oprindu-se, eşti convins că nu mai poţi accepta nici un ajutor din partea lui?

— Pe deplin. La fel ai fi şi tu, dacă ai fi în locul meu.

— Şi eşti convins că trebuie să rupi legăturile cu el?

— Herbert, mă mai întrebi?

— Dar eşti înduioşat şi se cuvine să fii înduioşat din pricină că îşi riscă viaţa pentru tine, aşa că trebuie să i-o salvezi, dacă se poate. Bun, atunci trebuie să-l scoţi din Anglia mai înainte de-a mişca vreun deget pentru a te scoate pe tine din încurcătură. Odată ce-ai s-o faci, ai să scapi de bucluc şi, pentru numele lui Dumnezeu, o să ieşim noi doi la liman cumva, dragul meu prieten!

A fost tare plăcut să-i strâng mâna pentru aceste cuvinte şi apoi să ne reluăm plimbarea în sus şi-n jos prin cameră, cu această chestiune lămurită.

— Uite, Herbert, zisei eu, în legătură cu ce aş putea face ca să aflu mai multe despre viaţa lui. Nu văd decât o singură cale: să-l întreb de-a dreptul.

— Da, întreabă-l! aprobă Herbert. Întreabă-l mâine-dimineaţă, când ne vom aşeza la masă!

Când îşi luase la revedere de la Herbert, Provis făgăduise că va veni să ia micul dejun cu noi.

După ce am pus la cale aceste prime măsuri, ne-am dus la culcare. Eu am fost chinuit de cele mai ciudate vise în legătură cu Provis şi m-am trezit tot obosit. De asemenea, m-am trezit ca să-mi regăsesc spaima, pe care o pierdusem în timpul nopţii, că Provis va fi dat în vileag ca deportat întors din exil. Odată treaz, n-am mai putut scăpa de spaima aceasta.

Provis îşi făcu apariţia la ora stabilită, îşi scoase cuţitul de marinar şi se aşeză la masă. Avea tolba plină de planuri pentru „cum să iasă în lume, cu dreptul înainte, gentlemanul său, ca un adevărat gentleman” şi mă îndemnă să mă grăbesc să folosesc portofelul pe care mi-l lăsase. Socotea apartamentul nostru şi pe al lui doar nişte locuinţe vremelnice şi mă sfătui să caut fără întârziere „un bârlog mai elegant” pe lângă Hyde Park, în care să aibă şi el „un culcuş” al lui. Când sfârşi de mâncat şi îşi şterse cuţitul de picior, îi zisei, fără vreo altă introducere:

— După ce-ai plecat, aseară, i-am povestit prietenului meu cum te-au găsit soldaţii în plină luptă, atunci, în mlaştină, când am venit şi noi cu ei. Îţi aduci aminte?

— Dacă-mi aduc aminte! făcu el. Cred şi eu!

— Am vrea să ştim şi noi ceva despre omul acela... şi despre tine. E ciudat că nu ştiu nimic mai mult despre nici unul dintre voi, şi mai ales despre tine, în afară de ce-am putut povesti aseară. Mi se pare un prilej la fel de nimerit ca oricare altul ca să ne spui mai multe, nu crezi?

— Bine, zise el, după câteva clipe de gândire. Eşti sub jurământ, ştii bine, prietene al lui Pip!

— Cu siguranţă, răspunse Herbert.

— Pentru tot ce spun eu, ştii? stărui Provis. Jurământul e valabil pentru tot.

— Aşa l-am înţeles şi eu.

— Şi ascultă-mă bine! Orice am făcut cândva, am ispăşit şi am plătit cu vârf şi îndesat! stărui el din nou.

— Aşa să fie!

Îşi scoase pipa neagră şi se pregăti s-o umple cu un şomoiog de „cap-de-negru”, dar, aruncând o privire la firele de tutun din mâna lui, păru că socoteşte că i-ar putea încurca firul povestirii. Le vârî la loc, îşi înfipse pipa în butoniera hainei, îşi puse palmele pe genunchi şi, după ce se uită câteva clipe încruntat spre foc, îşi ridică ochii spre noi şi ne spuse cele ce urmează.

Capitolul XLII

— Dragul meu băiat şi tu, prietene al lui Pip. N-am de gând să vă povestesc viaţa mea ca pe-o baladă sau ca pe-un basm. Scurt şi cuprinzător, s-ar putea spune în câteva cuvinte: În închisoare şi afară din închisoare, în închisoare şi afară din închisoare, în închisoare şi afară din închisoare. Şi cu asta, ştiţi tot! Cam asta-i toată viaţa mea, până când am fost îmbarcat, după ce Pip s-a dovedit prietenul meu.

Am fost condamnat la aproape toate pedepsele, mai puţin spânzurătoarea. Am fost ţinut sub cheie ca un ceainic de argint. Am fost dus când ici, când colo, am fost scos ba din oraşul ăsta, ba din oraşul celălalt, şi băgat la carceră, şi biciuit, şi pus la munci. Nu ştiu mai mult decât ştiţi voi acuma despre locul unde m-am născut. Când am început să înţeleg câte ceva despre mine, mă aflam în Essex şi furam napi ca să-mi duc zilele. Şi mai ştiu, ca prin vis, că mă părăsise cineva... un bărbat... un spoitor de cazane... şi luase şi focul cu el şi mă lăsase într-un frig cumplit.

Ştiam că numele meu era Magwitch şi că fusesem botezat Abel. Cum de ştiam? Păi, tot cam aşa cum ştiam că păsările din tufişuri se numesc cinteză, vrabie, sturz. Aş fi putut crede că şi numele lor şi al meu sunt false, dar, pentru că ale păsărilor s-au dovedit a fi adevărate, am presupus că şi al meu era adevărat.

După cum am descoperit, nu era om pe lume care să-l vadă pe Abel Magwitch — pe vremea aceea, tot atât de golaş la trup ca şi la suflet — şi să nu se sperie de el şi, prin urmare, ba să-l gonească, ba să-l prindă şi să-l închidă. Am fost închis o dată, de zece ori, de mii de ori, încât pot spune că, una peste alta, am crescut tot închis.

Cam aşa s-a întâmplat că, pe vremea când eram o fiinţă micuţă şi zdrenţăroasă, de ţi se făcea mai mare mila să mă vezi (nu că m-aş fi uitat în vreo oglindă, căci nu ştiam prea multe case pe dinăuntru şi cu atât mai puţin case mobilate), mi-a ieşit numele că-s înrăit. „Ăsta e unul teribil de înrăit”, le spuneau gardienii vizitatorilor de prin închisori, arătându-mă. „S-ar putea spune că băiatul ăsta trăieşte doar în închisoare.” Apoi, vizitatorii se uitau la mine şi eu mă uitam la ei, iar unii dintre ei îmi măsurau ţeasta — mai bine mi-ar fi măsurat burta — şi alţii îmi dădeau broşurici pe care nu puteam să le citesc şi-mi ţineau cuvântări pe care nu le puteam pricepe. Toţi mă băteau la cap cu dracul. Dar ce dracu’ era să fac eu? Trebuia să vâr ceva în burtă, nu-i aşa?... Uite, na! Iar am început să vorbesc necuviincios, şi eu ştiu ce se cuvine. Dragul meu băiat şi tu, prietene al lui Pip, să nu vă temeţi c-o să vorbesc necuviincios!

Vagabondând, cerşind, furând, muncind uneori, când găseam — deşi nu mi se întâmpla atât de des, după cum vă puteţi şi voi închipui,

punându-vă întrebarea dacă voi v-aţi fi grăbit să-i daţi ceva de lucru unuia ca mine —, făcând puţin braconaj, puţin plugărit, puţină cărăuşie, puţină muncă la fân, puţină negustorie ambulantă, puţin din toate acele lucruri care nu sunt plătite şi care aduc numai necazuri, am ajuns om în toată firea. Un soldat dezertor, care stătea ascuns îngropat până la gât într-o grămadă de cartofi într-un han pentru călători, m-a învăţat să citesc, iar un uriaş vagabond, gata să-şi iscălească numele dacă-i dădeai un penny, m-a învăţat să scriu. N-am fost vârât la închisoare mai des decât înainte, dar mi-am luat totuşi porţia mea bună de stat sub cheie.

La cursele de cai de la Epsom, — asta s-a întâmplat acum mai bine de douăzeci de ani — am făcut cunoştinţă cu un om... căruia i-aş crăpa ţeasta cu vătraiul ăsta, ca pe-un cleşte de homar, dacă l-aş avea acum pe grătarul căminului, colea! Numele lui adevărat era Compeyson şi ăsta-i omul, dragul meu băiat, pe care m-ai văzut cotonogindu-l în şanţ, după cum i-ai povestit prietenului tău după ce-am plecat eu aseară.

Se dădea drept un gentleman, Compeyson ăsta. Fusese la o şcoală cu internat şi avea carte. Vorbea îngrijit şi era mare meşter în purtările gentlemenilor. Era şi chipeş, pe deasupra. În seara de dinainte de marea cursă, l-am întâlnit în bodega de pe câmp, la care mă duceam şi eu. Când am intrat, el şi încă vreo câţiva stăteau pe la mese, iar cârciumarul, care mă ştia şi era un om vesel din fire, l-a strigat atunci şi i-a zis:

„Cred că ăsta-i omul potrivit pentru tine!” (Adică eu.)

Compeyson s-a uitat la mine cu atenţie şi eu m-am uitat la el. Avea un ceas, un lanţ, un inel, un ac de cravată şi un costum elegant.

„Dacă e să judecăm după cum arăţi, eşti lipsit de noroc”, mi-a zis Compeyson.

„Da, jupâne, n-am prea avut niciodată din plin.”

Ieşisem proaspăt din puşcăria de la Kingston, unde fusesem vârât pentru vagabondaj. Nu că nu m-ar fi putut închide şi pentru altceva, dar atunci aşa fusese.

„Norocul e schimbător, a zis Compeyson. Poate că şi-al tău tocmai e pe cale să se schimbe.”

„Sper să fie aşa cum zici, am răspuns. Ar cam fi timpul.”

„Ce poţi să faci?” m-a întrebat Compeyson.

„Să mănânc şi să beau, i-am zis, dacă îmi vei găsi tu ce.”

Compeyson a râs, s-a uitat iarăşi scrutător la mine, mi-a strecurat cinci şilingi şi mi-a dat întâlnire pentru seara următoare, în acelaşi loc.

M-am dus să-l văd pe Compeyson în seara următoare, în acelaşi loc, iar Compeyson m-a luat să-i fiu om de încredere şi asociat. Ei, care era, mă rog, afacerea lui Compeyson în care urma să fim parteneri? Afacerea lui Compeyson însemna escrocheria, falsificarea înscrisurilor

de mână, plasarea bancnotelor furate şi altele asemănătoare. Tot felul de înşelăciuni, pe care le punea la cale cu mintea lui, ţinându-şi spinarea la adăpost, adunând câştigurile de pe urma lor şi lăsând pe altcineva să plătească oalele sparte — asta era afacerea lui Compeyson! N-avea inimă nici cât o pilă de fier, era rece ca un mort, şi avea o minte ca a dracului de care am pomenit mai devreme.

Mai lucra unul mână în mână cu el, căruia i se zicea Arthur — nu-l chema aşa, era o poreclă. Ăsta era bolnav de moarte şi arăta ca o umbră. El şi Compeyson i-o copseseră urât unei domnişoare bogate, cu vreo câţiva ani mai înainte, şi făcuseră rost de-o grămadă de bani. Dar Compeyson pariase şi jucase la jocuri de noroc, şi îi cheltuise, aruncându-i în dreapta şi-n stânga ca un rege. Aşa că acum Arthur era pe moarte şi avea să moară sărac şi cu toate relele asupra lui. Nevasta lui Compeyson (pe care Compeyson mai mult o bătea) se arăta miloasă faţă de el, când putea şi ea, în schimb, Compeyson nu se arăta milos cu nimeni şi cu nimic.

Ar fi trebuit să iau seama la ce păţise Arthur, dar n-am luat. Şi n-o să pretind acuma că eram eu mai cu moţ, căci la ce mi-ar folosi, dragul meu băiat şi tu, prietene-al său? Aşadar, am început să lucrez cu Compeyson şi nu eram decât o biată unealtă în mâinile lui. Arthur locuia în podul casei lui Compeyson (pe undeva pe lângă Brentfort) şi Compeyson îi ţinea grijuliu socoteala pentru ce mânca şi pentru locuinţă, ca să-l aibă la mână în cazul în care s-ar fi însănătoşit şi-ar fi vrut să iasă din afacere. Însă, curând, Arthur şi-a încheiat toate socotelile cu lumea asta. S-a întâmplat cam a doua sau a treia oară când l-am văzut. A venit, aproape ieşit din minţi, în salonul lui Compeyson, noaptea târziu, îmbrăcat doar în flanela de noapte, cu părul năclăit de sudoare, şi i-a zis nevestei lui Compeyson:

„Sally, pe cuvânt că este sus, la mine, în clipa asta, şi nu pot să scap de ea. Este îmbrăcată toată în alb, a mai zis el, cu flori albe în păr şi este turbată de furie. Are un giulgiu în mână şi zice c-o să-l pună pe mine, la cinci dimineaţa.”

Atunci, Compeyson i-a zis:

„Păi, bine, prostule, ea nu e făcută din carne şi oase? Atunci cum ar putea fi sus, la tine, fără să fi intrat pe uşă sau pe fereastră şi să fi urcat scările?”

„Nu ştiu cum a ajuns acolo, i-a răspuns Arthur, cutremurându-se din adâncul sufletului de groază, dar stă în colţ, la picioarele patului, turbată de furie. Şi în dreptul inimii sale zdrobite — *tu* i-ai zdrobit-o! — sunt picături de sânge.”

Compeyson vorbea obraznic, dar întotdeauna a fost un laş.

„Du-te sus cu smintitul ăsta care îndrugă prostii, i-a zis el nevesti-sii. Iar tu, Magwitch, dă-i o mână de ajutor, te rog.”

Dar el, unul, nu s-a apropiat cu nici un pas.

Nevasta lui Compeyson şi cu mine l-am dus pe Arthur înapoi, în patul lui, dar el aiura de mai mare groaza.

„Oh, uitaţi-vă la ea! striga. Scutură giulgiul către mine! N-o vedeţi? Uitaţi-vă la ochii ei! Nu este înfricoşător s-o vezi atât de furioasă?”

După puţin, striga iar:

„O să mi-l pună peste cap, şi atunci s-a zis cu mine! Luaţi-i-l din mână, luaţi-i-l din mână!”

Şi apoi se ţineau strâns de noi şi continua să-i vorbească şi să-i răspundă arătării, până ce aproape mi se părea că o văd şi eu.

Nevasta lui Compeyson, obişnuită cu Arthur, îi dădu să bea ceva, ca să-i mai treacă spaimele, şi el, după un timp, s-a potolit.

„Oh, a plecat! A venit administratorul ei s-o ia?” a întrebat.

„Da”, a răspuns nevasta lui Compeyson.

„I-ai spus s-o încuie şi s-o ţină zăvorâtă în casă?”

„Da.”

„Şi să ia porcăria aia din mâna ei?”

„Da, da, totul e bine.”

„Eşti o femeie bună, a zis Arthur, să nu mă laşi, orice-ar fi, şi-ţi mulţumesc.”

S-a odihnit, destul de liniştit, până pe la vreo cinci fără ceva, când a dat un ţipăt, a sărit în sus şi a început să urle:

„Uite-o! Are iar giulgiul! Îl despătureşte! Se apropie din colţ! Vine spre pat! Ţineţi-mă, ţineţi-mă amândoi, fiecare de-o parte, n-o lăsaţi să mă atingă cu el!... Aha! Nu m-a nimerit de data aceasta! N-o lăsaţi să mi-l arunce peste cap! N-o lăsaţi să mă ridice şi să mă înfăşoare cu el! Mă ridică! Ţineţi-mă jos!”

Apoi, s-a mai ridicat o dată, anevoie, în capul oaselor şi a murit.

Lui Compeyson nu i-a păsat, zicând că era mai bine, fiindcă scăpaseră unul de altul. Curând, el şi cu mine am trecut la treabă şi, mai întâi de toate, m-a pus să jur (era foarte viclean) pe Biblia mea — Biblia asta micuţă şi neagră de aici, dragul meu băiat, pe care l-am pus şi pe prietenul tău să jure.

Fără să vă povestesc în amănunt loviturile pe care le plănuise Compeyson, că mi-ar lua o săptămână întreagă, o să vă spun doar, dragul meu băiat şi tu, prietene al lui Pip, că individul ăsta m-a vârât în asemenea urzeli, încât am devenit sclavul lui. Întotdeauna îi datoram bani, întotdeauna eram la cheremul lui, întotdeauna pus la treabă şi întotdeauna în primejdie. Era mai tânăr decât mine, dar mai şiret, mai învăţat şi de cinci sute de ori mai dibaci decât mine şi, cum spuneam, n-avea nici o milă. Femeia mea, când am dat de greu... Stai un pic! N-am vârât-o şi pe ea în...

Provis se uită în jurul lui, zăpăcit, de parcă pierduse rândul din cartea amintirilor sale. Apoi se întoarse cu faţa la foc, îşi răşchiră degetele pe genunchi, după care îşi ridică o dată palmele şi le aşeză la

loc.

— Nu-i nevoie să pomenesc şi de ea, zise el, privind încă o dată în jur. Timpul petrecut în slujba lui Compeyson a fost cel mai greu pe care l-am trăit vreodată. Şi cu asta am spus tot. V-am povestit cum am fost judecat numai eu, pentru înşelăciune, deşi eram cot la cot cu Compeyson?

Eu am răspuns:

— Nu.

— Ei, bine, zise el, *pe mine* m-au judecat şi m-au condamnat. Mai fusesem reţinut, ca suspect, de vreo două sau trei ori, în cei patru sau cinci ani cât a durat tovărăşia noastră. Dar au lipsit dovezile. În cele din urmă, eu şi Compeyson am fost amândoi arestaţi pentru escrocherie — fiind acuzaţi că pusesem în circulaţie nişte bani furaţi şi de încă vreo câteva nelegiuiri. Compeyson mi-a zis: „Ne apărăm separat, fiecare cu a lui" şi asta a fost tot. Iar eu eram sărac lipit pământului şi mi-am vândut toate bulendrele pe care le aveam, în afară de hainele de pe mine, doar-doar o să mi-l pot lua pe Jaggers.

Când am fost aduşi pe banca acuzaţilor, primul lucru care mi-a sărit în ochi a fost cât de gentleman arăta Compeyson, cu părul buclat, cu hainele negre şi cu batista albă, şi ce ticălos de rând arătam eu pe lângă el. Când a început acuzarea şi s-au adus dovezile, am băgat de seamă cât de greu apăsau toate asupra mea şi cât de puţin asupra lui. Când s-au depus mărturiile, am băgat de seamă că eu fusesem mereu tartorul, toţi puteau să jure acest lucru, că eu fusesem mereu cel căruia i se plătiseră banii, că eu fusesem mereu cel care înfăptuise totul şi luase tot câştigul. Abia când a venit rândul apărării, am priceput limpede planul, căci avocatul lui Compeyson zicea: „Domnule judecător şi domnilor juraţi, aveţi aici, în faţa ochilor dumneavoastră, unul lângă altul, doi oameni pe care îi puteţi deosebi clar, dintr-o ochire. Unul, cel mai tânăr, bine crescut, despre care mărturiile vor vorbi ca atare, şi celălalt mai în vârstă, crescut în rele, despre care mărturiile vor vorbi, de asemenea. Unul, cel mai tânăr, foarte rar, dacă nu deloc văzut participând la asemenea afaceri, şi numai bănuit. Celălalt, cel mai în vârstă, întotdeauna văzut luând parte la ele şi a cărui vină a fost întotdeauna dovedită. Vă mai puteţi îndoi, de vreme ce nu există decât un singur vinovat, care este acela şi, dacă există doi vinovaţi, care dintre ei este mai vinovat?"... Şi aşa mai departe. Iar când a venit vorba despre caracter, n-a fost Compeyson descris ca unul care fusese la şcoală, şi nu aveau acum colegii lui cutare şi cutare situaţie, şi nu fusese el cunoscut de către martori la cutare cluburi şi la cutare societăţi, şi nimic din ceea ce se spunea nu îi aducea daune? În schimb, n-am fost eu descris ca fiind condamnat şi înainte şi ca fiind cunoscut în lung şi-n lat prin ţară, pe la toate aresturile şi închisorile? Iar când a venit momentul să luăm cuvântul, nu Compeyson a vorbit

înfundându-şi mai mereu faţa în batista lui albă — ah! şi cita şi versete biblice în mărturia lui — iar eu n-am fost în stare să zic decât: „Domnilor, individul ăsta de lângă mine e un ticălos fără pereche pe lume”? Iar când s-a cerut verdictul, nu pentru Compeyson s-a solicitat îndurare şi să se ţină seama atât de faptul că avea un caracter bun, dar avusese parte de o tovărăşie rea, cât şi că dăduse toate informaţiile pe care le avusese împotriva mea? Iar pentru mine nimeni n-a avut vreun alt cuvânt de rostit decât „vinovat”? Iar când i-am spus lui Compeyson: „Odată ieşiţi din tribunalul ăsta, o să-ţi pocesc mutra aia a ta!”, nu l-a implorat Compeyson pe judecător să fie apărat şi a obţinut doi temniceri care să stea între noi? Iar când ni s-a citit sentinţa, n-a primit el decât şapte ani, iar eu, paisprezece, şi nu de el i-a părut rău judecătorului, pentru că ar fi putut s-o ducă atât de bine, şi nu pe mine m-a văzut judecătorul ca fiind un vechi răufăcător, cu apucături violente, dintre cele mai rele?

În timp ce povestea, Provis se lăsase cuprins, treptat, de revoltă, dar şi-o înăbuşi, respiră adânc de vreo două sau trei ori, înghiţind în sec de tot atâtea ori, după care, întinzând mâna către mine, zise, liniştitor:

— N-am să fiu necuviincios, dragă băiete!

Se înfierbântase într-atât, încât îşi scoase batista şi îşi şterse faţa, gâtul şi mâinile, mai înainte de a continua:

— I-am spus lui Compeyson că o să-i pocesc mutra şi am jurat să mi-o pocească Dumnezeu pe a mea dacă n-am s-o fac. Eram amândoi pe acelaşi vas al deţinuţilor, dar multă vreme n-am putut ajunge până la el, deşi m-am străduit. Până la urmă, m-am apropiat de el pe la spate şi i-am dat un pumn în obraz, ca să-l răsucesc spre mine şi să-i pocesc mutra, dar am fost văzut şi m-au ţinut gardienii. Carcera de pe vasul acela nu era prea solidă, pentru cineva obişnuit cu carcerele şi care ştia să înoate şi să se scufunde. Am evadat şi am ajuns pe mal, ascunzându-mă printre mormintele de-acolo, pizmuindu-i pe morţi, pentru că erau la adăpost şi terminaseră cu toate cele, şi atunci l-am văzut prima oară pe băiatul meu!

Se uită la mine cu o privire drăgăstoasă, care aproape că mi-l făcu din nou nesuferit, cu toate că mi-era tare milă de el.

— De la băiatul meu mi-a fost dat să pricep că şi Compeyson era liber prin mlaştină. Pe legea mea, fugise de frică, doar ca să scape de mine, fără să ştie că eu ajunsesem primul la mal. L-am urmărit şi l-am prins. I-am pocit faţa. „Şi-acum, i-am zis eu, pentru că e cel mai rău lucru pe care ţi-l pot face şi pentru că de mine nu-mi pasă, o să te duc târâş înapoi!” Şi aş fi înotat până în larg, trăgându-l de păr, dacă aş fi apucat s-o fac, şi l-aş fi urcat din nou pe vas, chiar fără soldaţi.

Bineînţeles că, până la urmă, tot el a ieşit cel mai bine — caracterul lui era atât de bun! Cică evadase pentru că aproape îşi pierduse minţile din pricina mea şi a gândurilor mele ucigaşe, aşa că pedeapsa

lui a fost blândă. Eu am fost pus în fiare, dus din nou la judecată şi deportat pe viaţă. Dar n-am rămas acolo toată viaţa, dragul meu băiat şi tu, prietene al lui Pip, de vreme ce sunt acum aici.

Se şterse din nou, ca mai înainte, după care scoase, fără grabă, o priză de tutun din buzunar şi îşi desprinse pipa de la butonieră, îndesând-o încet şi începând să fumeze.

— A murit? întrebai eu, după câteva clipe de tăcere.

— Cine să moară, dragul meu băiat?

— Compeyson.

— Fii sigur că asta speră el despre mine, dacă mai trăieşte, zise el cu o privire fioroasă. N-am mai auzit nimic de el.

Herbert scrisese ceva cu creionul pe partea dinăuntru a copertei unei cărţi. Împinse uşor cartea deschisă spre mine, în vreme ce Provis fuma cu ochii pironiţi asupra focului, iar eu citii:

Numele lui Havisham junior era Arthur. Compeyson este bărbatul care s-a prefăcut că o iubeşte pe domnişoara Havisham.

Am închis cartea, făcând un mic semn din cap către Herbert, şi am pus-o deoparte. Nici unul dintre noi n-a mai scos vreo vorbă, ci amândoi am rămas uitându-ne la Provis, care fuma lângă foc.

Capitolul XLIII

De ce ar trebui să mă opresc şi să cântăresc cât din repulsia mea faţă de Provis i se datora Estellei? De ce aş zăbovi ca să asemuiesc starea mea sufletească de când încercam să scap de miasma închisorii, înainte de a mă întâlni cu ea, la staţia de diligenţe, cu starea în care mă aflam acum, când cugetam la prăpastia dintre Estella, cu mândria şi frumuseţea ei, şi deportatul întors din exil pe care îl adăposteam? Nici firul istoriei nu s-ar depăna mai uşor din pricina asta, nici deznodământul n-ar fi mai fericit — nici povestirii nu i-ar ajuta, nici eu n-aş fi scuzat.

O nouă spaimă răsărise în mintea mea după povestirea lui Provis sau, mai bine zis, povestirea lui dăduse un chip şi un înţeles unei spaime care se afla deja încolţită în mine. Dacă acel Compeyson mai trăia şi avea să descopere că Provis se întorsese, cu greu mă mai puteam îndoi de urmări. Ştiam mai bine decât ei amândoi că acel Compeyson se temea de moarte de el. Era greu de crezut că un individ precum cel descris de Provis ar fi şovăit să scape o dată pentru totdeauna de un duşman de temut, folosindu-se de metoda sigură a denunţului.

Nu-i şoptisem lui Provis niciodată şi nici nu aveam de gând să-i şoptesc — cel puţin aşa mă hotărâsem — vreo vorbă despre Estella. Dar i-am spus lui Herbert că, înainte să plec în străinătate, trebuia să le văd pe Estella şi pe domnişoara Havisham. Şi i-am spus-o chiar în seara aceea, când am rămas singuri, după ce Provis ne povestise viaţa lui. M-am hotărât să mă duc până la Richmond a doua zi şi aşa am făcut.

Când am sunat la uşa casei doamnei Brandley, fu chemată camerista Estellei, care îmi spuse că Estella plecase în provincie. Unde? La Casa Satis, ca de obicei. Nu chiar ca de obicei, am zis eu, căci până atunci nu plecase niciodată fără mine; când avea să revină? La aceasta, în răspunsul cameristei se strecură un fior de reţinere, care îmi spori nedumerirea: după părerea ei, n-avea să se întoarcă prea curând. Nu înţelegeam nimic din toate acestea şi m-am întors acasă buimăcit de tot.

Încă o dată mă sfătuii cu Herbert, noaptea, după plecarea lui Provis (întotdeauna îl duceam până acasă la el şi mă uitam bine în jurul meu), şi cântărirea faptelor ne conduse la concluzia că nu trebuia să-i pomenesc nici un cuvânt lui Provis despre plecarea în străinătate, până ce nu aveam să mă întorc din vizita la domnişoara Havisham. În acelaşi timp, trebuia să ne gândim, fiecare în parte, la modul în care era cel mai bine să-i aducem la cunoştinţă acest plan — dacă ar trebui să născocim vreun motiv, precum că ne-ar fi teamă că era urmărit, sau

dacă eu, care nu fusesem niciodată peste hotare, ar trebui să-i propun o călătorie. Amândoi eram convinşi că n-aveam decât să-i sugerez ceva lui Provis şi el ar fi încuviinţat pe loc. Oricum, amândoi eram de părere că nici nu încăpea vorbă să-l lăsăm mai departe la voia întâmplării, ca acum.

În ziua următoare, am avut josnicia să pretind că eram obligat să-mi ţin făgăduiala de a-l vizita pe Joe — nu-i de mirare, fiindcă eram în stare de aproape orice fel de josnicie faţă de Joe sau faţă de numele lui. Provis avea să fie cât se poate de atent cât timp aveam să lipsesc, iar Herbert trebuia să preia sarcina de a avea grijă de el. Urma să lipsesc o singură noapte şi, la întoarcere, aveam să încep să-i satisfac nerăbdarea de a mă vedea debutând în societate ca un gentleman care trăieşte pe picior mare. Atunci mi-a trecut prin minte, la fel cum, după aceea, am descoperit că şi lui Herbert îi trecuse prin minte, că acesta ar putea fi cel mai bun motiv pentru a-l convinge pe Provis să plece în străinătate — chipurile pentru a face nişte cumpărături deosebite sau ceva asemănător.

După ce îmi netezii astfel calea spre domnişoara Havisham, pornii cu prima diligenţă de dimineaţă, mai înainte de a se lumina. Eram în câmp deschis când ziua începu să se arate, pe furiş, poticnindu-se, scâncind şi tremurând, înfăşată în scutece de nori şi în ceţuri zdrenţuite, ca o cerşetoare. Când ne oprirăm la „Mistreţul albastru”, după călătoria prin picurii fini de apă, pe cine mi-a fost dat să văd ieşind în poartă, cu scobitoarea în mână, ca să se uite la diligenţă? Pe nimeni altul decât Bentley Drummle!

Fiindcă s-a prefăcut că nu mă vede, m-am prefăcut şi eu că nu-l văd. Era un joc foarte nereuşit, din partea amândurora, cu atât mai lipsit de temei cu cât amândoi intrarăm în acelaşi timp în salonul unde el tocmai îşi sfârşise gustarea de dimineaţă şi unde eu o comandai pe a mea. Mă umplea de venin faptul că îl vedeam aici în oraş, căci ştiam foarte bine de ce venise.

Prefăcându-mă apoi cufundat în lectura unui ziar soios, foarte vechi, pe a cărui hârtie nu desluşeam nici pe jumătate atât de limpede ştirile, cât corpurile străine — petele de cafea, de saramură, de sos de peşte, de sos de friptură, de unt topit şi de vin, cu care era împroşcat peste tot, de parcă s-ar fi molipsit de un pojar foarte ciudat —, stăteam la masa mea, în timp ce el stătea lângă foc. Treptat mă simţii peste măsură de iritat de faptul că el stătea lângă foc. Aşa că mă ridicai, hotărât să-mi iau şi eu porţia de căldură. Când mă apropiai de cămin să aţâţ focul, mă văzui silit să-mi întind mâna pe după picioarele lui, ca să ajung la vătrai, dar continuai să pretind că nu-l cunosc.

— Asta vrea să fie o insultă? zise domnul Drummle.

— Ah! zisei eu, cu vătraiul în mână. Dumneata erai? Ce mai faci? Chiar mă întrebam cine lasă focul să se stingă!

Cu acestea, scormonii în jar cu furie, după care mă proţăpii lângă domnul Drummle, umăr la umăr, îndreptându-mi spatele şi încălzindu-mă la foc.

— Acum ai venit? zise domnul Drummle, împingându-mă puţin mai în lături cu umărul său.

— Da, răspunsei, împingându-l şi eu pe el puţin mai în lături cu umărul meu.

— Groaznice locuri, zise Drummle. E ţinutul dumitale... dacă nu mă înşel.

— Da, încuviinţai eu. Am auzit că seamănă foarte mult cu ţinutul dumitale, Shropshire.

— Nici pe departe! zise el.

Aici, domnul Drummle se uită la ghetele sale şi eu mă uitai la ale mele, după care domnul Drummle se uită la ghetele mele şi eu mă uitai la ale lui.

— Eşti de mult aici? întrebai eu, hotărât să nu-i cedez nici un centimetru de loc în faţa focului.

— Destul cât să fiu sătul de locul ăsta, răspunse Drummle, simulând un căscat, dar la fel de hotărât să nu cedeze.

— Mai stai mult pe aici?

— N-aş putea spune, răspunse domnul Drummle. Dar dumneata?

— N-aş putea spune, răspunsei la rândul meu.

În clipa aceea am simţit, cu o furnicătură prin vene, că, dacă umărul domnului Drummle ar mai fi pretins puţin loc, fie şi cât un fir de păr, l-aş fi aruncat pe fereastră. De asemenea, am simţit şi că, dacă umărul meu ar mai fi avut vreo pretenţie asemănătoare, domnul Drummle m-ar fi azvârlit grămadă în lada de alături. El fluieră niţel. Fluierai şi eu niţel.

— Mlaştină întinsă cât vezi cu ochii, după câte îmi dau seama? întrebă Drummle.

— Da. Şi ce-i cu asta? zisei eu.

Domnul Drummle se uită la mine, apoi la ghetele mele şi în final spuse, râzând:

— Oh!

— Eşti binedispus, domnule Drummle?

— Nu, răspunse el, nu chiar. Mă duc să dau o raită călare. Am de gând să explorez mlaştinile astea, ca să mă distrez puţin. Mi s-a spus că, pe aici, satele sunt pierdute de lume. Cârciumioare ciudate... şi fierării... şi altele asemenea. Chelner!

— Da, domnule.

— Calul meu e gata?

— E în faţa uşii, domnule.

— Bine. Fii atent, jupâne! Domnişoara n-o să călărească astăzi, din pricina vremii neprielnice.

— Prea bine, domnule.

— Iar eu n-am să iau masa de prânz aici, pentru că mă duc să iau masa la domnişoara acasă.

— Prea bine, domnule.

Atunci, Drummle îmi aruncă o privire, având întipărită pe faţa lui cu fălci late o expresie de triumf obraznic, care mă săgetă până-n inimă, din pricina grosolăniei de care dădea dovadă, şi mă zgândări din cale-afară, de-mi venea să-l apuc în braţe (cum zice povestea că a apucat-o tâlharul pe cotoroanţă) şi să-l azvârl în foc.

De un lucru eram amândoi siguri şi anume că, până nu vom cădea la pace, nici unul nu va putea să plece de lângă foc. Stăteam acolo ţepeni, bine proţăpiţi în faţa căminului, umăr la umăr, atingându-ne şoldurile, cu mâinile la spate, fără să ne clintim. Calul se zărea în dreptul uşii, afară, în burniţă, gustarea mea se răcea pe masă, a lui Drummle fusese strânsă; chelnerul mă pofti să încep să mănânc, eu dădui din cap, dar şi eu şi Drummle rămaserăm pe poziţii.

— Ai mai fost pe la „crâng” în ultima vreme? întrebă Drummle.

— Nu, răspunsei eu, mi s-a acrit de Piţigoi ultima oară când am trecut pe-acolo.

— Asta a fost atunci când am avut noi doi o divergenţă de opinii?

— Da, răspunsei eu foarte sec.

— Haide, haide! Te-am lăsat să scapi destul de ieftin, rânji Drummle. N-ar fi trebuit să-ţi pierzi cumpătul.

— Domnule Drummle, zisei eu, nu eşti în măsură să-ţi exprimi părerea în această problemă. Când îmi pierd cumpătul — nu că n-aş recunoaşte că aşa mi s-a întâmplat cu acel prilej —, eu nu arunc cu paharele în meseni.

— Eu da, zise Drummle.

Îl privii pieziş de vreo două ori, în vreme ce ura mea mocnită prindea puteri din ce în ce mai mari, şi îi zisei:

— Domnule Drummle, n-am stârnit eu această discuţie şi nu cred că este plăcută pentru nici unul dintre noi.

— De bună seamă că nu este, zise el în zeflemea, peste umăr. N-am nimic de comentat în această privinţă.

— Prin urmare, continuai eu, cu permisiunea dumitale, aş propune să renunţăm la orice fel de comunicare pe viitor.

— Tocmai aceasta era şi părerea mea, zise Drummle, şi este exact ceea ce aş fi propus şi eu... sau, mai bine zis, ceea ce aş fi făcut fără să mai propun. Dar nu-ţi pierde cumpătul! N-ai pierdut oricum destul de mult?

— Ce vrei să spui, domnule?

— Chelner! strigă Drummle, în loc de răspuns.

Chelnerul reapăru.

— Uite ce e, jupâne. Ai înţeles bine că domnişoara nu călăreşte

astăzi şi că eu iau masa de prânz la domnişoara acasă?

— Desigur, domnule!

După ce chelnerul cercetă cu palma cana mea de ceai, care se răcea cu repeziciune, şi se uită rugător la mine înainte să iasă, Drummle, având grijă să nu-şi mişte umărul de lângă al meu, îşi scoase o ţigară de foi din buzunar şi îi reteză cu dinţii capătul, dar nu dădu semne că ar vrea să se urnească din loc. Înăbuşindu-mă şi fierbând în suc propriu, pricepui că nu mai puteam să rostim nici un cuvânt în plus fără să rostim şi numele Estellei, iar eu n-aş fi îndurat să-l aud ieşind din gura lui. Aşadar, împietrii cu privirea ţintă în peretele din faţa mea, de parcă n-ar mai fi fost nimeni de faţă, şi mă străduii să păstrez tăcerea. N-aş putea spune cât timp am mai fi rămas în poziţia aceea ridicolă, dar, la un moment dat, trei fermieri vânjoşi — aduşi înăuntru de chelner, bănuiesc — intrară în salon, descheindu-şi nasturii de la haine şi frecându-şi mâinile, şi ne văzurăm siliţi să ne dăm la o parte când se apropiară de foc.

Îl urmării pe fereastră cum se apucă de coama calului şi se suie în şa, în felul lui greoi şi brutal, înclinându-se pe o coastă şi lăsându-se pe spate totodată. Credeam că plecase, dar îl văzui întorcându-se, strigând după un foc pentru trabucul său, de care uitase. Un om îmbrăcat în haine de culoarea prafului înaintă spre el dându-i ce dorea — n-aş putea spune de unde răsărise, dacă din curtea hanului, de pe drum sau din altă parte — şi, după ce Drummle se aplecă peste şa, aprinzându-şi trabucul şi izbucnind într-un hohot de râs, făcând un semn cu capul către ferestrele salonului, umerii pleoştiţi şi părul vâlvoi al acelui om care stătea cu spatele la mine îmi aduseră aminte de Orlick.

Prea cătrănit ca să mă gândesc, în acele clipe, dacă într-adevăr era Orlick şi prea cătrănit ca să mă ating de gustarea din faţa mea, mă spălai pe mâini şi pe faţă, ca să scap de urmele vremii de afară şi ale călătoriei, după care o pornii la drum către acea casă veche, de neuitat, pe care ar fi fost cu mult mai bine să n-o fi vizitat niciodată şi să n-o fi văzut vreodată.

Capitolul XLIV

În odaia în care se afla masa de toaletă şi în care ardeau lumânări de ceară de-a lungul pereţilor, le găsii pe domnişoara Havisham şi pe Estella — domnişoara Havisham aşezată pe o canapea, lângă foc, iar Estella pe o pernă, la picioarele ei. Estella tricota, iar domnişoara Havisham o supraveghea. Amândouă ridicară ochii în acelaşi timp când intrai şi amândouă văzură că eram schimbat. Am dedus acest lucru după schimbul de priviri dintre ele.

— Ce vânt te-aduce pe-aici, Pip? făcu domnişoara Havisham.

Deşi se uita drept în ochii mei, băgai de seamă că era foarte nedumerită. Estella se opri puţin din împletitul ei, îşi îndreptă ochii asupra mea, apoi îşi reluă lucrul şi mi se păru că citesc în mişcarea degetelor sale, ca şi cum mi-ar fi spus-o în alfabetul surdomuţilor, că îşi dăduse seama că descoperisem cine era adevăratul meu binefăcător.

— Domnişoară Havisham, zisei eu, am fost la Richmond, ieri ca să-i vorbesc Estellei. Dar, aflând că un anume vânt a adus-o pe ea până aici, am urmat-o.

Domnişoara Havisham îmi făcuse semn de vreo trei sau patru ori să mă aşez, aşa că am ales să stau pe scaunul de la masa de toaletă, unde o văzusem pe ea şezând de atâtea ori. Cu toate lucrurile acelea distruse de la picioarele mele şi din jurul meu, mi se părea locul cel mai potrivit pentru sufletul meu, în ziua aceea.

— Ceea ce voiam să-i spun Estellei, domnişoară Havisham, o să-i spun în prezenţa dumneavoastră, în câteva clipe. Nu o să vă surprindă şi nici nu o să vă nemulţumească. Sunt nefericit, mai nefericit decât v-aţi fi dorit vreodată să fiu.

Domnişoara Havisham continua să se uite drept la mine. Puteam citi în mişcările degetelor Estellei, în timp ce lucra, că mă asculta cu atenţie, dar fără să-şi ridice privirile.

— Am aflat cine este binefăcătorul meu. Nu este o descoperire fericită, nici una care ar putea vreodată prinde bine reputaţiei mele, poziţiei mele în societate sau averii mele. Din motive bine întemeiate, nu pot spune mai mult. Nu este taina mea, ci a altcuiva.

Fiindcă am tăcut, pentru vreo câteva clipe, uitându-mă la Estella şi cântărind cum ar fi mai nimerit să continuu, domnişoara Havisham repetă:

— Nu este taina ta, ci a altcuiva. Şi?

— Când aţi trimis vorbă, prima oară, să fiu adus aici, domnişoară Havisham, pe când locuiam în satul vecin, pe care mai bine nu l-aş fi părăsit niciodată, presupun că, de fapt, aţi fi putut chema pe oricare alt băiat în locul meu — ca să vă fie un soi de paj, să vă satisfacă un

capriciu sau o nevoie adevărată şi să fie plătit pentru acest serviciu, nu-i aşa?

— Da, Pip, răspunse domnişoara Havisham, dând ţeapănă din cap. Aşa e.

— Şi presupun că domnul Jaggers...

— Domnul Jaggers, zise domnişoara Havisham, întrerupându-mă pe un ton hotărât, n-are nimic de-a face cu treaba asta şi n-a ştiut nimic despre ea! Este o pură coincidenţă că este avocatul meu şi, totodată, al binefăcătorului tău. Păstrează acelaşi tip de relaţii cu o mulţime de alţi oameni şi, ca atare, acest lucru se putea întâmpla oricând. Oricum s-a întâmplat fără vina nimănui.

Se vedea de la o poştă, după chipul ei furios, că nu îmi ascundea nimic şi că nu îmi răspundea pe ocolite.

— Şi, atunci când eu am căzut în greşeala în care rămas atât de multă vreme, m-aţi încurajat să stărui pe calea asta? întrebai eu.

— Da, răspunse ea, încuviinţând din nou cu un semn hotărât din cap. Te-am încurajat să stărui pe calea asta.

— A fost frumos din partea dumneavoastră?

— Drept cine mă iei? strigă domnişoara Havisham, izbind cu bastonul în podea şi înfuriindu-se atât de brusc, încât Estella îi aruncă o privire mirată. Drept cine mă iei, Dumnezeule mare, de te aştepţi să mă port frumos?

Nu avusesem temei să mă plâng şi nu-mi venise în minte înainte. M-am grăbit să-i spun acest lucru, în timp ce ea stătea şi se gândea la ceva, după izbucnirea de mai devreme.

— Bine, bine! făcu ea. Altceva?

— Am fost răsplătit cu generozitate pentru serviciul meu de odinioară, de aici, zisei eu ca s-o potolesc, prin faptul că am fost apoi luat în ucenicie, şi v-am pus aceste întrebări numai din curiozitate. Ceea ce urmează are un alt scop, mai dezinteresat, sper. Lăsându-mă să stărui în greşeala mea, domnişoară Havisham, este adevărat că aţi vrut să le pedepsiţi... sau să le păcăliţi — poate veţi găsi dumneavoastră cuvântul potrivit pentru intenţia pe care aţi avut-o, aşa încât să nu vă jignească — pe rudele dumneavoastră lacome?

— Da, asta am vrut. Dar o meritau! Şi tu o meritai! Cine sunt eu, mă rog, ca să mă chinui să-i conving pe ei sau să te conving pe tine să nu vă închipuiţi una sau alta? Ţi-ai întins singur capcane. Nu eu ţi le-am întins.

Aşteptând până se linişti din nou, căci şi la cuvintele acestea mânia îi răbufnise sălbatic şi brusc, zisei mai departe:

— Am fost trimis în familia unei rude de-a dumneavoastră, domnişoară Havisham, şi am trăit aproape nedespărţit de membrii ei de când am plecat la Londra. Ştiu că şi ei au picat în plasa aceleiaşi amăgiri, la fel de nevinovaţi ca şi mine. Ar însemna să fiu făţarnic şi

lipsit de ruşine dacă nu v-aş spune, fie că vă face plăcere, fie că nu, şi fie că vreţi să-mi daţi crezare, fie că nu, că îl nedreptăţiţi adânc pe domnul Matthew Pocket, ca şi pe fiul său Herbert, dacă îi consideraţi altfel decât generoşi, corecţi, deschişi şi incapabili de orice intrigi sau josnicii.

— Sunt prietenii tăi, zise domnişoara Havisham.

— Mi-au devenit prieteni, răspunsei eu, ba chiar într-un moment în care credeau că i-am înlăturat şi în care Sarah Pocket, domnişoara Georgiana şi doamna Camilla nu erau deloc prietenele mele, după câte ştiu eu.

Faptul că îi puneam pe domnul Pocket şi pe Herbert în contrast cu celelalte neamuri părea să fie de folos, şi mă bucurai să observ acest lucru. Se uită la mine pătrunzător, câteva clipe, apoi mă întrebă, calmă:

— Ce vrei să-mi ceri pentru ei?

— Un lucru, răsunsei eu. Să nu-i credeţi de-o teapă cu ceilalţi. Poate că au acelaşi sânge, dar nu au aceeaşi fire, credeţi-mă.

Uitându-se pătrunzător la mine, domnişoara Havisham repetă:

— Ce vrei să-mi ceri pentru ei?

— Nu sunt atât de priceput, vedeţi bine, spusei eu drept răspuns, simţind că roşisem puţin, încât să vă ascund, chiar dacă mi-aş dori s-o fac, că vreau într-adevăr ceva pentru ei. Domnişoară Havisham, dacă aţi putea să vă lipsiţi de nişte bani, ca să-i faceţi lui Herbert, prietenul meu, primul şi ultimul serviciu din viaţa lui, dar care, din pricina împrejurărilor deja create, va trebui să-i fie făcut fără ştirea lui, v-aş arăta eu cum să procedaţi.

— De ce trebuie să fie făcut fără ştirea lui? întrebă ea, sprijinindu-se cu amândouă mâinile în baston, ca să mă cerceteze mai bine.

— Pentru că, zisei eu, am început să-i dau o mână de ajutor eu însumi, acum vreo doi ani, fără ştirea lui, şi n-aş vrea să fiu dat acum în vileag. Nu pot să vă spun de ce nu mai sunt în stare să-i fac acest serviciu până la capăt. Ţine de taina care nu e a mea, ci a altcuiva.

Puţin câte puţin, îşi dezlipi ochii de la mine şi îi întoarse spre foc. După ce îl privi un timp îndelungat, judecând după tăcerea care se lăsă şi după lumina firavă a lumânărilor care se topeau încet, tresări din pricina surpării câtorva tăciuni şi se uită din nou la mine, la început fără să mă vadă, atenţia sporindu-i apoi treptat. În tot acest răstimp, Estella nu se oprise din împletit. Când deveni din nou atentă la mine, domnişoara Havisham zise, vorbindu-mi de parcă discuţia noastră nu s-ar fi întrerupt:

— Altceva?

— Estella, zisei eu, întorcându-mă spre ea, şi încercând să-mi stăpânesc tremurul vocii, ştii că te iubesc. Ştii că te iubesc de mult şi nebuneşte.

Îşi ridică ochii spre chipul meu, când îi adresai astfel cuvântul, dar degetele ei continuară să lucreze. Se uita la mine cu o faţă neclintită. Am zărit-o pe domnişoara Havisham uitându-se curioasă de la mine la Estella şi de la Estella la mine.

— Ar fi trebuit să-ţi mărturisesc asta mai demult, dar am tăcut din pricina greşelii aceleia în care am stăruit atâta vreme. Datorită acestei greşeli am nutrit convingerea că domnişoara Havisham ne ursise unul altuia. Şi, câtă vreme am crezut că tu n-ai fi putut hotărî altfel, m-am abţinut să-ţi spun ceva. Însă trebuie să ţi-o spun acum.

Păstrându-şi expresia încremenită, cu degetele văzându-şi mai departe de împletit, Estella clătină din cap.

— Ştiu, zisei eu drept răspuns la gestul ei, ştiu! Nu trag nădejde că te voi putea vreodată numi a mea, Estella. Habar n-am ce se va întâmpla cu mine peste foarte puţin timp, cât de sărac voi deveni sau încotro îmi voi îndrepta paşii. Cu toate acestea, te iubesc. Te-am iubit dintotdeauna, din clipa în care te-am văzut prima oară în această casă.

Uitându-se la mine cu expresia feţei absolut neclintită, dar cu degetele în mişcare, ea clătină din nou din cap.

— Ar fi fost crud din partea domnişoarei Havisham, îngrozitor de crud, dacă şi-ar fi bătut joc de naivitatea unui biet băiat şi m-ar fi chinuit în toţi aceşti ani cu o speranţă zadarnică şi cu un scop neîntemeiat, dându-şi seama de gravitatea faptelor sale. Însă eu cred că nu şi-a dat seama. Cred că, în suferinţa provocată de încercările prin care a trecut, a uitat de suferinţa mea, Estella.

O văzui pe domnişoara Havisham ducându-şi mâna în dreptul inimii şi apăsând-o, în vreme ce continua să-şi plimbe ochii de la Estella la mine şi înapoi.

— Se pare, zise Estella foarte calm, că există unele sentimente sau închipuiri — nu ştiu cum să le numesc — pe care eu, una, nu sunt în stare să le înţeleg. Când spui că mă iubeşti, ştiu ce vrei să spui, recunosc alăturarea de cuvinte, dar nimic mai mult. Nu atingi nici o coardă în sufletul meu, nu se întâmplă nimic în pieptul meu. Nu-mi pasă deloc de ceea ce îmi spui. Am încercat să te previn de acest lucru. Spune, te-am prevenit?

I-am răspuns întristat:

— Da.

— Da. Dar tu n-ai vrut să iei seama, căci te-ai gândit că nu vorbesc serios. Spune, n-ai gândit aşa?

— Am gândit şi am sperat că nu vorbeşti serios. Eşti atât de tânără, atât de neîncercată de viaţă şi atât de frumoasă, Estella! Cu siguranţă, nu stă în firea lucrurilor!

— Dar stă în firea mea, răspunse ea, după care adăugă, apăsând cuvintele: Stă în firea care a crescut înăuntrul meu. Fac o mare deosebire între tine şi ceilalţi când îţi spun atât de multe despre mine.

Însă nu pot face mai mult.

— Dar nu e adevărat, zisei eu, că Bentley Drummle este aici, în oraş, şi te urmăreşte?

— Este foarte adevărat, răspunse ea, rostindu-i numele cu un dispreţ suprem.

— Şi că îl încurajezi şi că ieşi la plimbare călare împreună cu el şi că ia masa cu tine în fiecare zi?

Păru puţin surprinsă că ştiam lucrurile acestea, dar răspunse din nou:

— Este foarte adevărat.

— Nu se poate să-l iubeşti, Estella!

Degetele sale se opriră pentru prima oară, iar ea îmi răspunse, aproape mânioasă:

— Ce ţi-am spus eu? Tot mai crezi, în pofida spuselor mele, că nu vorbesc serios?

— N-ai să te căsătoreşti niciodată cu el, Estella?

Se uită spre domnişoara Havisham şi se gândi puţin, apoi zise:

— De ce să-l mint? Ba da, o să mă căsătoresc cu el.

Îmi înfundai faţa în palme, dar mă descoperii în stare să mă stăpânesc mai bine decât m-aş fi aşteptat, judecând după suferinţa în care mă aruncaseră aceste cuvinte rostite de ea. Când îmi ridicai din nou fruntea, văzui pe chipul domnişoarei Havisham o expresie atât de nepământeană, încât mă impresionă, chiar şi în focul patimii mele şi al mâhnirii mele adânci.

— Estella, scumpa şi iubita mea Estella, n-o lăsa pe domnişoara Havisham să te împingă la pasul ăsta fatal. Înlătură-mă pentru totdeauna, ai făcut-o deja, ştiu prea bine, dar păstrează-te pentru cineva mai bun decât Drummle. Domnişoara Havisham îi dă lui mâna ta pentru că asta este cea mai grea lovitură şi batjocură pe care le-ar putea-o aduce tuturor celorlalţi bărbaţi, cu mult mai buni, care te admiră şi celor câţiva care te iubesc cu adevărat. Printre aceştia din urmă s-ar putea să fie unul care să te iubească la fel de mult, deşi nu tot de atât de multă vreme, cum te iubesc eu. Ia-l de soţ pe acela şi o să îndur mai uşor lovitura, de dragul tău.

Însufleţirea mea trezi în Estella o mare mirare, de parcă ar fi fost gata să simtă milă, dacă mintea ei ar fi putut să mă înţeleagă cât de cât.

— O să mă căsătoresc cu el, zise ea din nou, cu o voce mai blândă. Se fac deja pregătirile pentru nuntă şi o să fiu, curând, măritată. De ce o jigneşti pe mama mea adoptivă, amestecându-i numele în toată povestea asta? Este numai hotărârea mea.

— E hotărârea ta, Estella, să te arunci în braţele unei brute?

— Şi, mă rog, în braţele cui ar trebui să mă arunc? replică ea, cu un zâmbet. Ar trebui să mă arunc în braţele celui care ar simţi foarte

curând (dacă oamenii simt lucrurile acestea) că nu-mi pasă de el? Lasă! Hotărârea e luată. Am s-o duc destul de bine, la fel şi soţul meu. Cât despre faptul că m-am lăsat împinsă spre ceea ce numeşti tu pas fatal, după părerea domnişoarei Havisham ar fi trebuit să mai aştept şi să nu mă mărit de acum, dar eu m-am săturat de viaţa mea de până acum, care a avut prea puţin farmec pentru mine şi pe care îmi doresc foarte mult să o schimb. Nu, nu-mi mai spune nimic! Noi n-o să ne înţelegem niciodată unul pe celălalt.

— O asemenea brută mizerabilă, o asemenea brută stupidă! stăruii eu, disperat.

— Nu-ţi fie teamă, nici eu n-am să fiu o binecuvântare pentru el, zise Estella. Nici pe departe. Hai! Uite mâna mea. Ne putem despărţi acum, băiat visător ce eşti... sau bărbat?

— Oh, Estella! îi răspunsei eu, în vreme ce lacrimi amare mi se rostogoleau grăbite pe mâna ei, oricât încercam să mă stăpânesc. Chiar dacă aş rămâne în Anglia şi aş putea să-mi ţin fruntea sus, cu toate celelalte necazuri, cum aş putea să văd că eşti soţia lui Drummle?

— Prostii, răspunse ea, prostii! O să-ţi treacă în scurtă vreme.

— Niciodată, Estella!

— O să-ţi ies din minte în mai puţin de o săptămână.

— Să-mi ieşi din minte? Tu eşti o parte din viaţa mea, din mine însumi. Ai fost prezentă în fiecare rând pe care l-am citit, din prima zi în care am venit aici, un băiat necioplit şi grosolan, a cărui biată inimă ai rănit-o încă de atunci. Ai fost zărită în fiecare privelişte pe care am văzut-o atunci — în aceea a râului, a pânzelor bărcilor, a mlaştinilor, a norilor, în lumină, în întuneric, în vânt, în păduri, pe mare, pe străzi. Ai fost întruchiparea tuturor visărilor plăcute pe care mintea mea le-a zămislit vreodată. Pietrele din care sunt făcute cele mai trainice clădiri din Londra nu sunt mai adevărate sau mai cu neputinţă urnit cu mâna decât au fost şi cum vor fi de-a pururi prezenţa şi înrâurirea ta asupra mea, aici şi oriunde în altă parte. Estella, n-ai de ales, până în ultima clipă a vieţii mele vei rămâne o parte din fiinţa mea, o parte din puţinul bine care sălăşluieşte în mine, o parte din răul din mine. Dar eu pun pe seama ta numai cu ceea ce este bun şi întotdeauna te voi păstra, cu credinţă, numai între cele bune. Şi, pentru că socotesc că mi-ai făcut cu mult mai mult bine decât rău, fie-mi acum durerea oricât de ascuţită! O, Dumnezeu să te binecuvânteze, Dumnezeu să te ierte!

N-aş şti să spun în ce ardoare a nefericirii am reuşit să smulg aceste cuvinte din mine. Rapsodia aceasta izvora din adâncul fiinţei mele ca sângele dintr-o rană ascunsă şi se revărsa în afară. I-am ţinut mâna lipită de buzele mele, zăbovind câteva clipe, şi apoi am părăsit-o. Dar, mai târziu, întotdeauna mi-am amintit — având după aceea, motive

mai întemeiate — că, în vreme ce Estella se uita la mine doar cu un soi de mirare neîncrezătoare, chipul nepământesc al domnişoarei Havisham, care încă îşi acoperea pieptul cu mâna în dreptul inimii, părea să se fi topit, într-o privire fantomatică, plină de părere de rău şi de milă.

Pierdusem totul, se isprăvise totul! Când am ieşit, îndreptându-mă spre poartă, până şi lumina zilei părea mai întunecată decât atunci când intrasem. O vreme, m-am furişat pe nişte uliţe lăturalnice şi pe scurtături, după care m-am hotărât să străbat pe jos tot drumul până la Londra, pentru că în clipele acelea îmi venisem în fire atât cât să înţeleg că nu mă puteam întoarce la han şi da ochii cu Drummle, că n-aş fi suportat să stau într-o diligenţă şi să mi se vorbească şi că n-aş fi putut face nimic mai bun decât să-mi epuizez forţele.

Era trecut de miezul nopţii când am traversat London Bridge. Luând-o pe străduţele strâmte şi întortocheate care, la vremea aceea, duceau spre vest, până la debarcaderul Middlesex, cea mai scurtă cale de acces spre Temple era pe lângă malul fluviului, prin Whitefriars. Nu eram aşteptat până a doua zi, dar aveam un rând de chei şi, dacă Herbert se dusese la culcare, aş fi putut să mă culc şi eu, fără să-l mai deranjez.

Rar se întâmpla să intru în Temple prin poarta dinspre Whitefriars după ce se dădea stingerea, şi eram plin de noroi şi obosit, aşa că nu i-am luat în nume de rău paznicului de noapte faptul că m-a examinat cu multă atenţie, pe când ţinea poarta întredeschisă ca să trec înăuntru. Ca să-i împrospătez memoria, i-am spus cum mă numeam.

— Nu eram foarte sigur, domnule, dar m-am gândit c-aţi putea fi dumneavoastră. Aveţi un bilet, domnule. Cel care a adus mesajul a zis să binevoiţi să-l citiţi la lumina felinarului meu.

Foarte surprins de această cerinţă, am luat biletul. Îi era adresat domnului Philip Pip, iar deasupra destinatarului erau scrise cuvintele: „Te rog, citeşte acest bilet pe loc”. L-am deschis, în timp ce paznicul ţinea felinarul ridicat, şi am citit conţinutul, scris de mâna lui Wemmick:

Nu te duce acasă!

Capitolul XLV

Întorcându-mă de la poarta spre Temple de îndată ce-am citit acest avertisment, mă îndreptai, târâş-grăpiş, către Fleet Street, de unde luai o birjă târzie, care mă duse până la „Hummums", în Covent Garden. La vremea acea, întotdeauna puteai găsi la „Hummums" un pat de închiriat, la orice oră din noapte, iar servitorul de la ghişeu, îngăduindu-mi să intru, aprinse lumânarea care venea la rând pe raft şi mă conduse drept la dormitorul care venea la rând în registru. Acesta era un soi de vizuină, la parterul din spatele imobilului, cu un pat monstruos şi ameninţător, cu baldachin şi cu patru stâlpi, dominând întregul spaţiu, sprijinindu-şi unul dintre picioarele sale de despot în vatra focului şi un altul în cadrul uşii, înghesuind cumplit bietul lavoar minuscul, de parcă s-ar fi bucurat de drepturi divine.

Când cerui să am lumină în odaie peste noapte, servitorul îmi aduse, înainte să se retragă, o lumânare cu fitil de trestie, la mare preţ în vremurile acelea pline de virtuţi — un obiect asemenea stafiei unei trestii, care se frângea din şale de îndată ce o atingeai, cu care nici o încăpere nu se putea lumina vreodată şi care fu plasată într-o temniţă, izolată pe fundul unei cutii înalte de metal, ca un turn şi cu găuri rotunde, care desenau pe pereţi nişte pete de lumină ca ochii unei făpturi treze, aţintiţi asupra mea. Când mă vârâi în pat, stând întins, cu picioarele umflate de atâta mers, sleit de oboseală şi nespus de abătut, descoperii că nu puteam închide ochii, nici pe-ai mei, nici pe-ai acelui Argus stupid din odaie. Şi astfel, în întunericul şi neclintirea nopţii, ne holbam unul la altul.

Ce noapte plină de jale! Cât de neliniştită, cât de lugubră, cât de nesfârşită! În odaie plutea o miasmă neprimitoare, de funingine rece şi de praf încins şi, aruncând o privire deasupra mea, în colţurile baldachinului, îmi imaginai imensul număr de muşte albastre de carne, de urechelniţe din piaţă şi de râme de la ţară care trebuie să fi fost agăţate acolo, hibernând până la vară. Gândul acesta mă făcu să mă întreb dacă nu s-ar putea întâmpla ca unele gângănii să cadă peste mine şi atunci mi se năzări că simt uşoare atingeri pe faţă — o întorsătură foarte neplăcută a gândurilor, care mă făcu că simt alte atingeri, şi mai nesuferite, pe spinare. După ce stătui treaz la pândă o vreme, începură să se facă auzite acele voci stranii care umplu tăcerea. Pereţii de lemn ai odăiţei şopteau, vatra focului ofta, micul lavoar cu picior ticăia şi, din răr unchii dulapului, din când în când, răsuna un soi de coardă de chitară. Aproape în acelaşi timp, ochii de pe pereţi căpătară o nouă expresie, astfel încât în fiecare dintre aceste priviri pironite asupra mea vedeam scris: „Nu te duce acasă!"

Oricare ar fi fost nălucirile şi zgomotele nocturne care mă

năpădeau, nici unul nu uita să mă avertizeze: „Nu te duce acasă!” Şi sfatul acesta se împletea strâns cu fiecare senzaţie, de parcă mi s-ar fi înfipt în trup, provocându-mi o rană dureroasă. Nu cu mult înainte, citisem în ziare cum un gentleman necunoscut venise, noaptea căutându-şi adăpost la „Hummums”, se dusese la culcare şi se omorâse, fiind găsit dimineaţa într-o baltă de sânge. Îmi trecu prin minte că trebuie să fi ocupat chiar vizuina mea şi mă dădui jos din pat ca să mă încredinţez că nu erau urme de sânge pe undeva. Apoi, deschisei uşa, privind de-a lungul culoarului şi îmi mai veni inima la loc, zărind, departe, lumina ce-mi ţinea tovărăşie în clădirea aceea şi lângă care picotea servitorul. În tot acest răstimp, mă întrebam neîncetat de ce nu trebuia să mă duc acasă şi ce anume se întâmplase, când aş fi putut să mă întorc şi dacă Provis mai era în siguranţă acasă — încât ai fi putut crede că în capul meu nu putea să încapă nimic altceva. Chiar şi atunci când mi-o aminteam pe Estella şi felul în care ne despărţiserăm în ziua aceea, pentru totdeauna, revăzând toate împrejurările în care se petrecuse despărţirea noastră, toate privirile şi tonurile vocii sale şi mişcările degetelor ei tricotând, şi atunci eram urmărit, de pretutindeni de avertismentul: „Nu te duce acasă!” Când, în sfârşit, aţipii cu mintea şi trupul obosite peste măsură, avertismentul se prefăcu într-un verb ameninţător şi uriaş, pe care trebuia să-l conjug la modul conjunctiv, timpul prezent: „Tu să nu te duci acasă, el să nu se ducă acasă, noi să nu ne ducem acasă, voi să nu vă duceţi acasă, ei să nu se ducă acasă”. Apoi, la diversele forme de condiţional-optativ: „Eu n-ar trebui şi nu m-aş putea duce acasă” şi „eu n-aş avea cum, n-aş putea, n-aş vrea şi n-ar trebui să mă duc acasă” — până ce simţii că m-am zăpăcit, pierzând şirul, şi îmi răsucii capul pe pernă, uitându-mă din nou la privirile aţintite asupra mea de pe pereţi, de jur împrejur.

Lăsasem vorbă să fiu trezit la ora şapte, ştiind că trebuia să mă întâlnesc cu Wemmick mai înainte de a vedea pe oricine altul şi fiindu-mi limpede că acesta era un caz în care numai sentimentele sale de Walworth contau. Am fost uşurat când am ieşit din odaia în care-mi petrecusem o noapte atât de zbuciumată şi n-a fost nevoie să mi se mai bată la uşă şi a doua oară, ca să mă scol într-o clipă din patul acela neprimitor.

Parapetul castelului răsări înaintea ochilor mei la ora opt. Micuţa slujnică tocmai intra în fortăreaţă cu două cornuri calde. Mă îndreptai către poartă şi trecui podul mobil însoţit de fetiţă. Astfel, ajunsei neanunţat în faţa lui Wemmick, care pregătea ceaiul pentru el şi tatamare. O uşă deschisă oferea vederii priveliştea bătrânului în pat.

— Hei, domnule Pip! zise Wemmick. Te-ai întors, aşadar?

— Da, m-am întors, dar nu m-am dus acasă.

— Foarte bine, zise el, frecându-şi mâinile. Am lăsat, pentru orice

eventualitate, câte un bilet la fiecare dintre porţile spre Temple. Dumneata la care ai ajuns?

Îi povestii.

— O să trec eu pe la celelalte, în cursul zilei, ca să rup restul biletelor, zise Wemmick, fiindcă e o regulă sănătoasă să nu laşi, dacă poţi, nici o dovadă scrisă în urma ta, căci nu se ştie niciodată când va fi folosită împotriva ta. O să-mi îngădui o mică familiaritate cu dumneata... Vrei, te rog, să frigi cârnatul ăsta pentru tata-mare?

Îi răspunsei că mă încânta s-o fac.

— Atunci, poţi să-ţi vezi de treabă, Mary Anne, îi zise Wemmick micuţei slujnice. Şi astfel, rămânem doar noi doi, după cum vezi, domnule Pip, adăugă el, făcându-mi cu ochiul când fetiţa ieşi.

Îi mulţumii pentru prietenia şi grija de care dăduse dovadă, iar discuţia noastră continuă cu voce joasă, în vreme ce eu frigeam cârnatul pentru tata-mare, iar Wemmick ungea cu unt bucăţile de corn pentru bătrân.

— Vezi dumneata, domnule Pip, zise Wemmick, noi doi ne înţelegem unul pe altul. Acum vorbim în calitate de persoane particulare şi am mai întreţinut noi nişte discuţii confidenţiale şi înainte de ziua aceasta. Sentimentele oficiale sunt altceva. Acum suntem în afara domeniului oficial.

Încuviinţai cu căldură. Eram atât de nervos, încât nu dădui atenţie la cârnatul bătrânului, care luă foc, aprinzându-se ca o torţă, de-am fost silit să suflu peste el ca să-l sting.

— Am auzit, din întâmplare, ieri dimineaţă, zise Wemmick, pe când vizitam un anume loc, acolo unde te-am dus şi pe dumneata o dată — chiar dacă suntem numai noi doi de faţă, este mai bine să nu menţionăm numele, dacă le putem ocoli....

— Mult mai bine, zisei eu. Te înţeleg.

— Am auzit, din întâmplare, ieri dimineaţă, reluă Wemmick, că o anumită persoană, nu fără legătură cu coloniile şi, deopotrivă, înzestrată cu proprietăţi portabile — nu ştiu cine anume ar putea fi... n-o să numim această persoană...

— Nu este nevoie, zisei eu.

— ...a stârnit o mare vâlvă, într-o anumită parte a globului, unde sunt trimişi mulţi oameni, nu neapărat drept răsplată pentru pornirile firii lor şi nu tocmai fără legătură cu cheltuielile guvernului...

Urmărindu-i atent faţa în timp ce vorbea, stârnii un adevărat foc de artificii cu cârnatul bătrânului, tulburând astfel, în bună măsură, atenţia mea şi a lui Wemmick, drept pentru care îmi cerui o mie de scuze.

— Persoana a iscat vâlvă, spuneam, dispărând din locul respectiv şi nemaiauzindu-se nimic despre ea prin părţile acelea. Ca atare, zise Wemmick, au început să se facă unele presupuneri şi să prindă contur

unele teorii. De asemenea, am auzit că dumneata şi apartamentul dumitale din Garden Court, în Temple, aţi fost supravegheaţi şi probabil că veţi mai fi supravegheaţi.

— De către cine? am întrebat eu.

— N-am să dau amănunte, zise Wemmick alunecos, căci s-ar putea să intru în conflict cu unele informaţii oficiale. Îţi spun doar că am auzit, cum am auzit şi alte lucruri interesante, tot atunci şi tot în locul acela. Nu-ţi povestesc despre informaţii pe care le-am primit, ci despre ce am auzit.

Luă furculiţa pentru fript şi cârnatul din mâna mea, în timp ce vorbea, şi aranjă gustarea pentru tata-mare pe-o tavă. Înainte de a i-o duce, intră în odaie cu un ştergar alb imaculat, pe care îl legă sub bărbia bătrânului gentleman, îi potrivi pernele în jur şi îi puse scufia de noapte pe-o ureche, ceea ce îi conferea un aer ştrengăresc. Apoi îi aşeză mâncarea înainte, cu multă grijă, şi-i zise:

— E bine, nu-i aşa, tataie?

La care veselul bătrân răspunse:

— Foarte bine, John, băiete, foarte bine!

Cum părea că există o înţelegere tacită că bătrânul nu se afla într-o stare prezentabilă şi, prin urmare, trebuia să fie considerat invizibil, mă prefăcui că nu bag de seamă nici una dintre aceste pregătiri.

— Supravegherea aceasta a mea, în apartamentul meu — pe care am avut, o dată, motive s-o bănuiesc —, îi zisei eu lui Wemmick, când se întoarse, este în strânsă legătură cu persoana despre care mi-ai povestit adineauri, nu-i aşa?

Wemmick mă privi foarte serios.

— N-aş putea să garantez, din câte ştiu eu. Vreau să zic că n-aş putea să garantez că aşa a fost de la început. Însă pot să afirm că aşa este sau că aşa va fi sau că există marele pericol să fie.

Văzând că era constrâns de loialitatea faţă de birourile din Little Britain să nu spună tot ce-ar fi putut şi ştiind — fiindu-i recunoscător pentru acest gest — cât de mult îşi încălcase principiile spunându-mi şi ceea ce-mi spusese, nu aveam cum să mai stărui. Însă, după câteva clipe de gândire în faţa focului, i-am zis că voiam să-l mai întreb ceva, iar el avea toată libertatea să-mi răspundă sau nu, după cum socotea c-ar fi mai bine, căci eram sigur că alegerea sa va fi cea dreaptă. El se opri din mâncat, îşi încrucişă braţele şi, suflecându-şi mânecile cămăşii (după părerea lui, confortul de acasă însemna să umble fără haină), încuviinţă din cap să-i pun întrebarea.

— Ai auzit despre un om cu purtări foarte urâte, al cărui nume adevărat ar fi Compeyson?

El răspunse cu un alt semn din cap.

— Este în viaţă?

Încă un semn din cap.

— Este în Londra?

Îmi făcu încă un semn din cap, strângându-şi puternic gura ca o cutie de scrisori, apoi îmi mai făcu unul, de încheiere, şi se întoarse la gustarea sa.

— Cu acestea, zise Wemmick, întrebările fiind terminate — şi rosti aceste cuvinte apăsat, de două ori, ca să înţeleg — revin la ceea ce am făcut eu, după ce am auzit ce am auzit. Am fost până la Garden Court, ca să te găsesc. Cum nu te-am găsit, m-am dus la firma lui Clarriker, ca să-l găsesc pe domnul Herbert.

— Şi l-ai găsit? zisei eu, cu mare nelinişte.

— L-am găsit. Fără să-i pomenesc de vreun nume, fără să intru în amănunte, i-am dat de înţeles că, dacă avea cunoştinţă de vreo persoană — Tom, Jack sau Richard — care se afla în apartamentul dumitale sau în imediata vecinătate, ar fi mai bine să-l ia de acolo pe Tom, Jack sau Richard câtă vreme vei fi dumneata plecat.

— Trebuie să fi fost foarte încurcat, neştiind ce să facă!

— *A fost* foarte încurcat, neştiind ce să facă şi mai cu seamă când i-am spus părerea mea, şi anume că n-ar fi lipsit de primejdii să încerce să-l ducă pe Tom, Jack sau Richard prea departe, în prezent. Domnule Pip, să-ţi spun şi dumitale. În împrejurările de faţă, nu există loc mai potrivit ca un oraş mare, de vreme ce eşti deja în el. Nu părăsi adăpostul prea curând. Rămâi pe aproape. Aşteaptă până se liniştesc apele, înainte să încerci ieşirea în larg, chiar şi spre mări străine.

Îi mulţumii pentru sfatul său preţios şi îl întrebai ce a făcut Herbert.

— Domnul Herbert, zise Wemmick, după ce a fost depăşit de evenimente vreo jumătate de ceas, a pus la cale un plan. Mi-a împărtăşit o taină de-a dumnealui, şi anume că îi face curte unei domnişoare, care are, după cum desigur cunoşti, un tată bolnav, ţintuit la pat. Care tată, fiind odinioară un funcţionar în domeniul aprovizionării vaselor, zace într-un pat, aşezat lângă o fereastră boltită, de unde poate vedea pânzele bărcilor trecând pe fluviu. Foarte probabil că o cunoşti şi dumneata pe acea domnişoară?

— Nu personal, răspunsei eu.

Adevărul era că fata nu fusese de acord cu prietenia mea cu Herbert, socotindu-mă un tovarăş risipitor, care nu-i făcea lui Herbert nici un bine, şi că, atunci când Herbert îi propusese prima oară să mă prezinte, ea primise propunerea cu atât de puţină căldură, încât el se simţise obligat să mă înştiinţeze despre cum stăteau lucrurile pentru a lăsa să mai treacă puţin timp înainte să fac cunoştinţă cu ea. În clipa în care începusem să-l ajut, în ascuns, pe Herbert să-şi realizeze planurile de viitor, mă simţisem în stare să îndur reticenţa fetei cu o senină înţelepciune. Herbert şi logodnica sa, la rândul lor, fireşte că nu erau foarte nerăbdători să introducă şi o a treia persoană în întrevederile lor. Astfel că, deşi eram sigur că îmi câştigasem respectul

în ochii Clarei, deşi schimbam de mult mesaje prieteneşti şi salutări prin intermediul lui Herbert, eu n-o văzusem încă niciodată. Totuşi, nu l-am plictisit pe Wemmick cu aceste detalii.

— Casa cu fereastra boltită, continuă Wemmick, fiind aproape de malul fluviului, lângă Pool[32], între Limehouse şi Greenwich, şi fiind proprietatea unei văduve foarte respectabile, care mai are un etaj mobilat şi de închiriat, domnul Herbert m-a întrebat ce părere aveam despre acela ca locuinţă provizorie pentru Tom, Jack sau Richard. Ei, bine, m-am gândit îndelung la această problemă şi am încuviinţat, din trei motive pe care ţi le voi spune imediat. Şi anume, întâi pentru că este, deopotrivă, în afara drumurilor dumitale obişnuite. În al doilea rând, fără să te apropii dumneata personal de această zonă, vei putea întotdeauna să ai veşti, în siguranţă, despre Tom, Jack sau Richard, prin domnul Herbert. În al treilea rând, după o vreme şi când va fi prudent, dacă vei dori să-l strecori pe Tom, Jack sau Richard la bordul unui pachebot străin, acolo el va fi... cel mai aproape de ţintă.

Mult mai liniştit de aceste consideraţii, îi mulţumii lui Wemmick încă o dată, şi îl încurajai să continue.

— Ei, bine, domnule. Herbert s-a apucat de treabă cu mult zel şi, pe la ora nouă, aseară, îl caza cu mult succes pe Tom, Jack sau Richard, cum s-o fi numind, căci nici dumneata, nici eu nu vrem să ştim. La vechea sa adresă s-a dat de înţeles că omul fusese chemat de urgenţă la Dover şi, de fapt, chiar a pornit-o pe drumul către Dover, cotind abia mult mai încolo, după ce ieşise din vedere. Acuma, un alt mare avantaj al întregii poveşti este că s-a petrecut în absenţa dumitale, aşadar, dacă se va interesa cineva de deplasările dumitale, va afla că ai fost văzut la multe mile distanţă, în afara oraşului, şi chiar prins în cu totul alte probleme. Aceasta adoarme bănuielile şi încâlceşte firul. Din acelaşi motiv, am fost de părere că, în cazul în care te-ai fi întors aseară, n-ar fi trebuit să te duci acasă. Cu aceasta ai să arunci şi mai multă confuzie asupra situaţiei, iar confuzia îţi este de folos.

Aici, Wemmick, care îşi terminase gustarea de dimineaţă, se uită la ceas şi începu să se îmbrace.

— Cu acestea, domnule Pip, zise el, pe când îşi vâra mâinile pe mânecile hainei, am făcut, cred eu, tot ce îmi stă în puteri. Dar dacă vreodată voi putea face mai mult — din punctul de vedere de la Walworth şi strict în calitate de persoană particulară —, voi fi bucuros să dau o mână de ajutor. Iată noua adresă! Nu va fi nimic nelalocul lui să te duci acolo în seara aceasta şi să vezi, cu ochii dumitale, dacă totul e-n regulă cu Tom, Jack sau Richard, mai înainte de a ajunge acasă la dumneata. Dar, odată întors acasă la dumneata, nu vei mai trece pe acolo. Te asigur, domnule Pip, că aici eşti întotdeauna primit cu braţele deschise! adăugă Wemmick şi, cum mâinile îi ieşeau acum, cuminţi, la capătul mânecilor, i le strânsei călduros.

— Dă-mi voie, în final, să mai stărui pe lângă dumneata asupra unui amănunt important.

Îşi puse mâinile pe umerii mei şi continuă, într-o şoaptă solemnă:

— Foloseşte-te de seara aceasta ca să intri în posesia proprietăţilor sale portabile. Nu se ştie ce i se poate întâmpla lui. Nu lăsa să li se întâmple ceva şi proprietăţilor portabile!

Descumpănit de-a binelea, fiindcă nu-i puteam expune limpede lui Wemmick părerea mea asupra acestui amănunt, n-am încercat s-o fac.

— Timpul s-a dus, zise Wemmick, şi trebuie să plec. Dacă nu ai altceva mai urgent de făcut, te-aş sfătui să rămâi aici până se întunecă. Arăţi foarte îngrijorat şi ţi-ar face bine să petreci o zi perfect liniştită, cu tata-mare — o să se dea jos din pat, curând — şi cu un pic din... Ţi-aduci aminte de porcul nostru?

— Bineînţeles, zisei eu.

— Ei, bine, cu un pic din el. Cârnatul acela, pe care l-ai fript, provenea din el şi era, din toate punctele de vedere, de cea mai bună calitate. Încearcă să-l guşti şi dumneata, barem de dragul vechii cunoştinţe. La revedere, tată-mare! strigă el vesel.

— Foarte bine, John, foarte bine, băiatul meu! piui bătrânul dinăuntru.

Curând, am adormit în faţa focului din casa lui Wemmick. Apoi, bătrânul şi cu mine ne bucurarăm unul de tovărăşia celuilalt, adică dormirăm la foc toată ziua, cu unele mici excepţii. Am avut la masa de prânz muşchi de porc şi legume crescute pe domeniul castelului, iar eu dădeam din cap către tata-mare, plin de bunăvoinţă, ori de câte ori nu picam de somn. Când s-a întunecat de-a binelea, l-am lăsat pe tata-mare pregătind focul pentru pâinea prăjită şi am dedus, după numărul ceştilor de ceai, ca şi după ocheadele sale către cele două uşiţe din perete, că şi domnişoara Skiffins era aşteptată.

32 Parte a Tamisei de sub London Bridge.

Capitolul XLVI

Bătu de opt înainte de a intra în atmosfera puternic îmbălsămată, deloc neplăcut, de mirosul de lemn cioplit şi de rumeguş al lungului chei al constructorilor de bărci, de catarge, de vâsle şi de grinzi. Toată acea zonă dinspre apă, de mai sus şi de mai jos de Pool, sub London Bridge, era necunoscută pentru mine şi, când coborâi către fluviu, descoperii că locul pe care îl căutam nu se afla acolo unde crezusem eu şi numai uşor de găsit nu era. I se spunea Mill Pond Bank, în Chinks's Basin, iar eu nu aveam alt reper către Chinks's Basin decât atelierul de parâme „Old Green Copper".

Nu mai contează cum m-am rătăcit printre vasele eşuate, urcate pe uscat în docuri, pentru reparaţii, printre vechile epave ce urmau să fie făcute bucăţi, prin mocirle, mâluri şi fel de fel de resturi de-ale fluxului, printre şantierele constructorilor de vase şi cele ale demontatorilor de vase, printre ancore ruginite, înfipte aiurea în pământ, de ani de zile ieşite din uz, prin ce ţinut muntos cu masive de butoaie şi de cherestea şi prin ce ogoare de parâme care nu erau fabricate în atelierul „Old Green Copper". După ce, de mai multe ori, trecusem foarte aproape pe lângă destinaţia mea şi, tot de atâtea ori, o căutasem unde nu era, dădui pe neaşteptate, la o cotitură, de Mill Pond Bank. Era o zonă foarte aerisită, în sensul propriu al cuvântului, căci vântul dinspre fluviu îşi găsea aici destul loc să se răsucească. Nu se vedeau decât vreo doi sau trei copaci, rămăşiţele unei foste mori de vânt dărăpănate şi atelierul de parâme „Old Green Copper", a cărui galerie deschisă, lungă şi îngustă, o puteam desluşi în lumina lunii ca un culoar de-a lungul unui şir de schele de lemn, înfipte în pământ, care semănau cu nişte furci abandonate, vechi şi ştirbe.

Alegând dintre cele câteva case ciudate din Mill Pond Bank una cu faţadă de lemn şi cu trei rânduri de ferestre boltite (dar nu din acelea cu arcadă, care sunt altceva), mă uitai la plăcuţa de pe uşă şi citii: Doamna Whimple. Acesta fiind numele căutat, bătui la uşă şi o femeie în vârstă, cu o înfăţişare plăcută şi plesnind de sănătate, veni să-mi răspundă. Fu de îndată înlocuită de către Herbert, care mă conduse, în tăcere, în salon şi închise uşa în urma sa. Era ciudat să-i văd chipul atât de familiar instalat ca la el acasă în încăperea aceea străină şi-n acel decor necunoscut, aşa că mă trezii uitându-mă lung la el, la fel cum mă uitam şi la vitrina cu veselă din colţ, plină de sticlărie şi porţelanuri, la cochiliile de melc de pe poliţa căminului şi la gravurile colorate de pe perete, reprezentând moartea căpitanului Cook, lansarea la apă a unui vas şi pe Majestatea Sa regele George III, cu o perucă de surugiu pe cap, cu pantaloni de piele şi cu cizme înalte, cu carâmbii răsfrânţi, pe terasa de la Windsor.

— Totul e-n regulă, Handel, îmi zise Herbert, iar Provis este chiar mulţumit, deşi nerăbdător să te vadă. Iubita mea este sus, la tatăl ei, şi, dacă o să aştepţi până coboară, o să-ţi fac cunoştinţă cu ea şi apoi mergem la etaj... Îl auzi pe taică-său?

Intrai în panică, auzind un răget înfiorător, venind din odaia de deasupra, şi probabil că faptul se răsfrânse pe chipul meu.

— Mă tem că nu-i decât un ticălos bătrân şi trist, zise Herbert zâmbind. Eu nu l-am văzut niciodată. Simţi mirosul de rom? E nedezlipit de el.

— De rom? întrebai.

— Da, răspunse Herbert, şi poţi să-ţi închipui cum îi alină romul guta. Ţine morţiş, de asemenea, să ţină toate proviziile sus, la el în odaie, şi să le împartă cu mâna lui. Le ţine pe nişte rafturi de deasupra capului şi le cântăreşte pe toate. Odaia lui trebuie să arate ca prăvălia unui negustor de mărunţişuri.

În vreme ce-mi spunea acestea, răgetul deveni un urlet prelung, urmat de tăcere.

— Cum ar putea fi altfel, zise Herbert, lămurindu-mă în continuare, dacă numai el taie brânza? De la un om cu mâna dreaptă atinsă de gută, şi nu numai mâna, nu te poţi aştepta să taie o brânză de Gloucester fără să aibă dureri.

Părea să-şi fi provocat o teribilă suferinţă, căci slobozi un alt urlet furios.

— Pentru doamna Whimple, să-l aibă pe Provis chiriaş deasupra bătrânului este un adevărat dar de la Dumnezeu, adăugă Herbert, căci bineînţeles că oamenii, în general, nu suportă hărmălaia asta. E un loc ciudat, Handel, nu-i aşa?

Era, într-adevăr, un loc ciudat, dar foarte bine îngrijit şi curat.

— Doamna Whimple, zise Herbert, când îi comunicai această impresie, este cea mai bună gospodină cu putinţă şi chiar nu ştiu ce s-ar face Clara mea fără ajutorul său ca de mamă. Pentru că draga mea Clara nu are mamă, Handel, şi nici o altă rudă pe lume în afară de bătrânul Gruffandgrim[33].

— Chiar aşa îl cheamă, Herbert?

— Nu, nu, zise Herbert, aşa îi zic eu. Îl cheamă domnul Barley. Şi n-ai idee ce binecuvântare este pentru fiul tatălui şi-al mamei mele faptul că iubeşte o fată care nu are nici o rudă şi care nu-şi va bate niciodată capul, nici pe-al ei, nici pe-al altora, cu familia sa!

Herbert îmi povestise, cu o altă ocazie, iar acum îmi reaminti, că prima oară când o întâlnise pe domnişoara Clara Barley fusese atunci când aceasta îşi desăvârşea educaţia la un pension din Hammersmith. Mai târziu, când fata fusese obligată să se întoarcă acasă, ca să-l îngrijească pe tatăl ei, ea şi Herbert îşi mărturisiseră sentimentele doamnei Whimple, femeia cu inimă de mamă, iar de atunci aceasta îi

sprijinise şi îi îndrumase cu o statornică bunătate şi discreţie. Se înţelegea de la sine că bătrânului Barley nu i s-ar fi putut mărturisi nici un sentiment de tandreţe, din pricină că îi era cu neputinţă să cuprindă cu mintea vreun subiect mai profund psihologic decât guta, romul şi proviziile sale.

Pe când stăteam noi astfel de vorbă, cu glas coborât, iar mârâiturile neîntrerupte ale bătrânului Barley făceau să vibreze grinzile tavanului, uşa salonului se deschise şi o fată foarte drăguţă, de vreo douăzeci de ani, delicată şi cu ochi întunecaţi intră ţinând în mână un paner. Herbert îi luă drăgăstos panerul din mână şi mi-o prezentă, roşind:

— Clara.

Într-adevăr, era o tânără fermecătoare şi ar fi putut trece drept o zână captivă, pe care nemilosul căpcăun, bătrânul Barley, o silise să-i devină roabă.

— Fii atent, zise Herbert, arătându-mi panerul cu un zâmbet plin de compasiune şi tandreţe, după ce eu şi domnişoara schimbaserăm câteva cuvinte de salut. Asta este cina bietei Clara! Atât îi dă, în fiecare seară. Asta este porţia ei de pâine, asta este felia ei de brânză şi ăsta este romul ei — pe care îl beau eu. Asta este gustarea pentru mâine-dimineaţă a domnului Barley, pe care i-a dat-o s-o gătească. Două bucăţele de carne de oaie, trei cartofi, câteva boabe de mazăre, puţină făină, două uncii de unt, un praf de sare şi tot piperul ăsta negru de aici. Se fierb laolaltă şi se mănâncă fierbinţi... Ideal pentru gută, n-am ce zice!

Era ceva atât de firesc şi de cuceritor în resemnarea cu care urmărea Clara inventarul detaliat al acestor provizii, în vreme ce Herbert le enumera, şi ceva atât de încrezător, drăgăstos şi nevinovat în felul său modest de a se lăsa înconjurată de braţul lui Herbert, ceva atât de delicat în toată făptura sa, care cerea atâta protecţie în Mill Pond Bank, între Chinks's Basin şi atelierul de parâme „Old Green Copper", cu bătrânul Barley mormăind prin tavan — încât nu aş fi încuviinţat desfacerea logodnei dintre ea şi Herbert nici pentru toţi banii din portofelul lui Provis, pe care nu-l deschisesem încă.

Mă uitam la ea cu plăcere şi admiraţie, când, deodată, mormăitul se prefăcu din nou în urlet şi o bufnitură înfricoşătoare se auzi deasupra, de parcă un uriaş cu un picior de lemn ar fi încercat să pătrundă prin tavan şi să ajungă la noi. Atunci, Clara îi zise lui Herbert:

— Tata are nevoie de mine, dragul meu! şi ieşi în fugă.

— Un rechin bătrân şi nesăţios! zise Herbert. Ce crezi că mai vrea acum, Handel?

— Habar n-am, zisei eu. Ceva de băut?

— Asta este! strigă Herbert, de parcă ghicisem un lucru nemaipomenit. Îşi ţine la îndemână grogul, gata preparat, într-o butelcă de pe masă. Aşteaptă un moment şi ai s-o auzi pe Clara

ridicându-l ca să bea... Începe!

Se auzi un urlet, urmat de o zguduitură grozavă.

— Acum, zise Herbert, când se lăsă o clipă de liniște, tocmai înghite. Şi acum, făcu el, când reîncepu să zbârnâie lemnăria tavanului din pricina mormăitului bătrânului, este din nou culcat pe spate!

Clara se întoarse curând după aceea, iar Herbert mă conduse la ultimul etaj, să îl vedem pe omul din grija noastră. Când trecurăm pe lângă uşa odăii domnului Barley, îl auzirăm bodogănind răguşit, cu un glas care răbufnea şi-apoi se stingea ca vântul, următorul refren, în care eu înlocuii, fără voia mea, urările de bine cu exact opusul acestora:

— Ahoe! Binecuvântaţi fie ochii voştri, aici e bătrânul Bill Barley! Aici e bătrânul Bill Barley, binecuvântaţi fie ochii voştri! Aici e bătrânul Bill Barley, întins pe spate, pe Dumnezeul meu! Zăcând întins pe spate, ca o bătrână caracudă moartă, dusă de curent, aici e bătrânul Bill Barley, binecuvântaţi fie ochii voştri! Ahoe! Fiţi binecuvântaţi!

Herbert îmi spuse că, prin această litanie mângâietoare, nevăzutul Barley stătea de vorbă cu el însuşi zi şi noapte, necontenit. Adeseori, pe lumină, o intona în vreme ce îşi ţinea un ochi lipit de-un ochean, fixat de patul lui ca să poată cerceta fluviul în sus şi-n jos.

La ultimul etaj, în mansarda împărţită cu ajutorul unui perete de scânduri în două încăperi răcoroase şi aerisite, în care domnul Barley se auzea mult mai slab decât în salonul de sub odaia sa, l-am găsit pe Provis, instalat confortabil. Nu pomeni despre nici o îngrijorare, de parcă nu simţea nici una care să merite rostită cu glas tare, dar mă izbi faptul că era mult mai blând — greu de spus cum anume, căci nu-mi puteam da seama şi n-am putut nici mai târziu, oricât am încercat să-mi amintesc, dar fără nici o îndoială că era mult mai blând.

Prilejul pe care ziua aceea de odihnă mi-l oferise pentru a gândi pe îndelete avusese drept rezultat convingerea mea fermă că nu trebuia să-i spun nimic lui Provis în legătură cu Compeyson. După tot ce aflasem, duşmănia sa faţă de omul acela l-ar fi împins să iasă din casă şi să pornească în căutarea lui, grăbindu-şi astfel pieirea. Aşadar, când Herbert şi cu mine ne aşezarăm,

împreună cu Provis, în faţa focului din odaia sa, îl întrebai, mai întâi de toate, dacă are încredere în părerile lui Wemmick şi în sursele sale de informaţii.

— Desigur, dragul meu băiat, se înţelege! răspunse el, făcând un semn din cap cu gravitate. Jaggers ştie lucrul acesta.

— Atunci, uite! Am stat de vorbă cu Wemmick, zisei eu, şi am venit să-ţi spun ce măsuri m-a îndemnat să iau şi ce sfat mi-a dat.

Şi i-am redat întocmai discuţia mea cu Wemmick, mai puţin cele privitoare la Compeyson, cum ziceam. I-am povestit că Wemmick

auzise, la închisoarea Newgate (de la vreun slujbaş de acolo sau de la vreun deţinut, asta nu mai ştiam), că era bănuit că s-a întors şi că apartamentul în care locuiam era supravegheat. I-am spus că Wemmick ne sfătuia ca el, Provis, să stea ascuns o vreme, iar eu să mă ţin departe de el. Apoi i-am spus şi ce-mi zisese Wemmick despre plecarea din ţară. Am adăugat că, bineînţeles, când va veni momentul, voi pleca odată cu el sau îl voi urma, la scurtă vreme, după cum ar fi fost mai lipsit de primejdii în opinia lui Wemmick. Despre ce avea să se întâmple după aceea n-am adus vorba — într-adevăr, nici mie nu-mi era deloc limpede în minte, nici plăcut în conştiinţă, mai ales acum, când îl vedeam atât de împăcat sufleteşte, deşi se afla neîndoielnic în primejdie, de dragul meu. Cât despre schimbarea modului meu de trai, l-am întrebat dacă, în împrejurările în care ne aflam în prezent, nesigure şi grele, n-ar fi pur şi simplu caraghios, dacă nu mai rău, să-i dau ascultare şi să-mi înmulţesc cheltuielile.

Provis nu putu să nu-mi dea dreptate şi, într-adevăr, se arătă rezonabil în tot ceea ce discutarăm. Întoarcerea sa în Anglia fusese un gest periculos, recunoscu el, şi ştiuse că avea să rămână întotdeauna astfel. Mai spuse că nu va întreprinde nimic ca să-şi forţeze norocul şi că îşi făcea prea puţine griji în ceea ce privea siguranţa sa, câtă vreme se bucura de ajutorul nostru atât de preţios.

Herbert, care privise îndelung în foc, chibzuind, zise atunci că îi trecuse prin minte un gând, inspirat din sfaturile lui Wemmick, şi care poate ar merita încercat.

— Amândoi suntem buni vâslaşi, Handel, şi l-am putea duce noi înşine pe fluviu în jos, când va sosi ceasul. Astfel, n-ar mai fi nevoie să închiriem atunci nici vreo barcă, nici vreun vâslaş străin, ceea ce ne-ar scuti cel puţin de o bănuială — şi este bine să preîntâmpini cât mai multe motive de suspiciune. Nu contează anotimpul... Nu crezi că ar fi un lucru bun dacă ai începe chiar de acum să ţii o barcă la debarcaderul din Temple şi să-ţi faci obiceiul să vâsleşti pe fluviu? O dată ce-ţi vei face acest obicei, cine va mai băga de seamă sau cine se va mai mira, când va sosi clipa plecării? Dacă o vei face de douăzeci sau de cincizeci de ori până atunci, la momentul respectiv nu va fi nimic neobişnuit că o faci şi a douăzeci şi una oară sau a cincizeci şi una oară.

Îmi plăcu acest plan, iar Provis se arătă de-a dreptul încântat de el. Am hotărât că merita pus în aplicare şi că Provis va trebui să nu dea niciodată vreun semn că ne cunoaşte, dacă ne va vedea trecând pe sub London Bridge sau prin dreptul lui Mill Pond Bank. Ne-am înţeles că va trebui să-şi tragă obloanele ferestrelor, care dădeau spre răsărit, ori de câte ori ne va vedea trecând, dându-ne de veste, astfel, că totul este în regulă.

Cu acestea, odată ce totul fusese stabilit, discuţia noastră se sfârşi.

Mă ridicai să plec, atrăgându-i lui Herbert atenţia că ar fi mai bine să nu ne întoarcem acasă amândoi o dată, aşa că eu urma să plec cel dintâi, iar el după o jumătate de oră.

— Nu-mi face plăcere că trebuie să te las aici, îi zisei lui Provis, deşi nu mă îndoiesc că eşti mai în siguranţă aici decât în preajma mea. La revedere!

— Dragul meu băiat, răspunse el, strângându-mi mâinile, nu ştiu când o să ne mai putem întâlni şi nu-mi plac despărţirile cu „La revedere”. Spune mai bine „Noapte bună”!

— Noapte bună! Herbert o să facă mereu drumul între noi şi, când va sosi clipa, poţi fi sigur că voi fi pregătit. Noapte bună, noapte bună!

Ne-am zis că ar fi bine ca el să rămână în camerele lui, aşa că îl lăsarăm pe palier, în faţa uşii, ţinând o lumânare deasupra balustradei ca să ne lumineze scările la coborâre. Privind înapoi către el, m-am gândit la prima noapte când sosise şi la cum se schimbaseră rolurile de atunci, când nici nu-mi trecea prin minte că voi fi atât de trist şi de neliniştit ca acum fiindcă mă despărţeam de el.

Bătrânul Barley bodogănea şi înjura, când trecurăm iarăşi pe lângă uşa lui, de parcă nu făcuse nici o pauză şi nu avea de gând să se mai oprească vreodată. Când ajunserăm la capătul scării, îl întrebai pe Herbert dacă omul nostru îşi păstrase numele de Provis. Herbert îmi răspunse că nu, fireşte, şi că pe noul chiriaş în chema domnul Campbell. De asemenea, îmi explică el, tot ceea ce se ştia despre domnul Campbell era că el, Herbert, îl avea în grijă şi, prin urmare, avea tot interesul ca domnul Campbell să ducă o viaţă îndestulătoare şi retrasă. Astfel, când am intrat în salonul unde doamna Whimple şi Clara şedeau ocupate cu lucrul lor de mână, eu n-am mai zis nimic despre interesul meu faţă de domnul Campbell, ci am păstrat totul pentru mine. După ce îmi luai rămas-bun de la frumoasa şi gingaşa fată cu ochi întunecaţi şi de la femeia cu inimă de mamă, care nu-şi putuse înfrâna simpatia sinceră pentru mica poveste de dragoste adevărată, mi se păru că atelierul de parâme „Old Green Copper” se înălţa, de fapt, pe un cu totul alt teren. Bătrânul Barley putea fi bătrân cât lumea şi putea să înjure cât două armate la un loc, fiindcă în bazinul Chinks se aflau destulă tinereţe, încredere şi speranţă mântuitoare cât să-l umple până la buză, ba chiar să dea pe dinafară. Dar atunci, gândurile îmi zburară la Estella şi la despărţirea noastră şi mă întorsei acasă foarte trist.

Totul era mai liniştit ca niciodată în cartierul Temple. Ferestrele odăilor din clădirea din faţă, pe care Provis le ocupase până nu demult, erau întunecate şi încremenite. Nu se vedea nici ţipenie de om în Garden Court. Am trecut pe lângă fântână de două sau trei ori înainte să cobor treptele care duceau spre locuinţa mea, dar eram într-adevăr singur. Când Herbert se întoarse, veni până la mine la pat —

căci mă dusesem drept la culcare, abătut şi frânt cum mă simţeam — şi mă înştiinţă de acelaşi lucru. După aceea, deschizând una dintre ferestre, se uită pe stradă, în lumina lunii, şi îmi spuse că totul era la fel de pustiu şi de solemn ca o catedrală.

A doua zi, m-am dus să caut o barcă. Am găsit curând una, pe care am adus-o până la debarcaderul din Temple, legând-o într-un loc la care puteam să ajung în vreo două minte. Apoi, am început să ies zilnic, chipurile pentru a mă antrena şi a face mişcare — uneori singur, alteori însoţit de Herbert. Ieşeam adesea şi pe vreme rece, pe ploaie şi pe grindină, însă nimeni nu mă mai băga în seamă, după ce fusesem văzut de vreo câteva ori. La început, mă ţineam aproape de Blackfriars Bridge, dar, când orele de flux se schimbau, o luam către London Bridge. Pe vremea aceea, era vechiul London Bridge şi, la unele faze ale fluxului, se iscau în jurul său vârtejuri şi un curent perfid care îi aduseseră locului o faimă proastă. Însă eu ştiam destul de bine cum să „ţintesc" podul, când le vedeam iscându-se, şi astfel am început să vâslesc printre vasele puse la apă în Pool şi mai jos, spre Erith. Prima oară când am trecut pe lângă Mill Pond Bank, Herbert şi cu mine trăgeam fiecare la câte o pereche de rame şi, atât la dus, cât şi la întors, am văzut obloanele ferestrelor dinspre răsărit coborând. Herbert vizita casa doamnei Whimple de trei ori pe săptămână — rar s-a întâmplat să se ducă de mai puţine ori — şi niciodată nu mi-a adus vreo cât de mică informaţie care să mă pună pe jar. Totuşi ştiam că există motive întemeiate de nelinişte şi nu puteam să alung gândul că sunt supravegheat. Odată ce ţi se naşte în minte, gândul acesta te urmăreşte neîncetat. Mi-ar fi greu să vă spun câte persoane nevinovate am bănuit, pe-atunci, că ar fi pe urmele mele.

Pe scurt, trăiam mereu cu frică din pricina acelui om nesăbuit, care trebuia să rămână ascuns. Herbert îmi spusese, odinioară, că îi plăcea să zăbovească la câte o fereastră a apartamentului nostru, după căderea serii, când începea refluxul, şi să-şi închipuie că apele se îndreptau, purtându-i toate gândurile, spre Clara. Însă eu îmi închipuiam acum că ele se îndreptau spre Magwitch şi că fiecare pată întunecată de la suprafaţă ar fi putut să fie urmăritorii lui, ducându-se grăbiţi, tăcuţi şi siguri, să-l prindă.

33 *Gruff and grim* — crâncen şi furios (în limba engleză).

Capitolul XLVII

Trecură câteva săptămâni, fără să aducă nici o schimbare. Aşteptam un semn de la Wemmick, dar nu ne dădea nici unul. Dacă nu l-aş fi cunoscut şi în afara birourilor din Little Britain şi nu m-aş fi bucurat niciodată de privilegiul de a fi în relaţii prieteneşti cu cei de la castel, poate m-aş fi îndoit de el, dar, cunoscându-l aşa, nu i-am pus nici o clipă cuvântul la îndoială.

Şi celelalte treburi ale mele începuseră să capete culori întunecate şi eram somat de mai mulţi creditori să fac rost de bani. Chiar şi eu, personal, începusem să simt lipsa banilor (vreau să spun a banilor peşin din buzunare) şi, atunci, ca să scap de strâmtorarea aceasta, m-am împrumutat, lăsând amanet câteva dintre bijuteriile care îmi mai rămăseseră. Eram neclintit în părerea că ar fi însemnat o pungăşie neasemuită să mai accept bani de la ocrotitorul meu, mai ales în împrejurările date, când gândurile şi planurile mele erau atât de înceţoşate. De aceea, când îi trimisesem înapoi lui Provis, prin Herbert, portofelul neatins, simţisem un soi de satisfacţie — n-aş putea spune sigur dacă reală sau închipuită — pentru faptul că nu profitasem de generozitatea sa după ce îmi dezvăluise cine era de fapt.

Odată cu trecerea timpului, în sufletul meu prindea rădăcini, din ce în ce mai dureros, presimţirea că Estella se măritase. Temându-mă să nu mi se adeverească, deşi, mai mult decât o simplă presimţire, era o convingere, nu am mai citit ziarele şi îl rugasem pe Herbert (căruia îi povestisem cum decursese ultima mea întrevedere cu Estella) să nu-mi pomenească niciodată

despre ea. De ce păstrasem ca pe o comoară sfântă acest petic zdrenţuit din mantia speranţei care mi se sfâşiase şi se împrăştiase în vânt? De unde să ştiu eu? De ce oare şi tu, cel care citeşti aceste rânduri, ai făcut astfel de gesturi fără noimă, doar pentru sufletul tău, chiar anul trecut sau chiar luna trecută sau chiar săptămâna trecută?

Viaţa pe care o trăiam acum era nefericită, iar neliniştea sa de căpătâi, ridicându-se deasupra tuturor celorlalte nelinişti ca un pisc semeţ deasupra unui lanţ de munţi, nu dispărea nici o clipă dinaintea ochilor mei. Cu toate acestea, nu se ivise nici o pricină nouă de îngrijorare. Dar cum să nu fi sărit mereu din pat cum săream eu, cuprins de reînnoita groază că Provis a fost descoperit? Cum să nu fi ciulit urechea cum o ciuleam eu, cu spaima de moarte în suflet, pândindu-i paşii lui Herbert, când se întorcea seara acasă, şi încercând să ghicesc dacă nu erau mai grăbiţi decât de obicei, mânaţi de veştile proaste? În pofida tuturor acestor frământări şi a multor altora asemănătoare, lucrurile îşi urmau cursul. Condamnat la inactivitate şi la o permanentă stare de nerăbdare şi încordare, vâsleam pe fluviu în

sus şi în jos cu barca mea, aşteptând mereu, cum puteam mai bine.

Se întâmpla uneori, în timpul fluxului, ca, după ce coborâsem pe fluviu, să nu mă mai pot întoarce printre pilonii colţuroşi ai arcurilor vechiului pod London Bridge. Atunci, îmi lăsam barca la un chei micuţ, din apropierea punctului de vamă, lăsând vorbă să-mi fie adusă mai târziu la treptele debarcaderului din Temple. Aceste ocazii nu mă supărau, fiindcă întâmplarea îmi slujea pentru a-mi face chipul şi barca nişte apariţii obişnuite pentru oamenii de pe malul acela al fluviului. În două astfel de ocazii neînsemnate am avut parte de întâlnirile despre care vă voi povesti mai jos.

Într-o după-amiază de pe la sfârşitul lunii februarie, am tras la micuţul chei de dincolo de London Bridge, pe înserat. Coborâsem pe fluviu până la Greenwich cu refluxul şi mă întorsesem cu fluxul. Fusese o zi frumoasă şi senină, dar către asfinţit se lăsase ceaţa şi acum trebuia să bâjbâi, căutându-mi cu multă grijă calea de întoarcere printre vase. Atât la dus cât şi la întors, observasem semnalul convenit la ferestrele lui Provis, prin care aflam că „Totul e în regulă”.

Cum seara era rece şi mi se făcuse frig, m-am gândit că-mi voi reveni dacă voi lua masa cât mai repede, şi pentru că, dacă m-aş fi dus direct acasă, în Temple, m-ar fi aşteptat ore în şir de deznădejde şi singurătate, mi-am spus că n-ar fi rău să merg la un spectacol după cină, ca să-mi mai treacă timpul. Teatrul unde domnul Wopsle dobândise discutabilul său triumf se afla aproape de locul unde trăsesem la mal, pe aceeaşi parte a fluviului (astăzi, însă, nu mai există) şi mă hotărâi să mă duc acolo. Îmi dădusem seama că domnul Wopsle nu izbutise să reînvie drama, ci, dimpotrivă, contribuise la declinul ei. Aflasem despre el, de prin afişele care îl anunţau drept un negru credincios, prieten cu o fetiţă de neam nobil şi cu o maimuţă, lucruri care nu prevesteau nimic bun. Iar Herbert îl văzuse o dată în rolul unui jefuitor tătar, cu aplecări caraghioase, cu o faţă roşie ca o cărămidă şi o pălărie revoltătoare pe cap, împodobită în întregime cu zurgălăi.

Luai masa la ceea ce Herbert şi cu mine numeam un birt „geografic” — căci se aflau acolo nişte hărţi ale lumii, desenate cu fundurile halbelor de bere neagră pe fiecare jumătate de metru a feţelor de masă, şi nişte schiţe din sos pe toate cuţitele (până şi în zilele noastre, cu greu găseşti un birt, pe întreg cuprinsul domeniilor Lordului Primar al Londrei, care să nu fie „geografic”) — şi îmi omorâi timpul picotind peste firimiturile de pâine, zgâindu-mă la lampa cu gaz şi rumenindu-mă la suflul fierbinte al mâncărurilor. Într-un târziu, mă ridicai de la masă şi mă dusei la teatru.

Acolo, văzui un nostrom virtuos din serviciul Majestăţii Sale — un om cu totul deosebit, deşi parcă mi-aş fi dorit ca pantalonii săi să nu fie chiar atât de strâmţi în unele locuri, şi chiar atât de largi, în altele

— care nostrom le împingea oamenilor mici de statură pălăriile peste ochi, deşi era foarte mărinimos şi viteaz, şi nici nu voia să audă de la cineva de plata birurilor, deşi era foarte patriot. Avea o pungă cu bani în buzunar, ca o budincă învelită într-un ştergar, şi, datorită acestei averi, se căsători cu o tânără persoană, posesoare a unei mobile de dormitor, veselindu-se grozav la nuntă, când întreaga populaţie din Portsmouth (constând în nouă oameni, la ultimul recensământ) ieşi pe plajă, pentru ca fiecare să-şi frece mâinile şi să le strângă pe ale tuturor celorlalţi, cântând *Umple paharul, umple-l bine!* Cu toate acestea, un marinar negricios, care nu voia să şi-l umple pe al său, aşa cum nu voia să facă nimic din ceea ce i se propunea, şi al cărui suflet fu declarat fără înconjur (de către nostrom) la fel de întunecat ca şi mutra sa, plănui, împreună cu alţi doi mateloţi, să pună toată suflarea omenească în încurcătură. Planul fu atât de bine dus la îndeplinire (familia acestui marinar având o considerabilă influenţă politică), încât fu nevoie de o jumătate de spectacol pentru a restabili ordinea, ceea ce se întâmplă mulţumită unui băcan, micuţ şi cinstit, cu o pălărie albă, jambiere negre şi nasul roşu, care se vârî într-un orologiu, cu un grătar pentru friptură în mână, unde trase cu urechea la ce vorbeau ceilalţi şi apoi ieşi, culcându-i la pământ cu câte o lovitură de grătar, dată pe la spate, pe toţi cei pe care nu-i putu reduce la tăcere şantajându-i cu ceea ce auzise când îi iscodise. Acestea conduseră la scena în care domnul Wopsle (de care nu mai fusese vorba până atunci), îşi făcu apariţia, decorat cu o stea şi cu Ordinul Jartierei, în calitate de plenipotenţiar cu mare trecere, venind direct de la Amiralitate ca să spună că marinarii aveau să meargă numaidecât la închisoare şi că nostromul era lăsat la vatră şi avea să i se înmâneze un Union Jack[34], în semn de modestă recunoaştere a serviciilor aduse obştii. Nostromul, rămas fără echipaj pentru prima oară în viaţa lui, îşi şterse respectuos lacrimile pe drapel, după care, înveselindu-se şi adresându-i-se domnului Wopsle cu „Onorată instanţă”, îi solicită permisiunea să-l ia de braţ. Domnul Wopsle îi oferi braţul cu o demnitate plină de graţie şi fu numaidecât îmbrâncit într-un colţ întunecos al scenei, în vreme ce toţi ceilalţi se dezlănţuiră într-un dans marinăresc, iar, din colţul său, supraveghind publicul cu ochi nemulţumiţi, domnul Wopsle mă zări în sală.

A doua piesă era cea mai recentă dintre marile pantomime comice de Crăciun şi în prima sa scenă am avut durerea să bănuiesc că-l descopăr pe domnul Wopsle, cu ciorapi roşii de lână, sub o înfăţişare măreaţă şi strălucitoare, cu un smoc de franjuri roşii de draperie în chip de păr, îndeletnicindu-se cu fabricarea trăsnetelor într-o mină şi arătându-se deosebit de laş când stăpânul său, uriaşul, a venit acasă (foarte răguşit) ca să mănânce. Dar, după un oarecare timp, domnul Wopsle se prezentă în nişte împrejurări mai demne, căci Duhul Primei

Iubiri având mare nevoie de ajutor — din pricina brutalităţii paterne a unui fermier ignorant, care se împotrivise alegerii făcute de inima fiicei sale, în acest scop aruncându-se asupra obiectului acestei alegeri, ascuns într-un sac de făină, de la o fereastră aflată la primul etaj — invocă judecata unui vrăjitor. Care vrăjitor, venind tocmai de la antipozi, mai curând clătinându-se decât păşind drept, după o călătorie atât de grea, se dovedi a fi domnul Wopsle, cu o pălărie foarte înaltă pe cap şi cu un tratat de necromanţie într-un volum la subsuoară. Deoarece menirea acestui vrăjitor pe pământ era, în principal, să-i lase pe ceilalţi să-i vorbească, să-i cânte, să-l împungă cu ace, să danseze în faţa lui şi să-i ia ochii cu lumini de felurite culori, avea la dispoziţie o grămadă de timp liber. Iar eu observai, cu mare surprindere, că el şi-l dedica holbatului în direcţia mea, de parcă şi-ar fi pierdut cumpătul de uluire.

Era ceva atât de ciudat în privirea fixă, cu ochii din ce în ce mai ieşiţi din orbite, a domnului Wopsle, care părea să-şi frământe creierii cu o sumedenie de lucruri contradictorii, care-l nedumereau peste măsură, încât nu puteam pricepe ce l-a apucat. M-am tot gândit la purtarea sa mult timp după ce el se suise la ceruri, într-o uriaşă cutie de ceas, dar tot n-am reuşit să mi-o explic. Încă mă mai gândeam la aceasta când am ieşit din teatru, o oră mai târziu, şi l-am găsit aşteptându-mă lângă uşă.

— Ce mai faci? zisei eu, strângându-i mâna şi pornind împreună cu el pe stradă în jos. Am văzut că m-ai observat.

— Dacă te-am observat, domnule Pip? exclamă el. Ei, da, fireşte că te-am observat. Dar cine mai era cu dumneata?

— Cine?

— E foarte ciudat, zise domnul Wopsle, alunecând din nou în atitudinea aceea cu privirea rătăcită. Şi, totuşi, aş fi putut să jur că el era!

Brusc alarmat, îl rugai pe domnul Wopsle să-mi spună şi mie despre ce era vorba.

— Acuma, n-aş putea să bag mâna în foc că l-am observat de la început, de când te-am văzut pe dumneata în sală, continuă domnul Wopsle la fel de rătăcit. Totuşi, cred că aşa a fost.

Fără să vreau, mă uitai în jurul meu, cum îmi intrase în obicei să mă uit când mă întorceam acasă, căci cuvintele sale de neînţeles făcuseră să-mi îngheţe sângele în vene.

— Oh! Nu se poate să mai fie încă pe aici, îmi zise domnul Wopsle. A ieşit din sală înainte să părăsesc eu scena. L-am văzut plecând.

Având motivele mele de a fi bănuitor, îl bănuii chiar şi pe bietul actor de intenţii necurate. Îl suspectai că-mi întindea o cursă ca să-mi smulgă o mărturisire. Aşadar, îl privii atent, în timp ce mergeam alături de el, fără să-i spun nimic.

— Nu ştiu de ce, la început, mi-am închipuit prosteşte că trebuie să fi venit împreună cu dumneata, domnule Pip, până când am văzut că dumneata nu aveai habar că el se afla acolo, stând chiar în spatele dumitale, ca o stafie.

Fiorul rece de mai devreme mă străbătu din nou din cap până în picioare, dar mă hotărâi să nu vorbesc încă, pentru că mi se păru că înţeleg limpede, din vorbele sale, că voia să mă oblige să fac chiar eu legătura dintre informaţiile sale şi Provis. Şi, bineînţeles, eu eram absolut sigur că Provis nu fusese în sală.

— Aş zice că te minunezi de ceea ce îţi spun, domnule Pip... Ba da, văd bine că te minunezi. Însă este atât de ciudat! N-ai să crezi ce-ţi voi spune! Nici mie nu mi-ar veni să cred, dacă mi-ai spune dumneata aşa ceva.

— Nu? făcui eu.

— Nu, pe cuvânt. Domnule Pip, îţi mai aduci aminte că, odată, demult, într-o zi de Crăciun, pe când dumneata erai doar un copil şi eu venisem la masă la Gargery acasă, au apărut nişte soldaţi la uşă, cerând să li se repare o pereche de cătuşe?

— Mi-aduc foarte bine aminte.

— Şi îţi aduci aminte că a fost o urmărire a doi evadaţi, că noi ne-am alăturat soldaţilor, că Gargery te-a luat în cârcă şi că eu mergeam în frunte, iar voi vă ţineaţi, cum puteaţi, după mine?

— Mi-aduc foarte bine aminte.

Ba chiar mai bine decât îşi închipuia, mai puţin ultimul amănunt.

— Şi îţi aduci aminte că i-am găsit pe cei doi într-un şanţ, unde se luaseră la bătaie, şi că unul dintre ei primise nişte pumni zdraveni de la celălalt şi avea faţa stâlcită rău?

— Văd clar în minte toată scena.

— Şi că soldaţii au aprins torţele şi i-au luat pe cei doi la mijloc, şi că noi ne-am dus cu ei să vedem cum îi îmbarcă, dincolo de mlaştina întunecată, iar când mergeam, flăcările torţelor le luminau puternic chipurile — insist asupra acestui amănunt! — flăcările torţelor le luminau puternic chipurile, în vreme ce, de jur împrejurul nostru, totul era cufundat în bezna nopţii?

— Da, zisei eu. Mi-aduc aminte de toate acestea.

— Atunci, domnule Pip, mă crezi dacă îţi spun că unul dintre acei doi puşcăriaşi a stat în spatele dumitale, în seara aceasta? L-am văzut peste umărul dumitale.

„Păstrează-ţi calmul!” îmi zisei în sinea mea şi apoi îl întrebai cu glas tare:

— Pe care dintre cei doi crezi că l-ai văzut?

— Pe cel stâlcit în bătaie, răspunse el fără şovăială. Pot să jur că l-am văzut! Cu cât mă gândesc mai bine, cu atât mai convins sunt că el a fost.

— Foarte ciudat! zisei eu, prefăcându-mă, cât putui, că nu mă interesa deloc povestea asta. Foarte ciudat, pe cuvânt!

Nu cred că exagerez când spun că această discuţie m-a neliniştit la culme, nici că am simţit o groază cu totul aparte aflând că în spatele meu stătuse „ca o stafie” însuşi Compeyson. Căci, dacă îl înlăturasem vreodată, câteva minute la rând, din gândurile mele, de când începusem să mă feresc de ochii lumii, aceasta se întâmplase tocmai în clipele în care el fusese, de fapt, cel mai aproape de mine. Urmarea faptului că dădusem dovadă de atâta neglijenţă şi de lipsă de prevedere, după ce mă străduisem să am grijă de toate, era de parcă aş fi încuiat o sută de uşi de pe un culoar, doar ca să-l ţin afară, şi, la sfârşit, l-aş fi descoperit lângă mine. Nu aveam nici o îndoială că venise în sală din pricină că şi eu intrasem acolo şi că, oricât de nelămurită ar fi părut primejdia care plutea deasupra capetelor noastre, ea era totuşi prezentă, întotdeauna foarte aproape şi foarte vie.

Îi pusei, apoi, o ploaie de întrebări domnului Wopsle. Când intrase în sală omul acela? N-ar fi putut să spună — mă văzuse pe mine şi, peste umărul meu, îl văzuse pe acel om. Abia după ce se uitase la el o bucată de vreme începuse să-l recunoască. Dar chiar din primul moment asociase, fără să-şi dea seama, chipul lui cu chipul meu şi ştia despre el că avusese, cumva, o legătură cu mine, odinioară, pe când locuiam în sat. Cum era îmbrăcat? Ca un om înstărit, dar fără să iasă în evidenţă prin ceva anume. Parcă în haine negre. Mai avea vreo urmă pe obraz? Nu, nu i se păruse că ar fi avut vreuna. Şi eu credeam, de asemenea, că nu mai avea vreo urmă, pentru că, deşi nu le prea dădusem atenţie celor din spatele meu, pierdut în gândurile mele cum eram, pesemne că un obraz desfigurat mi-ar fi atras atenţia.

După ce domnul Wopsle îmi împărtăşi tot ce îşi putea aminti sau, mai bine zis, tot ce am putut eu să-i smulg şi după ce îi făcui cinste cu un rând de băutură întăritoare, bine venită după emoţiile din seara aceea, ne despărţirăm. Era trecut de miezul nopţii când am ajuns la Temple, unde am găsit poarta închisă. Nu era nimeni prin preajmă când am intrat, aşa că mă dusei drept la apartamentul nostru.

Herbert se întorsese şi, stând în faţa căminului, ne gândirăm la noua problemă cu toată seriozitatea. Însă nu era nimic de făcut, în afară de a-i comunica lui Wemmick ceea ce descoperisem în seara aceea şi de a-i aminti că aşteptam un semn de la el. Întrucât credeam că l-aş compromite dacă m-aş duce prea des în vizită la castel, îi dădui aceste veşti printr-o scrisoare. O întocmii înainte să mă vâr în pat, după care ieşii şi o pusei la poştă — nici de data aceasta nu văzui pe nimeni prin preajmă. Herbert şi cu mine hotărârăm că nu puteam face nimic altceva decât să stăm cu ochii în patru. Şi am stat cu ochii în patru, într-adevăr — cu mai multă băgare de seamă ca înainte, dacă era cu

putinţă aşa ceva —, iar în ceea ce mă priveşte, nu m-am mai apropiat niciodată de Chinks's Basin, decât atunci când vâsleam, trecând prin dreptul lui, şi, în momentul acela, mă uitam la Mill Pond Bank ca din întâmplare, cum mă uitam la toate celelalte lucruri din jurul meu.

34 Drapelul Marii Britanii.

Capitolul XLVIII

A doua dintre întâlnirile neaŞteptate pe care le-am anunţat în capitolul precedent a avut loc la aproape o săptămână după cea dintâi. Îmi lăsasem iarăşi barca la chei, în josul fluviului, dincolo de London Bridge. Era după-amiază, cu o oră mai devreme ca rândul trecut şi, încă nehotărât unde să mă duc să iau masa, mă îndreptam agale către Cheapside. Continuam să merg în pas de plimbare de-a lungul străzii, fiind cu siguranţă trecătorul cel mai lipsit de ţintă din toată lumea aceea care forfotea, cu treabă, în jurul meu, când mâna grea a unei persoane care mă ajunsese din urmă se lăsă pe umărul meu. Era mâna domnului Jaggers, pe care acesta şi-o strecură pe sub braţul meu.

— Cum avem aceeaşi direcţie, Pip, putem să ne plimbăm puţin împreună. Încotro te duci?

— Spre Temple... cred, răspunsei eu.

— Nu ştii sigur? se miră domnul Jaggers.

— Păi, ca să spun aşa, zisei eu, bucuros că-i pot răspunde şi eu o dată în doi peri într-un contrainterogatoriu, nu ştiu sigur, de vreme ce nu m-am hotărât.

— Te pregăteşti să iei masa? întrebă domnul Jaggers. Presupun că nu te deranjează s-o recunoşti.

— Nu, nu mă deranjează s-o recunosc.

— Şi nu ai nimic stabilit?

— Nu mă deranjează să recunosc nici că nu am nimic stabilit.

— Atunci, zise domnul Jaggers, vino să iei masa cu mine.

Era cât pe ce să mă scuz, când el adăugă:

— Vine şi Wemmick.

Am renunţat pe loc la scuză, acceptându-i invitaţia — cele câteva cuvinte pe care începusem să le rostesc servindu-mi drept introducere pentru celelalte. Am străbătut împreună Cheapside şi am coborât spre Little Britain, în vreme ce luminile răsăreau, strălucitoare, în vitrinele magazinelor, iar lampagiii, abia găsindu-şi loc pentru a-şi aşeza scările în toiul înghesuielii de pe străzi de la ora aceea a după-amiezei, se vânturau în sus şi în jos, alergând de colo până colo, aprinzând în ceaţa care se lăsa mai mulţi ochi roşii decât ochii albi pe care îi deschisese lumânarea mea din tubul de tablă de la „Hummums” pe peretele fantomatic al odăii.

La birourile din Little Britain se desfăşurau obişnuitele întocmiri de scrisori, spălări pe mâini, stingeri de lumânări şi încuieri de seifuri cu care se sfârşeau activităţile zilei. Între timp, eu trândăveam lângă focul din cabinetul domnului Jaggers, urmărind cum flăcările sale, înălţându-se şi coborând, dădeau viaţă măştilor mortuare de pe raft, ca şi cum ar fi jucat un diabolic joc de-a v-aţi-ascunselea cu mine, iar

lumânările de birou grosolane, de seu, care abia îl luminau pe domnul Jaggers scriind ceva într-un colţ, erau împodobite cu nişte linţolii murdare, parcă în amintirea clienţilor spânzuraţi.

În sfârşit, pornirăm toţi trei către strada Gerrard, luând o birjă, şi, de îndată ce ajunserăm, ni se servi masa. Deşi nu mi-ar fi trecut prin gând să fac vreo aluzie, în casa aceea, printr-o vorbă sau printr-o privire, la sentimentele de Walworth ale lui Wemmick, n-aş fi avut nimic împotrivă să-i prind prieteneşte privirea, din când în când. Dar n-am avut prilejul. Îşi întorcea ochii spre domnul Jaggers ori de câte ori acesta şi-i ridica din farfurie şi, în general, se arăta atât de rece şi distant faţă de mine, de parcă ar fi existat doi fraţi gemeni Wemmick, unul bun şi altul rău, iar cel din seara aceasta era cel rău.

— Ai trimis biletul acela de la domnişoara Havisham către domnul Pip, Wemmick? întrebă domnul Jaggers, curând după ce începurăm să mâncăm.

— Nu, domnule, răspunse Wemmick. Urma să-l trimit prin poştă, când tocmai aţi intrat cu domnul Pip pe uşa biroului. Iată-l!

Şi îi întinse biletul şefului său, în loc să mi-l dea mie.

— Este un bilet de două rânduri, Pip, zise domnul Jaggers, întinzându-mi-l, la rândul său, pe care domnişoara Havisham mi l-a trimis mie, din pricină că nu era sigură care mai este adresa dumitale. Spune că vrea să te vadă cu privire la o mică afacere despre care i-ai vorbit. O să te duci?

— Da, zisei eu, aruncându-mi ochii peste bilet, care era scris întocmai cum mi-l redase el.

— Când crezi că ai să pleci?

— Am o obligaţie de îndeplinit foarte curând, zisei eu, privind furiş către Wemmick, care-şi vâra nişte peşte în gura ca o cutie de scrisori. Asta mă împiedică să fiu foarte sigur pe timpul meu. Însă, oricum, cred că mă voi duce cu prima ocazie.

— Dacă domnul Pip are intenţia să plece cu prima ocazie, observă Wemmick către Jaggers, înseamnă că nu mai este nevoie să-i dea un răspuns în scris, zic eu.

Înţelegând aceste cuvinte ca pe un îndemn să nu amân vizita, mă hotărâi să mă duc chiar a doua zi şi le adusei la cunoştinţă şi lor acest lucru. Wemmick bău un pahar de vin şi se uită cu un aer de mulţumire sumbră la domnul Jaggers, şi nu la mine.

— Aşa deci, Pip! zise domnul Jaggers. Prietenul nostru, Păianjenul, şi-a jucat cartea. Şi a câştigat potul.

Tot ce putui face fu să încuviinţez cu un semn din cap.

— Ha! Este un băiat care promite, în felul lui, dar poate că lucrurile n-o să iasă în felul lui. Voinţa cea mai puternică va câştiga, până la urmă, dar, mai întâi, trebuie să se vădească a cui este voinţa cea mai puternică. Dacă se va apuca s-o bată...

— De bună seamă, îl întrerupsei eu, cu obrajii şi inima ca para focului, nu credeţi cu adevărat că este într-atât de ticălos încât să facă una ca asta, domnule Jaggers!

— N-am spus asta, Pip. Era doar o ipoteză. Dacă se va apuca s-o bată, s-ar putea să câştige, având forţa de partea lui. Dacă va fi vorba să se măsoare în puterea minţii, cu siguranţă că va pierde. Şi ar însemna să mă joc de-a presupunerile dacă aş încerca să-mi dau cu părerea despre cum va reacţiona un individ de teapa lui în asemenea împrejurări. Oricum, e ca şi cum ai da cu banul între două rezultate.

— Aş putea să întreb care ar fi acestea două?

— Un individ ca prietenul nostru, Păianjenul, răspunse domnul Jaggers, ori învinge, ori se ploconeşte. Se poate ploconi bombănind, ori se poate ploconi fără să murmure. Oricum, fie învinge, fie se ploconeşte. Întreabă-l şi pe Wemmick care e părerea *lui*.

— Fie învinge, fie se ploconeşte, zise Wemmick, fără să mi se adreseze mie, nici măcar în treacăt.

— Aşadar, să bem în cinstea doamnei Bentley Drummle! zise domnul Jaggers, luând carafa cu vinul de cel mai bun soi de pe măsuţa de serviciu şi umplând paharele pentru noi doi şi pentru el, adăugând: Fie ca problema supremaţiei să se rezolve în favoarea doamnei! În ceea ce priveşte satisfacţia doamnei *şi* a domnului, aceasta nu va exista niciodată. Of, Molly, Molly, Molly, ce încet te mişti astăzi!

Servitoarea era lângă el, când a dojenit-o astfel, tocmai punând un platou pe masă. După ce îşi retrase mâinile de pe platou, se dădu înapoi vreo doi paşi, îngăimând nervos un soi de scuză. Şi o anumită mişcare a degetelor sale, în timp ce vorbea, îmi atrase atenţia.

— Ce s-a întâmplat? mă întrebă domnul Jaggers.

— Nimic. Doar că subiectul despre care vorbim, zisei eu, este mai curând dureros pentru mine.

Mişcarea degetelor femeii era asemănătoare cu aceea pe care o fac nişte degete când tricotează. Stătea în picioare, uitându-se stăruitor la stăpânul ei, neînţelegând dacă era liberă să plece sau dacă el mai voia să-i spună ceva şi avea s-o cheme înapoi, dacă ar fi ieşit. Privirea sa era foarte intensă. Cu siguranţă, gândii eu, mai văzusem întocmai această privire şi întocmai această mişcare a degetelor, într-o ocazie de neuitat, nu demult!

El îi făcu semn să plece, iar ea se strecură afară din odaie. Dar imaginea sa rămase pur şi simplu înaintea ochilor mei, de parcă ar mai fi fost încă de faţă. Văzui din nou acele mâini, acei ochi şi acel păr despletit şi le comparai cu celelalte mâini, ceilalţi ochi, celălalt păr, pe care le ştiam de mult, gândindu-mă apoi cum aveau să arate acestea din urmă peste douăzeci de ani de viaţă zbuciumată, lângă un bărbat mitocan. Privii din nou, în minte, mâinile şi ochii servitoarei lui

Jaggers şi-mi amintii senzaţia neînţeleasă care mă cuprinsese când mă plimbasem ultima oară — şi nu singur — prin grădina părăginită. Îmi amintii cum aceeaşi senzaţie pusese din nou stăpânire pe mine, nedesluşit, când văzusem o anumită faţă uitându-se intens la mine şi o anumită mână fluturând un salut către mine, de la fereastra unei diligenţe. Îmi amintii cum o mai simţisem şi altă dată, ca o străfulgerare, când mă aflam, şi nu singur, într-o birjă care trecuse, la un moment dat, printr-un mănunchi de raze de lumină, ivit pe neaşteptate pe drumul întunecos. Mă gândii cum o singură verigă între două înfăţişări ajutase, de curând, la acea identificare de la teatru, şi mă gândii cum tot o astfel de verigă, care îmi scăpase mai înainte, se sudase în mintea mea acum, când întâmplător trecusem repede de la numele Estellei la degetele acelea, care se mişcau de parcă ar fi tricotat, şi la ochii aceia privind foarte intens. Şi am fost foarte sigur că femeia aceea era mama Estellei.

Domnul Jaggers mă văzuse împreună cu Estella şi probabil nu-i scăpaseră sentimentele mele, pe care nu-mi dădusem nici o clipă osteneala să le ascund. Dăduse din cap aprobator când îi spusesem că subiectul era dureros pentru mine, mă bătuse uşurel pe spate, turnase încă un rând de vin şi îşi văzuse de mâncarea din farfurie.

Servitoarea îşi mai făcu apariţia numai de două ori, şi atunci rămase în odaie doar câteva clipe, iar domnul Jaggers îi vorbi foarte tăios. Însă mâinile femeii erau mâinile Estellei, iar ochii ei erau ochii Estellei, şi chiar de-ar mai fi intrat de o sută de ori, n-aş fi fost nici mai sigur, nici mai puţin sigur că părerea mea e întemeiată.

Seara aceea fu plicticoasă, căci Wemmick îşi trăgea paharul cu vin în faţă, după ce carafa îşi făcea turul, întocmai ca pe o sarcină de serviciu — întocmai cum şi-ar fi tras în faţă salariul cuvenit, când s-ar fi făcut plăţile şi i-ar fi venit rândul — şi îţi ţinea neîncetat privirea îndreptată asupra şefului său, stând încordat, de parcă ar fi fost gata în orice clipă pentru un contrainterogatoriu. În ceea ce priveşte cantitatea de vin băută, gura sa ca o cutie de scrisori era la fel de nepăsătoare şi de gata s-o înghită, ca orice altă cutie de scrisori faţă de cantitatea scrisorilor vârâte în ea. Din punctul meu de vedere, a fost tot timpul celălalt frate geamăn, care nu avea decât înfăţişarea lui Wemmick din Walworth.

Ne luarăm la revedere devreme şi ieşii odată cu Wemmick. Încă de când bâjbâiam prin rezerva de ghete a domnului Jaggers după pălăriile noastre, am simţit că geamănul cel adevărat era pe cale să se întoarcă şi n-am făcut nici o jumătate de duzină de iarzi în jos pe strada Gerrard, îndreptându-ne către Walworth, şi m-am trezit că merg braţ la braţ cu adevăratul frate geamăn şi că fratele celălalt se mistuise în aerul serii.

— Ei, bine! zise Wemmick. S-a terminat! Este un om nemaipomenit,

fără pereche pe lumea asta, dar mă simt de parcă ar trebui să-mi strâng şuruburile când iau masa cu el, iar eu iau masa mult mai în voie dacă nu îmi strâng şuruburile.

Mi se păru că descrisese foarte corect situaţia şi îi mărturisii această părere.

— Nu i-aş spune-o nimănui altcuiva, în afară de dumneata, îmi răspunse el. Ştiu că tot ce se vorbeşte între dumneata şi mine nu ajunge mai departe.

Îl întrebai dacă o văzuse vreodată pe fiica adoptivă a domnişoarei Havisham, doamna Bentley Drummle. Îmi răspunse că nu. Ca să nu îl iau prea din scurt, îi vorbii atunci despre bătrânul său tată şi despre domnişoara Skiffins. Când menţionai numele domnişoarei Skiffins, căpătă un aer şmecheresc şi se opri în mijlocul drumului ca să-şi ridice nasul pe sus, rotindu-şi capul de la dreapta la stânga şi invers, împurpurându-se de un sentiment foarte asemănător cu îngâmfarea.

— Wemmick, zisei eu, îţi aminteşti că mi-ai spus, înainte de a mă duce prima oară la domnul Jaggers acasă, să fiu atent la servitoarea sa?

— Oare? răspunse el. Da, parcă aşa ţi-am spus. Dracu' să mă ia! adăugă el întors pe dos. Ştiu bine că aşa ţi-am spus! Văd că nu mi-am slăbit încă şuruburile de tot.

— O fiară sălbatică îmblânzită, nu aşa-i spuneai?

— Dar dumneata cum i-ai spune?

— La fel. Dar cum a îmblânzit-o domnul Jaggers, Wemmick?

— Este taina lui. Se află de mulţi ani în slujba lui.

— Aş vrea să-mi spui povestea ei. Sunt deosebit de curios s-o aflu. Ştii doar că ceea ce se vorbeşte între noi doi nu ajunge mai departe.

— Bine! se înduplecă Wemmick. Nu cunosc povestea vieţii ei... adică nu ştiu totul despre ea. Dar îţi voi spune ceea ce ştiu. Vorbim acum ca persoane particulare, bineînţeles.

— Bineînţeles.

— Acum vreo douăzeci de ani, femeia aceasta a fost judecată la Old Bailey pentru crimă şi a fost achitată. Era o tânără foarte frumoasă pe atunci, cred că avea şi ceva sânge de ţigancă în vene. Oricum, a stârnit un mare interes când a fost judecată, poţi să-ţi închipui.

— Dar a fost achitată.

— Domnul Jaggers a pledat pentru ea, continuă Wemmick, cu o privire plină de înţelesuri. Şi a rezolvat cazul într-un mod de-a dreptul uimitor. Era un caz cu foarte puţine şanse de reuşită şi, pe atunci, el era la începutul carierei, dar l-a dus la bun sfârşit, spre admiraţia tuturor. De fapt, aproape că aş putea zice că procesul ăsta i-a adus faima. A lucrat personal la biroul de poliţie, zi de zi, săptămâni de-a rândul, împotrivindu-se până şi arestării preventive a femeii. Iar la proces, unde nu putea pleda el însuşi, a stat lângă avocaţi şi — toată

lumea ştia — el a adus în toate pledoariile sarea şi piperul. Victima era tot o femeie — cu vreo zece ani mai în vârstă decât criminala şi mult mai voinică, mult mai puternică. Mobilul fusese gelozia. Amândouă duceau o viaţă de vagabondaj, iar femeia aceasta, din strada Gerrard, se măritase de foarte tânără, fără cununie (cum spunem noi), cu un vagabond şi era nebună de gelozie. Femeia ucisă — mai potrivită pentru un bărbat,

desigur, ca vârstă — a fost găsită moartă într-un hambar, lângă Hounslow Heath. Se zbătuse cumplit, poate se şi luptase. Fusese lovită, zgâriată, sfâşiată şi, în cele din urmă, apucată de gât şi sugrumată. Ei bine, nu exista nici o dovadă clară care să acuze pe altcineva decât pe clienta lui Jaggers şi domnul Jaggers şi-a construit apărarea stăruind tocmai asupra faptului că acuzata n-ar fi putut să înfăptuiască toate acestea. Poţi să fii sigur, adăugă Wemmick, atingându-mă pe mâneca hainei, că la proces n-a amintit niciodată despre puterea din mâinile ei, deşi acum o mai face uneori.

Îi povestii lui Wemmick că domnul Jaggers o pusese să ne arate încheieturile mâinilor sale, atunci când cinasem la el.

— Ei, bine, domnule! continuă Wemmick. S-a întâmplat — s-a întâmplat, pricepi? — ca această femeie să fie atât de meşteşugit îmbrăcată, din clipa în care fusese pusă sub acuzaţie, încât arăta mult mai plăpândă decât era în realitate. Şi, mai ales, îmi amintesc că mânecile hainelor îi erau aranjate cu atâta dibăcie încât braţele sale arătau pur şi simplu gingaşe. De altfel, avea doar vreo două vânătăi — o nimica toată pentru o femeie de teapa ei. Numai că podul palmelor îi era sfâşiat, iar acuzarea se întreba dacă rănile nu-i fuseseră provocate de nişte unghii. Ei, bine, domnul Jaggers a dovedit că fusese nevoită să treacă printr-un desiş de rugi de mure, care nu-i ajungeau până la faţă şi prin care n-ar fi putut să-şi croiască un drum fără să-şi rănească mâinile. Într-adevăr, chiar s-au găsit câţiva spini înfipţi în pielea ei, care au fost arătaţi drept dovadă la proces, şi s-a subliniat şi faptul că tufele de muri în chestiune, la cercetări, s-au dovedit rupte de cineva care trecuse prin ele şi mai păstrau câteva zdrenţe din rochia ei, iar ici-colo erau stropite cu sânge. Dar mutarea lui cea mai îndrăzneaţă a fost următoarea. Pentru a dovedi gelozia femeii se încercase sugerarea faptului că, tot pe la vremea omorului, ea şi-ar fi sfârtecat, într-o criză de nebunie, copilul pe care îl avea cu aşa-zisul ei bărbat — un copil de vreo trei anişori — pentru a se răzbuna împotriva lui. Domnul Jaggers a pledat în felul următor: „Noi spunem că rănile din palmele acestea nu sunt făcute de nişte unghii, ci sunt urme de spini de la rugii de mure şi vă arătăm rugii respectivi. Voi spuneţi că sunt urme de unghii şi născociţi ipoteza că şi-ar fi ucis copilul. Trebuie să vă asumaţi toate urmările acestei acuzaţii. Din câte ştim noi, se poate ca ea să-şi fi omorât copilul, iar copilul, agăţându-se

de ea, să-i fi zgâriat palmele. Şi atunci? N-o judecaţi pentru uciderea copilului, dar de ce n-o faceţi? Cât despre acest caz, dacă ţineţi să vorbim de zgârieturi, atunci noi spunem că, din câte ştim, vorbiţi din convingere despre ele şi, de dragul argumentaţiei, ar trebui să ne prefacem că nu le-aţi născocit!" Ca să închei, domnule, zise Wemmick, domnul Jaggers a fost, una peste alta, prea mult pentru juriu şi oamenii au cedat.

— Şi de atunci ea a fost mereu în slujba lui?

— Da, dar nu numai atât, zise Wemmick. Când a intrat ca servitoare în casa lui, imediat după ce a fost achitată, era gata îmblânzită, cum este şi acum. De atunci, a mai învăţat câte ceva despre îndatoririle sale de servitoare, dar de la bun început s-a arătat gata îmblânzită.

— Îţi mai aminteşti care era sexul copilului?

— S-a spus că fusese fetiţă.

— Nu mai ai şi altceva să-mi spui, astă-seară?

— Nimic. Am primit scrisoarea ta şi am rupt-o. Nimic.

Ne-am spus un călduros noapte bună şi m-am dus acasă, cu un nou subiect de gândire, deşi fără să mă fi eliberat de povara celor vechi.

Capitolul XLIX

Având grijă să pun biletul domniŞoarei Havisham în buzunar, ca să-mi servească drept scrisoare de acreditare pentru faptul că îmi făceam apariţia la foarte puţină vreme după ultima mea vizită, în cazul în care, din cine ştie din ce capriciu, s-ar fi simţit ispitită să se arate uimită că mă vede atât de curând, am pornit din nou spre oraş, cu diligenţa de a doua zi. Dar am coborât la hanul de la mijlocul drumului, am luat acolo micul dejun şi am parcurs pe jos restul distanţei, căci voiam să intru în oraş cât mai neobservat, pe străzile cel mai puţin umblate, şi să plec apoi în acelaşi fel.

Când am ajuns să trec de-a lungul curţilor tăcute din spatele străzii principale, în care stârneam ecoul cu paşii mei, lumina zilei începuse să pălească. Ungherele ruinelor pe unde, odinioară, călugării bătrâni îşi aveau refectoriile şi grădinile, şi unde zidurile solide erau acum înghesuite de improvizaţii noi, închipuind umile staule şi grajduri, erau aproape la fel de mute ca bătrânii călugări de odinioară în mormintele lor de astăzi. În vreme ce îmi grăbeam paşii, ca să mă feresc de privirile străine, mi se păru,

deodată, că dangătul clopotelor de la catedrală răsună mai trist şi mai îndepărtat decât altădată. La fel, foalele vechii orgi îmi ajunseră parcă pentru prima oară la urechi ca o muzică funebră. Iar ciorile, dând târcoale turnului cenuşiu şi legănându-se pe crengile desfrunzite ale copacilor înalţi din grădina mănăstirii, păreau să-mi dea de veste că locurile s-au schimbat şi că Estella a plecat de acolo pentru totdeauna.

O femeie în vârstă, pe care o mai văzusem şi înainte şi despre care ştiam că este una dintre servitoarele care locuiau în cealaltă casă, dincolo de curtea din spate, veni să-mi deschidă poarta. Ca în vremurile de odinioară, lumânarea aprinsă era aşezată la intrare, înăuntru, la capătul culoarului întunecos, iar eu o luai şi urcai scara singur. Domnişoara Havisham nu se afla în odaia sa, ci în odaia mai mare aflată de cealaltă parte a treptelor. Aruncând o privire în aceasta, după ce bătui zadarnic la uşă, o văzui stând lângă cămin, într-un scaun jerpelit, pierdută în gânduri, ghemuită şi aplecată în faţă către focul aproape stins.

Cum făcusem adeseori pe vremuri, am intrat şi am rămas în picioare, sprijinindu-mă de colţul căminului, astfel încât să mă poată vedea când avea să-şi ridice ochii. Era o atmosferă de singurătate deplină în jurul ei, care mi-ar fi strâns inima chiar dacă domnişoara Havisham mi-ar fi provocat, cu bună ştiinţă, o suferinţă mai adâncă decât aceea pentru care o puteam învinui acum. În timp ce o căinam astfel, în tăcere, gândindu-mă cum, de-a lungul timpului, eu însumi

devenisem o parte din blestemul acestei case, ochii ei se îndreptară asupra mea. Tresări şi întrebă în şoaptă:

— E de-adevăratalea?

— Este. Sunt eu, Pip. Domnul Jaggers mi-a dat ieri biletul de la dumneavoastră şi n-am vrut să-mi mai întârzii vizita.

— Îţi mulţumesc, îţi mulţumesc.

După ce îmi adusei şi eu un scaun, la fel de jerpelit, în faţa căminului, observai o expresie nouă pe chipul ei, de parcă i-ar fi fost frică de mine.

— Vreau, zise ea, să mai discutăm despre acea afacere pe care mi-ai pomenit-o ultima oară când ai fost pe aici şi să-ţi arăt că nu sunt chiar de piatră. Dar probabil că nu mai crezi în ruptul capului acum că mai există ceva omenesc în inima mea.

Îi spusei câteva cuvinte liniştitoare, iar ea îşi întinse, tremurătoare, mâna dreaptă către mine, de parcă ar fi vrut să mă mângâie, numai că şi-o trase înapoi mai înainte să-i pricep intenţia sau să mă dumiresc cum trebuie să-i răspund la acest gest.

— Ai spus, vorbind despre prietenul tău, că îmi poţi arăta cum să fac ceva folositor şi bun. Ceva ce ţi-ar fi plăcut să faci tu, nu-i aşa?

— Da, ceva ce mi-ar fi plăcut foarte, foarte tare să fi făcut eu.

— Ce anume?

Am început să-i spun povestea aceea secretă despre parteneriatul lui Herbert. Nici nu intrasem prea bine în amănunte, când am observat, după privirile sale, că este atentă mai mult la mine, decât la ceea ce îi spuneam. M-am convins că aşa stăteau lucrurile când am tăcut şi au trecut mai multe minute până să dea vreun semn că a băgat de seamă că mă oprisem.

— Te-ai oprit, întrebă ea atunci, cu expresia de mai devreme, de parcă îi era frică de mine, te-ai oprit pentru că mă urăşti prea mult ca să mai vorbeşti cu mine?

— Nu, nicidecum! răspunsei eu. Cum puteţi crede aşa ceva, domnişoară Havisham? M-am oprit doar pentru că mi s-a părut că nu eraţi atentă la ceea ce vă spuneam.

— Poate că nu eram, răspunse ea, ducându-şi o mână la frunte. Începi din nou şi lasă-mă să mă uit la altceva. Stai puţin! Acuma, spune-mi!

Se sprijinise cu mâna în baston, în felul acela foarte hotărât care îi stătea uneori în fire, şi se uita la foc, cu faţa încordată, străduindu-se să înţeleagă ce asculta. Am continuat cu lămuririle mele şi i-am spus cum nădăjduisem să închei eu afacerea, cu mijloacele mele, dar cum, în această privinţă, fusesem dezamăgit. Acea parte a istorisirii, mi-am reamintit eu, avea drept cauză nişte probleme pe care nu le puteam înfăţişa, căci reprezentau secretele foarte importante ale altcuiva.

— Aşa, deci! zise ea, încuviinţând cu un semn din cap, dar tot fără

să se uite la mine. Şi de câţi bani mai este nevoie pentru a desăvârşi afacerea?

Aproape că mă temeam să rostesc suma, pentru că mi se părea foarte mare.

— Nouă sute de lire.

— Dacă îţi dau ţie banii pentru aceasta, păstrezi secretul ajutorului din partea mea, aşa cum l-ai păstrat şi pe cel din partea ta?

— Cu aceeaşi străşnicie!

— Şi aşa te vei simţi mai liniştit?

— Cu mult mai liniştit.

— Eşti foarte nefericit acum?

Îmi puse această întrebare din urmă tot fără să se uite la mine, dar pe un ton neobişnuit, înduioşat. Eu nu-i putui răspunde imediat, căci îmi pierise glasul. Ea îşi rezemă braţul stâng pe mânerul bastonului şi îşi culcă uşor fruntea deasupra.

— Sunt departe de a fi fericit, domnişoară Havisham, dar am acum alte motive de frământare decât cele pe care le cunoaşteţi. Sunt secretele despre care v-am pomenit.

După puţin timp, îşi ridică fruntea şi privi din nou la foc.

— Este foarte delicat din partea ta să-mi spui că ai alte motive de nefericire. Chiar e adevărat?

— Prea adevărat.

— Nu te pot ajuta şi altfel, Pip, decât ajutându-ţi prietenul? În afară de aceasta, n-aş putea face nimic pentru tine?

— Nimic. Vă mulţumesc de întrebare. Vă mulţumesc şi mai mult pentru tonul întrebării. Dar nu, nu puteţi face nimic altceva pentru mine.

Se ridică deodată de pe scaun şi începu să caute, prin odaia în paragină, cele trebuincioase scrisului. Nu găsi nimic de acest soi şi atunci scoase din buzunar nişte tăbliţe de fildeş îngălbenit, cu chenar de aur mat, şi scrise pe ele, cu un creion pe care-l scoase dintr-un toc tot de aur mat, atârnat la gâtul ei.

— Eşti încă în termeni buni cu domnul Jaggers?

— Desigur. Chiar ieri am luat masa la el.

— Aceasta este o dispoziţie către el, ca să-ţi plătească banii aceia, pe care să-i cheltui tu cum doreşti pentru prietenul tău. Eu nu ţin nici un ban în casă, dar, dacă preferi ca domnul Jaggers să nu ştie nimic despre asta, o să-i cer aici şi ţi-i trimit eu.

— Vă mulţumesc, domnişoară Havisham. N-am nimic împotrivă să-i primesc direct de la el.

Îmi citi ceea ce scrisese. Totul era scurt şi limpede, în mod vădit cu intenţia de a alunga orice bănuială că aş primi banii aceia pentru folosul meu. Am luat tăbliţele din mâna sa cuprinsă din nou de un tremur care s-a înteţit când şi-a scos lănţişorul de care era prins

creionul şi l-a pus în mâna mea. Făcuse toate acestea fără să se uite în ochii mei.

— Numele meu este pe prima filă. Dacă ai putea cumva să scrii, sub numele meu, „O iert”, deşi, după atâta vreme, inima mea zdrobită este praf şi pulbere... te-aş ruga s-o faci!

— O, domnişoară Havisham, zisei eu, pot s-o fac chiar acum. Au fost greşeli dureroase, iar viaţa mea a fost orbită şi lipsită de recunoştinţă, aşa că am prea multă nevoie de iertare şi de îndrumare eu însumi, ca să fiu crud cu dumneavoastră.

Îşi întoarse pentru prima oară faţa către mine, sorbindu-mă din ochi, şi, spre uluirea, ba aş putea adăuga chiar spre groaza mea, îngenunche la picioarele mele, cu mâinile împreunate şi înălţate spre mine, aşa cum, pe vremea când sărmana sa inimă era tânără, proaspătă şi nevătămată, trebuie să şi le fi înălţat adesea către Ceruri şi, deopotrivă, către mama sa.

Văzând-o astfel, cu părul albit şi faţa zbârcită de ani, îngenuncheată la picioarele mele, mă cutremurai din adâncul fiinţei mele. Am dat s-o ridic, şi mi-am petrecut braţele în jurul ei s-o ajut, dar ea îmi apucă strâns mâna cu care o atinsei mai întâi şi îşi lipi fruntea de ea, stropind-o cu lacrimi. N-o mai văzusem niciodată înainte vărsând vreo lacrimă şi, din speranţa că uşurarea aceasta ar putea să-i facă bine, m-am aplecat asupra ei, fără să zic nimic. Acum nu doar stătea în genunchi, ci se prăbuşise cu totul la pământ.

— Oh! strigă cu deznădejde. Ce-am făcut! Ce-am făcut!

— Dacă vă gândiţi la ceea ce aţi făcut rău faţă de mine, domnişoară Havisham, daţi-mi voie să vă răspund eu: foarte puţin. Aş fi iubit-o oricum... S-a măritat?

— Da!

Fusese o întrebare fără rost din partea mea, căci noua mâhnire din casa aceea atât de tristă mi-o spusese dinainte.

— Ce-am făcut! Ce-am făcut!

Îşi frângea mâinile, îşi răvăşea părul alb şi se întorcea mereu la strigătul acela:

— Ce-am făcut!

Nu ştiam ce să-i răspund sau cum s-o liniştesc. Că făcuse o greşeală dintre cele mai mari, când luase o copilă neştiutoare şi lipsită de apărare, pentru a o turna în tiparul acela prin care ura sa sălbatică, sentimentele sale călcate în picioare cu dispreţ şi mândria sa rănită să-şi găsească o răzbunare, o ştiam prea bine. Că, alungând din jurul său lumina zilei, alungase din jurul său nenumărate alte lucruri, că, rupându-se de lume, de fapt se rupsese pe sine însăşi de miile de înrâuriri fireşti şi tămăduitoare, că mintea sa, mistuindu-se în singurătate, ajunsese bolnavă, aşa cum se întâmplă, cum trebuie să se întâmple şi cum se va întâmpla întotdeauna cu toate minţile care

încearcă să răstoarne rânduiala Creatorului, ştiam la fel de bine. Şi atunci, cum aş fi putut să nu o privesc cu milă, văzându-i pedeapsa în prăbuşirea făpturii sale de acum, în adânca nepotrivire a fiinţei acesteia cu lumea în care se născuse, în deşertăciunea durerii care îi devenise obsesia de căpătâi, aidoma deşertăciunii penitenţei, deşertăciunii remuşcărilor, deşertăciunii nimicniciei şi altor deşertăciuni monstruoase cu care a mai fost blestemat pământul acesta?

— Până când nu i-ai vorbit, în ziua aceea, şi până când nu am văzut în tine ca într-o oglindă tot ceea ce am simţit şi eu odată, nu mi-am dat seama ce-am făcut. Ce-am făcut! Ce-am făcut!

Şi tot aşa, repetă de douăzeci de ori, de cincizeci de ori acest „ce-am făcut!”.

— Domnişoară Havisham, zisei eu, când plânsul i se potoli, pe mine puteţi să mă daţi la o parte din mintea şi din conştiinţa dumneavoastră. Dar cu Estella este altceva şi, dacă veţi putea vreodată să îndreptaţi măcar o fărâmă din răul pe care l-aţi făcut ţinând-o departe de partea bună a firii ei, mai bine încercaţi să faceţi asta, decât să deplângeţi necontenit trecutul.

— Da, da, ştiu. Dar, Pip... dragul meu!

În noua dragoste pe care mi-o arăta era o sinceră compasiune feminină pentru mine.

— Dragul meu! Crede-mă, când a venit prima oară la mine, n-am vrut decât s-o scutesc de o suferinţă ca a mea. La început, n-am vrut mai mult decât atât.

— Bine, bine! zisei eu. Sper că aşa a fost.

— Dar, pe măsură ce creştea şi promitea să ajungă o frumuseţe, am făcut din ce în ce mai rău. Cu laudele, bijuteriile şi sfaturile mele, arătându-i veşnic numai acest chip al meu, ca un îndemn să nu uite şi să înveţe bine lecţiile mele, i-am prefăcut inima într-un bulgăr de gheaţă.

Nu mă putui opri să-i spun:

— Mai bine aţi fi lăsat-o cu inima ei, chiar dacă i-ar fi fost rănită sau zdrobită.

După aceste cuvinte, domnişoara Havisham se uită un timp pierdută la mine, apoi izbucni iarăşi:

— Ce-am făcut!... Dacă ai cunoaşte toată povestea suferinţei mele, adăugă ea apărându-se, ai avea un pic de milă şi ceva mai multă înţelegere pentru mine.

— Domnişoară Havisham, îi răspunsei eu cu toată blândeţea de care eram în stare, cred că pot spune că vă cunosc povestea şi că am ştiut-o încă de când am părăsit locurile acestea. Mi-a stârnit multă părere de rău şi sper că am înţeles-o bine, deopotrivă cu urmările sale. Acum, după tot ce s-a petrecut între noi, mă veţi ierta dacă vă voi pune o

întrebare despre Estella? Nu despre Estella de acum, ci despre cea de atunci, când a venit aici prima oară?

Domnişoara Havisham stătea pe jos, cu mâinile pe jilţul ei ponosit, sprijinindu-şi capul pe braţe. Se uită drept în ochii mei când îmi auzi rugămintea şi zise:

— Întreabă-mă!

— Al cui copil era Estella?

Clătină din cap.

— Nu ştiţi?

Clătină din nou din cap.

— Dar domnul Jaggers a adus-o sau a trimis-o aici?

— A adus-o aici.

— Îmi povestiţi, vă rog, cum a fost?

Îmi răspunse într-o şoaptă firavă şi cu multă băgare de seamă:

— Stăteam de multă vreme închisă în aceste odăi (nu ştiu de cât timp anume; ai văzut ce oră arată mereu ceasurile de aici), când i-am spus că mi-aş dori o fetiţă pe care s-o cresc, s-o iubesc şi s-o feresc să aibă soarta mea. L-am văzut prima oară la faţă pe Jaggers atunci când am trimis după el ca să mă ajute să golesc locul acesta. Aflasem despre el de prin ziare, înainte de a mă înstrăina de toată lumea. Mi-a spus că o să încerce să găsească undeva un copil orfan. Într-o noapte, mi-a adus-o aici, adormită, iar eu i-am dat numele de Estella.

— Pot să întreb ce vârstă avea pe atunci?

— Doi sau trei anişori. Ea nu ştie nimic altceva decât că a rămas orfană şi eu am adoptat-o.

Atât de încredinţat eram că femeia din casa lui Jaggers era mama Estellei, încât nu mai aveam nevoie de nici o altă dovadă ca să fac o dată pentru totdeauna legătura dintre lucruri în mintea mea, căci, pentru mine, acestea erau foarte limpezi.

Ce altceva mai puteam spera să capăt prelungind întrevederea cu domnişoara Havisham? Reuşisem să obţin ce-mi doream pentru Herbert, domnişoara Havisham îmi povestise tot ce ştia despre Estella, iar eu spusesem şi făcusem tot ce îmi stătuse în puteri ca s-o liniştesc. Nu avea însemnătate cu ce alte cuvinte ne despărţeam. Am plecat.

Se înserase când am coborât scările şi am ieşit la aer. M-am dus la femeia care îmi deschisese poarta la sosire şi i-am spus că nu aveam nevoie să vină să mă conducă imediat, căci doream să mă mai plimb puţin înainte de plecare. Aceasta pentru că presimţeam că nu voi mai veni niciodată pe acolo şi mi se părea că lumina muribundă a zilei era foarte potrivită ca să văd locurile pentru ultima oară.

Printre butoaiele abandonate, pe care mersesem cândva, demult, şi pe care ploile le spălaseră în toţi anii aceştia, îmbibând lemnul în mai multe locuri şi lăsând în urmă mici băltuţe şi ochiuri de apă pe capacele celor puse în picioare, m-am îndreptat către grădina

părăginită. I-am făcut înconjurul, trecând pe la colţul unde Herbert şi cu mine ne susţinuserăm lupta, pe cărăruile pe care mă plimbasem cu Estella... totul era atât de rece, atât de însingurat, atât de mohorât!

Luând-o, la întoarcere, pe la berărie, am ridicat zăvorul ruginit de la uşiţa care dădea în grădină şi am intrat înăuntru. Voiam să ies pe uşa din partea cealaltă — greu de deschis acum, căci scândurile umede se desprinseseră din lăcaşurile lor şi se umflaseră, balamalele nu mai ţineau, iar pragul era acoperit de un strat gros de licheni — şi am mai întors o dată capul să privesc înăuntru. O amintire de-a copilăriei reînvie cu o uimitoare forţă în momentul în care deschideam nepăsător uşa şi mi se păru că o văd pe domnişoara Havisham spânzurată de grindă. Impresia fu atât de puternică, încât rămasei pironit sub grinda aceea, tremurând din toate încheieturile, înainte de a-mi da seama că era doar o închipuire — deşi, cu siguranţă, nu durase decât o clipă.

Tristeţea îndoliată a locului şi-a ceasului acelora, groaza provocată de nălucirea aceea de o clipă mă făcură să mă simt cuprins de o spaimă de nedescris în clipa în care ieşii pe portiţa dublă de lemn, unde mă ascunsesem odinioară să-mi smulg părul din cap, după ce Estella îmi smulsese inima din piept. Trecând în curtea din faţa casei, şovăii, neştiind dacă să chem femeia să-mi descuie poarta, căci cheia era la ea, sau să mai urc o dată şi să mă încredinţez că domnişoara Havisham era teafără şi nevătămată, ca atunci când ne luaserăm rămas-bun. Am ales varianta din urmă şi am urcat.

Aruncai o privire în odaia în care o lăsasem şi o văzui aşezată în jilţul ei jerpelit, lângă cămin, aproape de foc, cu spatele la mine. În clipa în care mă trăsei înapoi, voind să plec pe furiş înainte să mă zărească, văzui ţâşnind o flacără mare drept în sus. În acelaşi moment, o văzui alergând către mine, ţipând, cu un vârtej de flăcări arzând de jur împrejur şi înălţându-se deasupra capului ei încă o dată cât ea.

Aveam o pelerină largă, cu guler dublu şi, pe braţ, un palton. Că mi le-am scos de pe mine şi am învelit-o cu ele, aruncând-o la pământ şi acoperind-o bine; că am tras faţa de masă în acelaşi scop şi, o dată cu aceasta, am tras şi grămada de putreziciuni din mijloc, cu toate urâciunile care sălăşluiau în ea; că ne-am tăvălit pe podea, luptându-ne cu disperare ca doi duşmani şi, cu cât o înfăşuram mai strâns, cu atât mai sălbatic ţipa şi încerca să se elibereze din strânsoare ştiu numai după urmări, căci n-am simţit nimic, n-am gândit nimic, n-am ştiut că am făcut aşa ceva. Nu mi-am dat seama de nimic până ce nu am văzut că eram pe podea, lângă masa cea lungă, şi că bucăţi de cenuşă, încă arzând, din ceea ce fusese cu o clipă mai înainte rochia sa de nuntă, pluteau prin aerul îmbâcsit de fum.

Atunci, m-am uitat în jur şi am văzut gândacii şi păianjenii zăpăciţi, îndepărtându-se în fuga mare pe podea, în timp ce servitorii apăruseră

la uşă, gâfâind şi strigând. Încă o mai ţineam cu forţa jos, din toate puterile mele, ca pe un prizonier care mi-ar fi putut scăpa — şi mă îndoiesc că mai ştiam măcar cine era, ori de ce ne luptaserăm, ori că fusese cuprinsă de flăcări, ori că flăcările se stinseseră, până ce n-am văzut bucăţile de cenuşă din fostele sale veşminte, care nu mai ardeau, ci cădeau într-o ploaie măruntă şi neagră în jurul nostru.

Îşi pierduse cunoştinţa şi mi-era frică s-o mişc, ba chiar şi s-o ating. S-a trimis după doctor, iar eu am ţinut-o până când veni acesta, de parcă mi-aş fi închipuit fără temei (cel puţin aşa cred că am făcut) că, dacă îi dădeam drumul, focul va izbucni din nou şi-o va mistui. Când m-am ridicat, la intrarea chirurgului şi a ajutorului său, am fost uluit să descopăr că mâinile mi-erau arse, întrucât habar n-aveam, nu simţeam nimic.

După ce fu examinată, se declară că avea răni grave, dar că acestea nu erau nici pe departe fatale, primejdia adevărată fiind şocul nervos suferit. La indicaţiile doctorului, patul i-a fost adus în camera aceea şi aşezat pe masa cea mare, care, întâmplător, era foarte potrivită pentru a-i bandaja rănile. După un ceas, când am revăzut-o, stătea întinsă chiar în locul pe care-l arătase cu bastonul şi unde spusese cu gura ei că avea să zacă într-o bună zi.

Deşi toate rămăşiţele rochiei sale arseseră, după cum mi se spusese, încă mai avea ceva din vechea sa înfăţişare de mireasă, căci o înfăşuraseră până la gât în scamă de bumbac şi, cum stătea cu un cearşaf alb aruncat pe deasupra, încă mai păstra aerul fantomatic al înfăţişării sale de odinioară, acum schimbate.

Am aflat, întrebând servitorii, că Estella era la Paris şi am obţinut promisiunea doctorului că îi va scrie, cu prima poştă. Anunţarea familiei domnişoarei Havisham am luat-o asupra mea, intenţionând să-i comunic vestea numai domnului Matthew Pocket şi să las la alegerea sa dacă şi cum îi va înştiinţa pe ceilalţi. M-am achitat a doua zi de sarcina aceasta, prin Herbert, de îndată ce m-am întors în Londra.

În seara aceea, domnişoara Havisham a vorbit o vreme desluşit despre ceea ce s-a întâmplat, deşi neobişnuit de grăbit. Pe la miezul nopţii, a început să aiureze şi, după aceea, cu voce gravă şi repetând la nesfârşit, mai spunea doar: „Ce-am făcut!”, apoi „Când a venit prima oară, n-am vrut decât s-o scutesc de o suferinţă ca a mea” şi apoi „Ia creionul şi scrie, sub numele meu, «O iert»”. N-a schimbat niciodată ordinea acestor fraze, însă din când în când mai sărea câte un cuvânt dintr-una sau alta, fără să pună vreun altul în loc, ci întotdeauna oprindu-se şi continuând cu următorul cuvânt.

Cum nu-i mai puteam fi cu nimic de folos şi cum aveam, în preajma casei mele, motive presante de nelinişte şi teamă, pe care nici măcar delirurile sale nu mi le puteau scoate din minte, am hotărât, în timpul

nopţii, să plec dimineaţa, cu prima diligenţă, mergând pe jos vreo milă sau două în afara oraşului şi urcându-mă de pe drum. Aşadar, pe la şase dimineaţa, m-am aplecat deasupra ei şi i-am atins buzele cu buzele mele, tocmai când spunea, fără să se oprească la atingerea mea: „Ia creionul şi scrie, sub numele meu, «O iert»”.

Capitolul L

În timpul nopţii, mi se schimbaseră bandajele de la mâini de vreo două sau trei ori şi încă o dată dimineaţa. Braţul stâng era ars urât până la cot şi mai puţin grav până la umăr; mă

durea foarte tare, dar, deşi flăcările se înaintaseră în sus, m-am simţit norocos că n-o păţisem mai rău. Mâna dreaptă nu era atât de rău arsă şi îmi puteam mişca degetele. Era bandajată, bineînţeles, dar mă încurca mult mai puţin decât mâna şi braţul stâng, pe care le ţineam legate de gât cu o eşarfă. Îmi purtam paltonul ca pe o pelerină, pe umeri şi încheiat doar la gât. Părul îmi fusese pârlit, dar nu şi capul sau faţa.

După ce se dusese la Hammersmith şi vorbise cu tatăl său, Herbert se întorsese la mine, în apartamentul nostru, şi restul zilei şi-l petrecuse îngrijindu-mă. Era cea mai blândă infirmieră din lume şi, la timpul cuvenit, îmi scotea bandajele şi le îmbiba într-o soluţie răcoritoare, gata pregătită, după care mi le înfăşura la loc, cu o dragoste răbdătoare pentru care mă simţeam foarte recunoscător.

La început, când stăteam întins pe canapea, am descoperit că îmi era foarte greu, ba chiar cu neputinţă, să alung din mintea mea flăcările, graba cu care se întindeau, zgomotul pe care îl făceau şi înfiorătorul miros de ars. Dacă aţipeam un minut, mă trezeau ţipetele domnişoarei Havisham, pe care o vedeam alergând către mine, cu focul înălţat încă o dată cât ea deasupra capului. Cu suferinţa din cuget era mult mai greu de luptat decât cu oricare dintre durerile din trup, iar Herbert, văzând acest lucru, se străduia din răsputeri pentru a-mi ţine atenţia trează.

Nici unul dintre noi nu pomenea despre barcă, dar amândoi ne gândeam la ea. Acest lucru se vedea în faptul că amândoi ocoleam subiectul şi în faptul că amândoi ne înţeleseserăm — deşi fără să folosim cuvinte — că vindecarea mâinilor mele trebuia să fie o chestiune de ore, nu de săptămâni.

Prima mea întrebare, când îl văzusem pe Herbert, fusese, bineînţeles, dacă era totul în regulă lângă fluviu. Cum el încuviinţase, cu o perfectă încredere şi voioşie, n-am reluat subiectul până pe înserat. Dar atunci, în timp ce Herbert schimba bandajele, mai mult la lumina focului decât la cea de afară, l-am deschis brusc.

— Am stat de vorbă cu Provis aseară, Handel, două ore încheiate.

— Şi Clara unde era?

— Mititica de ea! zise Herbert. Era când sus, când jos, la cheremul lui Gruffandgrim toată seara. El bătea neîncetat în podea, de îndată ce n-o mai avea în faţa ochilor. Mă îndoiesc, totuşi, că o mai duce mult. Ţinând-o tot cu rom şi piper, şi cu piper şi rom, îmi vine să cred că

bătutul lui în podea e aproape de sfârşit.

— Şi atunci te vei căsători, Herbert?

— Cum altfel aş putea avea grijă de biata copilă?... Întinde-ţi braţul pe speteaza canapelei, dragul meu prieten, iar eu o să mă aşez aici şi o să-ţi scot bandajul încet-încet, de nici n-o să ştii când e gata. Ziceam de Provis. Ştiai, Handel, că a făcut progrese?

— Ţi-am spus că mi s-a părut mai blând ultima oară când l-am văzut.

— Aşa mi-ai spus şi aşa este. A fost foarte vorbăreţ aseară şi mi-a povestit mai multe despre viaţa lui. Îţi aminteşti cum s-a întrerupt când a dat să vorbească despre o femeie cu care a avut multe necazuri... Te-a durut?

Făcusem o mişcare bruscă, dar nu din pricina atingerii lui. Cuvintele sale fuseseră cele care mă făcuseră să tresar.

— Uitasem de asta, Herbert, dar îmi amintesc acum, când îmi spui tu.

— Ei, bine! A deschis discuţia şi despre această parte a vieţii sale, şi ce întunecată şi sălbatică poate fi! Să-ţi povestesc? Sau îţi va face rău s-o auzi tocmai acum?

— Povesteşte-mi, orice-ar fi. Cuvânt cu cuvânt.

Herbert se aplecă să se uite la mine mai de aproape, de parcă răspunsul meu fusese mai grăbit sau mai înflăcărat decât s-ar fi aşteptat.

— Ai capul limpede? întrebă el, atingându-mi fruntea.

— Perfect limpede, zisei eu. Spune-mi ce ţi-a povestit Provis, dragul meu Herbert.

— Se pare..., începu Herbert, — iată un bandaj scos cu măiestrie, iar acum vine cel rece... te înfioară, la început, dragul meu prieten, nu-i aşa?, dar o să devină curând mai uşor de îndurat — se pare că femeia lui era tânără, geloasă şi răzbunătoare. Dar răzbunătoare, Handel, în ultimul grad.

— În ultimul grad?

— Până la crimă... Ţi se pare prea rece pe porţiunea aceea sensibilă?

— Nici nu-l simt. Cum a ucis? Pe cine a ucis?

— Ei, bine, fapta poate că nu merită un nume chiar atât de groaznic, zise Herbert, dar a fost judecată sub această acuzaţie, iar domnul Jaggers a fost apărătorul ei. Şi tocmai faima adusă de această apărare i-a făcut numele cunoscut şi lui Provis. Mai exista o femeie, victima, mai puternică decât ea, dar a avut loc o luptă într-un hambar. Cine a început-o, cât de dreaptă sau nedreaptă a fost, aici lucrurile nu sunt sigure. Dar deznodământul, bineînţeles, e sigur, căci victima a fost găsită moartă, strânsă de gât.

— Şi femeia lui a fost condamnată?

— Nu, a fost achitată... Dragul meu Handel, te-am lovit!

— E cu neputinţă să fie cineva mai blând ca tine, Herbert. Da? Şi ce s-a mai întâmplat?

— Tânăra aceasta achitată şi cu Provis aveau un copil, o fetiţă la care Provis ţinea ca la ochii din cap. Cu o seară înainte de aceea când victima geloziei femeii a fost strânsă de gât, cum ţi-am spus, tânăra a venit până la Provis, doar pentru câteva clipe, şi a jurat că va omorî copilul (care locuia cu ea) şi el nu-l va mai vedea niciodată, după care a dispărut... Gata, cel mai dureros braţ e înapoi în eşarfă şi acum a mai rămas numai mâna dreaptă, cu care e mai uşor. Mă descurc mai bine pe lumina asta, decât pe una mai puternică, fiindcă nu-mi tremură mâna dacă nu-ţi văd bine băşicile de la arsuri... Nu crezi că şi respiraţia ţi-a fost afectată, dragul meu? Pari să respiri foarte repede.

— Tot ce se poate, Herbert. Femeia şi-a ţinut jurământul?

— Aici vine partea cea mai întunecată a povestirii lui Provis. Şi l-a ţinut.

— Adică zice el că şi l-a ţinut, nu-i aşa?

— Păi, bineînţeles, dragul meu, răspunse Herbert, pe un ton de surpriză şi, încă o dată, se aplecă spre mine să se uite mai bine la faţa mea. De la el ştiu toate acestea. Nu am alte informaţii.

— Nu, desigur.

— Acuma, continuă Herbert, dacă s-a purtat rău cu mama copilului sau dacă s-a purtat bine, Provis nu mi-a mai spus, dar sigur este că ea a împărţit cu el vreo patru sau cinci ani din necazurile vieţii pe care ni le-a povestit cu gura lui aici, în faţa căminului, şi s-ar zice că el simte milă şi îngăduinţă faţă de ea.

Aşadar, temându-se că ar putea fi chemat să depună mărturie despre copilul ucis şi, astfel, să devină unealta morţii ei, Provis, cu toată durerea pentru pierderea copilului, s-a ţinut în umbră, cum zice el, s-a dat la o parte din drum şi a stat departe de proces, unde s-a amintit numai în trecere de un bărbat numit Abel, care ar fi pricinuit gelozia acuzatei. După achitare, ea a dispărut, şi, astfel, el a pierdut şi copilul, şi mama copilului.

— Aş vrea să te întreb...

— Un moment, dragul meu, şi am terminat. Acel geniu al răului de Compeyson, cea mai mare canalie dintre canalii, ştiind că Provis s-a ţinut ascuns pe tot timpul procesului şi ştiind şi din ce motiv, fireşte că s-a folosit, după aceea, de ceea ce ştia, ca un mijloc de a-l sărăci şi mai tare şi de a-l munci mai din greu. Am înţeles limpede, aseară, că acest lucru a pus sare pe rană în duşmănia lui Provis faţă de el.

— Aş vreau să ştiu, Herbert, zisei eu, când anume a spus Provis că s-au petrecut toate acestea.

— Păi, hai să vedem care au fost cuvintele sale când a vorbit despre aceasta. A zis aşa: „acum vreo douăzeci de ani, de îndată ce m-am certat cu Compeyson”. Ce vârstă aveai tu când l-ai întâlnit în cimitir?

— Cred că abia împlinisem şapte ani.

— Bun! Asta înseamnă că s-a întâmplat cu trei sau patru ani înainte, căci i-ai amintit de fetiţa pe care o pierduse în nişte împrejurări atât de tragice şi care ar fi avut aproape vârsta ta.

— Herbert, îl întrebai eu grăbit, după o scurtă tăcere, cum mă vezi mai bine, la lumina de la fereastră sau la lumina focului?

— La lumina focului, răspunse Herbert, apropiindu-se din nou.

— Uită-te la mine!

— Mă uit la tine, dragul meu.

— Pune mâna pe mine!

— Pun mâna pe tine, dragul meu.

— Nu te temi că am febră sau că mintea îmi este foarte tulburată de întâmplarea de aseară?

— N-n-nu, dragul meu, zise Herbert, după ce mă cercetă mai bine. Eşti mai degrabă agitat, dar eşti în toate minţile.

— Ştiu că sunt în toate minţile. Iar omul pe care îl ţinem ascuns pe malul fluviului este tatăl Estellei!

Capitolul LI

Ce anume urmăream înverşunându-mă astfel să descopăr şi să dovedesc cine sunt părinţii Estellei, n-aş putea spune. Se va vedea, curând, că această întrebare nu mi-era limpede în minte, până când nu mi-a fost adresată de cineva mai înţelept decât mine.

Oricum, când Herbert şi cu mine stăteam de vorbă despre aceste lucruri, am fost cuprins de convingerea febrilă că trebuia să fac lumină în această problemă, că nu mai aveam nici o clipă de pierdut, ci trebuia să mă duc să-l caut pe domnul Jaggers şi să aflu adevărul adevărat. Chiar nu ştiu dacă simţeam că fac acest lucru pentru binele Estellei sau dacă mă bucuram că puteam răsfrânge asupra omului meu, pentru a cărui siguranţă îmi făceam atâtea griji, câteva raze din interesul romantic cu care el mă învăluise pe mine atâta vreme. Cred că această presupunere din urmă este mai aproape de adevăr.

Oricum, cu greu m-am înfrânat să nu mă duc în strada Gerrard chiar în seara aceea. Nerăbdarea mi se mai potoli numai când Herbert începu să-mi explice că, dacă plecam în clipa aceea, probabil aveam să fiu ţintuit la pat şi incapabil să dau o mână de ajutor tocmai când siguranţa fugarului nostru ar fi

depins de mine. Înduplecându-mă, în sfârşit, după ce repetai încă o dată că, orice s-ar întâmpla, aveam să mă duc la domnul Jaggers a doua zi, acceptai să nu mai stărui, să-mi las rănile să fie îngrijite şi să rămân acasă. A doua zi, dimineaţa devreme, ieşirăm împreună, îl lăsai pe Herbert, care la cotul străzii Giltspur o apucă spre Smithfield, să îşi vadă de drum spre City, iar eu mă îndreptai către Little Britain.

Din când în când, domnul Jaggers şi domnul Wemmick treceau în revistă conturile biroului, verificau actele şi puneau în ordine dosarele. În aceste ocazii, Wemmick îşi ducea registrele şi documentele în cabinetul domnului Jaggers, iar un secretar dintre cei de la etaj cobora în biroul din faţă, ţinându-i locul. Găsind un astfel de suplinitor la postul lui Wemmick în dimineaţa aceea, înţelesei ce se petrecea, dar nu-mi păru rău că aveau să fie amândoi de faţă, căci astfel Wemmick se putea convinge că nu-i spuneam domnului Jaggers nimic care să-l compromită pe el.

Apariţia mea, cu braţul bandajat şi cu haina neîncheiată, aruncată peste umeri, îmi înlesni scopul. Deşi îi trimisesem domnului Jaggers de îndată ce sosisem în oraş un scurt raport despre accident, trebui acum să-i dau toate detaliile. Împrejurările fiind ieşite din comun, discuţia noastră fu mai puţin seacă şi rigidă, mai puţin controlată de regulile depoziţiilor juridice decât cele de până atunci. Când am descris dezastrul, domnul Jaggers a stat, potrivit obiceiului său, în faţa căminului. Wemmick se lăsase pe spate în scaunul său, uitându-se

ţintă la mine, cu mâinile în buzunarele pantalonilor şi tocul vârât în gura sa ca o cutie de scrisori. Măştile celor două brute, pe care mintea mea nu le putea despărţi niciodată de procedurile oficiale, păreau să se întrebe, schimonosindu-se, dacă nu simţeau cumva miros de fum în momentul acela.

Povestirea mea încheindu-se, iar întrebările celor doi încetând, scosei din buzunar împuternicirea prin care domnişoara Havisham îmi dădea nouă sute de lire pentru Herbert. Ochii domnului Jaggers se înfundară şi mai mult în orbite când îi înmânai tăbliţele, dar i le dădu imediat lui Wemmick, cu ordinul de a completa un cec, pe care să i-l dea apoi lui, să-l semneze. Pe când se pregătea cecul, mă uitam la Wemmick, care scria, iar domnul Jaggers, legănându-se şi apăsând cu toată greutatea pe ghetele sale bine lustruite, se uita la mine.

— Îmi pare rău, Pip, zise el când îmi vârâi cecul în buzunar, după ce îl semnase, că nu facem nimic pentru *dumneata*.

— Domnişoara Havisham a avut bunăvoinţa să mă întrebe dacă n-ar putea face nimic pentru mine, iar eu i-am răspuns că nu.

— Toată lumea ar trebui să-şi cunoască interesul! zise domnul Jaggers, şi îl zării pe Wemmick schiţând din buze cuvintele „proprietate portabilă”.

— Eu *nu* i-aş fi răspuns nu, dacă aş fi fost în locul dumitale, mai zise domnul Jaggers, dar fiecare îşi cunoaşte mai bine propriul interes.

— Interesul fiecărui om, îmi zise şi Wemmick, cu reproş abia mascat, trebuie să fie „proprietatea portabilă”.

Socotind că venise timpul pentru a deschide discuţia despre ceea ce aveam pe suflet, am zis, întorcându-mă spre domnul Jaggers:

— Totuşi, i-am cerut ceva domnişoarei Havisham, domnule. I-am cerut să-mi dea mai multe informaţii cu privire la fiica ei adoptivă, iar ea mi-a spus tot ce ştia.

— Da? făcu domnul Jaggers, aplecându-se să îşi privească ghetele şi, apoi, îndreptându-se. Ha! Eu nu cred că aş fi făcut aşa, dacă aş fi fost în locul domnişoarei Havisham. Dar ea *trebuie* să-şi fi cunoscut mai bine interesul.

— Ştiu mai mult despre povestea copilei adoptate de domnişoara Havisham decât ştie domnişoara Havisham însăşi, domnule. Ştiu cine este mama fetei.

Domnul Jaggers se uită întrebător la mine şi repetă:

— Mama?

— N-au trecut mai mult de trei zile de când i-am văzut mama.

— Da? făcu domnul Jaggers.

— Şi la fel şi dumneavoastră, domnule. Iar dumneavoastră aţi văzut-o şi mai de curând.

— Da? continuă domnul Jaggers.

— Şi cred că ştiu mai multe despre povestea Estellei şi decât

dumneavoastră, zisei eu. Pentru că îi cunosc şi tatăl.

În gesturile domnului Jaggers avu loc o poticnire — se stăpânea mult prea bine ca să arate vreo schimbare, dar nu-şi putu

împiedica un fel de tresărire atentă, greu de definit — când mă încredinţă că el, unul, nu ştia cine era tatăl Estellei. Începusem să bănuiesc acest lucru când auzisem cele spuse de Provis (şi

repetate, mai târziu, de Herbert) despre faptul că omul meu stătuse în umbră în timpul procesului femeii, şi făcusem legătura dintre această mărturisire şi faptul că Provis nu era, pe atunci, clientul domnului Jaggers — ceea ce urma să se întâmple abia peste patru ani, când nu mai avea nici un motiv să-şi dezvăluie rolul în cazul de dinainte. Dar nu fusesem sigur că domnul

Jaggers nu cunoştea şi această parte a poveştii, deşi acum nu mai aveam nici o îndoială.

— Aşa! Ştii cine este tatăl domnişoarei, Pip? zise întrebător domnul Jaggers.

— Da, răspunsei eu, numele său este Provis... din New South Wales.

Chiar şi domnul Jaggers tresări când rostii aceste cuvinte. Fusese cea mai slabă tresărire care i-a scăpat cuiva vreodată, cea mai grijuliu înăbuşită şi cea mai iute stăpânită, dar fusese o tresărire, deşi o mascase, în parte, prin mişcarea de a-şi scoate batista din buzunar. N-aş putea spune cum a primit Wemmick vestea, căci nu m-am uitat la el tocmai în clipa aceea, de teamă ca ochii pătrunzători ai domnului Jaggers să nu desluşească din aceasta că între noi s-a înfiripat o legătură despre care el nu avea habar.

— Şi pe ce dovadă, Pip, întrebă domnul Jaggers foarte rece, oprindu-se cu batista la jumătatea drumului către nas, se bizuie Provis când pretinde aceasta?

— N-o pretinde, zisei eu, niciodată n-a pretins-o, căci n-are habar şi nici nu bănuieşte că fiica sa e în viaţă.

Pentru prima oară, puterea batistei dădu greş. Răspunsul meu fu atât de neaşteptat, încât domnul Jaggers îşi puse batista în buzunar fără a-şi mai duce la capăt gestul obişnuit, îşi încrucişă braţele şi mă privi cu atenţie hotărâtă, deşi faţa îi rămăsese neclintită.

Atunci, i-am povestit tot ce ştiam şi de unde ştiam — însă

lăsându-l să creadă că aflasem de la domnişoara Havisham ceea ce, de fapt, aflasem de la Wemmick. Am avut într-adevăr mare grijă în această privinţă. Nici măcar nu m-am uitat la Wemmick până ce nu am terminat tot ce aveam de spus şi nu am mai înfruntat o vreme, în tăcere, privirea domnului Jaggers. Iar când, în cele din urmă, mi-am întors ochii spre Wemmick, am descoperit că îşi scosese condeiul din cutia sa de scrisori şi era foarte absorbit de hârtiile de pe masă.

— Ha! făcu domnul Jaggers, într-un târziu, când secretarul mută hârtiile de pe masă. La ce act rămăseseşi, Wemmick, când a intrat

domnul Pip?

Însă nu puteam îngădui să fiu dat afară în felul acela, aşa că i-am cerut pătimaş şi aproape indignat domnului Jaggers să se poarte mai sincer şi mai bărbăteşte cu mine. I-am reamintit speranţele înşelătoare cu care mă amăgisem, lunga vreme cât duraseră şi descoperirea cu care se încheiaseră — dându-i de înţeles primejdia în care era Provis şi care îmi împovăra cugetul. I-am spus că meritam, cu siguranţă, ceva mai multă încredere din partea lui, în schimbul mărturisirii pe care tocmai i-o făcusem. L-am asigurat că nu-l învinovăţeam, nici nu-l bănuiam, nici nu îmi pierdusem încrederea în el, ci doar voiam să mă asigure de adevărul celor descoperite de mine. Şi, dacă m-ar fi întrebat de ce aveam nevoie de asigurările sale şi de ce credeam că am vreun drept să i le cer, i-aş fi răspuns, oricât de puţin ar fi preţuit el astfel de visuri sărmane, că o iubeam pe Estella nespus de tare şi de foarte multă vreme şi că, deşi o pierdusem pe veci şi urma să duc o viaţă pustie, tot ce avea legătură cu ea încă mi-era mai drag şi mai aproape de suflet decât orice altceva pe lume. Văzând că domnul Jaggers rămăsese în picioare, nemişcat şi tăcut, arătând neînduplecat şi după această rugăminte, m-am întors către Wemmick şi i-am zis:

— Wemmick, te ştiu un om cu o inimă simţitoare. Ţi-am văzut încântătoarea casă, ţi-am cunoscut bătrânul tată şi am văzut toate mijloacele nevinovate şi vesele cu care petreci vremea după viaţa de la birou. Te implor să pui o vorbă bună pentru mine la domnul Jaggers şi să-l faci să înţeleagă că, ţinând cont de împrejurările date, ar trebui să fie mai sincer cu mine!

N-am mai văzut niciodată doi oameni care să se uite mai ciudat unul la altul decât s-au uitat domnul Jaggers şi Wemmick după această rugăminte a mea. La început, am avut presimţirea că Wemmick va fi de îndată concediat. Dar presimţirea mi s-a risipit când l-am văzut pe domnul Jaggers destinzându-şi chipul într-un soi de zâmbet, iar pe Wemmick prinzând curaj.

— Ce înseamnă toate acestea? zise domnul Jaggers. Dumneata ai un tată bătrân şi mijloace de distracţie plăcute şi vesele?

— Ei! replică Wemmick. Câtă vreme nu le aduc cu mine aici, ce contează?

— Pip, zise domnul Jaggers, punându-şi o mână pe braţul meu şi zâmbind deschis, omul acesta trebuie să fie cel mai dibaci prefăcut din toată Londra!

— Nici pe departe! replică Wemmick, devenind din ce în ce mai îndrăzneţ. Sau cred că şi dumneavoastră sunteţi unul.

Schimbară din nou acele priviri ciudate, de parcă fiecare s-ar fi temut să nu fie prins pe picior greşit de celălalt.

— *Dumneata* ai o căsuţă încântătoare?

— De vreme ce nu o amestec cu serviciul, replică Wemmick, să

zicem că aşa este. Acuma, uitându-mă la dumneavoastră, domnule, nu m-aş mira ca şi dumneavoastră să plănuiţi şi să vă străduiţi în taină să aveţi o casă plăcută, într-o bună zi, când vă veţi simţi obosit de toată munca aceasta.

Domnul Jaggers dădu din cap, cu gândul la trecut, de vreo două sau trei ori şi oftă de-adevăratelea.

— Pip, zise el, n-o să-ţi vorbesc despre „sărmane visuri". Dumneata ştii mai multe decât mine despre astfel de treburi, având şi o experienţă mai proaspătă de acest soi. Dar hai să vorbim despre cealaltă problemă. O să-ţi înfăţişez un posibil caz, dar ia aminte! Nu recunosc nimic!

Apoi aşteptă să-i declar că înţelesesem bine precizarea că nu recunoştea nimic.

— Şi-acuma, Pip, zise domnul Jaggers, să ne închipuim cazul. Să ne închipuim că o femeie, în nişte împrejurări ca acelea pe care le-ai menţionat tu, îşi ţine copilul ascuns şi este silită să-i mărturisească acest lucru avocatului, când acesta reuşeşte s-o convingă că el trebuie să ştie, ca să-şi poată concepe apărarea, care este adevărul despre soarta copilului. Să ne închipuim că, în acelaşi timp, este însărcinat să găsească o fetiţă pentru o *lady* excentrică şi bogată, care vrea s-o adopte şi s-o crească.

— Vă urmăresc cu atenţie, domnule.

— Să ne închipuim că el trăieşte într-o atmosferă de iad şi că tot ce a văzut el despre copii este faptul că sunt aduşi pe lume în număr mare şi sortiţi unei pieiri sigure. Să ne închipuim că a văzut adesea copii judecaţi în toată puterea cuvântului la tribunalele penale, ridicaţi în braţe ca să poată fi văzuţi mai bine. Să ne închipuim că ştie că, de obicei, copiii sunt băgaţi la închisoare, biciuiţi, aruncaţi de colo-colo, neglijaţi, alungaţi, pregătiţi în fel şi chip pentru a ajunge pe mâna călăului şi crescuţi doar pentru a fi spânzuraţi. Să ne închipuim că, ştiind soarta copiilor pe care i-a văzut el în viaţa de zi cu zi a meseriei sale, are motive întemeiate să îi considere pe aceştia doar puietul de peşte care va creşte ca să-i ajungă lui în plasă — urmăriţi, apăraţi, puşi să jure strâmb, rămaşi orfani, chinuiţi într-un fel sau altul.

— Vă ascult, domnule.

— Să ne închipuim, Pip, că în toată grămada aceasta de copii ar fi şi o fetiţă drăguţă, care ar putea fi salvată; tatăl ei o crede moartă şi nu îndrăzneşte să stârnească valuri în această privinţă, iar asupra mamei ei consilierul legal are puterea să zică: „Ştiu ce ai făcut şi cum ai făcut. Ai venit aşa, ai făcut cutare şi cutare lucru ca să înlături bănuielile. Ţi-am descoperit urmele, pas cu pas, şi pot să-ţi spun tot ce s-a întâmplat. Desparte-te de copil, dacă nu va fi nevoie să apară la tribunal ca să te scape şi, atunci, va apărea. Lasă-ţi copilul pe mâna mea şi o să fac tot

ce-mi stă în puteri să te scot basma curată. Dacă tu eşti salvată, şi copilul tău va fi salvat; dacă tu eşti pierdută, copilul tău va fi oricum salvat". Să ne închipuim că s-au înţeles aşa şi că femeia a fost achitată.

— Înţeleg pe deplin.

— Dar înţelegi şi că nu recunosc nimic?

— Înţeleg şi că nu recunoaşteţi nimic.

Iar Wemmick repetă:

— Nu recunoaşte nimic.

— Să ne închipuim, Pip, că patima şi groaza morţii i-au zdruncinat puţin mintea femeii şi că, atunci când a fost pusă în libertate, i s-a făcut frică de toată lumea şi a venit la consilierul său legal, cerându-i adăpost. Să ne închipuim că el a primit-o în casa lui şi că îi ţine în frâu apucăturile violente mai vechi ale firii sale, ori de câte ori o simte că este gata să izbucnească, folosindu-se de vechea putere asupra ei. Înţelegi acest caz ipotetic?

— Foarte bine.

— Să ne închipuim că fetiţa a crescut şi s-a măritat pentru bani. Că mama ei încă mai trăieşte. Că tatăl ei încă mai trăieşte. Că mama şi tatăl, fără să ştie unul despre celălalt, locuiesc la câteva mile, sau la câţiva *furlongs*[35] ori iarzi distanţă unul de celălalt. Că taina a rămas ascunsă pentru toată lumea, în afară de dumneata, care i-ai găsit dezlegarea. Să ne închipuim această din urmă situaţie cu foarte mare atenţie.

— Sunt foarte atent.

— O să-i cer lui Wemmick să şi-o închipuie şi el cu foarte mare atenţie.

Wemmick spuse, de asemenea:

— Sunt foarte atent.

— Pentru binele cui ai da în vileag acest secret? Al tatălui? Nu cred că va avea o purtare mai bună faţă de mamă. Al mamei? Cred că, dacă a comis o faptă ca aceea pentru care a fost judecată, ar fi mai în siguranţă acolo unde se află acum. Pentru binele fetei? Nu prea îmi vine să cred că i-ar folosi la ceva să se afle cine i-au fost părinţii şi vestea să ajungă la urechile soţului, să fie târâtă în mizerie, după o evadare de douăzeci de ani, care părea că va ţine toată viaţa. Şi, admiţând că dumneata eşti îndrăgostit de ea, Pip, şi ţi-ai clădit în jurul ei „sărmanele visuri" care, la un moment dat, se nasc în minţile mai multor oameni decât ai putea crede, atunci îţi spun eu că ar fi mai bine — şi poate ai fi făcut-o, dacă te-ai fi gândit mai mult — să-ţi retezi mâna stângă, bandajată, cu mâna ta dreaptă bandajată şi apoi să-i dai securea lui Wemmick, aici de faţă, ca să ţi-o reteze şi pe cealaltă.

M-am uitat la Wemmick, a cărui faţă era foarte serioasă. El îşi duse, foarte grav, degetul la buze. Făcui şi eu la fel. Domnul Jaggers făcu la

fel.

— Aşadar, Wemmick, zise acesta din urmă, reluându-şi atitudinea dintotdeauna, la ce act rămăseseşi, când a intrat domnul Pip?

Am mai stat puţin, în vreme ce ei se aşternuseră pe treabă, şi am băgat de seamă că privirile ciudate pe care şi le aruncaseră unul altuia s-au repetat de mai multe ori, cu deosebirea că, acum, fiecare dintre ei părea că bănuieşte, ca să nu spun că ştia, că dăduse dovadă, în faţa celuilalt, de o slăbiciune deloc profesională. De aceea, cred eu, se arătau acum neînduplecaţi unul cu celălalt. Domnul Jaggers îşi luase un aer poruncitor, iar Wemmick se apăra cu îndârjire, ori de câte ori se ivea vreun punct, cât de mic, asupra căruia nu erau lămuriţi. Nu-i mai văzusem niciodată în raporturi atât de proaste; de obicei, se împăcau foarte bine.

Amândoi, însă, fură scoşi din încurcătură de apariţia foarte nimerită a lui Mike, clientul cu căciula de blană şi cu obiceiul de a-şi şterge nasul cu mâneca, pe care îl văzusem chiar în prima zi în care păşisem în acel birou. Acest individ, care, atât în ceea ce-l privea pe el cât şi pe unii membri ai familiei sale, părea să fie întotdeauna într-o încurcătură (ceea ce, într-un loc ca acela, însemna să fie la Newgate), veni acum să anunţe că fiica lui mai mare a fost arestată, acuzată că ar fi furat dintr-o prăvălie. În vreme ce îi împărtăşea această veste tristă lui Wemmick, iar domnul Jaggers stătea, autoritar, în faţa focului, neluând parte la discuţie, în ochii lui Mike se ivi o lacrimă.

— Ce crezi că faci? întrebă Wemmick, cu cea mai mare indignare. Ce, ai venit aici ca să te smiorcăi?

— N-am venit pentru asta, domnule Wemmick.

— Dar asta ai făcut! zise Wemmick. Cum îndrăzneşti? Nu eşti în starea potrivită să vii aici, dacă nu poţi să vii fără să dai apă la şoareci! Ce înseamnă asta?

— Omul nu-şi poate stăpâni sentimentele, domnule Wemmick, se apără Mike.

— Ce nu-şi poate stăpâni? întrebă Wemmick sălbatic. Mai spune o dată!

— Uite ce e, omule! zise domnul Jaggers, făcând un pas înainte şi arătându-i uşa. Ieşi afară din biroul ăsta! N-am nevoie de sentimente aici! Ieşi afară!

— Bine-ţi face! zise Wemmick. Ieşi afară!

Astfel, nefericitul Mike se retrase cu umilinţă, iar domnul Jaggers şi Wemmick părură să regăsească buna înţelegere care domnise între ei şi se aşezară la treabă din nou, având un aer vioi, de parcă tocmai luaseră prânzul.

35 *Furlong* — unitate de măsură pentru lungime, egală cu a opta parte dintr-o milă, adică 220 de iarzi sau 201 metri.

Capitolul LII

De la biroul din Little Britain m-am dus, cu cecul în buzunar, la fratele domnişoarei Skiffins, contabilul; iar fratele domnişoarei Skiffins, contabilul, s-a dus drept la firma lui Clarriker şi l-a adus pe Clarriker însuşi până la mine, cu care, spre marea mea mulţumire, am încheiat înţelegerea. Era singurul lucru bun pe care îl făcusem şi singurul lucru pe care îl făcusem până la capăt de când aflasem prima oară de marile mele speranţe de viitor.

Cu această ocazie, Clarriker mă înştiinţă că afacerile firmei sporeau cu repeziciune, astfel încât acum era în măsură să înfiinţeze o mică filială în Orient, foarte necesară pentru extinderea afacerilor, şi că Herbert, ca nou partener, se va duce să preia conducerea acelei filiale. Din acestea am înţeles că ar trebui să fiu pregătit să mă despart de prietenul meu, chiar dacă afacerile mele nu erau deloc lămurite. Şi atunci, într-adevăr, am simţit cum ultima mea ancoră se desfăcea din strânsoare şi că urma să fiu târât în voia valurilor şi a vânturilor.

Dar m-am simţit răsplătit de bucuria cu care Herbert a venit acasă în seara aceea, fără să-i treacă o clipă prin minte că nu îmi aducea veşti noi, şi m-a făcut părtaş la închipuirile sale, în care el o ducea pe Clara Barley pe tărâmul celor *O mie şi una de nopţi,* iar eu mă duceam acolo, alături de ei (cu o caravană de cămile, cred), şi toţi trei aveam să urcăm spre izvoarele Nilului şi să vedem minunile lumii. Fără să pun mare preţ pe rolul meu în aceste planuri strălucitoare, am simţit că drumul lui Herbert se netezea rapid şi că bătrânul Bill Barley n-avea decât să bată cerându-şi piperul şi romul, căci fiica sa avea să le aibă în curând din belşug.

Venise luna martie. Braţul meu stâng, deşi nu dădea motive de îngrijorare, se vindeca atât de greu, încât tot nu eram în stare să îmbrac cum trebuie o haină. Braţul drept mi se refăcuse cât de cât — era urâţit, dar mă puteam sluji de el.

Într-o luni dimineaţă, când Herbert şi cu mine luam micul dejun, am primit prin poştă următoarea înştiinţare de la Wemmick:

Walworth.

Arde acest bilet îndată ce îl vei citi. La începutul săptămânii acesteia, să zicem miercuri, poţi face ceea ce ştii că trebuie să faci, dacă te simţi în stare de aceasta. Acum, arde biletul!

După ce i-l arătai lui Herbert şi îl aruncai pe foc, nu înainte să-l fi învăţat amândoi pe dinafară, ne sfătuirăm ce urma să facem. Căci, desigur, faptul că nu mai aveam cum să fiu de folos nu putea fi trecut cu vederea.

— M-am gândit de nenumărate ori la asta, zise Herbert, şi cred că am o idee mai bună decât să tocmim un vâslaş de pe Tamisa. Îl luăm

pe Startop. E un băiat de treabă, priceput, care ţine la noi, este om de cuvânt şi foarte inimos.

Şi eu mă gândisem, nu o dată, la el.

— Dar cât ai de gând să-i spui din toată povestea, Herbert?

— Nu este nevoie să-i spunem prea multe. Să-l lăsăm să creadă că e o toană de-a noastră, dar una secretă, până în dimineaţa cu pricina. Atunci, o să-l înştiinţăm că, din motive care nu suferă amânare, trebuie să-l urci pe Provis pe o corabie şi să plecaţi departe. O să te duci cu el, nu?

— Bineînţeles.

— Unde?

Mi se păruse întotdeauna, în frământările mele pe marginea acestui punct, că portul în care ajungeam — Hamburg, Rotterdam, Anvers — nu avea prea mare însemnătate atâta vreme cât Provis era departe de Anglia. Orice steamer[36] străin care ne-ar fi ieşit în cale şi ne-ar fi lăsat să urcăm la bord ar fi fost la fel de bun. Întotdeauna avusesem de gând să coborâm mult cu barca pe fluviu în jos, cu siguranţă dincolo de Gravesend, care era un loc unde se puteau face cercetări şi obţine informaţii, dacă s-ar fi iscat bănuieli. Cum steamerele părăseau Londra pe la ceasul fluxului, planul nostru era să coborâm în josul fluviului o dată cu refluxul şi să stăm cuminţi, într-un loc adăpostit, până ce am fi putut vâsli în calea vreunuia. Dacă ne-am fi interesat dinainte, am fi putut calcula destul de precis momentul când vasul ar fi ajuns în dreptul ascunzătorii noastre, oriunde ar fi fost aceasta.

Herbert fu de acord cu ideile mele şi ieşirăm îndată după micul dejun, ca să începem cercetările. Aflarăm că exista un steamer, care părea să se potrivească de minune cu scopul nostru, cu destinaţia Hamburg şi asupra aceluia ne îndreptarăm cu deosebire gândurile. Dar am mai notat şi ce alte steamere străine vor părăsi Londra pe la aceeaşi oră, şi am fost foarte mulţumiţi să le aflăm fiecăruia înfăţişarea. După aceea, ne despărţirăm pentru câteva ore, eu ca să mă duc să obţin pe loc paşapoartele de care aveam nevoie, Herbert ca să-l viziteze pe Startop acasă la el. Amândoi făcurăm ceea ce aveam de făcut fără să întâmpinăm nici o piedică şi, când ne reîntâlnirăm, la ora unu, amândoi declararăm „E-n regulă!”. În ceea mă priveşte, aveam paşapoartele, iar Herbert stătuse de vorbă cu Startop şi acesta era mai mult decât dornic să ni se alăture.

Ei doi aveau să vâslească la câte o pereche de rame, am hotărât noi, iar eu aveam să ţin cârma. Pasagerul nostru avea să stea pe băncuţă şi să nu scoată un cuvânt. Cum nu ne păsa de iuţeala înaintării, vâslitul avea să dureze destul de mult. Ne-am înţeles apoi ca Herbert să nu vină acasă, la cină, până ce nu va trece pe la Mill Pond Bank; să nu treacă deloc pe acolo în seara următoare, marţi; să îl pregătească pe Provis să coboare pe o scară, pe lângă casă, miercuri, numai în

momentul când ne va vedea şi nu mai devreme; că toate lucrurile care trebuiau hotărâte cu Provis aveau să fie discutate în seara aceea de luni şi că el nu trebuia să mai încerce să ia legătura cu noi prin nici un fel de mijloace, până ce nu s-ar fi suit în barca noastră.

Odată hotărâte aceste măsuri de prevedere, plecai spre casă.

Când descuiai uşa de la intrarea în apartament, descoperii o scrisoare în cutia poştală, pe numele meu — o scrisoare foarte murdară, deşi îngrijit scrisă. Nu fusese adusă de poştaş, ci venise printr-un curier (fireşte, în timp ce nu eram acasă) şi conţinutul suna în felul următor:

Dacă nu te temi să vii în vechea mlaştină diseară sau mâine seară, la ora nouă, şi să vii până la baraca stăvilarului de lângă cuptorul de ars varul, ai face bine să vii. Dacă vrei informaţii despre unchiul tău Provis, *ai face bine să vii, să nu mai spui nimănui altcuiva şi să nu mai pierzi nici o clipă.* Trebuie să vii singur. *Adu şi scrisoarea aceasta cu tine.*

Îmi pusesem mintea la încercare destul de mult înainte de primirea acestei scrisori ciudate. Ce trebuia să fac în acel moment nu mai ştiam. Iar cel mai rău era că trebuia să iau repede o hotărâre, altminteri aş fi pierdut diligenţa de după-amiază, care m-ar fi dus până acolo la timp pentru întâlnirea din seara aceea. A doua zi nici nu-mi trecea prin cap să mă duc, căci ar fi fost prea aproape de momentul fugii. Mai mult, îmi închipuiam că informaţiile care mi se promiteau ar fi putut avea vreo importanţă hotărâtoare pentru fuga noastră.

Chiar dacă aş fi avut mai mult timp de gândire, cred că tot m-aş fi dus. Cum nu aveam deloc aşa ceva, întrucât ceasul îmi arăta că diligenţa avea să pornească la drum în jumătate de oră, mă hotărâi să mă duc. Desigur, n-aş fi plecat dacă în scrisoare nu ar fi fost pomenit „unchiul" meu Provis. Venind după scrisoarea lui Wemmick şi după pregătirile din cursul dimineţii, aceasta răsturnă situaţia în favoarea plecării.

Este atât de greu să înţelegi limpede conţinutul unei scrisori, orice fel de scrisoare, când eşti foarte grăbit, aşa că am fost nevoit să citesc epistola aceea iar şi iar mai înainte ca îndemnul de a nu spune nimănui să-mi pătrundă, mecanic, în minte. Supunându-mă acestuia, tot în chip mecanic, am pus mâna pe creion şi i-am lăsat lui Herbert un bilet în care îi spuneam că, din pricină că aveam să plec curând, pentru nu ştiu câtă vreme, mă hotărâsem să dau o fugă până în orăşelul meu şi să mă întorc repede, ca să mă încredinţez că domnişoara Havisham se simţea bine. Apoi, abia am mai avut timp să îmi iau paltonul, să încui apartamentul şi să ajung la staţia de diligenţe, apucând-o pe scurtături. Dacă aş fi luat o birjă şi aş fi mers pe străzi, n-aş fi ajuns la timp. Mergând cum v-am spus, am prins diligenţa chiar când ieşea din curte. Când mi-am mai revenit, m-am

trezit că sunt singurul călător din diligenţă, cu picioarele înfundate până la genunchi în paie.

Spun asta pentru că într-adevăr mă pierdusem cu firea de la primirea scrisorii, care mă zăpăcise de tot, după toată vânzoleala de dimineaţă. Fusesem tare zorit şi împrăştiat, căci, oricât de mult şi cu oricâtă nerăbdare îl aşteptasem, semnalul de la Wemmick, fusese totuşi o surpriză. Iar acum începusem să mă mir că mă aflam în diligenţă şi să mă îndoiesc că aveam destule motive pentru a fi aici, să mă gândesc mai bine dacă nu ar fi trebuit să mă dau jos imediat şi să mă întorc, să-mi găsesc argumente potrivnice pentru care ar fi trebuit să nu dau ascultare unei scrisori anonime şi, pe scurt, să trec prin toate stările de încurcare şi nehotărâre, pe care, cred eu, mai toţi oamenii agitaţi le cunosc. Cu toate acestea, faptul că se pomenise numele lui Provis mi se părea mai important decât orice. Am judecat, aşa cum judecasem, fără să-mi dau seama, şi mai devreme — dacă aşa ceva se poate numi judecată — că, dacă i s-ar fi întâmplat ceva rău din cauză că eu nu m-am dus unde mă chema scrisoarea, nu mi-aş fi iertat-o niciodată!

Se întunecase bine înainte să cobor, iar drumul mi se păru lung şi plictisitor, câtă vreme nu vedeam mare lucru înăuntrul

diligenţei, iar afară nu puteam ieşi, din pricina rănilor mele. Ocolind „Mistreţul albastru”, am tras la un han mai puţin cunoscut din oraş, unde am comandat ceva de mâncare. Până să mi se pregătească cele cerute, m-am dus până la Casa Satis să întreb despre domnişoara Havisham — se simţea în continuare foarte rău, deşi se socotea că mergea spre vindecare.

Hanul la care trăsesem făcuse parte, odinioară, dintr-o fostă mănăstire, aşa că luai cina într-o mică sală comună, de formă octogonală, ca o cristelniţă. Cum nu eram în stare să-mi tai singur bucăţile, hangiul, un bătrân cu capul strălucitor de chel, o făcu pentru mine. Intrarăm astfel în vorbă şi el avu bunătatea să-mi povestească viaţa mea — firește, cu înfloritura larg răspândită, potrivit căreia Pumblechook fusese pentru mine cel dintâi binefăcător şi întemeietorul norocului meu.

— Dumneata îl cunoşti pe acel tânăr? îl întrebai eu.

— Dacă-l cunosc!? exclamă hangiul. Încă de când era... de când era de-o şchioapă!

— Dar mai vine vreodată pe aici?

— Sigur, zise hangiul, mai vine când şi când pe la prietenii lui nobili, iar omului care l-a făcut un gentleman îi dă cu piciorul.

— Şi cine e omul acela?

— Cel despre care ţi-am vorbit, zise hangiul, domnul Pumblechook.

— Faţă de altcineva nu se mai arată nerecunoscător?

— Fără îndoială că s-ar arăta, dacă ar putea, răspunse hangiul,

numai că nu poate. De ce? Pentru că Pumblechook este singurul care a făcut totul pentru el.

— Pumblechook spune asta?

— Dacă spune asta!? făcu hangiul. N-are de ce să spună asta. Se ştie!

— Dar o spune?

— I s-ar preface sângele în oţet oricui l-ar auzi vorbind despre asta, zise hangiul.

Mi-am spus în sinea mea: „Totuşi, Joe, dragul meu Joe, tu nu vorbeşti niciodată despre asta. Îndelung răbdătorul şi iubitorul meu Joe, tu nu te plângi niciodată. Nici tu, scumpa şi blânda mea Biddy!”

— S-ar zice că v-a pierit şi pofta de mâncare în urma accidentului dumneavoastră, spuse hangiul, aruncând o privire la braţul meu bandajat, de sub haină. Încercaţi o bucăţică mai fragedă!

— Nu, mulţumesc, răspunsei eu şi mă întorsei cu spatele la masă, căzând pe gânduri, cu ochii spre foc. Nu mai pot mânca. Poţi să strângi.

Niciodată nu mă apăsase atât de dureros nerecunoştinţa mea faţă de Joe ca acum, din pricina şarlatanului neruşinat de Pumblechook. Cu cât mai făţarnic era el, cu atât mai sincer era Joe; cu cât mai josnic era el, cu atât mai nobil era Joe.

Mai bine de-un ceas, cât am stat în faţa focului cu aceste gânduri în minte, m-am simţit umilit până în adâncul sufletului, şi pe bună dreptate. Bătaia ceasului m-a smuls din gânduri, dar nu şi din mâhnirea şi remuşcările mele. Atunci m-am ridicat, mi-am încheiat haina în jurul gâtului şi am ieşit afară. Scotocisem prin buzunare mai devreme după scrisoarea primită, ca s-o mai citesc o dată, dar nu reuşisem s-o găsesc şi mă gândeam cu neplăcere că îmi căzuse, pesemne, în paiele din trăsură. Ştiam, totuşi, foarte bine că locul de întâlnire era baraca stăvilarului de lângă cuptorul de var, în mlaştină, iar ora întâlnirii era nouă. Am pornit-o grăbit drept spre mlaştină, nemaiavând nici o clipă de pierdut.

36 Vas cu aburi, de mic tonaj, folosit la transportul fluvial sau de coastă.

Capitolul LIII

Era o noapte neagră, deşi luna plină răsărise de cum lăsasem în urmă grădinile şi pătrunsesem în mlaştină. Dincolo de marginea sa întunecată se vedea o panglică de cer senin, lată numai cât să cuprindă luna, mare şi roşie. În câteva minute, aceasta urcă deasupra fâşei senine, pierzându-se în norii groşi, îngrămădiţi unul peste altul.

Sufla un vânt lugubru, iar mlaştina era posomorâtă. Un străin n-ar fi putut îndura privelişte a, ba chiar şi mie mi se părea atât de apăsătoare, încât şovăiam, pe jumătate ispitit să mă întorc îndărăt. Însă o cunoşteam bine şi puteam să nimeresc drumul şi printr-o beznă mai adâncă, aşa că nu aveam nici o scuză să mă întorc, o dată ce ajunsesem aici. Aşa că am continuat să merg, împotriva voinţei mele, la fel cum venisem până aici.

Nu mă îndreptam către vechea mea casă şi nici nu mergeam pe drumul pe care străbătuserăm cândva mlaştina, în urmărirea puşcăriaşilor. Mergeam acum cu spatele la pontoane şi, când priveam peste umăr, puteam zări în depărtare luminile lor bine cunoscute pe fâşia de nisip. Cunoşteam cuptorul de ars varul la fel de bine ca pe vechiul fort, deşi se aflau la mai multe mile distanţă unul de altul, şi, dacă s-ar fi aprins câte o torţă în fiecare dintre aceste două puncte, în noaptea aceea s-ar fi văzut o lungă dâră de orizont albicios între două pete strălucitoare.

La început, a trebuit să închid nişte porţi în urma mea. Din când în când, înmărmuream, căci vitele culcate pe potecile cu maluri înalte se ridicau în picioare şi porneau la fugă, împiedicându-se prin ierburi şi păpuriş. Însă, după puţin timp, mi se păru că rămăsesem singur în tot şesul.

Mai trecu încă o jumătate de oră până să mă apropii de cuptorul de var. Varul ardea cu un miros greu şi înecăcios, iar focul fuseseră aprins şi lăsat în voia sa, căci nu se vedea nici un lucrător prin preajmă. Imediat lângă cuptor se afla o micuţă carieră de piatră. Era chiar în drumul meu şi băgai de seamă, după uneltele şi roabele risipite în jur, că se lucrase acolo toată ziua.

Urcând din nou la nivelul mlaştinii, dincolo de această groapă mare, pe poteca plină de hârtoape care o traversa, zării o lumină în baraca veche a stăvilarului. Îmi iuţii paşii şi bătui la uşă. Aşteptând un răspuns, mă uitai în jurul meu, observând că stăvilarul era părăsit şi rupt, că baraca de lemn cu acoperiş de ţiglă nu avea să mai apere mult de vânt şi ploaie, în caz că acum o

făcea, că noroiul şi mocirla erau acoperite cu var şi că aburii înăbuşitori din cuptor se târau fantomatic spre mine. Nu primii nici un răspuns, aşa că mai bătui o dată. Tot fără răspuns, aşa că

încercai ivărul.

Ivărul sări sub mâna mea şi uşa se deschise. Uitându-mă înăuntru, văzui o lumânare aprinsă pe masă, o bancă, şi o saltea pe un

cadru de pat pe rotiţe. Cum mai era şi un pod deasupra, am strigat:

— E cineva aici?

Dar nici acum nu mi se răspunse. Atunci, mă uitai la ceas şi, văzând că e trecut de nouă, strigai din nou:

— E cineva aici?

Cum nu primii nici un răspuns, ieşii pe uşă afară, neştiind ce să fac.

Începuse o ploaie deasă. Nevăzând nimic altceva decât ceea ce văzusem şi până atunci, intrai înapoi în baracă şi rămăsei în prag, privind afară, în noapte. Pe când îmi spuneam că, de bună seamă, fusese cineva înăuntru de curând şi că avea să se întoarcă în scurtă vreme, altminteri lumânarea n-ar fi fost aprinsă, îmi dădu prin minte să mă uit cât de lung era fitilul ars. Mă răsucii pe călcâie să mă duc la lumânare şi, când pusei mâna pe ea, se stinse deodată, izbită puternic, iar în clipa următoare înţelesei că fusesem prins şi strâns zdravăn într-un laţ, pe care cineva mi-l aruncase din spate peste cap.

— Ei, zise o voce înăbuşită, cu o înjurătură, acum te-am prins!

— Ce-i asta? am strigat, zbătându-mă. Cine e? Ajutor, ajutor, ajutor!

Braţele îmi erau lipite pe lângă corp, iar strânsoarea laţului pe braţul rănit îmi provoca dureri înfiorătoare. Uneori o mână de zdrahon, alteori un piept de zdrahon îmi astupa gura, ca să-mi înăbuşe strigătele. Simţeam mereu o răsuflare fierbinte lângă mine, în timp ce mă luptam din răsputeri, dar zadarnic, pe întuneric, şi eram legat fedeleş de perete.

— Şi acuma, zise vocea înăbuşită cu o altă înjurătură, mai strigă tu şi-o să te curăţ cât ai clipi!

Gata să leşin şi ameţit de durerea din braţul rănit, năucit de surpriză şi totuşi dându-mi seama cât de uşor ar fi fost ca această ameninţare să fie pusă în fapt, mă oprii şi încercai să-mi eliberez braţul puţin. Dar eram legat mult prea strâns ca să izbutesc. Simţeam că, dacă înainte braţul îmi fusese ars, acum îmi era pus la fiert.

Deodată, noaptea de afară dispăru, fiind înlocuită cu o beznă ca de smoală, ceea ce mă făcu să înţeleg că necunoscutul trăsese oblonul. După ce bâjbâi puţin prin jur, găsi cremenea şi amnarul pe care le căuta şi se căzni să aprindă o lumină. Eu îmi încordai vederea către scânteile care cădeau pe iască şi peste care el sufla neîncetat, ţinând un băţ de chibrit în mână, dar nu-i putui desluşi decât buzele şi vârful albastru al băţului de chibrit, dar şi pe-acestea doar pe apucate. Iasca era umedă — nici nu era de mirare, într-un astfel de loc — şi scânteile piereau, una după alta.

Omul nu se grăbea deloc şi o lua de la capăt, scăpărând amnarul de cremene. Cum scânteile cădeau ploaie în jurul lui, i-am putut vedea

mâinile şi câteva linii ale feţei, şi-am priceput că era aşezat şi aplecat peste masă. Curând, i-am zărit din nou buzele vinete, suflând peste iască, apoi izbucni o flacără ce mi-l arătă pe Orlick.

Nu ştiu pe cine mă aşteptasem să găsesc acolo. Oricum, nu pe el. Văzându-l acum, simţii că eram la mare ananghie şi îmi aţintii ochii asupra lui.

El aprinse pe îndelete lumânarea de la chibritul arzând şi aruncă băţul pe jos, călcându-l cu piciorul. Apoi, împinse lumânarea pe masă mai departe de el, ca să mă poată vedea, şi stătu câteva clipe aşa, cu mâinile încrucişate pe masă şi cu ochii la mine. Eu descoperii că eram legat de o scară solidă, aflată la câteva degete de perete, şi pe care puteai urca în pod.

— Ei, zise el, după ce ne urmăriserăm din priviri o vreme, acuma te-am prins!

— Dezleagă-mă! Dă-mi drumul!

— Ei! răspunse el. O să-ţi dau drumul! O să-ţi dau drumul spre lună, o să-ţi dau drumul spre stele! Toate la timpul lor.

— De ce m-ai ademenit aici?

— Nu ştii? întrebă el, cu o privire înfricoşătoare.

— De ce te-ai aruncat asupra mea pe întuneric?

— Pentru că vreau să fac totul cu mâna mea. Unul păstrează o taină mai sigur decât doi. O, diavole, diavole!

Bucuria lui în faţa priveliştii pe care i-o ofeream, în vreme ce stătea cu braţele încrucişate pe masă, parcă îmbrăţişându-se, şi clătinând din cap spre mine, vădea o ură de moarte, care îmi

dădea fiori. Cum îl priveam în tăcere, el întinse mâna în colţul de lângă el şi ridică o puşcă al cărei pat era bătut în alamă.

— O ştii pe-asta? zise el, prefăcându-se că mă ocheşte. Ştii unde ai mai văzut-o? Vorbeşte, câine!

— Da, răspunsei eu.

— M-ai făcut să pierd locul ăla. A fost vina ta. Vorbeşte!

— Ce altceva puteam face?

— Tu mi-ai făcut asta. Şi ar fi fost de ajuns şi-atâta, fără să-mi mai faci şi altele. Cum ai îndrăznit să te vâri între mine şi fata pe care o plăceam?

— Când am făcut asta?

— Când n-ai făcut-o? Tu, ca întotdeauna, ai fost cel care i-ai scos un nume rău bătrânului Orlick în faţa ei!

— Tu singur ţi l-ai făcut, ţi l-ai câştigat singur. Eu nu ţi-aş fi putut face nici un rău, dacă nu ţi-ai fi făcut tu nici unul.

— Eşti un mincinos! Ai face orice şi-ai cheltui oricât ca să mă alungi din ţinutul ăsta, nu-i aşa? zise el, repetându-mi întocmai cuvintele pe care i le spusesem lui Biddy, ultima oară când vorbisem cu ea. Stai să-ţi spun eu ceva. Niciodată n-a meritat mai mult să-ţi dai osteneala să

mă scoţi afară din ţinut ca în noaptea asta. Da! Chiar dacă te-ar fi costat de douăzeci de ori mai mulţi bani decât ai, până la ultima leţcaie!

Şi, văzându-l cum dă din mâna lui greoaie către mine şi îşi arată colţii ca o fiară, simţeam că spune adevărul.

— Ce ai de gând să-mi faci?

— Am de gând, zise el, izbind o dată puternic cu pumnul în masă şi ridicându-se în timp ce lovitura cădea, ca să-i dea şi mai multă putere, am de gând să-ţi iau viaţa!

Se aplecă înainte, holbându-se la mine, îşi descleştă încet pumnul şi îşi şterse gura cu mâna, de parcă i-ar fi lăsat gura apă după viaţa mea, apoi se aşeză din nou.

— Mereu ai stat în calea bătrânului Orlick, de când erai copil. În noaptea asta ai să ieşi din calea lui. N-o să mai audă de tine. Eşti mort.

Simţeam că mi-a sunat ceasul. Pentru o clipă, m-am uitat înnebunit de jur-împrejurul capcanei în care căzusem, nădăjduind să descopăr o portiţă de scăpare. Dar nu exista nici una.

— Mai mult de-atât, zise el, sprijinindu-şi iarăşi coatele de masă, n-o să rămână nici o fărâmiţă din tine, nici un oscior pe faţa pământului. O să-ţi arunc leşul în cuptorul cu var — aş putea căra doi ca tine o dată pe umeri — şi, orice şi-ar închipui

lumea că ţi s-a-ntâmplat, n-o să se afle niciodată nimic.

Cu o iuţeală de necrezut, mintea mea îşi închipui toate urmările acestei morţi. Tatăl Estellei va crede că l-am părăsit, va fi arestat, va muri dând vina pe mine. Chiar şi Herbert se va îndoi de mine când va afla că, în pofida biletului pe care i-l lăsasem, am întrebat de domnişoara Havisham doar o clipă, din poartă. Joe şi Biddy nu aveau să afle niciodată cât de mult regretam, în seara aceea, purtarea mea faţă de ei şi nimeni nu avea să ştie vreodată cât am suferit, cât de sincer doream să fiu şi prin ce cazne am trecut. Moartea care se arăta în faţa ochilor mei era groaznică, dar mai groaznică decât moartea era spaima cumplită că voi lăsa o amintire urâtă în urma mea. Şi cu atâta iuţeală mi se perindau imaginile în minte, încât mă văzui dispreţuit de generaţii încă nenăscute — copiii Estellei, copiii copiilor săi — înainte de a se stinge ameninţările acelea pe buzele ticălosului de Orlick.

— Acuma, câine, zise el, înainte să te omor ca pe-o sălbăticiune oarecare, că asta vreau să fac şi pentru asta te-am legat aşa, o să mă mai uit o dată bine la tine şi-o să te mai înţep o dată bine. O, diavole!

Îmi trecu prin cap să strig din nou după ajutor, cu toate că ştiam prea bine cât de pustii erau locurile acelea şi cât de fără speranţă era să capeţi vreun ajutor. Dar, cum el mă sorbea din ochi, mă simţii copleşit de o ură dispreţuitoare, care îmi pecetlui buzele. Mai presus de toate, eram hotărât să nu-i dau satisfacţie şi să mor împotrivindu-mă cât pot. Gândurile mele către lume erau împăcate şi îmi ceream cu

umilinţă iertare de la Ceruri, cu inima frântă la gândul că nu îmi luasem rămas-bun şi nici n-aveam să-mi mai iau vreodată rămas-bun de la cei dragi sau să-mi explic greşelile şi să le cer iertare pentru păcatele mele, dar, dacă aş fi putut să-l omor, fie şi cu preţul vieţii mele, eram hotărât s-o fac.

Orlick băuse, iar ochii îi erau roşii, injectaţi. De gât îi atârna o sticlă de tablă, aşa cum deseori, pe vremuri, îl văzusem purtându-şi mâncarea şi băutura la el. Îşi duse sticla la gură şi bău cu lăcomie o înghiţitură, iar eu simţii mirosul rachiului care i se prelingea pe faţă.

— Câine! zise el, încrucişându-şi iarăşi braţele. Bătrânul Orlick o să-ţi spună ceva. Tu i-ai făcut ce i-ai făcut afurisitei de soră-ta!

Încă o dată, mintea mea, cu nemaipomenita iuţeală de dinainte, refăcu întreaga poveste, atacul asupra surorii mele, boala şi moartea ei, mai înainte ca vorbirea lui greoaie şi împleticită să apuce să lege acele cuvinte.

— Ba tu ai făcut-o, ticălosule! zisei eu.

— Iar eu îţi spun că a fost fapta ta... îţi spun că din pricina ta s-a întâmplat! ripostă el, apucând puşca şi lovind cu patul prin aer, între noi doi. Am prins-o pe la spate, aşa cum te-am prins şi pe tine, în seara asta. Şi i-am dat eu ei! Am crezut că am lăsat-o moartă şi, dacă ar fi fost pe-acolo vreun cuptor de var la fel de aproape de ea cum e ăsta de aici de tine, n-ar mai fi înviat dup-aia. Dar nu bătrânul Orlick a făcut-o, tu ai făcut-o! Tu erai ocrotit, iar el era înjugat şi bătut. Bătrânul Orlick înjugat şi bătut, hai? Acuma plăteşti pentru asta! Tu ai făcut-o, acuma plăteşti pentru asta!

Bău din nou şi deveni mai întărâtat. Pricepui, după cât ridica sticla, că nu mai rămăsese prea mult în ea. Îmi dădeam seama foarte limpede că se asmuţea cu rachiul din sticlă împotriva mea, ca să-mi vină de hac. Ştiam că fiecare picătură dinăuntru era o picătură din viaţa mea. Ştiam că, de îndată ce mă voi preface într-o părticică din aburii de var care, puţin mai înainte, se târâseră către mine ca o stafie rău prevestitoare, Orlick va face cum făcuse şi cu sora mea — va da fuga în oraş, va fi văzut şontâcăind pe-acolo, îmbătându-se prin cârciumi. Mintea mea febrilă îl urmări prin tot oraşul, şi-l închipui pe străzi şi văzu deosebirea dintre luminile şi viaţa din tabloul acela şi mlaştina singuratică şi aburii albi răspândindu-se deasupra ei, aburii în care aveam să mă mistui eu.

Nu numai că puteam retrăi ani şi ani în timp ce el rostea câteva cuvinte, dar şi spusele lui mi se înfăţişau ca nişte imagini aievea, nu ca nişte vorbe. În starea de fierbere şi încordare în care se afla creierul meu, nu mă puteam gândi la un loc sau la o persoană fără să le şi văd în faţa ochilor. Este cu neputinţă să

descriu cât de vii erau acele imagini şi, totuşi, mă uitam cu atâta încordare la el — cine nu s-ar uita cu încordare la tigrul ghemuit, gata

să sară! —, încât îmi dădeam seama şi de cel mai mic zvâcnet al degetelor lui.

După ce bău a doua înghiţitură, se ridică de pe banca unde stătea şi împinse masa în lături. Apoi luă lumânarea şi, ţinându-i pavăză cu mâna lui ucigaşă, ca să îndrepte lumina spre mine, se proţăpi în faţa mea, privindu-mă şi desfătându-se la vederea mea.

— Câine, să-ţi mai spun ceva. Bătrânul Orlick a fost cel de care te-ai împiedicat atunci, în seara aia, pe scara casei tale.

Am revăzut scara şi lămpile sale stinse. Am revăzut umbrele balustradei, pe care felinarul paznicului le arunca pe perete. Am revăzut camerele pe care nu aveam să le mai văd vreodată — aici, o uşă întredeschisă, colo, o uşă închisă şi toate mobilele din jur.

— Şi de ce se afla bătrânul Orlick acolo? O să-ţi mai spun ceva, câine. *Voi* m-aţi gonit, tu şi cu ea, din ţinutul ăsta, ca să nu mai duc un trai bun pe aici, şi eu mi-am făcut noi tovarăşi şi mi-am găsit noi stăpâni. Unii din aceştia îmi scriu scrisorile când am nevoie să fie scrise, mă înţelegi? Îmi scriu scrisorile, câine! Mi le scriu cu cincizeci de scrisuri, nu ca tine, prăpăditule, care scrii doar într-un singur fel. Sunt foarte hotărât şi vreau cu tot dinadinsul să-ţi iau viaţa încă de când ai venit aici, la înmormântarea soră-tii. N-am găsit prilejul să pun mâna pe tine şi te-am urmărit, pas cu pas, ca să-ţi aflu drumurile pe unde umbli. Căci şi-a zis bătrânul Orlick: „Într-un fel sau altul, pun eu mâna pe el!” Şi ce să vezi? Când te căutam pe tine, am dat de unchiu-tău Provis, he!...

Mill Pond Bank, şi Chinks’s Basin, şi atelierul de parâme „Old Green Copper”, totul era atât de clar şi desluşit! Provis în camerele sale, semnalul care nu mai avea nici un rost, scumpa Clara, blânda femeie cu inimă de mamă, bătrânul Bill Barley întins pe spate, toate trecură cu repeziciune prin faţa mea, parcă purtate de cursul rapid al vieţii mele, gonind drept către mare!

— *Tu* şi cu unchiu-tău! Păi, cum? Te ştiu în casa lui Gargery de când erai atât de mic încât te-aş fi putut apuca între degetul ăsta şi degetul mare, strivindu-te ca pe-un păduche (ceea ce chiar îmi venea să fac, în vremurile de demult, când te vedeam hoinărind duminicile prin păpuriş), şi nu-ţi găsiseşi nici un unchi pe-atunci! Nu, nici gând! Dar când bătrânului Orlick i-a ajuns la urechi cum că unchiu-tău Provis e omul care a purtat cătuşa de picior, cătuşa pe care bătrânul Orlick o culesese, tăiată în două cu pila, din smârcurile astea, acum nu ştiu câţi ani, şi pe care o păstrase la el până ce o doborâse pe soră-ta cu ea, ca pe un taur jugănit, aşa cum vrea să te doboare şi pe tine acuma, hai?... Când i-a ajuns la urechi una ca asta... hai?...

În batjocura lui sălbatică, împingea flacăra lumânării spre faţa mea, şi a trebuit să-mi întorc capul, ca să nu mă ardă.

— Aha! strigă el, râzând, după ce repetă gestul, copilaşul care s-a

ars se teme de foc! Bătrânul Orlick a ştiut că te-ai ars, bătrânul Orlick a ştiut că vrei să-l scoţi pe furiş din ţară pe unchiu-tău Provis, bătrânul Orlick a fost mai şiret decât tine şi a ştiut că o să vii aici în seara asta! Acuma, să-ţi mai spun ceva, câine, şi cu asta, gata! Sunt unii mai şireţi decât unchiu-tău Provis, aşa cum a fost şi bătrânul Orlick mai şiret decât tine! Să se păzească de ăştia, când şi-o pierde nepotul. Să se păzească de ei când nici un om pe lumea asta nu va mai putea găsi nici o zdreanţă din hainele rudei sale dragi, nici măcar un oscior din trupul său. Sunt unii care nu pot şi nu vor să-l lase pe Magwitch în viaţă — ei, da! îi cunosc numele! — pe acelaşi pământ cu ei şi care, pe când trăia el pe alte meleaguri, ştiau atâtea lucruri despre el, încât să nu poată şi să nu vrea să le părăsească fără ştirea lor, punându-i în pericol. Aceştia trebuie să fie cei care scriu în cincizeci de feluri diferite şi nu ca prăpăditul de tine, care scrii doar într-unul. Păzeşte-te de Compeyson, Magwitch, şi de spânzurătoare!

Împinse din nou flacăra lumânării spre mine, pârlindu-mi faţa şi părul şi orbindu-mă pentru o clipă, întorcându-mi apoi spatele uriaş ca s-o aşeze pe masă. Am spus o rugăciune şi le-am adresat câte un ultim gând lui Joe, Biddy şi Herbert, înainte de a se întoarce din nou cu faţa către mine.

Între masă şi peretele de vizavi era un spaţiu liber de vreo câteva picioare. Acolo se plimba acum Orlick, înainte şi înapoi, legănându-se de pe un picior pe altul. Uriaşa sa putere părea să sporească în timp ce păşea astfel, cu mâinile atârnându-i lăbărţate şi greoaie pe lângă trup şi privindu-mă cu ochi ameninţători. Pierdusem şi ultimul licăr de speranţă. Înnebunit de freamătul meu lăuntric şi minunându-mă de forţa imaginilor care mi se perindau prin minte în locul gândurilor, puteam totuşi să pricep limpede că niciodată nu mi-ar fi spus tot ceea ce-mi spusese dacă nu ar fi fost hotărât ca, în scurt timp, să mă dea pieirii şi nimeni de pe lume să nu mai ştie de mine.

Deodată, se opri, scoase dopul de la sticlă şi-l azvârli cât colo. Aşa uşor cum era, îl auzii căzând ca plumbul. Bău cu înghiţituri rare, ridicându-şi sticla din ce în ce mai mult, fără să mă mai privească. Îşi scurse în palmă ultimele picături de băutură şi le linse. Apoi, cu o izbucnire violentă bruscă şi înjurând înfiorător, aruncă sticla şi se aplecă — văzui în mâna sa un ciocan de spart piatra, cu un mâner lung şi solid.

Hotărârea pe care o luasem nu mă părăsi, căci, fără să mai rostesc nici un cuvânt zadarnic de îndurare, am început să strig şi să mă zbat din răsputeri. Puteam să-mi mişc doar capul şi picioarele, dar am făcut cu toată îndârjirea, luptându-mă cu toată forţa care zăcea neştiută în mine. În aceeaşi clipă, am auzit alte strigăte care-mi răspundeau, am văzut nişte chipuri şi o rază de lumină năvăli pe uşă! Am auzit glasuri şi zgomot de încăierare şi l-am văzut pe Orlick ieşind din învălmăşeala

de oameni, dându-i de-a dura ca un vârtej de apă, făcând un salt peste masă şi dispărând în noapte!

Am leşinat. Când m-am trezit, am descoperit că zăceam dezlegat pe podea, în acelaşi loc, cu capul pe genunchii cuiva. Când mi-am venit în fire, ochii îmi erau aţintiţi asupra scării de la perete — şi i-am deschis înainte ca mintea mea să înţeleagă ce vedeam — şi astfel, pe măsură ce îmi recăpătam cunoştinţa, am priceput că mă aflam în acelaşi loc în care mi-o pierdusem.

La început prea nepăsător ca să mă uit în jur şi să-mi dau seama cine mă ţinea în poală, zăceam cu ochii la scară, când între mine şi aceasta se ivi un chip. Chipul băiatului de prăvălie al lui Trabb!

— Cred că şi-a revenit! zise ucenicul lui Trabb, cu voce serioasă. Da' ce palid mai e încă!

La aceste cuvinte, faţa celui care mă ţinea se aplecă peste a mea şi văzui că era...

— Herbert! Dumnezeule mare!

— Uşurel! zise Herbert. Binişor, Handel! Nu te repezi!

— Şi prietenul nostru Startop! strigai eu, când şi acesta se aplecă deasupra mea.

— Adu-ţi aminte la ce trebuia să ne dea o mână de ajutor, zise Herbert, şi fii calm.

Aluzia sa mă făcu să mă ridic brusc, dar căzui înapoi, săgetat de durerea din braţ.

— A trecut momentul, Herbert, nu-i aşa? În ce noapte suntem acuma? De cât timp sunt aici?

— N-a trecut momentul. Este încă luni noaptea.

— Slavă Domnului!

— Şi ai toată ziua de mâine, marţi, ca să te odihneşti, zise Herbert. Dar tot mai gemi, dragul meu Handel. Unde te-a rănit? Poţi să te ridici?

— Da, da, zisei eu, pot să merg. N-am nici o rană, numai că îmi zvâcneşte braţul.

Mi-l dezgoliră şi mă ajutară cum putură. Era foarte umflat şi copt, de abia înduram să-mi fie atins. Îşi sfâşiară batistele, făcându-mi un nou bandaj, şi-mi prinseră apoi braţul din nou în eşarfă, până ce aveam să ajungem în oraş şi să facem rost de un balsam răcoritor cu care să mi-l ungă. În scurt timp, închideam uşa barăcii de lângă stăvilar, lăsând-o în întuneric şi goală, şi treceam prin carieră, luând drumul înapoi spre oraş. Băiatul de prăvălie al lui Trabb — acum, un tânăr în toată puterea cuvântului — mergea în frunte, cu un felinar, a cărui lumină o văzusem mai devreme dând buzna pe uşă. Luna străbătuse încă două ceasuri din drumul ei de când o văzusem eu ultima oară pe cer, iar noaptea, deşi ploioasă, era mult mai luminoasă. Aburii albi din cuptorul de var pe lângă care am trecut se scurgeau

printre noi şi, la fel cum spusesem o rugăciune înainte, acum îi mulţumii Cerului.

Rugându-l pe Herbert să-mi povestească şi mie cum de venise să mă salveze — căci, la început, refuzase cu hotărâre să-mi spună, stăruind să stau liniştit — aflai că, în graba mea, îmi pierdusem scrisoarea deschisă, pe jos, în apartamentul nostru, unde o găsise când ajunsese acasă împreună cu Startop, pe care îl întâlnise pe stradă, venind spre mine, la puţină vreme după ce plecasem. Tonul scrisorii îl îngrijorase, cu atât mai mult cu cât nu se potrivea cu cele scrise de mine în biletul pe care îl lăsasem pentru el. Întorsese problema pe toate părţile vreun sfert de oră, dar neliniştea, în loc să piară, crescuse şi mai mult, aşa că pornise către staţia de diligenţe, împreună cu Startop, care se oferise să-l însoţească, şi întrebase când pleca următoarea diligenţă. Aflând că diligenţa de după-amiază tocmai plecase, neliniştea îi ajunsese la culme cu fiecare nouă piedică ivită şi se hotărâse să vină după mine, închiriind o birjă. Astfel, el şi Startop coborâseră la „Mistreţul albastru”, fiind încredinţaţi că fie mă vor găsi acolo, fie vor afla informaţii despre mine. Dar, negăsind nici una, nici alta, se duseseră până la casa domnişoarei Havisham, unde îmi pierduseră urma. Ca atare, se întorseseră la han (fără îndoială, la vremea când eu ascultam legenda locală despre viaţa mea), ca să mănânce şi să facă rost de o călăuză care să-i ducă prin mlaştină. Printre acei gură-cască de la poarta „Mistreţului” se întâmplă să fie şi băiatul de prăvălie al lui Trabb — credincios obiceiului său mai vechi de a se afla acolo unde nu avea ce căuta —, care mă văzuse trecând, la întoarcerea mea de la domnişoara Havisham, înspre cârciuma unde îmi luasem masa. Astfel, ucenicul lui Trabb deveni călăuza lor şi apoi porniseră împreună către baraca stăvilarului, apucând-o totuşi pe cărarea dinspre oraş către mlaştină, de care eu mă ferisem. Pe când mergeau aşa, Herbert se gândise că s-ar fi putut, la urma urmelor, ca eu să fi fost chemat acolo de vreun vagabond nevinovat şi îndatoritor, care să fi dorit binele lui Provis, aşa că, dacă ne-ar fi întrerupt, ar fi putut strica totul, îi lăsase pe călăuză şi pe Startop la marginea carierei de piatră şi înaintase de unul singur, dând târcoale de vreo două sau trei ori barăcii, căznindu-se să se asigure că înăuntru totul era bine. Cum nu putuse auzi decât sunetul nedesluşit al unei voci scăzute şi răguşite (aceasta în timp ce mintea mea lucra cu repeziciune), începuse, în cele din urmă, să se îndoiască de faptul că mă aflam înăuntru. Deodată, eu am strigat din răsputeri, iar el mi-a răspuns strigătelor şi s-a năpustit înăuntru, urmat îndeaproape de ceilalţi doi.

Când îi povestii ce se petrecuse în baracă, Herbert fu de părere că trebuia să mergem numaidecât la un judecător din oraş, oricât de târzie era ora, ca să-i cerem un mandat de arestare. Dar eu deja mă gândisem că o astfel de mişcare, care m-ar fi ţinut la faţa locului sau

ne-ar fi silit să ne întoarcem, i-ar fi putut fi fatală lui Provis. Nu se putea tăgădui o astfel de piedică, aşa că ne lăsarăm păgubaşi să-l urmărim pe Orlick atunci. Deocamdată, date fiind împrejurările, socotirăm că ar fi mai înţelept să nu dăm prea multă atenţie întâmplării în faţa ucenicului lui Trabb, care sunt încredinţat că ar fi suferit o crâncenă dezamăgire să afle că apariţia sa mă scăpase de cuptorul cu var. Nu că ucenicul lui Trabb ar fi fost hain la suflet, ci pentru că avea prea multă energie de cheltuit şi stătea în firea lui să caute distracţie şi emoţii pe seama oricui. Când ne-am despărţit i-am oferit două guinee (gest care părea să răspundă aşteptărilor sale) şi i-am spus că îmi părea rău că avusesem cândva o părere proastă despre el (ceea ce îl lăsă rece).

Ziua de miercuri fiind atât de aproape, ne hotărârăm să ne întoarcem la Londra în seara aceea toţi trei, cu brişca, astfel încât să fim departe de locurile acestea mai înainte să înceapă lumea să vorbească despre aventura din timpul serii. Herbert făcu rost de o sticlă mare cu balsam pentru mine şi numai datorită acestui leac pe care mi-l turna mereu pe braţ reuşii să îndur cât de cât durerile în timpul călătoriei. Se luminase de ziuă când ajunserăm în Temple, iar eu mă dusei fără întârziere în pat, unde rămăsei toată ziua.

Într-atât tremuram de groază, în timp ce zăceam aşa, să nu cad răpus de boală şi să nu fiu în stare să mă ţin pe picioare a doua zi, încât mă mir că nu m-a ţintuit la pat tocmai frământarea aceasta. Chiar asta mi s-ar fi întâmplat, mai mult ca sigur, groaza adăugându-se la zbuciumul meu şi la suferinţele îndurate, dacă n-ar fi fost încercarea supraomenească prin care urma să trec a doua zi — aşteptată cu atâta înfigurare, având urmări dintre cele mai însemnate şi ale cărei rezultate de nepătruns erau atât de apropiate.

Nici o măsură de prevedere nu era mai firească decât faptul că ne interziseserăm cu desăvârşire să luăm legătura cu Provis în ziua aceea. Totuşi, până şi această măsură îmi sporea neliniştea. Tresăream la fiecare zgomot de paşi sau de altă natură, închipuindu-mi că fusese descoperit şi arestat, iar eu auzeam mesagerul care venea să-mi spună acest lucru. Ajunsesem să mă încredinţez că ştiam că fusese arestat, că în mintea mea faptul acesta era mai mult decât o teamă sau o presimţire, că se întâmplase cu adevărat şi eu aveam în mod tainic cunoştinţă despre el. Pe măsură ce ziua se scurgea şi nu sosea nici o veste rea, pe măsură ce se lăsa întunericul, groaza mea neştirbită că nu voi fi în stare să mă pun pe picioare până dimineaţă se înstăpâni cu desăvârşire asupra mea. Braţul ars îmi zvâcnea dureros, capul meu înfierbântat zvâcnea, de asemenea, şi mi se părea că încep să-mi pierd minţile. Am numărat până la cifre foarte mari, ca să mă conving că nu e aşa, şi am repetat toate fragmentele de proză şi de versuri pe care le învăţasem. Mi se mai întâmpla, uneori, în timpul vreunui scurt răgaz

al minţii mele obosite, să aţipesc sau să uit de mine câteva clipe. Atunci, tresăream şi-mi spuneam: „Acum, gata, am înnebunit!”

Tovarăşii mei m-au lăsat în pace toată ziua, mi-au schimbat bandajele şi mi-au dat să beau răcoritoare. Ori de câte ori adormeam, mă trezeam cu gândul pe care-l avusesem şi în baraca de lângă stăvilar, că trecuse multă vreme şi că pierdusem prilejul de a-l salva pe Provis. Pe la miezul nopţii, m-am dat jos din pat şi m-am dus la Herbert, încredinţat că dormisem douăzeci şi patru de ore şi că ziua de miercuri trecuse. Acesta fu cel din urmă act al zbuciumului meu, căci după aceea adormii buştean.

Tocmai se iviseră zorii dimineţii de miercuri când mă uitai pe fereastră. Luminile pâlpâitoare de pe poduri deja păliseră, iar la orizont răsăritul soarelui semăna cu o mlaştină de foc. Fluviul, încă întunecat şi misterios, era întretăiat de poduri de un cenuşiu îngheţat, având, ici-colo, pe la vârfuri, câte o pată caldă de la văpaia din cer. În timp ce priveam pe deasupra acoperişurilor strânse grămadă, din care cupole de biserici şi turle ascuţite ţâşneau drept în aerul neobişnuit de limpede, apăru soarele şi atunci parcă se luă un văl de pe fluviu, milioane de scântei izbucnind din apele sale. Şi de pe mine păru să cadă un văl, căci mă simţii puternic şi sănătos.

Herbert încă mai dormea în patul său, iar vechiul nostru tovarăş de învăţătură dormea întins pe canapea. Nu mă puteam îmbrăca fără ajutor, dar am pus lemne pe focul care încă mai ardea şi am făcut cafeaua pentru prietenii mei. La timpul potrivit s-au trezit şi ei, de asemenea puternici şi sănătoşi, şi am deschis fereastra, lăsând să intre aerul pătrunzător de afară, privind la fluxul care încă mai urca spre noi.

— Când s-o face de nouă, zise Herbert, vesel, uită-te după noi şi fii gata, tu, cel de la Mill Pond Bank!

Capitolul LIV

Era una dintre acele zile de martie când soarele arde cu putere şi vântul suflă îngheţat, când la lumină este vară şi la umbră iarnă. Ne luaserăm tunicile de postav cu noi, iar eu mai aveam şi un sac de voiaj. Din tot ce îmi aparţinea pe lumea asta nu alesesem decât puţinele lucruri foarte necesare care încăpuseră în sac. Unde aveam să mă duc, ce trebuia să fac sau când aş fi putut să mă întorc erau întrebări fără răspuns pentru mine. Nici nu-mi băteam capul cu ele, căci toate gândurile mele se îndreptau numai spre siguranţa lui Provis. M-am întrebat numai o clipă, în trecere, oprindu-mă în prag şi uitându-mă înapoi, în ce împrejurări, cât de schimbate, aveam să mai văd aceste camere, dacă mi-era dat să le mai văd vreodată.

Am coborât agale treptele din Temple către fluviu şi am mai stat puţin acolo, ca şi cum nu eram deloc hotărâţi dacă să pornim sau nu cu barca pe fluviu. Bineînţeles, avusesem grijă ca barca să fie gata pregătită şi totul să fie în ordine. După ce ne prefăcurăm astfel că şovăim puţin, deşi numai pentru broaştele şi vieţuitoarele de apă ce-şi făceau veacul pe scările dinspre

Temple, căci nu era nimeni altcineva să ne privească, ne urcarăm în barcă şi ne îndepărtarăm de mal, cu Herbert la prova şi cu mine la cârmă. Apele erau încă în plin flux, căci era ora opt şi jumătate.

Ne făcuserăm planul în felul următor: voiam să vâslim ajutându-ne întâi de reflux, care avea să înceapă la ora nouă şi să dureze până la ora trei, după care să continuăm să vâslim, în contracurent, până pe înserat. Atunci, am fi ajuns deja în dreptul malurilor joase de dincolo de Gravesend, între Kent şi Essex, unde fluviul este larg şi pustiu, unde localnicii de pe maluri sunt puţini, iar hanurile, rar vizitate, sunt risipite ici-colo, astfel încât am fi putut alege liniştiţi unul dintre ele ca loc de odihnă. Aveam de gând să ne oprim şi să rămânem acolo toată noaptea. Steamerul pentru Hamburg şi cel pentru Rotterdam plecau din Londra pe la ora nouă, joi dimineaţa. Am fi putut socoti pe la ce oră vor ajunge în dreptul nostru, în locul unde am fi poposit, şi am fi putut ieşi în calea celui dintâi cerându-i să oprească, iar dacă acesta nu ne-ar fi luat la bord, ne-ar mai fi rămas încă o şansă. Cunoşteam însemnele fiecărui vas.

Mă simţeam într-atât de uşurat la gândul că pornisem, în sfârşit, la înfăptuirea acestui plan, încât cu greu îmi mai aminteam în ce stare mă aflasem cu numai câteva ore înainte. Aerul tare, lumina soarelui, vâslirea pe fluviu şi curgerea fluviului însuşi — apele sale care alergau o dată cu noi şi care păreau că ţin cu noi, că ne îndeamnă şi ne încurajează la drum — mi-au dat noi speranţe. Mă simţeam umilit în sufletul meu pentru că eram atât de puţin folositor în barcă, dar nu

erau mulţi vâslaşi mai pricepuţi ca prietenii mei, care mânuiau lopeţile cu o hotărâre constantă, care avea să se menţină toată ziua.

Pe vremea aceea, erau mult mai puţine vase pe Tamisa decât în prezent, iar bărcile mici erau cu mult mai numeroase. Cred că erau la fel de multe barje, şlepuri de cărbuni şi ambarcaţiuni comerciale de coastă ca şi în zilele noastre, dar vase cu aburi, mici şi mari, nu vedeai nici a zecea sau a douăzecea parte din câte se văd acum. Cu toate că era foarte devreme, fluviul era înţesat de bărci cu vâsle, trecând în sus şi în jos, şi de o mulţime de şlepuri, care coborau profitând de reflux. Navigaţia între două poduri de pe fluviu, cu ambarcaţiuni simple, fără punţi, era, în zilele acelea, un lucru mult mai lesne de făcut şi mai obişnuit decât astăzi, iar noi înaintam cu repeziciune, printre multele schifuri şi lotci.

Depăşirăm curând bătrânul London Bridge şi vechea piaţă Billingsgate, cu stridii şi cu olandezi, apoi trecurăm de White Tower şi Traitor's Gate, pătrunzând printre şirurile de vase ancorate. Văzurăm steamere din Leith, Aberdeen şi Glasgow, încărcând sau descărcând mărfuri, şi când trecurăm pe lângă ele ni se părură uriaşe, ridicându-se cu mult deasupra luciului apei. Văzurăm zeci şi zeci de şlepuri cu cărbuni — lucrătorii care ajutau la descărcat construiseră schele pe lângă punte, ca să contrabalanseze şlepul în momentul ridicării cupelor cu cărbuni, care apoi se răsturnau, rostogolindu-se cu zgomot peste bord, în bărci. Şi, de asemenea, văzurăm ancorat steamerul ce avea să plece a doua zi la Rotterdam, pe care îl privirăm cu atenţie, iar mai încolo, steamerul către Hamburg, pe care îl depăşirăm trecându-i chiar pe sub bompres. Acum, aşezat la pupa, puteam zări, cu inima bătându-mi mai repede, malul şi treptele de la Mill Pond.

— E acolo? întrebă Herbert.

— Nu încă.

— Bun! Nu trebuia să coboare până ce nu ne vedea. Poţi să-i zăreşti semnalul?

— Nu foarte bine, din locul ăsta, dar cred că îl văd... Acuma îl văd pe el! Hai, vâsliţi amândoi! Uşurel, Herbert! Ţine ritmul!

Am şters uşor ultima treaptă, o singură clipă. Provis sări în barcă şi, în clipa următoare, ne îndepărtam din nou de mal. Provis avea o manta pescărească la el şi un sac de pânză neagră, aducând cât se poate de mult cu un cârmaci de apă dulce.

— Dragul meu băiat! zise el, punându-şi mâna pe umărul meu, în clipa în care se aşeză. Bine lucrat, credinciosul meu băiat! Îţi mulţumesc, îţi mulţumesc!

Ne-am strecurat din nou printre şirurile de vase trase la mal, ocolind lanţurile de ancoră ruginite, ştergând în trecere odgoanele de cânepă şi geamandurile, scufundând pentru o clipă coşuri sparte, plutitoare, împrăştiind surcelele şi aşchiile de pe apă, despicând spuma de

cărbune; apoi, am trecut pe sub statuetele de la prora reprezentându-l ba pe John din Sunderland, ţinând o cuvântare în vânt (cum fac mulţi Johni), ba pe Betsy din Yarmouth, cu pieptul plin şi ochii bulbucaţi ieşindu-i cu vreo două degete din cap; apoi, am fost însoţiţi de zgomotul ciocanelor bătând în şantierele constructorilor de vase, al ferăstraielor tăind lemnul, al maşinăriilor care izbeau cu zgomot în lucruri neştiute, al pompelor scoţând apa din ambarcaţiunile găurite, al cabestanelor învârtindu-se, al vaselor pornind către mare, şi al oamenilor mării, răcnind blesteme de neînţeles peste parapet, către marinarii de pe şlepuri care nu se lăsau mai prejos; în cele din urmă, le-am depăşit, ajungând în ape mai puţin aglomerate, unde muşii îşi puteau retrage tranchetele, nemaifiind nevoiţi să pescuiască în apele tulburi rămase înapoia lor, şi unde pânzele festonate cu ochiuri de parâmă matisate se puteau întinde în vânt.

Şi la scări, de unde îl luasem în barcă pe Provis, şi tot drumul după aceea, mă uitasem cu ochii în patru după fie şi cel mai mic semn că am da de bănuit. Nu văzusem nici unul. Cu siguranţă, nu fusesem şi nici nu eram precedaţi sau urmaţi de vreo barcă. Dacă aş fi văzut vreo barcă aşteptându-ne, aş fi tras la mal şi aş fi silit-o să plece mai departe sau să-şi declare intenţiile. Însă ne-am văzut de drum, nestingheriţi de nimeni.

Provis îmbrăcase o haină de marinar şi părea, după cum am mai spus, o figură foarte obişnuită în acel peisaj. Era nemaipomenit de calm (pesemne datorită vieţii lui zbuciumate de dinainte), cel mai puţin îngrijorat dintre noi toţi. Nu era nepăsător, căci îmi spuse că nădăjduia să trăiască pentru a-l vedea pe gentlemanul său ajungând unul dintre cei mai de seamă gentlemeni din străinătate. Nu era înclinat nici să stea cu mâinile încrucişate sau să se resemneze, după câte înţelesei eu, dar nici nu voia să se gândească la vreo primejdie care să-l fi pândit la jumătatea drumului. Dacă avea s-o întâlnească, era hotărât s-o înfrunte, dar nu voia să-şi facă griji mai înainte.

— Dacă ai şti, dragă băiete, îmi zise el, ce înseamnă să fiu lângă băiatul meu şi să îmi fumez pipa, după ce am stat închis, zi după zi, între patru pereţi, m-ai invidia. Dar tu nu ştii cum e!

— Cred că ştiu plăcerea libertăţii, răspunsei eu.

— Oh! făcu el, clătinând din cap cu gravitate. Dar nu o cunoşti la fel ca mine. Ar fi trebuit să stai sub lacăt şi sub cheie, băiete dragă, ca s-o poţi cunoaşte în aceeaşi măsură ca mine... dar n-am de gând să fiu necuviincios.

Mi se păru cu totul deplasat faptul că, din cauza unui gând încăpăţânat, îşi primejduise libertatea, ba chiar şi viaţa. Însă mă gândii că, poate, libertatea fără de primejdie ar fi însemnat o ciudăţenie pentru felul său de trai, la fel cum pentru oricine altcineva ar fi însemnat contrariul. N-am fost prea departe de adevăr, de vreme

ce îmi zise, după ce trase din pipă în tăcere, un timp:

— Vezi tu, dragă băiete, când eram acolo, departe, în partea cealaltă a lumii, întotdeauna îmi ţineam privirile îndreptate către lumea de aici, şi mi se părea tare searbăd să trăiesc acolo, cu toate că mă îmbogăţeam. Acolo toţi îl cunoşteau pe Magwitch, iar Magwitch putea să vină şi să plece fără să-şi bată nimeni capul cu el. Aici, oamenii nu sunt la fel de nepăsători în ceea ce mă priveşte, dragă băiete... ba chiar nu s-ar arăta deloc nepăsători, dacă ar şti cumva unde sunt.

— Dacă totul merge bine, zisei eu, vei fi iarăşi în deplină libertate şi siguranţă peste vreo câteva ore.

— Ei, răspunse el, trăgând adânc aer în piept, sper c-aşa o să fie.

— Şi crezi că aşa o să fie?

Îşi vârî mâna în apă, peste marginea bărcii, şi zise, zâmbind în chipul acela blând pe care i-l mai văzusem şi înainte:

— Da, aş zice că aşa cred c-o să fie, dragă băiete. Ne-am simţi tare încurcaţi, dacă am fi mai liniştiţi şi mai în largul nostru decât suntem acum. Dar... apa asta curge atât de molatic şi de plăcut, încât poate de aceea gândesc aşa... Mă gândeam, când fumam adineauri, că nu putem vedea ce-o să se întâmple peste cele câteva ore, cum nu putem vedea nici fundul fluviului ăstuia, pe care încerc să-l apuc eu acum cu mâna. Căci îmi alunecă printre degete şi se duce, vezi? făcu el, arătându-mi mâna şiroind de apă.

— Judecând după faţa dumitale, îmi vine să cred că eşti

puţin descurajat, zisei eu.

— Nicidecum, dragă băiete! E de la apa asta, care curge aşa de liniştit, şi de la clipocitul din vârful bărcii, care seamănă cu o cântare de duminică. Poate că îmbătrânesc şi eu niţel.

Îşi vârî pipa din nou în gură, fără să-şi schimbe cu nimic expresia feţei, rămânând într-atât de liniştit şi de mulţumit de parcă am fi fost deja în afara Angliei. Cu toate acestea, se arăta la fel de supus când i se dădea vreun sfat ca şi când ar fi fost speriat încontinuu. De pildă, la un moment dat, când noi dădurăm o fugă pe mal, ca să aducem câteva sticle de bere în barcă, iar el voi să ne însoţească, eu îi dădui de înţeles că ar fi mai în siguranţă dacă ar rămâne pe loc şi atunci el zise:

— Crezi, băiete dragă?

Şi se aşeză, ascultător, pe locul lui.

Aerul era rece pe fluviu, dar era o zi senină, iar razele soarelui ne înveseleau. Apele scădeau cu repeziciune, iar eu aveam grijă să nu pierdem nici o clipă ajutorul lor, iar vâslitul nostru nu slăbea şi înaintam binişor. Pe nesimţite, cum refluxul continua să ne poarte, ne-am îndepărtat din ce în ce mai mult de pădurile şi dealurile din vecinătăţile Londrei şi am coborât tot mai jos pe fluviu, printre maluri noroioase. Totuşi, refluxul încă ne mai împingea şi când am depăşit

Gravesend. Cum călătorul nostru era bine înfăşurat în mantaua sa, am trecut dinadins la o lungime sau două de barcă de bacul vămii fluviale şi, ceva mai departe, pentru a regăsi curentul principal, de-a lungul a două vase cu emigranţi şi pe sub bompresul unei corăbii mari, de pe puntea căreia ne priveau nişte soldaţi. Îndată ce refluxul începu să încetinească şi vasele ancorate să se legene, acestea se răsuciră deodată cu provele spre Londra, ca să profite de flux şi să urce spre Pool, îngrămădindu-se în jurul nostru ca o adevărată flotă. Noi ne-am retras mai spre mal, ca să fim cât mai feriţi de curent cu putinţă, ţinându-ne departe de ochiurile cu ape mici şi de malurile mocirloase.

Vâslaşii noştri erau destul de odihniţi, din pricină că, din când în când, lăsaseră barca să înainteze numai împinsă de reflux un minut sau două, astfel încât acum nu aveau nevoie mai mult de un sfert de oră ca să-şi refacă puterile pe de-a-ntregul. Am oprit la mal, trăgând barca printre nişte pietre alunecoase, ca să mâncăm şi să bem din proviziile noastre, uitându-ne în jur cu luare-aminte. Locurile semănau foarte tare cu ţinutul mlaştinilor mele, joase şi monotone, cu un orizont întunecat, prin care fluviul şerpuia în numeroase meandre şi doar balizele de pe apele sale se învârteau şi se suceau, în vreme ce restul peisajului părea încremenit şi amuţit — deoarece acum ultimul vas din flota întâlnită mai devreme cotea după ultima porţiune de mal înalt pe care o depăşiserăm, iar ultimul şlep verde, încărcat cu paie şi având pânze maronii, îl urma la mică distanţă. Câteva şlepuri cu lest, construite de parcă ar fi fost cele dintâi imitaţii grosolane ale unor bărci făcute de copii, zăceau adânc afundate în mâl. Un far mic şi ghebos, înfipt în nişte pari, stătea ca un olog în nămol pe picioroangele şi cârjele sale. Şi din mâl se mai iţeau nişte ţăruşi năclăiţi, nişte bolovani năclăiţi, câţiva stâlpi indicatori şi nişte stadii pentru flux năclăite, şi un vechi debarcader şi o clădire fără acoperiş, înghiţite de mâl, şi aproape totul în jurul nostru nu era decât nemişcare şi noroi.

Pornirăm din nou pe apă, descurcându-ne cum puteam. Vâslitul era mult mai greu acum, dar Herbert şi Startop nu s-au lăsat şi au vâslit mereu până la apusul soarelui. Pe la ceasul acela, fluviul ne mai ridicase puţin, astfel încât puteam zări peste mal. Vedeam soarele roşu, imediat deasupra pământului, colorându-l în purpuriu, deşi se prefăcea cu iuţeală în negru. Vedeam şesul pustiu şi mlăştinos, iar la mare depărtare, platoul înalt, şi între acesta şi noi părea să nu fie nici o urmă de viaţă, în afară de câte un pescăruş din apropiere, zburând trist, din când în când.

Cum noaptea se lăsa repede şi cum luna, aflată în al treilea pătrar, nu se grăbea să răsară, am ţinut un sfat, unul scurt, căci era limpede că drumul nostru trebuia să se întrerupă la prima tavernă singuratică pe care am fi găsit-o. Aşadar, băieţii cufundară vâslele în apă încă o

dată, în timp ce eu iscodeam malul să zăresc orice ar fi semănat cu o casă. Am continuat să înaintăm, vorbind rar, încă vreo patru sau cinci mile monotone. Se făcuse foarte frig, iar un şlep cu cărbuni, venind către noi, cu un foc bun la cambuză, scoţând fum şi strălucind, ni se păru un adăpost minunat. Noaptea era neagră şi aşa avea să rămână până dimineaţă. Geana de lumină care rămăsese părea să vină mai degrabă de la fluviu decât din cer, căci ramele, afundându-se în apă, loveau cele câteva stele oglindite în ea.

În atmosfera aceea lugubră, fireşte că ne chinuia pe toţi gândul că eram urmăriţi. În creşterea lui, fluxul lovea cu putere malul, la intervale neregulate, şi ori de câte ori un zgomot din acesta ajungea până la urechile noastre, negreşit unul sau altul dintre noi tresărea şi întorcea speriat ochii într-acolo. Ici-colo, curentul scobise în mal nişte intrânduri mici, pe care toţi le bănuiam şi le cercetam cu privirea. Uneori mai zicea câte unul, cu voce şoptită: „Ce-a fost vălurirea aceea?" Sau altul: „Aceea de colo este o barcă?" După care cădeam într-o tăcere de moarte şi eu mă gândeam, în culmea neliniştii, ce zgomot puternic făceau vâslele în furcheţii care le ţineau prinse de marginea bărcii.

În cele din urmă, zărirăm o lumină şi un acoperiş şi, curând, alunecam de-a lungul unui chei micuţ, făcut din pietre adunate de prin apropiere. Lăsându-i pe ceilalţi în barcă, sării pe mal şi descoperii că lumina venea de la fereastra unei cârciumi. Era un loc destul de murdar şi aş îndrăzni să spun că le era bine cunoscut contrabandiştilor, dar în bucătărie ardea un foc zdravăn, se găseau de mâncat ouă şi şuncă şi de băut fel de fel de tării. De asemenea, mai erau şi două odăi cu câte două paturi — „de bine, de rău", cum zise cârciumarul. Nu mai era nimeni în toată casa, în afară de cârciumar, de nevastă-sa şi de o făptură bărbătească cu părul albit, „omul" cheiului, atât de slinos şi de jegos de parcă tot el ar fi fost deopotrivă şi stadia de apă joasă de pe mal.

Însoţit de acest ajutor, mă întorsei la tovarăşii mei şi debarcarăm cu toţii, luând vâslele, cârma, cangea şi restul lucrurilor şi urcând barca pe mal, pentru noapte. Am mâncat pe săturate lângă focul din bucătărie, după care ne-am împărţit odăile: Herbert şi Startop într-una, eu şi călătorul nostru în cealaltă. Descoperirăm că aerul fusese cu grijă înlăturat din amândouă, de parcă ar fi fost dăunător vieţii, şi că sub pături erau îndesate mai multe haine murdare şi cutii goale decât mi-aş fi putut închipui că poate avea familia cârciumarului. Totuşi, ne socotirăm norocoşi, pentru că un adăpost mai singuratic nici c-am fi putut găsi.

Pe când ne încălzeam liniştiţi oasele la foc, după ce ne ospătaserăm, „omul" — care şedea într-un colţ şi avea o pereche de încălţări puhave, pe care ţinuse să ni le arate în timp ce noi mâncam ouăle cu

şuncă, ca pe nişte relicve de preţ, de care făcuse rost în urmă cu vreo câteva zile, din picioarele unui marinar înecat, ieşit la mal — mă întrebă dacă n-am văzut o luntre mare, cu patru lopeţi, urcând cu fluxul. Când îi răspunsei că nu, el zise că, atunci, pesemne c-o apucaseră în josul fluviului, dar „o porniseră în sus", când plecaseră de aici.

— S-or fi gândit mai bine, zise „omul", şi, dintr-o pricină sau alta, or fi coborât.

— O luntre cu patru lopeţi, ai spus? întrebai eu.

— Cu patru lopeţi şi cu doi inşi pe bancă.

— Au coborât pe mal aici?

— Au intrat încoace, cu un urcior de piatră de vreo două galoane, după bere. Tare mi-ar mai fi plăcut să le pun vreo spurcăciune în bere sau nişte prafuri care să le răscolească măruntaiele.

— De ce?

— Ştiu eu de ce, zise „omul".

Vorbea cu o voce mocirloasă, de parcă mâlul îi intrase şi-n gâtlej.

— *El* crede, zise cârciumarul — un bărbat rareori vizitat de gânduri, cu ochi spălăciţi, care părea să aibă multă încredere în sluga lui — el crede că ar fi fost ceea ce nu erau.

— Ştiu eu ce cred, stărui „omul".

— Şi tu crezi că erau de la vamă, omule? întrebă cârciumarul.

— Da.

— Atunci greşeşti, omule.

— Oare!

Cu nenumăratele înţelesuri din răspunsul său şi cu încrederea neţărmurită în părerile sale, „omul" îşi scoase unul din pantofii umflaţi de apă, se uită înăuntru, scutură vreo câteva pietricele pe podeaua bucătăriei şi îl încălţă la loc. Făcu toate acestea cu aerul unuia care are atâta dreptate încât îşi îngăduie să facă orice.

— Bine, dar atunci tu ce-ţi închipui că au făcut cu nasturii? întrebă cârciumarul, încercând să se îndoiască puţin.

— Ce-au făcut cu nasturii? repetă „omul". I-au aruncat în apă. I-au înghiţit. I-au semănat în pământ să răsară salată. Ce-au făcut cu nasturii!

— Nu fi neobrăzat, măi, omule! îl certă cârciumarul, trist şi abătut.

— Un vameş ştie ce are de făcut cu nasturii, zise „omul", repetând cu cel mai mare dispreţ cuvântul care îi era nesuferit, dacă nasturii îl încurcă în treaba lui. Patru vâslaşi şi doi inşi pe bancă nu se vântură de colo-colo degeaba, în sus cu fluxul, în jos cu refluxul şi înapoi, dacă nu e vreo treabă de-a vămii la mijloc.

Spunând acestea, ieşi cu nasul pe sus, iar cârciumarul, nemaiavând pe cine să se bizuie, se trezi că îi era cu neputinţă să continue discuţia.

Schimbul acesta de cuvinte ne îngrijoră pe toţi, iar pe mine cu atât

mai mult. Vântul mugea sinistru în jurul casei, apele fluxului plescăiau la mal, iar eu aveam senzaţia că suntem încolţiţi şi ameninţaţi. O luntre mare, cu patru rame, care dădea târcoale pe acolo într-un mod atât de ciudat încât bătea la ochi era o împrejurare foarte neplăcută, pe care nu mi-o puteam scoate din minte. După ce l-am convins pe Provis să se culce, am ieşit până afară, împreună cu prietenii mei (Startop aflase, între timp, toată tărăşenia), şi am ţinut un nou sfat. Încercam să găsim un răspuns la întrebarea dacă era mai bine să rămânem la cârciumă până avea să treacă steamerul, adică pe la ora unu după-amiaza, sau să pornim pe fluviu dimineaţa devreme. În cele din urmă, am socotit că era mai înţelept să rămânem pe loc şi să plecăm doar cu vreo oră înainte de trecerea steamerului, când aveam să-i ieşim în cale, şi să ne lăsăm duşi de curent. Odată hotărât acest plan de acţiune, ne-am întors în casă şi ne-am dus la culcare.

M-am întins în pat aproape îmbrăcat şi am dormit adânc vreo câteva ore. Când mă deşteptai, vântul se înteţise, iar placa de lemn pe care scria numele cârciumii („Corabia”) scârţâia şi se trântea de perete, cu zgomote care mă făceau să tresar. Ridicându-mă încetişor, căci Provis încă dormea, aruncai o privire pe fereastră. Avea vedere către micul chei unde ne urcaserăm barca pe uscat şi, când ochii mi se obişnuiră cu lumina lunii acoperite de nori, văzui doi oameni uitându-se în ea. Aceştia trecură apoi prin dreptul ferestrei, fără să se mai uite şi la altceva, dar nu coborâră spre debarcader, de care putui să mă conving că era pustiu, ci îşi croiră drum prin mlaştină, îndreptându-se către Nore.

Prima mea pornire fu să-l trezesc pe Herbert şi să-i arăt pe cei doi oameni îndepărtându-se. Însă, gândindu-mă puţin înainte să intru în odaia lui, care se afla în spatele casei, perete în perete cu a mea, şi socotind că el şi Startop avuseseră o zi mai grea decât mine şi că, de bună seamă, erau obosiţi, renunţai. Întorcându-mă iarăşi la fereastră, îi mai putui zări pe cei doi cum înaintau prin mlaştină. Totuşi, la lumina aceea, îi pierdui curând din vedere şi, făcându-mi-se foarte frig, mă urcai din nou în pat, cu gând să cumpănesc mai bine problema, dar adormii la loc.

Ne-am sculat devreme. În timp ce ne plimbam în sus şi în jos, toţi patru, aşteptând gustarea de dimineaţă, am socotit că era momentul să le povestesc ceea ce văzusem. Şi de data aceasta, Provis se arătă cel mai puţin îngrijorat dintre toţi. Fuseseră pesemne funcţionarii de la vamă, zise el calm, care nu aveau nimic de împărţit cu noi. Am încercat să mă conving şi eu că într-adevăr aşa stăteau lucrurile — căci, fireşte, putea avea dreptate. Cu toate acestea, i-am propus ca noi doi să mergem pe jos, până la un punct pe care l-am arătat în zare, iar barca să ne ia de acolo sau din apropiere de locul acela, unde ne-ar fi venit mai la îndemână, pe la ora prânzului. Această măsură de

siguranţă fiind bine venită, curând după gustarea de dimineaţă, Provis şi cu mine ponirăm la drum, fără să spunem nimic la cârciumă.

Provis îşi fuma pipa, în vreme ce mergeam, iar uneori se oprea să mă bată uşurel pe umăr. Priviţi din afară, ai fi putut crede că eu eram cel în primejdie, şi nu el, cel care încerca să mă liniştească. Vorbeam foarte puţin. Când ne apropiarăm de locul hotărât, îl rugai să rămână adăpostit cât aveam să mă duc eu în recunoaştere, căci tot în direcţia aceasta apucaseră şi cei doi oameni în timpul nopţii. El se înduplecă, iar eu înaintai de unul singur. Nu se vedea nici o barcă pe fluviu în dreptul locului de întâlnire, nici vreuna trasă la mal prin preajmă, nici vreo urmă că pe aici s-ar fi îmbarcat nişte oameni. Însă, de fapt, apele crescuseră mult şi sub ele s-ar fi putut afla nişte urme de paşi.

Când Provis privi în zare din adăpostul lui şi mă văzu făcându-i semn cu pălăria, veni lângă mine şi rămaserăm amândoi în aşteptare — ba întinşi pe mal, înfăşuraţi bine în hainele noastre, ba mişcându-ne de colo-colo, să ne mai încălzim — până când zăririm barca noastră apropiindu-se. Ne suirăm cu uşurinţă în ea şi vâslirăm în calea steamerului. Mai erau numai zece minute până la ora unu şi începuserăm să ne uităm după fumul coşului său.

Însă abia la ora unu şi jumătate îi zăririm fumul, iar curând după aceea în urma lui apăru fumul altui steamer. Cum amândouă veneau cu toată viteza, ne pregătirăm sacii de călătorie şi ne luarăm rămas-bun de la Herbert şi Startop. Ne strânseserăm călduros mâinile, în ochii lui Herbert şi într-ai mei jucând câteva lacrimi, când, deodată, văzui o luntre mare, cu patru lopeţi, ţâşnind de undeva de pe mal, puţin mai jos de unde ne urcaserăm noi, şi îndreptându-se tot în calea steamerului.

Până în clipa aceea, fuseserăm despărţiţi de fumul vasului de o porţiune destul de întinsă de mal, din pricina cotului pe care îl făcea fluviul acolo, însă acum îl vedeam venind drept către noi. Le strigai lui Herbert şi lui Startop să se menţină în calea steamerului, ca să poată să ne vadă că îl aşteptam, şi îl implorai pe Provis să stea liniştit pe banca lui, înfăşurat bine în manta. El îmi răspunse vesel: „Ai încredere în mine, dragă băiete!” şi rămase neclintit, ca o statuie. Între timp, luntrea, condusă cu multă pricepere, tăiase fluviul înspre noi, aşteptase să ajungem lângă ea şi acum mergea pe lângă noi. Păstrând o distanţă doar atât cât le trebuia vâslelor, se ţinea scai de noi, lăsându-se în voia curentului, când ne lăsam şi noi în voia lui, dând vreo două lovituri de lopeţi, dacă dădeam şi noi vreo două. Dintre cei doi oameni care şedeau pe bancă, unul ţinea cârma şi se uita cu atenţie la noi, cum fac toţi cârmacii, iar celălalt stătea înfăşurat până la ochi în mantaua lui, la fel ca Provis, şi părea să se chircească şi să-i şoptească nişte instrucţiuni cârmaciului. Nici un cuvânt nu se rosti în vreuna dintre bărci.

Startop, care stătea în faţa mea, putu desluşi după câteva minute care era cel dintâi steamer şi-mi şopti uşor „Hamburg”. Vasul se apropia de noi cu mare viteză, iar bătaia paletelor sale devenea din ce în ce mai puternică. Mi se părea că umbra lui se înălţase deja peste capetele noastre, când barca ne somă. Eu răspunsei.

— Aveţi un deportat care s-a întors, zise omul care ţinea cârma. Acela de colo, înfăşurat în manta. Numele său este Abel Magwitch, zis şi Provis. Îl arestez şi îi cer să se predea, iar vouă, să mă ajutaţi.

În aceeaşi clipă, fără vreun ordin dat echipajului, luntrea se lipi de barca noastră. Luntraşii trăseseră o singură dată, cu putere, de vâsle, îşi ridicaseră lopeţile înăuntru, se repeziseră de-a curmezişul bărcii noastre şi o apucaseră cu mâinile de copastie, mai înainte să ne dăm seama ce făceau. Manevra aceasta stârni mare confuzie la bordul steamerului şi îi auzii pe marinari strigând la noi, auzii ordinul de oprire a paletelor, le auzii oprindu-se, dar simţii că vasul venea mai departe, neabătut, drept peste noi. În aceeaşi clipă, îl văzui pe cârmaciul luntrei punând mâna pe umărul arestatului său, văzui ambele bărci învârtindu-se în loc, mânate de curent, şi îi văzui pe toţi marinarii steamerului dând fuga la provă înnebuniţi. Tot atunci îl văzui pe arestat sărind în picioare, întinzându-se peste cel care îl prinsese şi trăgând mantaua de la gâtul celui care stătea ghemuit pe banca luntrei de alături. În aceeaşi clipă văzui că faţa descoperită era faţa celuilalt puşcăriaş, de odinioară, şi tot atunci văzui acea faţă trăgându-se înapoi, atât de albă de groază că n-am s-o uit niciodată, auzii un strigăt de mai multe glasuri venind de pe puntea steamerului, un plescăit zgomotos în apă şi simţii barca scufundându-se sub picioarele mele.

Timp de o clipă mi se păru că mă lupt cu o mie de aripi de mori de vânt şi cu o mie de fulgere luminoase. Clipa trecu, iar eu mă trezii urcat în luntre. Era şi Herbert acolo, la fel şi Startop. Dar barca noastră dispăruse şi cei doi puşcăriaşi de asemenea.

Cu strigătele de pe puntea steamerului, cu şuieratul furios al aburilor săi, cu deriva sa şi deriva noastră, la început nu putui desluşi cerul de apă sau un mal de altul. Dar echipajul luntrei îndreptă cu mare iuţeală barca şi, după câteva lovituri puternice şi grăbite în apă, vâsli viguros, fiecare om uitându-se tăcut şi pătrunzător în valurile de la pupă. Curând, un obiect negru apăru în partea aceea, îndreptându-se spre noi, mânat de curent. Nimeni nu scoase un cuvânt. Cârmaciul îşi ridică mâna şi oamenii începură să tragă la rame, ţinând luntrea pe loc, drept în calea obiectului. Când se apropie mai mult, am văzut că era de fapt Magwitch, înotând, însă nu cu mişcări libere. Fu ridicat în barcă şi imediat i se puseră cătuşe la mâini şi la picioare.

Luntrea fu ţinută pe loc, iar supravegherea tăcută şi atentă a apei continuă. Însă acum apăru steamerul de Rotterdam, care nu dădea

semne că a înţeles ce se întâmplase şi venea cu toată viteza. După i se dădu de veste şi se opri, ambele steamere se îndepărtară de noi, luntrea săltând şi coborând pe valurile stârnite de ele. Supravegherea continuă mult după ce totul reveni la nemişcarea de dinainte şi cele două steamere dispăruseră. Însă cu toţii ştiau, de acum, că aşteptarea era zadarnică.

Într-un târziu, renunţară şi vâsliră spre mal, trăgând în dreptul cârciumii pe care o părăsiserăm de dimineaţă, unde am fost întâmpinaţi cu multă mirare. Aici putui să-i dau o oarecare îngrijire lui Magwitch — cu Provis se sfârşise —, care primise mai multe lovituri în piept şi avea o tăietură adâncă la cap.

Îmi spuse că bănuia că fusese târât de apă sub chila steamerului şi se lovise la cap când se ridicase din nou la suprafaţă. Rana de la piept (care îi îngreuna dureros respiraţia) credea că o căpătase când căzuse peste marginea bărcii urmăritorilor. Mai zise că nu putea spune ce i-a făcut lui Compeyson, dar că, în clipa în care îşi înfipsese mâna în haina lui ca să-l descopere, canalia se ridicase şi se dăduse înapoi, astfel că amândoi căzuseră în apă, iar când el fusese smucit peste marginea bărcii, omul care îl arestase se căznise să nu-i dea drumul şi, astfel, răsturnase barca. Îmi mai povesti, în şoaptă, că amândoi se duseseră la fund, încleştaţi sălbatic unul de braţele celuilalt, şi că fusese o luptă sub apă, din care el se desprinsese, ieşise la suprafaţă şi se îndepărtase înot.

N-am avut niciodată vreun motiv să mă îndoiesc de adevărul spuselor sale. Ofiţerul care ţinuse cârma luntrei povesti acelaşi lucru despre cum căzuseră cei doi în apă.

Când i-am cerut ofiţerului permisiunea să-i schimb puşcăriaşului meu hainele ude cu orice fel de veşminte pe care le-aş fi putut cumpăra de la cârciumar, el încuviinţă pe dată, spunând doar că trebuia să confişte tot ce avea prizonierul asupra lui. Astfel, portofelul care fusese odată în mâinile mele trecu în mâinile ofiţerului. După aceea, el îmi dădu voie să-l însoţesc pe prizonier până la Londra, însă le refuză acelaşi hatâr şi celor doi prieteni ai mei.

„Omului" de la cârciumă i se arătă unde se dusese la fund înecatul şi i se dădu sarcina să caute leşul prin locurile unde ar fi putut să apară la mal. Mi se păru că interesul său pentru recuperarea cadavrului sporeşte vădit când auzi că mortul avea ciorapi. Probabil i-ar fi trebuit o duzină de înecaţi ca să se echipeze complet şi probabil că acesta era şi motivul pentru care hainele de pe el se aflau în diverse stadii de deteriorare.

Am rămas la cârciumă până ce începu din nou fluxul. Atunci, Magwitch fu dus până la barcă şi suit în ea. Herbert şi Startop urmau să ajungă la Londra pe uscat de îndată ce vor fi putut. Despărţirea de ei fu sfâşietoare şi, când îmi luai locul pe bancă, alături de Magwitch,

simţii că lângă el avea să fie locul meu tot timpul care îi mai rămânea de trăit.

Căci acum repulsia mea se topise şi în fiinţa hăituită, rănită şi încătuşată care mă ţinea de mână vedeam numai un om care voise să fie binefăcătorul meu şi care se purtase cu o statornică dragoste, recunoştinţă şi mărinimie faţă de mine, ani de-a rândul. Vedeam în el numai un om cu mult mai bun decât fusesem eu faţă de Joe.

Respiraţia lui devenea mai grea şi mai dureroasă, pe măsură ce se lăsa noaptea şi, deseori, nu-şi putea înăbuşi gemetele. Încercai în fel şi chip să-l sprijin cu braţul de care mă puteam folosi. Dar mă înfioram la gândul că, în adâncul sufletului meu, nu regretam faptul că fusese grav rănit, căci, fără discuţie, pentru el cel mai bine era acum să moară. Nu mă îndoiam că mai erau încă în viaţă destui oameni care ar fi fost în stare şi ar fi dorit să-l

denunţe. Nu puteam nădăjdui că va fi judecat cu îngăduinţă. Fusese înfăţişat în cea mai neagră lumină la primul său proces, evadase din puşcărie şi fusese condamnat din nou, se întorsese din exilul în care fusese trimis pe viaţă şi provocase moartea celui care ajutase la arestarea sa.

Pe când ne întorceam cu faţa către apusul pe care, ieri, îl lăsaserăm în urma noastră, pe când şuvoiul speranţelor noastre

părea să curgă înapoi, îi spusei cât de mult mă îndurera gândul că se întorsese în ţară numai de dragul meu.

— Dragul meu băiat, răspunse el, sunt foarte mulţumit că mi-am încercat norocul. Mi-am văzut băiatul, iar el poate fi un gentleman şi fără mine.

Nu. Mă gândisem şi eu la acest lucru, cât stătuserăm acolo, unul lângă altul. Nu. În afară de ceea ce mă îndemna pe mine cugetul, înţelegeam acum şi sfaturile lui Wemmick. Prevedeam că, odată condamnat, bunurile sale aveau să fie confiscate de Coroană.

— Ascultă-mă, băiete dragă, zise el. Acum este mai bine pentru un gentleman să nu se afle că are vreo legătură cu mine. Vino să mă vezi ca şi când l-ai însoţi, din întâmplare, pe Wemmick. Să stai undeva ca să te pot vedea, când voi fi judecat pentru ultima oară după atât de multe procese — nu-mi doresc nimic mai mult.

— N-am să mă mişc de lângă dumneata, zisei eu, ori de câte ori mi se va îngădui să-ţi stau alături. Cu vrerea lui Dumnezeu, îţi voi fi tot atât de credincios cum mi-ai fost şi dumneata mie!

Îi simţii mâna tremurând în mâna mea. Apoi, stând lungit pe fundul bărcii, îşi întoarse capul în lături şi-l auzii scoţând din gât sunetul acela al lui, pe care i-l cunoşteam de mult — acum mai înmuiat, precum era toată fiinţa sa. Era un lucru bun că adusese vorba despre aceasta, căci îmi dădu prilejul să mă gândesc la un lucru care, altminteri, nu mi-ar fi trecut prin cap până ce n-ar fi fost prea târziu

— şi anume că el nu trebuia să afle niciodată cum se năruiseră toate speranţele sale de a face din mine un om bogat.

Capitolul LV

A doua zi a fost dus la birourile poliţiei şi ar fi fost înaintat numaidecât spre judecată, dacă n-ar fi fost nevoie mai întâi să fie chemat un bătrân gardian de pe pontonul de unde evadase odinioară, ca să-i confirme identitatea. Nu că s-ar fi îndoit cineva de identitatea sa, dar Compeyson, care ar fi vrut să depună mărturie, murise şi fusese luat de ape, iar la vremea aceea s-a întâmplat să nu fie la Londra nici un slujbaş de la închisoare care să poată oferi mărturia cerută. Mă dusesem drept la domnul Jaggers acasă, chiar în noaptea în care sosisem, ca să mă asigur de ajutorul său, dar domnul Jaggers nici nu voise să audă de aşa ceva. Îmi mai spusese că amânarea obţinută era cea din urmă, căci, în clipa în care martorul avea să ajungă la Londra, procesul se va sfârşi în cinci minute şi nici o putere de pe pământ n-ar fi putut să împiedice o sentinţă împotriva noastră.

I-am împărtăşit domnului Jaggers dorinţa de a nu-l lăsa pe Magwitch să afle despre soarta averii sale. Domnul Jaggers se răţoi la mine, supărat că „o lăsasem să-mi scape printre degete", şi zise că ar trebui să facem un memoriu şi să încercăm, totuşi, să recuperăm măcar o parte din ea. Însă nu-mi ascunse faptul că, deşi erau multe cazuri în care confiscarea nu se înfăptuia, în cazul de faţă nu putea fi găsită nici o circumstanţă care să schimbe hotărârea. Înţelesei acest lucru foarte clar. Nu eram rudă cu omul scos în afara legii, nici nu aveam cu el vreo legătură care să poată fi recunoscută; Magwitch nu scrisese nici un act, nici o donaţie în favoarea mea mai înainte de arestare, iar acum nu mai avea nici un rost s-o facă. Nu aveam nici un drept, aşa că m-am hotărât — şi m-am ţinut întotdeauna, după aceea, de hotărârea mea — să nu îmi amărăsc niciodată inima străduindu-mă zadarnic să-mi demonstrez vreunul.

Din câte se părea, înecatul sperase să capete o recompensă din confiscarea averii şi obţinuse câteva informaţii foarte lămurite despre afacerile lui Magwitch. Când trupul lui fu descoperit la multe mile depărtare de locul morţii şi atât de cumplit desfigurat încât nu putu fi recunoscut decât după ce avea în buzunare, se găsiră, într-o casetă pe care o purta la el, nişte hârtii încă lizibile. Printre acestea, se afla numele unei bănci din New South Wales, la care era depusă o sumă de bani, şi câteva însemnări despre nişte terenuri de o valoare considerabilă. Ambele informaţii apăreau şi pe o listă pe care Magwitch, din închisoare, i-o dădu domnului Jaggers, şi care conţinea inventarul averilor pe care el credea că le voi moşteni. Faptul că bietul om nu cunoştea adevărul îi fu de folos, în cele din urmă, căci nu se îndoi nici o clipă că moştenirea mea era în deplină siguranţă, cu ajutorul domnului Jaggers.

După o întârziere de trei zile, în care procurorii regali aşteptară să vină martorul de pe vasul deţinuţilor, acesta sosi, în sfârşit, oferind veriga lipsă din acest caz foarte simplu. Magwitch fu desemnat pentru a compărea în faţa curţii în sesiunea următoare, care urma să înceapă peste o lună.

În această perioadă neagră a vieţii mele, Herbert se întoarse acasă într-o seară foarte abătut şi-mi zise:

— Dragul meu Handel, mă tem că te voi părăsi curând.

Cum partenerul său de afaceri mă pregătise din timp pentru această veste, am fost mai puţin uluit decât se aştepta Herbert.

— Am pierde un prilej minunat dacă mi-aş amâna plecarea la Cairo şi, din păcate, trebuie să plec, Handel, tocmai când ai mai multă nevoie de mine.

— Herbert, întotdeauna voi avea nevoie de tine, pentru că întotdeauna îmi vei fi tare drag. Dar n-o să am acum mai multă nevoie de tine ca altă dată.

— Vei fi atât de singur!

— N-am răgazul să mă gândesc la acest lucru, zisei eu. Tu ştii că sunt mereu cu el, tot timpul care ni se îngăduie, şi că, dacă aş putea, aş sta toată ziua împreună cu el. Iar când plec de lângă el, ştii că toate gândurile mele tot către el se îndreaptă.

Situaţia fără scăpare în care se afla Magwitch ne îngrozea atât de tare încât nu puteam s-o pomenim mai desluşit.

— Dragul meu prieten, zise Herbert, dă-mi voie ca apropiata noastră despărţire, căci este foarte apropiată, să-mi fie scuza pentru faptul că te voi mai sâcâi şi eu acuma. Te-ai gândit la viitorul tău?

— Nu, căci mi-e teamă să mă gândesc la orice fel de viitor.

— Dar nu trebuie să-l dai uitării pe-al tău. Pe cuvânt, dragul meu, scumpul meu Handel, nu trebuie să-l dai uitării. Mi-ar plăcea să arunci o privire acum asupra sa, măcar cât te pot ajuta cu vreo câteva cuvinte prieteneşti.

— Bine, zisei eu.

— În noua filială a firmei noastre, Handel, am avea nevoie de un...

Înţelesei că ocolea, din delicateţe, numele slujbei, aşa că îi şoptii:

— Un funcţionar.

— Un funcţionar. Şi sper că nu va fi cu neputinţă să avanseze (aşa cum i s-a întâmplat şi unui funcţionar pe care îl cunoşti tu) şi să devină partener. Aşadar, Handel... pe scurt, dragul meu prieten, vrei să vii la mine?

Era ceva nespus de fermecător, de prietenesc şi de îmbietor în felul în care rostise propunerea, după cuvintele „Aşadar, Handel", care păruseră începutul grav al unui discurs de rău augur, schimbând imediat tonul, întinzându-mi mâna sa cinstită şi vorbindu-mi ca unui coleg de şcoală.

— Clara şi cu mine am vorbit şi-am răsvorbit despre acest lucru, continuă Herbert, iar ea m-a rugat chiar azi, cu lacrimi în ochi, să-ţi spun că, dacă vrei să locuieşti împreună cu noi, când vom fi noi acolo, ea va face tot ce îi va sta în putinţă să te simţi fericit şi să-l convingă pe prietenul soţului său că este şi prietenul ei. Am duce-o atât de bine împreună, Handel!

Le-am mulţumit din tot sufletul, dar am spus că, deocamdată, nu eram sigur că mă voi putea alătura afacerii lui, cum avusese bunătatea să-mi propună. În primul rând, pentru că mintea mea era prea ocupată cu altele acum, ca să fiu în stare să judec bine această propunere. În al doilea rând, pentru că... Da! În al doilea rând, pentru că mai exista o nelămurire, n-aş fi putut spune care anume, în gândurile mele — şi care va ieşi curând la iveală, la sfârşitul acestei mici povestiri.

— Dar dacă tu crezi, Herbert, sau dacă poţi, fără să păgubeşti cu nimic afacerea ta, să laşi întrebarea deschisă încă puţin timp...

— Oricât de mult! strigă Herbert. Şase luni, un an!

— Nu atât de mult, zisei eu. Două sau trei luni, cel mult.

Herbert era în culmea fericirii când ne-am strâns mâinile, pecetluind această înţelegere, şi-mi zise că acum avea curajul să-mi dea de veste că va trebui să plece chiar la sfârşitul săptămânii.

— Şi Clara? întrebai eu.

— Draga de ea, răspunse Herbert, va rămâne credincioasă lângă tatăl ei, cât va mai trăi, deşi n-o s-o mai ducă mult. Doamna Whimple mi-a mărturisit că, fără nici o îndoială, e pe ducă.

— Nu vreau să par lipsit de inimă, zisei eu, dar nici c-ar putea face altceva mai bun decât să moară.

— Din păcate, trebuie să recunosc că aşa este, zise şi Herbert. După aceea, o să mă întorc s-o iau şi pe draga de ea, iar scumpa de ea şi cu mine vom merge liniştiţi la prima biserică. Ţine minte! Micuţa mea dragă nu provine din nici o familie nobilă, dragul meu Handel, nu s-a uitat niciodată în cartea roşie şi habar n-are cine a fost bunicul ei. Ce noroc pe mine!

În aceeaşi săptămână, sâmbătă, mi-am luat rămas-bun de la Herbert — plin de speranţe luminoase, dar abătut şi mâhnit că trebuia să mă părăsească —, în vreme ce el se aşezase deja într-unul dintre poştalioanele care mergeau spre port. Apoi, am intrat într-o cafenea, ca să-i scriu Clarei un bilet, spunându-i că Herbert a plecat şi că îi trimite toată dragostea lui, după care m-am întors în casa mea singuratică — dacă merita numele de casă, pentru că, acum, nu mai era o casă pentru mine, iar alt cămin nu mai aveam pe nicăieri.

Pe scări, mă întâlnii cu Wemmick, care tocmai cobora, după ce îşi tocise degeaba încheieturile degetelor în uşa mea. Nu-l mai văzusem singur de la dezastruosul deznodământ al încercării noastre de fugă. Iar acum venise, în calitate de persoană particulară, să-mi spună

câteva cuvinte privitoare la eşec.

— Răposatul Compeyson, zise Wemmick, a ghicit, puţin câte puţin, mai bine de jumătate din afacerea care se judecă acum. Eu am aflat ce-am aflat din spusele unora dintre oamenii săi, intraţi într-o încurcătură (unii dintre oamenii săi intră mereu în câte o încurcătură). Am stat cu urechile ciulite, prefăcându-mă că n-aud, până ce am aflat că era plecat din Londra şi atunci m-am gândit că ar fi momentul potrivit să faceţi încercarea. Abia acum am început să bănuiesc că şi acest zvon făcea parte din planul lui de om foarte inteligent, obişnuit să-şi înşele propriile unelte. Nu mă învinuieşti pentru asta, sper, domnule Pip? Crede-mă, am încercat din toată inima să te ajut.

— Sunt sigur de asta, Wemmick, la fel de sigur cum eşti dumneata însuţi, şi îţi mulţumesc din suflet pentru interesul şi prietenia arătate.

— Îţi mulţumesc, îţi mulţumesc. Este o treabă murdară, zise Wemmick, scărpinându-se în cap, şi te asigur că n-am mai fost de mult atât de întors pe dos. Când mă gândesc la câtă proprietate portabilă s-a pierdut, Dumnezeule!

— Iar eu mă gândesc, Wemmick, la sărmanul posesor al proprietăţii.

— Da, desigur, zise Wemmick. Bineînţeles că nimeni nu ţi-ar putea reproşa că-ţi pare rău de el, şi aş pune chiar eu la bătaie o bancnotă de cinci lire pentru a-l scoate de acolo. Dar eu mă gândesc la următorul lucru. Răposatul Compeyson era dinainte înştiinţat de întoarcerea omului şi, fiind atât de înverşunat să-i ceară socoteală, cred că oricum n-ar fi putut fi salvat. În schimb, proprietatea portabilă ar fi putut fi salvată, cu siguranţă. Asta este deosebirea între proprietate şi posesorul său, înţelegi?

Îl invitai pe Wemmick să urce până la mine şi să bea un pahar de grog, înainte să pornească spre Walworth. El primi invitaţia. În timp ce-şi sorbea mica sa porţie de băutură, mă întrebă, fără nici o introducere, după ce păruse să se perpelească o vreme:

— Ce-ai zice dacă aş vrea să-mi iau liber luni, domnule Pip?

— Oh, bănuiesc că n-ai mai făcut aşa ceva de douăsprezece luni încoace!

— Mai bine zis, de doisprezece ani încoace, zise Wemmick. Da. O să-mi iau liber. Mai mult decât atât, o să te invit să facem împreună o plimbare.

Era cât pe-aci să mă scuz, socotindu-mă un tovarăş nesuferit în clipele acelea, când Wemmick mi-o luă înainte:

— Ştiu de făgăduiala făcută, zise el, şi că nu eşti în apele dumitale, domnule Pip. Dar aş socoti acest serviciu drept un gest nobil din partea dumitale. N-o să mergem prea mult şi n-o să pornim foarte de dimineaţă. Să zicem că ar putea să-ţi răpească (socotind şi gustarea de dimineaţă din timpul plimbării) patru ceasuri, de la opt la douăsprezece. N-ai putea să-ţi calci pe inimă şi să vii?

Făcuse atât de multe pentru mine, nu o dată, încât ceea ce îmi cerea acum însemna foarte puţin. I-am spus că puteam să vin şi că voi veni sigur, iar el s-a arătat atât de încântat de consimţământul meu, încât m-am simţit şi eu mulţumit. La stăruinţa sa, i-am făgăduit să-l caut la castel, luni dimineţa, la ora opt şi jumătate şi, cu acestea, ne-am despărţit.

Punctual la întâlnire, sunai la poarta castelului, luni dimineaţa, şi Wemmick însuşi îmi ieşi în întâmpinare. Ceea ce mă surprinse de la prima privire fu că părea mai ţeapăn ca de obicei şi purta o pălărie mai lustruită. Înăuntru ne aşteptau două pahare de rom cu lapte şi doi biscuiţi. Bătrânul pesemne se sculase cu noaptea în cap, căci, aruncând o privire în odaia lui, văzui că patul era gol.

După ce ne înviorarăm bând romul cu lapte şi mâncându-ne biscuiţii, odată încheiate aceste pregătiri, eram gata să ieşim la plimbare, dar nu mică mi-a fost mirarea să-l văd pe Wemmick că ia o undiţă şi o pune pe umăr.

— Ei, doar nu mergem la pescuit! zisei eu.

— Nu, răspunse Wemmick, dar îmi place să umblu cu o undiţă.

Mi-am zis în sinea mea că era o ciudăţenie, dar n-am dat glas acestui gând şi am pornit la drum. Ne îndreptarăm către Camberwell Green şi, când ajunserăm mai aproape, Wemmick spuse deodată:

— Hei! Uite-o biserică!

Nu era nimic surprinzător în acest lucru, dar, din nou, mă mirai foarte tare când el adăugă, de parcă îi venise în minte o idee strălucită:

— Hai să intrăm!

Am intrat, Wemmick lăsându-şi undiţa sub portal şi uitându-se bine de jur împrejur. Apoi, Wemmick îşi afundă mâna în buzunarele hainei şi scoase de acolo o bucată de hârtie.

— Hei! zise el. Uite-o pereche de mănuşi! Hai să le încercăm!

Cum mănuşile erau din piele de căprioară, albe, iar gura sa ca o cutie de scrisori era deschisă cât se poate, începui să am puternice bănuieli. Acestea mi se preschimbară în certitudini când îl zării pe tata-mare intrând pe o uşă laterală, însoţit de o doamnă.

— Hei! zise Wemmick. Uite-o pe domnişoara Skiffins! Hai să facem o nuntă!

Domnişoara discretă era înveşmântată în haine obişnuite, numai că acum tocmai se străduia să îşi înlocuiască mănuşile de piele verzi cu unele albe. De altfel, şi tata-mare se ocupa cu pregătirea unei jertfe asemănătoare pe altarul lui Hymeneu[37]. Bătrânul gentleman, totuşi, întâmpina mari dificultăţi în a-şi pune mănuşile, încât, până la urmă, Wemmick trebui să-l sprijine cu spatele de un pilastru, apoi să treacă în spatele stâlpului, proptindu-se în el, şi să înceapă să tragă de mănuşi, în vreme ce eu îl ţineam pe bătrân pe după mijloc, ca să poată

opune o rezistenţă deopotrivă mare şi nevătămătoare. Prin această ingenioasă stratagemă, mănuşile fură îmbrăcate perfect.

Când se iviră pastorul şi dascălul, ne aliniară pe toţi, în ordine, în faţa balustradei fatale. Credincios ideii sale de a face să pară că nimic din toate acestea nu fusese aranjat dinainte, îl auzii pe Wemmick zicând, ca pentru sine, în vreme ce scoase ceva din buzunarul jiletcii, mai înainte de începerea slujbei:

— Hei! Uite-un inel!

Eu jucai rolul de martor sau cavaler de onoare al mirelui, în vreme ce o fetiţă şchioapă, care deschidea uşile stranelor prin biserică şi purta o boneţică de copil mic pe cap, se prefăcu prietena de suflet a domnişoarei Skiffins. Răspunderea de a conduce mireasa la altar îi reveni bătrânului, care izbuti, fără să vrea, să-l supere pe pastor, ceea ce se întâmplă după cum vă voi spune. Când pastorul întrebă: „Cine i-o dă pe această femeie de nevastă acestui bărbat?", bătrânul gentleman, neavând nici o bănuială unde ajunsese ceremonia, rămase neclintit, zâmbind cu toată îngăduinţa la cele zece porunci. Atunci, pastorul întrebă din nou: „Cine i-o dă pe această femeie de nevastă acestui bărbat?" Bătrânul gentleman continuând să rămână în starea sa de neştiinţă venerabilă, mirele îi strigă, pe tonul său obişnuit: „Ei, tată-mare, doar ştii... Cine o dă?" La care bătrânul răspunse, cu mare vioiciune, înainte de a spune că el era acela: „Foarte bine, John, foarte bine, băiatule!" Iar pastorul făcu o pauză atât de sumbră după aceasta, încât pentru moment mă cuprinse îndoiala că în ziua aceea se va mai săvârşi căsătoria.

Totul se încheie cu bine şi, când ieşirăm din biserică, Wemmick ridică acoperământul cristelniţei, puse mănuşile înăuntru şi o acoperi la loc. Doamna Wemmick, mai grijulie faţă de viitor, îşi vârî mănuşile albe în buzunar şi îşi puse în loc mănuşile sale verzi.

— Şi acum, domnule Pip, zise Wemmick, punându-şi din nou, triumfător, undiţa pe umăr, ca la venire, dă-mi voie să te întreb dacă i-ar putea trece cuiva prin minte că acesta este un alai de nuntă?

La o cârciumioară drăguţă, aflată la vreo milă şi ceva pe dealul înverzit de dincolo de o pajişte, luarăm micul dejun. În salon se mai afla şi o masă de biliard, în cazul în care am fi dorit să ne destindem după ceremonie. Băgai de seamă cu plăcere că doamna Wemmick nu mai desprindea braţul domnului Wemmick când acesta i se încolăcea în jurul taliei, ci rămânea nemişcată, într-un scaun cu spătar înalt de lângă perete, ca un violoncel în cutia lui, şi îngăduia să fie îmbrăţişată, la fel cum ar fi îngăduit-o şi instrumentul muzical amintit.

Masa fu excelentă şi, dacă vreunul dintre convivi refuza ceva din cele puse pe masă, Wemmick zicea:

— Sunt prevăzute prin contract, să ştiţi, nu vă fie teamă să luaţi!

Am băut în cinstea tinerei perechi, am băut în cinstea bătrânului,

am băut în cinstea castelului, am salutat mireasa la plecare şi am încercat să fiu un tovarăş de petrecere cât mai plăcut cu putinţă.

Wemmick mă conduse până la uşă, unde ne strânserăm din nou mâinile şi îi urai numai bucurie.

— Mulţumesc! zise Wemmick, frecându-şi palmele. Ea se pricepe atât de bine la găini, cum nici n-ai idee! O să-ţi dau câteva ouă, ca să-ţi dai seama singur. Şi, domnule Pip!... mă chemă el înapoi, vorbindu-mi în şoaptă. Şi acesta este tot un sentiment de Walworth, dacă nu te superi.

— Înţeleg. De care nu trebuie să pomenesc în Little Britain, zisei eu.

Wemmick încuviinţă printr-un semn din cap.

— După cele ce ţi-au scăpat zilele trecute, ar fi mai bine ca domnul Jaggers să nu mai afle şi de asta. Ar putea crede că mi s-a moleşit creierul sau ceva de soiul ăsta.

37 În mitologia greacă, ocrotitor al castităţii şi al căsătoriei.

Capitolul LVI

Provis zăcu în închisoare, foarte bolnav, tot timpul scurs între punerea lui sub acuzaţie şi deschiderea sesiunii de judecată. Avea două coaste rupte, unul din plămâni îi fusese atins şi respira cu mare greutate şi cu dureri care creşteau pe fiecare zi. Din pricina rănilor sale, vorbea cu glas foarte scăzut, abia de-l auzeam, şi, de altfel, vorbea foarte puţin. Dar era întotdeauna dornic să mă asculte, iar aceasta deveni cea mai de seamă misiune a vieţii mele: să-i vorbesc şi să-i citesc ceea ce ştiam că are voie să audă.

Fiind mult prea bolnav ca să poată rămâne în închisoarea comună, fu mutat, încă de a doua zi, la infirmerie. Aceasta mi-a dat prilejul să fiu mai des împreună cu el decât ar fi fost posibil în alte condiţii. Dacă n-ar fi fost bolnav, ar fi fost pus în lanţuri, căci era privit ca un înrăit într-ale evadării şi altor blestemăţii.

Deşi îl vedeam în fiecare zi, vizitele erau scurte, şi, din pricina orelor lungi de despărţire, puteam să-i văd pe chip chiar şi cea mai mică schimbare care se petrecea în starea sănătăţii sale. Nu-mi amintesc să fi găsit vreodată o schimbare în bine. Se topea văzând cu ochii din clipa în care uşa închisorii se închisese pentru totdeauna în urma lui şi era tot mai slăbit şi mai bolnav.

Supunerea şi resemnarea pe care le arăta erau cele ale unui om la capătul puterilor. Uneori, din ţinuta sa ori din cele vreo două şoapte pe care le scăpa, îmi dădeam seama că a chibzuit îndelung asupra întrebării dacă, în împrejurări mai puţin rele, n-ar fi fost şi el un om mai bun. Dar niciodată nu şi-a găsit vreo scuză pentru faptele sale folosind acest argument, şi nici n-a încercat să-şi înfăţişeze trecutul altfel decât fusese.

Se întâmpla, mai bine zis, s-a întâmplat de două sau trei ori, când mă aflam şi eu de faţă, ca una dintre persoanele însărcinate să-l păzească să pomenească faima sa de individ primejdios. Atunci, zâmbea şi îşi întorcea ochii spre mine cu o privire plină de încredere, ca şi cum era convins că văzusem la el un început de îndreptare, încă de când eram copil. Pentru toate celelalte, se arăta spăşit şi plin de remuşcare şi nu l-am auzit niciodată plângându-se de felul în care era tratat.

Când sosi vremea deschiderii sesiunii de judecată, domnul Jaggers ceru o amânare a susţinerii procesului până la următoarea sesiune. Fireşte că o făcuse din convingerea că acuzatul nu avea să mai trăiască până atunci, dar cererea îi fu refuzată. Procesul începu printre primele şi, când Magwitch fu adus în banca acuzaţilor, fu aşezat pe un scaun. Nu se ridică nici o împotrivire ca eu să vin lângă boxă şi, peste balustradă, să-l ţin de mâna pe care mi-o întindea.

Judecata fu foarte scurtă şi limpede. Toate lucrurile care se puteau spune în apărarea lui fură spuse — cum dobândise gust pentru muncă şi cum prosperase prin mijloace cinstite şi onorabile. Însă nimic nu putu ştirbi faptul că se întorsese din exil şi că se afla acolo, în prezenţa judecătorului şi a juraţilor. Era cu neputinţă să-l judeci pentru aceasta şi să nu-l găseşti vinovat.

La vremea aceea, era obiceiul (după cum am aflat din cumplita mea experienţă la sesiunea aceea) să se dedice o zi încheierii procesului, înainte de a se rosti sentinţa, şi să se pună la cale un final de efect când această sentinţă era de condamnare la moarte. Dacă nu ar fi tabloul de neşters pe care amintirea mea mi-l aduce şi astăzi înaintea ochilor, cu greu mi-ar veni să cred, chiar şi acum, când scriu aceste rânduri, că am văzut treizeci şi doi de acuzaţi, bărbaţi şi femei, aduşi în faţa judecătorului pentru a-şi primi toţi odată sentinţa. Printre cei treizeci şi doi se afla şi Magwitch, singurul aşezat, ca să poată să respire îndeajuns cât să mai păstreze un strop de viaţă în el.

Întreaga scenă îmi revine acum în minte în culorile vii ale acelei clipe, încât văd şi picăturile ploii de aprilie, rămase pe ferestrele curţii, sclipind în razele soarelui primăvăratic. Stăteam şi de data aceasta dincolo de boxă, într-un colţ, ţinând mâna lui Magwitch în mâna mea. Îngrămădiţi ca într-un ţarc, cei treizeci şi doi de bărbaţi şi femei stăteau în boxa acuzaţilor, unii semeţi, alţii copleşiţi de groază, unii suspinând şi plângând, acoperindu-şi obrazul, alţii privind posomorâţi în jur. Se auziseră câteva ţipete dinspre femeile condamnate, care fuseseră chemate la ordine, şi apoi se lăsase tăcerea. Şerifii, împopoţonaţi cu colane, cu buchete de flori şi alte zorzoane oficiale monstruoase, aprozii, portăreii şi o galerie plină de spectatori — un public de teatru considerabil — priveau cu atenţie cum cei treizeci şi doi de acuzaţi şi judecătorul erau puşi faţă în faţă. Apoi, judecătorul începu să le vorbească. Printre nefericitele făpturi dinaintea lui, cărora ţinea în mod deosebit să li se adreseze, exista un bărbat care încă din copilărie încălcase legea, care, după repetate detenţii şi pedepse, fusese, în cele din urmă, condamnat la exil pentru mulţi ani şi care, în urma unor fapte deosebit de violente şi de îndrăzneţe, evadase şi fusese condamnat din nou la deportare pe viaţă. Acest nelegiuit păruse, o vreme, că se căieşte de greşelile lui, cât fusese departe de locurile vechilor sale fapte rele, şi dusese un trai liniştit şi cinstit. Dar, într-un moment nenorocit, cedând apucăturilor şi patimilor care îl făcuseră atât de multă vreme o pacoste pentru societate, îşi părăsise locul de odihnă şi căinţă şi se întorsese în ţara unde fusese proscris. Fiind dat în vileag, reuşise pentru o vreme să le scape agenţilor de poliţie, deşi, în cele din urmă, fusese prins în clipa în care voia să fugă, şi atunci le

opusese rezistenţă şi pricinuise — el ştia mai bine dacă dinadins sau

în orbirea neruşinării sale — moartea denunţătorului său, care îi cunoştea întreaga istorie. Pedeapsa prevăzută pentru întoarcerea sa în ţara de unde fusese surghiunit fiind moartea, iar cazul lui prezentând circumstanţe agravante, trebuia să se pregătească de moarte.

Soarele pătrundea înăuntru prin fereastra largă a tribunalului, trecând prin strălucitorii picuri de ploaie de pe geam, şi desena un con de lumină între cei treizeci şi doi de acuzaţi şi judecător, unindu-i pe toţi laolaltă şi amintindu-le, poate, câtorva dintre spectatori că şi acuzaţii şi judecătorul vor ajunge deopotrivă la Judecata de Apoi, în faţa Judecătorului care e atotştiutor şi care nu poate greşi. Ridicându-se pentru o clipă, ca o pată distinctă în calea razei de lumină, condamnatul spuse:

— Domnule judecător, eu mi-am primit deja condamnarea de la Atotputernicul, dar mă înclin în faţa sentinţei dumneavoastră.

Şi se aşeză la loc.

Se iscă o rumoare, apoi judecătorul continuă cu ceea ce mai avea de spus şi celorlalţi. După ce au fost cu toţii condamnaţi oficial, ieşiră — unii avură nevoie să fie sprijiniţi, alţii păşiră agale, cu priviri neîmblânzite, bravând, câţiva făcură semne din cap către galerie, vreo doi sau trei îşi strânseră mâinile, iar restul ieşiră mestecând în gură fire de iarbă, pe care le smulseseră din ghivecele plantelor din sală. Magwitch ieşi cel din urmă, pentru că trebuia să fie ajutat să se scoale din scaunul său şi pentru că mergea foarte încet. Îmi ţinuse mânile strâns, în timp ce se scurseseră din boxă toţi ceilalţi şi în timp ce publicul se ridicase în picioare (aranjându-şi hainele, ca şi cum ar fi fost la biserică sau mai ştiu eu unde), arătând cu mâna, în jos, ba pe nelegiuitul acela, ba pe celălalt, de cele mai multe ori pe Magwitch şi pe mine.

Îmi doream şi mă rugam fierbinte să moară înainte ca procesul-verbal al grefierului să fie încheiat, dar, îngrozit că agonia nu i se va sfârşi până atunci, am început să scriu, chiar în noaptea aceea, o petiţie către ministrul de interne, povestindu-i cum îl cunoscusem pe Magwitch şi cum se întorsese în ţară de dragul meu. Am scris-o cât am putut de pătimaş şi de înduioşător, iar după ce am terminat-o şi am trimis-o m-am apucat să scriu şi alte petiţii către oameni cu puteri asemănătoare, alegându-i pe cei care speram să fie cei mai îndurători; ba chiar am întocmit una şi pentru Coroană. Câteva zile şi câteva nopţi după ce îşi primise sentinţa, nu m-am mai odihnit deloc, doar mai aţipeam din când în când pe scaun, fiind adâncit în scrierea acestor petiţii. Iar după ce le trimiteam, nu mă mai puteam dezlipi de locurile în care ajungeau, căci mi se părea că ar avea mai mulţi sorţi de izbândă dacă rămâneam în apropierea lor. În această stare de agitaţie nebunească şi fierbere a minţii, cutreieram străzile în fiecare seară, întrebându-mă pe la care dintre birouri şi case îmi depusesem

petiţiile. Până şi în ziua de azi, într-o seară prăfuită şi rece de primăvară, străzile obositoare din vestul Londrei, cu şirurile lor de case severe şi bine zăvorâte şi cu lungile lor rânduri de felinare, mi se par foarte triste, căci îmi amintesc de timpurile acelea.

Vizitele zilnice pe care i le mai puteam face se scurtaseră şi acum era păzit cu străşnicie. Văzând sau închipuindu-mi că eram bănuit că i-aş fi putut aduce otravă, am cerut să fiu percheziţionat înainte să mă aşez lângă patul său şi i-am spus ofiţerului care se afla mereu acolo că sunt gata să fac orice ca să-l conving de sinceritatea gândurilor mele. Nimeni nu se purta aspru cu Magwitch sau cu mine. Gardianul mă înştiinţa, în fiecare zi, că Magwitch se simţea mai rău decât în ajun, iar ceilalţi deţinuţi din odaie, şi cei vreo câţiva deţinuţi care îngrijeau de bolnavi ca infirmieri (răufăcători, dar dând dovadă de sentimente nobile, slavă Domnului!) îmi spuneau acelaşi lucru.

Pe măsură ce zilele treceau, îl vedeam rămânând din ce în ce mai des nemişcat, cu privirea goală aţintită în tavanul alb, cu chipul lipsit de orice expresie, până când vreun cuvânt de al meu îi lumina obrazul, pentru o clipă, dar apoi aluneca din nou în

letargie. Uneori nu era în stare să vorbească deloc sau aproape deloc şi, atunci, îmi răspundea apăsându-mi uşor mâna, iar eu ajunsesem să înţeleg foarte bine acest limbaj.

Numărul de zile scurse se ridicase la zece, când descoperii la el o schimbare cum nu mai văzusem. Ochii îi erau îndreptaţi către uşă şi se însufleţiră când intrai eu.

— Dragul meu băiat, zise el, când mă aşezai lângă patul său. Mă temeam că o să întârzii. Dar ştiam eu că nu e cu putinţă.

— N-am întârziat, zisei eu. Am aşteptat la poartă să se facă ora.

— Întotdeauna aştepţi la poartă, nu-i aşa, băiete dragă?

— Da. Ca să nu pierd nici o clipă.

— Mulţumesc, dragul meu băiat, mulţumesc. Dumnezeu să te binecuvânteze! Nu m-ai părăsit niciodată, dragul meu băiat!

Îi strânsei mâinile amuţit, căci nu puteam să uit că odată voisem să-l părăsesc.

— Şi, mai presus de toate, zise el, ai fost mult mai aproape de mine de când viaţa mi s-a întunecat, decât în vremea când îmi strălucea soarele. Ăsta-i lucrul cel mai bun din toate!

Stătea întins pe spate, răsuflând cu mare greutate. Orice ar fi făcut şi oricât de drag i-aş fi fost, lumina i se stingea de pe faţă încetul cu încetul, şi un văl i se aşternea peste ochii goi aţintiţi în tavanul alb.

— Astăzi suferi foarte tare?

— Nu mă plâng de nimic, dragă băiete.

— Tu niciodată nu te plângi.

Îşi rostise ultimele cuvinte. Zâmbi, iar eu înţelesei, din felul în care îmi strânse mâna, că voia s-o ridic şi să i-o aşez pe piept. Îmi ţinui

mâna acolo, iar el zâmbi din nou şi mi-o acoperi cu mâinile sale.

Timpul vizitei se încheiase, iar noi încă mai stăteam aşa. Dar, uitându-mă în jur, îl descoperii lângă mine pe guvernatorul închisorii, care îmi şopti:

— Poţi să mai rămâi.

Îi mulţumii cu recunoştinţă şi îl întrebai:

— Aş putea să-i mai spun ceva, poate încă mă mai aude?

Guvernatorul se trase câţiva paşi mai înapoi şi îi făcu semn gardianului să iasă. Mişcarea aceasta, deşi se petrecuse fără zgomot, retrase vălul de pe ochii goi aţintiţi în tavanul alb, care îndreptară o privire plină de dragoste către mine.

— Dragă Magwitch, trebuie să-ţi mai spun ceva, acum, la sfârşit. Înţelegi ce îţi spun?

O apăsare uşoară pe mâna mea.

— Ai avut cândva o fetiţă pe care ai iubit-o şi ai pierdut-o.

O apăsare mai puternică pe mâna mea.

— A trăit şi a găsit nişte prieteni puternici. Trăieşte şi acum. Este o adevărată *lady* şi este foarte frumoasă. Iar eu o iubesc!

Cu o ultimă sforţare firavă, care n-ar fi reuşit dacă n-aş fi fost pregătit şi nu l-aş fi ajutat, îmi ridică mâna la buzele sale. Apoi, o duse din nou pe piept şi-o apăsă uşor, odihnindu-şi mâinile sale deasupra. Privirea goală aţintită în tavanul alb îşi recăpătă strălucirea o clipă, dar apoi pieri, şi capul îi căzu liniştit în piept.

Amintindu-mi atunci de ceea ce citisem împreună, m-am gândit la cei doi oameni care au intrat în templu să se roage, şi mi-am dat seama că nu ştiam alte cuvinte mai potrivite de rostit la căpătâiul său decât: „O, Doamne, îndură-Te de el, păcătosul!”

Capitolul LVII

Acum, fiindcă rămăsesem singur şi de capul meu, l-am înştiinţat pe proprietar că vreau să părăsesc apartamentul din Temple de îndată ce-mi va îngădui contractul meu de închiriere şi că, între timp, aş vrea să-l subînchiriez. Numaidecât am pus afişe în ferestre, căci aveam multe datorii şi atât de puţini bani, încât situaţia mea începuse să mă îngrijoreze cu-adevărat. Mai bine zis, m-ar fi îngrijorat, dacă aş fi avut destulă energie şi putere să reuşesc să văd limpede orice adevăr în afară de acela că eram foarte bolnav. Încordarea nemăsurată în care trăisem în ultima vreme mă făcuse în stare să-mi amân boala, dar nu să scap de ea. Ştiam că acum mă înhăţase, aşa că uitasem de celelalte, ba chiar nici de boală nu-mi mai păsa.

O zi sau două, am zăcut întins pe canapea sau pe podea — oriunde se nimerea, fiindcă mi se întâmpla să leşin —, cu capul greu şi cu dureri în toate oasele, fără nici un gând, fără nici o putere. Apoi veni o noapte care mi se păru nesfârşită, plină de nelinişte şi groază. Dimineaţa, când am încercat să mă ridic în capul oaselor în pat şi să mă gândesc la visele avute, am văzut că nu puteam să fac nici o mişcare.

Dacă într-adevăr am coborât până în Garden Court în puterea nopţii, bâjbâind după barca despre care credeam că se află acolo; dacă de vreo două sau trei ori m-am deşteptat, îngrozit, descoperindu-mă pe scară, fără să-mi dau seama cum mă dădusem jos din pat; dacă m-am trezit aprinzând lampa, urmărit de gândul că Magwitch urca pe scară şi că lămpile erau stinse; dacă m-am simţit nespus de hărţuit, tot auzind vorbele fără şir, râsetele şi gemetele cuiva şi dacă am avut bănuiala că eu însumi scoteam acele sunete; dacă într-un colţ al camerei vedeam un cuptor de fierărie închis, în timp ce o voce îmi striga fără încetare că domnişoara Havisham se mistuia înăuntru — tuturor acestor lucruri încercam să le dau de cap şi să le găsesc o oarecare ordine în mintea mea, dimineaţa, stând în pat. Dar aburii unui cuptor de var veneau să se aşeze între mine şi ele, amestecându-le iarăşi, până când, printre aceşti aburi am văzut, în cele din urmă, doi oameni uitându-se la mine.

— Ce vreţi? întrebai eu, tresărind. Nu vă cunosc!

— Ei, bine, domnule, răspunse unul dintre ei, aplecându-se spre mine şi atingându-mă pe umăr, aceasta este o chestiune pe care o vom rezolva curând, aş zice eu. Sunteţi arestat.

— Cât de mare este datoria?

— O sută douăzeci şi trei de lire, cincisprezece şilingi şi şase pence. Factura bijutierului, cred.

— Ce-i de făcut?

— Ar fi mai bine să veniţi la mine, zise omul. Ţin o pensiune foarte convenabilă.

Am făcut câteva strădanii să mă scol şi să mă îmbrac. Când mi-am dat din nou seama de prezenţa lor, stăteau ceva mai departe de pat, uitându-se la mine. Eu încă eram întins în pat.

— Vedeţi şi dumneavoastră care-i situaţia, zisei eu. Aş veni cu dumneavoastră, dacă aş putea, dar nu sunt în stare. Dacă mă luaţi de aici, cred că o să mor pe drum.

Pesemne mi-au răspuns, ori m-au contrazis asupra acestui punct, ori m-au încurajat să cred că, de fapt, mi-era mai bine decât mi-aş fi închipuit. Dar câtă vreme amintirea mea despre ei atârnă doar de acest firav fir de păr, nu ştiu ce au făcut până la urmă, în afară de faptul că s-au abţinut să mă ia pe sus.

Apoi, ştiu că am avut febră şi că am scăpat de ea, că am suferit cumplit, că adeseori îmi pierdeam cunoştinţa, că timpul mi se părea nesfârşit, că mi se întâmpla să confund existenţe închipuite cu viaţa mea; că eram ba o cărămidă din peretele casei, şi mă rugam să fiu luată din locul acela ameţitor în care mă aşezaseră zidarii, ba o osie de oţel a unei maşinării uriaşe, care duduia şi se învârtea deasupra unei prăpastii şi, cu toate acestea, eu mă rugam să opresc maşinăria şi, cu o lovitură de ciocan, să înlătur piesa aceea pe care o reprezentam eu în ea — că am străbătut toate aceste trepte ale bolii, ştiu atât din faptele pe care mi le-am amintit mai târziu, cât şi din cele pe care le înţelegeam, într-o oarecare măsură, chiar în timp ce se petreceau. De asemenea, ştiu, tot de atunci, că uneori mă luptam cu oameni în carne şi oase, fiind sigur că erau nişte ucigaşi, dar că îmi dădeam deodată seama că, de fapt, îmi voiau binele şi, atunci, mă prăbuşeam sleit de puteri în braţele lor şi le îngăduiam să mă aşeze în pat. Însă, mai presus de toate, ştiu că toate aceste persoane — care, când îmi era foarte rău, se înfăţişau cu chipul schimonosit — tindeau să se arate mai devreme sau mai târziu sub chipul şi asemănarea lui Joe.

După ce am depăşit cel mai greu moment al bolii mele, am început să bag de seamă că, în vreme ce toate celelalte simptome trecuseră, acesta din urmă nu voia să treacă. Oricine venea lângă mine încă mai lua chipul lui Joe. Deschideam ochii noaptea, şi pe cine vedeam în jilţul de lângă pat? Pe Joe. Deschideam ochii ziua, şi pe cine vedeam pe bancheta de lângă fereastră, fumându-şi pipa în cadrul umbrit al ferestrei deschise? Tot pe Joe. Ceream ceva de băut să mă răcoresc, şi mâna cui îmi dădea cana? Mâna dragă a lui Joe. Mă cufundam din nou în perne, după ce beam, şi faţa cui se apleca asupra mea, atât de plină de speranţă şi de dragoste? Faţa lui Joe.

În cele din urmă, într-o zi, mi-am făcut curaj şi am întrebat:

— Joe?

Şi glasul drag, cel dintotdeauna, cel de acasă, îmi răspunse:

— După cât se pare, da, bătrâne.

— Oh, Joe, îmi rupi inima! Priveşte-mă supărat! Bate-mă, Joe! Spune-mi că am fost nerecunoscător! Nu fi atât de bun cu mine!

Căci Joe îşi culcase capul pe pernă, lângă mine, şi îşi trecuse braţul pe după gâtul meu, bucuros că îl recunoscusem.

— Ştii bine, dragul meu Pip, bătrâne, zise Joe, că tu şi cu mine am fost întotdeauna prieteni. Iar când vei fi destul de sănătos ca să ieşim la o plimbare... ce de mai şotii!

După care Joe se retrase lângă fereastră, cu spatele la mine, ştergându-şi lacrimile. Cum marea mea slăbiciune mă împiedică să mă ridic şi să mă duc la el, rămăsei întins acolo, şoptind plin de căinţă:

— O, Dumnezeule, binecuvântează-l! Binecuvântează-l, Doamne, pe creştinul acesta atât de bun!

Ochii lui Joe erau roşii, când îl descoperii din nou lângă mine, dar eu îi strângeam mâna şi amândoi eram foarte fericiţi.

— De când, dragă Joe?

— Vrei să spui, Pip, de când eşti bolnav, dragă prietene?

— Da, Joe.

— Este sfârşitul lunii mai, Pip. Mâine este întâi iunie.

— Şi tu ai fost aici tot timpul ăsta, dragă Joe?

— Cam aşa ceva, bătrâne. Căci, după cum i-am zis şi lui Biddy, când am primit vestea că eşti bolnav, printr-o scrisoare pe care ne-a adus-o poştaşul, care mai înainte a fost burlac, dar care acum s-a însurat, deşi e tare prost plătit pentru cât umblă el şi pentru câte pingele îşi toceşte, dar nu-şi face griji cu sănătatea, iar însurătoarea era cea mai mare dorinţă a inimii lui...

— E aşa de bine să te aud, Joe! Dar te întrerup ca să-mi spui ce i-ai zis lui Biddy.

— Ceea ce i-am zis a fost cam aşa, spuse Joe, că, de vreme ce s-ar putea să te afli printre străini şi de vreme ce noi doi am fost întotdeauna prieteni, o vizită într-un astfel de moment poate că nu s-ar fi dovedit... *in-ac-cep-ta-bob-blă*. Cât despre Biddy, cuvintele ei au fost: „Du-te la el, nu mai pierde nici o clipă!” Acestea, zise Joe, reluând, cu aerul său gânditor, acestea au fost cuvintele lui Biddy. „Du-te la el, a zis Biddy, nu mai pierde nici o clipă!” Pe scurt, adăugă Joe, după un moment de matură chibzuinţă, nu greşesc cu mult dacă îţi spun că acestea au fost cuvintele acelei tinere femei: „fără să mai pierzi nici măcar o clipă!”.

Aici, Joe îşi curmă brusc povestirea, şi-mi dădu de veste că trebuia să-mi vorbească puţin, iar eu trebuia să mănânc puţin şi des, la ore regulate, chiar dacă aveam sau nu poftă de mâncare, şi să mă supun la tot ceea ce-mi cerea el să fac. Aşadar, i-am sărutat mâna şi am stat liniştit, în vreme ce el se apucase să ticluiască un bilet pentru Biddy, prin care îi transmitea toată dragostea mea.

De bună seamă, Biddy îl învăţase pe Joe să scrie. Cum stăteam în pat, uitându-mă la el, în starea mea de slăbiciune, mă podidiră din nou lacrimile de bucurie, văzând mândria cu care se apucase să-şi scrie misiva. Patul meu, văduvit de draperii, fusese mutat cu mine cu tot în salon, aceasta fiind cea mai aerisită şi cea mai largă odaie, din care fusese luat şi covorul şi care era ţinută întotdeauna curată şi bine primenită, fie noapte, fie zi. La măsuţa mea de scris, împinsă într-un colţ şi încărcată cu sticluţe, Joe şedea acum în faţa operei sale. Mai întâi, îşi alese o pană din suportul de pene, de parcă ar fi căutat într-o ladă cu unelte, şi îşi suflecă mânecile de parcă s-ar fi pregătit să mânuiască o rangă de fier sau un baros. Trebuia negreşit să se sprijine zdravăn de masă cu cotul stâng şi să-şi ducă piciorul drept mult înapoi, înainte de a începe, iar când începu, pictă atât de încet fiecare trăsătură de sus în jos, de-ai fi jurat că avea pe puţin şase picioare lungime, în vreme ce, la fiecare trăsătură de jos în sus, îi puteam auzi pana împroşcând cerneală din belşug. Nu prea ştia locul în care se afla călimara, înşelându-se tot timpul şi înmuind mereu pana în aer, după care arăta de-a dreptul mulţumit de rezultat. Din când în când, se poticnea în vreo capcană ortografică, dar, una peste alta, o scoase la capăt într-adevăr cu bine. După ce îşi iscăli numele şi îşi mută, cu ajutorul celor două degete arătătoare, o pată de cerneală de pe hârtie în creştetul capului, se ridică şi se învârti în jurul mesei, cercetându-şi opera din diverse unghiuri, cu o nemărginită mulţumire.

Ca să nu-l încurc pe Joe vorbindu-i prea mult, deşi aş fi fost în stare să vorbesc mult, îmi amânai întrebările despre domnişoara Havisham până a doua zi. Când îl întrebai dacă s-a însănătoşit, Joe clătină din cap.

— A murit, Joe?

— Păi, vezi tu, bătrâne, zise Joe, pe un ton de mustrare şi încercând să ajungă la răspuns în paşi mici. N-aş merge chiar până-ntr-acolo încât să spun aşa ceva, căci nu e floare la ureche să spui aşa ceva. Dar ea nu mai este...

— În viaţă, Joe?

— Asta se apropie mai mult de felul în care este, zise Joe. Nu mai este în viaţă.

— A zăcut mult, Joe?

— După ce te-ai îmbolnăvit tu, a zăcut o vreme pe care tu ai putea-o numi — dacă ţi s-ar cere asta — o săptămână, zise Joe, încă hotărât să nu mă obosească şi să-mi răspundă la orice întrebare luând-o pe departe.

— Dragă Joe, ştii ce s-a întâmplat cu averea ei?

— Ei, bine, bătrâne, zise Joe, din cât se pare, a lăsat-o prin testament, în cea mai mare parte, vreau să spun că i-a lăsat-o domnişoarei Estella. Dar a adăugat un mic *co-di-dic-cil*, cu mâna ei, cu

o zi sau două înainte de accident, lăsându-i patru mii de lire gheaţă domnului Matthew Pocket. Şi de ce, poate te întrebi tu, la urma urmei, Pip, i-a lăsat aceste patru mii de lire gheaţă? „Din pricina celor raportate de Pip despre numitul Matthew.” Mi-a zis Biddy că întocmai aşa era scris, întări Joe, repetând formula testamentară de parcă i-ar fi făcut o nespusă plăcere: „raportate despre numitul Matthew”. Patru mii de lire gheaţă, Pip!

N-am descoperit niciodată la ce anume se gândea Joe când hotărâse temperatura celor patru mii de lire, dar asta părea să le crească valoarea în ochii lui, căci repeta cu o desfătare vădită că erau gheaţă.

Această veste mă bucură mult, căci pecetluia cumva singurul lucru bun pe care-l făcusem. L-am întrebat pe Joe dacă auzise că vreuna dintre celelalte rude a moştenit ceva.

— Domnişoara Sarah, zise Joe, are douăzeci şi cinci de lire pe an, ca să-şi cumpere hapuri, din pricină că suferă cu bila. Domnişoara Georgiana are numai douăzeci de lire, plătibile o dată. Doamna... cum le zice animalelor acelora sălbatice cu cocoaşe, bătrâne?

— Cămile? zisei eu, întrebându-mă de ce oare o fi vrând să ştie.

Joe dădu din cap.

— Doamna Cămile — din care eu înţelesei deodată că se referea la Camilla — are cinci lire, ca să cumpere nişte lumânări şi să-şi poată veni în fire când se trezeşte noaptea.

Aceste amănunte grăitoare erau de-ajuns ca să primesc cu cea mai mare încredere informaţiile lui Joe.

— Şi acum, zise Joe, parcă nu eşti destul de întremat, bătrâne, ca să poţi să mai înghiţi încă un calup de veşti pe ziua de azi. Bătrânu’ Orlick a spart casa cuiva.

— A cui? întrebai eu.

— Nu că merita, recunosc, dar purtările lui îl făcuseră prea lăudăros, zise Joe în chip de scuză. Totuşi, casa unui englez este castelul său, iar castelele nu trebuie sparte, lăsând la o parte împrejurarea că este război. Şi oricâte metehne ar fi avut, era un adevărat negustor de grâne şi seminţe.

— Casa lui Pumblechook a fost spartă?

— Întocmai, Pip, zise Joe. Şi i-au luat sertarul de bani de la tejghea, i-au luat casa de bani, i-au băut vinul, i-au mâncat proviziile, l-au pălmuit peste obraji, l-au tras de nas, l-au legat de stâlpul patului, i-au tras o mamă de bătaie, i-au astupat gura cu seminţe de flori, ca să-l împiedice să strige. Dar el l-a recunoscut pe Orlick, aşa că Orlick este acum în închisoarea ţinutului.

Prin astfel de destăinuiri, ajunseserăm să vorbim fără oprelişti. Îmi refăceam greu forţele, însă deveneam, încet, dar sigur, mai puţin nevolnic, iar Joe stătea tot timpul pe lângă mine şi mi se părea că sunt din nou micul Pip.

Din pricină că îngrijirile drăgăstoase ale lui Joe se potriveau atât de bine nevoilor mele, eram ca un copil în mâinile lui. Se aşeza şi îmi vorbea ca pe vremuri, destăinuindu-se cu simplitatea de demult şi în felul lui ocrotitor pe care-l ştiam atât de bine, aşa că eram pe jumătate convins că toată viaţa mea de după zilele petrecute în vechea noastră bucătărie nu fusese decât una dintre tulburările minţii pe care mi le dăduse febra ce-mi trecuse. Făcea totul pentru mine, mai puţin curăţenie — pentru aceasta tocmise o femeie foarte cumsecade, după ce o dăduse afară pe spălătoreasă din prima zi în care sosise.

— Căci, crede-mă pe cuvânt, Pip, îmi spunea el adesea, ca să îi iert libertatea luată, am găsit-o sfredelind salteaua patului liber, ca pe un butoi de bere, şi trăgând penele într-un coş, ca să le vândă. Şi l-ar fi sfredelit şi pe al tău, după aceea, şi ar fi tras penele cu tine întins deasupra, şi apoi ţi-ar fi cărat şi cărbunii, treptat, în castronul de supă şi în bolurile de salată, apoi şi vinul şi rachiul în cizmele tale.

Aşteptam amândoi ziua în care aveam să ies la o plimbare, aşa cum aşteptaserăm, odinioară, ziua în care aveam să intru ucenic. Iar când ziua aceea veni şi o trăsură deschisă fu adusă în Lane, Joe mă înfofoli, mă luă în braţe, mă duse până jos şi mă aşeză în trăsură, de parcă încă mai eram făptura mică şi neajutorată asupra căreia el îşi revărsase din belşug, cândva, comorile sufletului său mare.

Apoi, Joe se urcă alături de mine şi pornirăm la drum amândoi prin ţinut, pe unde bogatele roade ale verii se arătau deja în pomi şi în iarbă şi mireasmele dulcegi îmbălsămau tot văzduhul. S-a întâmplat ca ziua aceea să fie o duminică şi, când mă uitai la minunăţiile naturii din jurul meu, mirându-mă de cât putuseră să crească şi să se schimbe, cât de mult se înfoiaseră măruntele flori de câmp, şi câtă vigoare prinseseră glasurile păsărilor, zi după zi şi noapte după noapte, sub soare şi sub stele, în vreme ce bietul de mine zăcusem arzând şi zvârcolindu-mă în patul meu, simpla amintire a fierbinţelii şi a chinurilor îmi curmă deodată toată pacea. Însă, când auzii clopotele de duminică şi privii mai bine în jur la toată frumuseţea aceea desfăşurată cât vedeam cu ochii, simţii că nu eram destul de recunoscător — că eram încă prea slăbit ca să simt recunoştinţă — şi îmi sprijinii capul de umărul lui Joe, cum făceam odinioară, când mă ducea la târg sau mai ştiu eu unde, şi totul mi se părea prea mult pentru simţurile mele plăpânde.

După un timp, liniştea îmi coborî din nou în suflet şi stăturăm iarăşi de vorbă ca pe vremuri, întinşi pe iarbă, la vechiul fort. Joe nu se schimbase deloc. Era şi acum întocmai cum fusese pe atunci în ochii mei, la fel de credincios, la fel de drept.

Când am ajuns din nou înapoi, după ce mă ridicase şi mă purtase în braţe — cu atâta uşurinţă! — de-a lungul curţii şi în sus, pe scări, îmi veni în minte acea zi de Crăciun, plină de întâmplări, când mă dusese

în cârcă prin mlaştină. Totuşi, încă nu făcuserăm nici o aluzie la schimbarea norocului meu, nici nu ştiam cât aflase el din povestea vieţii mele din ultimul timp. Acum, mă îndoiam atât de tare de mine şi aveam atât de multă încredere în el, încât nu mă puteam hotărî dacă să aduc sau nu vorba despre aceasta, câtă vreme el n-o făcuse.

— Ai auzit, Joe, îl întrebai eu în seara aceea, după o matură chibzuinţă, în vreme ce el îşi fuma pipa la fereastră, cine era binefăcătorul meu?

— Am auzit, răspunse Joe, că nu era domnişoara Havisham, bătrâne.

— Şi ai auzit cine era, de fapt, Joe?

— Ei! Am auzit că ar fi fost un om care îl trimisese pe acel om care ţi-a dăruit bancnotele la „Luntraşii voioşi”, Pip.

— Aşa a fost.

— Nemaipomenit! zise Joe, cu o voce cât se poate de calmă.

— Ai auzit că a murit, Joe? îl întrebai deodată, cu din ce în ce mai puţin curaj.

— Care din ei? Cel care a trimis bancnotele, Pip?

— Da.

— Cred, zise Joe, după ce medită îndelung uitându-se pierdut la tocul ferestrei, că am auzit spunându-se că aşa şi pe dincolo şi că i s-ar fi întâmplat ceva de felul acesta.

— Ai auzit ceva despre viaţa lui, Joe?

— Nimic deosebit, Pip.

— Dacă ai vrea să asculţi, Joe... începui eu, dar el se ridică şi veni să se aşeze pe canapea, lângă mine.

— Uite ce e, bătrâne, zise Joe, aplecându-se deasupra mea. Întotdeauna cei mai buni prieteni, nu aşa suntem, Pip?

Mă ruşinai să-i răspund.

— Prea bine, atunci, zise Joe, de parcă i-aş fi răspuns. E în regulă, ne-am înţeles! Şi atunci, de ce să deschizi un subiect, bătrâne, care între noi doi n-ar avea nici un rost? Doi prieteni ca noi au de vorbit despre destule lucruri, fără a le mai pomeni şi pe cele care n-au nici un rost. Doamne! Numai gândeşte-te la biata soră-ta şi la izbucnirile ei de mânie! Nu-ţi mai duci aminte de „scărmănătoare”?

— Ba chiar îmi amintesc prea bine, Joe.

— Uite ce e, bătrâne, zise Joe. Am făcut tot ce am putut ca să vă ţin pe tine şi pe „scărmănătoare” departe unul de celălalt, însă putinţa mea nu a fost mereu pe măsura voinţei. Căci, dacă biata soră-ta îşi punea în minte să se dezlănţuie asupra ta, mereu mi s-a părut c-ar fi ieşit mai rău, zise Joe, argumentând în felul care îi era atât de drag, dacă m-aş fi pus de-a curmezişul în calea ei, nu pentru că s-ar fi dezlănţuit la fel şi asupra mea, ci pentru că s-ar fi dezlănţuit asupra ta şi mai şi. Am băgat de seamă acest lucru. Nu faptul că este înşfăcat de

favoriţi, nici că este scuturat o dată sau de două ori — lucru la care soră-ta se pricepea de minune! — îl împinge pe un bărbat să stea deoparte şi să nu scape un copil de pedeapsă. Dar, când copilul acela este scărmănat şi mai tare tocmai din pricina trasului aceluia de favoriţi sau a scuturatului aceluia, atunci bărbatul fireşte că se opreşte şi se întreabă, în sinea lui: „Unde e binele în ceea ce vrei să faci? Recunosc că văd răul — zice omul —, dar nu văd binele. Aşadar, te poftesc pe dumneata, domnule, să-mi arăţi binele!”

— Zice omul? făcui eu întrebător, căci Joe mă aştepta să vorbesc.

— Zice omul, încuviinţă Joe. Are dreptate omul acela?

— Dragă Joe, el întotdeauna are dreptate.

— Ei, bine, bătrâne, zise Joe, atunci mă sprijin pe vorbele tale. Dacă el are întotdeauna dreptate (deşi, una peste alta, mai curând greşeşte), atunci are dreptate şi când spune aşa: Presupunând că vreodată ai păstrat vreo mică problemă numai pentru tine, pe când erai copil, atunci ai păstrat-o mai ales pentru că ştiai că putinţa lui J. Gargery de a te ţine departe de „scărmănătoare” nu era pe măsura voinţei sale. Aşadar, să nu ne mai gândim la acest lucru şi să nu mai vorbim despre treburi care n-au nici un rost între doi prieteni ca noi. Biddy a avut mult de furcă cu mine înainte să plec (căci sunt îngrozitor de tare de cap), ca să mă facă să văd lucrurile în această lumină şi, văzându-le în această lumină, să pun şi eu umărul. Acestea amândouă, zise Joe, de-a dreptul încântat de înlănţuirea logică a spuselor sale, fiind astfel împlinite, acum iată ce îţi spune un prieten adevărat. Şi anume: Nu trebuie să te osteneşti peste măsură în această privinţă, ci trebuie să mănânci la cină, să-ţi bei vinul cu apă şi să te duci la culcare.

Delicateţea cu care Joe încheie această discuţie, tactul blând şi bunătatea cu care Biddy — ghicindu-mă atât de repede cu înţelepciunea sa de femeie — îl pregătise pe Joe pentru aceasta făcură asupra mea o adâncă impresie. Dar nu puteam să înţeleg dacă Joe ştia cât de sărac eram şi cum se risipiseră marile mele speranţe până la una, ca păcla de pe mlaştinile de la noi în faţa soarelui.

Şi mai era un lucru pe care nu l-am putut înţelege la Joe, când a început să mi se arate, dar pe care, curând, l-am priceput cu amărăciune. Şi anume că, pe măsură ce eu îmi recăpătam puterile şi mă însănătoşeam, Joe devenea tot mai reţinut faţă de mine. Cât fusesem foarte slăbit şi depinsesem în întregime de el, dragul meu prieten îşi reluase tonul său de odinioară, mă numea, ca pe vremuri, „dragă Pip”, „Pip, bătrâne”, „Pip, prietene”, vorbe care erau acum o muzică plăcută pentru urechile mele. Şi eu mă reîntorsesem, de asemenea, la purtarea mea de pe vremuri, fericit şi mulţumit că mi-o îngăduia. Însă, pe nesimţite, deşi eu mă agăţam de toate acestea, Joe începu să slăbească strânsoarea lui şi, oricât de mirat am fost, în primele momente, să văd această schimbare, am început curând să

înţeleg că pricina era în mine şi că vina îmi aparţinea pe de-a-ntregul.

Ah! Oare nu-i dădusem lui Joe nici un prilej să se îndoiască de statornicia sentimentelor mele şi să creadă că, dacă voi ajunge din nou bogat, o să mă arăt rece faţă de el şi o să-l îndepărtez? Oare nu-i dădusem inimii curate a lui Joe nici un prilej să simtă, că, pe măsură ce îmi recăpătam puterile, înrâurirea lui asupra mea va fi mai slabă şi că mai bine o slăbea el din vreme şi mă lăsa să plec, mai înainte de a mă smulge eu singur?

A treia sau a patra oară când ieşirăm la plimbare pe jos, în parcul din Temple, sprijinindu-mă de braţul lui Joe, văzui limpede la el această schimbare. După ce stăturăm aşezaţi la soare, care ardea cu putere şi orbitor, uitându-ne la fluviu, eu îmi încercai norocul să-i spun, când ne ridicarăm:

— Vezi, Joe? Pot să merg chiar foarte bine. Acuma o să-ţi arăt că mă întorc neajutat, pe picioarele mele.

— Nu trebuie să te osteneşti prea tare, Pip, zise Joe. Dar voi fi fericit să te văd în stare s-o faci, domnule.

Acest cuvânt din urmă mă îndureră, dar cum era să îl cert pentru aceasta? N-am mers mai mult decât până la poarta parcului, unde mă prefăcui că eram mai slab decât crezusem, cerându-i lui Joe să-mi dea braţul. Joe mi-l dădu, dar era gânditor.

Şi eu, la rândul meu, eram gânditor, căci, cuprins de remuşcări, nu reuşeam să aflu cum să opresc această schimbare treptată la Joe. N-o să încerc să ascund faptul că îmi era ruşine să-i spun ce se întâmplase şi unde ajunsesem, dar sper că motivul meu nu era chiar lipsit de înţelepciune. Joe ar fi vrut să mă scoată la liman ajutându-mă cu agoniseala sa, ştiam, dar mai ştiam şi că nu se cuvenea să mă ajute şi că nu trebuia să-i îngădui s-o facă.

A fost o seară îngândurată pentru amândoi. Dar, înainte să ne ducem la culcare, mă hotărâsem să aştept până a doua zi, a doua zi fiind duminică, şi, de luni, să încep să mă port altfel. Luni dimineaţă aveam să-i vorbesc lui Joe despre această schimbare, să las deoparte orice urmă de reţinere, să-i spun fără ocolişuri ce gândeam (acel „în al doilea rând” la care nu mai ajunsesem) şi de ce nu mă hotărâsem să mă duc la Herbert şi, astfel, aveam să-i câştig încrederea lui Joe pentru totdeauna. Pe măsură ce gândurile mi se limpezeau, şi ale lui Joe păreau să facă la fel şi crezui că, prin simpatie, şi el ajunsese la o hotărâre.

Am petrecut o duminică liniştită şi am ieşit cu trăsura în afara oraşului, plimbându-ne apoi pe jos, pe câmp.

— Mă simt recunoscător că am fost bolnav, Joe, zisei eu.

— Dragul meu Pip, bătrâne, aproape că ţi-ai revenit de tot, domnule.

— Au fost zile de neuitat pentru mine, Joe.

— La fel şi pentru mine, domnule, răspunse Joe.

— Am petrecut acest timp împreună, Joe, şi n-am să-l pot uita. Au mai fost cândva nişte zile, ştiu, de care o vreme am uitat. Dar n-am să le uit niciodată pe acestea.

— Pip, zise Joe, părând grăbit şi tulburat, a fost un timp de şotii. Şi, dragă domnule, ce a fost între noi a fost.

Seara, când mă dusei la culcare, Joe veni în odaia mea, cum făcuse tot timpul convalescenţei mele. Mă întrebă dacă eram sigur că mă simt la fel de bine ca de dimineaţă.

— Da, dragă Joe, la fel.

— Şi te simţi din ce în ce mai în puteri, bătrâne?

— Da, dragă Joe, cu siguranţă.

Joe îmi aşeză mai bine pătura pe umăr, cu mâna lui mare şi bună, şi zise, cu un glas care mi se păru înăbuşit:

— Noapte bună!

Când m-am trezit în zori, odihnit şi întremat, eram hotărât să-i spun totul lui Joe, fără întârziere. Aveam să-i vorbesc în timpul gustării. Aveam să mă îmbrac imediat şi să mă duc la el în odaie, ca să-i fac o surpriză, căci era prima zi în care mă sculasem devreme.

Intrai la el în cameră, dar nu era acolo. Nu numai că nu era el acolo, dar nici geamantanul său nu mai era.

Dădui fuga, atunci, la masa pe care era gustarea de dimineaţă şi găsii o scrisoare. Conţinea doar aceste cuvinte:

Nedorind să deranjez am plecat pentru că tu eşti iar sănătos dragă Pip şi o s-o duci mai bine fără Jo.

P.S. Întotdeauna cei mai buni prieteni.

Împăturită în scrisoare era o chitanţă de plată a tuturor datoriilor şi cheltuielilor pentru care fusesem arestat. Până atunci îmi spusesem că poate creditorul meu şi-a încetat ori şi-a amânat acţiunile, aşteptând să mă însănătoşesc pe deplin. Nu-mi trecuse o clipă prin minte că Joe plătise tot. Dar Joe plătise, iar chitanţa era pe numele lui.

Ce-mi mai rămânea de făcut acum, decât să mă duc după el, la draga şi vechea fierărie, şi să-i vorbesc deschis, să-i mărturisesc remuşcările şi să-mi eliberez mintea şi sufletul de acel „în al doilea rând", care începuse prin a pluti nedesluşit printre gândurile mele şi care se închegase într-o hotărâre trainică?

Hotărârea era să mă duc la Biddy, să-i arăt cât de umil şi de plin de căinţă mă întorceam înapoi, să-i spun cum am pierdut tot ce visasem odată să am, să-i amintesc de discuţiile noastre pline de încredere din vremurile fericite de demult. Apoi, voiam să-i spun: „Biddy, cred că odinioară mă plăceai mult, când inima mea rătăcitoare, chiar dacă se îndepărta de tine, s-a simţit mai liniştită şi mai bine lângă tine decât s-a mai simţit vreodată de atunci. Dacă mă mai poţi plăcea măcar pe jumătate din cât m-ai plăcut odinioară, dacă mă poţi accepta cu toate

greşelile şi dezamăgirile de pe capul meu, dacă mă poţi primi înapoi ca pe un copil iertat (şi într-adevăr îmi pare rău, Biddy, şi am la fel de multă nevoie de o voce mângâietoare şi de o mână duioasă ca un copil), sper că sunt ceva mai demn de tine decât am fost — nu cu mult, doar puţin. Şi, Biddy, te las pe tine să spui dacă e mai bine să muncesc la fierărie cu Joe, dacă trebuie să-mi caut o altă îndeletnicire aici, în ţară, sau dacă trebuie să plecăm împreună, într-un loc îndepărtat, unde încă mă aşteaptă o situaţie pe care am refuzat-o, când mi s-a oferit, şi pe care n-o voi primi până ce nu voi afla răspunsul tău. Şi acum, dragă Biddy, dacă poţi să-mi spui că mă vei însoţi oriunde în lume, cu siguranţă vei face lumea mai bună pentru mine şi din mine un om mai bun pentru ea, iar eu o să mă străduiesc, din toate puterile mele, să fac din ea o lume mai bună pentru tine.”

Aceasta era hotărârea mea. După încă trei zile de convalescenţă, m-am dus în orăşelul meu, ca să-mi pun planul în aplicare. Şi ce s-a ales de el este tot ce-mi mai rămâne de povestit.

Capitolul LVIII

Vestea despre năruirea deplină a situaţiei mele de seamă se răspândise până în orăşelul meu şi în vecinătăţi înainte de a ajunge eu acolo. Am descoperit că „Mistreţul albastru” deţinea informaţia şi am descoperit că aceasta produsese o mare schimbare în purtările celor de la han. Dacă ţinuse să-mi câştige părerea bună despre el, cu o călduroasă sârguinţă, atunci când intrasem în posesia averii, „Mistreţul albastru” se arătă din cale-afară de rece în această privinţă acum, când eram lipsit de avere.

Ajunsei seara, foarte obosit de călătoria pe care o mai făcusem de atâtea ori cu uşurinţă. „Mistreţul”nu-mi putu oferi dormitorul pe care îl închiriam de obicei, fiindcă era deja dat (cuiva pe care îl aşteptau mari speranţe, probabil) şi nu-mi putu ceda decât un adăpost foarte umil, printre porumbeii şi trăsurile poştei din fundul curţii. Dar am adormit curând în acea vizuină, de parcă ar fi fost cea mai primitoare odaie pe care „Mistreţul” mi-ar fi putut-o oferi, iar visele mele fură aproape la fel de frumoase ca în cel mai frumos dintre dormitoare.

Dis-de-dimineaţă, în timp ce mi se pregătea gustarea, mă plimbai puţin în jurul Casei Satis. Văzui nişte afişe tipărite, prinse de poartă şi de marginile covoarelor scoase la aerisit pe fereastră, care anunţau scoaterea la licitaţie a mobilelor şi a celorlalte lucruri, săptămâna următoare. Casa însăşi avea să fie vândută, ca material de construcţie vechi, şi dărâmată. Pe fabrica de bere era scris cu litere de o şchioapă, pictate cu var, „Lotul 1”, iar pe acea aripă a casei care fusese atât de multă vreme ţinută închisă scria „Lotul 2”. Şi celelalte părţi ale clădirii fuseseră marcate ca loturi, iar iedera fusese smulsă pentru a face loc inscripţiilor, mare parte din ea zăcând acum pe jos, în praf, deja ofilită. Făcând câţiva paşi înăuntru, pe poarta deschisă, şi privind în jurul meu cu aerul stingherit al unui străin care n-are nici o treabă în acel loc, zării un agent al evaluatorului de bunuri puse în vânzare, mergând printre butoaie şi numărându-le cu voce tare pentru un alt funcţionar, care le înregistra într-un catalog, ţinând condeiul în mână şi folosind drept pupitru scaunul cu rotile pe care îl împinsesem de atâtea ori cântând *Bătrânul Clem*.

Când mă întorsei să-mi iau gustarea de dimineaţă în salonul de la „Mistreţul”, îl găsii pe domnul Pumblechook stând de vorbă cu hangiul. Domnul Pumblechook (care încă nu-şi venise în fire, se părea, după recenta păţanie nocturnă suferită) mă aştepta şi mi se adresă în termenii următori:

— Tinere, îmi pare rău să văd că ai căzut atât de jos. Dar la ce altceva ne-am fi putut aştepta? La ce altceva ne-am fi putut aştepta?

Îşi întinse mâna spre mine, cu un măreţ aer iertător, iar eu, fiind

prea doborât de boală ca să mă mai cert cu el, i-o acceptai.

— William, zise domnul Pumblechook către chelner, adu o brioşă pe masă! Aici am ajuns! Aici am ajuns!

Mă aşezai încruntat la masă. Domnul Pumblechook rămase în picioare lângă mine şi-mi turnă ceai — mai înainte să întind mâna după ceainic — cu aerul unui binefăcător hotărât să-mi rămână credincios până la capăt.

— William, zise domnul Pumblechook mâhnit, adu sare la masă! În vremurile fericite, îmi zise el mie, mi se pare că puneai şi zahăr, nu? Puneai şi lapte? Puneai. Zahăr şi lapte. William, adu nişte salată!

— Mulţumesc, zisei eu scurt, dar nu-mi place salata.

— Nu mănânci salată, răspunse domnul Pumblechook, oftând şi dând din cap de mai multe ori, de parcă s-ar fi aşteptat la aşa ceva şi de parcă tocmai din aceasta mi se trăsese căderea. Sigur! Roadele simple ale pământului. Nu. Nu mai e nevoie să aduci, William!

Îmi văzui mai departe de micul meu dejun, iar domnul Pumblechook continuă să stea pe lângă mine, holbându-şi ochii de peşte şi pufnind zgomotos pe nări, cum făcea dintotdeauna.

— Ceva mai mult decât piele şi os! cugetă domnul Pumblechook cu voce tare. Şi, cu toate acestea, când a plecat de aici (cu binecuvântarea mea, aş putea spune) şi i-am întins dinainte umilele mele bucate, ca albina, era dolofan ca o piersică!

Aceste cuvinte îmi reamintiră de uluitoarea deosebire dintre felul slugarnic în care îmi întindea mâna, când de-abia aflasem de averea care mă aştepta, întrebând mereu „Aş putea să...?" şi îndurarea făţişă cu care adineauri tocmai îşi fluturase în faţa mea cele cinci degete grase.

— Ha! continuă el, întinzându-mi pâinea şi untul. Şi acum, te duci la Joseph?

— Pentru numele lui Dumnezeu, zisei eu, izbucnind în pofida voinţei mele, ce-ţi pasă dumitale unde mă duc? Lasă ceainicul în pace!

Fu cea mai proastă cale pe care puteam apuca, căci îi oferi lui Pumblechook prilejul pe care îl pândea.

— Da, tinere, zise el, dând drumul mânerului vasului în chestiune, trăgându-se cu un pas sau doi mai departe de masă şi vorbind pentru a fi auzit de hangiul şi de chelnerul din prag. Voi lăsa ceainicul în pace! Ai dreptate, tinere. De data asta, ai dreptate. Uit de mine când arăt o asemenea grijă pentru gustarea dumitale de dimineaţă, când vreau ca trupul dumitale, sleit de puteri ca urmare a exceselor, să fie înviorat prin sănătoasa hrană a strămoşilor dumitale. Şi, cu toate acestea, zise Pumblechook, întorcându-se către hangiu şi chelner şi arătând spre mine cu braţul întins, iată-l pe cel cu care întotdeauna m-am jucat în zilele fericitei sale pruncii! Să nu-mi spuneţi că nu se poate să fie acesta, căci eu vă spun că el este!

Un murmur stăpânit dinspre cei doi îi răspunse. Chelnerul părea adânc mişcat.

— Acesta este, zise Pumblechook, cel cu care m-am plimbat în trăsurica mea. Acesta este cel pe care l-am văzut crescut pe palme. Acesta este cel pentru a cărui soră eu eram unchi prin căsătorie, numele ei fiind Georgiana Maria, ca al mamei sale. Să tăgăduiască asta, dacă poate!

Chelnerul părea sigur că n-am să pot tăgădui şi că aceasta dădea o întorsătură tristă întregii poveşti.

— Tinere, zise Pumblechook, înşurubându-şi capul către mine, cu gestul lui obişnuit, te duci la Joseph. Ce-mi pasă mie, mă întrebi, unde te duci? Îţi spun eu, domnule, că te duci la Joseph.

Chelnerul tuşi, de parcă mă invita, cu modestie, să trec peste asta, fără să încerc să mă împotrivesc zadarnic.

— Acum, zise Pumblechook, continuând cu acel foarte enervant aer al unuia care apără cauza virtuţii şi care este absolut convingător şi decisiv. O să-ţi zic eu ce să-i spui lui Joseph. Iată, sunt aici de faţă preanobilul stăpân al „Mistreţului", cunoscut şi respectat în acest oraş, şi William, al cărui nume după tată este Potkins, dacă nu mă înşel.

— Nu vă înşelaţi, domnule, zise William.

— În prezenţa lor, urmă Pumblechook, o să-ţi zic eu, tinere, ce să-i spui lui Joseph. Să-i spui: „Joseph, l-am văzut astăzi pe cel dintâi binefăcător al meu şi întemeietorul norocului meu în viaţă. N-o să ţi-l mai numesc cu vreun alt nume, Joseph, căci aşa le place oamenilor să-l numească prin oraş, şi eu l-am văzut pe acel om."

— Jur că nu-l văd aici, zisei eu.

— Poţi să-i spui şi asta, replică Pumblechook. Poţi să-i spui că aşa ai spus şi până şi Joseph se va arăta uimit!

— Aici chiar te înşeli asupra lui, zisei eu. Ştiu eu mai bine.

— Să-i spui aşa, turui Pumblechook mai departe, „Joseph, l-am văzut pe acel om, iar acel om nu-ţi poartă pică şi nu-mi poartă pică nici mie. El îţi cunoaşte firea, Joseph, şi îţi cunoaşte bine neghiobia şi prostia. El îmi ştie şi mie firea, Joseph, şi îmi ştie şi lipsa de recunoştinţă. Da, Joseph, să-i spui — aici Pumblechook clătină din cap şi dădu din mână către mine —, el îmi cunoaşte lipsa recunoştinţei omeneşti fireşti. El o cunoaşte, Joseph, ca nimeni altul. Tu n-o cunoşti, Joseph, fiindcă nu ai putinţa s-o cunoşti, dar acel om o are!"

Măgar flecar cum ştiam că e, mă năucea de-a dreptul cu îndrăzneala cu care îmi vorbea.

— Să-i spui dumneata: „Joseph, m-a rugat să-ţi aduc următorul mesaj. Şi anume că el vede, în faptul că am ajuns rău, mâna Providenţei. El a ştiut că este mâna ei de cum a văzut-o, Joseph, şi a văzut-o limpede. A văzut-o scriind aceste cuvinte, Joseph: *Răsplata ingratitudinii faţă de cel dintâi binefăcător şi întemeietorul norocului*. Dar

omul acela a spus că nu regretă ceea ce a făcut, Joseph. Nicidecum. A fost un lucru drept că a făcut-o, a fost nobil din partea lui că a făcut-o, a fost un gest binevoitor că a făcut-o şi ar mai face-o o dată la fel."

— Mare păcat, zisei eu dispreţuitor, când terminai de mâncat după atâtea întreruperi, că omul acela n-a spus ce anume a făcut şi ar mai face o dată la fel.

— Preanobile stăpân al „Mistreţului", se întoarse Pumblechook către hangiul şi chelnerul din uşă, şi dumneata, William! N-am nimic împotrivă să pomeniţi prin oraş, în sus şi în jos, dacă aşa veţi dori, că a fost un lucru drept că am făcut-o, că a fost nobil din partea mea că am făcut-o, că a fost un gest binevoitor că am făcut-o şi că aş mai face o dată la fel.

Cu aceste cuvinte, şarlatanul fără pereche dădu pompos mâna cu amândoi şi părăsi hanul, lăsându-mă mai mult uluit decât încântat de virtuţile acelui nelimpezit „ce" făcut de el. La scurt timp după el, părăsii şi eu hanul şi, pe când coboram strada principală, îl văzui cuvântând (fără îndoială despre acelaşi lucru) în uşa prăvăliei sale, în faţa unui grup de persoane alese care mă onorară cu priviri duşmănoase când trecui prin dreptul lor, pe cealaltă parte a drumului.

Dar aceasta nu făcu decât să-mi sporească plăcerea de a mă întoarce la Biddy şi la Joe, a căror nesfârşită îngăduinţă mi se părea că străluceşte încă şi mai puternic, dacă aşa ceva era cu putinţă, prin contrast cu acest escroc neruşinat. Mă îndreptam către casa lor încet, căci încă mă simţeam slăbit, dar cu senzaţia din ce în ce mai desluşită că, pe măsură ce mă apropiam de ei, mi se lua o povară de pe suflet şi lăsam aroganţa şi prefăcătoria din ce în ce mai departe în urmă.

Era o zi minunată de iunie. Cerul era senin, ciocârliile pluteau în zbor în înalturi, deasupra lanurilor verzi, şi mi se părea că întreg colţul acela de ţară era cu mult mai frumos şi mai tihnit decât îl văzusem eu vreodată. Multe vise dulci — despre viaţa pe care o voi duce aici şi despre schimbarea în bine a firii mele, când voi avea un spirit călăuzitor alături de mine, de ale cărui credinţă simplă şi înţelepciune curată şi prietenoasă mă convinsesem — îmi făcură drumul parcă mai scurt şi treziră în mine un fior de duioşie. Inima îmi era uşoară acum, că mă întorceam, căci după atâtea schimbări care se petrecuseră în viaţa mea mă simţeam ca unul care îşi târa anevoie acasă picioarele desculţe, după o peregrinare care durase ani de-a rândul.

Nu văzusem niciodată clădirea şcolii unde era Biddy învăţătoare, dar uliţa lăturalnică prin care intrai în sat, ca să nu stârnesc curiozitatea, mă făcu să trec chiar prin faţa ei. Mă simţii dezamăgit să aflu că era zi de vacanţă — nici un copil nu era prin preajmă, iar casa lui Biddy era închisă. Mă bucurase gândul s-o găsesc prinsă în treburile ei zilnice şi să apar pe neaşteptate, dar speranţa îmi fu

zădărnicită.

Însă fierăria nu era departe şi m-am îndreptat către ea, pe la umbra plăcută a teilor, ciulind urechea să prind bătăile ciocanului. Multă vreme după ce-ar fi trebuit să le aud şi mult după ce mi se păru că le aud, dar nu fu decât o părere, domni o linişte deplină. Când mă oprii să ascult mai atent, teii erau la locul lor, la fel şi rugii şi castanii, ale căror frunze foşniră ca un cântec, dar bătaia ciocanului lui Joe lipsea din glasul vântului de vară.

Aproape speriat, fără să ştiu de ce, să dau cu ochii de fierărie, o văzui, în cele din urmă şi descoperii că era încuiată. Nici o flacără în cuptor, nici o ploaie de scântei strălucitoare, nici un vuiet de foale, totul era pustiu şi nemişcat.

Însă casa nu era pustie, iar în salonaşul de musafiri părea să fie cineva, căci zării perdelele albe fluturând la fereastra deschisă şi înveselită cu flori. M-am îndreptat agale către ea, voind să arunc o privire furişă peste flori, când Joe şi Biddy apărură în faţa mea, ţinându-se de braţ.

La început, lui Biddy îi scăpă un ţipăt, de parcă ar fi văzut stafia mea, dar în clipa următoare era în braţele mele. Văzând-o, plânsei de emoţie, iar ea plânse la vederea mea; eu, pentru că arăta atât de proaspătă şi de drăguţă, iar ea, pentru că arătam atât de tras şi de palid la faţă.

— Oh, dragă Biddy, dar ce gătită eşti!

— Da, dragă Pip.

— Şi, Joe, ce gătit eşti şi tu!

— Da, dragul meu Pip, bătrâne.

M-am uitat lung la ei, de la unul la altul, şi atunci...

— E ziua nunţii mele! strigă Biddy, într-o izbucnire de fericire. M-am măritat cu Joe!

. . . . . .

Mă duseră în bucătărie, unde îmi culcai capul pe vechea masă de brad. Biddy îmi săruta mâna, iar pe umărul celălalt simţeam atingerea încurajatoare a lui Joe.

— ... că nu era destul de în putere, draga mea, ca să facă faţă veştii neaşteptate, zise Joe.

Iar Biddy răspunse:

— Ar fi trebuit să mă gândesc la asta, dragă Joe, dar eram prea fericită!

Erau amândoi atât de copleşiţi de bucurie şi de mândri că mă vedeau, atât de mişcaţi că venisem pe la ei, atât de încântaţi de faptul că se nimerise să vin tocmai în ziua aceea, ca să le întregesc fericirea!

Primul meu gând fu să-i mulţumesc fierbinte Cerului că nu-i suflasem niciodată vreun cuvânt lui Joe despre această ultimă speranţă a mea, acum zădărnicită. Şi cât de adesea, pe când se afla

lângă mine, în timpul bolii mele, nu-mi stătuse pe buze! Ar fi aflat-o negreşit, dacă ar mai fi rămas la mine măcar un ceas!

— Dragă Biddy, zisei eu, ai cel mai bun bărbat din toată lumea asta şi, dacă l-ai fi văzut cum a stat lângă patul meu, ai fi... Dar nu, nu l-ai fi putut iubi mai mult decât îl iubeşti.

— Nu, n-aş fi putut, într-adevăr, zise Biddy.

— Şi, dragă Joe, ai cea mai bună nevastă din toată lumea asta, şi o să te facă foarte-foarte fericit, aşa cum meriţi să fii, dragul, bunul şi nobilul meu Joe!

Joe se uită o clipă la mine, cu buze tremurânde, şi apoi îşi duse sincer mâneca la ochi.

— Joe şi Biddy, pentru că aţi fost la biserică astăzi şi sunteţi îngăduitori şi iubitori faţă de toată omenirea, primiţi umilele mele mulţumiri pentru tot ceea ce aţi făcut pentru mine, fiind răsplătiţi cu atâta nerecunoştinţă! Vă spun că vă voi părăsi în mai puţin de un ceas, căci voi pleca foarte curând în străinătate, şi că nu voi avea linişte până ce n-am să câştig prin munca mea banii cu care m-aţi scăpat de închisoare şi până ce n-am să vi-i trimit, dar să nu credeţi, dragă Joe şi dragă Biddy, că, dacă aş putea să vă dau înapoi de o mie de ori mai mult, aş socoti că pot şterge vreun sfanţ din datoria mea către voi!

Se arătară amândoi adânc mişcaţi de cuvintele mele şi mă rugară, într-un glas, să nu mai spun nimic.

— Bine, dar trebuie să mai spun. Dragă Joe, sper că vei avea copii pe care să-i iubeşti şi că în colţul acesta al căminului va mai sta într-o seară de iarnă vreun prichindel care o să-ţi aducă aminte de alt prichindel, care a plecat de aici pentru totdeauna. Să nu-i spui, Joe, că am fost nerecunoscător. Să nu-i spui, Biddy, că am fost lipsit de mărinimie şi nedrept. Spuneţi-i doar că v-am respectat pe amândoi pentru că aţi fost atât de buni şi de cinstiţi şi că, pentru că el este copilul vostru, am zis că este firesc să ajungă un om mult mai bun decât mine.

— Ba n-am să-i spun, zise Joe, din dosul mânecii, nimic de soiul ăsta, Pip. Nici Biddy n-o să-i spună. Nimeni, nimeni n-o să-i spună aşa ceva.

— Şi acum, deşi ştiu că aţi făcut-o deja în inimile voastre minunate, vă rog din suflet să-mi spuneţi amândoi că mă iertaţi! Vă rog, lăsaţi-mă să vă aud rostind aceste cuvinte, ca să pot duce amintirea sunetului lor cu mine, şi atunci o să fiu în stare să îmi închipui că aveţi încredere în mine şi că veţi gândi lucruri mai bune despre mine odată şi-odată!

— Oh, dragul meu prieten, Pip, bătrâne! zise Joe. Dumnezeu ştie că te iert, dacă e ceva pentru care să te iert!

— Amin! Dumnezeu ştie că te iert! se auzi Biddy, ca un ecou.

— Acum daţi-mi voie să mă duc până sus, să văd vechea mea odăiţă

şi să mă odihnesc acolo câteva clipe, singur. Iar după ce o să stau cu voi la masă, să veniţi cu mine, până la stâlpul indicator, dragă Joe şi Biddy, înainte să ne luăm rămas-bun!

Am vândut bruma de lucruri rămase şi-am pus deoparte tot ce am putut, pentru a mă înţelege cu creditorii — care mi-au acordat un răgaz generos ca să le dau toţi banii înapoi — şi am plecat din ţară, alăturându-mă lui Herbert. Cam într-o lună am părăsit Anglia, iar în vreo alte două luni eram agent la „Clarriker & Co.", şi după alte patru luni primeam cea dintâi sarcină pe cont propriu. Căci grinda tavanului care traversa salonul de la Mill Pond Bank a încetat să mai tremure sub tunetele şi fulgerele bătrânului Bill Barley şi acum era liniştită, aşa că Herbert plecase să se însoare cu domnişoara Clara, iar eu rămăsesem cu întreaga răspundere a filialei orientale, până ce aveau să se întoarcă amândoi.

Au trecut mai mulţi ani până să ajung partener la firmă. Dar am trăit fericit lângă Herbert şi soţia sa un trai modest şi mi-am plătit toate datoriile şi am corespondat mereu cu Biddy şi Joe. Abia când am devenit al treilea asociat al firmei, Clarriker m-a pârât lui Herbert, mărturisindu-i că taina parteneriatului lui Herbert îi împovărase destulă vreme cugetul, aşa că trebuia să i-o spună. Aşadar, i-a dezvăluit-o, iar Herbert a fost nespus de emoţionat şi de surprins, iar prietenia noastră n-a avut de suferit din pricina îndelungatei mele tăceri. Nu trebuie să las lumea să-şi închipuie că firma noastră era uriaşă sau că scoteam o grămadă de bani de pe urma ei. Nu făceam afaceri pe picior mare, dar ne bucuram de o reputaţie bună, munceam mult pentru câştigurile noastre şi ne descurcam mulţumitor. Datoram atât de mult sârguinţei voioase a săritorului Herbert, încât adeseori mă întrebam cum am putut vreodată să cred, în primele zile când ne întâlniserăm, că nu va fi în stare să reuşească în viaţă, până când într-o bună zi m-a luminat gândul că, pesemne, neputinţa aceasta n-a fost niciodată în el, ci în mine.

Capitolul LIX

Timp de unsprezece ani nu îi mai văzusem, cu ochii mei, pe Joe şi pe Biddy — deşi amândoi îmi răsăreau adesea înaintea ochilor minţii, în Orient — când, într-o seară de decembrie, la vreo oră sau două după ce se lăsase întunericul, mi-am aşezat uşor mâna pe clanţa vechii noastre bucătării. O apăsai atât de uşor, încât nu mă auzi nimeni, şi aruncai o privire înăuntru înainte să fiu văzut. Acolo, fumându-şi pipa în locul lui dintotdeauna, în faţa focului din bucătărie, la fel de sănătos şi de în putere ca întotdeauna, deşi puţin încărunţit, stătea Joe; iar dincolo de el, vârât într-un colţ şi apărat de piciorul lui Joe, aşezat pe vechiul meu scăunel şi uitându-se la foc... eram iarăşi eu!

— I-am pus numele Pip, de dragul tău, prietene, zise Joe încântat, când mă aşezai pe un alt scăunel, alături de copil (dar fără să-i ciufulesc părul), căci speram să semene puţin cu tine, când va mai creşte, şi credem că-ţi seamănă.

Şi eu credeam la fel, aşa că l-am luat la o plimbare a doua zi dimineaţa şi am stat de vorbă o grămadă, înţelegându-ne minunat unul cu altul. Şi l-am dus şi la cimitir, suindu-l pe o piatră de mormânt, iar el îmi arătă, de la înălţimea aceea, care piatră era dedicată memoriei lui „Philip Pirrip, răposat al acestei parohii, şi, de asemenea, Georgiana, soţia celui de mai sus".

— Biddy, zisei eu, când am ajuns să vorbesc cu ea, după masă, în timp ce fetiţa îi adormise în poală, va trebui să mi-l dai pe Pip într-una din zilele acestea sau să mi-l împrumuţi, cum vrei să-i spui.

— Nu, nu, zise Biddy cu blândeţe. Trebuie să te însori.

— Aşa îmi spun şi Clara şi Herbert, dar nu cred că o să mă însor vreodată, Biddy. M-am înrădăcinat atât de tare în casa lor, încât nu cred că se mai poate. Sunt deja un holtei bătrân înrăit.

Biddy se uită în jos, la copil, îi luă mânuţa şi o duse la buzele sale, apoi îşi puse mâna ei, de mamă şi de om bun, aceea cu care atinsese copilul, în mâna mea. Era ceva deosebit de grăitor în gestul şi în apăsarea uşoară a verighetei lui Biddy în palma mea.

— Dragă Pip, zise Biddy, eşti sigur că nu mai oftezi după ea?

— Oh, nu... Cred că nu, Biddy.

— Ia spune-mi, aşa, ca unui vechi prieten. Chiar ai uitat-o?

— Draga mea Biddy, n-am uitat nimic din lucrurile care au avut o mare însemnătate în viaţa mea şi prea puţine dintre cele care au avut o mai mică însemnătate. Dar visul acesta sărman, cum obişnuiam să-l numesc odinioară, mi-a trecut, Biddy, mi-a trecut cu totul!

Cu toate acestea, am ştiut, din clipa în care am rostit aceste cuvinte, că, în taină, voiam să mai văd o dată în seara aceea, singur, locul unde fusese vechea casă, de dragul ei. Da, de dragul Estellei.

Auzisem că dusese o viaţă foarte nefericită, că se despărţise de soţ, care se purtase cu ea foarte crud şi devenise chiar faimos pentru amestecul de trufie, avariţie, brutalitate şi grosolănie din firea lui. Auzisem apoi de moartea soţului ei, într-un accident de călărie, din pricină că-şi bătuse calul. Această eliberare avusese loc cu vreo doi ani în urmă, după care, din câte ştiam eu, se măritase din nou.

Cum la Joe acasă masa de seară se servea destul de devreme, îmi rămăsese timp destul ca, fără să-mi scurtez răstimpul petrecut cu Biddy, să îmi îndrept paşii într-o plimbare până acolo, mai înainte de căderea nopţii. Dar, cu răgazul pe care mi-l luai pe drum, pentru a mă uita la toate lucrurile bine cunoscute şi pentru a mă gândi la vremurile de demult, lumina zilei scăpătase în clipa în care am ajuns.

Nu mai era acolo nici o casă, acum, nici o fabrică de bere, nici o clădire oarecare, ci doar zidul vechii grădini. Spaţiul rămas liber fusese împrejmuit cu un gard grosolan şi, când mă uitai la el, văzui că o parte din bătrâna iederă prinsese din nou rădăcini şi crescuse, verde, pe scundele şi tăcutele mormane de ruine. O poartă în acest gard era întredeschisă. O împinsei şi intrai.

O ceaţă rece, argintie, învăluise după-amiaza, iar luna încă nu răsărise ca s-o destrame. Dar stelele străluceau deasupra ceţii, luna era pe-aproape şi noaptea nu era prea întunecoasă. Puteam să refac din amintire fiecare colţ al casei dispărute, ştiam unde anume fusese fabrica de bere, unde anume porţile, unde butoaiele. Mi le reînviasem în minte şi priveam de-a lungul aleii care ducea în grădina părăginită, când am zărit o siluetă singuratică.

Mă îndreptai spre ea şi atunci silueta păru că mă vede, la rândul ei. Făcu vreo câţiva paşi către mine, dar se opri. Apropiindu-mă, văzui că era o femeie. Iar când mă apropiai şi mai mult, se întoarse, pregătindu-se să plece, dar iarăşi se opri şi mă lăsă să ajung lângă ea. Atunci tresări, uluită, şi îmi murmură numele, la care eu strigai:

— Estella!

— M-am schimbat mult. Mă şi mir că mă recunoşti.

Într-adevăr, prospeţimea frumuseţii sale se dusese, dar maiestuozitatea şi farmecul ei de nedescris rămăseseră neatinse. Îi cunoşteam aceste trăsături, dar nu mai văzusem niciodată înainte lumina întristată şi blândă din ochii săi, odinioară atât de trufaşi. Nu mai simţisem niciodată înainte atingerea prietenească a mâinii sale, odinioară atât de nepăsătoare.

Ne aşezarăm pe o bancă din apropiere şi îi zisei:

— După atâţia ani, este ciudat că s-a întâmplat să ne întâlnim din nou, Estella, tocmai aici, unde ne-am întâlnit şi prima oară! Te întorci adesea pe aici?

— N-am mai fost niciodată de-atunci.

— Nici eu.

Luna începu să se ridice şi îmi amintii de privirea goală aţintită în tavanul alb, care se stinsese. Luna începu să se ridice şi îmi amintii apăsarea de pe mâna mea, când îi spusesem cele din urmă cuvinte pe care le auzise el pe lumea aceasta.

Fu rândul Estellei să rupă tăcerea care se lăsase între noi:

— Am sperat şi-am plănuit deseori să mă întorc, dar am tot fost împiedicată de fel şi fel de împrejurări. Sărmanele locuri de demult!

Ceaţa argintie fu străpunsă de primele raze ale lunii şi aceleaşi raze străbătură şi prin lacrimile care curgeau din ochii ei. Fără să ştie că le văzusem şi străduindu-se să şi le ascundă, îmi zise, cu o voce stăpânită:

— Te-ai întrebat, când ai trecut pe aici adineauri cum de s-a întâmplat să fie lăsate toate aşa?

— Da, Estella.

— Terenul îmi aparţine. Este singurul lucru pe care nu l-am înstrăinat. Pe toate celelalte le-am pierdut, încetul cu încetul, dar pe acesta l-am păstrat. A fost singurul pentru care m-am luptat, în toţi anii aceştia nenorociţi.

— Se va mai construi ceva pe el?

— În cele din urmă, da. Am venit aici ca să-mi iau rămas-bun de la el, înainte să se schimbe. Şi tu, zise ea, cu o voce care i-ar fi mers drept la inimă unui rătăcitor, tot în străinătate?

— Tot.

— Şi o duci bine, nu-i aşa?

— Muncesc destul de mult pentru un trai mulţumitor şi prin urmare... Da, o duc bine.

— M-am gândit adesea la tine, zise Estella.

— Adevărat?

— În ultima vreme foarte des. A fost un timp destul de lung şi de greu în care mă feream să-mi amintesc de ceea ce alungasem pe când nu preţuiam aceste amintiri. Dar acum, când datoria mea nu mă mai împiedică să depăn aceste amintiri, le-am făcut loc în inima mea.

— Tu ţi-ai păstrat întotdeauna locul din inima mea, îi răspunsei eu.

Tăcurăm din nou, până când ea zise:

— Nu mi-aş fi închipuit că, venind să-mi iau rămas-bun de la locurile acestea, o să-mi iau rămas-bun şi de la tine, totodată. Sunt foarte bucuroasă de acest lucru.

— Eşti bucuroasă că ne despărţim din nou, Estella? Pentru mine, despărţirea este un lucru dureros. Pentru mine, amintirea ultimei noastre despărţiri a fost întotdeauna cernită şi dureroasă.

— Dar mi-ai spus atunci, răspunse Estella cu însufleţire, „Dumnezeu să te binecuvânteze, Dumnezeu să te ierte!”. Dacă ai putut să mi-o spui atunci, n-ai să refuzi să mi-o spui acum... Acum, când suferinţa a fost mai puternică decât toate celelalte învăţături şi m-a învăţat să

înţeleg ce era în inima ta. Am fost învinsă şi frântă, dar sper că astfel am devenit mai bună. Fii la fel de blând şi de îngăduitor faţă de mine cum ai fost altădată şi spune-mi că suntem prieteni.

— Suntem prieteni, zisei eu, ridicându-mă şi aplecându-mă spre ea, când se ridică şi ea de pe bancă.

— Şi vom rămâne prieteni, oricât de departe vom fi, zise Estella.

O luai de mână şi ieşirăm din locul în ruină. Şi, la fel cum ceaţa dimineţii se ridicase odinioară, atunci când părăsisem pentru prima oară fierăria, la fel se ridică şi acum ceaţa înserării, iar în întinderea uriaşă, luminată liniştit, pe care mi-o dezvălui, n-am zărit nici o umbră care să prevestească altă despărţire.